

GENERAL R. SCĂRIȘOREANU

D401/24.TV.34

FRAGMENTE DIN RĂZBOIUL
1916—1918

ISTORISIRI DOCUMENTATE

EDIȚIA 2-a.

TIPARUL CAVALERIEI

1934.

Inv. A. 39.739

60790

GENERAL R. SCĂRIȘOREANU

255472

FRAGMENTE DIN RĂZBOIUL 1916—1918

ISTORISIRI DOCUMENTATE

EDIȚIA 2-a.

59232

TIPARUL CAVALERIEI

1934.

CEA. PE. A. 1011

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA 60790

RC 4 / 2003

B.C.U. Bucuresti

C59232

INTRODUCERE

Deși de cele mai multe ori, adevărul este supărător, totuși, în lucrarea de față, am stăruit cât mai mult posibil, a arăta sub forma cea mai adevărată, operațiunile la care au luat parte Brigadele 2 și 5 Călărași, precum și Detașamentele Mixte al căror Comandant am fost, în prima parte a războiului nostru național, din anii 1916—1918.

Urmărind această idee în descrierea operațiunilor, se va vedea — mai ales în prima parte a războiului — că înfrângerile noastre se datorează pe lângă anumite concepțiuni și situațiuni inițial greșite și, a slabei noastre pregătiri materiale de războiu, dar și din cauza slabei pregătiri morale și, nu mai puțin a unor Comandanți în bună parte nepregătiți intelectual și lipsiți de oricare însușire războinică.

Unii din aceștia, destul de bine apreciați până în momentul intrării noastre în război, la auzul primei lovituri de tun și-au pierdut liniștea necesară, manifestată prin o grije — une ori ridicolă — a menajerei propriei lor persoane, iar alte ori, prin ordine pripite sau ezitări de a le da, prin ordine incoherente sau cu conținut amenințător, și une ori, prin bruscări asupra subordonaților împinse până la violențe care, dacă câte odată erau necesare, de cele mai multe ori fiind greșit aplicate, ele au adus numai descurajare.

În unele împrejurări, prin lipsa de curaj de a merge la față locului, unii Comandanți, nu au cunoscut adevăratele situațiuni, din care cauză s'au luat hotărâri cărora le-a urmat rezultate negative, cu pierderi fără folos, — iar une ori înlo-

cui în comandă, sprijinite numai pe informațiuni date de persoane răutăcioase, sau din resentimente cu tendințe de a reliefa prin fraudă, acțiuni de curaj sau succese nu numai departe de realitate, dacă nu chiar inexistente.

În contra asemenea fapte, se ridică cu glasul adevărului, care nu poate rămâne de necunoscut—fie el cât de târziu,—pentru ca prin lumina curată a realității, să fie șterși de pe lista eroilor profitorii guralivi, răsăriți pe neașteptate, după trecerea furtunei, în vâltoarea căreia cu destulă prevedere nu au riscat cu nimic.

Numai astfel va rămâne bine stabilit, că înfăptuirea idealului nostru național, — în prima linie se datorează sacrificiului celor câteva sute de mii de morți, și unui acelaș număr de mutilați ¹⁾ cari au înțeles a nu se pune la adăpost atunci când au avut pericolul în față, și cari vor servi ca exemplu de imitat viitorilor luptători, cărora le revine marea răspundere a păstrării neștirbită a teritoriului, pecetluit cu mormintele presărate pe tot întinsul și pe toate hotarele Țării.

Să se stie că pentru unii, țărâna neagră a pământului de așternut ca și aceea de mormânt, era viziunea înfricoșată a trupului obosit de odihnă, sub care mucegaiul răspândea mirosul pestilentios al trândăviei, încurajată prin protecțiuni condamnable de camuflare în posturi de unde dacă pericolul era exclus, posibilitatea obținerii decorațiunilor de tot felul era mai ușor realizabilă, de multe ori în dauna și chiar disprețul acelora ce cu drept cuvânt le meritau, și dela cari cu adâncă mâhnire s'au văzut înlăturați.

Trebue a ne scutura de tendința de oblăduire, așa de evident afirmată în acest războiu mai cu deosebire, (și care și după războiu crește din ce în ce mai mult) când se poate spune că mulți din acei ce au avut puțința, și-au pus la adăpost prietenii

¹⁾ De acești mutilați, după războiu, nici unul din partidele de guvernământ, nu sa îngrijit de soarta lor, din care cauză, cu durere sunt văzuți cerșindu-și hrană pe stradele orașelor, cei orbi duși de mână, cei fără picioare umblând unii în cărucioare împinse de câte un copil, alții în genunchi, alții în 4 labe ca animalele, cei fără de mâini rămași ca trunchiuri împietrite la colțuri de strade și la al căror grai de milă, amuțit prin lacrimile durerii, de cele mai multe ori sunt tratați cu disprețul nepăsării. — Iar când acești mari eroi vin ași cere țării drepturile sacrificiului făcut pentru întregirea ei, nu numai că le sunt refuzate, dar și oprii de ași plânge soarta, prin violențele arestărilor sau loviți din ordinul imbuibaților apărași cu sângele lor și, așezați pe locurile mănoase ale României Mari la a cărei înfăptuire cu nimic nu au contribuit.

și rudele, sau pe considerațiuni de ordin politic cu avantaje realizabile după războiu, sau din cauza slăbiciunii și a lipsei ori cărui simț patriotic; de aci, în disprețul or cărui sentiment de dreptate, unii nu s'au despărțit chiar de rudele cele mai depărtate, a căror eventuală sacrificare nu au considerat-o necesară, de o potrivă cu acei ce nu aveau nici un sprijin. Numai aceștia din urmă, la cari este drept a se alătura și acei cari de și puteau obține, au respins cu demnitate or ce favoare, oferind cu o largă bună voință sângele lor dușmanului, care amenința robirea noastră pentru vecie.

S'au văzut oameni politici, Comandanți de mari unități, precum și din cei mai mici, cari și-au adăpostit copiii, ginerii, nepoții, cumnații, etc., în serviciile unde ori ce risc al războiului era cu totul exclus, ci numai bunul trai, căci foarte mulți din aceștia, au trăit și au petrecut mai bine în timpul războiului de cât înainte de războiu.

Aceste figuri respingătoare, plasate la Comandamente, Comandouri, Părți Sedentare, Comisiuni, etc., în căldura plăcută a camerilor spațioase, criticau, făceau aprecieri, aranjau înaintările în fruntea cărora nu neglijau a se pune, reușind prin ajutorul protectorilor lor, a ocupa locurile și distincțiunile celor ce li se cuveneau, în virtutea faptelor săvârșite în fața focului dușman.

Starea fizică a acestor învățați, în tot d'auna la înălțimea celei mai rezistente sănătăți, imbuibați de bun trai, deși îi prezentau în cele mai bune condițiuni de a se găsi pe front, le servea numai spre a și purta trupurile odihnite pe străzile orașelor în automobilele protectorilor, sub ochii amatoarelor de distracțiuni frivole, a bătrânilor desgustați la vederea acestor pudrați și îmbrăcați cu tot ceea ce depozitele aveau mai bun, și mai cu deosebire, a revoltei sufletești a acelor ce veneau pentru câteva zile de pe front, a infirmilor de războiu, pe cari nu îi salutau ci îi izbeau pe stradă cu coatele, lăsând prin aceasta a reeși disprețul pentru cei ce făceau dovada datoriei supreme, terfelită astfel de noroiul murdar al învățaților și, al afacerilor cu caracter personal.

Au fost și comandanți cari dacă în ceea ce privește persoana lor, au avut tăria și curajul de a și impune or ce sacrificiu, au avut însă slăbiciunea și lipsa de curaj de a nu rezista presiunilor

lăturalnice de protecționism, cecece a dat loc la nemulțumiri bine justificate și cu neputință de remediat.

Să nu se scape din vedere că dacă acei ce au suferit sacrificiul nedreptăților, unul câte unul dispar, ducând cu ei în pământ, durerea patimilor omenești, amintirea rămâne urmașilor și mai vie, și nu dispăre de cât prin combaterea cu asprime a oricărei nedreptăți, începând de sus în jos, și încă anterior timpurilor de restriște și de grea încercare pentru țară.

Sângele eroilor cari au dispărut, și al acelor ce au rămas schilozi în viață, suferințele îndurate de cei ce și-au făcut cu toată conștiința datoria, suferințele chiar a întregului nostru neam în decursul acestor 4 ani de războiu, nu mai pot îngădui ca și în viitor arbitrarul să înlocuiască dreptul.

Să dispară deci repetarea actelor de protecționism, care ar putea da naștere la protestări periculoase, dăunătoare disciplinei și nu mai puțin autorității morale a șefilor cu asemenea înclinări, și mai mult încă, dăunătoare moralului al acelor nemulțumiți, din sufletul cărora va dispăre încrederea în superiorii lor și entuziasmul săvârșirii actelor de bravură, pe care evenimentele războiului le pretinde în ori care ocaziune.

Adevăr, cinste și dreptate vor trebui să fie în viitor simbolurile de conducere a fiecărui ostaș, căruia îi revine și obligațiunea afirmării celui mai larg spirit de jertfă, cu atât mai mult cu cât se va găsi pe o treaptă mai înaintată a erarhiei, în limita atribuțiilor ce va avea pe câmpul de războiu. Numai cu această afirmațiune, care să se manifesteze în mod cât mai aparent trupeii ce comandă, în viitor nu vom mai avea ocaziunea a face constatările triste, de punere în panică și refuz de a eși din tranșee pentru a porni la atac, toate acestea dovedite ca pricinite numai din cauza acelor conducători de unități, cari nu aveau focul sacru al convigerei de a se sacrifica, ci de ași pune trupul la adăpostul pericolului, cecece în mod fatal se repercuta și asupra celor ce îi conduceau.

Instituția de căpetenie în care trebuie să domine cea mai mare curățenie, este armata. Ea este produsul poporului, produs care stă la baza or cărei organizări de stat. Cu cât acest popor va fi crescut și educat, în sentimentele de dragoste de țară, de spirit de sacrificiu, de cinste și de adevăr, cu cât însăși educații săi vor fi neîncetat exemple vii de aceste sentimente din

care va rezulta binele general iar nu cel personal, cu atât mai mult atunci când va fi nevoie, vom avea în fruntea ei elemente de conducere, cari vor face dovezi contrarii celor atât de bine cunoscute la toată suflarea Românească.

Siguranța pe care trebuie să se sprijine o țară — armata — nu poate să fie o ficțiune, ci aceea ce în adevăr are de îndeplinit și de dovedit, atunci când este chemată a o face, adică, *puternică prin valoarea morală și materială*. Numai prin puterea ei, națiunea se va putea desvolta în interior, iar în afară își v'a impune respectul celorlalte popoare, ale căror năzuințe vor fi stăpânite.

Armată puternică prin urmare, care să fie în stare în orice moment să apere teritoriul și demnitatea țării, este instrumentul de care avem foarte mare nevoie, iar pentru a obține o astfel de armată, va trebui ca spiritul de dreptate să fie punctul de onoare al or cărui comandant, printr'o interpretare justă fără considerațiune de persoane și fără de resentimente, a legilor și regulamentelor, în fața cărora toți suntem deopotrivă, căci respectarea drepturilor legale, este însăși baza celei mai solide discipline, fără de care o armată nu poate avea ființă.

Germania, — devenită dușmana noastră, — este exemplul cel mai evident în justificarea acestor afirmațiuni, căci numai grație puterii sale militare, pe care o avea la începutul războiului (1914) se găsea în stare înfloritoare superioară tuturor statelor din Europa, iar cuvântul său în concertul European, nu era un sfat sau o înclinare către acte de dreptate, ci în tot d'auna imperativ, și de natură de predominare, a tuturor națiunilor de pe întreg pământul. Dacă acest popor, (German), în mentalitatea sa de ordine și disciplină, a ajuns la o situațiune atât de înfloritoare din punct de vedere economic, la care desigur și armata a contribuit, în susținerea cauzei militare, admirând puterea ei vom fi cu totul departe a ne asocia la vederile conducătorilor și chiar ale poporului German, care din puterea armată au făcut o amenințare, sub stăpânirea căreia statele din Europa, și chiar unele de pe alte continente, s'au găsit atâta vreme.

Viitorul cere dreptate . . . . . dreptate cât de mare, a cărei lipsă cu durere de multe ori a fost simțită, căci legea naturală a democrației, nu poate îngădui de cât măsuri egale pentru toți cetățenii deopotrivă, în virtutea drepturilor ce au

și, așezarea fiecăruia pe locul care merită și unde poate fi folositor, iar nu cum s'a petrecut după războiu, ca și cum exemplele pe care le-am avut, nu ne-au folosit la nimic. S'a văzut, ca și înainte de războiu, numirea în fruntea Comandamentelor, a onora din acei a căror activitate în timpul războiului, nu numai că a fost negativă, dar și de rău exemplu, pentru ca din locurile unde erau așezați, să facă aprecieri jignitoare și să dea hotărâri nedrepte, celor ce și-au făcut cât mai bine datoria și cari prin capacitatea lor, nu s'au dezis prin nimic nici după războiu.

Când, prin urmare, s'a pornit a se face un războiu așa de mare, în contra unui dușman atât de bine pregătit și cu înclinațiuni ca acele mai sus arătate, era fatal a se obține rezultatele dureroase ce am avut de constatat în atâtea ocaziuni.

Să piară deci ideea, că eșecurile noastre se datorează numai și numai lipsei de pregătire materială, căci în bună parte au fost rezultatul și lipsei de pregătire morală și națională ¹⁾ prea puțin cunoscută, și ca atare, putea să fie la început armata noastră prevăzută cu cele mai perfecționate mașini de războiu și la curent cu toate sistemele de instrucție modernă, nu se știe dacă rezultatul ar fi fost altul, căci mașina și sistemul de instrucție completează numai partea tehnică și științifică a Războiului, la care trebuie să se adauge și sufletul omului, fără de care nu se poate obține victoria, el învingând o bună parte din greutățile ce va avea de întâmpinat.

De alt-fel, acest adevăr se confirmă prin atari exemple care au avut loc în decursul războaielor trecute, ale tuturor popoarelor și nu mai puțin și ale noastre. În perioada 2-a din războiul nostru trecut, când sub influența patriotismului ridicat la înălțimea pericolului care amenința distrugerea totală a țării, s'a obținut victoriile miraculoase de la Oituz, Mărăști și Mărășești, prin care ne-am impus însuși dușmanului puternic, ce-și hotărâse și timpul în care întreaga țară va fi ocupată.

Armata Austriacă, a fost învinsă de eroica armată Sârbă, a cărei pregătire materială era mult inferioară, victorie care se datorează în prima linie spiritului de sacrificiu, înrădăcinat în sufletul întregului popor, gata a se jertfi dela cel mai mare până la cel mai mic, pentru cauza mare „Libertatea Țării“.

1) Aceasta din cauza alianțelor noastre anterior războiului,

Să nu ne culcăm pe laurii trecutului și să nu avem prea multă încredere în steaua fericită a poporului nostru, care ar putea apune, dacă vom continua și după aceste mari evenimente în combinațiuni de ordin politic, pentru a obține situații, manifestând înclinări spre asemenea partide, sau persoanelor cu lingușiri, cu mese și cadouri oferite persoanelor cu influență atât civili cât și militari.

Să nu avem prea mare încredere în hotărârile Ligei Națiunilor¹⁾, căci nu se știe dacă toate vor fi respectate, mai cu deosebire de acele țări cari vor avea o armată tare atât sub raportul material, cât și moral, și care din contră, vor căuta provocarea incidentelor, de pe urma cărora să rezulte războiul ce le vor da câștigul pe care-l urmăresc. Apoi, lipsa în bună parte a măsurilor de sancțiune față de nerespectarea hotărârilor Ligei Națiunilor, nu va putea împiedica realizarea prin puterea armelor a aspirațiunilor pe cari o țară le urmărește, și în care scop se pregătește din vreme cu tot ceia ce îi este necesar, fapt la care de alt-fel asistăm în prezent, în disprețul tuturor tratatelor încheiate și recunoscute, de acei cari cu febrilitate se pregătesc pentru un viitor războiu.

Să nu uităm că acest scop îl urmărește Ungaria și Bulgaria, și mai cu deosebire Germania, care prin alianța cu Rusia,²⁾ pregătesc un viitor conflict armat, de recucerire a teritoriilor pierdute, și chiar subjugarea noastră totală.

Nu se știe dacă cu timpul, însăși țările amice care au acceptat binefacerile Ligei Națiunilor și ale tribunalelor arbitrare, nu vor fi tot ele acelea care vor lua armele, pentru satisfacerea unor anumite interese, pe care viitorul nu va întârzia a le pune în evidență și, pe care însăși prezentul le face destul de aparente.

Să fim neîncetați atenți față de minoritari³⁾ ce fac parte din armata noastră, nu toți cu bune sentimente și, cu atât mai puțin dispuși a-și da viața pentru Țara noastră. Și mai cu deo-

1) Exemplul îl face conflictul armat Chino-Japonez, iar respectarea tratatelor apare amenințată prin atitudinea de care iace uz Germania și Ungaria și nu mai puțin Italia. Părăsirea Ligei Națiunilor de către Germania și Japonia redă acestor mari națiuni libertatea de acțiune în rezolvarea pe calea armelor a scopurilor ce urmăresc.

2) O asemenea alianță în ultimul timp, pare a se fi slăbit.

3) Unii din aceștia, cu toată lărga noastră conferire de grade, au exprimat regretul de a fi optat pentru armata Românuă,

se bire să nu ne lasăm ademenți manifestând slăbiciunea de a-i ridica acolo unde nu trebuie, oricare ar fi meritele lor.

Să nu uităm că dacă în războiul trecut când Nr. lor era neînsemnat, totuși au dezertat dela datorie, cu atât mai mult o vor face într'un viitor războiu, Nr. lor fiind mai mare, căci naționalii lor din Țările vecine îi vor îndemna nu numai la dezertări, ci chiar și la trădări.

Să nu transformăm armata noastră într'o altă armată Austro-Ungară, în care elementele ce o compuneau, la primele ocaziuni, aruncau armele predându-se în masă, și cari mai târziu au adus pierderea nu numai a războiului, dar și a Țării.

Repetăm din nou, ținând seama de nevoe de armată mare și de calitate superioară, la baza căreia să domnească sentimente de patriotism, de conștiință în îndeplinirea datoriei, de obligațiunea pe care toți cetățenii de o potrivă o au de a se sacrifica când nevoia o cere și care obligațiune, să le asigure respectarea drepturilor câștigate, ast-fel cum impune spiritul democratic imprimat de vremurile în care trăim.

Supra viețuitorii — ofițeri și trupă, — ce am avut sub comandă, în timpul războiului, constituie controlul cel mai autorizat al descrierilor ce vor urma mai la vale, ei cunoscând că urăsc minciuna cum urăsc lauda și adulațiunea, de care s'au folosit atâția guralivi profitori, din a căror categorie am pretențiunea de a spune cu curaj că nu am făcut parte.

NOTĂ. — Pentru a se putea urmări diferitele operațiuni arătate în textul lucrării, ar fi trebuit a se alătura dacă nu schițele respective, dar cel puțin câte o hartă de ansamblu, pentru fie care din fronturile pe care au avut loc acele operațiuni.

Nu s'a făcut aceasta, pentru a nu mări greutatea de imprimare.

Se recomandă harta 1: 100.000, de care în care în bună parte m'am servit atât în timpul războiului, cât și la întocmirea prezentei lucrări.

DOBROGEA

I.

În primele zile ale lunii Iulie 1916, Corpul 5 Armată îmi dă ordin verbal a merge la Bazargic, unde să mă prezint Generalului Arghirescu, Comandantul Brigadei 17-a Infanterie, prezentare care are loc în ziua de 4 Iulie acel an. Cu această ocaziune, sunt pus la curent că trupele din Brigada 17-a Infanterie (Reg. 34 Inf. și 9 Vânători) împreună cu Brigada 5-a Călărași, (Reg. 9 și 10 Călărași) în vederea evenimentelor ce pot urma, vor forma acoperirea frontierei de Sud a Dobrogei în partea sa de Est, începând dela localitatea *Ekișce* ca limită de Vest.

De la această localitate spre Vest, porțiunea de frontieră intra în zona de acoperire a capetelor de pod *Turtucaia și Silistra*.

A 2-a zi, (5 Iulie) împreună cu Generalul Arghirescu și cu Colonelul Poetașu, Comandantul Regimentului 40 Infanterie, mergem cu automobilul pe frontieră, pentru a recunoaște și stabili diferitele pozițiuni pe care urma să se instaleze elementele serviciului de acoperire, și care în prealabil se indicase pe hartă. Recunoașterea se termină seara, după care ne înapoiăm la Bazargic, unde Generalul Arghirescu îmi spune că în curând voi primi ordin detaliat scris, asupra însărcinărilor ce am a îndeplini.

În ziua de 16 Iulie, primesc ordinul Nr. 84 al Brigadei 17-a Infanterie, cu instrucțiunile secrete pentru acoperirea frontierei de Sud a Dobrogei, în ipoteza constituirii „Detașamentului Dobrogea”, însărcinat cu această operațiune, cu următorul conținut:

„Pe lângă ipotezele studiate până acum, cu privire la operațiunile ce eventual ar putea să aibă loc în Dobrogea, Marele Stat Major, a studiat o nouă ipoteză în care se constituie un detașament special „Detașamentul Dobrogea“, însărcinat a opera spre frontiera de Sud a acestei provincii.

„Conform prescripțiunilor acestei ipoteze și acelor ale Corpului 5 Armată, comunicate cu ordinul Nr. 489 din 4/VII curent, frontiera de Sud a Dobrogei, va trebui acoperită, până când mobilizarea și concentrarea Detașamentului Dobrogea, vor fi terminate, după care, operațiunile se vor desfășura conform împrejurărilor și ordinelor permise.

„Zona de frontieră ce trebuie acoperită, este limitată la Vest, de linia satelor: *Ekisce — Konak*, iar la Est de *Marea Neagră*.

Această zonă pentru acoperire, se împarte în următoarele 3 sectoare :

1. *Sectorul Dünekler*, limita zonei din această parte, iar la Est de linia satelor: *Kadi-Kioi, Ieni-Mahle, Arnăut-Kuius, Malko Ciamurli*.

2. *Sectorul Bazargic*, de la precedenta linie până la cea marcată prin satul *Mustafa-Beiler, Valea Batovei* și satele *Ciatar* și *Hamzular*.

3. *Sectorul Balçic*, de la precedenta linie până în mare.

Intreaga zonă de acoperire, se va găsi sub comanda directă a subsemnatului, având cartierul la început în *Bazargic*.

Sectoarele vor fi ocupate după cum urmează :

I. Sectorul Dünekler :

Batalionul III din Regimentul Călugăreni Nr. 40 cu o secție de mitraliere. Grănicerii de la pichetul Nr. 16 „*Serdimen*“ și 15 „*Traian*“. Regimentul 9 Călărași cu secția de mitraliere, una baterie de art. de 53 m/m., dintre cele destinate capului de pod Cernavoda. Sectorul e pus sub comanda Colonelului Scărișoreanu R. Comandantul Regimentului 9 Călărași.

Pentru acoperire, aceste trupe vor fi dispuse după cum urmează :

Postul fix Nr. 9 „Hasum-Dede“ — o companie — instalat pe dealul „*Bazdalac*“-*Iriklik* (Vest de *Hasum Dede*), unde va or-

garniza și o poziție de rezistență. Acest post fix va avea înainte următoarele posturi de observație :

1. Un post de un ploton călăreți cu un ofițer la „*Ekisce*“ ;
2. Un post de 8 călăreți pe dealul dintre „*Ekisce*“ și *Vladimirovo* ;
3. Un post de 10 călăreți cu grănicerii pichetului No. 16 la „*Vladimirovo*“.

Postul fix Nr. 2 „Sari-Mahmud“ — o companie — instalată pe coama dealului de la Sud de această localitate, unde 'și va organiza și poziția de rezistență. Acest post fix va fi acoperit înainte de următoarele posturi de observație :

Postul Nr. 1 — compus din 8 călăreți pe dealul „*Serdimen-Beiler*“.

Postul Nr. 2 — compus din 10 călăreți la *Serdimen*.

Rezerva de sector, constituită din restul trupelor sectorului va fi instalată în satul „*Dünekler*“, unde va organiza o poziție de rezistență, pe coama de deal ce acoperă acest sat imediat la Sud.

II. Sectorul Bazargic :

Regimentul Călugăreni Nr. 40 cu 2 batalioane, 2 secții mitraliere și cu Statul Major. Una baterie de 75 m/m. Md. 1904 din Reg. 20 Art. Regimentul 10 Călărași. Cartierul Brig. 5 Călărași. Grănicerii dela pichetele : Nr. 14 „*Prințul Carol*“ până la pichetul Nr. 6 „*Mircea Vodă*“ exclusiv. Sectorul e pus sub comanda Colonelului Poetașu Stan, Comand. Reg. 40 Călugăreni.

Pentru acoperire, trupele vor fi dispuse după cum urmează :

Postul fix Nr. 1 „Ieni-Mahle“ : O companie la „*Ieni-Mahle*“ ocupând poziție de rezistență d'asupra versantului drept al văiei care se întinde în formă de Glacis la N. Est de sat. Acest post fix, va avea înainte următoarele posturi de observație :

Postul Nr. 1. — compus din 8 călăreți și grănicerii de la pichetul Nr. 14, la satul „*Kadi-Kioi*“.

Postul Nr. 2 — compus din 8 călăreți, pe pindenul de Vest al dealului cu pădurea „*Opancea*“ (Nord de „*Nuovo Botievo*“),

Postul fix Nr. 2 „Opancea“ — o companie la „*Opancea*“, ocupând marginea de Sud a satului și botul de deal de la N. E. de sat format de versantul drept al văiei. — Acest post fix va da următoarele posturi de observație :

Postul Nr. 1 — cu 10 călăreți, pe linia de cale ferată, la marginea vestică a pădurei „*Opancea*“.

Postul Nr. 2 — cu 8 călăreți, pe dealul „*Husenii Koram*“.

Postul Nr. 3 — cu 8 călăreți, pe drumul de la „*Semiz-Ali la Saragea*“.

Postul fix Nr. 3. „*Balagea*“. — O companie la satul „*Balagea*“ ocupând ca poziție de rezistență, creasta de la sudul satului călare pe șosea. — Acest post fix va avea următoarele posturi de observație:

Postul Nr. 1 — cu 8 călăreți pe drumul de la *Balagea* la *Saragea*.

Postul Nr. 2 — grănicerii pichetului Nr. 9 la pichet pe șosea.

Postul Nr. 3 — cu 8 călăreți la satul „*Kuiundjuk*“.

Rezerva de sector: Constituită din restul trupelor sectorului va fi instalată la *Bazargic*. — Un escadron mobil, va ține legătura spre Est cu rezerva Sectorului III de la „*Duvan-Inași*“.

III. Sectorul Balcic.

Batalionul 9 Vânători cu 2 secții mitraliere. — Grănicerii de la pichetele „*Mircea Vodă*“ până la „*Sabla*“ inclusiv. — Un escadron din Reg. 10 Căl. — O baterie de 87 mm. — Comanda sectorului, o va avea Comandantul Batalionului 9 Vânători.

Pentru acoperire, trupele vor fi dispuse după cum urmează:

Postul fix Nr. 1 „*Astakcialar*“. — La sud de acest sat, ocupând poziție de rezistență pe malul văii ce confluează cu valea „*Batovska*“, în dreapta și stânga drumului ce duce de la *Astakcialar* la *Ciatarar*. — Acest post va avea înainte 3 posturi de cavalerie de câte 8 călăreți și vor fi dispuse:

Postul Nr. 1; d'asupra satului „*Mustoșa Beiler*“.

„ Nr. 2; „ „ „*Ceaușkioi*“.

„ Nr. 3; pe valea „*Batovska*“ pe drumul dintre satele „*Ciatarar*“ și „*Alakalise*“.

Postul fix Nr. 2 „*Teke*“. Instalat la Nord și d'asupra satului *Teke*. — Acest post va deținea înainte un post de observație de țărâra unui pluton de infanterie și dispus pe botul de deal dintre *Teke* și *Mare*, de unde privește spre înălțimea „*Ekrene*“ cota 252 și următoarele 2 posturi de cavalerie:

Postul Nr. 1: înaintea satului „*Gheikeiler*“.

Postul Nr. 2: d'asupra satului „*Momcel*“.

Înainte de acestor posturi, pichetele de Grăniceri își vor face serviciul de pază obicinuit.

Înapoia posturilor fixe de infanterie, se va găsi rezerva de sector compusă din restul batalionului, și bateria de artilerie instalată în localitatea „*Duvan Lunași*“, pe șoseaua Bazargic — Balcik, având restul escadronului detașat în această localitate.

Executarea serviciului de acoperire.

Primele elemente ale serviciului de acoperire, sunt posturile de observație, întărite la nevoie cu infanterie. — Misiunea lor este de a observa ce se petrece peste frontieră, a anunța la postul fix, or ce mișcare ar zări, și a respinge patrulele și recunoașterile inamice care ar trece frontiera.

Înainte de acestor posturi, sunt pichetele de grăniceri, care fac acelaș serviciu pe linia de frontieră, de unde nu se vor retrage decât când ar fi atacate de forțe superioare, în care caz se vor retrage către postul fix după cum urmează :

Pichetele Nr. 15 și 16 la postul fix „*Hasum-Dede*“.

„ Nr. 13 și 14 „ „ „ „*Jeni-Mahle*“.

„ Nr. 10,11,12 „ „ „ „*Opancea*“.

„ Nr. 7, 8 și 9 „ „ „ „*Balagea*“.

„ Nr. 5 și 6 „ „ „ „*Asukeilar*“.

„ Nr. 2,3 și 4 „ „ „ „*Teke*“.

La posturile fixe grănicerii diferitelor pichete, vor forma un ploton care va intra în constituirea postului fix.

Când forțe inamice vor reuși să treacă frontiera, atât pichetele de grăniceri cât și posturile de cavalerie, vor anunța postul fix căruia aparțin și către care se vor retrage la nevoie.

Între posturile de cavalerie și între acele de grăniceri, trebuie să fie o continuă patrulare ziua și noaptea.

Anunțarea, se va face prin telefon și în lipsă prin ștafete călări.

Înapoia liniei de supraveghere, este prima linie de rezistență constituită din posturile fixe, care se vor opune și rezista micilor detașamente inamice ce ar fi trecut frontiera. În acest scop aceste posturi pe pozițiunile de rezistență, se vor întări prin lucrări de sapă, și se vor acoperi mai cu deosebire în teren cu posturi de 2—3 oameni, iar pentru ștafete vor avea 4—6 călăreți.

Rezistența acestor posturi, va fi pasivă, fără să se gândească a lua ofensiva chiar contra forțelor inamice mai slabe.

Dacă forțele inamice se retrag, vor fi urmărite de către Grănicerii și călăreții cari se retrăseseră, până la frontieră, unde se vor opri.

Incursiuni și recunoașteri dincolo de frontieră, nu se vor executa în nici un caz fără ordine speciale date de Comandantul a-coperirii.

In caz că postul fix este nevoit a se retrage, el va lupta din poziție în poziție către rezerva de sector.

Inapoi posturilor fixe sunt rezervele de sector, care în caz de atac, primesc posturile fixe ce s'ar retrage și rezistă atacului inamic. *Rezistența lor nu va fi de lungă durată, ci numai până când inamicul s'a desfășurat și a pornit la atac. In cazul că inamicul este nevoit a se retrage, trupele rezervei de sector vor urmări până'l va arunca peste frontieră. In caz că rezerva de sector este nevoită a se retrage, v'a anunța rezervele din dreapta și stânga, după care apoi se va retrage în direcțiunea hotărâtă, ferindu-se de a i se tăia retragerea astfel :*

Rezerva Sectorului Dünekler prin : Nastratin, Kocargea, Hadjakioi spre Asarlâk.

Rezerva sectorului Bazargic prin : Karales, Musului, Karali spre Hasancea.

Rezerva sectorului Balcic prin : Duvan-Inuși, Mase-Mahle, Gerzalar. Haslädakioi, Karagaci, Hasarlâc, Dere-Kalfachioi spre Baiaram Dede.

Legături între unități:

Intre posturile de supraveghere, cu pichetele de grăniceri și posturile fixe, legătura se va face prin stafete și telefon acolo unde se poate 1).

In acest scop, fiecare post fix va avea atașați câte 6 călăreți din escadroanele sectorului respectiv.

Toate știrile de pe frontieră, vor fi transmise postului fix respectiv cu călăreții dela posturile de supraveghere.

1. Legătura telefonică aproape nu a existat, din cauza lipsei mai cu deosebire a cablului telefonic. Un regiment de cavalerie avea 4 bobine a 500 m. cablu fiecare bobină.

Între posturile fixe și rezervele sectoarelor, legăturile se vor face astfel :

Sectorul Dünekler :

Între ambele posturi fixe și rezerva sectorului dela *Dünekler*, se vor instala releuri, iar rezerva sectorului se va lega cu postul telefonic din Karapelit.

Sectorul Bazargic :

Între postul fix Nr. 1 *Ieni-Mahle* și *Bazargic*, se vor instala releuri de cavalerie. Între postul fix Nr. 2 *Opancea* și *Bazargic*, legătura se va face prin firul telefonic existent. Între postul fix Nr. 3 *Balagea* și *Bazargic* la fel.

Sectorul Balcic :

Între postul fix Nr. 1 *Iasucilar* și *Duvan-Inași*, se vor instala releuri. Între postul fix Nr. 2 *Teke* și *Duva-Inași* se va întreprinde firul telefonic ce merge prin *Balcic*.

În toate punctele unde sunt stațiuni telefonice, se vor ocupa cu posturi de 2 telefoniști și o gardă de 3 oameni. Convorbirile particulare sunt absolut interzise.

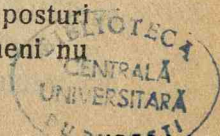
Staționarea :

Posturile de supraveghere vor staționa sub cerul liber, oamenii totdeauna echipați și sub arme, caii cu șeile puse. În caz de ploaie, se vor adăposti în corturile individuale pe locul unde se găesc.

Oamenii vor sta în repaos, păzindu-se cu o santinelă în doită care va observa în direcția vrășmașului. Noaptea se vor instala lângă drumurile ce vin dela frontieră și care sunt sub paza lor.

La posturile fixe, oamenii vor staționa sub cerul liber, imediat înapoia pozițiilor de rezistență, iar pe timp rău, vor putea întinde corturile astfel ca să nu fie văzute din depărtare. Oamenii dorm echipați, armele și ranițele făcute piramide. Noaptea, postul va fi păzit printr'un post de subofițeri de 6—12 oameni care, va da una sau două santinele în doite.

Rezervele de sectoare vor staționa în bivuac sub corturi, sau vor putea fi cantonate în încăperile din margina localității lângă care se găesc instalate. Noaptea, se vor păzi prin posturi de subofițeri cari vor înconjura localitatea din care nimeni nu va avea voie să iasă.

Hrana :

La plecarea din garnizoană, trupele de acoperire vor avea asupra lor una zi hrană ordinară pe ziua curentă, 2 zile hrană rezervă asupra oamenilor, 2 zile hrană de concentrare în trăsurile. După instalarea unităților pentru acoperire, proviziunile de tot felul se vor lua din Bazargic prin exploatare directă, sau de la trenul de aprovizionare care va sosi în această localitate.

Proviiziile, se vor transporta cu căruțele corpurilor, la rezervele de sectoare, de unde se va face distribuția la posturile fixe. Furajele, se vor lua din localitățile ocupate, și la neajungere din Bazargic. Unitățile care pot, vor trăi și prin exploatarea localităților ocupate.

Aprovizionarea, se va face de către Comandanții de unități.

Comandantul Detașamentului

General Arghirescu.

În ziua de 26 Iulie 1916, primesc de la Corpul 5 Armată ordinul Nr. 624 cu următorul conținut:

„Conform ordinului Nr. 1881 din 23/VII a. c., al Marelui Stat Major, cu onoare vă rog să binevoiți a lua măsuri ca Regimentul 9 Călărași să fie gata în tot momentul, ca la ordinul ce va primi, să se disloce de îndată la punctul ce se va hotărâ. Oamenii vor fi echipați de acum cu ținuta complet de Campanie, muniția de războiu, săbiile ascuțite, hrană de rezervă, imprimare, bucătării, etc., în fine totul pentru războiu.

„Corpul va lua cu el toate trăsurile regulamentare ce le posedă, înhămând cu caii luați cu chirie din satele pe unde trece. Astfel, din garnizoana de unde pleacă, închiriază caii necesari până la finele etapei, apoi îi plătește și le dă drumul; pentru a 2-a etapă închiriază în acelaș fel, urmând tot așa până ajunge în punctul hotărât, unde va rămâne cu trăsurile regimentului fără cai.

„Pentru aprovizionarea corpului, se va lua imediat prin închiriere pe timp nelimitat câte o căruță și caii necesari de fiecare escadron. Aceste trăsurile și cai, se vor lua din acele repartizate corpului prin tabela N. lit. b.

„În acest scop, va alege caii și trăsurile la care are dreptul din comunele ce îi sunt repartizate și va face cunoscut Prefec-

turei respective să dea ordin administrației Comunale, să le trimită cu delegatul autorității comunale direct la regiment.

„Atât pentru cai cât și căruțele ce se vor primi, se va încheia un Proces-Verbal prevăzut de regulamentul legii de rechiziții în dublu, însă se va specifica, că sunt închiriați, nu rechiziționați, dându-se și adeverință colectivă, prevăzută de regulamentul legii, specificând și în aceasta că sunt închiriați.

„Pentru stabilirea prețului, se va conforma legii, luând de bază tabela R. lit. a., și R. lit. b., ale comunelor și pe care le va aduce delegații comunelor; în caz că nu le vor aduce, se vor servi de exemplarul ce se găsește la Cercul de Recrutare.

„*Se recomandă cât mai multă discrețiune asupra dislocării, nu se va face sgomot la plecare și nu vor suna trompeții.* 1)

„La plecarea din garnizoană, nu va ști de cât Comandantul corpului punctul unde va merge.

Se va lua la plecarea din garnizoană, hrana pe timpul transportului, și cea de pe zona de concentrare, după cum este prevăzut pentru fiecare corp de trupă.

„La sosire în punctul hotărât, îi se va comunica în detaliu în privința hranei și Comandantului sub ale cărui ordine va intra.

„Deși corpul va avea efectivul complet în oameni, îi va mai trebui cai și căruțe, biciclete, etc. care nu se vor rechiziționa decât la decretarea mobilizării sau la anume ordine. Pentru aceasta corpul va lăsa la partea sedentară, conductorii și gradații necesari cari să primească de la comisiunea de rechiziții, cele ce îi sunt repartizate și pe care să le conducă la locul unde se va găsi regimentul.

„La plecarea corpului, va funcționa partea sedentară numai cu strictul necesar până la decretarea mobilizării, după care va funcționa conform instrucțiunilor de mobilizare“.

În dimineața zilei de 30 VII 1916, primesc următorul ordin sub Nr. 658 al Corpului 5 Armată.

Cu onoare vă rog să binevoiți a lua dispozițiuni ca Regimentul 9 Călărași (Statul Major, 4 escadroane și secția de mi-

1) Această recomandațiune, a făcut ca la plecare Regimentul să iese pe poarta din spatele Cazarmei, evitând complect orașul, ca și cum pe furis porneam a săvârși cine știe ce faptă urâtă... Nu putea fi vorba a nu se afla de Bulgari dislocarea noastră, pentru că spionajul lor era foarte intens,

traliere) să se disloace cu începere la 1 August a. c. la Cavaclar (județul Constanța) unde se va găsi în seara zilei de 2 August pentru a staționa.

„Cu începere dela data când va ajunge în acel punct, Brigada 5 Călărași va intra sub ordinele Comandantului *Detasamentului Dobrogea*, Comandat de Generalul Arghirescu, de la care va primi toate ordinele relativ la operațiuni și hrană.

După cum se vede, ordinul Nr. 624 al Corpului 5 Armată, conform recomandațiunilor Marelui Stat Major, evită de a arăta adevărata stare de lucruri, adică măsuri de acoperire a frontierei de Sud a Dobrogei, din care cauză recurge la diferite combinațiuni, una mai complicată ca alta, cu care să mascheze executarea acestei operațiuni. Punerea în mișcare a unităților fără animalele și materialele de care aveam nevoie, lăsându-le chiar la ajungerea la destinație lângă frontieră, fără caii necesari pentru înhamat, expunea pierderea întregului tren de luptă și regimentar, în cazul unui atac fără o prealabilă declarație de războiu din partea Bulgarilor, după cum făcuse Germania în contra Belgiei.

Recomandațiunea ca Regimentul să plece din cazarmă fără cel mai mic zgomot, oprind chiar și trompeții de a suna, indica grija ce se avea de a nu lua vre-o măsură care ar putea supăra pe Bulgari, deși ca prevedere, eram în tot dreptul nostru a ne pregăti pentru oricare împrejurare, atât timp cât ne găseam într'o neutralitate ce putea foarte ușor să fie violată de dușmanul care avea interes a o face, și în care caz era de prevăzut o tentativă Bulgară, încurajată de puterile centrale aliate acestei țări.

Posibilitățile reduse în efective — în acel timp — ale armatei Ruse, sau poate, credința că trupele Bulgare nu ar lupta contra celor Rusești, a făcut a se considera frontul Dobrogei nu de o prea mare importanță,¹⁾ și cum stăruința aliaților era a nu mai întârzia intrarea noastră în acțiune, am fost siliți a accepta numai cele 3 unități impuse și trimise de Ruși (Divizia 61, Divizia Sârbă și Divizia 3-a Cavalerie) circa 35.000 oameni, și cu unități aproape fără nici o valoare operativă, constituite în momentul decretării mobilizării de armata noastră, în care unități,

1) Aceasta este una din marile greșeli ale planului de operațiune, care asociază la altele de aceeași importanță, au pricinuit înfrângerea noastră așa de repede.

al 4-lea Batalion de tristă memorie de la anumite Regimente, compuse din oameni vârstnici fără instrucție și chiar nu complet echipați. Ca unități pe care se putea conta, nu era în această parte a frontului de Sud al Dobrogei, de cât numai Regimentele 9 Vânători, 40 Infanterie, 9 și 10 Călărași și o baterie cu tragere repede din Regimentul 20 Artilerie, restul bateriilor de artilerie, erau armate cu tunuri model vechi 87 mm.

II.

Zilele de 30 și 31 Iulie, sunt întrebuințate cu ultimele pregătiri în vederea dislocării ordonată pentru ziua de 1 August, de care luându-se cunoștință, ofițerii și trupa regimentului primesc cu entuziasm această veste, așteptată de multă vreme.

Totul era pregătit pentru războiu. Caii în cele mai bune condițiuni, echipament, armamentul și munițiunile atâtea cât Țara avea, trăsurile trenurilor de luptă și regimentar complete și în bune condițiuni, ne mai având nevoie aproape nici de cum de vre-o rechiziție, afară numai de caii de ham. Spiritul războinic al ofițerilor și trupei (Românii) demn de admirat, la înălțimea marilor evenimente ce urmau să aibe loc. Toți așteaptă cu nerăbdare ziua și ora plecării ¹⁾.

Ingrijorarea, este numai pentru elementele străine cari în o bună parte, intră în compunerea Regimentului.

Vor fi devotați cauzei noastre, Bulgarii, Nemții, Ovreii și Turcii?... este întrebarea pe care fiecare ostaș Român și-o pune, întrebare care în sufletul nostru lasă o îndoială, mai cu deosebire în ceea ce privește pe Bulgari, Ovrei și Nemți, căci de Turci în credința noastră ușurată, aveam convingerea că 'și vor face datoria, dat fiind multele avantaje pe cari țara le acordase.

Din nenorocire, îndoiala se transformă în realitate, chiar a 2-a zi după decretarea mobilizării, când un soldat din Reg. 9 Călărași de origină Bulgară, trece cu cal și cu armament, pe la punctul *Vladimirovo* în timpul nopței (fiind în patrule) pe teritoriul Bulgariei la care se predă.

Exemplul este făcut . . . restul acestor străini îl vor urma mai târziu, atât pe frontul Dobrogean cât și în Carpați.

Ce bine ar fi fost ca ambele Regimente 9 și 10 Călărași, cu recrutare Dobrogeană, să nu fie întrebuințate pe acest front

1) În credința unora apărând realizarea acelorasi succese ușoare din 1913,

unde Bulgarilor, li s'a oferit tentațiunea dezertărilor la inamic, a spionajului, și mai cu deosebire a devastărilor și maltratărilor populațiunei Românești în retragerea nenorocită ce a urmat după 9 Octombrie 1916, când acești soldați ai armatei Române (de naționalitate Bulgară) au dezertat în masă și formându-se în bande pe propriul nostru teritoriu, mai ales în pădurile din regiunea Babadagului, au jefuit și omorât bătrânii, copii și femei, pe cari le-au și necinstit, nenorociți, cari se refugiau din satele din Sudul Dobrogei, căutând scăparea vieței și puținului avut încărcat în câte o căruță, trasă de niște animale slăbite din cauza drumului îndelungat pe cari 'l făceau și lipsite de o hrană suficientă. Copii de la sânul femeilor și, acei în vârstă mai fragedă, în bună parte au murit pe drum în brațele mamelor lor, din cauza răcelilor provocate de ploile existente în acel timp, și au fost îngropați în tot lungul șoselei de la *Hamangia* până la *Măcin*, dând aparența unui cimitir nesfârșit.

În dimineața zilei de 1 August, Regimentul 9 Călărași se pune în mișcare, iar Regimentul 10 Călărași (Tulcea) face același lucru în ziua de 25 Iulie, fie care îndreptându-se spre frontiera de Sud a Dobrogei.

În ziua de 2 August, ambele Regimente se întrunesc în Brigadă (a 5-a Călărași) la *Caraomer*, dată de la care intră sub ordinele Detașamentului Dobrogea.

În ziua de 3 August la intrarea în Bazargic, conform ordinului de mai sus, unitățile Brigadei se despart pentru a merge fie care pe zona de acoperire indicată. Regimentul 9 Călărași se îndreaptă spre *Dünekler — Karapelit*, iar Regimentul 10 Călărași, Sud *Bazargic, Balcic și Balagea*.

În seara de 3 August, toate unitățile de Cavalerie se găsesc pe punctele hotărâte prin ordinul de acoperire sus menționat. Trupele de infanterie, nu vin însă de cât în ziua de 10 August, iar bateriile de artilerie de care se vorbește în acel ordin, nu au venit nici de cum.

În dispozitivul de acoperire, trupele de Cavalerie (o parte din ele) au și însărcinarea de a executa patrule în între pichetele de Grăniceri, cu cari ocaziuni se produc miți incidente, provocate de călcări de frontiere și de o parte și de alta. Se supraveghează în același timp populațiunea Bulgară, din satele de pe frontieră ce sunt pe teritoriul nostru, care are o atitudine ostilă

față de noi, în contra căreia însă nu se poate proceda cu destulă energie, fiind împedicați de ordinele existente.

De la un grup de dezertori din armata Bulgară în număr de 4, între cari se afla și unul cu termen redus, care era în contra războiului cu Rusia, aflu că de către armata Bulgară, se face concentrări în regiunea: *Cianackicic—Hâssova*.

Șoseaua *Bazargic-Karapelit*, fiind prea aproape de frontieră, iar în cursul operațiunilor ce urma să aibă loc, fiind expusă la acțiuni de cavalerie inamică, și chiar de focul artileriei sale, iau măsuri de repararea podeșelor, drumurilor de care de la Nord de această șosea, pe cari să se poată mișca trăsurile trenului regimentar și de luptă.

În ziua de 5 August, primesc ordinul Nr. 254, al Detașamentului Dobrogea, în care se hotăra, ca îndată ce se va declara mobilizarea, Regimentul 9 Călărași să detașeze între gările *Caraoer* și *Bazargic* câte o patrulă tare de 6 călăreți, pentru patrularea liniei ferate. Pentru completarea dispozitivului de acoperire, se detașează la posturile fixe de infanterie câte un ploton de cavalerie, iar în localitatea *Ekisce*, se dă tot un ploton, pentru a forma un post special, având și însărcinarea de a patrula spre Vest până la pichetul Nr. 17.

Din *Karapelit* unde se afla Regimentul 9 Călărași, iau măsura de a se patrula spre Vest până la *Esirdge* și *Konak*, unde se găseau cele mai extreme elemente ale serviciului de acoperire din zona Capului de pod Silistra.

În ziua de 7 August, Detașamentul Dobrogea ne face cunoscut că în conformitate cu ordinul Marelui Stat Major Nr. 5545 din 13 Septembrie 1914, să se ia măsuri de a se interzice până la o dată nelimitată, trecerea pe d'asupra frontierei, a baloanelor și aeroplanelor streine, ori care ar fi țara de origină, în contra cărora se vor trage focuri. Această măsură care a fost comunicată la toate țările streine, avea de scop a manifesta caracterul de neutralitate, și în același timp, de a preveni indiscrețiunile la care avioanele dușmane s'ar fi dedat, pentru a vedea mișcările trupelor noastre la Nordul frontierei. Totuși, o asemenea împiedicare, nu a putut avea loc, de oare ce spionajul în această regiune de Sud a Dobrogei, a fost foarte intens, ea fiind populată numai de Bulgari.

De la această dată, posturile de pe frontieră ale Bulgarilor,

devin din ce în ce mai agresive și chiar provocătoare, și fără a avea vre-un motiv, trag focuri în patrulele noastre de cavalerie și asupra pichetelor de grăniceri, ceiace mărește neliniștea în populația civilă, făcând-o a deveni și mai ostilă, neliniște care preocupă și Comandamentul Detașamentului Dobrogea, căci după cum am spus, ordinele existente, opreau a se lua măsuri energice.

Această situație de nesiguranță, face ca de cei în drept să se părăsească ideia de blândețe și menajamente, și cu ordinul No. 255, ni se pune în vedere că măsurile de pază să fie cât se poate de riguroase și, să fim gata a respinge orice atac al Bulgarilor sau al populației civile.

La acest ordin, urmează un altul sub Nr. 273, sub formă de instrucțiuni, pentru conducerea trupelor de acoperire în caz de atac. Conținutul acestui ordin era următorul:

„Ministerul de Războiu prin ordinul telegrafic Nr. 2411 din 5 August, ne prescrie a fi gata cu începere de astăzi, să respingem orice atac.

„Informațiunile aduse de patrulele și recunoașterile noastre, arată că Austro-Bulgarii au trupe aduse chiar pe frontieră. Totul indică posibilitatea unei incursiuni pe teritoriul nostru, chiar înaintea unei declarațiuni de războiu.

„Pentru aceasta se ordonă următoarele :

„Se vor lua cele mai severe măsuri de pază și supraveghere, noaptea și ziua. Patrulările pe linia pichetelor și a posturilor de Cavalerie, vor fi neîntrerupte și tot astfel între posturile fixe de infanterie și frontieră.

„In fiecare zi, șefii de sectoare, vor trimite câte o recunoaștere de ofițeri în diferite puncte ale frontierei, unde au informațiuni, că sunt trupe inamice adunate, raportând în fie care seară cele ce li s'au adus la cunoștință de aceste recunoașteri.

„Când frontiera va fi violată de forțe însemnate, se va da alarma pe întreaga zonă de acoperire, aprinzându-se șomoioagele de paie, de la pichete și, trăgând focuri. Oamenii de la pichete și posturile de cavalerie, se vor retrage spre postul fix de infanterie căruia aparține și care va fi anunțat mai înainte.

„Postul fix de infanterie la primirea știrii de violare a frontierei, va raporta imediat Comandantului de sector, anunță posturile vecine, și ia măsuri de rezistență.

„Dacă incursiunea se produce de o trupă călare, chiar până la tăria de un regiment, postul fix va rămâne pe loc, și se va desfășura în întregime, neavând a se teme de un Regiment de Cavalerie, pe care-l poate zdrobi cu puterea focului său. Dacă incursiunea se produce cu o trupă de infanterie până la 2 Companii, postul fix va primi lupta, iar cele vecine, îi vor veni în ajutor. Trupa inamică respinsă, va fi urmărită până la frontieră. Dacă unitatea inamică va fi mai mare ca 2 Companii, posturile fixe vor deschide focul, și îndată ce inamicul se desfășoară, se vor retrage spre rezerva de sector fără a îi acoperi frontul (câmp de tragere). Rezervele de sector vor proceda la fel; ele vor deschide focul cu artileria dacă este ziua asupra infanteriei inamice, și vor primi lupta cu forțe egale sau duble, sau se vor retrage față de forțe superioare, după ce le vor fi silit să se desfășoare. Rezistența se va prelungi apoi pe alte pozițiuni înapoi, bine alese pe direcțiunile de retragere“.

In noaptea de 11—12 August, o patrule puternică de infanterie Bulgară, atacă pichetul nostru de grăniceri, *Omurgea*, atac care este respins, — totuși se produce o panică, ce se repercutează și asupra postului fix dinapoi. — Sunt primele acțiuni de luptă care influențează cu neliniște asupra trupei noastre nerăzboite, și mai cu deosebire asupra elementelor de întărire dela pichetele de Grăniceri, compuse din rezerviști proveniți din infanterie, aduși pe frontieră la 1 August.

In ziua de 14 August pe la ora 16, vine la Karapelit unde se găsea Regimentul 9 Călărași, Generalul Arghirescu; aci se adună ofițerii și ne face cunoscut că în noaptea ce va urma, va avea loc decretarea mobilizării. — Intre orele 20—21 prin telefon ni se confirmă acest mare eveniment, care imediat se aduce la cunoștința trupei bivuacată la Estul satului.

Entusiasmul este de nedescris, — cântecile patriotice, în coruri pe escadroane, durează până după miezul nopții, iar în satul Karapelit populat numai cu Bulgari, domnește o liniște de mormânt; odată cu sunetul clopotului dela Biserică, care anunță războiul, ei vedeau și un semn al reîntoarcerii lor la patria Bulgară.

Pe la ora 1 din noapte, trupa se liniștește, încetu cu încetul toți adorm, rămânând în picioare oamenii cari supravegheau

caii și santinela dela Stindard așezat la capul cortului meu în fața bivuacului. — Nu mai aud decât rumegatul cailor și pasul ritmic al santinelei, care din când în când se oprește, și la lumina slabă a felinarului de lângă Stindard, citește de pe o cărțică, rugăciuni cărora într'un glas încet, le dă intonațiunea unor cântări religioase. Se ruga lui Dumnezeu pentru soarta lui și a simbolului pe care'l păzea.

Nu adorm toată noaptea — prezența noastră lângă frontieră, îmi dă preocuparea unei surprinderi în bivuac în timpul nopții, ce putea ușor avea loc din partea inamicului, care s'ar fi putut furișa printre pichetele de grăniceri, în unități ușoare de cavalerie, mai cu deosebire că în acest scop, de călăuză le putea servi populațiunea Bulgară chiar din localitatea unde ne aflam.

III

În dimineața de 15 August, primim manifestul războinic al Majestății Sale Regele cu următozul conținut :

OSTAȘI!

V'am chemat să purtați steagurile noastre peste hotarele unde frații voștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde.

Umbrele marilor voievozi, Mihai Miteazul și Ștefan cel Mare, ale căror rămășițe zac în pământurile ce veți dezrobi, vă îndemna la biruință, ca vrednici urmași ai ostașilor cari au învins la Răsboieni, Călugăreni și Plevna.

Veți lupta alături cu marile națiuni cu cari ne-am unit.

O luptă aprigă vă așteaptă. — Cu bărbăție să îndurăm însă greutățile și cu ajutorul lui Dumnezeu, izbânda va fi a noastră. — Arătați-vă deci demni de Gloria Străbună.

De-alungul veacurilor, un neam întreg vă va bine cuvânta și vă va slăvi.

FERDINAND.

Prin ordinea de bătae ce lua ființă cu începere dela 15 August, cu ordinul Nr. 7, mi se comunică numirea de Comandant al Brigadei a 5 Călărași, comandă pe care o aveam din ziua de 2 August.

Detășamentul Dobrogea, ia denumirea de Divizia a 19-a, compusă din Brigadele 4 și 5 mixte, fiecare cu câte 3 baterii

artilerie de 82, brigada 17-a infanterie cu o baterie cu tragere repede de 75, și Brigada 5-a Călași.

După cum am spus mai sus, Brigadele 5 și 6 mixte, erau formate din Batalioanele al 4-lea dela 10 Regimente de infanterie diferite, care ca armament aveau arme Md. 1879, și cu puține munițiuni.

Depărtarea până la frontieră fiind prea mică, iau hotărârea ca pe timpul nopții trupa să fie echipată, caii înșeeți și trăsurile încărcate, pentru a fi gata în orice moment a face față surprinderilor. Pe timpul zilei, se acordă repaos iar de pe cai se scot șeile. — Pentru apărarea bivuacului în timpul nopții, trimit în spre frontieră patrule la o depărtare de circa 3 Km. de bivuac.

În după amiaza zilei de 15 August, din patrula care supraveghea între localitățile *Ekisce* și *Vladimirovo*, soldatul Tudorache Marin de naționalitate Bulgară, se furișează într'o pădure și dispăre peste frontieră cu calul și armele ce avea asupra sa. — Această faptă urâtă produce o mâhnire adâncă în rândurile trupei de naționalitate Română. — Este primul care își calcă jurământul, iar exemplul său este mai târziu imitat de cea mai mare parte a conaționalilor săi.

Această purtare mișească, mă determină a lua măsura, a nu îi mai întrebuința în serviciul de patrulare și, de a pune în supravegherea trupei de naționalitate Română, pe toți cei de naționalitate streină, și chiar de a îi întrebuința pe cât posibil numai la conducerea trăsurilor.

În ziua de 16 August, primesc știrea că la sudul frontierei pe teritoriul Bulgar, în dreptul sectorului „*Dünekler*“, s'ar găsi în curs de concentrare Divizia 6-a Bulgară, compusă din Regimentele: 3, 15, 35, 36, 51 și 52 Infanterie și 2 și 12 Artilerie, ceea ce mi confirmă cele ce mi se spusese de prizonierul Bulgar mai sus menționat.

Pe frontul Sectorului 2, (Bazargic) trupe Bulgare aproximativ 2 Companii, atacă în noaptea de 16 --18 August localitățile *Cuingiuc* și *Balagea*, în care se găseau Escadronul 4 din R. 10 C., Regiment care cu restul de 2 escadroane cantonau în Bazargic. Comandantul sectorului (Colonel Poetaș), dă ordin acestor 2 escadroane a merge, ataca și respine trupele inamice care ocupase cele 2 localități,

Aceste 2 escadroane se întrunesc cu cel ce se retrăsese, și precedate în serviciul de siguranță de 2 plotoane, pornesc în dimineața de 17 August în direcțiunea ordonată, prin localitatea *Aiorman* făcând o mișcare învăluitoare asupra localității *Balagea*. Această mișcare observată de inamic, îl face a se retrage peste frontieră spre Sud. Localitatea *Cuiungiuc* rămâne însă ocupată de Bulgari, ceea ce determină pe Comandantul Diviziei 19-a a da ordin să fie atacată de 3 escadroane, împreună cu o companie (a 5-a) din Reg. 40 Infanterie, ce se găsea cu un Batalion pe acest sector.

Acțiunea însă nu are loc în ziua de 17 August și nici în ziua de 18, din cauză că nu avea disponibilă bateria de artilerie cu tragere repede de 75 (Locot Deculescu) care nu sosise încă la Bazargic, așa că atacul se dă în ziua 19 August la ora 15 în felul următor :

Escadronul 2 înaintează spre *Saragea*, escadronul 3 spre *Sarinler*, iar escadronul 4 rămâne ca susținere a bateriei de artilerie; compania de infanterie se îndreaptă spre *Cuiungiuc*, în ajutorul companiilor din *Cuiungiuc*. Bulgarii trimit în dimineața de 19 August aproximativ 5—6 companii și o baterie cu care reocupă și localitatea *Balagea*.

Cele 3 escadroane și compania care atacă aceste localități de și sunt susținute de o baterie de artilerie, nu obțin evacuarea lor de către trupele Bulgare; se dă foc localității *Balagea* printr'un bombardament foarte violent al bateriei de artilerie, singurul succes cu care trupele noastre sunt obligate a se mulțumi.

Pe frontul sectorului I ce comandam, (Dünekler) în noaptea de 17—18 August, trupele Bulgare atacă pichetele No. 14 și 15 și localitatea *Serdimen* pe care le ocupă. Pentru a preveni o pătrundere mai adâncă a trupelor Bulgare în dispozitivul nostru de acoperire, dau ordin Regimentului 9 Călărași, a veni la Dünekler unde se găsea rezerva de sector, iar în dimineața de 18 August, Divizia 19-a hotărăște ca acest Regiment să se miște puțin mai la Est în localitatea *Ieni-Mahle*, pentru a putea face față evenimentelor ce ar avea loc în spre *Balagea* cât și la *Serdimen*. Ajuns la *Ieni-Mahle*, Regimentul 9 Călărași, trimite secția de mitraliere în ajutorul plutonului de infanterie care se găsea în localitatea *Cadicheoi*, pe care o atacase trupele Bulgare.

Aceste atacuri ale inamicului, îmi formează convingerea că

ele sunt sondage făcute în scopul de a se încredința asupra puterii noastre de rezistență. Față de aceasta, iau măsura, de a intensifica supravegherea pe frontul sectorului Dünekler, și cu ordinul Nr. 3 hotărâsc ca, cu începere din seara de 18 August, Regimentul 9 Călărași să patruleze mai ales pe timpul nopții porțiunea cuprinsă între *Serdimen-Cadievo*, având în tot momentul unități gata care să reziste pe pozițiunea dela *Ieni-Mahle*, împreună cu compania de infanterie ce se găsea în acest punct, sau să se miște în punctele unde va fi nevoie.

Cum în ziua de 19 August trupele noastre din sectorul 2 atacate de dușman, cedaseră la Balagea, rezistența trebuia să se facă pe linia *Ieni Mahle — Sarimahmud* unde se aflau posturile fixe. — În scopul de a avea o rezistență mai îndelungată, cu ordinul Nr. 4, hotărâsc ca cele 2 companii din rezerva sectorului Dünekler, să vie la *Sarimahmud* având ca însărcinare de a sprijini aripa dreaptă a trupelor din sectorul *Bazargic*, de pe poziția dela *Ieni-Mahle*.

În cursul aceleiași zile, inamicul face din nou presiuni pe frontul sectorului I-ii Dünekler, fapt pe care-l aduc la cunoștința Diviziei 19-a, care cu ordinul Nr. 2, îmi face cunoscut că Brigada 6 mixtă, ne va sosi în ajutor în noaptea de 19—20 August.

Localitatea *Serdimen* găsindu-se în stăpânirea inamicului, Divizia 19 în seara de 19 August, prin telefon îmi dă ordin a fi atacată și reluată în dimineața de 20 August, cu trupele dela rezerva sectorului (2 companii și o secție mitralieră) și după ce trupele Bulgare vor fi respinse peste frontieră la Sud, acțiunea să înceteze, întărind pichetul de grăniceri din fața *Serdimenului*, cu un pluton de infanterie.

Brigada 6-a mixtă nu vine în noaptea de 19—20 August, deși se găsea la o depărtare numai de circa 20 kilometri.

Atacul ordonat, începe la ora 6 în dimineața de 20 August Comandantul acestor 2 Compănii, nu se conformă ordinului de a ataca numai *Serdimenul*, ci cu o companie atacă această localitate și, cu a 2-a companie, atacă pichetul român (Nr. 16 la Vest de *Serdimen* 2 km.) Pentru apărarea acestei localități forțele Bulgare fiind superioare (aproximativ 3 companii și 2 ploatoane cavalerie), atacul nu reușește, trupele de atac retregându-se în fața superiorității locului inamic, înainte de a se fi angajat în mod serios, pricinuindu-le puține pierderi.

În seara de 20 August, toate pichetele de grăniceri de pe frontul sectorului I-ii Dünekler erau în stăpânirea Bulgarilor, cari ocupă și localitățile Serdimen, Vladamirovo și Ekisce.

Comandantul Diviziei 19-a ține însă ca grănicerii să re-
 intre în pichetele lor, ceea ce nu era posibil, față de superiori-
 tatea trupelor inamice care le stăpâneau. În acest scop cu ordi-
 nul No. 5 din 20 August, adresat mie personal și pe care l pri-
 mesc în ziua de 21 August ora 14, se hotărăște următoarele :

„Am trimis pe șosea o baterie artilerie cu un escadron din Regimentul 10 Călărași, care vor înainta până la satul *Sari-Mahmud*, de unde escadronul se va întoarce la Bazargic, iar siguranța bateriei va fi formată de Compania care se găsește în acea localitate.

„Cu ajutorul Artileriei atacați și reocupați Serdimenul, după care apoi, plecați cu bateria protejată de un escadron din Regimentul 9 Călărași, pe dealul *Iriclik*, de unde veți ataca Vladimirovo și apoi Ekisce. Fiți agresiv pe tot frontul. Faceți tot posibilul a lua prizonieri pentru a ne putea da seama ce avem înainte. În satele ocupate de inamic mai sus arătate, după cucerirea lor, cercetați și dacă sunteți încredințați că populațiunea s'a înarmat și a luptat în contra noastră, dați-le foc, iar turmele de vite trimiteți-le la Nord de șoseaua Karapelit - Bazargic.

Comandantul Diviziei 19 a.
General Arghirescu

După cum am spus, acest ordin îl primesc la ora 14, odată cu sosirea bateriei și escadronului ce mi se pusese la dispoziție.

Trupele cu care urma să se execute atacul, o parte să găsească chiar pe punctul unde mă găseam la *Sari-Mahmud* (2 companii) iar restul la *Ieni Mahle* (o companie) și la Dünekler (altă companie). Până la ora 16, întreg batalionul Sectorului I-ii Dünekler este adunat în spatele dealului unde se află postul fix Sari Mahmud. Aci prescriu ca dispozitiv de atac asupra Serdimenului, 3 companii în linia 1-a și-a 4-a în linia 2-a. Pe aripa stângă a acestui dispozitiv unde se află o pădurice, în care putea să se ascundă trupe inamice, trimit un escadrou cu însărcinarea de a face siguranța acestei aripe. Un al doilea escadron,

rămâne ca protecție a bateriei, care se așează în poziție pe vălea *Sendi*.

La ora 16.30 pornesc la atac, pornire care după 10 minute este urmată de o ploaie torențială, Distanța ce aveam de străbătut până la Serdimien era aproximativ 2500 m. Bateria deschide focul asupra acestei localități cu o violență extremă. Batalionul de infanterie cum ajunge pe creasta dealului, scoboară panta în pas alergător, având cele 3 companii din linia 1-a desfășurate în trăgători și la o depărtare de aproximativ 600 metri de sat, se repede cu furie asupra trupelor Bulgare, care surprinse și de ploaia abondentă ce cădea, nu au timpul de a trage de cât puține focuri de armă, și la 300 metri de ele, le vedem cum fug în dezordine peste frontieră.

La ora 17, suntem în stăpânirea Serdimenului și a picetului 15, din care trupele bulgare fugiseră și ele; până la ora 17,30 pichetele noastre de grăniceri își reocupă locurile.

Pentru îndeplinirea restului de însărcinări în aceiași zi nu mai era timp, distanțele până la localitățile Vladimirovo și Ekisce fiind prea mari, iar terenul de străbătut cu totul desfundat, din cauza ploii abundente ce căzuse și care făcea mișcarea infanteriei foarte anevoioasă, iar a cavaleriei și artileriei numai la pas. Totuși pentru a executa în parte ordinul ce aveam, la ora 18,30 plec împreună cu bateria și un escadron călare, în direcția Vladimirovo de care mă apropii până la 3 km. de unde se execută în contra acestei localități un bombardament puternic, aruncând asupra lui circa 60-70 proiectile.

Această operațiune se termină pe la ora 19.15, când soarele este aproape de apus, așa că ar mai fi rămas în această regiune, numai cu o baterie și un escadron pe timpul nopții nu era posibil, ele fiind expuse la un atac prin surprindere de către unități de cavalerie bulgară, ce-și făcute apariția între Vladimirovo și Ekisce.

Față de această situațiune, iau hotărârea de a înapoia la Bazargic bateria de artilerie, însoțită pentru protecțiune de un escadron, iar restul trupelor să rămâie pe locurile unde se găseau, rămânând ca după ce voi raporta Diviviei care este situațiunea în sector, operațiunea recuceririi localităților Vladimirovo și Ekisce să se facă a 2-a zi.

Cum pe la ora 18 primisem printr'o ștafetă (de la plecarea

din Karapelit ne mai având legătură telefonică) ordin dela Divizia 19 a merge personal la Comandament, pentru a raporta care este situația, plec împreună cu bateria și escadronul ce se înapoiau la Bazargic, bateria mergând în capul coloanei.

La aproximativ 10 km. Vest Bazargic pe șosea în spre Karapelit, întâlnesc în marș spre această localitate, Brigada 6-a mixtă, care după cum am arătat mai sus conform ord. Diviziei 19-a Nr. 3, trebuia a ne veni în ajutor pe sectorul 1-iu Dünekler în noaptea de 19—20 August.

Impresiunea ce-mi lasă această Brigadă, este foarte puțin satisfăcătoare. Ea era compusă din oameni în vârstă, armați cu arme Md. 1879, foarte slabi echipați, în loc de ranițe aveau efectele în foi de cort, pe care le duceau în spinare ținându-le cu mâna stângă, iar ca încălțăminte, majoritatea erau în opinci. Pe fața lor se vedea nesiguranța și grija necunoscutului. De și mergeau într'o regiune destul de periculoasă și în apropiere de inamic, înaintea acestei unități nu exista nici un fel de serviciu de siguranță. Pe comandantul Brigadei, nu l'am văzut nici în capul și nici în coada coloanei!

În trecerea pe lângă aceasta trupă, încerc a rosti câteva cuvinte de încurajare, spunându-le că vor avea de răsturnat slabe forțe inamice de care să nu aibă nici o teamă, căci față de forțe superioare, nu îndrăznesc a primi lupta. Scepticismul lor însă se menține, și la cuvintele mele nici unul nu răspunde — nu văd nici un semn de îmbărbătare, toți calcă cu moleciune în noroiul ce trecea de gleznă, dând aparența unei mulțimi neînsuflețită și fără cel mai mic entuziasm.

La ora 21, ajung la Bazargic la Comandantul Diviziei 19-a, unde prezint darea de seamă asupra luptei ce avusese loc cu propunerea ca a 2-a zi (22 August) să reluăm din vreme operațiunile asupra celorlalte localități, (Vladimirovo-Ekisce) pentru a ne da seama ce forțe inamice avem în față.

Înaintea oricărei alte discuțiuni, Generalul Arghirescu îmi comunică eșecul trupelor noastre de acoperire de la capul de pod Turtucaia, care au fost respinse în intrările cetăței, iar inamicul a început asedierea.

Aducându-i la cunoștință operațiunile ce executasem, precum și necesitatea continuării lor, mă lasă să înțeleg că pentru a 2-a zi, alte nevoi vor reclama intervenirea în altă parte a frontului.

Micile eșecuri de pe frontul Diviziei 10-a și știrea dure-roasă primită dela sectorul Capului de Pod Turtucaia, ne dă presimțirea altor evenimente triste ce vor urma din ce în ce mai accentuate. Cu toți ne gândim la sosirea cât mai neîntârziată a trupelor Ruse, dela care așteptam succese și restabilirea situațiunii, care apoi să ne dea mijlocul unei rezistențe mai puternică, și pe care numai cu mijloacele noastre, nu o puteam obține

Generalul Arghirescu, mă pune la curent cu nemulțumirea ce are, față de conduita unora din trupele de sub comanda sa, sprijinindu-se în aceasta mai mult în credința că în fața noastră majoritatea forțelor inamice ar fi formațiuni neregulate „Comitagi Bulgari“ își arată surprinderea cum trupele noastre se lasă a fi respinse. 1) Incerc a-i explica neexistența pentru un moment a unor asemenea formațiuni, fără a insista prea mult, dându-mi seama că nu voi reuși a'l abate dela această idee, de care era obsedat înaintea începerei ostilităților.

În ordinul cu Nr. 4 din 20 August, insistă asupra acestei convingeri, iar pentru unele fapte săvârșite din lipsa de obicinuința ofițerilor și trupeii cu loviturile energice date de inamic, ordonă degradări și luarea de comandă; neezitând chiar de a aduce amenințări cu moartea, toate acestea, numai după 5 zile dela începerea războiului. Dacă s'ar fi luat în considerațiune că unele din faptele petrecute, erau o consecință a slăbiciunii noastre și cari în câtva, putea fi înlocuită prin îmbărbătarea și încrederea ce trebuia a se acorda celor hotărâți a face dovada jertfei lor, măsurile trebuiau a se opri numai asupra cazurilor de vinovăție bine dovedite, fără a mai aduce amenințări care nu numai că erau nefolositoare, dar chiar demoralizatoare.

Cu ordinul Nr. 10 din 21 August Divizia 15-a hotărăște ca Regimentul 9 Călărași să părăsească localitatea „*Leni-Mahle*“ și să meargă la Sud de „*Dünekler*“, cu însărcinarea de a apăra aripa stângă a Brigadei 6-a mixtă, care avea ordin a ataca în direcția: „*Esirdge, Konak*“ și „*Kocimar*“. Acest regiment trebuia a fi în intervalul dintre localitățile „*Dünekler*“ și „*Hasum-Dede*“.

În noaptea de 20—21 August, posturile de grăniceri din Serdimen și Pichetul 15, sunt din nou atacate și respinse de

---

1) În acest timp, Bulgarii aveau în acea parte a frontului unității din Div. 1-a Cav. și a 6-a Inf.

trupele Bulgare, făcând ca unitățile din aceste posturi să se retragă la „*Hasum-Dede*“.

În dimineața de 21 August, operațiunile Brigadei a 6-a mixtă se desfășoară în modul următor:

Brigada se pune în mișcare în direcțiunea Cara Pelit — Cocimar—Cutt Bumar, având în avangardă Batalionul 4 din Regimentul 23 Infanterie, Maior Crăciunescu și la depărtare de 2 Km. de Karapelit, avangarda este întâmpinată de focurile patrelor de Cavalerie Bulgară.

Din această cauză, Batalionul din avant-gardă înaintază în dispozitiv de luptă având ca ax de înaintare Șoseaua, și este întărită cu Batalionul IV R. 52 infanterie, dela grosul coloanei care, tot în dispozitiv de luptă înaintază, fiind eșalonat înapoi și la stânga Batalionului din avant-gardă.

La grosul Coloanei, rămâne batalioanele 4 din Regimentele 50 și 94 infanterie și un Divizion de Artilerie de 87 mm., din Regimentul 17 Artilerie.

În acest dispozitiv, Coloana înaintază până aproape de satul Cocimar ocupat de inamic, care fiind bombardat de artilerie, este evacuat și ocupat de trupele noastre.

La ora 12, se oprește înaintarea și trupa se așează spre a lua masa, după care, cele 2 batalioane dela Gros și Divizionul de artilerie, la ora 14 se pun în mișcare înapoiindu-se la Karapelit, rămânând pe loc, numai cele 2 batalioane din avant-gardă.

Este foarte probabil însă, că aceste 2 batalioane, nu au avut un dispozitiv de avant-posturi în direcțiunea inamicului și că chiar în repaosul în care se găseau, supravegherea inamicului, a fost cu totul neglijată, pentru că pe la ora 14.30, din direcția Sud localitatea Cocimar, apar 3—4 escadroane Bulgare care atacă cu violență cu un escadron din cap, Compania Locotenent Pestimangiu pe care-l ucide, apoi printr'o învăluire cu restul escadroanelor pe la Est, cade în spatele Batalionului Maior Crăciunescu, și trece prin sabie alte 2 companii. A 4-a companie ce se găsea mai înapoi la circa 5—600 metri (Locotenent Ilie) deși, și ea era surprinsă, are timpul a pune mâna pe arme și a deschide focul cu violență asupra Cavaleriei Bulgare, pe care o face a se retrage luând prizoniere cele 3 companii.

Asupra celor 2 batalioane ce se retrăgeau spre Karapelit

și care se găseau în mers la o depărtare de aproximativ 1000 m. de acelea din avangarda atacată, se îndreaptă o altă cavalerie inamică — circa 3—4 escadroane (se zice că era Regimentul 1 Cavalerie „Maria Luiza“) a cărei prezență neașteptată, pune în panică aceste batalioane și numai mulțumită sângelui rece al Locotenentului Cârlan, care comanda o companie din Batalionul IV/64 Infanterie, se împiedică în parte violența atacului Cavaleriei Bulgare.

În adevăr acest Locotenent, având comanda companiei din coada Coloanei ce mergea spre Karapelit, intervine cu multă energie și întorcând-o cu fața spre inamicul ce se găsea la aproximativ 800 m. depărtare, deschizând focul, oprește elanul acestei Cavalerii, care cu cadavrele cailor și călăreților ei, o parte acopere câmpul de luptă, iar restul se retrage în dezordine spre Sud.

Deși acest ultim atac al Cavaleriei inamice fusese respins totuși panica în cele două batalioane atacate nu se poate împiedica cu toată intervenirea ofițerilor, cari nu pot restabili ordinea : cu toți în cea mai mare dezordine fug în direcțiunea Karapelit.

Tot în dimineața zilei de 21 August, în urma unui ordin al Diviziei 19-a, trimisesem în recunoștere în direcțiunea Curtbunar—Ackadânlar, pe Locotentul Popa și Sub-Locotenentul Georgescu Oct. cari printr'o întâmplare nenorocită, ajung în dreptul localității Cocimar tocmai în momentul când Batalionul Crăciunescu era atacat de Cavaleria Bulgară, ambii acești ofițeri prinși în vâltoarea luptei, descalcă și împreună cu Companiile puse în panică, încearcă a face uz de focurile acestor companii, în învâlmășeala cărora rămân și ei morți pe acelaș câmp de luptă.

Resturilor batalioanelor din Brigada 6 mixtă, trecând în fugă spre Karapelit, localitate pe care o străbate cu cea mai mare repeziciune, spre nord, pune în panică oamenii dela trăsurile din trenurile regimentare și de luptă ce se găseau acolo, care înhămate în grabă, în cea mai mare dezordine, se angajează într'o fugă nebună pe șoseaua Karapelit-Bazargic.

Învâlmășeala este de nedescris, într'un zgomot asurzitor, trupa aleargă disperată peste câmp, iar trăsurile câte 2 și câte 3 de front, umple șoseaua în goana cea mare a cailor, majoritatea răsturnându-se în șanțuri, unde sunt părăsite cu cai cu tot de conducătorii lor, cari de groaza morței, aruncă și ce au asupra lor.

Două tunuri de 87 mm. ale artileriei ce intra in compunerea acestei brigade rămân și ele pe loc, constituind astfel prima pradă de război a Bulgarilor.

După cum am spus mai sus, Regimentul 9 Călărași avea ordinul precis a se așeza la Sud de Dünekler cu însărcinarea de a sprijini aripa stângă a Brigadei 6-a mixtă, care inaintea inceperii atacului ce i se ordonase se găsea in Karapelit. Acest sprijin a avut loc pe timpul atacului acestei Brigade în direcția *Esirdge*, după care apoi această operațiune terminată, Brigada 6 mixtă retrăgându-se, mișcarea este urmată și de Regimentul 9 Călărași tot pe frontul ce i se dase în seamă, dar care se găsea la o distanță de aproximativ 5 Km. aproape de localitatea Hasum Dede.

Atacul prin surprindere al Cavaleriei Bulgare, sa produs asupra aripei drepte a celor 4 batalioane din Brigada 6-a mixtă prin urmare dintr'o direcție opusă locului unde se afla Regimentul 9 Călărași.

Din aceste cauze acest regiment, nu a putut interveni pentru a para atacul Cavaleriei dușmane, și nici chiar nu a avut cunoștință de aceasta, decât în urma zgomotului produs, în care timp a fost bombardat de artileria dușmană.

Zgomotul produs și bombardamentul artileriei, mă face a pune imediat trupa in mână, fiind gata a încăleca, mișcare pe care o precedez prin trimiterea a câtorva patrule de recunoaștere in direcțiunile *Ekisce* și *Karapelit*. La înapoere, aceste patrule aduc cu ele câțiva prizonieri din Cavaleria Bulgară ce rămăseseră descălecați din cauza omorârei cailor de către infanteria noastră, și câțiva cai cari erau liberi pe câmp, ei aparținând călăreților Bulgari, cari și ei fuseseră omorâți de acelaș foc în timpul atacului călare.

Dela acești prizonieri aflu cele mai sus arătate, la cari îmi mai adaogă, că după atac, Cavaleria Bulgară s'a retras în direcțiunea de unde pornise, că din cauza focurilor companiei ce s'a arătat mai sus, Cavaleria Bulgară suferise multe pierderi, și că în spatele acestei cavalerii se găseau trupe de infanterie Bulgară. Patrulele de recunoaștere îmi confirmară că pe câmpul de luptă se găseau călăreți și cai morți, iar răniții ce nu se puteau transporta, era ajutați de camarazii lor cari descălecaseră și cari au primit cu focuri cele două patrule ale noastre.

La ora 19, înainte de Divizia 19-a un raport cu Nr. 13 asupra evenimentelor ce avuseseră loc, împreună cu prizonierii luați, din care 6 erau sănătoși, iar 4 îi pornesc într'o căruță, ei fiind răniți.

În acest raport, ceream a mi se ordona ce trebuie să fac față de dispariția totală a tuturor trupelor din Brigada 6-a mixtă de pe locul ce i se indicase a păstra, raportând că până la primirea acelei hotărâri, împreună cu Regimentul 9 Călărași, voi rămâne la *Hasum-Dede*, luând măsuri de supraveghere înspre *Vladimirovo—Ekisce și Karapelit*.

Pe la ora 20, trupele de infanterie din sectorul I-iu (un batalion) ce se găsea la Sud de *Hasum-Dede*, sunt atacate de infanteria Bulgară, care ocupase *Serdimenul* și fără a-mi raporta ceva, se retrage spre Nord, așa că inamicul ocupă și această localitate. Patrulele de recunoaștere ce trimisesem spre *Vladimirovo*, îmi aduce știrea că dinspre această localitate, înaintează în direcția *Karapelit*, o coloană de infanterie inamică, aproximativ 3 batalioane, ceace'mi dă mijlocul a deduce ocuparea în curând și a acestei localități.

Față de această situație critică, retrag Regiment 9 Călărași la Sud de *Dünekler* în scopul de a interzice Șoseaua care duce spre *Bazargic*, și trimit patrulele de recunoaștere spre *Hasum-Dede și Karapelit*. Iau aceste măsuri în credința ca trupele noastre din Sectorul 2 *Bazargic*, se găsesc în pozițiunile ce apărau, protejându-le astfel în contra unei surprinderi ce putea foarte ușor avea loc în timpul nopții.

Până la ora 23 noaptea, neprimind nici un răspuns de la Divizia 19-a, trimit un ofițer (Sub-Locot. *Marcopol*) la *Bazargic*, care să vorbească cu Generalul *Arghirescu*, de la care să primească ordine asupra celor ce Regimentul 9 Călărași avea de executat, față de situațiunea în care se găsea, și să îi raporteze și evenimentele ce mai avuseseră loc după ora 17, adică ocuparea de inamic a localităților *Hasum-Dede și Karapelit*.

În vederea siguranței însăși a Regimentului 9 Călărași, iau măsura de a interzice cu o secție de mitraliere Șoseaua ce venea din spre *Karapelit*, și cu o altă secție drumul de care de la Nord de această șosea. În spre *Hasum Dede* până în șosea, trimit 4 patrule de siguranță tari de către 4 călăreți și cu intervale între ele de 200 metri, pentru a face imposibilă strecurarea celor mai slabe elemente inamice.

La ora 2 noaptea, Sub-Locot. Marcopol se înapoiază din Bazargic și mi raportează că această localitate este complet evacuată de trupele noastre, precum și de către Comandamentul Diviziei 19-a, iar de la conducătorii ultimelor trăsură, cari încărcău în grabă diferitele alimente ale unui depozit, află că și trupele acestui sector au fost atacate și respinse de dușman.

Dându-mi seama că rămăsesem cu Regimentul 9 Călărași izolat între trupele inamice, pentru a nu fi surprins în această situație critică, în care Comandamentul Diviziei 19-a mă lăsase, plecând fără a-mi da vre-un ordin, și fără a spune unde sa retras, iau hotărârea de a mă retrage spre Nord, angajându-mă pe primul drum care din Soseaua Karapelit—Bazargic se va îndrepta spre Nord, și pun a se da foc la enormele șire de grâu dela Dünekler, care în altfel rămâneau în profitul Bulgarilor.

Înainte Regimentului, pornesc trăsurile din trenul de luptă și cel Regimentar, iar secția de mitraliere Maxim împreună cu un escadron, le las în ariergarda la o depărtare de 600 metri de coada Regimentului.

Tot pe acest drum se retrăsese și batalionul din sectorul I-iu dela Hasum-Dede, ce fusese atacat și respins de inamic, al cărui trăsură din trenul de luptă și regimentar, în graba de a merge cât mai repede, fuseseră golițe de conducătorii lor, căci întâlnesc aruncate în dreapta și stânga drumului, saci cu pâine și alte alimente și chiar lăzi cu cartușe.

La ora 6 în ziua de 22 August, intrăm în localitatea *Ezibey* unde de asemenea nu se mai găseau nici un fel de trupe de ale noastre, așa că la acea oră, încă mă găseam în necunoscut, complet nedumerit asupra celor întâmplare și asupra situației trupelor noastre.

Caii fiind extenuați de oboseală și nemâncați în toată ziua de 21 August, când nici apă nu băuseră, profit de existența unui lac limpede dela marginea de Sud a satului și dau ordin a se adăpa caii. În scurgerea spre lac, pe șoseaua din sat, observ un fir telefonic ce nu era distrus, aparatul însă dela Primărie era luat din noaptea precedentă de către postul de jandarmi, care evacuase satul cu câteva ore înaintea sosirii noastre, informație pe care o iau dela un locuitor bulgar singurul pe care-l întâlnesc pe șosea, toți ceilalți fiind ascunși în case.

Deși luarea aparatului îmi indica distrugerea firului de pe

linie, totuși, la întâmplare pun a se intercepta linia, idee care a fost fericită, imediat punându-mă în legătură cu localitatea *Caraoeme*, unde de abia ajunsese Cartierul Diviziei a 19-a. La aparat, vine imediat Locotenentul Bursan dela Comandamentul acelei Divizii, și îmi comunică marea grijă ce o avea acel Comandament de Regimentul 9 Călărași, care rămăsese fără nici un ordin între trupele inamice pe timpul nopții, și-mi spune că din ordinul Generalului Arghirescu, Regimentul 9 Călărași să se îndrepte la localitatea *Karales*, unde va găsi și Regimentul 10 Călărași, cărui i s'a dat un asemenea ordin. Ambele Regimente se vor constitui în Brigadă, în vederea operațiunilor ce vor avea loc, și pentru care voi primi ordin chiar în acea zi.

În *Karales* sosim la ora 11, iar la ora 14 primesc dela Divizia 19-a un ordin fără număr, numai cu data de 22/8 cu un conținut care mă punea din nou în nedumerire, de oarece nu se potrivea cu situațiunea pe care o cunoșteam pe front. Acest ordin cuprindea următoarele :

„În urma luptei de ieri dela Sud de *Bazargic*, inamicul s'a retras peste graniță.

„Am părăsit orașul, pentru a mă apropia mai mult de forțele Ruse care se găesc în marș spre *Karapelit*.

„Detașamente de Cavalerie dușmană, cutreeră regiunea.

„Pentru astăzi 22 August, trupele vor rămâne pe pozițiunile pe care s'au retras, cu următoarele modificări :

„Brigada 6-a mixtă la ora 16 se va pune în marș și va ocupa *Ezibey*.

„Regimentele 40 Călugăreni și 9 Vânători, vor constitui Brigada 17-a Infanterie, și vor ocupa localitățile : *Cioban-Cuius* — *Manunci Kisi* — *Kosim Kuis*.

„Brigada 5-a Călărași va ocupa localitatea *Karales*.

„Coloanele de munițiuni și de subsistență la *Nebi Cuius* și *Arman*.

„Trupele Brigadelor de infanterie, vor întări pozițiunile pe care se vor găsi în trecere.

„Brigada 5-a Călărași, va cerceta terenul înainte spre *Bazargic* și *Kadi Kioi*“.

Față de conținutul acestui ordin, se năștea întrebarea : dacă inamicul a fost respins la Sud peste graniță, trebuia a se părăsi pozițiunile de la Sud de această localitate, și mai ales

acelea de la Nord, de către trupele noastre ? Motivul de a se apropia de trupele Ruse, impunea părăsirea acestor pozițiuni ?

Din contră, însăși faptul că trupele Ruse înaintau spre Sud, și că inamicul se retrăsese pe Graniță, impunea rămânerea trupelor noastre la Sud de Bazargic în sectorul al 2-lea, de oarece acele trupe Ruse, după cum însăși acest ordin arată, mergeau spre Karapelit, în scopul probabil de a restabili situațiunea produsă prin eșecul Brigadei 6-a mixtă, sau către Capul de pod Turtucaia.

Prin urmare, prin retragerea nemotivată și neimpusă prin nimic a trupelor din sectorul 2 la Nord de Bazargic, s'a lăsat a fi ocupată de inamic fără nici o greutate, această importantă localitate, în ale cărei stațiuni de cale ferată se găseau numeroase subsistențe, fără a se fi avut cel puțin prevederea a fi evacuate din timp, sau a li se da foc.

Admițând că din cauza atacului dușman dat în după amiaza zilei de 21 August cu forțe numeroase, nu se mai putea păstra orașul, ceea ce de fapt însă nu era astfel, căci după cum am arătat mai sus, în noaptea de 21 — 22 August, Sub-Locot. Marcopol a fost în Bazargic, unde nu a găsit nici Comandamentul Diviziei 19-a și nici o trupă Română și nici trupe inamice ; dacă totuși Comandamentul Diviziei 19-a, aprecia că trebuia a părăsi acest oraș, îi se impunea ca rezistența să o retragă cu 2 Km. Nord de Bazargic, unde se afla o bună poziție care se organizase din timp în acest scop, iar nu a se retrage precipitat într'o noapte, Comandamentul Diviziei ajungând tocmai la Caraomer, iar trupele la depărtări de peste 30 kilometri de pozițiunile de la Sud de Bazargic de unde respinsese pe inamic.

După cum vom vedea mai la vale, impunându-se reluarea Bazargicului, s'a dat naștere la lupte sângeroase și repetate atât de trupele Române cât și de cele Ruse, mai cu deosebire asupra localității *Gherengic*, fără însă a se mai putea obține vre-un rezultat satisfăcător.

Reese dar, că o asemenea hotărâre a fost luată sub influența eșecului Brigadei 6-a mixtă, care a produs neliniște în Comandamentul Diviziei 19-a, eșec care de sigur impunea acestui Comandament a se retrage 10—15 kilometri mai la Nord de Bazargic, nu însă și trupelor din sectoarele 2 și 3. Față de situația din sectorul 1-ii, se impunea ca pentru restabilirea ei să

se facă uz de o parte din rezervele Diviziei până la sosirea trupelor Ruse care se găseau deja în drum, cu ajutorul cărora apoi s'ar fi mărit puterea de rezistență, fie pe frontul Sud Bazargic, fie în retragerea neprecipitată spre Nord, dacă aceasta se impunea de evenimentele ce aveau loc la Turtucaia și apoi mai la Nord de această localitate.

Starea de neliniște și completă dezorientare în care se găsea Comandantul Diviziei 19-a, rezultă foarte ușor din ordinul Nr. 1 cu data de 22 August al cărui conținut este următorul, și pe care l' primesc la ora 18 :

„După informațiunile primite, inamicul s'a retras peste frontieră.

„Pentru operațiunile viitoare, doresc ca Divizia să fie întrunită având ca punct central Bazargicul.

„Pentru aceasta dispun pentru mâine 23 :

„Brigada 17 infanterie la ora 7 se va găsi d'asupra Bazargicului pe poziția întărită de Regimentul 40 infanterie, având avant-posturi împinse la Sud de Bazargic până la linia : Gara Bogdanova — marginea de Nord a pădurei „*Valaly lanuklar*“.

„Brigada 6-a mixtă va staționa la *Malko Ceamurli* având avant-posturi la Sud spre Gara *Bogdanova* — *Arnăut* — *Kaius Sari Mamut* și spre Vest până spre *Galemo Ceamurli*.

„Brigada 5-a mixtă va ocupa *Karales*, cu avantposturile împinse până pe linia : *Gheorengic* — *Kostelkeiler* — ...

„Aceste 2 Brigade se vor găsi pe pozițiunile indicate la ora 12.

„Brigada 5-a Călărași, va ocupa *Cearlighiol* de unde va supraveghea sectorul dintre șoseaua Bazargic-Varna și mare, împingând escadroanele de acoperire cu recunoașteri și patrule până la graniță.

„Mâine va intra în Bazargic un Regiment de Cavalerie Rusă“.

Așa dar, două ordine operative, din care unul numai cu data de 22/8 fără ora de expediere și locul de plecare, și fără număr, iar cel'lalt cu număr și dată, fără ora de expediere și locul de plecare, și cu conținut atât de diferit unul față de cel'lalt, că rămân înmărmurit, neștiind pe care din ele trebuie să execut.

Cum de altfel logica îmi indica, mă hotărâsc a executa pe cel din urmă, căci prin aceasta se căuta a se reveni asupra

greșelei făcută prin retragerea trupelor din sectorul 2 la Nord de Bazargic, pe care acum le împingea spre Sud, cu avant-posturile până la linia de frontieră.

De fapt însă, executarea are loc numai din partea Brigadei 17 infanterie și a 5-a de Călărași, căci celelalte unități din cauza marilor distanțe ce aveau de străbătut și, a orei târzie de primirea ordinului, nu au putut ajunge pe pozițiunile ce li se hotărâse, la care trebuie a se adăoga, și respingerea trupelor Bulgare care puseseră stăpânire în ziua de 22 August pe localitatea Bazargic, ceea ce a făcut ca Brigada 17-a infanterie, să împingă spre Sud primele elemente ale infanteriei Bulgare, care ocupaseră poziția de la Nord de Bazargic, în vederea instalării pe aceasta, a celor lalte unități dușmane din urmă.

De asemenea, Regimentul de Cavalerie Rus, nu sosește astfel după cum se anunțase, nici până în seara de 23 August.

Față de această situațiune, Divizia 19-a hotărăște pentru ziua de 23 August, cucerirea Bazargicului cu Brigadele 17 Infanterie și 5 Călărași, hotărâre care mi este adusă la cunoștință în dimineața de 23 August, de către Comandantul Regimentul 9 Vânători, care pe un petic de hârtie îmi spunea :

„Din ordinul Domnului Comandant al Diviziei, înaintați la atac asupra Bazargicului, împreună cu Regimentul 9 Vânători și 40 infanterie.

„Regimentul 40 Infanterie, va înainta din spre cota 263 Nord Bazargic direct spre Sud. Regimentul 9 Vânători, din spre Gherengic spre Sud-Vest direct Bazargic. Brigada 5-a Călărași din spre Baș Bunar — Kara Kurt să cază în spatele inamicului”.

Pentru îndeplinirea acestor însărcinări, urma a străbate o regiune presărată cu localitățile : Kaba — Sakal — Hascagum — Basbunar în care se găseau patrule inamice, și care prin prezența lor mai ales în localități, ar fi neliniștit mișcarea Brigadei. Era prin urmăre necesar și din acest punct de vedere, a se trimite înainte la 3 - 4 kilometri un escadron de descoperire pe care l'întăresc cu o secție de mitraliere Maxim. Și ast-fel, sub protecțiunea acestui detașament, înaintarea se face fără prea mare întârziere, patrulele inamice părăsind localitățile numai după câte va focuri și acestea trase la mari distanțe.

La ora 10, Brigada compusă din 6 escadroane (2 din Regimentul 10 Călărași fiind oprite la Sectoarele 2 și 3), intră în

Karacurt, unde dela Regimentul 9 Vânători găesc o ștafetă cu o notă, prin care mă anunța că Regimentul se află la aripa stângă a trupelor de atac, și că la ora 10,30, pornește la atac, în direcțiunea ce mi comunicase.

La ora 10,10 trimit o recunoaștere călare în spre soseaua Bazargic și, o alta, în direcțiunea monumentului Zimerman, care este primită de câte va focuri de armă, ceea ce mă face a hotărâ învăluirea aripei drepte a inamicului mai la Sud de acest monument. În acest scop, după debușarea Brigadei la Est, din localitatea Kara-Kurt descalec 4 escadrene din ambele regimente, dându-le ca prin obiectiv acel monument. La aceste 4 escadroane mai adaog grupul de mitraliere al Regimentului 9 Călărași, iar ca dispozitiv, 3 escadroane în linia I-a și al 4-lea în susținere la aripa stângă, Restul de 2 escadroane rămân în rezervă călare, eșalonate înapoia și la stânga unităților descălicate pentru lupta pe jos.

La ora 10,30 se începe înaintarea unităților descălicate cu destulă însuflețire, la început în linie de coloane de plotoane prin flanc câte doi, iar la o depărtare de aproximativ 1000 metri din cauza focului inamic se risipesc în trăgători. Mitralierele noastre deschid un foc violent, ceea ce face a ușura înaintarea călăreților în direcțiunea monumentului la Zimerman, de care se apropie aproximativ la o distanță de 600 metri.

La ora 10,50 artileria dușmană deschide focul asupra Brigadei 5-a Călărași, iar infanteria Bulgară, aproximativ un batalion care era adăpostit sub malul dela Monument, deschide un foc violent asupra noastră, care face ca înaintarea să înceteze.

În acast timp, primesc dela patrula ce fusese trimisă în spre șoseaua Bazargic—Varna, informațiunea că aproximativ 1—2 escadroane inamice, înaintează din spre Ianiclar spre Nord—Est.

La aripa dreaptă pe frontul Regimentului 6 Vânători care ataca spre sud, aud numai între ora 10,30—10,40 un foc violent de armă și mitralieră, care apoi încetează cu totul, iar legătura cu această unitate este pierdută. Evenimentele care au avut loc în această parte, și care au făcut ca acest Regiment să se retragă nu mi erau cunoscute, această retragere însă creia o situațiune destul de critică, mai cu deosebire unităților descălicate din Brigada 5 a Călărași.

Dându-mi seama că a mai rămâne în această situațiune

mă expunem a avea în spate Cavalerie inamică, iar de front infanteria sa superioară escadroanelor mele descălecate, dau ordin de ruperea luptei care se susține de piesele de mitraliere ce opresc ieșirea infanteriei inamice de sub mal, iar pe cele 2 escadroane călări le dirig în direcțiunea care mi se făcuse cunoscut că înaintează cavaleria dușmană.

Ruperea luptei se face în ordine, escadroanele descălicate se retrag în spatele pieselor de mitraliere ce se găseau la aproximativ 1000 de metri de inamic, după care apoi călăreții se aruncă repede pe cai.

Cele 10 piese de mitraliere (2 maxim și 7 St. Etienne) se retrag și ele pe eşaloane, după care apoi toate unitățile fiind încălicate, ne îndreptăm în direcția Ezibey, urmăriți de focurile de armă și mitraliere ale inamicului, care au un slab efect fiind trase de la prea mare distanță. Operațiunea se termină la ora 11,30.

Această operațiune ne pricinuește ca pierderi 3 morți și 5 răniți, plus un cal mort și alți 2 răniți. Oamenii răniții sunt luați în trăsurile pieselor de mitraliere.

Este de remarcat îndrăzneala spionilor Bulgari, care cu această ocaziune se pronunță, prin apariția între cei doi beligeranți, ce se găseau la o depărtare numai de circa 2 klm., a unui individ civil care venea din spre monumentul lui Zimerman în spre noi și pe care-l văd numai când se găsea la o depărtare de aproape 300 metri, la deбуșarea din Karakurt. Curiozitatea de a afla care este rostul său în apropierea noastră, după ce dau ordinele necesare formării unităților ce urmau a lupta pe jos, prin intermediul unui soldat de origină Bulgară, îl întreb unde merge, la care întrebare răspunde că se duce la *Bas-bunar*. Cum mă interesa a cunoaște dacă sunt forțe dușmane în valea de sub Monument, la întrebarea ce i se pune, răspunde că se găsesc numai 15—20 soldați Bulgari. Dau ordin să fie reținut la trăsurile de mitraliere până la terminarea operațiunii, pentru a mă încredința dacă îmi spusese adevărat, căci în caz contrariu el nu putea fi decât un spion.

După cum am arătat mai sus, în realitate la monumentul lui Zimermam se găsea aproximativ un batalion Bulgar, ceea ce numai lăsa nici o îndoială că era un spion de o mare îndrăzneală, pe care a plătit-o apoi cu viața, așa după cum îi se cuvenea.

IV.

Trupele Diviziei a 19-a se retrag fără a comunica nimic Brigadei a 5-a Călărași și din informațiunile ce întâmplător iau dela niște conducători de trăsuri ce se mișcau spre Nord, deduc că merg în zona Cioban Kuius — Nebi Kuius — Ciufut Kuius. Din proprie inspirație, mă îndrept în direcțiunea Karales iar în noaptea de 23—24 August, bivuachez Brigada între localitățile Haslada Kisi și Perifaki, cu avantposturile pe linia Salaman — Gherzalar.

Această operațiune se termină la ora 16, după care apoi trimit la Caraomer la Divizia 19-a Raportul Nr. 2, care o pune în cunoștință asupra situației Brigadei a 5-a Călărași.

Trupele inamice ocupă în fața Brigadei, localitățile Ghelengic și Karales.

În ziua de 24 August, ora 4, se primește ordinul Nr. 171 al Diviziei a 19-a, în care se spunea că operațiunea din ziua de 23 asupra Bazargicului, a fost o recunoaștere ofensivă care a făcut să se cunoască situația inamicului, ce ocupă înălțimile dela Nord de Bazargic cu mai multe batalioane și 3—4 baterii.

La dreapta zonei unde se găseau grupate trupele Diviziei 19-a, se afla Divizia Rusă Nr. 61 *General Simanski* și *Divizia Sârbă la Musabey*, iar la Azaplar și Armutlia *Divizia 3-a Căvalerie Rusă General Leontovici*.

Cu aceste forțe, *Generalul Zaincikovschi*, Comandantul trupelor Ruso-Române din Dobrogea, hotărăște a ataca Bazargicul.

Ziua de 24 August era hotărâtă pentru executarea marșului de apropiere în felul următor :

Brigada 5-a Călărași se va pune în marș la ora 8, în direcția Malinovo—İlanlık—Kalibeikioi, cu însărcinarea de a face siguranța pe stânga Diviziei 19-a și a cerceta terenul înainte și pe flanc.

Brigada 5-a Mixtă, se va pune în mișcare la ora 9.30' în direcția Cioban—Kuius—Bazargic pe șosea.

Brigada 17-a se va pune în mișcare la ora 9.30' pe șoseaua Caraomer—Bazargic.

Brigada 6-a Mixtă, se va pune în mișcare la ora 8 pe direcția : Maldzilar—Haslidzakioi—Gherzalar Ghelengic.

Serviciul de Siguranță, va fi făcut de Regimentul 39 infanterie cu Divizionul de artilerie al Brigadei 5-a Mixtă.

Brigada 6-a, după eșirea din șosea se va acoperi cu o avangardă proprie.

În caz că inamicul atacă astăzi 24 August, Divizia 19-a se va desfășura numai spre stânga, cu dreapta rezemată pe șosea.

Pentru îndeplinirea însărcinării sale, Brigada 5-a Călărași dă ordinul Nr. 3 din 24 August ora 5,30 care în afară de cele cuprinse în ordinul Diviziei mai sus arătat, mai hotărâ un escadron din Regimentul 10 Călărași, în serviciul de descoperire, a cărui zonă se limita la Vest cu linia : Kaselkioi-Gerzalar-Ghelengic, iar la Est cu linia : Karabaki - Eski Cerkez - Topci Kuiu.

Avant-garda Brigadei, un escadron din Regimentul 10 Călărași și secția de mitraliere Maxim.

Recunoașterile se vor trimite în direcțiunile :

Recunoașterea No. 1. Pcelorovo-Maeinovo-Ezibei-Dünekler.

Recunoașterea No. 2. Cioban Kuiu-Harmanlik, Kojir, Harman-Ghelengic.

Recunoașterea No. 3, Haslidzakioi-Malinovo-Toi Kuiu.

Ora 7 se hotărăște pentru punerea în mișcare a recunoașterilor și 7.20', a escadronului de descoperire—Brigada la ora 8.

O recunoaștere de ofițeri se trimite la Kavarna.

Recunoașterile trimit știri că localitățile : Ezibei, Ghelengic, Ilanlik și Karanigilar sunt ocupate de inamic, iar recunoașterea de ofițeri trimisă în direcția Kavarna, raportează că din această direcțiune, înaintează spre Ghiorman trupe inamice de toate armele.

Deși ordinul Diviziei 19-a No. 171 prevedea că în această zi se va executa numai marșul de apropiere și, că lupta nu va avea loc decât numai dacă inamicul va ataca, atac care nu s'a pronunțat, la ora 17.30, unități din Divizia 19-a, angajază lupta pe frontul Ezibey—Ghelengic. În special la aripa stângă asupra Ghelengicului, se dau lupte înverșunate, la care participă și Brigada 5-a Călărași care forma extrema stângă a trupelor noastre de atac, descălecând 3 escadroane pentru lupta pe jos, iar restul de 3, rămân în rezervă călare eșalonate pe stânga și înapoi.

Ghelengiul este cucerit de trupele noastre, la ora 19.30, prin eroismul Regimentului 39 Infanterie, care pornește la atac în sunetul muzicii și cu drapelul desfășurat, la care atac ia parte și unele unități din Brigada 6-a mixtă. La ora 20 din cauza întinericului, pe tot frontul este liniște, afară de câteva lovituri de tun ce se aud la foarte mari intervale.

La ora 22,15, se primește un ordin de Camp. dela Comandamentul Diviziei a 19-a fără dată, fără oră și fără număr și loc de plecare, prin care se hotăra încetarea luptei, iar trupele să rămână pe pozițiunile ce ocupau, până la ora 23, după care apoi să începem retragerea, luând toate precauțiunile a nu fi simțiți de inamic. Retragerea generală urma să se facă în direcția *Chiragi*, Brigada 5-a Călărași trebuind a intra în tranșeele pregătite din 'nainte între această localitate și lacul Mangalia, și care tranșee să fie ocupate până în dimineața zilei de 25 August, trimițând și recunoașteri spre Sud pe frontul dela Caraomer până la Mare.

Până la ora 23, Brigada stă pe poziția de luptă, aproximativ la un Kilometru N. E. Ghelengic, după care apoi începe mișcarea spre Nord, lăsând în ariergardă, un escadron și secția de mitraliere Maxim.

Retragerea la început o execută cu Brigada peste câmp, ținând direcțiunea spre Nord pe steaua Polară, până ce întâlnim localitatea Haslidzakioi, care se găsea pe șoseaua Bazargic-Caraomer, pe care șosea apoi continuăm mișcarea spre localitatea Chiragi.

La aproximativ 3 kilometri Nord Haslidzakioi la ora 1,30 sunt întâmpinat de o ștafetă, care aducea Brigadei 5-a Călărași ordinul No. 13 al Diviziei 19 a, având ca loc de plecare, localitatea Caraomer ca data de 24 August ora 21,30 și, în care se hotăra următoarele :

„Ordinul relativ la retragere, se contramandează. Măine se „va continua atacul. Continuați vechea însărcinare ce vi sa hotărât pentru supraveghere. Trupele rămân pe poziție“.

Acest ordin era trimis în întâmpinarea Brigadei prin localitatea Malinovo, și cum ștáfeta probabil plecase la ora 22, a fost o adevărată întâmplare, că pe timpul nopței ne-a putut găsi și încă după un timp destul de scurt față de distanța ce străbătuse de la Caraomer la Haslidzakioi, de circa 30 kilometri.

Nu mai puțin este criticabil, faptul că, Comandantul Diviziei după o luptă atât de importantă, își lăsase trupele la o depărtare atât de mare, pentru a se duce la Caraomer unde avea postul de comandă, când din contră, îi se impunea a sta la Haslidzakioi de unde să se pue în legătură cu Caraomerul, care îi ar fi comunicat revenirea asupra ordinului de retragere, și care

ordin găsea trupele încă pe poziții, evitându-se ast-fel învălmășeala din timpul nopții, produsă prin retragere și apoi prin înapoierea pe frontul de luptă.

Această rămânere pe câmpul de luptă a trupelor noastre, ar fi avut marele avantaj, după cum se va vedea mai la vale, de a se relua lupta în dimineața de 25 August, împreună cu trupele Ruse cu șanse de succes, acțiunea care a avut loc numai cu aceste trupe, pentru că, cu alt ordin tot din noaptea 24 — 25 August al Diviziei 19-a, se revine asupra înapoierei trupelor noastre pe câmpul de luptă.

Distanța relativă mică ce mai aveam de străbătut până la Harman Cuius, și grija posibilității foarte probabilă ca și în ziua de 25 August cail să nu fie adăpați cum se întâmplase în ziua de 24 din cauza lipsei totale de apă, în satele din acea regiune, fiind numai câte una cel mult 2 fântâni cu un debit mic și la adâncimi de 50 — 60 metri, și cum la Harman Cuius la stațiunea de cale ferată, se găsea un rezervoriu de apă destul de mare, mă hotărâsc a continua drumul până la această stațiune, unde ajungem la ora 2.30'.

La ora 4.30' adăpatul fiind terminat, ne punem din nou în marș spre Ghelengic.

La înapoiere, șoseaua în tot lungul ei pe o distanță destul de mare, era plină de trăsurile coloanelor care mergeau la unitățile lor spre Bazargic și, cu care unități se întâlnesc în drum, întâlnire care produce o mare înghesuială pe șosea, și mai cu deosebire o mare învălmășeală, capetele de coloane trebuind a întoarce înapoi spre Bazargic. Fiind imposibil ca Brigada să mai facă un pas înainte pe șosea, cu tot întunericul nopții, sunt forțat a părăsi șoseaua atât cu trupa călare cât și cu trăsurile mitralierelor și ale trenului de luptă, pentru a merge peste câmp lateral cu șoseaua.

La Sud de localitatea Kosimkioi pe la ora 5.30, apare pe șosea în automobil Comandantul Diviziei 19-a, de unde nu mai poate înainta, și se oprește just în punctul unde călăreții din Brigada 5-a Călărăși treceau pe partea ei dreaptă. Prezentându-mă, îl văd foarte afectat de situațiunea ce avea în față, și mai cu deosebire de zgomotul provocat de învălmășeală. Cu durere în suflet, plin de amărăciune și de oboseala atâtor evenimente dureroase succedate într'un timp atât de scurt, mi spune: „Opera-

țiunea se poate considera nereușită, și ca atare nu mai văd folositor a avea pierderi și a obosi și mai mult trupele. Oprește coloana Brigadei lateral cu șoseana, și așteaptă ordine“.

La ora 7.45, în ziua de 25 August, primesc un ordin fără număr dela Comandamentul Diviziei 19-a, cu următorul conținut:

„Retrageți-vă paralel cu coloana. Cu un Regiment din Brigada D-voastră luați loc la Sarighiol, unde cu bateria de 75 mm. ce vi se va trimite, veți apăra flancul stâng. Cu unul din regimente și cu bateria de 75 mm. ce veți găsi pe șosea, veți forma ariergarda, apărând coloana până la Caraomer, după care apoi și acest Regiment, va merge tot la Sarighiol“.

Trupele Ruse în dimineața de 24 pela ora 9, încep acțiunea asupra Bazargicului cu o violență extremă. Bombardamentul este asurzitor și se aude până la Caraomer. Lupta ține până la ora 12, fără a se obține un rezultat satisfăcător.

Această acțiune a trupelor Ruse, împiedică trupele inamice a întreprinde o acțiune de urmărire în contra noastră, astfel că rolul ariergardei cu care eram însărcinați, se reduce la împingerea spre nord a marelui număr de trenarzi, mai cu deosebire din cele două brigade mixte, cari obosiți de atâtea zile de luptă, se mișcau cu mare greutate. Lipsa de apă de care suferisem toată ziua de 24 August, îi face a părăsi coloana ce se mișca pe șosea, și a scoborâ în vâlceaua dela Estul șoselei pe unde se scurgea un mic pârâiaș cu apă. Incălțăminte lor, cum am spus, fiind în mare parte numai opinci, se rupsese cu totul, din care cauză mulți din ei le aruncaseră rămânând desculți. Și astfel, cu picioarele goale, cu armele și munițiunile de războiu în spinare, prezentau aspectul dureros al soldatului apărător al Țării Românești, în fața dușmanului, și mai ales a soldatului aliat Rus perfect echipat, care ne privea nici cel puțin de milă, ci numai cu dispreț.

În această retragere se dă foc la toate șirile de grâu și orz pentru a nu rămâne Bulgarilor.

Ordinul ca Brigada 5-a Călărași să meargă pentru a ocupa poziția între Chiragi și Mare, se revoacă, atât prin aceasta nouă dispozițiune, cât și prin ordinul No. 7 al Diviziei 19-a primit în timpul marșului.

În îndeplinirea acestei ultime însărcinări, dau ordin Regi-

mentului 10 Călărași ca dela Harman Cuius să meargă direct spre Sarighiol, iar eu rămân la ariergardă cu Regimentul 9 Călărași cu care dela Caraomer, ne îndreptăm tot către această localitate. La Sarighiol, la Sud de liziera satului, pe înălțimile existente, ambele regimente intră în tranșeele pregătite mai d'inainte, fiecare Regiment punând în linia I-a toate piesele de mitraliere și câte două escadroane, iar restul de două escadroane rămân în rezerva Brigadei. Bateria de artilerie de 75 mm., care se spunea că ni se va trimite, nu sosește nici până la plecarea noastră de pe această poziție.

Pe pozițiunea dela Sarighiol nu ședem decât în noaptea de 25—26 August, când primesc ordinul fără număr tot al Diviziei 19-a în care se spunea :

„Luați poziție la mijlocul intervalului dintre Caraomer și Sarighiol. Divizia va ocupa linia întărită d'inaintea Caraomerului cu două batalioane spre Sarighiol și Chiragi. D-voastră veți ocupa acest interval făcând legătura cu batalioanele dela Chiragi și Sarighiol și cercetând frontul înainte cât mai departe“.

În ordinul pe care-l dau unităților pentru aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri, stabilesc zona de cercetare care ca limită de Vest avea linia determinată de localitățile : Caraomer-Ciufut Cuius—Cioban Cuiuşiar ; ca limită de Est, Marea. În descoperire trimit două escadroane având ca ax de mișcare, cel din dreapta : Predel-Cerno Oko-Preslanici ; iar cel din stânga : Kadikioi-Bezonova Bila.

Pentru că localitatea Mangalia era mereu jefuită de comiștii Bulgari, se trimite în acea localitate un escadron și grupul de mitraliere St. Etienne din Regimentul 10 Călărași, care să se opue și încercărilor inamicului de a trece prin spațiul existent între lac și Mare.

Restul de unități ce-mi mai rămăsese, le instalez pe pozițiunea ordonată, cu Regimentul 9 Călărași la dreapta și 10 Călărași la stânga, în rezerva Brigadei ne mai păstrând nici o rezervă, căci pe acest front destul de întins, grupasem cele 3 escadroane și un grup de mitraliere al Regimentului 9 Călărași singurele ce mai avem la dispoziție.

Conform ordinului Nr. 5 al Diviziei 19-a repartiția trupelor acestei divizii pe porțiunea de la Caraomer — Sarighiol era următoarea :

Brigada 5-a Mixtă, în întăririle de la Sarighiol și Chiragi.

Brigada 17-a Infanterie, înaintea Caraomerului pe dreapta și stânga șoselei.

Două batalioane în rezerva Diviziei la Caraomer, din această Brigadă.

Brigada 5-a Mixtă la Cerkezkioi.

Brigada 5-a Călărași în intervalul dintre Caraomer și Sarighiol.

Pe această poziție Divizia 19-a cu ordinul Nr. 15, hotărăște o rezistență îndârjită, oricare ar fi forțele inamice ce vor ataca.

În ziua de 26 August la ora 16 primesc ordinul Nr. 125 al Diviziei 19-a în care mi se aducea la cunoștință că: „la dreapta poziției ocupată de trupele acestei Divizii, spre Hairanchioi se găsește Divizia 61 Rusă General Simanschi, și la dreapta acesteia, Divizia Sârbă.

„În caz de atac pentru rezistența ce se va face pe această poziție va avea loc următoarea schimbare a trupelor:

„Brigada 17-a Infanterie, va ocupa sectorul d'înaintea Caraomerului cu dreapta la Alibeichioi și stânga la plantația de salcâmi.

„Brigada 6-a Mixtă, sectorul dintre Chiragi și Mângalia.

„Brigada 5-a Mixtă, în rezerva Diviziei la ruinele Alibeichioi.

„Brigada 5-a Călărași, d'asupra satului Cerkezkioi cu însărcinarea de a proteja flancul drept al poziției, și a face legătura între Divizia 19-a Română și Divizia 61 Rusă.

„Un escadron și o secție mitraliere, va interzice trecerea inamicului de la Mângalia între lac și oraș.

„Divizionul de artilerie al Brigadei a 5-a Mixtă, va lua poziție în interval dintre Caraomer și Cerkezkioi.

„Divizionul de artilerie al Brigadei 17-a Infanterie și cu o baterie din Artileria Brigadei 6-a Mixtă, va lua poziție între Caraomer și Chiragi.

„Două baterii din Divizionul de artilerie ale Brigadei 6-a Mixtă, va lua pozițiune la Sarighiol“.

La ora 18, Brigada 5-a Călărași se pune în mișcare în spre localitatea Cerkezkioi ce îi se hotărâse cu ordinul de mai sus, unde sosește la ora 1 noaptea și se instalează în bivouac la Estul Cotei 187 „Bair Nudurlac“.

Cu ordinul Nr. 1 și 8 din ziua de 26 August, Divizia 19-a

hotărăște a se cerceta și terenul la Sud de Cerkezioi la aripa sa dreaptă, în care scop dau ordin Regimentului 9 Călărași a trimite un escadron la Cerno-Okoi, iar de aci să trimită recunoașteri în direcțiunile: Liliacovo—Gorița—Siracovo—Spasovo—Sișmanovo iar Regimentul 10 Călărași să trimită un escadron la Caragaci și de aci recunoașteri spre: Aidinul—Cioban—Cuius—Casimchioi. Patrurile Regimentului 10 Călărași să facă legătura cu acelea ale Diviziei 61 Rusă, iar acelea ale Regimentului 9 Călărași cu acelea ale escadronului de la Mangalia.

În ziua de 27 August, Divizia 19-a cu ordinul Nr. 11 ne face cunoscut că Generalul Pavlov, Comandantul Corpului 6 Calvalerie Rus, va vedea tot în această zi Brigada 5-a Călărași, care urmează a intra în compunerea acestui Corp de Cavalerie. Numitul General nu vine însă în acea zi, când nu putea vedea decât numai escadronul de la Cerkezioi, deoarece celelalte se găseau unele detașate la Diviziile de infanterie și alte două după cum am arătat mai sus, în serviciul de cercetare.

Din informațiunile ce se trimit de patrurile de descoperire în ziua de 27 August, reese că pe dealurile de la Sudul localității Elibei, apar patrurile de cavalerie inamică. La Sud de Madzilar pe șosea cam în dreptul kilometrului 18, se găsește un batalion de infanterie inamic.

În ziua de 28 August tot acele patrurile, trimit informațiunea că 2 escadroane și 3—4 batalioane inamice au ocupat satul Casimchioi, și alte 2—3 batalioane ocupă satul Madzilar. Tot în această zi sunt ocupate de inamic localitățile Cioban Cuius și Cara Durnus, iar aproximativ o companie și un escadron inamice în care se găseau și mitraliere, ocupa Aidibei și apoi atacă localitatea Karagaci, unde se găsea un escadron din Regimentul 10 Călărași, pe care îl respinge iar acesta se retrage la Hasrilic.

În regiunea localităților Cerno Oko—Rogozino—Spasovo, se semnalează bande de comitagii Bulgari călări, cari atacă patrurile noastre de descoperire și proteje turmele de vite și populația bulgară care se retrage spre Sud.

Cu ocaziunea luptelor ce au avut loc între acești comitagii și patrurile noastre de descoperire, s'a constatat cruzimea comitagiiilor cari prinzând unii din călăreții noștri, îi omoară fără cruțare în modul cel mai sălbatic, fapt pe care-l constatăm prin urmele lăsate pe cadavrele călăreților noștri lăsați pe câmp.

Această purtare criminală a bandiților bulgari, face a întări sufletul blând al soldatului nostru, aplicând aceeași măsură față de acești comitagi, care prinși sunt executați pe loc.

Tot în ziua de 28 August, la ora 18 printr'un ordin fără număr al Diviziei 19-a, ni se aduce la cunoștință înlocuirea la Comanda acestei Divizii a Generalului Arghirescu, care lasă comanda până la sosirea titularului, Colonelului Ionescu Marin Comandantul Brigadei a 5-a Mixtă. La comanda definitivă este numit Colonelul Scărișoreanu Constantin care se prezintă tot în această zi la ora 19.

Prima măsură pe care acest nou Comandant o ia, este întocmirea ordinului de operațiuni Nr. 6 pe care'l primim la ora 24, cu următorul conținut:

„Trupe inamice sunt semnalate în regiunea *Cioban Cuius, Manuncichioi—Coiumcuius*.

„Divizia 19-a în cazul unui atac al inamicului, va lupta pe frontul *Caraomer—Lacul Mangalia* în felul următor:

a) Brigada 17 Infanterie întărită cu Divizionul de artilerie Miclescu și 3 batalioane din Brigada 5-a Mixtă, va ocupa satul *Caraomer* — Est plantațiunea de salcâmi.

b) Brigada 6-a Mixtă adunată pe vale între satele *Chiragi* și *Doli Aranci*, cu misiunea de a acoperi stânga Brigadei 17 Infanterie.

c) Brigada 5-a Mixtă în rezervă la *Alibeichioi*.

d) Brigada 5-a Călărași la *Cerkezioi* va face legătura la dreapta cu trupele de cavalerie Ruse sub al căror Comandament intră.

„Cartierul Diviziei 19 la *Caraomer*“.

În acest timp, Marele Cartier General Român, dându-și seama de situațiunea critică existentă pe frontul de Sud al Dobrogei, provocată de slăbiciunea forțelor noastre, de și aveam ca ajutor trupele Ruse, hotărâște ca atât aripa dreaptă cât și cea stângă de pe acest front, să fie întărite cu noi trupe aduse din Transilvania, trimițând la aripa stângă Divizia 5-a Infanterie sub Comanda Generalului Hartel (din rezervă). Această Divizie, împreună cu a 19-a, sunt constituite într'un grup sub denumirea „General Hartel“, și ia ființă în ziua de 28 August, având postul de comandă la *Cavaclar*.

De la acest Grup în ziua de 29 August pe la ora 17, primim ordinul sub Nr. 9 care cuprindea următoarele:

„Conform ordinului Nr. 1176 al Armatei Dobrogea, Grupul format din Diviziile 5, 19 infanterie și Brigada 5-a Călărași, vor opera sub comanda mea (General Hartel). Voi păstra și comanda Diviziei 5-a.

„Misiunea Grupului este de a opri cu orice preț înaintarea adversarului în zona ocupată de trupele noastre, și a trece apoi la ofensivă împreună cu trupele Ruse.

„Din informațiunile primite, se știe că inamicul semnalat la Cioban Cuius s'a retras. Că la Elibei recunoașterele de cavalerie semnaleză trupe de infanterie. Că la Gherzalar și Kradjaleva, plotoane de trăgători inamice opresc înaintarea patrulelor noastre, și că știrea că Ialanlic ar fi trupe inamice numeroase nu se confirmă“.

Pentru 30 August se ordonă :

„Grupul de sub comanda mea, afară de Brigada 10 Infanterie, va rămâne pe actuala poziție.

„Comandamentul Diviziei 19-a, Brigada 5-a Călărași, Brigada 5-a Mixtă și Brigada 5-a Artilerie, se vor lega cu Cartierul Diviziei 5-a la Cavaclar prin ofițeri însoți de motocicliști sau călăreți.

„Brigada 5-a Călărași, se va lega la dreapta cu Divizia 61 Rusă, iar la stânga cu Divizia 19-a.

„Brigada 10 Infanterie, se pune la dispoziția Diviziei 9-a la Saragea. Ea va porni mâine 30 August ora 6 prin Cerkeczhioi la Dobromir, cunoscând că la Dobromir se găsește o Brigadă de infanterie, ce se află la aripa stângă a Diviziei 9-a, iar la Saranci Cartierul Diviziei Sârbă“.

Tot în ziua de 27 August, Divizia 19-a dă ordin Brigadei 5-a Călărași a trimite câte un escadron la Diviziile 5, 9 și 19 așa că Brigadei nu îi mai rămâne disponibile de cât 2 escadroane, căci pe lângă acestea 3, un escadron se găsea la Mangalia, 2 escadroane în descoperire, iar cele 2 grupuri de mitraliere St. Etienne, se desființaseră, din cauza că piesele se defectaseră în urma întrebuintărei lor în luptele ce avuseseră loc, dat fiind că aceste piese ni se trimiseseră în ziua de 21 August cu un personal foarte redus și foarte sumar instruit, și din care cauze a trebuit ca pentru încadrarea lor completă, să se dea oameni ce nu cunoșteau aceste piese, contribuind astfel și mai mult la defectarea lor. La această dată la Reg. 9 Călărași rămă-

sese numai o secție de 2 piese mitraliere Maxim, montate pe trăsură, iar la Regimentul 10 Călărași o pușcă mitralieră.

Un alt ordin cu Nr. 1 din 29 August, al Diviziei 19-a, ne pune în vedere că în caz de atac, nu se va ceda nici un pas din pozițiunea ocupată, pe care trebuie a o menține cu ori ce preț, Comandanții de unități trebuind să ia cele mai severe măsuri contra ori cărei șovăeli.

Toate aceste ordine urmate unul după altul, la un interval de timp atât de scurt, întăririle ce se adunaseră în Dobrogea și cu trupe Române pe lângă cele Ruse, ne pune în realitatea situațiunei grele în care ne aflam. Mai cu deosebire la aripa dreaptă, situațiunea era foarte îngrijitoare, unde după căderea Tutucaiei, inamicul făcea presiuni puternice, în scopul evident de a pune stăpânire pe trecerea peste Dunăre de la Cernavoda, izolând astfel trupele Române din Dobrogea de restul Țării, după care apoi, ar fi urmat întoarcerea aripei noastre drepte și împingerea la Est înspre Mare.

Și pe când în Dobrogea se petreceau evenimentele dure-roase care ne făcuse a pierde o parte din teritorul național, lăsând în mâna dușmanului cantități imense de diferite cereale, Comandamentul Armatei 3-a cu reședința la București, din care făcea parte și trupele din Dobrogea, ne hrănea sufletește cu ordine de zi și cu conținut sentimental, mijloc care nu putea prinde în unitățile celor 2 brigade mixte despre a căror organizare și pregătire de războiu am vorbit mai sus. Cât privește pe Brigadele 17 Infanterie și 5 Călărași, ele erau trupe care și făceau foarte bine datoria, și se poate spune că dacă și la aripa stângă nu am avut de înregistrat eșecurile rușinoase ce avuseseră loc la aripa dreaptă, aceasta se datorează numai acestor 2 Brigade, care nu aveau nevoie de recomandațiuni de vitejie și spirit de sacrificiu pe care le afirmaseră cu prisosință într'un timp foarte scurt.

Ar fi fost mai folositoare decât ordinele de zi, prezența Comandantului în drept în această parte a frontului Armatei a 3-a, unde în fața realității, măsurile pricepute erau necesare, cum tot necesar mai era impulsionearea unor Comandanți ce nu mai erau stăpâni pe nervii lor și din care cauză, cum s'a văzut, s'au produs acțiuni obositoare, fără nici o legătură, care nu puteau avea alt rezultat decât înfrângerile dureroase ce am suferit.

Astfel s'a întâmplat pe frontul occidental, unde Coman-

danții de armate au socotit necesară prezența lor în anumite puncte, când prin intervenirea de care personel au făcut uz, s'a adus îndreptări în situațiuni considerate pierdute.

În ziua de 29 August, sunt anunțat că Brigada va fi văzută de Generalul Pavlov Comandantul Corpului 6 Cavalerie Rus, care în aceeași zi la ora 11, vine în bivoacul ce ocupam, unde se găseau numai 2 escadroane și o secție mitraliere „Maxim“. Doriința sa fiind de a vedea toate unitățile ce compuneau Brigada ce urma să intre în compunerea Corpului său de Cavalerie, amână pentru altă dată această vizită, când Brigada va fi completă.

Impresia ce-mi lasă acest General, este din cele mai bune, apărând cu o înfățișare de blândețe în figură și vorbire, căreia nu-i lipsea energia și hotărârea omului de războiu.

În scurta convorbire care are loc, deduc lipsa de îngâmfare a viitorului meu Comandant; printr'o atitudine din cele mai bine voitoare, șterge impresiunile defavorabile pe care subalternii săi le manifestau în multe ocaziuni, adăogând astfel la situațiunea aceasta nenorocită, și tratamentul unei totale lipse de încredere în valoarea noastră combativă, cu reproșuri asupra alianței noastre dela care spuneau nu numai că nu au nici un profit, dar chiar pierderi, de care se puteau folosi pe frontul lor occidental.

În ziua de 30 August, recunoașterile ne aduc informațiuni că localitățile: Rogozina și Karagios Kuiuș sunt ocupate de cavaleria inamică iar în Madzilar Elibei și pădurea dela Est de această localitate, sunt trupe de infanterie dușmană. La Sud, recunoașterile pierd legătura cu trupele Ruse care se retrăseseră mult înapoi, fără a ne comunica nimic.

Tot în această zi dela Divizia 19-a, primesc ordinul de operație sub No. 1 în care se hotăra următoarele:

„Pentru ziua de 31 August, se vor aduce la îndeplinire până la ora 9 cele ce se prescriu mai la vale:

„Pe frontul organizat defensiv la Sud de Caraomer vor rămâne:

„Brigada 17 Infanterie compusă din Regimentele 40 Infanterie și 9 Vânători, și cele 3 batalioane din Brigada 5-a Mixtă. Divizionul de 3 baterii de 87 mm., al Brigadei 5-a Mixtă. Bateria de 75 mm. (tragere repede) din Regimentul 20 Artilerie. Una baterie cu tragere înceată din Brigada 6-a Mixtă și Regi-

mentul 19 Artilerie. Toate aceste unități vor fi puse sub ordinele Brigadei 17-a Infanterie.

„Regimentul 19 Artilerie va așeza un Divizion la Est și altul la Vest de calea ferată Caraomer – Bazargic.

„Bateria de 87 mm. din Divizionul Maior Miclescu ce se află în pădure, va trece la Divizionul său, iar bateria de 87 mm. a Divizionului Brigadei 6-a Mixtă aflată la Divizionul Maiorului Miclescu, va ocupa poziție în pădurea dela Est de Caraomer, unde va veni și bateria cu tragere repede de 75 mm. din Regimentul 20 Artilerie.

„Brigada 6-a Mixtă, va forma două detașamente de câte un batalion, o baterie de 87 mm., o secție mitraliere și câte o jumătate escadron, și vor ocupa poziție pe dealurile dela Sud localitatea Chiragi și Sarighiol, cu însărcinarea de a semnaliza și opri forțele inamice care vor înainta spre Nord, și da timp rezervei dela Azaplar să intervie când forțele inamice vor impune aceasta.

„Brigada 6-a mixtă va da două companii și 4 mitraliere, pentru paza trecerei dintre lac și Mare dela Mangalia.

„În zona Mustafaci Azaplar, va fi rezerva Diviziei, formată din 4 batalioane din Brigada 5-a Mixtă.

Brigada 6-a Mixtă (3 batalioane) Divizionul de artilerie Rus, Ambulanța Diviziei și Divizionul de Coloane de Munițiuni, la Ghiuvenlia.

„Cartierul Diviziei la Nord de Caraomer, la Movila“.

Pe această pozițiune, trebuia a se face de către Divizia 19-a o rezistență înverșunată, în care scop preciza că ea trebuie păstrată cu orice preț, ordonând a se lua măsuri de represiune în contra oricărei șovăeli.

În așteptarea evenimentelor ce urmau să aibă loc, și cum se remarcase o șovăeală pronunțată în atitudinea elementelor ce intrau în compunerea Brigadelor mixte, slab pregătite pentru războin atât ca instrucție, cât și din punct de vedere moral, deși ne găseam sub presiunea imediată a dușmanului, de care făcea uz mai cu deosebire la aripa stângă a frontului Dobrogean, Comandantul Grupului cu ordinele No. 4 și 5, recomandă trupelor dela aripa stângă a frontului Român din Dobrogea, să execute trageri cu cartușe reduse, exerciții de luptă în teren variat, să se ia măsuri pentru menținerea disciplinei, desvôltării patriotis-

mului și curagiului și mai cu deosebire, să se insiste asupra cauzelor războiului precizând: „*se va specula toate pornirile și toate calitățile soldatului și neamului nostru, spre a face războiul cât mai popular*“.

Un asemenea ordin, ne lasă impresiunea ultimului mijloc pe care acel Comandament îl mai avea, pentru a obține un rezultat mai mulțumitor de la aceste elemente, a căror pregătire și educațiune morală și națională trebuia a fi fost mult înainte.

Cum toate aceste recomandațiuni care impuneau capitole întregi în instrucția acestei trupe, nu se puteau preda în cele câteva ore ale puținor zile în care nu erau lupte, ele nu au fost aproape de nici un folos, căci ce se mai putea obține de la o trupă în al cărei suflet demoralizarea pătrunsese chiar de la începutul războiului, și care nu se mai gândea decât la „Pace“.

Și dacă fac această afirmațiune, este că nu mult timp după primirea acelor ordine, am făcut personal o asemenea constatare cu ocaziunea unui atac ce aveam ordin a da asupra localității Carachioi. Intre trupele ce mi se puseseră la dispoziție în acest scop, erau și 2 batalioane (al 4-lea batalion din Regimentele 11 și 24 infanterie) din Brigada 6-a Mixtă, care suferise eșecul dela Karapelit și ca atare cu moralul scăzut. Consequent recomandațiunilor ordinelor mai sus menționate, pe care le consideram necesare mai cu deosebire față de elementele acestor 2 batalioane, înainte de a porni la atac, le țin o cuvântare în care făceam apel la patriotismul și spiritul lor de sacrificiu, cu ajutorul cărora să înfrângem dușmanul din Carachioi. Terminan cuvântarea cu fraza „*Cu vitejia noastră și ajutorul lui Dumnezeu, sigur victoria va fi a noastră!*“. Nu termin bine această frază, și văd toată trupa acestor 2 batalioane că se descoperă, începe a se închina și cu toți se rugau „*Ajută-ne Doamne și fă pace*“.

Prin urmare, greșeala acelor cari au crezut că se pot forma unități de luptă chiar în timpul războiului, și încă cu oameni ce nu aveau nici o pregătire, începe a se confirma din nefericire atât de dureros pentru țară, chiar dela începutul războiului.

Este de adăogat că recomandațiunile acelor ordine mergeau până a preciza ce anume trebuie să se înțeleagă prin realizarea economiilor în munițiuni, adică: să nu se tragă precipitat, a nu

se trage mai mult de cât este nevoie, a nu trage în obiective asupra cărora nu se poate obține rezultate, distanțele fiind prea mari, etc. Când toate aceste erau chestiuni cari trebuiau cunoscute de trupă înainte de a intra în războiu, drept consecință a instrucției ce se impunea să aibă.

V.

După cum am spus mai sus, presiunea dușmanului pe frontul Dobrogean se făcea mai mult asupra aripei drepte a trupelor noastre. O încercare de străpungere a frontului nostru în această parte are loc în mod violent, în seara de 30 August pe la ora 18 contra trupelor din Divizia 9-a în regiunea Lipnița.

Atacul, inamic a fost însă respins cu mari pierderi pentru el, între care și 8 tunuri.

Pentru a ușura situația pe frontul nostru în această parte și chiar în scopul de a paraliza încercările inamicului de a străpunge frontul, Comandamentul Român ia măsura de a impune inamicului să disloce o parte din trupele sale de la aripa stângă, către centrul frontului Dobrogean.

Astfel, în ziua de 31 August ora 2.10, primesc ordinul Nr. 1 al Grupului Hartel, în care se hotăra ca trupe amice în forță de o Brigadă Infanterie și un Regiment de artilerie, vor înainta călare pe șoseaua Caraomer—Bazargic, în scopul de a recunoaște, a ataca și a atrage asupra sa forțele inamice care se găsesc în regiunea Caragaci și Nebi Cuius. Brigadei a 5-a Călărași, îi se ordona a se pune în marș din localitatea Cerkez - Kioi, ca apoi prin Hasariic să stabilească legătura între aripa stângă Rusă și Brigada Română ce înainta pe șosea.

Un alt ordin cu Nr. 3 al aceleiași Grup, ce se primește la ora 3.15 în aceeași zi, ne lămurește mai bine arătând că Brigada Română avea Nr. 36, iar înaintarea ei se făcea din spre Ghiuvenlia în spre Calfachioi. Însărcinarea Brigadei a 5-a Călărași, rămânea aceeași, nu însă pentru lungă durată căci la ora 4.40 un ordin tot cu Nr. 3 modifică această însărcinare, cu măsura ca Brigada (a 5-a Călărași) să apere aripa dreaptă a Diviziei 19-a care înainta pe șosea spre Sud.

Cum la primirea acestui ordin, mă găseam cu Brigada pe aripa dreaptă a Brigadei 36 Infanterie între Ceatmagea și Calfachioi, anunț această brigadă de ordinul ce aveam

și cu întreaga unitate mă îndrept în spre Ciufut—Cuius, străbătând această destul de mare distanță numai în trap, și ajung astfel în apropierea localității Ciufut—Cuius, chiar în momentul când avantgarda Diviziei 19-a intra în sat.

Pe aripa sa dreaptă până la sosirea noastră, Divizia 19-a avea o flancgardă tare de un batalion de vânători, în direcția căreia înaintez pentru a mă pune la curent cu situația. Apropiindu-mă, întâlnesc pe Maiorul Rasoviceanu, Comandantul Batalionului de vânători, cu care nu apuc a schimba de cât câteva cuvinte, când de odată, cu o salvă, artileria inamică trage asupra coloanei Diviziei 19-a de pe șosea. Impreună cu Maiorul Rasoviceanu punem caii la galop și mergem în direcțiunea focului de artilerie inamic, după ce brigada o opresc pe loc (Vest Ciufut Cuius) până ce voi cunoaște situația și primi ordine.

Ieșind la Est de localitatea Ciufut Cuius, văd îndreptându-se dinspre Cerno Oko pe flancul avantgardei Diviziei 19-a mai multe coloane subțiri de infanterie dușmană, în flancul cărora de asemenea se îndreaptă trupe dela grosul coloanei Diviziei 19-a, căreia apoi îi urmează angajarea de luptă a ambelor acestor două infanterii adversare, luptă ce se termină prin succesul Diviziei 19-a, care produce pierderi însemnate infanteriei Bulgare ce se retrage în dezordine.

În urma acestei lupte, Divizia 19-a rămâne în Caraomer și Ciufut Cuius, iar Brigada 5-a Călărași primește ordinul a merge tot la Cerckez Kioi, unde va aștepta ordine.

În noaptea de 31 August—1 Septembrie la ora 1, primesc ordinul No. 6 al Diviziei 19-a, în care se hotăra reîntrarea sub ordinele acestei Divizii a Brigadei 5-a Călărași, care în dimineața de 2 Septembrie ora 8, trebuia să se găsească la pădurea dela N.—E. Caraomer.

Distanța până la această pădure nefiind mare, iau hotărîrea de a face această dislocare în zorii zilei de 2 Septembrie, inspirație fericită, căci un alt ordin tot cu No. 6 cu data de 1 Septembrie ora 9.30, modifica această hotărîre, și dă ca însărcinare Brigadei 5-a Călărași de a merge la Ciufut—Cuius, de unde să trimeată recunoașteri în regiunea cuprinsă între localitatea Elibey și Mare.

Însă și asupra acestei hotărîri se revine, de astădată de către Grupul General Hartel, care cu ordinul No. 10 din ziua

de 1 Septembrie, ne comunică hotărîrea luată de Comandantul de Armată de a se ataca în ziua de 1 Septembrie pe tot frontul Dobrogei, dându-se efortul principal în direcțiunea „Cranovo“.

Divizia 19-a, va ataca și ea spre sud în scopul de a atrage asupra ei cât mai multe forțe inamice, atac pe care îl va executa pe 3 direcțiuni în felul următor :

„O Brigadă Infanterie și Regimentul 19 Artilerie, pe șoseaua Caraomer-Bazargic, va ataca localitățile Karagaci-Harman Cuius.

„O Brigadă Infanterie cu un divizion artilerie Rus, un divizion de 87 mm. și bateria cu tragere repede de 75 mm., va ataca în direcția localității Cerno Oko.

„Grupul Maior Chiriacescu (3 batalioane din Brigadele 5 și 6-a Mixtă) cu 3 baterii de 87 mm., vor ataca în direcția : Vahli-Huseim Kioi-Rogozina.

„Două batalioane în rezerva Diviziei la Sud de Caraomer.

„Brigada 36 Infanterie și un Divizion din Regimentul 7 Artilerie din Kalfachioi, vor înainta în spre Docuzaci la Parjoz, unde vor forma rezerva trupelor Ruse.

„Brigada 5-a Călărăși dela Cerkez-Kioi, se va îndrepta spre Predel-Spasovo, unde să se găsească la ora 10, și unde împreună cu Grupul Maior Chiriacescu, vor apăra aripa stîngă a Diviziei 19-a.

Acest ordin care indica prezența Brigadei într'o localitate la o depărtare de aproape 30 km. de locul unde ne găseam, se primește la ora 10,30 astfel că fatal la Spasovo nu mai puteam fi la ora 10.

La ora 11,30, Brigada se pune în mișcare, cam în acelaș timp cu celelalte trupe ce se găseau în Caraomer și Ciufut Cuius din Divizia 19-a, și după aproximativ două ore de marș, când ajungem în apropierea lor, trupele inamice părăsesc localitățile : Karagaci-Harman Cuius-Cerno Oko-Spasovo.

În timpul înaintării, la aproximativ 4 Kilometri de localitatea Predel, dela patrulele de descoperire, primesc informațiunea că dela Cerno-Okó înaintează spre Caraomer 3—4 escadroane inamice. Față de această situațiune iau hotărîrea de a merge în întâmpinarea acelei Cavalerii în direcția ce mi se indicase, și părăsind drumul, dispun cele 4 escadroane ce avea Brigada, în formațiunea de linii de coloane cu 3 escadroane în linia 1-a, iar al 4-lea escadron în linia 2-a

eșalonat pe stânga împreună secția de mitraliere a Regimentului 9 Călărași.

La o depărtare de circa 200 metri de localitatea Predel, mi se raportează că escadroanele inamice sunt dispuse în masă după niște șire de pae, și în acelaș timp asupra noastră inamicul deschide un foc pe mitraliere. Dispun a se face față acestui foc, cu piesele de mitraliere ce avem, la care adaog și un escadron, iar cu restul, caut a deborda pe la Sud-Est cavaleria Bulgară.

În timpul mersului, din întâmplare, întâlnesc un ofițer Rus călare însoțit de mai mulți călăreți, dela cari cu greutate aflu că este comandantul unei baterii, probabil dela coloana brigădei de infanterie ce înainta în spre Cerno Oko. Îi comunic situația cavaleriei inamice, și intențiunea ce aveam de a o ataca, în care scop îl rugăm a deschide foc asupra punctului unde se găsea adăpostită. Nu reușesc însă a-l determina să ia o asemenea hotărîre, ba încă 'mi lăsa impresia că cererea mea l'a supărat, căci tot cu greutate deduc că neștiind și nevăzând nimic, nu poate trage și la plecare mă întrebă cum mă numesc și ce comandă exercit.

În acest timp, secția mitraliere a Regimentului 9 Călărași deschide focul în contra trupelor inamice, iar dinapoi sunt ajuns de o ștafetă călare care venea în fuga mare cu un ordin al Diviziei 19-a, prin care se hotăra a nu mai continua drumul spre Spasovo, și să ne retragem spre Caraomer iar de aci la Ghiuvenlia.

În timpul mișcărei către aceste noi puncte, un alt ordin de câmp, schimbă și această hotărîre printr'o alta, care indică a ne înapoia și a merge pe frontul de Vest al pădurei dela Caraomer, unde ajungem la ora 20.

Aceste ordine des repetate, la mici intervale și în contradicere unul față de altul, erau rezultatul acțiunilor dela aripa dreaptă a frontului din Dobrogea, mai cu deosebire în regiunea dela Cocargea, unde trupele noastre suferiseră înfrângere, care impunea ca și aripa stângă să fie retrasă, deși în această parte Divizia 19-a avusese un frumos succes. Neretragerea din vreme a acestei aripi, ar fi putut avea de rezultat un atac dușman și la centrul frontului care reușind, ar fi împins această aripă spre Mare.

Această situație, se confirmă în noaptea de 1—2 Septem-

brie, când la ora 3 se primește ordinul Nr. 9 al Diviziei a 19-a, prin care Brigada 5-a Călărăși să însărcinează cu misiunea de ariergardă a coloanei acestei Divizii în retragerea ei spre Nord. Coprinsul acestui ordin era următorul :

„Inamicul a fost respins pe frontul Caraomer.

„Pentru a ne conforma mișcării generale se ordonă :

„Detașamentul Caraomer se va pune imediat în marș pe șoseaua Caraomer-Topraisar, pe o singură Coloană (într'un grafic se arăta dispunerea trupelor în coloană cu trenurile regi-mentare și de luptă în capul Coloanei).

„Ariergarda coloanei, formată din 2 baterii artilerie și 2 batalioane infanterie. Inapoia ariergardei va urma la o depărtare de 2 kilometri Brigada 5-a Călărăși“.

Se mai indica de a se face această retragere cu liniște și repeziciune, pentru a nu se atrage atențiunea trupelor inamice ce aveam în față și cu care eram în strâns contact.

Din fericire, acest ordin îl primesc din vreme, așa că am timpul necesar pentru a aduna posturile înaintate din dispozitivul unităților de pe front, și cu cele 4 escadroane și secția de mitraliere Maxim care formau Brigada, ajung la șosea în momentul când ultimul batalion din ariergardă, se pune în mișcare, unitate pe care apoi o urmez după ce iau distanța de 2 kilometri ordonată.

VI.

De aci începe exodul populațiunei noastre Românești. Satele de pe vechea frontieră fiind populate în cea mai mare parte numai de Români, cu toții și părăsesc locuințele, și cu inima strânsă de durere, privim cum se distrug gospodăriile agonisite cu atâta trudă, lăsate în voia întâmplărei în mâinile dușmanului, care în scurt timp va intra în posesiunea cantităților imense de hrană pe care le vor transporta atât în Bulgaria cât și în Turcia.

Acești nenorociți, duc cu ei numai vitele și o parte din obiectele casnice încărcate în grabă, d'asupra cărora stau femeile și copiii, cari în groaza de a nu fi ajunși de dușmanul a cărui ferocitate o cunoșteau, zoreau a merge cât mai iute și cât mai aproape de noi.

Și ast-fel, drumul pe care ne mișcăm, este plin cu trupe,

trăsuri și populațiune civilă, nevoiașii satelor: bătrâni, femei și copii, ce ne îngreunează mișcarea cu atât mai mult, cu cât din căruțele prea încărcate, unii din ei încep a arunca pe șosea o parte din obiectele ce le considerau de prisos, între care se vedea chiar și saci cu grâu și porumb, iar pe marginile șoselei, își dau sfârșitul porcii, cari din cauza greutatei lor prea mari, nu mai pot continua drumul.

La o depărtare 2 Kilometri Nord Caraomer, sunt ajuns de un civil de naționalitate germană cu locuința în Caraomer, unde conducea rezervorul de apă al comunei. De abea ținându-și respirația, și plângând, mi spune că îi este teamă de sălbătăcia Bulgarilor ce în curând urmau a ocupa localitatea, și cari nu numai că îi vor preda avutul, dar îi va ucide și familia. Mă roagă în genunchi a nu îi lăsa pieirei, și a trimite în grabă o trăsură în care să încarce femeia și copiii rămași singuri în sat, îngroziți de cele ce li se poate întâmpla. Caut a'l liniști spunându-i că nu îi se poate întâmpla nimic, Bulgarii fiind aliați Germanilor, apoi, nici nu aveam posibilitatea a-i veni în ajutor, trăsurile unităților fiind în capul coloanei ce se retrăgea, iar acelea ale populațiunii noastre civile, fiind prea încărcate. Consolarea mea nu-l încurajează nici de cum, și văzându-mă plecând, rămâne pe șanțul șoselei, înecându-și durerea într'un hohot de plâns, care îndurerează și inima cea mai împietrită.

Exodul se închea cu o turmă de vreo 200 oi, condusă în cap de un copil și, mânăta din urmă de un moșneag peste câmp și alături de drum, ce nu păreau prea grăbiți, însă prin privirea mereu înapoi, lăsa să se vadă grija de a nu-și pierde avutul, de care numai gloanțele vrășmașe i ar fi despărțit.

Urmărirea inamicului, nu știu din care cauză, nu are loc nici de cum, așa că suntem puși la adăpostul pierderilor ce ar fi fost pricinuite de o astfel de operațiune. Lipsa acestei acțiuni a dușmanului, rămâne neexplicabilă, și cu atât mai mult cât, în acea parte el avea unități de Cavalerie și de artilerie, a căror întrebuințare era indicată, în cel mai redus caz, numai cu focuri de artilerie, dacă o urmărire prin o mișcare a cavaleriei nu o putea face.

În timpul retragerii, pe la ora 8 (ziua de 2 Septembrie) primesc ordinul Nr. 11 al Detașamentului Caraomer, în care se hotărâra ca Brigada 5-a Călărași, din dreptul localității Mustafaci, să

se îndrepte spre Gherengic, lăsând la ariergarda detaşamentului numai un escadron, iar ca însărcinare, ni se indică supravegherea spre Sud, începând de la Mare şi mergând spre Vest, până vom face legătura cu trupele de Cavalerie Ruse în regiunea Osmancea.

La ora 12, ordinul Nr. 8 al aceluiaş Comandament, revine asupra hotărârei de a merge la Gherengic, hotărând a ne îndrepta către Techirghiol, unde să stăm pe timpul nopţii de 2—3 Septembrie, iar ca însărcinare, se dă supravegherea zonei cuprinsă între: Mangalia—Enghez Buiuc. Detaşamentul Caraomer ocupă în aceiaşi seară întăririle de la Topraisar.

La primirea acestui ordin, ne găsim deja în Gherengic (locul natal al lui Racovschi) unde ajunsesem de o jumătate de oră, pe o ploaie torenţială care provocase intrarea precipitată a oamenilor în cantonamente.

Scoaterea lor din adăposturi, formarea unităţilor şi drumul greu parcurs numai prin ploaie şi foarte defundat, produce o întârziere, aşa că sosim la Techirghiol pe la ora 19, cu caii extenuaţi de oboseală şi oamenii uzi până la piele. Trăsurile trenurilor de luptă şi regimentare, ajung noaptea târziu în cantonament, din care cauza oamenii şi caii mănâncă ce pot obţine dela populaţiunea care cu bună voinţă oferă ce poate.

Personal, rămân recunoscător d-lui învăţător al comunei Techirghiol, care de o potrivă cu ceilalţi locuitori, în a cărei locuinţă în cele câteva ore cât am stat, am putut a'mi usca şi odihni trupul trudit de atâtea zile obositoare.

Noaptea pela ora 23, primesc ordinul Nr. 299 al Grupului „Colonel Scărişoreanu“ (denumirea cu care se înlocuia „Detaşamentul Caraomer“) cu următorul conţinut :

„Inamicul semnalat la Caraomer.

„Pentru noaptea de 2—3 Septembrie, anteposturile date de Regimentul 9 Vânători, se vor întări la aripa stânga cu o companie din Regimentul 40 Infanterie, după indicaţiunile Comandamentului Brigadei 17-a Infanterie.

„Înainte frotului nostru, ziua patrulează cavaleria Rusă; se atrage atenţiunea spre a nu fi confundată cu acea Bulgară.

„Trupele se consideră în staţionare de alarmă.

„În caz de atac, anteposturile vor rezista pe linia gărzilor mari, până ce trupele ies pe poziţiunea de luptă, care în noaptea

de 2—3 Septembrie, este pe liziera de Sud a satului Topraisar.

„Regimentul 9 Vânători, va ocupa marginea de Vest a satului.

„Regimentul 40 Infanterie, marginea dela Est de șosea.

„Batalioanele din Regimentele 33—73 și 74, vor fi în rezervă la Nordul Satului.

„Cu începere dela 3 Septembrie, poziția de luptă este aceea determinată de întăririle fiecărei unități.

„Măine 3 Septembrie, Brigada 5-a Călărași va pleca din Techirghiol astfel ca la ora 8 a. m. să depășească linia fortificată a Topraisarului, de unde va cerceta zona limitată la Est, de Mare iar la Vest de linia: Biulbiulul Mic—Cavaclar. Seara se va retrage în Topraisar pe marginea de Nord a satului“.

În dimineața zilei de 3 Septembrie, ne punem în mișcare pentru a executa dispozițiunile ordonate, lăsând pe timpul nopții de 3—4 Septembrie, patrula în contact cu inamicul în zona localităților: Osmancea, Amzacea, și Enghez Mahale.

În ziua de 4 Septembrie, în baza unui ordin comunicat verbal, Brigada 5-a Călărași primește însărcinarea de a ataca și ocupa chiar în aceea zi, localitatea Amzacea unde se găseau unități de cavalerie dușmană. Acest ordin se dă pe la orele 10, iar la ora 12 ne punem în marș în direcția Amzacea, depășind întăririle dela Topraisar pe la Est.

La ora 12,45 Escadronul din avantgardă (aveam numai 4 escadroane) este primit cu focuri, ceea ce îl face a descăleca și a se angaja în luptă, iar cu restul de escadroane manevrăm spre Sud—Est de Amzacea. Această mișcare învăluitoare, face ca slabele forțe de cavalerie inamică ce ocupă localitatea, (3—4 ploatoane) să se retragă spre Sud în grabă. Escadronul din avantgardă, încalecă și îi fixează misiunea ocuparea la Sud de Amzacea a înălțimilor din jurul cotei 104, până la șoseaua ce duce spre Mustafaci. Cu restul de escadroane, ne adăpostim după niște șire de pae ce se găseau pe liziera de Nord a satului. În această situațiune ședem până la ora 20, când tot printr'un ordin al Diviziei 19-a, se hotărăște a ne retrage în localitatea Topraisar la Nord, lăsând în contact cu inamicul 2 patrula, la Enghez Mahle și Osmancea.

În ziua de 5 Septembrie la ora 11,45, localitatea Topraisar este violent bombardată timp de aproape o oră, de către artileria

ria dușmană, în special unele proiectile, sunt îndreptate asupra turnului Bisericei care cu câteva lovituri este atins în plin. Cum unitățile din Brigada 5-a Călărași, se aflau cantonate în partea de Nord a satului, o parte din proiectile cad și asupra lor, din care cauză se produce o învălmășeală, care face ca o parte din cai să iasă speriați din cantonament, și sunt readuși înapoi cu mare greutate.

Ne mai putând rămâne în sat, se pun șeile cu rezeziune pe cai și la ora 13, toate escadroanele sunt adunate la Nord de Topraisar unde dela Divizia 19-a primim ordinul de a merge la aripa stângă a Diviziei, având ca însărcinare supravegherea sectorului cuprins între localitățile Carlichioi și Muratan, iar noaptea o trecem în bivuac la Est de localitatea Musurat.

Cu această însărcinare, stăm până în ziua de 6 Septembrie orele 15, când primim ordin de a porni imediat în direcțiunea Ebechioi, pentru a participa la lupta ce se da cu o parte din trupele Diviziei 19-a în acea regiune, și unde se prevedea înfrângerea dușmanului, înfrângere care pentru completarea succesului, trebuia a se proceda la o urmărire neîntârziată.

La ora 17, suntem la Ebechioi, cu unitățile așezate într'un dispozitiv masat la Vestul satului, adăpostiți de niște șire de pae. Lupta are loc cu mare violență de ambele părți (Români și Turci), iar dușmanul cu o parte din forțe, ocupa localitatea Ebechioi unde rezistă cu îndârjire și, cu o altă parte se retrage spre Sud. Pe la ora 17 întunecându-se, lupta încetează iar cei 2 adversari rămân unul în fața celuilalt în strâns contact. Brigada 5-a Călărași primește ordin a se retrage în localitatea Osman Facă unde cantonează pe timpul nopții de 6—7 Septembrie.

În dimineața de 7 Septembrie, primim ordinul de a merge în acelaș punct în localitatea Ebechioi, având însărcinarea a relua contactul cu inamicul, care se retrăsese în timpul nopții. Pentru îndeplinirea acestei misiuni, hotărâsc ca un escadron din Regimentul 10 Călărași să cerceteze terenul cuprins între Musurat — Amzacea și, 2 escadroane din Regimentul 9 Călărași, terenul între Enghez Mahle — Edilchioi — Casici — Sofular spre Sud. Restul de 2 escadroane ce mai aveam în Brigadă, le opresc la Ebechioi

Forțele inamice (aproximativ o Divizie Turcă) în urma luptelor ce avuseseră loc în ziua precedentă, în noaptea de 6 — 7

Septembrie se retrag spre Enghezu și Cavaclar, lăsând pe câmp un foarte mare număr de morți, arme și munițiuni, cari constituiau dovada pierderilor mari ce suferiseră.

Infanteria noastră precedată de escadroanele sus arătate, se pune și ea în mișcare spre Sud, și după ce se reia contactul cu inamicul în direcția Enghez, escadroanele se retrag în spatele infanteriei și revin din nou la Ebechioi, iar de aci la Osman Facă unde petrec noaptea de 7—8 Septembrie.

Conform ordinului Nr. 18 al Diviziei 19-a, în ziua de 8 Septembrie, Brigada se pune în mișcare în direcția Musurat, de unde împreună cu Grupul „Maior Chiriacescu“ urma să atace satele Pervelia și Gherengicul chiar în acea zi.

Acest atac, era în legătură cu o acțiune similară a altor trupe tot din Divizia 19-a, care aveau însărcinarea să atace localitățile Enghezu și Mustafaci.

Acțiunea Brigadei 5-a Călărași începe la ora 13,30 în direcțiunea sus arătată, și curățată cu ușurință elementele înaintate ale cavaleriei inamice care se găseau în Pervelia și Gherengic cu care ocaziune se face și câțiva prizonieri bulgari, între cari un ofițer, surprins într'o cărucioară trasă de un cal și care venea dinspre Mangalia în scopul de a face aprovizionamente în Gherengic.

În Pervelia, se distrusese recent conacul proprietății, necăpând în bună stare nici chiar cele mai mici obiecte, care nu fuseseră sustrate de populațiunea rămasă în localitate (Tătari) de teamă de a fi găsite asupra lor de trupele române ce recucerea această localitate.

Din Gherengic, trimit patrule de recunoaștere în direcțiunile : Mangalia—Sarghiol și Chiragi, în spre care urma a se desfășura aceleași operațiuni de respingere a forțelor dușmane.

Dela trupele amice de la dreapta noastră, primim informațiunea că localitățile Enghezu și Mustafaci au fost și ele cucerite de trupele noastre din Divizia 19-a.

În înaintarea spre Sud, coloana grupului Maior Chiriacescu întâmpină mari dificultăți în apropierea localității „Azaplar“ din cauza Cavaleriei Bulgare care o hârțuiește pe flancul ei stâng.

Prevenit asupra acestui fapt, împing escadroanele din Brigadă spre Sud Vest, în scopul de a cădea în spatele trupelor de cavalerie inamice în direcțiunea Casimcea, ceea ce impune retra-

gereea celor câteva escadroane dușmane, după care apoi Brigada ia parte la lupta ce se dă de Grupul Maior Chiriacescu la Azaplar, acționând descălicată la aripa stângă a infanteriei și în flancul pozițiunii inamice care începe retragerea precipitată.

În această parte, succesul se datorează în bună parte eroismului Maiorului Chiriacescu, care prin curajul său incomparabil, bravează pericolul de care nu ține nici o seamă, până ce glonțul fatal face să curgă din trupul său, sângele cald ce cu atâta abnegațiune îl sacrifică pentru apărarea țării și, în cinstea eternă a numelui său.

După acțiunea mai sus arătată, Brigada 5-a Călărași primește ordinul de a sta în noaptea de 8—9 Septembrie în localitatea Carachioi, unde ajunge la ora 21 și se instalează în bivouac. Pentru siguranță, se trimite patrulă în direcțiunile; Mangalia—Sarighiol și Chiragi.

La sosirea în Carachioi, sunt informat că cele 2 fântâni, singurele existente în sat, ar fi fost otrăvite de Bulgari la părăsirea localității. Din această cauză interzic a se da apă la oameni și la cai, deși în cursul zilei suferiseră din cauza oboșelilor și a căldurii, foarte mult lipsa apei.

La ora 3 noaptea, printr'un ofițer de la Divizia 19-a, primesc ordinul de a intra cu Brigada 5-a Călărași, în compunerea unei ariergarde, din care mai făcea parte un batalion și o baterie, care avea ca însărcinare protejarea scurgerii trupelor din această Divizie în spre Topraisar. Această retragere, fusese determinată de atacul dușmanului în timpul aceleiași nopți asupra localității Enghezu, care era ocupată de Brigada 5-a Mixtă și pe care inamicul o cucerește prin atac de noapte, producând panică în trupele acelei Brigade, care se retrag precipitat.

În această situațiune, aripa stângă a Diviziei 19-a de la Azaplar, rămânea în aer, cu posibilitatea de a fi învăluită pe la dreapta, situațiune care nu se putea remedia, decât prin retragerea acestei aripi, formată din grupul Maior Chiriacescu și Brigada 5-a Călărași. Din această cauză, succesele obținute în ziua de 8 Septembrie și care ne costaseră viața atâtor oameni ce cuceriseră localitățile ocupate, rămân fără nici un efect, din contră, s'ar putea spune cu un rezultat demoralizator, mai ales asupra trupeii dela această aripă stângă, care câștigase o victorie căreia normal trebuia să îi urmeze o înaintare iar nici decum o retragere

Retragerea se începe în zorii zilei de 9 Septembrie, în perfectă ordine aproape pe nesimțite de inamic, din care cauză nu se produce nici o acțiune de urmărire, până în apropierea liniei întărite a Topraisarului, unde trupele noastre sunt ajunse de Cavaleria Bulgară, care profitând de faptul că la Sudul localității Muratan terenul era acoperit cu culturi de porumb destul de înalt, angajează în această parte, câteva escadroane care atacă cu focuri ultimile escadroane din ariergardă ale Brigadei 5-a Călărași ce mergeau spre Muratan. Escadroanele atacate (în număr de două), descalică imediat și opresc pe loc înaintarea inamicului iar cu alte două escadroane, se caută a se face o învăliuire asupra dreptei Cavaleriei Bulgare, care însă încalică și dispăre în alioră vie spre Sud.

Trupele Diviziei 19-a, termină retragerea la ora 9.30, când ocupă întăririle de la Topraisar, iar Brigada 5-a Călărași primește ordinul de a bivuaca la Nordul acestei localități, — aproximativ 2 Kilometri, — unde ajunge la ora 10.30.

Tot în aceeași zi (9 Septembrie) la ore 14, primesc ordinul Nr. 2 al Diviziei 19-a cu următorul conținut :

„După ultimile știri, inamicul ocupă Amzacea cu 2 escadroane.

„D-vs. sunteți numit Comandant al Detașamentului constituit din Brigada 5-a Călărași, batalioanele 4 din Regimentele 11 și 51 infanterie și bateria cu tragere repede Locot. Deculescu, cu însărcinarea de a ocupa și menține Amzacea. Veți întări poziția cu lucrări de câmp.

„Pe flancul stâng aveți Divizia de Cavalerie Rusă.

„Trenurile regimentare rămân la Mahometcea“.

La ora 16,30 Detașamentul astfel constituit sub comanda mea, se pune în mișcare spre Sud, obiectiv de atins Amzacea, cu cele 2 batalioane la Est de șoseaua Topraisar-Amzacea, având un batalion în linia I-a, iar al 2-lea în linia II-a eșalonat spre stânga. Brigada 5-a Călărași, (4 escadroane) eșalonate înainte și pe stânga infanteriei, având ca direcție de înaintare movila „Tasli-Juc“ în scopul de a învăli aripa dreaptă a inamicului în poziția dela Amzacea. Pe lângă bateria cu tragere repede, înaintarea batalioanelor de infanterie, mai este sprijinită de o baterie cu tragere înceată de 85 mm. din întăririle dela Topraisar.

În lipsă de observator înaintat pentru artilerie, și de material telefonic, tragerea artileriei este condusă prin releuri, cari

întrebuințând vocea pentru transmiterea efectului loviturilor și cererile infanteriei, iar pe lângă ele trecând și infanteria celor 2 batalioane (slab instruite și fără o disciplină de război), la acest fel de transmitere, se asociază și ea, ceea ce face a se produce un zgomot infernal pe câmpul de luptă. Unele lovituri prea scurte ale artileriei noastre, face ca proiectilele să cadă în mijlocul acestor 2 batalioane de infanterie amice, ceea ce dă loc la puternice strigăte pentru lungirea tragerei.

Liniștea și punerea în ordine a unităților, nu se obține de cât cu mare greutate, și după aproximativ 30 minute, se reia din nou mișcarea de înaintare spre Amzacea.

La apropierea infanteriei noastre cam la 1000 m. de această localitate, precum și din cauza mișcării de învăluire ce se pronunță de Brigada 5-a Călărași, Amzacea este părăsită de cele 2-4 escadroane inamice, iar nu două cum fusese informată Divizia 19-a, și cari escadroane probabil erau acelea ce ne atacaseră în dimineața aceleiași zile în direcția Muratan, după cum am arătat mai sus.

La ora 18,30 localitatea este ocupată, iar pentru siguranța pe timpul nopții, hotărâsc 2 companii care să se instaleze în avant-posturi, având ca linie de rezistență, înălțimile de Sud 2 Kilometrii de sat.

Cum toate locuințele și adăposturile pentru oameni și cai erau complet distruse și incediate de armata Bulgară, trupele noastre se masează la 500 metri la Nord de Amzacea, operațiune ce se termină pe la ora 19,30 când și începe a cădea o ploaie rece însoțită de un vânt foarte puternic, care ține neîntrerupt până a doua zi la ora 7. Oameni și cai, stau cu toți în liniște în picioare toată noaptea, fără a avea puțința celui mic adăpost.

Intunericul este așa de mare, că nu se vede nici om cu om, din care cauză Sublocotenentul Protopopescu Florian, în apropierea locului unde ședea fiind o fântână părăsită, alunecă pe pâlnia formată de gura fântânei, și cade în ea la o adâncime de peste 50 metri. Prin devotamentul Sergentului Popa Ion din Regimentul 9 Călărași, care se scoboară în fântână, fiind legat cu o frânghie groasă, ce din fericire o găsim la trăsura de unelte a batalionului din Regimentul 11 Infanterie, este scos cu mare greutate,

Scos la suprafață, văd că nu-și dase sufletul — pierduse însă complect cunoștința — o slabă respirațiune, era singurul indiciu al unei vieți care părea a se sfârși în câteva minute. Fără nici-o întârziere, este trimis la Ambulanța Diviziei 19-a din Topraisar.

Pe acest ofițer demn de toată lauda, fatalitatea îl urmărea chiar dela primele noastre acțiuni, când cu ocaziunea atacului dela Bazargic, calul său cade mort sub el, împușcat de un glonț inamic. Și de astă dată, norocul de a fi readus la viață nu-l părăsește, prin întâmplarea de a se alege numai cu unele mici fracturi care l-au fixat pentru 60 zile la pat, o convalescență de alte 60 zile, prin abnegațiunea sergentului sus menționat, care salvează viața Comandantului său de pluton. Mai târziu însă, fatalitatea care îl urmărea de aproape, avea grija a da lovitura cu mai multă siguranță, căci după ce de abea întremat și când a trebuit să vie iarăși la datorie, cele dintâi lovituri ale dușmanului, au avut grija a nu-l mai cruța (29 Iulie 1917).

La ora 10 în aceeași zi, (10 Septembrie) dela Grupul General Hartel, primesc ordinul verbal că Brigada 5-a Călărași împreună cu cele două batalioane și bateria cu tragere repede, să atace localitatea Carachioi reocupată de inamic, — Cavalerie Bulgară — ce se retrăsese din Amzacea. Pentru executarea acestei însărcinări, se iau următoarele dispozițiuni:

Cele două companii din avantposturi de pe înălțimile dela Sud Amzacea, vor rămâne pe poziție, până la debușarea Coloanei de atac la Sud de această localitate. Trupa de atac compusă din 6 companii, o baterie artilerie și Brigada 5-a Călărași, vor forma două coloane: una compusă din infanterie și artilerie, va înainta din Amzacea direct asupra Carachiolului, iar cele 4 escadroane din Brigada 5-a Călărași, pe stânga acestei coloane și eșalonată înainte, în scopul de a o acoperi și descoperi înainte și pe flanc. Conform ordinelor ce aveam, mișcarea trebuia să înceapă la ora 11.

Lipsa de apă în această regiune fiind foarte mult simțită, dela Topraisar ni se trimite 5—6 căruțe încărcate cu butoaie cu apă, pe care la plecarea la atac, le-am lăsat la ieșirea de Sud din Amzacea. Cum însă conducătorii erau niște civili, oameni în vârstă, la deschiderea focului de către artileria inamică, acești conducători au părăsit căruțele fugind peste câmp, lăsând chiar și caii înhămați.

Pe la ora 10.30, mi se face cunoscut că Grupul General Hartel ordonă ca mișcarea să nu înceapă, până ce nu vom fi anunțați asupra unei alte ore. Care va fi fost motivul ce a dat loc unei întârzieri destul de mare, nu l-am cunoscut și nici nu l-am putut deduce, pentru că nu a avut loc o acțiune comună în legătură cu trupele vecine dela dreapta sau stânga noastră, ci o acțiune izolată asupra unei localități ocupată de inamic și, pe care Comandamentul bănuiesc, că-l interesa să cunoască forțele cu care această localitate era ocupată.

Ceeace este mai surprinzător, este faptul că pentru executarea acestui atac ni se dă un ordin verbal, prin care se hotărăște numai obiectivul de cucerit, fără nicio altă indicațiune, pe care asemenea ordine de operațiuni le impune, a fi cunoscute cel puțin de Comandantul trupe de atac.

La ora 16, Grupul General Hartel ordona ca să se înceapă acțiunea, iau la 16.30 coloanele se puneau în mișcare.

După un parcurs de 3 kilometri, avangarda este primită cu slabe focuri de armă din spre Carachioi, ceea ce o face a părași coloana de marș și a se desfășura în trăgători, apoi sprijinită de focul bateriei de artilerie care trage asupra satului, înaintează asupra obiectivului, care este părăsit de dușman și se retrage pe înălțimile Tasli-Juc de la Sudul satului Carachioi. Brigadei 5-a Calărași, îi se dă ordin de a manevra pe aripa dreaptă a inamicului și a ataca în flanc.

Pentru conducerea acțiunii, mă urc pe niște șire de pae de la Est de sat, de unde pe la ora 17.45, văd înaintând spre Nord în direcția Azaplar, o coloană inamică, iar o altă coloană tot în spre Nord cu direcțiunea Carachioi, eșind din localitatea Mustafaci. Aceste două obiective fiind bine văzute, dau ordin bateriei de artilerie a deschide succesiv focul asupra lor. Bombardamentul violent al acestei baterii, (Locot. Deculescu) face ca cele 2 coloane inamice să treacă într'o formațiune desfășurată, iar înaintarea lor, devine încetă și cu multă precauțiune; unele unități se văd culcate, ne mai îndrăznind a face un pas înainte. Infanteria noastră însă înaintează cu greutate, din cauzele ce se vor vedea mai la vale, și numai după intervenții energice, ea este împinsă spre Sud de localitatea Carachioi unde este oprită.

Artileria grea inamică de la Enghezu, și o altă artilerie de

la Mustafaci, la ora 18.30 deschid focul asupra bateriei noastre de artilerie ce se găsea la 500 metri N. V. Carachioi, pe care o încadrează și o reduce cu ușurință la tăcere, forțând-o a părăsi poziția cu pierderi destul de simțitoare. Din spre Gherengic, o altă artilerie dușmană deschide focul asupra Brigadei 5-a Călărași care executa mișcarea de învăluire asupra aripei drepte inamice, ceea ce face ca această Brigadă să se retragă în spre Nord.

Sub protecțiunea acestei mari puteri de foc de artilerie, coloanele inamice de infanterie (aproximativ 4—6 companii fiecare coloană) reeau mișcarea de înaintare asupra Carachioiului, la al căror atac trupele detașamentului după o slabă rezistență, încep retragerea, nu cu destulă ordine, aceasta și din cauză Brigadei 5-a Călărași (comandată de Lt.-Colonel S.) care în loc de a acoperi aripa stângă a infanteriei noastre, la loviturile de tun ce primește, se pune în galop spre Nord, lăsând în aer aripa stângă a infanteriei, și mai grav a fost, că retragerea nu fusese ordonată.

Dar, cum am spus, infanteria noastră a înaintat cu greutate până la Sud de Carachioi, pentru că nefiind obicinuită a înainta sub traectoria focului de artilerie, ca și în ziua de 9 Septembrie, aproape după fiecare lovitură de tun, urmau strigătele acestei infanterii, ce indicau cum să se tragă și asupra cărui obiectiv, strigăte provocate de groaza de a nu mai primi proiectile din spate, cum se întâmplase în acea zi. Afară de aceasta, din cauza lipsei totale de pregătire de războiu, nu numai a trupe dar mai cu deosebire a ofițerilor acestor 2 batalioane, încadrate numai cu ofițeri de rezervă, activi fiind numai cei doi Comandanți de batalioane, în timpul înaintării sub focul artileriei dușmane, într'un moment, toată trupa s'a oprit și a părăsit formațiunile în care se găseau, grămădindu-se cu toții împreună cu ofițerii ce îi comandau, după casele din sat, și nu au reluat mișcarea de cât în urma intervenirii violente a Comandanților de Batalioane și, chiar și a mea, fără de care restabilirea ordinii și înaintarea nu mai era posibilă.

După ce avantgarda coloanei ocupase înălțimile dela Sudul localității Carachioi, hotărâsc prelungirea frontului la aripa sa dreaptă, care urma a se face de către unitățile din capul grosului Coloanei, și care și ele înaintează cu aceiași greutate, făcându-se uz de aceleași măsuri de violență, grație cărora sunt îm-

pînși pe pozițiunea pe care trebuiau a rezista.

Admițând chiar că un asemenea atac nu l-am fi dat cu trupe de valoarea celor 2 batalioane (oameni din batalionul al 4-lea fără nici o pregătire materială și morală pentru războiu) dar chiar și cu trupe bine pregătite, nu era posibil a se rezista mult timp pe poziția arătată, dat fiind lipsa totală a legăturilor la ambele aripi, slabele noastre efective cu care ne aventurăsem la o depărtare relativ mare de frontul întărit al Topraisarului, în apropierea forțelor inamice numeroase atât în infanterie cât și în artilerie, ce se găseau în regiunea: Gherengic-Azaplar-Mustafaci și Enghezu, precum și slaba acțiune a artileriei de care dispuneam, redusă la o singură baterie cu tragere repede.

În rezumat, ocuparea și menținerea localității Carachioi este numai de scurtă durată, și pentru motivele arătate mai sus, nici nu putea fi în alt fel, așa că această acțiune ne aduce numai pierderi și materiale și morale, absolut fără nici un folos.

La ora 21, toate unitățile detașamentului reintră în localitatea Amzacea ocupând partea de Nord a satului, iar pentru siguranța în timpul nopții, hotărâsc 2 companii dându-li-se ca linie de rezistență, cotele 58 și 96 la Sud Est, înălțimile Chinau Alcea la Sudul Amzacei.

VII.

În seara de 10 Septembrie, primesc informațiunea că trupe inamice de toate armele, înaintează spre Nord din direcțiunile: Mustafaci, Azaplar și Gherengic. În contra acelor care înaintau din direcția Mustafaci, trupele noastre din avantposturi deschid focul la ora 9.30 și le opresc.

Cum pe frontul întărit al Topraisarului, aripa stângă nu era ocupată cu trupe amice, ceea ce față de înaintarea inamicului dinspre Azaplar și Gherengic, pune în pericol nu numai această aripă dar chiar și întreaga linie fortificată, Divizia 19-a cu Nr. 18 ordona Detașamentului ce comandam a se retrage spre Sud—Est pentru a îi apăra aripa sa stângă.

Conținutul acestui ordin era următorul:

„Trupe inamice sunt semnalate pe tot frontul la limita băței tunului.

„Trupele amice sunt în tranșeele cunoscute,

„In caz de atac, se rezistă pe poziție fără a da un pas înapoi, ori cât de puternic ar fi atacul inamicului.

„Brigada 10 Infanterie, este în spatele nostru ca rezervă.

„Divizia de cavalerie Rusă are ordinul a cuceri Gherengicul.

„Detașamentul Chiriacescu, rămâne la Pervelia.

„Brigada 5-a Călărași, mâine (11 Septembrie) va trece pe aripa noastră stângă făcând legătură cu Divizia de cavalerie Rusă.

„Coloana cu munițiuni de infanterie la Musurat, iar aceea de artilerie la Ferma Butărăscu.

„Trăsurile regimentare la Musurat, iar cele de luptă la Nord de Topraisar“.

În dimineața de 11 Septembrie pe la ora 6, dela Mustafaci se vede înaintând spre Amzacea o coloană inamică; cele 2 companii din avant-posturi stau pe poziție până la ora 6,30 când trupele detașamentului care cantonasera la Nord de Amzacea fiind în mișcare spre Nord, urmează și ele în mișcare spre Nord, sprijinite de o baterie de artilerie de 87, ce era în pozițiune la Nord de satul Amzacea, unde însă după câteva lovituri, este descoperită de artileria inamică dela Enghezu și scoasă din luptă.

În retragere spre Nord, ne îndreptăm către localitățile Muratan și Carlichioi, având Brigada 5-a Călărași pe dreapta Coloanei de infanterie, compusă din cele 2 batalioane, iar în ariergardă 2 companii.

La ora 10, când detașamentul se găsea la aproximativ 3 kilometri Sud Muratan, Brigada 5-a Călărași este bombardată violent de artileria inamică din direcțiunea Pervelia și în acelaș timp, câteva patrule de Cavalerie inamice tari aproximativ de un ploton, apar dinspre Cota 74 (3 km. N. Pervelia) și adăpostite în niște culturi de porumb, la o depărtare de circa 800 m. de Brigadă, deschid un foc viu de armă și mitralieră.

O baterie amică de 87 m.m. ce se găsea în poziție între Muratan și Carlichioi, deschide focul asupra Artileriei inamice, însă fără nici un efect, din contra este redusă cu ușurință la tăcere. În contra focurilor de armă și mitralieră al patrulelor inamice de cavalerie, dau ordin secției de mitraliere Maxim a Regimentului 9 Călărași a le face față, iar un escadron din Regimentul 10 Călărași le învâluie pe la Sud-Est prin manevră călare, care le face a se retrage.

Detașamentul intră pe pozițiune între Muratanul Mic și Carlichioi, la ora 11 fiind complet instalat, sprijinindu-și aripa stângă pe lacul Techirghiol, iar în spre Sud se trimit câteva patrule de contact.

Trupa și caili Brigadei 5-a Călărași fiind extenuați de oboseală, deoarece dela 15 August nu avuseră nici o zi de repaos, Divizia 19-a dă ordin a se lăsa pe front cele 2 batalioane de infanterie, iar Brigada merge și se instalează în bivouac în seara de 12 Septembrie, la 2 kilometri Nord Topraisar.

Conform ordinului Nr. 90 din 13 Septembrie al Diviziei 19-a, Brigada 5-a Călărași intră sub ordinele Diviziei 5-a, dela care primește ordin a merge la Urluchioi. Această Divizie, schimbă Divizia 19-a pe frontul dintre localitățile Topraisar—Techirghiol și o așază la dreapta Diviziei 5-a, pe frontul cuprins între localitățile Enge Mahle—Topraisar.

La Urluchioi, Brigada 5-a Călărași este întărită cu un batalion din Regimentul 51 infanterie, și primește ca însărcinare, siguranța spre Sud pe frontul Diviziei 5-a, în care situație se găsește până în ziua de 17 Septembrie.

În acest timp, își adună escadroanele care erau răspândite, mai rămânând detașate câte un escadron la Diviziile a 5-a și a 3-a. În ziua de 17 Septembrie Brigada dispune de 8 escadroane, prin reîntrirea la locul său a unui escadron din Regimentul 10 Călărași, iar la Regimentul 9 Călărași, se adaogă escadronul dela Divizia 17-a (capul de pod Turtucaia—Silistra) care scăpase necapturat de dușman, așa că nu mai aveam detașat, de cât un escadron la Divizia 19-a.

La fiecare regiment, se mai adaogă câte o companie mitraliere Franceze ale căror piese se aduseseră dela reparat, și a-i căror oameni își completaseră instrucția în spatele frontului, iar Batalionului de infanterie i se atașează o secție de mitraliere Franceze, al cărei personal însă, era complet neinstruit. Comanda acestei secții, o avea un Sublocotenent de rezervă, care de asemenea nu avea nici cele mai elementare cunoștințe asupra materialului și, nici asupra principiilor de întrebuințarea lor în luptă. Din această cauză, am atașat această secție la compania de mitraliere a Regimentului 9 Călărași, unde pe timpul cât am stat în repaos (17 Septembrie) s'a învățat sumar cunoașterea pieselor și s'au făcut 2 ședințe de tragere.

Bivuacul în care ne aflam la Urluchioi (satul era format numai din vre-o 6 case), fiind în câmp deschis, atrăgea avioanele inamice, care ne bombardau zilnic de câte două ori, din fericire însă cu efecte destul de slabe.

În ziua de 18 Septembrie Corpul 6 Cavalerie, compus din Divizia 3-a Cavalerie Rusă și Brigada 5-a Călărași întărită cu un batalion infanterie, ia ființă, și tot în acea zi prin Colonelul Carataș care era atașat la acel Corp de Cavalerie, ni se dă ordin a pleca din Urluchioi și a merge la Ebechioi, unde se găsea Divizia 3-a Cavalerie Rusă.

Brigada se pune în marș la ora 8 prin Musurat-Abdulah, și sosește la Ebechioi la ora 13, unde după o jumătate de oră, este trecută în revistă de către Generalul Pavlov, Comandantul Corpului, care îmi comunică întărirea Corpului, încă cu o Divizie de Cavalerie Rusă, ce se așteaptă a veni din Rusia.

Aducerea Brigadei 5-a Călărași la Ebechioi, a fost provocată de acțiunea ofensivă a Diviziilor: 19 Română, 61 Rusă și a Diviziei Sârbe în direcțiunile Carabacă Osmancea, unde se spera o înfrângere a forțelor inamice, după care apoi, ar fi urmat acțiunea cavaleriei prin urmărire.

Succesul însă în zilele de 18 și 19 Septembrie, se obține numai de către Divizia 19-a Română în contra unei Divizii Turcești, căreia îi produce mari pierderi, luându-i câteva sute de prizonieri, 7 tunuri și o mare cantitate de arme. Acțiunile trupelor Ruse și Sârbe cari de și se luptaseră destul de eroic, rămân până în seara de 19 Septembrie fără niciun rezultat hotărîtor.

În ziua de 24 Septembrie, luptele continuă cu îndârjire în contra trupelor bulgare care veniseră în ajutor, și de astă dată însă, fără rezultate hotărîtoare. Pierderile noastre, ale Rușilor și ale Sârbilor, sunt foarte mari. A trebuit pentru evacuarea răniților de pe câmpul de luptă, să se aducă din localitatea Osman Facă aproape 100 căruțe, care au transportat acești răniți la Murfatlar și Medjidia.

Față de această situațiune, se ia hotărîrea ca pentru noaptea de 20—21 Septembrie, trupele amice să se întărească pe pozițiunile pe care se găseau, iar pentru a doua zi (21 Septembrie) acțiunea noastră ofensivă să se continue cu trupele de cavalerie în contra aripei drepte inamice, în care scop Corpul 6 Cavalerie Rus, cu ordinul No. 7 din 21 Septembrie hotărăște următoarele :

„In zorii zilei, armata noastră va continua ofensiva.

„Corpul meu de Cavalerie, a primit ordinul de a trece în regiunea Tuzlei, și de a înainta spre Pervelia-Gherengic, pentru a distruge Cavaleria Bulgară.

„Ordon Diviziei a 3-a Cavalerie Rusă, Brigadei 5-a Călărași și Batalionului 51 infanterie Române, de a eși la ora 6 și să vie la Musurat, unde voi da ordine în consecință.

„Regimentul de Husari, trebuie în zorii zilei să facă o recunoaștere energetică spre Pervelia și Mangalia, și să-mi dea raportul la Musurat.

Comandantul Corpului 6 Cavalerie,
General PAVLOV

Părțile referitoare la Brigada 5 a Călărași și Batalionul 51 Infanterie ce avem sub ordine, le aduc la îndeplinire cu ordinul No. 41, în baza căruia aceste unități părăsesc bivuacul dela Ebechioi în dimineața zilei de 21 Septembrie, la ora 6 Brigada 5-a Călărași și la ora 5,15 Batalionul 51 infanterie, cu direcțiunea Musurat, unde ajungem la ora 8,30. Aci se găseau adunate și unitățile din Divizia 3-a Cavalerie Rusă. Trenul regimentar rămâne la Abdulah.

La ora 9 întreg Corpul de Cavalerie, se pune în mișcare pe o singură coloană în direcțiunea: Urluchioi-Carlichioi-Tatlageac, după ce mai întâi Comandantul Corpului adunase pe Comandanții de Brigade și de Regimente, punându-ne la curent cu situațiunea și operațiunea ce urma a se desvălui.

În capul coloanei mergeau regimentele din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, iar Brigada 5-a Călărași, Batalionul de infanterie al Diviziei a 3-a de Cavalerie Rusă, Batalionul 51 infanterie Român și o baterie de artilerie Rusă, sunt puse sub comanda mea, ele formând rezerva Comandamentului Corpului de Cavalerie, și urmează coloana la o distanță aproximativ 2 Kilometri.

Înaintarea se face numai la pas în formațiunea de Coloană de călătorie.

Pe la ora 11, dela patrulele de recunoaștere, se primește știri că localitățile Pervelia, Tatlageacul Mare și Tatlageacul Mic sunt ocupate de trupe de infanterie Bulgară, în contra cărora se angajează avantgarda, iar restul trupelor din Corpul de Cavalerie, se adună la aproximativ 4 Kilometri Est Pervelia cu Di-

vizia 3-a Cavalerie Rusă (mai puțin un regiment și o baterie din avantgardă) în linia 1-a iar în linia 2-a, Brigada 5-a Călărași cele 2 batalioane de infanterie și bateria de artilerie.

Regimentul din avantgardă descăleacă 3 escadroane cu care se angajează de front cu trupele inamice ce ocupau liziera de Nord a satului Tatlageacul Mare, iar cu restul de 3 escadroane manevrează călare la Est de această localitate, pe care în surprinderea celor ce erau din armata Română, vedem că atacă călare, după ce fusese bombardată violent de focul bateriei de artilerie dela avantgardă.

Atacul călare se produce cu un avânt și eroism demn de toată lauda, și are ca rezultat retragerea a aproximativ 2 companii inamice spre liziera de Sud a localității Tatlageacul Mic, pe înălțimele existente în acea parte, și se face circa 50 prizonieri, capturându-se mai multe arme și 2 mitraliere.

Acest succes, este obținut relativ cu pierderi destul de simțitoare, mai cu deosebire la cele 3 escadroane cari au atacat călare, a căror comandanți sunt uciși împreună cu alți 3 ofițeri subalterni, la care se adaugă un număr însemnat de oameni de trupă și de cai, ceea ce nu era în acord cu rezultatul tactic dobândit.

Credem, că pentru ducerea la un bun sfârșit al acestei operațiuni, cu mai puține pierderi, în special în cazul concret al atacului localității Tatlageacul Mare, ar fi trebuit să se facă uz de lupta pe jos cu focuri și de către cele 3 escadroane din Regimentul de la avantgardă, care după ce ar fi făcut manevra călare la aripa dreaptă a pozițiunii ocupată de inamic, ar fi descălecat și ar fi atacat cu focuri. O acțiune de asemenea natură și mai puternică, s'ar fi putut întreprinde cu unul din batalioanele de infanterie din rezerva Corpului de Cavalerie.

În felul cum s'a procedat, s'a pierdut aproximativ jumătate din Regimentul de Cavalerie de la Avantgardă, pentru a avea ca rezultat izgonirea a 2 companii de infanterie dintr'o localitate, rezultat pe care-l cred prea mic față de niște pierderi atât de însemnate.

Tatlageacul Mic fiind tot în stăpânirea inamicului, se dă ordin Batalionului de infanterie Rus a'l ataca și cuceri, în care scop bateria de artilerie a avantgardei deschide focul asupra acestei localități odată cu înaintarea aceluși batalion, care

atacă de front, neputând face conversiune pe la aripa dreaptă a inamicului, din cauza lacului existent în acea parte.

Acest atac, determină retragerea trupelor inamice pe linia de la Nord de Tatlageacul Mic pe care rezistă cu îndârjire, de și în ajutorul batalionului Rus, se trimisese și batalionul 51 infanterie Român, care se opresc pe înălțimile ce sunt la 5—600 metri Nord Est de această localitate.

Regimentele din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, descalecă și ocupă pozițiune la dreapta celor 2 batalioane amice de infanterie și, se leagă la dreapta cu trupele din Divizia 5-a, având ca front: înălțimile Est Tatlageacul Mic — Est Pervelia — Nord cota 90 Taști Juc — și mai departe spre Topraisar. Cele 2 baterii de artilerie din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, se așează în poziție la Est de cota 63 (2 kilometri Vest Tatlageacul Mare). Brigada 5-a Călărași în rezervă la Mangi Punar.

Tot în ziua de 21 Septembrie, trupele din Divizia 5-a Română atacă și ele localitatea Pervelia, fără însă a reuși să respingă pe dușman.

Pentru siguranța aripei noastre stângi se cere ajutorul Floței Ruse ce se găsea în Radă la Constanța, în care scop se trimite un Contra-Torpilor, în dreptul lacului Tatlageac. Acest vas face siguranța acestei aripi numai pe timpul zilei, venind în acel loc în fie care zi între orele 9 și 10 și, pleca în fie care seară odată cu apunerea soarelui, când ridică și postul de Radio Telegrafie ce'l instala dimineața la Sud de localitatea Mangi Punar.

După cum am arătat mai sus, Corpul 6 de Cavalerie Rus, avea însărcinarea de a ataca și distruge Cavaleria Bulgară, după ce ar fi trecut spre Sud de regiunea Pervelia — Gherengic, în care parte trebuia mai întâi a învinge rezistența inamicului, în legătură cu acțiunea de front a Diviziei 5 Română, asupra localității Pervelia. Acestea însă neavând loc în acelaș timp, iar atacul dat de Divizia 3-a Cavalerie Rusă fiind întreprins cu forțe slabe, din care o parte luptă călare, înfrângerea totală a dușmanului nu are loc.

Acest insucces, bănuiesc că a fost atribuit Generalului Leontovici Comandantul Diviziei 3-a Cavalerie Rusă, de oare ce

chiar de a 2-a zi, a fost înlocuit la Comanda Diviziei, prin Generalul Handacov care avea Comandă de Brigadă.

Localitatea Tatlageacul, terenul pe care trupele noastre se întăriseră pe front, precum și acela pe care se găseau dispuse rezervele, fiind cu totul descoperite, atrag avioanele dușmane, al căror bombardament devine foarte intens, neîncetând în nici una din zilele cât am stat pe acest front. În special asupra acestei localități, unde se face greșeala a se adăposti caii trupei descălecate ce se găsea pe front, bombardamentul este foarte violent. Din această cauză, caii speriați de sgomotul asurzitor al exploziunilor, nu pot fi stăpâniți de puștii călăreți ce îi aveau în paza lor, și se răspândesc prin sat și peste câmp, din fericire numai în spatele frontului nostru, neputând trece spre inamic din cauza lacului Tatlageac care leagă aripa stângă a frontului nostru cu Marea.

De și această stare de lucruri are loc în zilele de 21,22 și 23 Septembrie, nu se ia măsura de a se trimite acești cai mai înapoi în spatele frontului, de cât în ziua de 23 Septembrie când sunt împinși în localitatea Mangi Punar, după ce în Tatlageac în timpul celor 3 zile cât șezuserăm sub un bombardament neîntrerupt, se produsese destule pierderi.

Pe front, în zilele de 22 și 23 Septembrie, are loc numai hărțueli și împușcături de tot felul de arme, foarte intense, atât pe timpul zilei și mai ales pe timpul nopții, fără însă ca vreunul din adversari să iasă din șanțurile ce ocupau.

După o ședere de 3 zile în tranșee, Corpul 6 de Cavalerie Rus cu ordinul Nr. 5, hotărăște schimbarea a unei părți din trupele sale, și anume: Batalionul de infanterie al Diviziei 3-a Cavalerie Rusă, și a unei Brigade din această Divizie, pe care le înlocuește cu Brigada 5-a Călărași și Batalionul 51 Infanterie Român, schimbare ce trebuia să aibă loc în noaptea de 23 spre 24 Septembrie.

În vederea acestei operațiuni, Brigada 5-a Călărași cu ordinul Nr 45, hotărăște ca în acea noapte la ora 3, cele 2 regimente, ale sale să se găsească în Tatlageacul Mare, de unde ofițerul de legătură Român dela Corpul 6 de Cavalerie Rus, le va conduce în tranșeele din care trupele Ruse urmau a fi schimbate. — Câte un ofițer din Regimentele 9 și 10 Călărași aveau însărcinarea a

recunoaște în seara de 23 Septembrie, porțiunile de tranșee cari urmau a se ocupa de fiecare din aceste regimente.

În ce privește caii la mână, Comandamentul Corpului 6 de Cavalerie Rus, de și cunoștea la ce sunt expuși, totuși nu admite sub nici un cuvânt ca ei să rămână la Mangi Punar, unde fuseseră trimiși și ce ai Diviziei a 3-a Cavalerie Rusă, din care cauză după cum vom vedea mai la vale, se produce aceleași dezordini și aceleași pierderi de cai lăsați la dispoziția bombardamentului de avioane și, chiar al artileriei dușmane.

Secția de mitraliere maxim a Regimentului 9 Călărași, se instalează pe frontul Batalionului 51 Infanterie, pentru a interzice înaintarea spre Nord pe șoseaua Constanța — Mangalia. — Două companii din acest batalion, erau în rezervă la Tatlageacul Mare la dispoziția Comandantului Brigadei 5-a Călărași, unde se găsea Postul de Comandă.

Trenul de luptă în Tatlageacul Mare, iar cel regimentar în Mangi Punar.—Pentru evacuări ni se fixează localitatea Tuzla, la formațiunea Sanitară Rusă.

Operațiunea schimbării trupelor de pe front, trebuia făcută cu cea mai mare liniște, pentru a nu da ocaziune dușmanului a ataca în acest moment critic, când pe lângă pierderile simți toare ce ni s'ar fi cauzat, dar s'ar fi putut chiar pierde pozițiunea pe care urma să rezistăm.

În acest scop, se fac toate recomandățiunile necesare, de a păstra liniștea și a merge cât mai pe ascuns, totuși, din cauză că cele 2 linii de rezistentă adverse, se găseau despărțite numai de aproximativ 150 metri, mișcarea trupelor noastre este simțită de Bulgari, cari stau gata a întâmpina atacul de noapte pe care credeau că'l pregătim.

Chiar în cursul acestei mișcări, inamicul deslănțue un foc de infanterie și de artilerie asupra întregului front al Diviziei 3-a Cavalerie Rusă, care surprinde trupele Brigadei 5-a Călărași în apropierea tranșeelor unde urmau a se instala și, pe lângă că le produce câți-va oameni morți și răniți, dar din această cauză, înaintarea se oprește brusc, oamenii culcându-se la pământ, iar o parte din ei, instinctiv pronunță o mișcare de retragere către locul de unde pornise. Mulțumită intervenției energice a ofițerilor și Comandanților de escadroane, ordinea se restabilește în scurt timp, după care apoi mișcarea de înaintare

se reia din nou, până ce fiecare unitate ajunge în șanțurile în care se găseau trupele Ruse ce urmau a fi schimbate. Pe la ora 4.30, focurile inamicului încetează și, trupele Ruse se pot retrage în liniște în spatele frontului.

În ziua de 24 Septembrie, Comandantul Corpului 6 de Cavalerie Rus, Generalul Pavlov, întrunește la ora 10 la Postul său de Comandă în Tatlageacul Mare, pe comandanții de Brigadă și de Regimente din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, iar din trupele Române numai pe mine; ni se face cunoscut că este multă probabilitate că trupele inamice se vor retrage din pozițiile ce ocupă pe frontul din Dobrogea. Aceasta era o deducțiune a Comandamentului superior, rezultată din oboseala manifestată de inamic, și din frica ce are de a fi atacat; acestea mai erau în legătură și cu acțiunea de trecere de pe malul stâng pe cel drept al Dunărei la Flămânda, de către trupele Române.

Față de o asemenea posibilitate, ni se aduce la cunoștință cari ar fi operațiunile ce urmau să aibe loc în vederea urmăririi trupelor inamice de către trupele noastre de cavalerie, și care în linii generale, trebuiau să graviteze spre Est, în scopul de a deborda aripa exterioară a inamicului și a îi cădea în spate. Ni se mai spune că ordine precise în această privință, se vor da în scris atunci când se va hotărâ începerea operațiunilor.

Cu această ocaziune, profit de faptul că mă găsesc în apropierea Generalului Pavlov, și îi fac rugămintea, de a ni se procura mijloacele necesare, pentru transportul răniților din noaptea precedentă, la cel mai apropiat spital din spatele frontului. Ca rezultat, mi se dă autorizațiunea de a interveni la stațiunea de răniți Rusă sub Nr. 88 din „Techirghiol Movilă“, ca să trimeată Brigadei a 5-a Călărași 10 trăsuri care să ridice acei răniți. Această cerere însă, rămâne fără nici un efect, așa că transportul destul de tardiv al acelor răniți, s'a făcut cu trăsurile de la trenul regimentar al Brigadei până la Techirghiol Sat, iar de aci cu trăsuri de rechiziție, au fost trimiși la Spitalul militar din Constanța.

În aceeași zi, de 24 Septembrie, pe la ora 12, ca de obicei își fac apariția vreo 5-6 avioane dușmane, care nefiind supărate de vreun avion al nostru sau al Rușilor, veneau a mări prada zilnică ce o aveau la dispoziție. Pe lângă victimele ce face, de astădată ele întâlnesc caii Regimentelor 9 și 10 Călărași, cari

după cum am arătat mai sus, neaprobându-se a rămâne în Mangi Punar, erau adunați în apropierea localității Tatlageacul Mare.

Câteva bombe aruncate de avioane asupra lor și cum erau îngrijiți de un număr redus de oameni, provoacă ruperea conovețelor de care erau legați, și în goana mare peste 1900 de cai umplu câmpul alergând spre Mangi Punar, de unde veniseră și unde se găseau trenurile regimentare și caii la mână a unei părți din unitățile din Divizia 3-a Cavalerie Rusă. Oamenii ce îi aveau în pază, precum și cei dela trenurile regimentare, pornesc și ei în aceeași goană nebună în căutarea lor și adăpostirea în Mangi Punar, operațiune care durează până seara la ora 18, când se constată lipsa a trei cai ce intraseră în Cantonamentul Rusesc, și pe cari nu i-am putut lua decât numai după ce Corpul de Cavalerie a dat ordine severe a ni se înapoia.

A trebuit ca să se repete aceeași dezordine ca în ziua de 21 Septembrie, pentru ca Comandamentul Rus să aprobe lăsarea cailor în Mangi Punar, care de ar fi avut loc mai înainte, ar fi cruțat pierderile destul de simțitoare ce s'au produs cu această ocaziune în cai, efecte de harnașament și a câtorva săbii legate la șei.

În noaptea de 25 spre 26 Septembrie pe la ora 2 noaptea, trupele bulgare atacă prin surprindere frontul Brigadei 5-a Călărași, atac care este observat atunci când se găsește la o depărtare de 70—80 metri de pozițiunea pe care o ocupau. În urma focului violent de armă și mitralieră al trupelor noastre de pe frontul atacat, înaintarea inamicului este oprită pe loc, iar o parte se retrage în dezordine în șanțurile din care plecase.

Piese de mitraliere Franceze în urma acestor acțiuni de foc, în cea mai mare parte se defectează din nou, probabil tot din cauza instrucției insuficiente a personalului ce le servea, din care cauză, sunt trimise din nou la Arsenal, astfel că puterea de foc a celor 2 regimente din Brigada 5-a Călărași este redusă simțitor, mai cu deosebire în comparațiune cu aceea de care făcea uz trupele inamice ce aveam în față; ca arme automate, nu mai dădeam decât de o secție mitralieră „Maxim“ a Regimentului 9 Călărași, și o altă secție mitraliere Franceze a Batalionului 51 Infanterie, însă cu personal slab instruit.

Din această cauză, în noaptea de 27—28 Septembrie, Regi-

mentele 9 și 10 Călărași sunt înlocuite pe front cu un Regiment de Cavalerie și un batalion de infanterie din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, mai rămânând pe front în acest sector numai Batalionul 51 Infanterie și secția mitraliere Maxim din Regimentul 9 Călărași ca trupe Române. Cele 2 Regimente de Cavalerie Române schimbate de pe front, trec în rezerva Corpului 6 de Cavalerie Rus și cantonează în localitatea Mangi Punar.

În noaptea de 29 Septembrie, este înlocuit pe front și Batalionul 51 Infanterie, din cauza stărei sanitare nemulțumitoare a trupeii acestui batalion (dizinterie) și nevoii de o curățenie radicală a acestei trupe (plină de insecte), înlocuire care se face cu 4 escadroane descălecate din cele 2 regimente ale Brigadei 5-a Călărași. Acest batalion merge și el în rezervă tot la Mangi Punar.

În această localitate, stăm până în ziua de 1 Octombrie, la un loc cu trupele Ruse ce nu erau pe front, în care timp mai ales soldații Ruși, fac investigațiuni pentru a descoperi la noi băuturi alcoolice, mergând chiar și la popotele ofițerilor, unde pe timpul mesei apăreau câte 2-3 soldați împreună cu caii lor de șea, și dau reprezentații executând diferite mișcări acrobatice, după a căror terminare, cereau a li se da de băut, și în special numai spirt cât mai tare. Doi ofițeri din Marina Rusă, cari în fiecare zi aduceau lângă Mangi Punar o antenă de Radio Telegraphie cu care comunicau cu un Torpilor ce staționa ziua în dreptul localității Tatlageac, nu uitau nici odată a veni să ne vază în timpul mesei, unde li se punea la dispoziție băutura pe care n'ar fi refuzat-o, or cât de mult li s'ar fi oferit.

În noaptea de 30 Septembrie pe la ora 22, la aripa dreaptă a frontului nostru, trupele inamice Bulgare, deschid un foc violent de armă, prin care căutau a masca un atac ce urma a se da prin surprindere la extrema stângă a frontului apărat de escadroanele din Brigada 5-a Călărași. Grație patrulleurilor de contact ce se găseau înaintea frontului, mișcarea inamicului este descoperită, și cum de către Comandamentul Rus, ni se făcuse legăturile necesare prin telefon, cerând sprijinul artileriei Ruse și împreună cu cele 2 secții de mitraliere ale noastre, se deschide un foc violent în direcțiunea de înaintare a dușmanului, care se retrage în dezordine cu pierderi simțitoare.

Cu ordinul Nr. 76 din 30 Septembrie, Corpul 6 Cavalerie

Rus, ne aduse la cunoștință că s'a hotărât înlocuirea pe frontul ocupat de unitățile sale și de Brigada 5-a Călărași, cu trupe din Divizia 9-a Infanterie Română. Trupele Ruse-Române scoase de pe front, se vor retrage în regiunea: Kiostel, Caratai—Murfatlar Horoslar. — Brigadei a 5-a Călărași, îi pune la dispoziție localitățile: Horoslar pentru Regimentul 10 Călărași, iar Batalionul 51 Infanterie în localitatea de la 2 Kilometri Vest Medeea. — Cartierul Corpului 6 Cavalerie Rus la Alacap, iar acela al Brigadei 5-a Călărași la Horoslar.

Ni se comunică sosirea pe teritoriul Român a Diviziei a 8-a Cavalerie Rusă, care urmează a intra tot în cantonamentele din regiunea mai sus arătată, afectate Diviziei a 3-a Cavalerie Rusă.

Această înlocuire, are loc în noaptea de 30 Septembrie — 1 Octombrie, fără nici un incident, și la ora 24 unitățile din Brigada 5-a Călărași împreună cu Batalionul 51 Infanterie, intră în cantonament în localitatea Mangi Punar unde se găseau trenurile regimentare, pentru ca apoi a 2-a zi (1 Octombrie) să se îndrepte în regiunea ce li se ordonase.

Conduita trupelor Române care intrau în compunerea Corpului 6 de Cavalerie Rus, dă ocaziune Comandantului său „Generalul Pavlov“ a exprima mulțumirile sale, și în acelaș timp îmi ordonă ca să îi se prezinte propuneri pentru decorare cu ordine Rusești la câte 4 ofițeri din Regimentele 9 și 10 Călărași și din Batalionul 51 Infanterie, precum și câte 4 grade inferioare de fie care escadron și companie de Infanterie.

Această manifestațiune de mulțumire, ne umple sufletul de bucurie, căci era nu numai o recompensă, dar în acelaș timp și o satisfacțiune ce ni se da față de acei ofițeri Ruși, cari încă dela 24 August cu ocaziunea luptelor de la Bazargic, prin atitudinea lor trufașă, ne lăsa a înțelege puțina încredere ce aveau în valoarea noastră combativă, de altfel just apreciată după înfățișarea de plâns a trupei din unitățile Brigadelor Mixte.

În Mangi Punar, stăm în ziua de 1 Octombrie, unde unitățile se pregătesc pentru marșul ce urma a se executa a 2-azi către localitățile ce ni se hotărâse.

Pe timpul nopței, este suprins în cantonamentul trupelor noastre un spion din Armata Bulgară, deghizat în uniformă de

Sanitar din Armata Rusă, care adus la locuința mea, protestează cu indignare că este arestat de trupele Române, el fiind în serviciu la ambulanța Diviziei a 3-a Cavalerie Rusă. — Verificând identitatea sa la acea Divizie, precum și declarațiunile ce făcuse, se constată că nimic din cele ce spunea nu erau adevărate; mai târziu, plătește cu viața curajul și îndrăzneala ce avusese de ași face meseria chiar printre rândurile trupeii noastre, în apropierea imediată a frontului.

Tot în ziua de 1 Octombrie, de la medicii Regimentelor Brigadei, aflu că printre trupele Ruse s'au ivit câteva cazuri de holeră. Deși trupa noastră era vaccinată, totuși se procedează imediat la o nouă vaccinare, distribuindu-se într'o limită redusă și băuturi alcoolice.

În ziua de 2 Octombrie la ora 1, Brigada și Batalionul din 51 Infanterie se pun în mișcare prin Carlichioi — Urluchioi — Hasidulc. — În această din urmă localitate se face un popas de 2 ore iar de aci, Batalionul de Infanterie se duce la Halta de linie ferată „Medeea“, Regimentul 9 Călărași la Haroslar și Regimentul 10 Călărași la Palas (pe malul mării). — Cartierul Brigadei merge tot la Haroslar.

În Haroslar, găsim comandamentul Diviziei a 8-a Cavalerie Rusă, ce sosise numai cu o oră înaintea noastră. Merg a mă prezenta Generalului Comandant al acestei Divizii, care mă primește foarte curtenitor, și-mi aduce la cunoștință, că cu câteva minute mai înainte, primise ordinul ca trupele Diviziei sale, să se reîncarce din nou în trenuri în stațiunile Murfatlar și Medgidia, pentru eventuale operațiuni pe partea stângă a Dunărei în regiunea Ciulnița.

Mă întreabă dacă un asemenea ordin nu s'a primit de Brigada 5-a Călărași și Divizia 3-a Cavalerie Rusă, și rămâne foarte nedumerit când îi răspund, că nu cunoșteam nimic din cele ce mi se spunea.

În Horaslar, lipsa de apă fiind simțită chiar și de populațiunea civilă, intervin la Corpul 6 de Cavalerie Rus pentru a încuviința ca Regimentul 9 Călărași și Cartierul Brigadei, să se instaleze în Cantonament la Ferma Palas (între halta Medeea și gara Valul lui Traian), în urma cărei aprobări, în dimineața de 3 Octombrie, aceste unități părăsesc Horaslarul și, la ora 18 se instalează în noul cantonament. Pe la ora 19, primesc ordi-

nul Nr. 629 al Corpului de Cavalerie, prin care se hotăra că Batalionul din Regimentul 51 Infanterie iese de sub comanda Brigadei 5-a Călărași, fiind pus la dispoziția Diviziei a 9-a Infanterie Română, trebuind a se găsi în localitatea Topraisar, cel mai târziu tot în seara zilei de 4 Octombrie.

VIII.

Găsindu-mă numai la 4 Km. depărtare de orașul Constanța, unde aveam locuința, profit de liniștea de pe front și de starea de repaos în care se găseau trupele ce comandam, și tot în ziua de 3 Octombrie, mă duc a'mi vedea casa și Cazarma Regimentului 9 Călărași, între orele 14—17.

Acasă, găsesc pe credincioasa mea ordonanță îngrijat de svonurile alarmante și mai cu deosebire, de măsurile luate de o bună parte din fruntașii orașului civili și militari, cari văzând apropierea frontului numai până la 25 Kilometri de oraș, își expediaseră avutul.

Cum de către autoritățile în drept nu se hotărâse nici un fel de evacuare, și cum nici chiar populațiunei nu i se făcuse o asemenea recomandățiune, cum pe front, dușmanul la acea dată, manifesta o oarecare slăbiciune, 'l liniștesc spunându-i, că cele ce se aude sunt numai vorbele fricoșilor s'au ale acelor cari ne dușmănesc și, cari în Constanța erau destul de numeroși.

Și dacă vorbeam astfel credinciosului meu, era nu numai o încurajare, dar chiar din convingerea ce'mi formasem, că nu se putea ceda dușmanului cu atâta ușurință singurul nostru port Maritim, pentru a cărui apărare, sosise o puternică flotă Rusă, care dacă cu adevărat voeau a ne ajuta, avea putința de a aduce la nevoie și pe mare, într'un timp relativ scurt, forțele necesare. Im închipueam, că dacă aceasta nu avusese loc, era că situația generală era bine cunoscută Marelui Cartier, și ca atare, o asemenea măsură nu era încă cerută.

Apoi, nu puteam ca numai eu, din ofițerii ce comandam cu garnizoana în Constanța, să mă grăbesc a'mi încărcă lucrurile și a le expedia în Moldova, cum au făcut cei de la partea sedentară a Comandamentului Corpului 5 Armată în mod discret. Ce exemplu ași fi dat subalternilor mei din Regimentul 9 Călărași ale căror locuințe, se găseau tot în Constanța?, ar fi

avut dreptul a'mi reproșa lipsă de camaraderie, egoism și, chiar abuz de putere.

Și astfel, încrezător în o soartă mai fericită a armelor noastre, care să facă a împinge peste frontieră pe dușman, las pe loc tot ceea ce agonisise, iar în mulțumirea că mă găseam în intimitatea atâtor amintiri, petrec câteva momente de satisfacțiune morală între pereții reci ai locuinței goale sufletește, de care mă despărțisem, ce peste câteva zile avea să fie prădată și chiar distrusă în mod sălbatec. Instinctiv, trec prin toate camerele, ajuns în aceea de culcare, văd în mijloc un cuțar mare umplut în dezordine cu obiectele mai de valoare, pe care graba plecării soției mele înspăimântată de bombardamentul aeroplanelor inamice, și de apropierea frontului de luptă de oraș, o făcuse să fugă numai cu un geamantan, abandonând totul în voia soartei. Acel cuțar, se găsea sub Icoana de rugăciuni obicinuite a soției mele, în fața căreia instinctiv îmi plec capul, — era rugăciunea ce făceam în singurul sprijin al lui „Dumnezeu“ pe care în tot d'auna mil'a dat.

O întrebare... mai mult, pentru a vorbi ceva cu ordonanța,... o mângâere micului „Fox“ rămas și el credincios pe lângă casă,... după care apoi, cu inima închisă,... plec din locuința pe care nu aveam a o mai vedea, îndreptându-mă către Cazarma Regimentului 9 Călărași, unde aceiași liniște și aceiași tristețe mă întâmpină peste tot locul, la care se adaugă prezenta prizonierilor Bulgari făcuți la Tatlageac, între care unii din ei purtau încă semnele creștăturilor de sabie și de Lance, pe care le dobândiseră de la Cavaleria Rusă în timpul atacului.

La ora 17,30 sunt înapoi la Quartierul Brigadei, unde găsesc o invitațiune din partea Colonelului „Razganov“ Comandantul Regimentului de Cazaci de Don, pentru Comandantul Brigadei 5-a Călărași și Comandanții Regimentelor 9 și 10 Călărași, împreună cu ofițerii adjutanți, spre a lua parte în ziua de 4 Oct. ora 13, la Serbarea Patronului Regimentului, în localitatea Nazarcea.

În ziua de 4 Octombrie la ora 12,45, ne găsim în localitatea Nazarcea, unde suntem foarte bine primiți atât de Comandantul Regimentului, cât și de toți ofițerii Ruși cari fuseseră,

invitați la această serbare, în fruntea cărora se găsea locțiitorul la Comanda Diviziei „Generalul Handacov“ și, cei 2 Comandanți de Brigade.

La ora 13, începe serviciul religios, oficiat de preotul Regimentului, asistat de un prea frumos cor compus din ofițeri și trupă, după care, apoi se țin cuvântări, întâi de Comandantul Regimentului, și apoi de Comandantul Diviziei. — Ambele aceste cuvântări, se termină cu urări de sănătate pentru Țar, ofițerii și trupa Regimentului, urmate de urale nesfârșite; mai cu deosebire când se rostește numele „Țarului“, uralele sunt asurzitoare, și durează mai multe minute, cu întreruperi de 3—4 secunde, când după un semn al Comandantului de Divizie, reîncep din nou.

După terminarea cuvântărilor, se face defilarea pe jos în coloană de Plotoane; prin fața Comandantului de Divizie într'o perfectă înfățișare ostășească, se perindă un nesfârșit număr de figuri bălane, cu șepcile mult așezate pe urechia dreaptă și cam pe ceafă, ceace făcea că pe partea stângă a frunței, să apară mesele bogate cu păr auriu, aruncate spre spate, sub o pieptănătură ondulată cu multă îngrijire.

După defilare, ofițerii și trupa merg la masă, unde se servește un „menu“ foarte variat după sistemul Rusc, în cele mai bune condițiuni de preparare. În special băuturile, erau foarte bogate și din cele mai fine. Cuvântările și la Ruși ca și la noi, în timpul mesei se țin lanț, iar atunci când s'a ridicat în sănătatea „Țarului“, al cărui tablou se avusese grija a fi așezat pe un perete în sala de mâncare, toți comesenii se întorc cu fața către acel tablou, iar după terminarea cuvântărei, uralele zgomotoase și des repetate se produc sub aceiași formă cum avuseră loc în fața trupei.

În numeroasele cuvântări ce au avut loc, nu este scăpată din vedere și Brigada 5-a Călărași, adresându-i-se cuvinte destul de măgulitoare, la care răspunde Colonelul Carataș cel mai vechi din ofițerii Români invitați.

La ora 18, masa se termină într'un entuziasm de nedescris, produs al unui număr considerabil de sticle desfundate, de care armata Rusă avea grijă a fi cât mai bine aprovizionată. La ora 18.30 și noi ofițerii Români aduși la nivelul veselii comune, părăsim localitatea Nazarcea, în uralele nesfârșite ale ofițerilor Ruși.

În timpul mesei, când entuziasmul produs de abundența băuturii consumate era cât mai ridicat, Comandantul Diviziei dă ordin Comandanților de Brigade a se acorda concedii la ofițeri și trupă, cari urmau a pleca în Rusia, măsură pe care fără o cerere a noastră, o ia și în Brigada 5-a Călărași, în aceiași zi fiind-ne adusă la cunoștință cu ordinul Nr. 81, limitând durata concediului la 14 zile, pentru cei ce merg în Rusia, iar pentru cei din Brigada 5-a Călărași, câte 5 zile.

În aceiași seară și a 2-a zi de dimineață, în gărilor din apropierea cantonamentelor ofițerii, (printre cari și Comandanți de Brigadă) beneficiau de favoarea acordată.

În ziua de 6 Octombrie, situațiunea se schimbă în mod serios. Un bombardament foarte violent al artileriei dușmane de toate calibrele, la ora 10, se îndreaptă pe frontul Diviziei a 9-a ce ne înlocuise la Tatlageac.

Față de această situațiune, Brigada 5-a Călărași, cu ordinele 83 și 84, ia măsuri ca regimentele să fie gata de plecare imediat ce vor primi ordin.

Divizia 3-a de Cavalerie Rusă, tot în acea zi încalecă și se pune în mișcare înspre Osman Facă, unde ajunge la ora 2 noaptea, iar Brigadei a 5-a Călărași îi dă ordin ași aduce Regimentele la Hasidulac, unde vor forma rezerva Diviziei. Tot în acea noapte la ora 24, Regimentele 9 și 10 Călărași sosesc la Hasidulac așezându-se cam la 500 m. Nord de această localitate; Trenurile regimentare rămân în Cantonamentele ce părăsiseră.

A 2-a zi de dimineață 7 Octombrie, se trimit recunoașteri în direcțiunile: Tatlageac, Techirghiol, Carlichoi, Musurat, Pervelia.

În ziua de 7 Octombrie pe la ora 8, numeroase forțe bulgare atacă cu multă violență — după un bombardament puternic de artilerie de toate calibrele — aripa stângă a Diviziei a 9-a, pe care o respinge simțitor înapoi, iar pe la ora 10, ocupă localitatea Tuzla și apoi Muratanul Mic, iar pe la ora 16 ocupă, localitățile Urluchioi și Techir-Ghiol, pătrunzând astfel într-o parte din întăririle de pe frontul Topraisar — Urluchioi.

Aripa stângă a Diviziei a 9-a, fiind întoarsă, se provoacă retragerea trupelor de la Topraisar spre Nord, așa că în seara de 7 Octombrie, frontul de luptă se găsea pe linia: Sud Techirghiol, Musurat, Edilchioi.

În timpul nopții, se primește ordinul Nr. 832 al Grupului General Rașcu, prin care se făcea cunoscut că Brigada 5-a Călărași intră în compunerea sa, și să meargă a se așeza la 3 km. Sud localitatea Hasiduluc, pe șoseaua ce duce la Musurat.

A 2-a zi dimineața 8 Octombrie, se primește de Brigadă o informațiune, că dinspre Techirghiol, inamicul prin mișcarea forțelor sale, lasă să se deducă intențiunea probabilă de a învălui aripa noastră stângă spre Hasiduluc.

Tot în această zi, Grupul General Rașcu ordonă ca Brigada 5-a Călărași să meargă la Mahometcea, la care ordin însă după un scurt timp, urmează un altul prin care se hotărăște ca această Brigadă să meargă în localitatea Lasmahale, unde se găsea o Brigadă de Cavalerie Rusă, ca împreună cu aceasta, să se reziste la înaintarea inamicului ce venea din direcțiunea Techirghiol, ordin care este adus la îndeplinirea pe la ora 18, Brigada 5-a Călărași așezându-se la aripa stângă a dispozitivului de rezistență.

Pe la ora 19.30, un alt ordin al Grupului General Rașcu, hotărăște ca Brigada 5-a Călărași să meargă înapoi la Hasiduluc. Ajunsă în această localitate la ora 21, Brigada primește ordin a ocupa tranșeele existente în apropiere de liziera de Sud a satului, iar caii sunt trimiși înapoi la Târla lui Jipa.

În dimineața de 9 Octombrie pe la ora 6, se primește un ordin al Grupului General Rașcu, prin care se hotără că în noaptea de 8—9 Octombrie, Brigada 5-a Călărași va fi înlocuită din tranșeele pe care le ocupa, cu trupe de infanterie din Divizia 9-a, după care apoi această Brigadă, va forma rezerva Generală a Grupului, așezându-se la Nord de Hasiduluc.

După cum se vede, acest ordin era primit cu întârziere, însă nici trupele de infanterie ce erau hotărâte pentru înlocuire, nu sosesc în acea noapte, ci în dimineața de 9 Octombrie pe la ora 7, adică după o jumătate de oră de la primirea ordinului 839. Înaintarea infanteriei în direcția tranșeelor, și chiar ocuparea lor, se face cu încetineală și chiar cu oare care ezitare, cea ce prelungind prea mult timpul cât stă descoperită în fața inamicului, dă acestuia ocaziunea favorabilă de a începe un bombardament foarte violent de artilerie. Din această cauză, schimbarea trupelor se face cu greutate și întârziere, terminându-se pe la ora 9, iar cele două regimente de Călărași sufăr pierderi simțitoare; în

special Regimentul 10 Călărași, este nevoit a se retrage mult înapoi pentru ași reconstitui unitățile. Regimentul 9 Călărași a cărui eșire din șanțuri făcându-se mai în ordine, primește ordin a merge spre localitatea Lasmahale în rezervă la dispoziția Comandamentului Diviziei 19-a, unde presiunea inamicului devenise foarte puternică, și unde urma a sprijini retragerea infanteriei acestei Divizii, care nu mai putea opune nici o rezistență.

Regimentul 9 Călărași străbate cu mare greutate distanța Hasiduluc—Lasmahale, din cauza bombardamentului artileriei dușmane, și cu toată formațiunea subțire ce adoptă, suferă și el pierderi destul de simțitoare,

Imediat ce ajunge pe locul ce îi se indicase, cu 2 escadroane descălicate și secția de mitraliere Maxim, ocupă poziție transversal pe șoseaua Constanța—Techirgiol, deschizând imediat focul asupra infanteriei inamice a cărei depărtare era cel mult 800 metri. Un alt escadron, prelungește stânga acestor 2 escadroane, pentru a nu permite scurgerea unor unități subțiri de infanterie inamică spre Constanța.

Din cauza violenței focului artileriei inamice, care susținea înaintarea infanteriei sale în valuri pe mai multe linii bine distincte, rezistența trupelor noastre de infanterie între Hasiduluc și Mare cedează și, pe la ora 11.30, încep retragerea spre Nord. Ca ultimă încercare pentru păstrarea localității Constanța, se ordonă a se mai face încă o rezistență pe înălțimele de la „Viile noi“, cu prelungirea frontului spre Vest până la Gara „Valul lui Traian“. Infanteria însă se pune în panică și, cu nici un chip nu mai poate fi stăpânită, așa că ea se retrage în dezordine la Nord și de această linie, din care cauză această ultimă rezistență în baza ordinului Nr. 847 al Grupului General Rașcu, se face de către o Brigadă Cavalerie Rusă și de Regimentul 9 Călărași.

Aceste 3 Regimente, pornesc spre satul Palas (pe linia ferată între stațiunile Medeea și Valul lui Traian), unde încearcă a prelungi spre Gara Valul lui Traian o linie de rezistență, în care scop se reușește a se mai aduce și aproximativ o companie de infanterie, formată și Comandată de Plutonierul Major Baltaru din Regimentul 9 Călărași, care prin energia sa, reușise a stăpâni o parte din acei ce se retrăgeau în dezordine. În spre gara Valul lui Traian, de către Comandantul Brigadei de Cava-

lerie Rusă, se trimit 2 recunoașteri pentru a vedea care este situația în acea parte, de la care recunoașteri aproximativ după 35 minute se primește informațiunea că, în direcțiunea Cotei 71 după Movila Taslu, unități de infanterie și cavalerie inamice au trecut la Nord de Calea ferată. Față de această situațiune, nu mai era posibil a sta pe pozițiunea pe care se oprise, și ca atare, se ordonă retragerea celor 3 Regimente de Cavalerie și companiei de infanterie spre Nord de cota 71 Ceatal-Juc—Canara.—Cum retragerea Infanteriei se făcea în foarte mare dezordine, Comandantul Brigădei de Cavalerie Rusă, ia măsura de a o pune la adăpostul unei încercări de urmărire de către cavaleria dușmană, așezând cele 3 Regimente de Cavalerie în spatele Cotelor 71 și 63, grație cărei măsuri, acesta nu produce nici o acțiune, așa că operațiunea de urmărire a inamicului se execută cu multă violență de către artileria sa, care pricinuește infanteriei noastre și coloanelor de trăsuri ce se retrăgeau la Nord pe șosea, pierderi însemnate. În special, a suferit foarte mult populația civilă, care în spaima invaziunii Bulgare în oraș, își părăsise în voea soartei tot avutul.

Urmărirea dușmană începând a se produce și prin trupe de infanterie, ce se văd înaintând pe mai multe coloane în direcțiunea „Canara“, Comandantul celor 3 Regimente de Cavalerie la care se mai adaugă o baterie de artilerie Rusă, ocupă pozițiune la Nord-Vest de localitatea Anadalchioi, de unde bateria deschide focul în contra coloanelor de infanterie inamice, care sunt silite a schimba cu o parte din ele, direcțiunea de înaintare spre Nord-Vest.

La ora 17.30, Regimentul 10 Călărași reintră în Brigadă, și împreună cu Brigada de Cavalerie Rusă și cu bateria de artilerie se găesc în localitatca Canara, unde de asemenea se instalează în pozițiune la Vestul satului, deschizând focul asupra unei coloane de cavalerie inamică, ce înainta din spre cota 71 Ceatal Juc. La ora 18, mișcarea de retragere se reea din nou, de astă dată însă numai la pas din cauza întunericii, iar la ora 23 trupele în retragere o parte intră în Curamurat.

Generalul Pavlov Comandantul Corpului 6 de Cavalerie Rus, pierduse orice legătură cu unitățile ce comanda, și nu se știe datorit cărei împrejurări, în ziua de 9 Octombrie când avea loc cea mai importantă acțiune în Dobrogea, care făcuse să pierdem singurul nostru Port maritim „Constanța“, el era să fie

luat prizonier de Bulgari în oraşul Constanţa, unde împreună cu Colonelul C. vizita cazarma Regimentului 9 Călăraşi. El scapă încălecând precipitat pe calul Colonelului C. şi împreună cu Sub-Locotenentul Drosu care se găsea în recunoaştere în acea parte, care îi anunţă prezenta Bulgarilor în oraş, pornesc în goana mare a cailor spre Nord, pe marginea Mării şi la ora 15.30 se găsesc în localitatea Mamaia.

Din satul Mamaia, Sub-Locotenentul Drosu printr'o stafetă comunică locul unde se găsea Generalul Pavlov, şi direcţia în care se îndrepta spre Nord, unde să i se raporteze punctele în care se afla Cavaleria şi Infanteria noastră, care este linia de retragere, intenţiunile Comandamentului trupelor în retragere, şi alte detalii asupra celor petrecute.

În Caramurat, este o înghesuială de nedescris, de trupe şi trăsură; pe stradele satului, mişcarea se face cu foarte mare greutate chiar de trupele de infanterie. În special şoseaua ce traversează satul, era complet blocată de trăsură, ceă ce făcea imposibilă circulaţiunea cu caii şi trăsurile Regimentelor de Cavalerie intrate în acea localitate.

O ploaie mărunţă şi rece, adaogă şi mai mult la oboseala celor ce se retrageau cu atâtea greutăţi şi suferinţe; în special asupra nenorocitei populaţiuni civile în cea mai mare parte bătrâni, femei şi copii, numai Români, căci cei de naţionalitate streină, nici unul nu'şi părăsiseră domiciliile.

Brigada 4 Călăraşi reuşeşte cu mare greutate a se îngrămădi către eşirea de Nord a satului, unde legând caii de gardurile curţilor, aşteaptă sosirea zilei pentru a îi putea adăpa şi a le distribui hrană lor şi oamenilor, în speranţa că trăsurile Trenurilor Regimentare, vor fi şi ele găsite amestecate printre cele ce se găseau în sat.

În special, unităţile din Divizia 9-a, se dezorganizaseră aproape cu totul, din cauza panicei în care se puseseră, a marilor pierderi ce suferiseră în morţi, răniţi şi prizonieri, între cari se aflau şi ofiţeri superiori, unii din ei Comandanţi de Regimente. Din această Divizie în condiţiuni relativ multumitoare, se găseau numai unităţi din Brigada Colonelului Frimu C-tin. Însăşi Comandantul Diviziei 9 a, dispăruse de pe câmpul de luptă, chiar din ziua de 9 Octombrie, după înfrângerea ce suferise, şi multă vreme nu se mai ştie nimic de el. Brigada

Colonelului Frimu, mai păstrează o oare care coeziune, numai până în ziua 11 Octombrie, când acest Colonel este făcut prizonier în luptele de Ariergardă de la Caramurat, dată de la care se produce o totală dezorganizare în toate elementele Diviziei a 9-a, ai căror ofițeri și trupă rămași fără conducători energici, toți sunt cu gândul de a ajunge cât mai repede la podurile peste Dunăre, instalate în punctele Hârșova și Măcin.

Pentru ziua de 10 Octombrie, Corpul 6 Cavalerie Rus cu ord. Nr. 1008, hotărâra a se ocupa și rezista pe următoarele pozițiuni :

Divizia 9-a cu Brigada Colonelului Frimu și 3 companii Ruse din Batalionul de infanterie al Diviziei 3-a Cavalerie Rusă, pe dealurile de la Nord de Cocgea-Ali, legându-se la aripa stângă cu Brigada 5-a Călărași în spre Caracoium ; Brigada Colonelului Mihăescu, pe dealurile din dreapta și stânga șoselei în spre cota 83 Movila îmbinată.

Divizia 19-a cu 2 baterii grele Rusești, să ocupe poziție pe înălțimile dintre Brigada Colonel Mihăescu și Divizia Sârbă.

Divizia Sârbă, să ocupe pozițiile de la Nordul localității Nazarcea.

Divizia 3-a Cavalerie Rusă, să trimită o Brigadă în rezervă la dispoziția Comandantului Corpului 6 de Cavalerie în pădurea de la Sud Caramurat, iar cealaltă Brigadă, să apere flancul drept al trupelor noastre spre Karatai, unde să se pue în legătură cu trupele Diviziei 61 Rusă.

Brigada 5-a Călărași, să se așeze la aripa stângă a trupelor noastre Sud Caracoium, de unde să trimită un detașament puternic spre localitatea Mamaia, pentru a interzice pătrunderea dușmanului spre Nord prin această parte.

Acest ordin era semnat de Generalul Pavlov, căruia pe lângă Corpul 6 de Cavalerie, i se mai încredința Comanda trupelor mai sus menționate, ce se găseau la aripa stângă a frontului Dobrogean.

În dimineața zilei de 10 Octombrie la ora 7, Brigada 5-a Călărași pornește din Caramurat pentru a executa ordinul Nr. 1008 mai sus menționat, după ce mai întâi trimite în direcția Caracoium — Mamaia o recunoaștere susținută de un escadron din Regimentul 10 Călărași, și o altă recunoaștere care să incon-

joare lacul Taşaul, apoi să se îndrepte spre localitățile Gargălacul Mic și Mare.

La o depărtare de circa 5 kilometri de recunoașterea trimisă în spre Mamaia, Brigada se pune și ia în mișcare pe aceeași direcțiune.

La o distanță cam de 700 metri Sud Cicrăci, recunoașterea și escadronul ce înaintau spre Mamaia, sunt primite cu focuri și oprite a mai înainta, iar când vârful de avangardă al Brigadei se găsea la întretăierea șoselei Constanța — Tulcea cu șoseaua Caramurat — Cicrăci, primește informațiunea că o Cavalerie Bulgară, aproximativ 4 — 5 escadroane, înaintează în trap din spre cota 79 Dealul Amet Dere — spre Nord-Est, cu direcția asupra coloanelor de trăsuri Ruso-Române, care se retrăgeau spre Nord.

Față de această situațiune care pune în pericol de a fi capturate acele coloane de trăsuri, se renunță de a mai înainta spre Caracoiu — Mamaia, și cu toate escadroanele din Brigada 5-a Călărași, se ia direcția „Cavaleria inamică“ afară de escadronul ce se găsea oprit de inamic în fața localității Cicrăci, lăsat în acea parte spre a îi bara înaintarea spre Nord, sau orice altă încercare de acțiune în contra grosului Brigadei.

Fără nici o pierdere de vreme, se dă ordin verbal Regimentului 9 Călărași să atace călare de front Cavaleria dușmană lăsându-se în linia 2-a eşalonate spre stânga, restul de 3 escadroane din Regimentul 10 Călărași.

Regimentele pornesc în trap în direcțiunea ordonată, fie care din ele în formațiune „Coloană dublă“ și merg ast-fel spre Sud-Vest Cicrăci aproximativ 2 km., trec pe la îmbinarea celor 2 șosele mai sus arătate, de unde se vede înaintând asupra Regimentului 9 Călărași, o pânză de călăreți dușmani răspândiți în furajori, în întimpinarea cărora Regimentul trece imediat în formațiunea de linie de coloane și, apoi la 5—600 metri de parte de inamic se desfășoară în linie, trage sabia afară din teacă și porneste în mod hotărât, fără cea mai mică ezitare, în galop la atac asupra Cavaleriei Bulgare.

Regimentul 10 Călărași cu cele 3 escadroane, de asemenea trece în formațiunea de „linie de coloane“ înapoi și la aripa stângă a Regimentului 9 Călărași, și înaintând în trap, urmează linia I-a la o depărtare de 4—500 metri.

În sunetul trompetelor dela toate escadroanele și în zgomotul asurzitor de urale și ropotul cailor, atacul asupra liniei desfășurate a inamicului, se produce cu violență și este dată peste cap, iar resturile de călăreți de la aripa stângă, cari veneau asupra Regimentului 10 Călărași (aproximativ un escadron) întorc înapoi retrăgându-se în fuga mare a cailor în aceeași direcțiune de unde plecase.

În aceasta parte, se găseau adăpostite și mascate de călăreți dușmani răspândiți în furajori ce atacaseră călare, câte-va piese de mitraliere, ce deschid focul după ce călăreții Bulgari le descoperiseră frontul în retragerea lor, foc ce se proiectează asupra ambelor Regimente. Acest foc neașteptat de mitraliere, oprește elanul atacului călare, din fericire la o depărtare aproximativ 800—1000 de metri, așa că fiind prea departe, eficacitatea se reduce numai asupra câtor-va călăreți care nu-și putuseră stăpâni caii și cari cad jertfă acestui frumos și înălțător succes local de luptă călare, cu ajutorul căreia se scapă mai multe sute de trăsuri cu munițiuni, materiale și alimente, fără de care intervenire, cu siguranța ar fi fost capturate.

Acest succes, ne pune în stăpânirea a vreo 10—12 cai și tot atâția prizonieri ce au fost luați cu caii lor, trebuind a renunța la acei ramași descălecați, fără însă a renunța la răniții noștri, pe cari dintr'un sentiment de frăție, spre a nu fi părăsiți în mâna dușmanului nemilos, au fost ridicați în cea mai mare grabă de însuși camarazii lor luptători călare, și duși înapoi, unii din ei putând a merge singuri, rănile ce aveau fiind în mare parte produse de sabie. Un asemenea rănit cu cel puțin 8 lovituri de sabie la cap, cu fața însângerată de nu i se mai vede nici ochii, străbătea înapoi în galopul calului câmpul de luptă, condus de un camarad și el cu mantaua tăeată de lovituri cu sabie.

În acest atac călare, s'a făcut uz de către o parte din ofițerii și sub-ofițerii din Regimentul 9 călărași, de revolverele cu care erau înarmați, atunci când s'au găsit departe de inamic la 200 metri, după care apoi în momentul învălmășelei, au întrebuințat sabie.

Pierderile dușmanului, au fost circa 25 — 30 călăreți morți, răniți și prizonieri, apreciere făcută după numărul celor rămași pe câmpul pe care se dase lupta călare, iar cele ale noastre un

ofițer rănit ¹⁾ 46 călăreți, din care numai 14 morți de focul mitralierelor și împunsături de sabie, precum și un număr de 11 cai morți de focul mitralierelor dușmane.

IX.

Acțiunea din ziua de 10 Octombrie fiind terminată pe la ora 13, Brigada 5-a Călărași, se îndreaptă la ora 14.30 în direcția Dolufaci, în vederea continuării însărcinării ce avea, de astă dată întărită și cu o baterie de artilerie Rusă de 3 tunuri, la ora 17 ajunge la Palazul Mic, unde primește un ordin de la Generalul Pavlov ce se afla în localitatea Carol I, cu următorul conținut:

„De localitatea Carol I, se apropie trupele Diviziilor a 9-a și 34 Ruse din Siberia, care luând poziție, vor opri ofensiva inamicului, după care apoi la prima ocaziune, vor lua ofensiva în scopul de a se așeza acolo unde vor avea linia de comunicațiune Babadag-Tulcea. Am primit ordin de a ține cu vigoare linia Carol I—Caramurat — Cîrăci. Pentru aceasta se va executa:

„1. Divizia 19-a cu 3 baterii. trebuie să ia poziție pe linia dintre movila Azi Tepe cota 130, și liziera de Sud a plantației de salcâmi până la șosea, având legătură la dreapta cu Divizia Sârbă.

2. „Divizia 9-a cu bateria 45-a de obuziere Rusă, având această baterie în poziție aproape de Adnalic Ceair, trebuie să ia poziție de la flancul drept al Diviziei 19-a până la bifurcația șoselei Caramurat-Cîrăci, cu șoseaua Babadag—Constanța.

3. O „Brigadă din Divizia 3-a Cavalerie cu o baterie călăreață, vor lua poziție de la flancul stâng al Diviziei 19-a până la Cîrăci.“

4. „Brigada 5-a Călărași cu bateria Rusă de 3 tunuri, trebuie să ție defileul dela Sudul lacului Gargalic pe frontul de la cota 64 —malul Mărei, având bateria între lacuri (Tașaul--Gargalic).

5. „O Brigadă din Divizia 3-a Cavalerie și batalionul său de vânători, în rezervă la cota 118 Nord Caramurat.

6. „Cartierul meu, la satul Carol I-iu“.

În acest timp, la aripa dreaptă a trupelor noastre de cavalerie, după cum am spus, se aflau Diviziile de infanterie care

¹⁾ Locot. Carapeanu.

trebueau să execute ordinul Nr. 1008 al Generalului Pavlov în dimineața de 10 Octombrie, și ordinul fără număr al aceluiaș General pentru seara aceleiași zile. Or, nici unul din aceste ordine nu se execută de unitățile de Infanterie Ruso-Române, cari la apariția primelor coloane dușmane și la primele sale lovituri de tun, se pun în panică, părăsind pozițiunile pe care se găseau, unele din ele chiar aruncând armele și în dezordine se îndreaptă: cele Ruse, către podul de la Isaccea, iar cele Române spre podurile de la Măcin și de la Hirșova.

Singurile unități de Infanterie care mai păstrează o oarecare coeziune sunt acelea din Divizia 19-a și din Brigada Colonelului Frimu, Brigadă care în urma rezistenței slabe de la Caramurat din dimineața de 11 Octombrie, se dizolvă și ea după ce Comandantul său Colonelul Frimu este făcut prizonier.

La Hirșova, în seara de 10 Octombrie, se găsea și Cartierul Comandamentului trupelor Ruso-Române din Dobrogea, împreună cu Generalul Sacharov, trimis înlocuitor al Generalului Zainikovski, însă nu stă aci decât până în seara de 11 Octombrie, când o părăsește și merge a se instata în localitatea Brăila unde șade pe tot timpul cât în Dobrogea se mai găsesc trupe Ruso-Române.

Podul de la Hirșova, se ridică în grabă în ziua de 11 Octombrie, operațiune impusă de situațiunea tactică atât de defavorabilă nouă, care a avut și marele avantaj, de a nu constitui o tentațiune de trecere pe partea stângă a Dunărei, cum s'a constatat că s'a făcut fără a avea vre-un ordin, de o parte din trupe împreună cu Comandanții lor.

Fugarii din Divizia 61 Rusă, cari se îngrămădiseră în cea mai mare parte fără arme în regiunea podului dela Isaccea, sunt aduși înapoi în localitățile „Slava Rusă“ și „Slava Cerkezească“, unde se găsea quartierul Diviziei și Generalul Simanschi Comandantul ei, iar Divizia Sârbă, din cauza efectivului foarte redus cu care mai rămăsese, este trecută pe la Isaccea în Rusia spre a fi reorganizată.

Resturile din Diviziile Române a 9-a și a 19-a care se mai găseau în Dobrogea, sunt adunate pentru a fi și ele reorganizate în localitatea „Satul Nou“ (Nord-Vest Babadag), așa că de la data de 12 Octombrie ca trupe Române întrebuițabile pentru luptă în Dobrogea, nu mai rămăseră de cât Brigada 5-a Călărași și un

Divizion de artilerie Maior Paștiu, care sunt puse sub ordinele Corpului 4 Siberian Rus.

După cum am spus mai sus, în ziua de 9 Octombrie trecuseră Dunărea pe le Hirșova în Dobrogea, cele 2 Divizii Ruse din Corpul 4 Siberian sub comanda Generalului Sirelius, care în dimineața de 10 Octombrie se găseau între localitățile „Carol I și Dorobanțul”. Cum însă trupele Ruso-Române care trebuiau să ocupe pozițiunile ce li se ordonase, nu opun inamicului de cât o foarte slabă rezistență și apoi se retrag, trupele Corpului 4 Siberian (Diviziile 9 și 34), fiind prea aproape de inamic, nu au timpul și spațiul necesar de a merge a se instala pe toată întinderea de front ce li se ordonase, din care cauză în după amiaza acelei zile se retrag și ele spre Nord.

Brigada 5-a Călărași în dimineața zilei de 11 Octombrie pe la ora 6, era gata să se pună în mișcare în vederea executării ordinului de care am vorbit mai sus, oră la care sosește în Palazul Mic și Bateria Rusă ce ne era atașată pentru a apăra trecerea prin strămoșoara de la Gargalacul Mic și unde este condusă de un ofițer.

Pe la ora 6.30 pe lângă localitatea Cizrăci, unde se afla Regimentul 10 Călărași gata de a încăleca, trece prin fața sa spre Sud Regimentul de Ulani din Divizia 3-a Cavalerie Rusă, Comandat de Colonelul „Von Val”, care fără a fi întrebat asupra misiunii ce avea, comunică în treacăt, că merge să atace trupele Bulgare și, adaugă că de va avea nevoie să fie ajutat, să îi se dea acest ajutor. După ce ajunge în spatele crestei cu cota 90 (Sud Cizrăci), descălică întreg regimentul ale cărei unități le dispune în formațiuni de luptă pe jos cu focuri, și pornește cu direcțiunea spre Sud, precedat de o linie de trăgători. La o depărtare cam de 300 de metri de cota 90 de unde plecase și după care se adăpostise pentru descălicare, este primit cu focuri violente de infanterie și artilerie din care cauză, cu toți se culcă la pământ ne mai putând nici înainta și nici să se retragă.

Această grea situațiune, impune obligațiunea Regimentului 10 Călărași de a interveni fără întârziere cu călăreții descălecați ai celor 4 escadroane ale sale, prelungindu-se aripa dreaptă a Regimentului Rus, însă mai înapoi pe creasta de care am vorbit mai sus, de unde deschizând un foc violent asupra dușmanului, îi atrage focurile asupra sa, și astfel dă puțință acestui Regiment

a se retrage pe nesimțite om cu om, de pe locul unde se culcaseră la pământ, după care apoi împreună cu Regimentul 10 Călărași, vine la Cicrăci-Dolufaci, însă cu întârziere prea mare.

Regimentul 9 Călărași la ora 7.30 se găsește la localitatea Gargalacul Mic unde se instalează pe pozițiunea ordonată la Cota 23 „Capul Midia“ iar bateria de artilerie, la Sud cota 64, dându-i-se ca susținere 2 plotoane. Cum în regiunea localității Caracoiu, se observă adunarea a unui număr însemnat de escadroane inamice, se repetă ordinul pentru o rezistență cât mai îndârjită la Gargalacul Mic.

Retragerea Ulanilor după cum am spus, făcându-se prea încet, trupele de Cavalerie Bulgare de la Sud cota 90 (Sud Cicrăci) sunt încurajate a pronunța o mișcare de înaintare asupra lor, care face ca ele să ceară din nou ajutor, de astă dată de la bateria de artilerie, care trebuia să meargă la Sud de Palazul Mic, de unde să deschidă focul asupra cavaleriei inamice ce îi amenința în retragere.

Între timp, se dă ordin de retragere și trupelor amice de la aripa stângă a frontului nostru, aceasta din cauză că Divizia 3-a de Cavalerie Rusă, fusese atacată de forțe superioare inamice, retragere care se face de o Brigadă de Cavalerie Rusă și de Regimentul 10 Călărași la Nord de localitatea Tari Verde, iar Regimentul 9 Călărași prin localitatea Caraorman la Duingi. Bateria de artilerie de la Palazul Mic împreună cu cele 2 plotoane de susținere, sosesc în Tari Verde în același timp cu Divizia 3-a Cavalerie, spre marea mulțumire a acestora, (Rușilor) cari considerau această baterie ca pierdută din cauza intervenției Colonelului „Von Val“ de a se schimba poziția acestei baterii, fără autorizarea Comandantului Diviziei 3-a Cavalerie și nici a Comandantului Brigădei 5-a Călărași sub ordinele căruia se găsea bateria, greșeală de care se face vinovat și Comandantul ei, care fiind ofițer Rus, crede de cuvință a executa un ordin al unui superior de care în acel moment nu depindea.

Ajunși în Tari Verde și Duingi, se primește ordin de retragere spre Nord la Casapchioi, și tot în aceeași zi la ora 20.30 se pun din nou în mișcare, lăsându-se la Tari Verde 2 escadroane, o companie cicliști și o baterie Ruse, iar la Caranasuf un escadron Român din Regimentul 10 Călărași. Trupele sosesc la Casapchioi la ora 23.30, unde pentru siguranța pe timpul

noaptei, se însărcinează un escadron din Regimentul 9 Călărași.

Escadronul din Regimentul 10 Călărași, care fusese lăsat la Caranasuf sub comanda Locotenentului Vachman, (aceia care mai târziu dezertează la inamic împreună cu fostul Colonel Sturza) fără a fi atacat de cineva, părăsește poziția dela Sudul acestei localități, pe motivul dovedit mai târziu neadevărat, că a fost atacat de forțe superioare inamice, și vine la Casapchioi tot în noaptea de 11-12 Octombrie intrând în cantonament la ora 1.

În dimineața zilei de 12 Octombrie la ora 7, pentru a se verifica ocuparea localității Caranasuf de inamic, trimit o patrulă comandantă de un ofițer care să recunoască Caranasuful-Duingi și Gargalacul, și o alta care să cerceteze în direcția Tari Verde-Cogealac. Prima patrulă de recunoaștere, tot în acea zi raportează că nici una din aceste localități nu erau ocupate de inamic.

Față de această situațiune, cu Nr. 107 se ordonă Regimentelor 9 și 10 Călărași a da câte un escadron la cari se adaugă și o secție de mitraliere Rusă, să meargă și să ocupe pozițiunea dela Sud de Caranasuf, de unde să se facă legătura la Vest cu trupele Ruse cari se găseau la Tari Verde. După instalarea pe această poziție, trebuia să se raporteze de executare.

Comandantul acestui detașament Căpitanul Mărculescu, cu Nr. 7 din 12 Octombrie ora 15.10, raportează ocuparea pozițiunei ordonată la Sud de localitatea Caranasuf, pe linia cotelor 28-80 și 111, precum și efectuarea legăturii la Vest cu trupele Ruse.

Secția de mitraliere Rusă, conform ordinului Diviziei a 3-a Cavalerie, este trimeasă la Sariurt unde se găsea acea Divizie.

Tot de Divizia 3-a Cavalerie, pentru seara de 12 Octombrie, se hotărăște ca frontul de la Sud de Caranasuf să fie păzit de un singur escadron, în care scop Brigada 5-a Călărași dă ordinul Nr. 111 Regimentului 10 Călărași a hotărî acel escadron iar Regimentului 9 Călărași să retragă cele 2 escadroane ale sale la Casapchioi. De fapt însă, rămân pe poziție pe lângă escadronul din Regimentul 10 Călărași, și un escadron din 9 Călărași, măsură luată din inițiativa Căpitanului Mărculescu, care se temea de o slabă ocupare a acelei poziții numai cu un singur escadron, măsură care a fost bine apreciată și de Brigada 5-a Călărași.

În ziua de 13 Octombrie la ora 11, de la Comandantul

detașamentului Sud Caranasuf, primesc știrea că avantposturile Ruse de la Sud de localitatea Tari Verde, se retrag spre Nord, din care cauză aripa dreaptă a escadronului din Regimentul 9 Călărași care se lega cu trupele Ruse, rămâne descoperită. Se raportează această situație Diviziei a 3-a Cavalerie, care hotărăște retragerea celui escadron la Casapchioi, iar pe acea poziție să rămâie numai escadronul din Regimentul 10 Călărași, cu un post de observație din 9 Călărași spre dreapta escadronului, tare de 15 călăreți sub comanda unui ofițer.

La ora 13, Brigada 5-a Călărași primește ordinul de a se retrage la Sariurt, luând și escadronul din Regimentul 10 Călărași ce mai rămăsese pe pozițiunea de la Sud de Caranasuf, pe care să se lase numai postul de observație, iar cu ordinul Nr. 114, se hotărăște ca un escadron din Regimentul 10 Călărași să fie lăsat la Casapchioi, iar un escadron din Regimentul 9 Călărași împreună cu un escadron de Cazaci, să se instaleze în avantposturi la sud de Sariurt pe dealul Haid San.

O recunoaștere de ofițeri Română, Comandată de Sub-Locotenentul Talpeș, este trimisă în direcțiunea Gargalic, și o altă recunoaștere Rusă, în direcțiunea Tașaul, pe șoseaua ce duce spre Constanța.

Mișcarea spre Nord a trăsurilor populațiunii civile, se face cu mare greutate pe șosea, din cauza dezordinei în încolonarea lor, înghesuite pe 2 și 3 rânduri, ocupând toată șoseaua, din care cauză marșul trupei pe această șosea nu mai poate avea loc. Pentru restabilirea ordinii, se însărcinează un ploton din Regimentul 9 Călărași, spre a pune toate aceste trăsurile pe o singură coloană, operațiune care se aduce la îndeplinire cu foarte mare greutate, așa că trupele de cavalerie pentru un moment sunt nevoite a se mișca tot lateral cu șoseaua, lăsând trăsurile trenurilor de luptă și regimentare pe șosea încurcate cu acelea ale populațiunii civile.

Un alt ploton, se trimite în localitatea Sariurt de unde populațiunea de naționalitate Bulgară nu se refugia, spre a rechiționa 30 trăsurile, care să meargă la localitatea Hamangia, unde se afla un mare depozit Rus cu tot felul de alimente, ce urma a îi se da foc.

Toate aceste căruțe sunt încărcate până în seara de 13

Octombrie, fără a mai păstra vre-o regulă administrativă, iar în dimineața zilei de 14 Octombrie, sosesc în Sariurt unde se găsea și Brigada 5-a Călărași.

De alimentele din acel depozit, beneficiază într'o largă măsură pe lângă trupele Ruse și celelalte trupe Române ce se scurgeau prin apropierea sa, precum și populațiunea civilă ce se refugia, așa că măsura de a îi se da foc nu mai are loc.

De la recunoașterile de ofițeri cari fuseseră trimise spre Sud, primesc în ziua de 14 Octombrie, informațiuni că localitatea Gargalacul Mare este ocupată de Cavaleria Bulgară, iar dinspre Inam Ceșme, înaintează spre Nord circa 2-3 escadroane inamice.

În contra acestor escadroane inamice, trimit Regimentul 9 Călărași, la a cărei apropiere (cam 700-800 metri) ele se întorc înapoi și se retrag spre Sud.

Tot în această zi pe la ora 17, dușmanul ocupă și localitatea Tașaul.

La ora 10, (14 Octombrie) Brigada 5-a Călărași primește ordinul că va fi întărită cu o secție de artilerie Rusă, cu care în dimineața de 15 Octombrie, să pornească din Sariurt, prin localitățile : Poturul - Hamangia - Eschi-Baba, să meargă la Testemelu (Vasile Alexandri).

Înainte de a porni, în dimineața de 15 Octombrie, trimit 2 recunoașteri de ofițeri, pentru a mă încredința dacă în această regiune accidentată și acoperită de păduri, nu se găseau infiltrațiuni inamice.

Recunoașterei din dreapta i se hotărăște itinerariul: Hamangia — Eschi-Baba — Testemelu — Hagiomer — Doiran — Calfa. Iar celei din stânga: Potur — Beidaut — Neatârnarea — Kaili Dere — Ceaușchiori — Alifaca Haidar.

Ambele aceste recunoașteri, se pun în mișcare la ora 6, iar Brigada la ora 8, fiind necesar a se lua o distanță care să ne pue la adăpostul unei surprinderi, ce putea fi foarte posibilă în această regiune.

De la recunoașterile mai sus arătate, se primesc informațiuni că toate localitățile prin care li s'a ordonat a trece, nu sunt ocupate de inamic și, că în o parte din aceste localități, se află instalate escadroane din Divizia 3-a Cavalerie, ast-fel după cum

ni se atrăsese atențiunea și de Comandantul acestei Divizii că se va face, în cazul că nu ar fi ocupate de dușman.

La trecerea prin Ceamurli de Sus, se mai pune la dispoziția Brigadei 5-a Călărași și o companie infanterie din Batalionul Diviziei 3-a Cavalerie; la ora 14,30 sosim pe frontul Eschi Baba Testemelul și ocupăm pozițiunea de la Sud de aceste localități, cu compania de infanterie Rusă, secția de mitraliere și Regimentul 9 Călărași în linia I-a, iar în rezervă secția de artilerie și 2 escadroane din Regimentul 10 Călărași, formate din resturile acestui Regiment, ai căror oameni după cum vom vedea, cei de naționalitate Bulgară, intrați pe zona lor de recrutare, aproape toți, fugiseră cu caii și tot echipamentul de războiu, mergând la domiciliurile lor, în satele ce fuseseră ocupate de inamic, iar o altă parte, ascunzându-se în pădurile din această regiune, unde să aștepte până ce trupele Româno-Ruse se vor retrage și mai la Nord, pentru a reintra și ei în localitățile din care erau, încă ne evacuate de trupele noastre.

În Testemelul, regăsim Regimentul de Ulani, care avea ordin ca după sosirea noastră să meargă la Hagi Omer. Comandantul său Colonelul „Von Val“, și de astă dată se găsea sub influența de a ataca, și cu toate că îi comunicăm că în Hagi Omer nu se află trupe inamice, totuși, insistă stăruitor a îi se da ajutoare, în urma cărora îi se pune la dispoziție un ploton tare de 40 Călăreți din Regimentul 10 Călărași și, secția de mitraliere Rusă ce ni se dase la Brigadă. În acelaș timp, trimet din nou a verifica dacă localitatea Hagiomer este sau nu ocupată de inamic, verificare ce confirmă cele anterior raportate de recunoașterea de ofițeri, adică, inexistența dușmanului, și prezența între Hagiomer și Calfa a trupelor Ruse din Divizia 9-a a Corpului 4 Siberian.

În noaptea de 15 spre 16 Octombrie, între Testemelul și Eschi-Baba, sosesc încă 2 regimente de infanterie Ruse din Divizia 34-a, a Corpului 4 Siberian.

După cum am spus mai sus, trupa de naționalitate străină și în special Bulgarii din Regimentul 10 Călărași, la retragerea în regiunea de Nord a Dobrogei (Județul Tulcea) unde se găseau localitățile lor de domiciliu, dezertează din unitățile lor, împreună cu caii și arme și fug, unii la casele lor, iar alți se ascund în pădurile numeroase din această regiune.

Acelaş lucru îl făcuseră şi cei de naţionalitate străină din Regimentul 9 Călăraşi, încă din ziua de 9 Octombrie după căderea Constanţei, rămânând la casele lor pe măsură ce satele din care erau, în retragere, rămăneau la inamic, în credinţa că sunt pierdute definitiv de Țara noastră.

Numai rămăseseră în aceste regimente, decât cei de naţionalitate Română, cari credincioşi neamului şi Țărei, luptau cu curaj la apărarea puţinului teritoriu ce ne mai rămăsese în Dobrogea. Printre aceştia, se mai găseau şi puţini de naţionalitate streină cari nu şi-au călcat jurământul, chiar până la terminarea războiului, iar alţii au dezertat şi ei mai târziu, trecând la inamic, cu ocaziunea luptelor ce au mai avut loc în Dobrogea şi apoi în Munţii Vrancei, la Pralea, Caşin şi la Oituz.

Se poate spune că la încheierea păcei de la Bucureşti, cel mult o cincime din efectivul de streini cu cari se mobilizaseră aceste 2 Regimente, rămăseseră credincioşi țării noastre. Însăşi Turcii căroră țara li-a făcut atât de multe avantaje, fac şi ei dovada aceleiaşi ingraturidini, de o potrivă cu Bulgarii, Ovreei şi Nemţii, duşmanii noştri de moarte.

Dacă asupra marei majorităţi de streini cari au făcut dovezile actului mişesc, se poate aduce acuzarea trădărei, pe care nu o vor putea spăla nici odată, este o datorie a se recunoaşte că acei de naţionalitate streină ce ne-au rămas, până la sfârşit credincioşi, şi-au cinstit numele lor iar nici de cum al naţiunii ce aparţin, şi aceasta cu atât mai mult cât, în cursul numeroaselor operaţiuni la care au luat parte până la terminarea războiului, mulţi au făcut dovada credinţei prin însăşi sacrificiul vieţii lor.

Mai dureros este că, mulţi din cei ce au dezertat în regiunea judeţului Tulcea, se formează în bande organizate la adăpostul întunericului din pădurile din jurul Babadăgului, unde ţinând calea familiilor Româneşti, care se retrăgeau din satele ameninţate de ocuparea duşmanului, se dedau la acte de banditism, jefuind avutul acestor nenorociţi, furându-le vitele şi căruţele care transportau bătrâni, femei şi copii, schingiuind copiii şi bătrânii şi chiar violând fetele; cei ce îndrăsneau a se opune acestor nelegiurii, erau ucişi pe loc fie el bătrân, copil sau femeie.

Pentru distrugerea acestor bande, cer şi obţin abrobareş

dela Comandamentul Diviziei a 3-a Cavalerie Rusă, de a formă o poteră compusă din 50 călăreți din Reg. 10 Călărași, iar în raportul cu Nr. 129 prin care arătam necesitatea acestei operațiuni, rugam a se lua măsuri de arestare a unora din dezertorii noștri de naționalitate Bulgară, care fără nici un ordin se amestecau printre trupele Ruse, pentru ca apoi să fugă în satele lor, precum și, atrăgeam atențiunea asupra faptului că dezertorii aceștia, ajunși în rândurile inamicului, le puneau la dispoziție uniformele lor Românești, de care (inamicul) făcea uz, îmbrăcându-se cu ele, pentru a pătrunde cu ușurință în rândurile noastre.

În compunerea acestei potere, intră numai grade inferioare de naționalitate Română și, în urma propunerii ce mi se face, este pusă sub comanda căpitanului H. Ch., care mi se spune că cunoaște bine regiunea și că în 2—3 zile, va pune mâna pe toți dezertorii cari nu au trecut la inamic.

Îi se recomandă în special, supravegherea populației civile ce se refugia spre Nord pe șoseaua Constanța—Tulcea și apoi toate satele din spatele frontului nostru, în care se știa că sunt dezertori din Reg. 10 Călărași.

Ca timp de întrebuințat pentru executarea acestei operațiuni, se fixează 4—5 zile, indicându-se localitatea Canat Calfa unde să reintre în Regiment.

Căpitanul Comandant al acestei potere, nu se achită de însărcinarea ce i se dase, pentru că la înapoarea sa, vine fără nici un dezertor, deși singur se oferise a-i aduce; mai târziu am aflat că la plecarea de pe front, a avut ca primă direcțiune orașul Tulcea, unde era locuința familiei sale, stând cele 3—4 zile pe care le fixase în prinderea dezertorilor, după care s'a înapoiat la Regiment, lăsând pradă bandelor pe nenorociții a căror viață nici în mijlocul armatei în care se găseau, nu era asigurată.

Prinderea a unei mici părți din acești mișei, se face de patrulele izolate, ai căror oameni deși și ei din localități apropiate, fac dovadă de mai multă conștiință și abnegațiune, decât căpitanul de mai sus și, cari în mișcarea lor pentru îndeplinirea altor servicii cu care erau însărcinați, descoperind prin satele Bulgărești pe unde treceau asemenea dezertori, îi ridică dela locuințele lor și îi aduc la Regiment, legați de gât și de mâini

cu dârlogii dela frâul calului, iar pe acei ce refuzau a merge sau fugeau, îi împuşcă chiar ei, aducând la regiment numai caii lor de serviciu.

Pedepsele ce s'au aplicat mai târziu acestor dezertori prinşi, au fost acelea impuse de situaţiunea în care ne găseam, care reclama sancţiuni severe, drept exemplu de cunoscut pentru cei cari ar mai fi avut intenţiunea de a-şi trăda ţara, precum şi ca satisfacţiune a numeroşilor soldaţi Români, cari auziseră cele ce se întâmplă familiilor lor refugiate, cereau executarea lor pe loc.

Jalea populaţiunei Române ce se retrăgea spre podul de la Măcin, era din cele mai sfâşietoare, ea atinge, până la lacrimi, chiar inima cea mai împietrită : însăşi scenele diferitelor acţiuni de luptă ce avuseseră loc în Dobrogea, nu apăreau atât de dureroase.

Pe şoseaua naţională, se scurgeau toate căruţele pline cu bătrâni, femei şi copii, trase de animale istovite din lipsă de hrană şi oboseală, la care mai contribuia şi o ploaie rece şi mărunţă, ce dura de mai multe zile.

Populaţiunea de naţionalitate Bulgară din satele de pe şosea şi vecine şoselei, refuza cu îndărătnicie a primi spre a se adăposti numai pe timpul ploaiei pe aceşti nenorociţi, pe cari îi alungau cu violenţă, răspunzând cu acte de brutalitate la rugămintile ce li se făceau cu ochii plini de lacrimi.

Întâmplător, în operaţiunile ce se executam, trecând pe această şosea între Babadag şi Măcin, am fost înconjurat de mulţimea de bătrâni şi femei, cari îngenunchind, mă roagă a nu îi lăsa să se prăpădească. Cum nu puteam să rămân nepăstor, faţă de o situaţiune atât de dureroasă, a familiilor şi consătenilor a însăşi acelora pe cari îi comandam, iau măsură ca cei mai nevoiaşi să fie conduşi de patrule în satele de pe şosea şi vecine şoselei, unde să îi instaleze în locuinţe, făcând răspunzători pe Primarii Comunelor (şi ei tot Bulgari) cărora să li se pue în vedere că or ce refuz de primire sau violenţe aduse acestor nenorociţi, vor fi considerate ca răsvrătire, şi apoi urmate de pedepse aplicate pe loc.

Această intervenire, de fapt însă are numai un efect local şi de scurtă durată, căci după ce conducătorii lor plecau, sărmanii rămaşi fără protecţie erau daţi afară şi din sat, cea ce a făcut ca majoritatea bătrânilor şi copiilor să moară în braţele

mamelor lor, presărând cu mii de morminte săpate în grabă, marginele șoselei de la intrarea în pădurea Babadagului și până la Măcin.

În jurul Măcinului, era o masă nesfârșită de oameni, căruțe și animale, iar podurile de trecere, erau complect blocate din cauza mării îngrămădeli, așa că a trebuit și aci să se aștepte săptămâni întregi până ce întreagă populație refugiată a putut trece pe malul stâng al Dunărei, de unde apoi s'au răspândit prin satele din Județele Brăila și Ialomița, iar o parte chiar în Ostroavele Dunărei.

X.

În ziua de 17 Octombrie, Corpul 6 de Cavalerie Rus cu ordinul Nr. 754, face cunoscut că Brigada 5-a Călărași va fi înlocuită pe front cu un Regiment de Cavalerie și un Batalion de Infanterie Ruse, în care scop urma ca în ziua de 18 Octombrie, să ne găsim în localitatea Bașpunar, unde vom primi ordine de la Generalul Pavlov, Comandantul Corpului.

Brigada se pune în mișcare în acea zi la ora 12.30 așteptând până la acea oră înlocuirea ce se hotărâse, care însă nu are loc, așa că în urma unei note telefonice a Diviziei 61 Rusă, plecăm fără a fi înlocuiți. Din cauza drumului extrem de greu, terenul fiind desfundat, în urma ploilor abondente în curs de mai multe zile, distanța de 16 Kilometri se străbate în aproape 5 ore, așa că sosim în Bașpunar pe la ora 17,30 unde petrecem noaptea în condițiuni cât se poate mai rele, neavând adăposturi pentru cai și oameni, ele fiind ocupate de trupe Ruse,—ședem toată noaptea afară în ploaie cu caii la mână.

În dimineața de 18 Octombrie, primesc ordinul Corpului 4 Siberian, transmis de generalul Simanschi Comandantul Diviziei 61 Rusă, ca în aceeași zi Brigada 5-a Călărași să meargă la Cucurova. La ora 7 reluăm mișcarea în direcțiunea ce se hotărâse tot în aceleași grele condițiuni și la ora 10.30' suntem în Cucurova, Aci, găsim Cartierul Diviziei 61 Rusă cu o parte din unitățile sale, care mai ocupase și localitățile Slava Cerchezească și Slava Rusă, ale căror trupe după cum am spus, se puseseră în panică în timpul retragerii de la Nord de Medgidia, și în fuga lor spre Isaccea unde se aflau podurile de trecere pe stânga Dunărei, și aruncaseră armele. Ele fuseseră aduse înapoi și can-

tonate în aceste localități, în care se proceda la reorganizarea, echiparea și armarea lor cu efecte, arme și munițiuni ce mai rămăseseră în depozitul de la Hamangia.

Prezentându-mă Generalului Simanschi, îmi comunică ordinul Comandantului Corpului 4 Siberian—Generalul Sirelius,—prin care se hotăra ca Brigada 5-a Călărași să meargă la Canat Calfa, iar eu să mă duc la Ortachioi unde se găsea Cartierul acestui Corp de Armată, pentru a primi ordine.

La ora 11.30', Brigada se pune din nou în marș spre Canat Calfa, prin Atmagea și Carplar, unde ajunge la ora 17.30, iar eu însoțit de Adjutantul Brigadei mă îndrept spre Ortachioi, unde ajung la ora 14, și fără nici o întârziere mă prezint Generalului Sirelius. De acesta, precum și de ceilalți ofițeri de la Cartier, suntem primiți cu destulă amabilitate; mai înainte de a mi se spune scopul pentru care am fost chemat, ni se oferă pahare cu Cognac, recomandat ca provenit dintr'o bună fabrică Franțuzească, ceea ce face a îmi înviora trupul obosit de atâta trudă și vreme rea.

Impresiunea ce îmi lasă Generalul Sirelius, este din cele mai bune, mai cu deosebire că din discuțiunile ce avusesem împreună înainte de a'mi da ordinele ce aveam de executat, lăsa să se vadă intențiunile sale de a trece la ofensivă în contra dușmanului ce era în față, pe care avea credința, dat fiind valoarea trupelor ce comandă, îl va respinge la Sud de Constanța.

Din atitudinea acestui om, nu reeșea vre'o îndoială în acțiunea ce urma să întreprindă, față de care se arăta foarte hotărât, și cu atât mai puțin, nu se deducea că ar fi capabil a se lăsa influențat de mișcările de Bolșevizare a trupelor sale, care mai târziu în luna Ianuarie 1918, au dat naștere la incidentele atât de dureroase în regiunea Galațului, când a trebuit ca de trupele Române să se facă uz de focuri, în contra trupelor Ruse răzvrătite și, care porniseră a devasta orașul.

Trecând la cele ce trebuiau să se execute de Brigada 5-a Călărași, mi se ordonă efectuarea unei recunoașteri ofensive, chiar în noaptea de 18 Octombrie, împreună cu un batalion de infanterie Rus, asupra localităților Făgărașu Nou și Calfa, pe care le credeau ocupate de inamic. În afară de această recunoaștere, tot de Brigada 5-a Călărași, trebuia să se execute cercetări la Sud, pe frontul Ostrov—Testemelul, până la descoperirea trupelor

inamice.—Toate acestea mi se confirmă în scris cu ordinul Nr. 616, în care se adaugă, că pentru detaieri de execuțiune „asupra recunoașterii ofensive“, voi primi ordine dela Generalul Ușacov unul din Comandanții de Brigadă din Divizia 9-a Siberiană. La ora 15.30, încalec și plec spre Canat Calfa, unde din cauza întunericii și a drumului rău, care nu permitea a merge de cât în pas, ajung la ora 20. La quartierul Brigadei 5-a Călărași gădesc pe Generalul Ușacov însoțit de un Sub Locotenent Rus de origină Română din Basarabia, care avea rolul de interpret.

După o discuțiune de mai mult de o oră, cu greutăți foarte mari de înțeles și exprimare a interpretului, mă precizez asupra celor ce aveam de executat în acea noapte. Operațiunea de întreprins, trebuia a începe la ora 24; Batalionul de Infanterie Rus urma să plece din Topologul Român de front, iar Brigada 5-a Călărași, să se ție în legătură la stânga cu acest batalion și trecând prin Făgărașul Nou, să cadă în spatele localității Calfa (la Sud) pentru a surprinde trupele inamice ce ar exista în acea localitate.

La ora fixată, Brigada se pune în mișcare. Cum la sosirea în Canat Calfa nu mai era ziuă, cum populațiunea civilă a satului compusă numai din Români își părăsise locuințele, eșirea unităților, la sudul satului, fără nici o călăuză care să ne arate drumul spre Făgărașul Nou, se face cu întârziere, și nu se termină de cât la ora unu noaptea.

Înaintarea într'o regiune necunoscută pe întuneric foarte mare, devine o operațiune foarte riscată, fiind posibil a cădea fie într'o ambuscadă, fie a da peste vreun dispozitiv de avantposturi inamice, care deschizând focuri prin surprindere de la mică distanță asupra coloanei Brigadei călare, pe lângă pierderile ce îi ar fi pricinuit, ar mai fi avut ca rezultat și producerea unei panici, care ar fi dezorganizat toată coloana.

Pentru a nu pierde drumul și deci pentru a se păstra direcția de înaintare spre Sud, care să ne ducă la localitatea Făgărașului Nou, dispun a se descăleca jumătate din călăreții escadronului 3 din Regimentul 9 Călărași, iar cealaltă jumătate rămân călări cu caii la mână, și sunt lăsați în coada coloanei Brigadei Călare, pentru a nu îi îngreuna mersul.

Cu călăreții descălecați, formez un serviciu de siguranță în

marș, care să precedeze coloana călare la 4-500 metri, lăsând în urmă până la coloana călare, oameni descălcați de legătură.

Această inovațiune de care mă folosesc, era impusă de situațiunea în care ne găseam, pe un teren cu totul necunoscut și în strâns contact cu inamicul, pe unde cu cavaleria sa cutreera peste tot locul, frontul nostru ne fiind încă stabilizat, el prezentând mari intervale între trupele noastre.

Și astfel, cu acest dispozitiv, înaintăm fără nici un incident până la ora 4, când călăreții descălcați din serviciul de siguranță, sunt primiți cu focuri la intrarea în Făgărașul Nou, ceace face a opri Coloana, și trimite 2 patrulă călări formate din călăreți îndrăzneți, cari să pătrundă în sat. După o jumătate de oră, mi se aduce informațiunea că în sat se găseau 2 plotoane de infanterie Ruse, care intraseră pe la ora 7 seara, izgonind slabe forțe de cavalerie dușmană. Acești infanteriști Ruși, deschiseseră focul asupra călăreților noștri, crezând că sunt atacați din spate de trupe Bulgare, credință cu atât mai întemeiată, cu cât înainte de sosirea noastră pe la ora 2 noaptea, localitatea fusese străbătută de 2 patrulă de Cavalerie Bulgară în goana cailor.

Zăpăceala Rușilor este atât de mare, căci chiar după ce intrăm în sat, unii din ei stau ascunși prin case și după garduri fără a mai trage focuri și, de și le spuneam că suntem Români, refuză a deschide porțile de teamă de a nu trage asupra lor. Aceasta ne produce o nouă întârziere în mișcare, întârziere de care profit pentru a face legătura la stânga cu Batalionul de infanterie Rus care ajunsese în Topologul Român, și care se reea la ora 5.30', apoi mișcarea se continuă. Din Făgărașul Nou, luăm direcțiunea spre Sud-Est; pe la ora 6 30', când începe a se lumina, serviciul de siguranță pe jos este încălecat, și înlocuit cu un escadron călare.

Pe la ora 7, suntem la Sud de cota 243, în formațiunea Linii de Coloane cu dreapta eșalonată înapoi și sprijinit pe pădurea de la Sudul localității Hagiomer, în care se aflau trupe Rusești, cari probabil necunoscându-ne, și nici chiar acțiunea ce executam, deschid și ele din depărtare un foc violent asupra noastră.

În momentul când ne găseam la Vestul cotei 223, localitatea Calfa este părăsită de slabe forțe de cavalerie inamică,

căre probabil auzind focurile ce se trăseseră, avuseseră timp să se pregăti, retrăgându-se spre Sud, cu direcțiunea localitatea Rahman.

Când apărem pe creasta colinelor cotei 243, o parte din unitățile Batalionului de infanterie Rus, cu care executam recunoașterea ofensivă, se găseau pe liziera de Sud a satului Calfa, care la vederea noastră, deschid și ele un foc violent, ce ne forțează a ne retrage imediat în spatele crestei.

Focurile încetând, înaintea trăgătorilor din acel batalion apare în goana mare a cailor, recunoașteri formate din cercetași călări de infanterie, ce se îndreaptă asupra noastră, conduși de un ofițer, și se opresc la o distanță de aproximativ 300 metri, iar la semnele ce le facem, se apropie de noi numai ofițerul ce îi conducea; după ce ne recunoaște, dă ordin de retragere a acestor cercetători.

Aceste repetate focuri, fiind deschise asupra noastră, din fericire la mari distanțe, ne procură numai câți-va oameni și cai răniți ușor.

La ora 9 (în ziua de 19 Octombrie) împreună cu batalionul de infanterie Rus, ne punem în mișcare spre Nord, prin localitatea Topologul Român unde acest batalion rămâne, iar Brigada prin localitatea Orumbei merge la Canat Calfa, unde sosește la ora 16. Ajuns aci, mă prezint Generalului Ușacov, îi aduc la cunoștință operațiunea executată, cu toate fazele prin care am trecut.

Generalul Ușacov avea pregătit ordinul Nr. 102, prin care ni se face cunoscut hotărârea Corpului 4 Armată Siberian, ca un Regiment din Brigada 5-a Călărași, să meargă în localitatea Făgărașul Nou, de unde să trimeată patrule de recunoaștere spre localitățile: Dăeni—Rahman și Calfa, iar cellalt Regiment să rămâe în Canat Calfa, împreună cu Comandantul Brigadei.

Se mai ordona a se trimite tot de Brigadă, un număr de 25 călăreți la dispoziția Generalului Rașcu, Comandantul Grupului de Divizii Române ce se refăceau, în localitate Trajan, precum și stabilirea legăturilor între Corpul 4 Siberian, Generalul Ușacov și trupele din Făgărașul Nou.

Toate aceste dispozițiuni sunt aduse la îndeplinire chiar în noaptea de 19 Octombrie, trimițându-se Regimentul 9 Călărași la

Făgărașul nou, iar la Ortachioi unde se găsea Cartierul Corpului 4 Siberian, se trimit 8 călăreți de legătură, din Regimentul 10 Călărași. Pentru legătură între Regimentul 9 Călărași și Brigadă, se opresc 4 călăreți din acest Regiment, la Cartierul Brigadei la Canat Calfa, localitate în care se mai afla o secție de artilerie ¹⁾ și 2 companii de infanterie Ruse.

La sosirea în Canat Calfa, îmi ese în întâmpinare un călăreț ce venise de la Babadag, unde se găsea Cartierul Generalului Pavlov, Comandantul Corpului 6 de Cavalerie, și mi prezintă un plic de la ofițerul de legătură al Brigadei 5-a Călărași Sub-Locotenentul Marcopol. În acest plic se găseau trei scrisori, din cari: în una mi se da detalii asupra șanseii ce a avut Generalul Pavlov de a scăpat să nu fie luat prizonier. Mai adaugă laude ce se aduceau Brigadei noastre de către toți Comandanții Ruși față de conduita ofițerilor și trupei noastre, pe tot timpul de când ne găseam sub ordinele lor. Mă mai punea la curent cu o parte din cauzele înlocuirii Generalului Zaincichovschi prin Generalul Sacharov, precum și versiunea ce circula pe la acel Cartier, asupra aducerii în Dobrogea a unui număr de 6 Corpuri de Armată Ruse, cu care să ia ofensivă în stil mare, spre a zdrobi total armatele dușmane, versiune care s'a dovedit ca de obicei că nu conținea nici cea mai mică parte de adevăr.

În a 2-a scrisoare, mi se comunica ordinul Generalului Pavlov, pentru a se propune un număr de 24 grade inferioare din ambele Regimente ale Brigadei, spre a fi decorați cu medalia de războiu „Sfântul Gheorghe“.

Cavgagi 16 Octombrie 1916

Corpul 6 de Cavalerie al Armatei Imperiale Ruse.

Ordin de zi Nr. 30.

„Aduc mulțumirile mele D-lui Colonel Scărișoreanu Romulus, Comandantul Brigadei a 5-a Călărași Români, D-lui Lt. „Colonel Steriade Alexandru, Comandantul Regimentului 9 Călărași, D-lui Lt. Colonel Marini Camil, Comandantul Regimentului

1) Secția de Artilerie, era comandată de Padporucicul Kozierovschi, în prezent Major în Regimentul 43 Inf. Polon.

„10 Călărași, Domnilor ofițeri, precum și ostașilor acestei Brigade, „pentru strălucita și curagioasa lor purtare, pe tot timpul cât au „fost sub ordinele mele“.

Comandantul Corpului 6 Cavalerie
General de Divizie, Pavlov

Tradus de Sub-Locotenentul I. Marcopol.

Deși ne găseam sub ordinele Corpului 4 Siberian, iar de la Comandamentul Armatei din Dobrogea, nu primisem nici un ordin prin care să se hotărască punerea Brigadei a 5-a Călărași sub ordinele altui Comandament, în noaptea de 19 Octombrie la ora 23, primesc ordinul Nr. 977 al Grupului de Divizii Române 5, 9 și 19 care se reorganizau în localitatea Trajan, cu următorul conținut:

„Conform ordinului Armatei de Dobrogea Nr. 308 din 16 Octombrie 1916, pentru a se restabili contactul cu inamicul, pe frontul ocupat de trupele Române, ¹⁾ Comandantul Armatei ne-a pus la dispoziție 4 ofițeri din Brigada 5-a Călărași cu câte 10—12 călăreți de fie cari din acești ofițeri.

„Aceste recunoașteri hotărâte de D-voastră, și pe care le veți face cunoscut și acestui Comandament, vor porni mâine în zori, pe direcțiunile :

1) Satul Nou — Ostrov — Dealul Moșului — Movila Enicrilor — și în spre Sud de localitatea Dăeni.

2) Satul Nou — Cota 169 dealul Ghiaur Ghiurmez — Coium Punar — Cota 184 Ghiolgic Tepe — Dealul Nuzitului.

3) Satul Nou — Cota 169 — Dealul Ghiaur Ghiurmez — Coium Punar — Făgărașul Nou — Dealul Cara Tepe.

4) Satul Nou — Cota 169 — Dealul Ghiaur Ghiurmez — Coium Punar — Făgărașul Nou — Rahman Haidar.

„Având în vedere că linia: Movila Popei — Dealul Rasti-Hiznul-Tepe și Ghiolgic-Tepe este ocupată de trupele noastre, recunoașterile vor fi îndrumate direct de D-voastră către inamic de la această linie, fără a mai veni în localitatea Satul Nou.

¹⁾ În realitate nu exista pe front până în seara de 19 Octombrie, nici o trupă Română afară de Brigada 5-a Călărași și Divizionul de Artilerie Maior Paștiu.

„Aceste recunoașteri vor căuta a lua contactul cu inamicul, stabilind în mod neîndoios prezența sa“.

Corpul 4 Siberian sub ordinea căruia ne aflăm, în ziua de 20 Octombrie, după ce îi raportasem însărcinarea ce ni se dase, cu ordinul Nr. 382, ne dă autorizarea trimiterii acestor recunoașteri.

De fapt însă, linia de care Grupul de Divizii Române spunea că este ocupată de trupele noastre, în zilele de 17, 18 și 19 Octombrie, a fost fără nici o apărare, așa că până în seara de 19 Octombrie aripa dreaptă a frontului, se găsea la Canat Calfa și Făgărașul Nou, unde se aflau Regimentele 9 și 10 Călărași. În seara de 19 Octombrie din proprie inițiativă, am dispus a se ocupa și locuirea Aigar Ahmet cu un escadron din Regimentul 9 Călărași.

Tot în ziua de 20 Octombrie, pe lângă recunoașterile de mai sus, Corpul 5 Siberian cu Nr. 102 ordonă să mai trimitem încă 3 recunoașteri în direcțiunile: Rahman — Haidar — Ceaușchii și Alifacă.

Toate aceste recunoașteri pornesc în dimineața zilei de 20 Octombrie, iar ca centru de primire și transmitere a informațiilor, stabilesc localitatea Canat-Calfa pentru cele ce trebuiau comunicate Grupului de Divizii Române, și Urumbei pentru cele ce urmau a se trimite Corpului 4 Siberian.

Tot în ziua de 20 Octombrie, Corpul 3 Siberian cu ordinul Nr. 115, hotărăște ca Regimentul 10 Călărași să se instaleze în Făgărașul Nou și să înlocuiască cele 2 companii de infanterie Ruse, care apoi se vor duce a se instala în Topologul Român. În acelaș ordin, Brigadei 5-a Călărași i se dă însărcinarea de a păzi intervalul dintre localitățile Făgărașului Nou și Dăeni, însărcinare care se execută dispunându-se un escadron în regiunea cotei 188 pe dealul Făgărașul Nou, un al 2-lea Escadron la origina văii Topârcea pe dealul Ghiolgie — Tepe, iar un al 3-lea Escadron în regiunea Cotei 111 pe dealul Moșului.

Se mai hotăra că cu începere din seara de 20 Octombrie Brigada este pusă sub ordinea Diviziei 9-a Siberiană, comandată de Generalul Regulschi, împreună cu un Divizion de Artilerie Român, Comandat de Maiorul Paștiu.

Cartierul acestei Divizii se găsea în localitatea Canat Calfa. Brigada 5-a Călărași și Divizionul de Artilerie Maior Paștiu

singurele trupe Române care se mai aflau pe frontul din Dobrogea și cari operativ se găseau sub ordinele Comandamentelor Ruse, au rămas până la evacuarea teritoriului Dobrogean de armata Rusă.

Frontul ocupat de Divizia 9-a Siberiană, începea dela dealul Moșului, Cota 111 Nord Dăeni, Cota 188 Dealul Făgărașul Nou, Cota 223 (4 km. Sud-Est Făgărașul Nou) Cota 191 (2 km. Est Doiran).

Intre localitățile Testemelul și Doiran, până în seara zilei de 10 Octombrie, erau semnalate aproximativ 2 Divizii infanterie Bulgare.

XI

Atâtea zile de încordare și operațiuni neîntrerupte ziua și noaptea, în care timp hrana oamenilor și a cailor se procura prin propriile noastre mijloace din satele în mare parte părăsite de populațiunea Română, afară de cele locuite de Bulgari, cari ascundeau tot ceea ce puteau, au avut ca rezultat slăbirea foarte mult a forței combative a regimentelor din Brigada 5-a Călărași, printr'o reducere extrem de mare a efectivelor, provocată pe lângă cele arătate mai sus, și de dezertările trupei de naționalitate streină.

La trenurile regimentare, se găseau sute de cai șchiopi, roși de șea, răniți de arme de foc, de arme tăioase (albe) și debilitați, precum și sute de oameni cari nu aveau pe ce încăleca, iar o parte, erau răniți ușor, bolnavi cu rosături de șea din cauza imposibilității de a-și usca hainele, cu care uzi până la piele, au trebuit să stea neconținut călăre, iar unii, cu răceli ușoare provocate din aceleași cauze.

Pe lângă trupă și cai, tot la trenurile regimentare se găseau și vre-o câțiva ofițeri din cari unii bolnavi și cu scutiri medicale, iar alți fără nici un motiv, ci dintr'un spirit de largă îngăduială a Comandanților de regimente, ședeau la odihnă, sustrăgându-se dela pericolul și oboselile cu numeroase privațiuni, pe care situațiunile grele prin care treceam, le impuneau ziua și noaptea.

Unul din acești ofițeri, la Topraisar, în timpul unui bombardament, de și trenul regimentar la care se găsea era la o depărtare de aproximativ 5 km. de front, speriat de sgomotul produs

1) Toți acești bolnavi erau îngrijiți de medicii Regimentelor, în spate neexistând formațiuni sanitare Române,

și de teamă de a nu fi atins de obuze, de și ele nu ajungeau până acolo, încăleacă pe deșelate pe un cal de tracțiune și pornește în goana mare a calului, antrenând după el o bună parte din trupa dela acel tren regimentar, care imită acest nenorocit exemplu, iar ca urmare, se produce o panică, în aproape toți cei ce se găseau acolo; fiecare cum putea, înhăma s'au încăleca și pleca fără nici o direcțiune, întrebând încotro se îndreptase Căpitanul care îi părăsise cu atâta lașitate.

După războiu, am văzut pe acest ofițer decorat cu ordine de războiu, și înaintat până la gradul de Colonel, deși pentru fapta ce săvârșise fusese trimis în judecata curții marțiale. În drăsneala sa, a mers până la faptul de a stărui pe lângă unul din prietenii mei, care intervine spre a-i face aprecieri favorabile pe timpul cât fusese sub ordinele mele, deși de fapt, pe foaia calificativă ce îi se atașase la memoriu pe acel timp, se arătase cum era drept a se face, toată atitudinea ce avuse, care probabil sau nu a fost luată în considerațiune, sau a fost sustrasă dela memoriu.

Judecata sa pentru fapta săvârșită, bănuiesc că nu a avut loc, de oarece în loc de condamnare, fusese decorat și înaintat la 3 grade.

Situația îngrijorătoare a Brigadei, mă obligă a raporta și Comandamentului Armatei de Dobrogea, căreia arătam că în ambele regimente, nu mai erau prezenți la serviciu de cât 5-6 ofițeri subalterni, în afară de Comandanții de escadroane, că starea cailor era în așa fel că nu mai puteau fi întrebuințați în recunoașteri, unde se cerea viteză și străbaterea unor mari distanțe, și că șeile nu erau scoase de pe cai de mai mult de 2 săptămâni. Pe lângă acestea, mai adăogăm atitudinea complect neloyală a trupei de naționalitate streină; în ambele regimente, se mai putea compta pe cel mult 600 luptători călări, restul de oameni și cai, circa 350 - 400, se găseau la trenurile regimentare ca nedisponibili, pentru motivele mai sus arătate.

Acest raport rămâne fără nici un răspuns, așa că însărcinările ce ni se dase, continuam a le îndeplini, însă în condițiuni potrivite cu capacitatea combativă, de care trupa și caii mai erau capabili.

Apoi, ordinele ce ni se da de Divizia 9-a Siberiană, cu drept cuvânt, ne recomanda zilnic a trimite patrule cât mai puternice înspre inamic, pe tot frontul Diviziei, a se mișca mai cu repeziciune și a trimite știrile cu mai puțină întârziere. Aceste operațiuni de patrulare, se făceau pe un front prea întins față de efectivele ce mai dispuneam, așa că mărindu-se numărul și forța lor, trebuia a se lua și călăreții din cele 3 escadroane ce umpleau intervalul dintre Făgărașul Nou și Dăeni, din care cauză forța lor slăbește și mai mult.

Cum din aceste patrule, zilnic deveneau neîntrebuințabili un număr destul de apreciazabil de cai, și cum o continuare a unei asemenea stări de lucruri, ducea în scurt timp, fatal la o dizolvare a întregii Brigade, înaintez raportul Nr. 126 Grupului de Divizii Române de la Satul Nou, în care rugam a se da un repaus de câteva zile Regimentelor 9 și 10 Călărași, fără de care, nu se mai poate compta pe acțiunea lor ca armă călare, de oarece caii nu se mai pot mișca de cât în pas, iar atunci când se executau marșuri, jumătate din distanță se străbătea cu caii la mână, 90 la sută din cai sunt răniți în spinare, foarte mulți sunt răniți de arme de foc și debilitați. Însăși puterile oamenilor, sunt sleite din cauza lipsei de repaos și a unei slabe alimentări. Atât ofițerii cât și trupa au nevoie de îmbrăcăminte, care din cauza vremii rele s'a degradat cu totul; în special se resimte lipsa de haine groase și cisme, precum și necesitatea imperioasă de a se curăți carabinele de armurieri.

În acelaș raport, mai adăogam că uniforma noastră ne fiind cunoscută de o parte din trupele Ruse, la reîntoarcerea escadroanelor sau a călăreților noștri din cercetare din spre inamic, sunt primiți cu focuri, fapt pe care 'l adusesem la cunoștința Comandamentelor Ruse totuși, nu s'a luat nici o măsură.

Acest ultim raport are efectul dorit, de oarece în seara de 22 Octombrie, ni se ordonă a trece în spatele frontului, Regimentelor hotărânduli-se localitatea Hasimlar, iar Cartierului Brigadei, Canat Calfa unde se afla și Comandamentul Diviziei 9-a Siberiană, localități în care ne instalăm în ziua de 23 Octombrie.

Acest repaos însă, este de foarte scurtă durată, căci în dimineața zilei de 25 Octombrie, primim ordinul ca în seara aceeași zile, Brigada să meargă în localitatea „Ostrovul“, unde ne instalăm la ora 17. Se mai hotărăște a se trimite înaintea fron-

tului Diviziei 9-a Siberiană, din Brigada 5-a Călărași, 4 patrule de recunoaștere, cari vor fi schimbate din 2 în 2 zile.

În seara de 24 Octombrie, ofensiva Diviziei 9-a Siberiană, ajungând pe linia: Rahman — Alifacă, Cartierul acestei Divizii se mută în localitatea Aigar — Ahmet. Brigada 5-a Călărași conform ordinului Nr. 447 al Corpului 4 Siberian, mută Cartierul în seara de 25 Octombrie în localitatea Ostrovul.

În ziua de 26 Octombrie, satul Dăeni este atacat și ocupat de trupele din Divizia 9-a Siberiană. După ocupare, Comandantul acestei Divizii dorind a cunoaște situația trupelor inamice la aripa noastră dreaptă, hotărăște executarea unei recunoașteri ofensive cu trupe din Brigada 5-a Călărași, cari să fie susținute în înaintarea lor de artileria de pe Monitorul „Brătianu“, ce naviga pe Dunăre.

Pentru executarea acestei operațiuni, hotărâsc 2 escadroane din Regimentul 9 Călărași și unul din Regimentul 10 Călărași, sub comanda Maiorului Naum, care se pun în mișcare în dimineața zilei de 27 Octombrie, prin Dăeni—Gârliciul—Ciobanul—Hârșova, recomandându-le că spre a fi susținuți în înaintarea lor de artileria de pe Monitor, vor trebui să se fie în strânsă legătură cu acesta, el urmând în spate pe Dunăre, cele 3 escadroane. Însărcinarea lor era, atacarea și ocuparea orașului Hârșova.

Înaintarea astfel cum se hotărâsc, se face fără nici un incident până în apropierea Hârșovei, localitate pe care trupele inamice o evacuează și îi dă foc din toate părțile, la apropierea escadroanelor noastre și aproximativ 2 escadroane Ruse, care intraseră și ele în oraș odată cu ale noastre, trecând de pe malul stâng al Dunărei, pe niște vase dela podul ce fusese instalat în acel punct.

Pe stradele orașului, mai rămăsese o parte din vase pline cu materii inflamabile, probabil aduse de Bulgari în scopul pregătirii și apoi incendierei localității; această incendiere după urmele lăsate, s'a făcut în mod sistematic, ungându-se cu gaz și păcură, fiecare casă și toate împrejurimile de lemn, așa că nu mai scăpase neincendiate, decât numai Geamia Turcească și Biserica Română.

Generalul Regulschi căruia îi raportasem arderea acestui

oraș și, cum se găsea în satul Sarai (și el ars aproape în întregime) profită de apropierea de Hârșova și împins de curiozitate, se duce a vedea dezastrul provocat fără nici un motiv, de sălbăticia Bulgarilor. La înapoiere trecând pe la postul meu de comandă, îmi spune: „In adevăr, este un dezastru organizat în mod artistic“, pentru că nu a fost cruțată nici o casă de incendiu.

Această operațiune terminată, în seara zilei de 27 Octombrie, cele 3 escadroane Române se înapoiază la Dăeni, iar în Hârșova rămân escadroanele Ruse.

În ziua de 28 Octombrie, Divizia 9-a Siberiană cu Nr. 22, dă ordin ca Brigada 5-a Călărași să meargă în localitatea Ciobanul, mai puțin 2 escadroane, cari împreună cu 2 batalioane Ruse, să se îndrepte spre Muslubei - Tichilești, localități ocupate de infanteria Bulgară, cu însărcinarea de a ataca și a le ocupa. Alte 2 escadroane tot din Brigada 5-a Călărași, urmau ca în ziua de 29 Octombrie, să recunoască poziția ocupată de inamic în sectorul cuprins pe linia: Cadilcișla—Muslu—Siriul—Capugi—Erchezec—frontul Satischioi—Ruinele Calfatchioi.

Cartierul Diviziei 9-a Siberiană și al Brigadei 5-a Călărași, în seara de 22 Octombrie, se instalează în localitatea Sarai.

După cum se vede, într'un interval relativ scurt, ofensiva Rusă, se desvăluie cu un prea frumos succes, atingând până în seara de 28 Octombrie linia: Băltăgești—Ghelengic—Pazarlia—Palazul Mic.

Pe acest front însă, între Dunăre și Mare (Lacul Tașaul) pe spațiul redus numai la aproximativ 40 km., trupele Bulgare se întăriseră în mod serios prin lucrări de fortificație, în fața cărora întinsese și rețele de sârmă. Era în interesul lor a rezista pe această pozițiune, mai cu deosebire în scopul de a păstra linia ferată, pentru a cărei apărare pozițiunile dintre Boascic (pe Dunăre) și lacul Tașaul, erau cele mai indicate și pe care dacă trupele noastre în retragere s'ar fi putut opri, ar fi împiedicat circulația trenurilor pe linia ferată Constanța - Cernavodă, prin tragerile artileriei grele, de care trupele Ruse au făcut uz în Dobrogea după căderea Constanței.

În retragerea lor, Bulgarii nu au cruțat absolut nici un sat locuit de Români, dându-le foc în mod sistematic, în care scop

se aprovizionaseră cu materii inflamabile: Butoae cu păcură și petrol, ale căror rămășițe au fost găsite de noi, mai prin toate localitățile ce evacuasera în timpul ofensivei noastre. În satul Sarai, cruzimea lor nu s'a mărginit numai la incendiere, ci și la asasinatele cele mai sălbatice, fapte dovedite de mine personal; am găsit într'o casă incendiată, cadavrul unui soldat român complet carbonizat, legat de tabla unui pat de fier. Acest nenorocit nu putea fi decât vre-un prizonier, luat din acei ce rămăseseră înapoi istovit de oboseală, sau vre-un rătăcit pe vre-un drum, căruia sălbătăcia Bulgară nu-i acordase nici o cruțare.

Cu începere dela 29 Octombrie, toate atacurile ce se dau de Ruși au reușite slabe, pierderile devin din ce în ce mai simțitoare, iar înaintarea se face foarte puțin, apoi încetează cu totul, din care cauză se hotărăște întărirea pe frontul pe care trupele se opriseră, adunându-se materialele necesare pe Dunăre, fiind debarcate în cea mai mare parte la Hârșova.

Pentru siguranța aripei drepte a frontului, Armata de Dobrogea cu ordinul Nr. 12 din 3 Noembrie 1916, ne face cunoscut că detașamentelor Amiralului Negrescu și Comandorului Zurin (Rus), li s'au dat ordine a sprijini înaintarea trupelor amice dela această aripă, precum și de a le apăra în cazul unui atac inamic. Aceste detașamente, au fost puse sub ordinele Comandantului Corpului 4 Siberian.

Frontul de ambele părți începe a se stabili, și dir. informațiunile ce se obțin, gruparea trupelor inamice pe frontul Dobrogei în ziua de 5 Noembrie 1916, era următoarea:

În sectorul Boascic - Saragea: Divizia 4-a Bulgară și unități din Divizia I-a Cavalerie Bulgară, aproximativ 22—24 batalioane, 12—26 escadroane (16—18000 baionete) și (300—350 săbii).

Pe restul sectorului până la Mare: Divizia 12-a Bulgară și 2-3 escadroane tot Bulgare, cu 12 batalioane, aproximativ 9000 baionete și 300 săbii.

În rezervă la Est de Cernavoda: Divizia 1-a Bulgară cu 22—24 batalioane (16—18000 baionete). În regiunea Dorobanțu - Caramurat: Divizia 25 Turcă, 9 batalioane (7000 baionete), și în regiunea Caramurat - Medgidia - Constanța: Divizia 217 Germană cu aproximativ 6—7 batalioane (5—5500 baionete).

În total pe frontul Armatei din Dobrogea la data mai sus

arătată, se găseau : 7 Divizii infanterie și o Divizie Cavalerie aproximativ 70.000 baionete și 3000 săbii.

Brigada 5-a Călărași, șade pe frontul din Dobrogea până în ziua de 5 Noembrie 1916, dată la care ni se comunică ordinul de a ne retrage în orașul Tulcea, unde urma a ne reface. În acest scop, Brigada dă ordinul No. 135 în care se hotăra adunarea escadroanelor și patrulelor trimise în spre inamic, după care apoi, ambele regimente să meargă în localitatea Urumbei unde să stea în noaptea de 6 Noembrie, iar a 2-a zi 7 Noembrie, să meargă prin Ciucurova la Făgărașul Nou. În ziua de 8 Noembrie, Brigada să cantoneze în localitatea Bașchioi, de unde apoi prin Hagilar—Enichioi să meargă la Tulcea.

În după amiaza zilei de 5 Noembrie, Brigada primește ordinul de mulțumiri al Generalului Regulschi, Comandantul Diviziei 9-a Siberiană, pe care îl reproduc întocmai :

Kny — Au Comandant de 5-me Brigade des Calaraches

1916 6 5/7 Д А Я М Б Ц a 11.⁵⁰

Nr. 6 Н З Ъ Sarai

„Je vous pris d'accepter ma gratitude pour votre travail capable et utile sur le Champ de Guerre“.

În ziua de 6 Noembrie, unitățile de Regimentele 9 și 10 Călărași se adună în Făgărașul Nou, unde ședem pe timpul nopței. În timpul adunării acestor unități, este omorât Plutonierul Băltaru din Regimentul 9 Călărași, care pentru purtarea sa eroică pe tot timpul operațiunilor ce avuseseră loc în Dobrogea, merită a i-se face această mențiune.

În dimineața zilei de 7 Noembrie, primesc ordinul de a nu mai merge la Tulcea ci la Satul Nou, localitate în spre care ne îndreptăm prin Canat Calfa, iar eu, mă duc la Bașchioi unde era Cartierul Corpului 4 Siberian, pentru a mă prezinta de eșire de sub comandă, Generalului Sirelius. Sosesc în Bașchioi la ora 11³⁰ și sunt imediat primit de numitul General, care îmi comunică, că în ziua de 8 Noembrie, va avea loc în Satul Nou revista Majestății Sale Regele, la trupele Române ce se refăceau în acea localitate, după care apoi, va veni să vadă și o parte din Trupele Ruse ce se găseau în rezervă în regiunea Hamangia.

Sunt oprit la masă, însă cum aveam de străbătut până la Satul Nou aproape 40 Kilometri călare, cer ertare de a nu putea satisface acestei amabilități, și la ora 14 pornesc în spre localitatea menționată.

La plecare, Generalul Sirelius îmi mulțumește în cuvinte destul de frumoase, pentru conduita ofițerilor și trupei din Brigada 5-a Călărași pe timpul cât fusese sub ordinele sale. „Imi strânge mâna călduros, și îmi spune că în curând se va trimite Brigadei de către Generalul Pavlov, decorațiunile Ruse pentru ofițeri și trupă, drept recompensă a faptelor ce săvârșiseră.

La ora 19, ajung în Satul Nou, după ce străbătusem în aceeași zi călare, mai bine de 70 Kilometri.

Despărțirea noastră de camarazii de luptă din armata Rusă, cu cari participaserăm aproape neîntrerupt încă de la începutul războiului și de care ne legaserăm sufletește, se face cu o adâncă părere de rău; în special din partea lor (a Rușilor) se manifesta prin cuvintele celor mai călduroase încurajări, că Dobrogea va fi recâștigată în cel mai scurt timp, demnitatea marei puteri Ruse, neîngăduind ca armata sa să fie învinsă de Bulgaria, care este creațiunea sa pe Continentul European.

În special, bătrânul General Regulschi și Șeful său de Stat Major, Colonelul Better, impresionați până la lacrimi, mă îmbrățișează cu atâta căldură, în cât despărțirea de ei îmi umple și mie ochii de lacrimi.

În sufletul meu copleșit de durere, aproape uitasem cu totul nevoea atât de mare pe care nenorocita Brigadă ce comandam o avea de a se repauza, că numai neputința noastră de a nu le mai putea fi de vre un folos, mă abține de a îi ruga să ceară rămânerea noastră mai departe pe frontul Dobrogean. La plecare, sunt atât de abătut, ca și cum mă înapoeam de la o groapă, peste care aruncasem pământul care acoperea cele mai frumoase amintiri și dureri ce îmi fuseseră dat să le suport.

.....

În dimineața de 8 Noembrie, ni se pune în vedere că M. S. Regele nu va mai vedea Brigada 5-a Călărași și primesc ordinul de a merge în localitatea Cerna, unde voi aștepta ordine, pe care trebuie să le primesc personal dela Comandantul Ar-

matei din Brăila, localitate înspre care pornesc chiar în aceeași zi. După primirea ordinelor, tot în aceeași zi-mă înapoez la Cerna, de oare ce a doua zi 9 Noembrie, Brigada avea ordin să continue marșul înspre Brăila și apoi la Galați, unde se hotărâse a sta în repaos în vederea refacerii.

La ora 12, în ziua de 9 Noembrie, intrăm în localitatea Măcin, unde se face un popas de 2 ore, în care timp ofițerii din ambele Regimente, mergem la cimitirul orașului unde cu 15 zile mai înainte, fusese îngropat Căpitanul St. Georges din Regimentul 10 Călărași. Ajuși în fața mormântului, ne descoperim și, plecând capul, lăsăm a pica pe țărâna încă umedă a groapei, lacrimi de durere sinceră, de despărțire și regrete eterne.

Trecem Dunărea pe un pod de șleperi și la ora 16,30, intrăm în orașul Brăila, unde Brigada se instalează în cantonament, în partea de Nord a orașului, cantonament lipsit de adăposturi pentru animale, din care cauză caii au fost legați la gardurile împrejuririlor, iar trupa alături de ei.

Peste noapte, începe o ploaie amestecată de zapadă care răpește total odihna oamenilor și a cailor. Din această cauză hotărâsc ca plecarea să aibă loc cât mai de vreme, pentru că pe porțiunea dela Brăila la Siret nefiind șosea, străbaterea acestei distanțe urma să se facă cu mari greutate, mai cu deosebire pentru trăsuri.

Pornim la ora 7, în dimineața de 10 Noembrie; după eșirea din oraș, scoborâm pe șesul mocirlos al Siretului, iar în dreptul satului Boldovinești, oprim 20' pentru rapausul cailor.

De aci înainte drumul fiind desfundat, iar starea cailor neputând suporta o asemenea greutate, descălecăm și, străbatem la pas cu caii la mână întreaga distanță până la Siret, în dreptul Gărei Serdaru, unde era instalat un pod militar, peste care trecem pe malul stâng.

La ora 13.30, ajungem în localitatea Movileni, unde facem un popas de 2 ore, iar la ora 16,30 intrăm în orașul Galați, fiind întâmpinați de un ofițer dela garnizoană, care ne conduce în port, pentru a ne instala în magaziile ce erau goale și în care, în prea bune condițiuni, adăpostim atât oamenii cât și caii.

XII.

Pe timpul cât Brigada 5-a Călărași a stat în Galați, a continuat a fi tot sub ordinele Armatei de Dunăre sub comanda Generalului de Cavalerie Sacharov, făcând parte din rezerva acestei armate.

În tot acest timp, am fost ținută la curent cu mersul operațiunilor în Dobrogea, prin comunicate operative ce ni se trimiteau aproape zilnic, iar legătura cu Comandamentul armatei, o aveam printr'un ofițer al nostru (Locotenentul Berea care se găsea la Cartierul armatei în garnizoana Brăila.

Evenimentele mai importante ce s'au succedat până la data de 11 Decembrie 1916, când trupele Ruse au evacuat Dobrogea, au fost următoarele:

La data de 15 Noiembrie 1916, conform ordinului operativ Nr. 18, Frontul din Dobrogea se împarte în două sectoare, astfel:

Sectorul din dreapta, dela Dunăre, din dreptul localității „Boascic“, până la drumul „Cartal-Dorobanțu“, sub comanda Generalului „Sirelius“ cu Cartierul la „Muslu Bei“ la un loc cu al Corpului 4 Siberian a cărei comandă o avea

Unitățile la dispoziția acestui sector, erau următoarele:

Diviziile 9 și 10-a Siberiană, Divizionul 4 Siberian morfiere, Brigadele 9 și 10 de artilerie Siberiană, Divizionul 2 „Osovetz“ artilerie grea, Regimentul de Cavalerie „Tavroghinschi“, Divizionul 4 blindat, Batalionul 4 pioneri Siberian, un regiment infanterie din Divizia 124, două baterii artilerie Române (Maior Paștiu), Divizionul 26 artileria grea, un Divizion din Brigada 64 artilerie.

Total, 36 batalioane, 117 tunuri și un divizion artilerie blindat.

Însărcinarea trupelor din acest sector, de a continua înțărirea și apărarea lui, precum și aceea de a se apropia progresiv și fără grabă de inamic, pe care să-l strângă ca într'un clește de focuri și amenințări de atacuri, cu puternice recunoașteri producându-i astfel, cât mai multă neliniște.

Sectorul din stânga, de la drumul „Cartal-Dorobanțu“ până la lacul „Tașaul“ și istmurile dintre lacul Tașaul-Gargalac și Mare. Comanda acestui sector se dă Generalului de Vebel, Comandant și de Corp de Armată, având cartierul în localitatea Cogealac.

Trupele la dispoziția acestui sector, erau următoarele :

Divizia 61 Infanterie, Brigada 61 artilerie, Divizia 3 infanterie. Un divizion din Brigada 3 Artilerie, un divizion de mortiere, un divizion din Brigada de artilerie grea „Osovetz“, un divizion din Brigada 64 artilerie, Regimentul de Cavalerie „Cernomorschi“, o Sotnie independentă de Orenburg, un divizion artilerie blindat, un Batalion de pioneri, Divizia 3-a Cavalerie, un divizion artilerie călare, un Batalion Cavalerie descălecată al Diviziei 3-a Cavalerie.

Total : 33 batalioane, 104 tunuri, 30 escadroane, un batalion pioneri, un divizion artilerie blindat.

Însărcinarea trupelor din acest sector, era de a continua întărirea și apărarea pozițiilor ce ocupau, amenințând necontenit pe inamic, prin recunoașteri puternice și acțiuni îndrăznețe.

Detășamentele Amiralului Negrescu și comandorului Zorin (din armata Rusă) aveau însărcinarea de a concura la operațiunile de apărare și înaintare a trupelor sectorului din dreapta, precum și de a nu permite trecerea vaselor dușmane mai jos de Boascic, ținându-le cât mai mult posibil la deal.

Divizia 115 infanterie, în rezervă în regiunea localităților „Ceamurli de Jos și de Sus“, gata de a interveni când va fi nevoie.

Divizioanele 115 artilerie și 115 parc de artilerie, după ce vor lăsa o baterie pentru apărarea antiaeriană în localitățile Isaccea și Tulcea, să vie în regiunea satelor Ciucurova Hamangia.

Diviziile 2-a Infanterie și a 3-a de Cazaci, vor trece pe malul stâng al Dunărei, conform indicațiilor speciale ce vor primi.

Ceea ce formează o parte caracteristică a acestui oridin, sunt următoarele recomandățiuni :

„Să se dea atențiune la redactarea rapoartelor conform realității, neuitând nici odată că rapoartele neadevărate, dau naștere la confuziuni, din care cauză se poate duce ușor la dezordine, și dispozițiuni care nu corespund cu situația. Ordon să se controleze cu rigoare ori ce și nici de cum să se lase a se exagera împrejurările și situațiunile ; cei ce redactează și semnează rapoartele, îi rog să ție seama, câtă răspundere au față de cele arătate în ele, și să nu uite că eu țin seama serios de acest lucru“.

Am insistat asupra acestei părți caracteristice, pentru că din nenorocire, asemenea fapte s'au petrecut și la noi, de către unii Comandanți ajunși mai târziu pe trepte superioare erarhice, cari de nu ar fi uzat de asemenea proceduri, ar fi fost posibil ca situațiunea lor să fie cu totul alta și pe care în adevăr ar fi meritat-o.

.....

In acest timp, operațiunile în interiorul Țării, progresând repede defavorabil pentru noi, de către Marele Comandament Rus, se ia hotărârea a ni se veni în ajutor cu mai multe forțe aduse din Rusia, precum și prin acțiuni mai energice ; ca urmare, Comandantul Armatei de Dunăre General Sacharov cu ordinul Nr. 2158 din 15 Noembrie 1916, către Generalul Alief Comandantul Corpului 4 Armată Rus, hotăra următoarele :

„Actuala situație a României, creiată de succesele inamicului de pe frontul armatelor sale, a provocat ordinul Majestății Sale Impăratul către Armata de Dunăre, de a da un ajutor energetic armatei Române, trimițând un detașament sub comanda unui foarte rezolut și energetic General.

„Alegându-vă pe D-voastră, pentru aducerea la îndeplinire a acestei misiuni, hotărâsc ca întreg Corpul 4 Armată și o Brigadă din Divizia 8-a de Cavalerie, să facă parte din acest detașament, care va avea însărcinarea de a asigura flancul stâng al Armatei Române, ocupând sectorul Dunărei dela lacul Mostiștea până la gara Budești“.

Evenimentele însă precipitându-se cu repeziciune din ce în ce mai rău pentru noi, iar intervenția armatei Ruse manifestându-se din ce în ce mai greoaie și chiar rău voitoare, Comandantul Armatei de Dunăre cu ordinul telegrafic Nr. 2417 din 21 Noembrie 1916, către Generalul Alief, hotărâște ca toate Diviziile pe care acest General le are disponibile, să se dirijeze spre Sud de București (Diviziile 30 și 40) pentru a da ajutor armatei Române, luând înțelegere în acest scop cu Generalul Presan și, dacă va fi posibil, să ocupe poziție dealungul Argeșului și mai departe, până la Prundu Belu. Divizia 2-a va fi în rezervă în regiunea Gara Fundulea.

In cazul unei retrageri, se prevedea ocuparea unei poziții spre Est de Dâmbovița, de la Gara Brănești până la Budești, lacul Greaca.

Armata Română retrăgându-se pe linia râurilor Prahova și Ialomița în sectorul Netoți-Urziceni, Grupul Generalului Alief se retrage pe linia râului Mostiștea în sectorul: Coșereni — lacul Boian și Dunare, iar mai târziu, pe Ialomița în sectorul: Fundul Crașani până la calea ferată Slobozia — Călărași și, de aci, la Tândărei-Dunăre.

Conform ordinului Nr. 22 din 25 Noembrie 1916, în retragerea lor, trupele Ruse, aveau și misiunea de a distruge complet toate podurile calei ferate până la Cernavoda. Aceste distrugerii însă după cum am văzut, nu s'au mărginit numai la poduri, ci au mers până la a da foc și la toate garile, pustiind tot ce-au întâlnit în calea lor.

Presiunea inamicului devenind din ce în ce mai puternică, Comandamentul Rus hotărăște a se trece pe partea stângă a Dunărei Corpul 4 Siberian și Divizia 3-a Cavalerie.

Această slăbire a frontului din Dobrogea, a făcut ca rezistența să fie foarte mult redusă, și în adevăr, la prima acțiune de împingere spre Nord a trupelor Ruse de către trupele Bulgare, această rezistență cedează cu foarte multă ușurință, așa că în ziua de 3 Decembrie, trupele inamice să găsească pe frontul determinat de localitățile: Testemelu — Hagi Omer — Slava Cerchezească, iar la 5 Decembrie, activitatea inamicului este pronunțată în regiunea localităților: Ortachioi — Satul Mare — Balabanca — Bașchii.

Comunicatul operativ cu data de 8 Decembrie 1916 al Armatei de Dunăre, face cunoscut că atacul dat de Divizia 61 în noaptea de 7 Decembrie n'a reușit și a suferit mari pierderi.

Din cauza acestei înfrângeri, situația pe frontul Dobrogean devine îngrijitoare, ceea ce face a se lua măsuri în vederea formării capetelor de pod la Măcin și Isaccea, pentru protecțiunea trecerilor pe stânga Dunărei, măsuri care sunt completate cu ordinul No. 34 din 8 Decembrie 1916, ce hotără următoarele:

„Trupele din Dobrogea se vor retrage în două grupuri: spre Brăila și Isaccea.

„Grupul din dreapta, Divizia 61 și a 10-a de Trăgători, Brigada din Divizia 3-a de Don, Brigada din Divizia 3-a Cavalerie cu artileria lor, Divizionul greu „Osovetz“ Divizionul de mortiere; toate aceste unități vor ocupa pozițiunea Carcaliu — Greci —

Tichilești (8 km. Vest Isaccea), pe care o vor apăra, până la ultima posibilitate, în scopul de a acoperi trecerile peste Dunăre.

Grupul din stânga, Divizia 15 și a 3-a de Trăgători, un Regiment din Divizia 3-a Cazaci de Don și Regimentul Cernamorschi, se vor retrage și ocupa poziția de la cota 265, pe dealul Cocoșul — Nicolitel și Percheș, în scopul de a proteja trecerea pe malul stâng al Dunărei la Isaccea.

Flota de operațiuni, va concura la protejarea retragerii.

Retragerea a avut loc în zilele de 9 și 10 Decembrie, sub presiunea trupelor inamice, dată de la care toată Dobrogea cade sub stăpânirea dușmanului, însă nu numai a Bulgarilor după cum ei ar fi dorit, ci și a Germanilor, cari mai târziu, le rezerva surpriza cedării, numai a părții de Sud a acestei provincii până la linia ferată Cernavoda — Constanța.

Aceasta va provoca apoi, marea nemulțumire a Bulgarilor, care va duce până la compromiterea operațiunilor lor în Balcani și de aci, aducerea lor la simțul realității de care printr'o atitudine trufașe, explicabilă prin înapoerea lor civilizatoare, se îndepărtaseră atât de mult.

Comandamentul Armatei de Dunăre, continuă a avea ființă sub comanda Generalului Zuricov — iar Generalii Zaharov și Sișchievici, sunt atașați la Marele Cartier General Român, sub conducerea M. S. Regelui.

---

11 Noembrie—10 Decembrie 1916

Întâia refacere a Brigadei 5-a Călărași în Garnizoana Galați.

I.

După cum am arătat mai sus, ambele Regimente din Brigadă, au fost instalate în magaziiile goale din Docuri, unde multe din ele, erau pline cu mari cantități de grăunțe. Păioase, suficiente, găsim în apropierea orașului; grație acestei abundențe de furaje, în timpul celor 30 zile cât am stat în Galați, starea de întreținere a cailor, se prezintă la plecare, în cele mai bune condițiuni.

Aproape toți ofițerii și reangajații, din propria lor voință, își găsesc locuințe în apropierea Docurilor, pentru a fi cât mai aproape de unitățile ce comandau, nu pe considerațiunea de supraveghere și menținere de disciplină, ci mai mult pentru motivul de a nu se depărta de această bravă trupă, care făcuse cele mai frumoase dovezi de eroism, de devotament și sacrificiu, în timpul celor 3 luni de lupte.

Dovada cea mai bună de spiritul de ordine și disciplină al acestei trupe, este că în decursul celor 30 zile de repaos, nu s'a făcut nici o reclamațiune în contra vreunui ofițer sau om de trupă, afară de un singur incident între un ofițer și un magistrat dela Curtea de Apel, provocat prin supărarea acestuia din urmă, care într'o sală de cinematograf la cântarea Imnului Național, nu a înțeles a face la fel cu întreg publicul din sală a se scula în picioare, din care cauză i s'a atras atenția de ofițer. În urma reclamațiunii ce a fost făcută de Magistrat, Șeful

de Stat Major dela partea sedentară a Corpului 3 Armată, (Colonelul G...) a găsit că intervenirea ofițerului de a aduce la respectul cuvenit și mai ales necesar în acele timpuri, pe acel ce privea cu indiferență manifestațiunile spontane față de Rege, a fost greșită și ca urmare, stăruia în reprimarea severă a ofițerului, pe care însă înțelepciunea Comandantului (General Cica) nu a satisfăcut-o.

Considerațiunea de căpetenie, era îmbărbătarea trupei din ambele regimente, toată recrutată de pe teritoriul Dobrogei, prima provincie Românească pe care o pierdusem în întregime.

Speram cu toți că prin ajutoarele ce ni se vor da, mai ales de Ruși și, prin refacerea trupelor noastre, vom relua din nou ofensiva (căci așa se spunea), cu care să dăm lovitura cea mare, împingând dușmanul, dincolo de frontiera de Sud a Dobrogei.

Prima grije a Comandanților de unități, a fost vindecarea rănilor de pe spinarea cailor de șea, nefiind nici unul ca să nu fie rănit, și nu putea să fie în altfel, când săptămâni întregi cu intervale numai de câte o zi sau două, ședeau cu șeile în spinare.

În acest scop, ni s'a procurat la timp medicamente suficiente, și cum cei doi veterinari ai Regimentelor, au fost harnici și pricepuți, pentru care li se aduc toate laudele, aproape toți caii au fost vindecați. Cei ce-au mai rămas încă nevindecați, au fost puși la ham, înlocuind caii de tracțiune cari au fost trecuți la caii de șea.

Armamentul a fost complet revăzut și curățit de armurierii regimentelor, pentru care de asemenea li se aduc toate laudele.

S'a complectat și ni s'a distribuit echipamentul nou de care aveam foarte mare nevoie, precum și efecte de îmbrăcăminte pentru iarnă, fără de care nu am fi putut suporta rigorile timpului din lunile Decembrie, Ianuarie și Februarie, pe care le-am petrecut sub adăpostul cerului.

Numărul cailor de cari mai dispuneau Regimentele, fiind insuficient pentru 4 escadroane și o secție de mitraliere de fiecare Regiment, ni s'a distribuit din depozitele Ministerului caii necesari, cu cari s'au putut complecta, în afară de necesarul pentru tracțiune la trenurile de luptă și regimentare și câte 120 cai de fiecare escadron pentru șea.

În rezumat, se pune de toți cea mai mare stăruință ca acest timp să fie real întrebuințat pentru refacerea unităților, din toate

punctele de vedere cât mai în grabă, de oarece ni se spusese că durata acestui repaos, va fi numai până la 5 Decembrie.

Pentru completarea instrucției, de care ne dasem seama că aveam nevoie, se întocmește un program sumar pentru trupă, cu câte-va conferințe pentru ofițeri, insistându-se în special asupra instrucției pe jos, și a tragerilor cu cartușe de războiu.

II.

În ziua de 25 Noembrie, încetează din viață în Spitalul Militar din Galați, Sub-Locotenentul Măzăreanu, din Regimentul 10 Călărași, care fusese rănit la un picior în luptele dela Hasiduluc, din ziua de 9 Octombrie.

Moartea îi a fost provocată, de infecțiunea ranei care stând nepansată 3 zile până la ajungerea sa la spital, a provocat o infecțiune, din care cauză i s'a amputat piciorul în două rânduri. Tot devotamentul doctorilor, nu a putut scăpa viața acestui tânăr și brav ofițer, care cu 2 zile înainte de a muri, cu lacrimi în ochi, îmi spunea că, dacă sacrificiul vieții sale va fi folositor Țării, nu'i pare rău că moare la vârsta de 21 ani.

Participă la înmormântare, numai ofițerii și trupa din ambele Regimente ale Brigadei, iar după carul care îi purta trupul mutilat de două ori, mai urmează și acei ce'l îngrijiseră cu atâta dovotament în spital, împreună cu familia lui zdrobită de durere, la care se adăoga câțiva curioși din vecinătatea spitalului.

La mormânt — Colonelul Marini, Comandantul său de Regiment — rostește câteva cuvinte de laudă bine meritate iar, pe deasupra groapei care urma să'l înghită pentru tot d'auna, se trag 3 focuri de salvă, ale căror detunături le auzise de atâtea ori și, de ale căror gloanțe a murit, în sunetul trompetilor cu cari la Hasiduluc pornise la atac.

Și astfel, cu această scurtă și aspră paradă, se redă pământului rămășițele unui ostaș brav, ce înțelesese a muri cu mângăerea că sacrificiul sângelui său, va fi folositor Țării căreia îi jurase credință.

In ziua de 2 Decembrie, are loc în Biserica Episcopiei, Parastasul în amintirea ofițerilor și trupei căzuți pe câmpurile de luptă din Dobrogea, (Căpitan St. Georges - Locotenent Popa — Sub-

Locotenenții: Constantinescu, Georgescu și Măzăreanu). Serviciul religios este oficiat de însăși P. S. S. Episcopul Nifon al Dunărei de jos, înconjurat de un numeros cler. Participă toți ofițerii din Brigadă și câte 50 grade inferioară din fiecare Regiment.

După terminarea serviciului religios, P. S. S. Episcopul, printr'o caldă cuvântare, aduce laude bine meritate eroilor cari și-au sacrificat viața pentru apărarea Țărei, pronunță cuvinte de îmbărbătare pentru supra viețuitorii din Brigada 5-a Călărași și în fața altarului, ne jură a ne face datoria și în viitorul greu ce ne așteaptă, sacrificându-ne viața cum au făcut acei pe cari îi lăsasem morți în Dobrogea, fără de care sacrificiu, „Țara ne este pierdută“.

Cuvintele tremurătoare ale Inaltului Prelat, jurământul cu care ne legase în locașul care simboliza puterea cerească, amintirea sacrificiului de viață făcut de atâția Eroii de cari ne despărțiserăm pentru tot d'auna pe câmpiile de luptă ale Dobrogei, ne împietrește inimile, transformându-ne în niște Stane de piatră, ascultând cu zmerenie și cu capetele plecate, îndemnurile ce ni se făceau și jurământul cu care ne lega.

.....

Decorațiunile Ruse, la care fuseseră propuși, cele 24 grade inferioare din ambele Regimente ale Brigadei, sosesc în ziua de 27 Noembrie. Pentru ofițeri, nu se acordă nici un fel de distincțiune, nici din partea Rușilor deși ne ceruseră tablouri de propuneri, și nici din partea Comandamentului Român, cu toate dovezile de eroism ce se săvârșiseră.

La aripa dreaptă a frontului Dobrogean, (Turtucaia) unde la începutul războiului, se pierduse cu atâta ușurință o pozițiune întărită, și unde nici o faptă strălucită de războiu nu se manifestase, ci numai descrieri în rapoarte, de bravuri imaginare, se acordase chiar după primele zile ale războiului, cu cea mai mare ușurință, cea mai importantă decorațiune înființată odată cu intrarea în războiu „Mihai Viteazul, menită a fi semnul de recompensă a eroismului pe câmpul de luptă, și un stimulent, pentru săvârșirea mai departe a unor asemenea fapte bine confirmate și deci, în afară de orice bănuială.

În realitate însă, în bună parte astăzi vedem cea ce vedem și mai cu deosebire ce știm și cele ce am văzut, adică, decorați și distinși cu acest mare ordin, ofițeri cari au îndeplinit serviciul

prin biurouri ¹⁾, iar unii în serviciul frontului, decorați cu alte Mihai Viteazul și alte ordine, streine, grație relatărilor exagerate a unor acțiuni de eroism necontrolate, sau acordate pe bază de influență și sprijin, a persoanelor cu trecere la Marele Cartier General.

În ziua de 8 Decembrie, sunt chemat telegrafic la Marele Cartier General, în garnizoana Bârlad. În acelaș ordin, se mai hotăra a lua măsuri ca Brigada să fie gata pentru a se pune în mișcare, a 2-a zi după primirea ordinului ce i se va da în acest scop.

Plec la Bârlad în aceeași zi, și mă prezint la Marele Cartier General în ziua de 9 Decembrie, ora 9 dimineața, de unde mi se dă ordinul operativ Nr. 3843.

Acest ordin, hotăra punerea la dispoziția Armatei a 2-a, care avea Cartierul la Focșani, a Brigadei a 5-a Călărași, localitate în spre care Brigada urma să se îndrepte și, de unde urma să primească ordinele necesare în vederea însărcinărilor ce avea de executat.

În oraș, (Bârlad) pe străzi și în localurile publice, ziua și noaptea este o înghesuială de nedescris, în care nu se vede de cât numai uniforme militare Române și Ruse; hainele civile sunt așa de rare, că nici nu se observă.

Strada principală care vine dela Tecuci și duce spre Vaslui, în permanență străbătută de trupe Române în dezordine, în grupe mici de oameni, cai și trăsură, cu hainele zdrențuite și plini de noroi, unii chiar și pe figură, se retrag domol spre Vaslui, lipsiți în bună parte de comanda și conducerea chiar și a celor mai mici grade ofițerești.

Unele din aceste mici grupe, au Drapelele Regimentelor, în jurul cărora se văd grupate gărzile necesare, simbolul unităților dizolvate, cari însă mai târziu aveau a se renaște și încununa cu glorie.

Un regiment de infanterie Rus, în sunetul muzicii și a corurilor de soldați, străbate cu o frumoasă înfățișare și în perfectă ordine, orașul spre Sud cu direcția Tecuci.

Persoane civile cu familiile lor, bejenari din Oltenia și Muntenia, stau ghemuiți prin colțuri de stradă fără adăpost, iar alții

1) Nu se face nici o aluziune la Generalii Comandanți de mari unități, cu drept cuvânt recompensați cu acest însemnat ordin, pentru curajul răspunderii și a hotărârilor în acțiunile ce au condus,

se grămădesc prin localurile publice pe care nu le părăsesc zile întregi, în așteptarea găsirii unei locuințe care să ferească de asprimea timpului, ființele slabe (copii și femei) îngrozite de vedenia cârdului nesfârșit de trupe, care se retrăgeau mereu fără a se opri, spre a-i asigura de cotropirea dușmanului.

Toată această mare masă de oameni de toate felurile, pe fețele cărora se vedea brăzdată suferința frigului, neodihnei și a lipsei de hrană, se scurge fără nici un repaos către necunoscut, căci nimeni nu știa unde merge și, suportă cu liniște soarta nenorocită în care se găsea Țara, purtând fie care în suflet speranța sosirii ceasului cel bun, în credința că D-zeu nu îi va părăsi.

Și pe când această admirabilă trupă, produs al poporului Român, care de la obârșie a vărsat atâta sânge pentru legea creștinească și dragoste de neam, suferea fără murmur greutățile războiului, în localurile publice înghesuiri și în cea mai scârboasă promiscuitate, se vedeau Generali, Coloneli, și o puzderie de ofițeri de toate armele și de toate gradele, lăsând impresia uitărei datoriei ce li se impunea, de a suporta de o potrivă cu soldatul rigorile situațiunii nenorocite pe care războiul o crease.

Cu sufletul amărât de realitatea ce aveam în față, plec împreună cu Sub-Locotenentul Drosu, un brav ofițer din Brigadă, pe care'l luasem a mă ajuta în drum, și ne îndreptăm spre gară pentru a merge la Galați.

Gara este plină peste tot locul de trupe, și nu găsim pentru a aștepta, de cât un colț în care erau niște baloturi pe care ne așezăm, în nădejdea sosirii mijlocului de transport; în acest timp, credinciosul ofițer scoate cu discrețiune câteva bucăți de pâine uscată, care constituie hrana noastră pentru aceea zi. (Acest ofițer și-a dat viața în 1918 într'un accident de avion).

Cu o mașină izolată, plecăm la ora 9 seara, iar în dimineața zilei de 10 Decembrie suntem în Galați, zi în care se iau toate măsurile de plecare pentru 11 Decembrie.

Din fericire, pregătirea unităților era completă, fapt de care se încredințase cu 5 zile înainte Lt. Col. Francez „Du Renty”, ce venise a ne vedea împreună cu un delegat al Marelui Cartier General, care probabil raportase aceasta.

Cum operațiile Armatei a 2-a în muniții Vrancei, unde se găsea și Brig. 7-a Mixtă (Col. Sturza) nu se desvăluiau mulțumitor, cum Comand. Armatei 2-a cerea ajutoare, cum mai toate

trupele Române se găseau într'o retragere generală afară de o parte din acelea ale Armaței a 2-a ce erau în contact cu inamicul, alte ajutoare nu erau în acel moment, decât poate numai Brigada 5-a Călărași, refăcută în timpul celor 30 zile de repaos și capabilă de a lupta; ca atare este trimisă Armatei 2-a.

Escadroanele celor două Regimente au fiecare câte 120 cai de șea, cu o secție de mitraliere Maxim la Regimentul 9 Călărași și o pușcă mitralieră la Regimentul 10 Călărași.

Efectivul total era de 1416 cai și 1450 trupă cu 52 ofițeri.

---

11 Decembrie 1916—10 Februarie 1917.

Operațiunile din Muniții Vrancei și Cașinului.

I.

În ziua de 11 Decembrie la ora 8 dimineața, Brigada se pune în marș în direcțiunea localității Barboși, și după ce scoborâm în vale, urcând dealul de asupra gării, se aude un sunet produs de avioane ce nu puteau fi decât inamice, care și încep a'și face apariția.

Imi dau seama că ele veneau a bombarda Gara Barboși și, pentru a nu prinde coloana Brigadei în marș în această zonă, împing la trap o distanță de circa 4 kilometri, până ce ajungem în dreptul localității Serdarul, iar spre mai multă siguranță, se transformă coloana de călătorie din câte 4, în câte 2, cu un rând pe dreapta și altul pe stânga șoselei.

În apropierea Barboșilor și Serdarului, unde erau instalate peste apa Siretului poduri militare, se vede scurgându-se trăsurile formațiunilor și a tuturilor trupelor cari evacuaau orașul Brăila, unele din ele îndreptându-se spre Galați, iar altele spre Tecuci.

În dreptul satului Serbești, din nou apar mai multe avioane dușmane, cari deși zburau la o mare înălțime totuși, trag focuri de mitralieră asupra coloanei noastre fără însă a avea vreun efect.

La o depărtare de circa 3 kilometri de localitatea Tudor Vladimirescu, se aude bombardamentul avioanelor dușmane asupra satului, și apoi se îndreaptă spre Galați, urmând axul șoselei pe care ne mișcam, în apropierea căreia lasă a cădea 4 bombe

ce din fericire se proiectează pe pământ la o depărtare de aproximativ 300 metri, spre Răsărit de șosea.

Bombardamentul satului Tudor Vladimirescu, unde se găsea un Regiment de Artilerie Grea, a avut ca rezultat uciderea soției Colonelului Limburg, Comandantul Regimentului, a unui ofițer și câtor-va cai și oameni de trupă, în afară de numeroși răniți.

Străbătând satul, trecem chiar prin dreptul locuinței numitului Colonel, tocmai în momentul când își așeza soția într'un automobil, cu care să o transporte la Galați, unde a și murit peste câte-va ore.

În acest sat urma să ne oprim pe timpul nopții și, cum pe lângă Regimentul de Artilerie grea, se găseau mai multe sute de internați din Dobrogea, Nemți, Bulgari și Turci, unii din ei chiar părinți a câtor-va soldați streini ce ne mai rămăsese, cu mare greutate reușim a așeza caii în câte-va curți, grajdurile fiind ocupate. Lângă cai se odihnește și trupa, care de aci înainte de o potrivă cu ofițerii, aveam a suferi și mai mult greutatea unei ierni neînchipuit de aspră.

A doua zi la ora 8 dimineața, continuăm marșul prin Hanu Conachi, din dreptul cărei localități părăsim șoseaua, ce duce spre Tecuci, și luăm direcțiunea spre Vest, pe șoseaua ce duce la podul de peste Siret „Lungoci“. În drum, întâlnim un detașament de prizonieri Germani, aproximativ vre-o 40, foarte rău îmbrăcați și nemâncați de mai multe zile.

La ora 15, intrăm în localitatea Răstoaca, unde de către Șeful postului de jandarmi, mi se predă o notă telefonică a Armatei a 2-a, care ordona ca în ziua de 13 Decembrie, Brigada să rămâe în Răstoaca, iar eu să mă prezint la Comandamentul acelei Armatei în Focșani, în aceeași zi la ora 10, de unde voi primi ordine în vederea operațiunilor ce vom avea a executa.

Ordinul ce primesc, hotăra ca Brigada să se pue în mișcare în dimineața zilei de 14 Decembrie, urmând ca marșul să se execute fără nici o întrerupere până la Soveja, unde să mă prezint Colonelului Sturdza, Comandantul Brigadei a 7-a Mixtă, la dispoziția căreia Brigada va fi, în operațiunile ce se vor desfășura.

În Focșani, la periferiile orașului, se găseau instalați în cantonament, cai din corpul de Cavalerie Rus, Comandat de Generalul

Conte Keller, care opera în regiunea dintre Focșani și Râmnicul Sărat. Aspectul atât al cailor cât și al oamenilor, lăsa impresiunea unei trupe de o valoare combativă inferioară. De alt-fel, din cauza metodei de luptă călare, mult întrebuițată de Ruși în contra Cavaleriei Germane descălecată și prevăzută cu multe mitraliere, a avut ca rezultat distrugerea aproape în întregime a acestui Corp de Cavalerie.

Distanța ce aveam de străbătut până la Soveja fiind aproximativ 80 Kilometri, Brigada se pune în marș în dimineața zilei de 14 Decembrie la ora 6.30, iar la ora 9.30' traversăm orașul Focșani.

În timpul marșului, între podurile de peste râurile Putna și Sușița, pe la ora 12, întâlnim un Regiment de infanterie Rus, care în cea mai perfectă ordine, mergea în spre Focșani. Ambele coloane (Română, și Rusă) trec unele pe lângă altele, în pas de paradă, în sunetul muzicii infanteriei Ruse, și a trompeților Cavaleriei Române.

Trecând unii pe lângă alții, observ că soldații din unitățile din coada coloanei Ruse nu avea arme, iar majoritatea, erau Români din Basarabia, care ne întreabă pentru ce ne retragem, căci ei ne vin în ajutor.

În urma coloanei regimentului de infanterie Rus, la o depărtare de aproximativ 2 kilometri, întâlnim trenul său regimentar, compus din un mare număr de trăsuri bine încărcate. În încrucișarea ce facem, conductorii acestor trăsuri, parte Moldoveni Basarabeni, ne cere a le da rachiu pentru ofițerii lor, propunând a ne da în schimb din alimentele ce aveau din belșug în trăsurile ce conduceau.

Impresiunea ce lăsa acest Regiment de infanterie Rus, (mai puțin solicitarea schimbului de băutură pe alimente) este cu totul contrarie acelea pe care o avem de Cavaleria lor ce o văzusem în Focșani, și primul gând zbură, către posibilitatea opririi dușmanului ce urmărea cu vigoare trupele noastre în retragere, dincolo de Focșani.

La ora 16, intrăm în localitatea Panciu, de unde un ofițer de la Comandamentul Brigadei 7-a Mixtă, care avea reședința în această localitate, ni se comunică ordinul Colonelului Sturza, de a lăsa caii în Panciu, iar cu trupa descălecată vom continua marșul cu trenul forestier spre Soveja, chiar în acea noapte. Pe

șosea vor merge, secția mitralieră a Regimentului 9 Călărași, trenurile de luptă și o parte din cele regimentare de la ambele Regimente, un număr de 32 cai și călăreți cu 4 ofițeri, ce vor forma 4 patrule călări, puse la dispoziția Colonelului Sturdza.

Până pe la ora 21.30, se organizează de fiecare Regiment cele 2 eșaloane formate: unul, din călăreți luptători descălecați, iar al doilea, din călăreți și caii de șea ce rămăneau în Panciu; din 1450 oameni ai Brigadei, 450 se lăsau la cai, iar restul de 1000 de oameni în care intra și cei dela secția de mitraliere, de la trăsuri și cei din patrulele de recunoaștere, se pun în mișcare spre trenul forestier și pe șosea, cum s'a arătat mai sus.

Regimentele descălecate, se organizează tot pe 4 escadroane fie care Regiment, iar efectivul unui escadron, era între 85—90 oameni.

Pentru supravegherea îngrijirii cailor, menținerea ordinii, și disciplinei trupei ce rămăneau la Panciu, fie care Regiment lasă câte un reangajat de escadron și câte 2 ofițeri inferiori.

La ora 23, după mai multe interveniri și chiar amenințări ce se fac inginerului care avea în sarcină supravegherea liniei ferate forestieră, trenul se pune în mișcare într'un delir de entuziasm al ofițerilor și trupei, iar în ziua de 15 Decembrie ora 10 sosim în Soveja, în curtea fabricii de cherestea, unde se face debarcarea care se termină la ora 11.

În timpul debarcării, primesc ordinul de cantonarea Regimentelor în localitățile Rucăreni și Dragosloveni, iar Cartierul Brigadei în Soveja unde era și postul de Comandă al Colonelului Sturdza, care în acea zi se afla la Regimentul de Grăniceri.

Secția de mitraliere, trăsurile trenurilor de luptă și regimentare și cele 4 patrule călări, ce veneau pe șosea, sosesc în Soveja la ora 16.

La ora 20, Adjutantul Colonelului Sturdza îmi comunică ordinul că în ziua de 16 Decembrie ora 9, Brigada va fi trecută în revistă de numitul Colonel, pe platoul de la eșirea de Sud-Est de localitatea Dragosloveni.

În ziua de 16 Decembrie la ora hotărâtă, Colonelul Sturdza apare călare pe un frumos roib, și după ce trece în revistă trupa, descalică, vine la aripa dreaptă unde se găsea preotul Brigadei (Preotul Moroeanu) în fața căruia când ajunge, cu zmerenie călu-

gărească se descoperă și îi sărută mâna (de și era mult mai tânăr). Trece apoi mai înainte, și se oprește în fața Locotonentului Wachman, căruia îi strânge mâna cu căldura celei mai bune prieteni, la care asociază și cuvinte de mare mulțumire că vor putea lucra împreună.

După aceasta, îmi predă personal ordinul de operațiune cu Nr. 10, și mă invită a lua dejunul împreună, în localitatea Soveja.

Acest ordin, avea următorul cuprins :

„Divizia 12-a Rusă comunică, că inamicul arată o mare activitate în fața frontului său și, sondează spre a ataca.

„Dat fiind această situațiune, Generalul Manerheim ¹⁾ ? ordonă închiderea neîntârziat a golului existent între aripa stângă a trupelor Române (Cota 662 Dealul Vârtejul) și aripa dreaptă a trupelor Ruse (Cota 1063 tăetura între plaiuri).

„Plecați deci imediat spre a îndeplini aceasta misiune, astfel ca primele elemente să se găsească pe poziție, înainte de a înopta.

„Lăsați-mi indicațiuni spre întregirea nevoilor Brigadei D-Voastre, cu un ofițer ; ²⁾ asemenea cele 4 patrule călări, la dispoziția Brigadei 7-a Mixtă“.

Intinderea frontului ce ni se hotărâse a ocupa, era peste 5 kilometri, prin urmare față de efectivul ce aveam, nu se putea face decât o supraveghere, printr'un dispozitiv de avantposturi, care să aibă în vedere și misiunea de rezistență, pe anumite puncte probabil a fi atacate.

Comunic Regimentelor cu ordinul operativ Nr. 139, însărcinarea dată, hotărând în prima linie punerea în marș la ora 11, pentru a avea timp de a ajunge pe pozițiunile ce aveau a ocupa, înainte de a se întuneca.

Frontul mai sus menționat, (Sectorul Brigadei) se împarte în 2 subsectoare de regiment, repartizându-se Regimentului 9 Călărași, porțiunea dela cota 1070 pe dealul Țiua Golașă, iar Regimentului 10 Călărași, de la această cotă la Vest spre origina pârâului Cristof (înconjurând pădurea) și mai departe, până la cota 1063 pe culmea muntelui Roșilă.

1) Generalul Manerheim Comanda un grup de Divizii compus din o Divizie de Cavalerie Rusă, Divizia 12-a Infanterie Rusă și Brigada 7-a Mixtă Română.

2) Verbal 'mi spune că ar dori să fie dat Locot. Wachman ca legătură la Brig. 7-a Mixtă.

Ambele Regimente ocupă sub sectoarele atribuite în felul următor:

Regimentul 9 Călărași, Garda mare Nr. 1 la 500 metri Sud de pârâul Soiu, iar Garda mare Nr. 2 la origina pârâului Cristof. Rezerva de sub sector pe pârâul Cârligați.

Regimentul 10 Călărași, Garda mare Nr. 1 la 1 Km. Vest cota 693, Garda mare Nr. 2 pe șoseaua dela un kilometru N. E. cota 1063. Rezerva de sub sector, la cota 683.

Rezerva de sector a Brigadei, compusă din două escadroane (câte unul de la fiecare Regiment) se instalează pe dealul Radu cel Mare, la cota 479.

Ocuparea acestei poziții, precum și luarea legăturilor, la dreapta cu Grănicerii Români și la stânga cu trupele Ruse, se termină la ora 16.

Pe la ora 18.30, pe frontul Regimentului 9 Călărași, o patrule inamică, tare de aproximativ 40 oameni încearcă străbaterrea frontului, probabil spre a verifica dacă golul este ocupat, încercare care este respinsă cu energie.

II.

Dacă cum am arătat mai sus, sunt invitat de Colonelul Sturdza a dejuna împreună la Soveja, când de fapt ar fi trebuit să mă duc cu rezerva de sector pe cota 297, la care dejun nu mai participa nimeni, aranjamentul fiind făcut a fi singuri.

În timpul mesei, mă sondează a vedea care sunt părerile mele atât asupra înfrângerilor suferite de trupele noastre în Oltenia, Muntenia și Dobrogea, cât și asupra valorii combative a acestor trupe, în comparațiunea cu cele Germane.

Cum nu bănuiam adevăratul scop al întrebărilor ce mi se făceau, răspunsurile date au fost acelea impuse de sentimentul patriotic al ori cărui bun Român, care nu puteau duce la concluziunea unor hotărâri de capitulare, (pe care mai târziu mi-am dat seama că i-ar fi plăcut a le auzi) ci din contră, accentuam în marea speranță, că sfârșitul ne va fi favorabil. În ce privește valoarea trupelor noastre, îi spun că se găsește în defect numai dotarea lor cu armament automat, față de care eram mult inferiori trupelor dușmane. Adaog, că părerea mea este că nu trebuie a pătrunde în sufletul trupelor noastre, ideea de supericri-

tatea Germanilor, ci din contră, a le forma convingerea că eșecurile noastre se datorează superiorității dușmanilor noștri numeroși ca: Germani, Austriaci, Unguri, Turci și Bulgari, superioritate care nu va dura mult timp, de oarece Rușii, aliații noștri, sunt deja în drum cu efective suficiente, cari vor opri înaintarea dușmanilor.

Îmi mai spuneam că în Dobrogea, la aripa stângă a frontului, precum și la centru, atât trupele Române cât și cele Ruse s'au luptat destul de bine și, dacă am fost înfrânți, acesta nu trebuie a se atribui atât valorii inferioare a acestor trupe, ci defecțiunii planurilor noastre de operațiune, și incapacității a unora din Comandanții Ruși cât și Români.

Cu privire la operațiunile ce executase în Munții Vrancei, îmi spunea că nu este de părerea Comandantului Armatei a 2-a care apreciază defavorabil cedarea terenului la dușman pe care îi se ordonă a rezista, căci el (Colonelul Sturdza) dacă se retrage, aceasta o face cu metodă, ordine și cu sacrificii pentru dușman, iar nu cum s'a întâmplat pe celelalte fronturi ale noastre, când retragerile ce s'au făcut, sunt o adevărată rușine.

Îmi mai spunea că a 2-a zi (17 Decembrie), a hotărât a ataca trupele Germane cu Regimentul de Grăniceri, atac ce are credința că va reuși.

Dominat continuu de ideea retragerii, spre sfârșitul mesei adaogă: „după ce voi termina și cu această retragere — pe care desigur o mai avea în vedere — eu, Scărișoreanu, îmi voi schimba pielea“.

Această schimbare de piele despre care îmi vorbea, pe lângă că nu am înțeles-o, dar nici am știut în acel timp ce interpretare să-i dau, neputându-mi trece prin minte că, el, Colonelul Sturdza omul și militarul căruia îi se acorda atâta încredere, atât de organele militare, cât și de cele civile, fiul lui Dumitru Sturdza, fostul Prim-Ministru al Țării, ar fi putut să săvârșească actul mișelesc de trădare, care nu mult după aceea dată urma să se producă.

Din cele ce-mi spunea, îmi închipuiam că mă lasă a înțelege renunțarea sa la situațiunea din armată, care îi rezerva un frumos viitor, că se va retrage mahnit de pierderile ce am suferit, și mai cu deosebire de viitorul Țării, pe care și-l în-

chipuia că va fi dezastros ca consecință a unui Tratat de pace ce ne-ar fi înmormântat pentru totdeauna.

Înainte de a ne despărți, îmi dau părerea, că nu privesc situațiunea viitoare cu atâta descurajare, pentru că oricât de tari ar fi Germanii, nu trebuie să uităm că ne găsim în o alianță care nu se va lăsa a fi înfrântă cu ușurința pe care și-o închipue. Apoi, trupa și ofițerii noștri trebuie să-i considerăm dacă nu la înălțimea pregătirei militare a Germanilor, pe aceeași treaptă însă, din punctul de vedere al Patriotismului și a sacrificiului pentru salvarea Patriei.

La despărțire, repetă din nou „Totuși Scărișoreanu, eu îmi voi schimba pielea, căci nu văd o îndreptare nici pentru noi și nici pentru aliații noștri“. Și strângându-mi mâna, îmi repetă cererea de a-i trimite la postul de comandă un ofițer de legătură, — dacă se poate— acesta să fie Locotenentul Wachman.

Cum acest ofițer în Dobrogea, făcuse dovadă de lipsă de curaj, renunț cu plăcere la el, și dau ordin să i se prezinte, chiar în acea zi.

La ora 14.30, plec la Rucăreni unde ajung la ora 15.30 iar la ora 16, însoțit de Adjutantul Brigadei (Căpitanul Modreanu) pornim către postul de Comandă al rezervei de sector, pe dealul „Radul cel Mare“ la cota 479. Distanța ce aveam de străbătut pe jos (terenul fiind accidentat) fiind mai mult de 4 km., ajungem la destinație la ora 18, conduși fiind din cauza întunericului, de o călăuză din sat.

A 2-a zi (18 Decembrie) la ora 7, primesc informațiunea că trupele Ruse de la aripa stângă a Regimentului 10 Călărași, sau retras în timpul nopții spre Est, din care cauză aripa stângă a Brigadei, nu mai are nici o legătură.

Pentru a'mi da seama asupra situațiunii din acea parte, trimit o recunoaștere de 20 călăreți (pe jos) comandată de Sub-Locotenentul Stroescu, în direcția dealul Blănilor (N. V. Negri-lești) și o a două recunoaștere cu aceeași forță comandată de Sub-Locotenentul Drosu, în spre Negri-lești.

La ora 11, primesc dela ambele aceste recunoașteri informațiunea că în adevăr trupele Ruse s'au retras în localitățile Negri-lești și Bărsești și, că trupele inamice aproximativ 3-4 companii, înaintează din spre Tulnici în spre Negri-lești.

Inchipuindu-mi că trupele Ruse vor rezista în Negri-lești,

cum era și natural să se facă, trimit un escadron de la rezerva de sector, care să se îndrepte pe valea pârului Deju la cota 504, de unde apoi să atace în flanc trupele Germane, ce vor ataca în spre Negrilești.

De fapt însă, trupele Ruse părăsiseră localitatea Negrilești, care se ocupă din proprie inițiativă de Căpitanul Bălșeanu, Comandantul unui detașament, compus din aproximativ 300 oameni (majoritatea din unitățile de cavalerie disolvată și bicicliști), detașament ce se găsea la aripa stângă Rusă la Sud de Negrilești.

Grație acestei inițiative, înaintarea trupelor Germane este oprită, și la apariția Escadronului nostru la cota 504 și a recunoașterii trimisă pe dealul Blânilor, aceste trupe (dușmane) rupe lupta de front, iar cu elementele lor din spate, fac față spre Nord pe dealul Durnei, pentru a nu li se cădea în spate de trupele noastre.

Cum efectivele de care dispuneam erau prea reduse în raport cu întinderea frontului de apărare, ne face a ne mulțumi numai cu respingerea acestui atac, care ne lasă stăpâni pe aceste poziții, precum și pe acelea părăsite de Ruși.

Patrula de recunoaștere care mergea în spre dealul Blânilor întâlnește prin surprindere o patrulă Germană, pe care o atacă și o pune pe fugă, omorându-i 2 oameni, iar pe loc rămân culcați 7 prizonieri Români telefoniști dela Grăniceri, luați de Germani în dimineața acelei zile, și pe care patrula Germană în ducea cu ei pentru a le purta ranițele în spinare, ranițe care astfel devin proprietatea lor.

Tot în această zi, la aripa noastră dreaptă, Grănicerii atacă trupele Germane în porțiunea dela Est de muntele Țiua Neagră, atac care are de rezultat înfrângerea dușmanului, dela care se ia aproximativ 300 prizonieri, între cari și 3 ofițeri.

Cu toate aceste succese, afară de retragerea Rușilor dela aripa noastră stângă, unde ar fi fost cazul a se aduce o modificare a frontului, în aceeași zi la ora 18, primesc dela Colonelul Sturdza ordinul Nr. 4 care hotăra următoarele :

„Inamicul a întors aripa dreaptă Rusă, împingând aripa stângă a Colonelului Scărișoreanu. ¹⁾

¹⁾ După cum s'a arătat mai sus, aceasta nu era adevărat. pentru că aripa mea stângă nu se retrăsese nici un pas, iar până la ora 16.30 când

„In fața Brigadei 7-a Mixtă, inamicul a fost respins spre poziția sa principală, dela Țiua Neagră.

„Divizia 12-a Rusă, în urma întoarcerii semnalată, se va retrage cu grosul la Vidra — ariergardele trebuind a rezista pe linia localităților : Negrileşti — Bărsești — Poiana — Năruja, și va ocupa frontul Răcoasa — Alba — Găurile — Colacul. 1)

„Brigada 7-a Mixtă după atacul de astăzi, va rezista pe pozițiile ce are, iar în ziua de 19 Decembrie 1916, va ocupa linia : Gura Văei—Cota 896 (Răchitașul) — 927 (Răchitașul Mare) cu frontul spre vest și Dealurile Rozei cu cotele 643 — 767 — 791 (Dealul la Chirie) cu frontul spre sud—vest și Sud, în legătură cu aripa dreaptă Rusă. Scopul mișcării — coperarea cu Divizia 12-a Rusă, și încetinirea înaintării vrăjmașului.

„Pentru acest scop, se va rupe lupta în zori de zi, și trupele se vor îndruma cu ariergardele lor, în modul următor :

„Regimentul 8 Călărași, spre Gura Văei, păzind aripa dreaptă a Brigadei 7-a Mixtă, stabilind legătura cu Divizia 15-a spre Valea Cașinului.

„Regimentul 29 Infanterie, se va îndruma în mai multe coloane, pe drumurile cele mai scurte pe Dealul Boului (Ct. 548).

„Regimentul combinat (Lt. Colonel Iordăchescu), v'a ocupa o poziție de rezistență pe cota 896 (Răchitașul).

„Regimentul 2 Grăniceri, se stabilește la Valea Babei în rezervă.

„Brigada 5-a Călărași, (Colonel Scărișoreanu) ocupă Răchitașul Mare (cota 927) și cotele 795—745—699, și se ține în legătură la stânga cu Ruși.

„Artileria acopere mișcarea Brigadei, după care apoi, se stabilește spre Valea Babei cota 419.

„In timpul mișcării spre localitatea Câmpuri, nici o trupă pe jos nu va merge prin satele Dragosloveni și Rucăreni“.

.....
 Mai târziu după ce Colonelul Sturdza săvârșește actul de trădare, această retragere nejustificată prin nimic, îmi amintește de cele ce acest Colonel 'mi spunea cu privire la Comandantul

Colonelul Sturdza dase ordinul, nu primise de la mine nici un raport. Darea de seamă pentru acțiunea ce avusesem, a pornit de la mine la ora 16, deci nu putea ajunge la Soveja înainte de ora 18.

1) Era natural a se ocupa nu acest front ci, acela format de localitățile Negrileşti — Bărsești — Poiana — Năruja.

Armatei a 2-a, care era în contra acestei retrageri, și aceasta cu drept cuvânt, pentru că atât timp cât rezistența se putea face și situațiunea generală permitea, trebuia să rămâe pe pozițiunile pe care se găsea.

Mai cu deosebire în munți, această rezistență ar fi putut să o facă cu mai puține greutăți, deoarece în fața frontului ce apăra și a forțelor de care dispunea, se găsea numai un Regiment de infanterie dușman, (Nr. 204 German) cu unu sau două tunuri, așa că cedarea terenului cu atâta ușurință la inamic, era un act voit și prin urmare o trădare, faptă care avea grijă a o masca prin succese locale, de care însă nu voiește a profita păstrând pozițiunile importante din Munții Vrancei.

Executând retragerile ce se ordonau, fără a avea convingerea necesității lor, 'mi închipuiam că anumite situațiuni la Sud-Estul frontului nostru impuneau asemenea mișcări, neputându-mi trece prin minte, că Colonelul Sturdza săvârșia această trădare după un plan ocult, pe care'l urmărea zi cu zi și, care urma să se termine cu dezertarea sa la inamic.

Ordinul de retragere mai sus menționat, 'l aduc la îndeplinire hotărând începerea mișcării în dimineața la 19 Decembrie ora 5.

Frontul de ocupat a cărui întindere era de peste 8 Km. se împarte în 2 sub sectoare de Regimente, cel din dreapta de la cota 927 până la cota 795, iar cel din stânga de la aceasta din urmă cotă, până la cota 609, unde se face legătura cu trupele Ruse.

Fiecare Regiment dispune în linia I-a câte 3 escadroane, din care să-și formeze și rezerva de sub-sectoare, iar în linia 2-a ca rezervă de sector a Brigadei, 2 escadroane așezate la confluență Văei Plopului cu Valea Păcurei.

Mișcarea de la vechea pe noua poziție, se execută de fiecare regiment în parte, intrând direct pe pozițiunile ordonate, iar eu împreună cu Adjutantului Brigadei, trecem prin Rucăreni unde se găsea trăsura de cancelarie, pe care o dirijem spre Vizantea Mănăstirească.

Părăsirea precipitată a cantonamentului, provoacă o adâncă impresiune, mai ales în sufletul femeilor, care dându-și seama de apropierea dușmanului, cu lacrămile în ochi se roagă a nu le părăsi, rugăminți care apoi se transformă în imputări de pu-

țină rezistență pe locurile unde ne găseam, și pe care bunul lor simț îl aprecia cu destulă justețe.

La ora 13, mișcarea trupelor este terminată, toate unitățile Brigadei sunt instalate pe pozițiunile ordonate, cu legăturile la aripi făcute, iar postul de Comandă al Brigadei în localitatea Vizantea Mănăstirească.

La intrarea în această localitate, întâlnesc un curier care căuta Brigada 5-a Călărași, cu un ordin de la Armata 2-a care ordona a fi se înainta prin acelaș curier, o situație cu numărul de arme de infanterie cu baionete, în scopul de a se înlocui carbinele, înlocuire ce a și avut loc după câteva zile.

Tot cam în acelaș timp, de la Brigada 7-a Mixtă se primește ordinul operativ sub Nr. 5, care cuprindea următoarele:

„Inamicul coboară de pe Zboia Neagră prin valea Chiua spre Soveja. Soveja este ocupată. Negrileşti asemenea. Mai la Nord între Chiua și dealul Slatina terenul este liber. Încă mai la Nord, inamicul a atacat Măgura Cașinului.

„Divizia 15-a este la aripa stângă la dealul Slatina cota 855, și are eșeloane la Culmea Țepeii și mai spre Nord Est.

„Divizia 12-a Cavalerie Rusă, are acum la aripa dreaptă o unitate de Cazaci Usurieni; — linia de despărțire între ei și Colonelul Scărișoreanu, este cota 743 (Est dealul Dudului) — Vizantea Răzășească.

„Brigada 7-a Mixtă, apără valea Șușitei. Se adaogă la această misiune, însărcinarea de a opri pe inamic să atace aripa stângă a Diviziei 15-a.

„Colonelul Scărișoreanu comandă sectorul de la Sud de valea Șușița, până la cota 743 (dealul Dudului).

„Grupul acestui sector se compune din:

„Brigada 4-a Călărași. Detașamentul Căpitanului Bălșeanu. Două baterii de 53 milimetri.

„Acest dispozitiv, va fi luat în ziua de 20 Decembrie și va trebui să fie terminat între orele 11 și 12 ziua.

„Poziția și bateriile, se predă de Lt. Colonel Iordăchescu, Colonelului Scărișoreanu în ziua de 20 Decembrie, care v'a porni pe sectorul de la Nordul Șușitei, unde va ocupa în regiunea înălțimeii 648 Soveja, o pozițiune de supraveghere spre Vest, cu atențiunea spre Sud, în vederea unei acțiuni inamice în contra flancului stâng al Diviziei a 15-a,

„Dacă inamicul înaintează fie pe șosea fie spre Divizia 15-a, ambele grupe îl vor ataca prin surprindere, căzându-i în flanc“.

În noaptea de 19 Decembrie, fiind în Vizantea Mănăstirească, aflu că populațiunea se găsea sub teroarea trupelor de cavalerie Rusă, mai cu deosebire a aceloră din Brigada Usuriană „Tuzemnăia„ (Sălbatică) care se compunea mai mult din Tătari și alte diverse naționalități, oameni angajați benevol pentru războiu. De remarcat la această unitate, era faptul că trupa nu avea nimic împachetat pe șea, iar caii lor, erau de o foarte proastă calitate. Ei trăiau mai mult din furturile ce le săvârșeau din localitățile prin care treceau, iar la împotrivirile ce uneori se produceau, nu ezitau săvârșirea crimelor. Chiar în Vizantea Mănăstirească, au comis multe omoruri, făcând victime, copii, bătrâni și chiar femei, asupra cărora s'au dedat și la acte de violare a copilelor de 10-12 ani ¹⁾.

O parte din ofițerii cari încadrau această trupă, se prezentau în bune condițiuni, aceștia fiind aleși din armata regulată. Însăși acești ofițeri, criticau calitatea acestor soldați, cari nu le inspirau nici o încredere, și asupra cărora nu aveau nici o autoritate.

Tot în timpul acelei nopți între orele 2 și 4, apare în mod zgomotos în două rânduri, în camera unde mă găseam, ofițeri din această brigadă, aparițiuni lipsite de cele mai elementare noțiuni de educațiune omenească. Volumul mare al căciulelor lăptoase ce le acopereau capul, bărbile mari ce le acoperea figurile, echipamentul greoi de iarnă ce le îngroșa trupurile și cuțitele de brâu, speciale uniformelor căzăcești, cu cartușiere pe piept, le da nfațișarea unor bandiți de cod u, la care impresiune, mai contribuie și modul necivilizat în care-și făcuseră apariția, deschizând brusc și zgomotos ușa camerei ce ocupam.

Intrând în cameră, se așează la masă, pe care întinde o hârtie, după care apoi, îmi face semn a mă apropia, nevorbind altă limba de ât pe acea Rusă. Planșea, era acea a regiunii pe care se găsea pozițiunea ocupată de trupele ce comandam, și după sfârșitul îndelungate, înțeleg ca cereau să le arat porțiunea

¹⁾ Căciunamamul din ssa, în sursa că de teama Rușilor, a înținat pe „D. h. n.“, o trupă de 15 cai - în stăruie - iar noaptea o călca între el și nevastă,

de front ce ocupam, pe care o trasez cu roșu, după care apoi, tot în mod necivilizat, părăsesc camera.

A doua zi la ora 6 dimineața, plec călare pe un cal din sat al unui locuitor, ce se oferă a'mi servi și de călăuză, pe frontul ocupat de Brigadă, care urma să se modifice conform ordinului mai sus menționat al Brigadei 7-a Mixtă, începând la Nord de Cota 767 până la Sud cota 743; de aci apoi, frontul se continua spre Est către cota 690, pozițiune pe care se retrăseseră trupele Ruse, prelungindu-se mai departe spre localitatea „Găurile“.

Acest front este ocupat de trupele Grupului, în modul următor:

Brigada 5-a Călărași dela cota 767 până la cota 629, iar detașamentul Căpitanului Bălșeanu, dela această din urmă cotă până la cota 743, unde trebuie să se facă legătura cu trupele Ruse.

Pe frontul Brigadei 5-a Călărași, se repartizează în linia I-a 5 escadroane, iar restul de 3 în linia 2-a la originea văii Slatina în dreptul cotei 551, în rezervă sub ordinele Colonelului M..., cu însărcinarea ca în cazul înaintării inamicului de la Soveja spre Câmpuri, să se îndrepte spre Vest către cota 767 pentru a-l ataca în flancul drept.

Postul de comandă al Grupului, la cota 648 (pe drumul de care ce duce la Vest, spre cota 767).

Tunurile prevăzute în ordinul Nr. 5 al Brigadei 7-a Mixtă, a mi se pune la dispoziție de Lt. Colonel Iordăchescu, de fapt erau repartizate Lt. Colonel Pascu Comandantul Regimentului 29 Infanterie, (ceea ce face dovadă că Colonelul Sturza nu cunoștea repartizarea pe frontul ce apăra, a propriilor sale forțe), fapt asupra căruia îi atrag atențiunea, după care cu ordinul Nr. 1 din 19 Decembrie, îmi face cunoscut că pentru a nu se da loc la dislocări dificile de executat, acele tunuri vor rămâne pe locul unde se găseau (dealul Boului), și în schimb îmi comunică, că Grupul ce comandam, va fi întărit cu rezervele ce i s'au pus la dispoziție, întărire care nici ea nu are loc.

În acest ordin, mai adăuga că Locotonentul Wachman va rămâne detașat la Brigada 7-a Mixtă ca al 2-lea Adjutant, însă nu ca ofițer de legătură, ceea ce însemna că acordul între amândoi se stabilise, în săvârșirea actului de trădare ce urma să se producă.

După câteva ore tot în aceeași zi, Colonelul Sturdza revine asupra hotărârei de mai sus, și cu ordinul Nr. 2, hotărăște ca în cazul când inamicul va intra în Soveja, Brigada 5-a Călărași, trupele de sub comanda Lt. Colonel Iordăchescu și a Colonelului Cihoschi, să-l înconjoare în această localitate, operațiune care să se producă astfel:

1. Acțiunea trupelor din linia I-a compuse din Brigada 5-a Călărași, cu anexele Lt. Colonel Iordăchescu și Colonel Cihoschi, se va coordona dacă inamicul intră în Soveja, după ideea de a nu îi împiedica intrarea, și apoi să-l înconjoare.

2. Pentru aceasta, situația inamicului la Dragoslavele și Rucăreni, trebuie recunoscută și comunicată eventual și cu precauțiune și mie, (Colonelului Sturdza) spre a aviza pe Comandantul de Artilerie și eventual și pe Lt. Colonel Pascu (Comandantul Regimentului 29 Infanterie). Recunoașterile, nu trebuie găsite de inamic.

3. Ceața favorizându-ne, fie care Comandant de unitate mai sus arătați, sunt autorizați a se apropia de Soveja, mai mult de cât s'a indicat în ordinul precedent. Supravegherea frontului, vremelnic întreruptă, în timpul expedițiunii, trebuie riscată și în urmă restabilită linia.

4. Dacă expedițiunea are loc, comanda locală a trupelor se va lua de Comandantul cel mai vechi în prezentă.

Prin urmare, era vorba de o operațiune riscată, care făcea a se înceta vremelnic supravegherea frontului; din cauza ceței dacă era posibilă o surprindere a inamicului, nu mai puțin posibil era și surprinderea trupelor noastre, care să aibă ca urmare a da în mâna inamicului un însemnat număr de prizonieri, fie în timpul încercării când am fi căutat al surprinde, fie că ar fi pătruns în frontul nostru lipsit de supraveghere, operațiuni ce puteau reuși și inamicului, dat fiind ceața deasă ce exista în acel timp.

Apoi, pentru a se fi putut face coordonarea acestei operațiuni care să realizeze surprinderea inamicului, în prealabil era nevoie de o pregătire care cerea timp, aceasta cu atât mai mult cât între trupele destinate operațiunii nu erau legături telefonice, ci prin alergători pe jos, cari aveau de străbătut mari distanțe. Or, cum acest ordin se primește la ora 16, realizarea coordonă-

rei nu mai era posibilă în acea zi, în luna Decembrie întinericul începând la ora 16.

De alt fel, acest ordin fiind trimes în Vizantea Mănăstirescă prin curier, (neavând nici Brigada 5-a Călărași legătură telefonică) iar eu găsindu-mă la cota 648, ordinul 'l primesc după cum am spus prea târziu, lucru ce s'a întâmplat la fel și la ceilalți Comandanți, așa că această operațiune rămâne neexecutăta.

III.

Operațiunea de surprindere a inamicului, rămânând neexecutăta în regiunea Soveja, Colonelul Sturdza proiectează pentru a 2-a zi tot o asemenea surprindere, de astă dată în altă parte, însă și aceasta cu puțini sorți de isbândă, după cum se va vede mai la vale.

În acest scop cu ordinul Nr. 9, ni se face cunoscut următoarele:

Inamicul cu 2—3 batalioane ¹⁾ se găsește în regiunea Soveja, cu avantposturi pe dealul Lazăr și în Gară.

Situația Brigadei în astă-seară este următoarea:

Regimentul 8 Călărași Colonel Cihoski, la Gura Văei.

Regimentul 29 Infanterie Lt. Colonel Pascu, pe dealul Boului.

Regimentul Combinat Lt. Colonel Iordăchescu, eșalonat între Soveja și cota 896 ²⁾.

Brigada 5-a Călărași Colonel Scărișoreanu cu Detașamentul Căpitan Bălșeanu, pe cotele 767—927—629 și 743, cu rezerva la N. V. Vizantea.

Regimentul de Grăniceri Lt. Colonel Vasilescu, la Câmpuri.

Măine 20 Decembrie, se va pândi și surprinde inamicul când va încerca să înainteze spre Câmpuri.

În acest scop, Colonelul Cihoschi va culege știri și se va apropia de cota 648 dealul Bădiului, de unde va potrivi acțiunea cu vecinii.

1) Prin urmare numai în fața a 2—3 batalioane inamice, se retrăgeau 7 batalioane.

2) Acesta nu corespundea cu realitatea, de oare ce personal am văzut unitățile acestui regiment ce se găseau între cotele 707 și 896 și mai la Nord, neexistând nici o eșalonare spre Soveja, de cât numai patrule de recunoaștere trimise de toate unitățile de pe front în spre inamic,

Colonelul Scărișoreanu, va da ordin rezervelor sale de a înainta spre Soveja și apoi în regiunea dealului Rusului.

Lt. Colonel Iordăchescu, va lua parte la surprindere, din poziția sa.

Conducerea acțiunii, după ideea de surprindere, va înconjura pe inamic, prin Colonelul Scărișoreanu, pe teren.

După acțiune, restabilirea vechei linii de supraveghere, și reluarea legăturilor la aripi.

.....

După cum se vede, și prezentul ordin vorbește de coordonări de acțiuni, fără a avea vre-un mijloc rapid (ci numai alertatori) de a transmite ordinele și menține legăturile, ce se impuneau în asemenea operațiune, necesară cu atât mai mult în cazul de față, dat fiind marile distanțe ce despărțeau unitățile mai sus arătate.

Apoi, dacă judecăm această situație din punct de vedere tactic, credem că în fața unor asemenea slabe forțe inamice, ce neîncetat împingeau atacurile lor, în fața cărora noi cedam cu ușurință, ar fi fost mai simplu, ca trupele noastre să reziste de front în defileul Șușiței la ieșirea de Sud Vest din pădure, (Pârâul Cocoșilă și cota 453) iar cu Brigada 5-a Călărași și Regimentul Lt. Colonel Iordăchescu, să se atace trupele inamice în flanc în momentul înaintării lor spre N. Est. O asemenea acțiune era impusă chiar și de situațiunea trupelor noastre pe pozițiunile pe cari se găseau, precum și de terenul existent în acea parte, evitându-se ast-fel și mișcările ce aveau de executat trupele, după ideea de manevră a Colonelului Sturdza, cari provocau oboseli, pierdere de timp precum și golirea frontului pe punctele de pe care aceste trupe urmau să se deplasese.

După cum vom vedea mai la vale, acțiunea principală a inamicului nu se produce pe Valea Șușiței cum Colonelul Sturdza și-o închipuia, ci contrariu, în partea unde eram mai slabi și unde chiar și acțiunea dușmanului era mai ușoară.

.....

La ora 20, comunic rezervei Brigadei 5-a Călărași ordinul de înaintare în direcțiunea Soveja la dealul Rusului, cum se hotărâse de Colonelul Sturdza, ordin care însă nu parvine Comandantul acelei rezerve, din cauză că nu se instalase în punctul

ce se ordonase, și nici nu raportase locul unde se găsește; numai a 2-a zi află că în loc de a se găsi la aripa văii Slatina, se retrăsese mai la Sud pe valea Popului.

Raportez imediat această greșală, cărui raport îi urmează ordinul ce-l primesc în aceeași noapte la ora 2,30 prin care hotărârea următoarele:

„Cu toate că cele 3 escadroane lipsesc, vă rog a întreprinde acțiunea de mâine 20 XII a. c. *Inamicul este încă slab.*

„Aveți mitralierele D-voastre.

„Adjutantul 2 (Locotenent Wachman) este însărcinat a invita pe Lt. Colonel Pascu a ține la dispoziția acțiunii, un batalion de infanterie pe șosea pe dealul Boului“.

Secția de mitraliere Maxim a Regimentului 9 Călărași se găsea în localitatea Câmpuri, de unde îi dau ordin a porni la ora 7, (20 Decembrie) iar la Rotilești îi ies în întâmpinare și mergem spre Regimentul 29 Infanterie, fiind însoțit de sub-ofițerul de administrație Stegărescu, dela cancelaria Brigadei 5-a Călărași, în locul adjutantului, care fusese trimis în cursul nopții pentru a căuta rezerva și Comandantul ei, care după cum am spus mai sus, o găsește în valea Popului.

La confluența văii Boului cu a Sușiței, pe șosea, întâlnesc 2 companii jumătate (nu un Batalion cum spunea Colonelul Sturdza) și o secție de mitraliere sub comanda Maiorului Năescu Soare, cu care se continuă marșul spre valea Dumicușului.

De la confluența acestei văi cu cea a Sușiței, Regimentul 8 Călărași și cele 2 companii și jumătate de infanterie împreună cu secția lor de mitraliere, urcăm pe dealul Rusului, unde infanteria intră pe poziție, adăpostită în păduricea dela cota 604. Reg. 8 Călărași, prelungeste aripa dreaptă a infanteriei, cu misiunea de a face siguranța în această parte, cota 648 dealul Bădinului, puterea sa combativă fiind redusă la aproximativ 80 de călăreți descălecați. Piesele secției de mitraliere ale Regimentului 9 Călărași fiind prea grele, nu pot fi urcate pe deal, din care cauză sunt instalate pe valea Sușiței la o depărtare de circa 600 metri de ieșirea din defileu, adăpostite la N. V, de șosea. Spre valea pârâului Cocoșilă, trimit 2 patrule de siguranță din companiile de infanterie.

Pe la ora 10 ceața începe a se ridica, și vedem cum de pe dealul Lazăr, trupe inamice scoboară în valea pârâului Cocoșilă,

iar din valea Chiua, alte trupe inamice (1—2 companii) se îndreaptă spre N. V. și încep a ridica pe vâlceaua dela Vest de Cota 657, spre pârâul Bradului.

Din spre Soveja pe șosea, nu înainta nici o trupă inamică.

Din felul cum se desfășura mișcarea inamicului, făcea evidentă o acțiune de front și o alta învăluitoare asupra înălțimilor pe care ne aflam, iar nici de cum o acțiune pe valea Sușiței, în cntra căreia conform ordinului Colonelului Sturdza luasem dispozitivul de surprindere.

Din această cauză, lupta se angajează la început de front asupra trupelor inamice din valea Cocoșilă cari începuseră a ridica dealul, cele 2 piese de mitralieră producând cu o eficacitate uimitoare, mari pierderi inamicului, căruia îi culcă la pământ aproape întreaga companie angajată în această parte. Acest foc violent la care cred că dușmanul nu se aștepta, este urmat după câte-va minute de un bombardament de artilerie inamic, care deși nu violent însă foarte precis; după câteva lovituri, ambele piese de mitralieră sunt scoase din funcțiune, una fiind distrusă, iar din servanții ambelor piese, nu mai rămâne decât 2 oameni.

Sub ofițerul de administrație Stegărescu care mă însoțea, cunoscând întrebuințarea mitralierelor, fără nici o ezitare se repede la piesa ce rămăsese bună și cu ajutorul celor 2 oameni, deschide focul asupra unui val dușman care înainta la deal sub protecția artileriei inamice, pe care l culcă la pământ oprind astfel înaintarea de front.

Asupra aripei noastre drepte, mișcarea învăluitoare se pronunță din ce în ce mai mult, deși în contra acestor trupe dușmane se deschise focul de călăreții Regimentului 8 Călărași, aceasta din cauza terenului acoperit cu un tufăriș mărunt, care făcea posibilă strecurarea om cu om.

La ora 12,30', fiind expuși a fi înconjurați din toate părțile, dau ordin de ruperea luptei, care se începe cu infanteria de la aripa stângă și apoi călăreții Regimentului 8 Călărași, și în grabă, ne retragem spre dealul Boului, unde se găsea frontul continuu, pe sectorul ocupat de Regimentul 29 Infanterie.

În timpul retragerii, secția de mitraliere din Regimentul 9 Călărași, deschide focul asupra unei părți din trupele dușmane care înconjura aripa noastră stângă, făcându-le a-și opri înaintarea.

Această operațiune neîntemeiată pe nimic alt, decât pe o

supoziție imaginară a Colonelului Sturdza, are de rezultat pierderi cari de și nu simțitoare în morți și răniți, cu totul însă nefolositoare. Este de semnalat în aceasta ocaziune, purtarea curajoasă a Colonelului Cihoschi A. și a Maiorului Năescu Soare și, nu mai puțin a sub of. de Ad-strație Stegărescu.

În timpul când pe pozițiunea pe care mă afluam se desvăluea acțiunea mai sus arătată, Colonelul Sturdza printr'un ordin care'mi este înmănat de un curier trimis de Lt.-Colonel Pascu ce se găsea cu Regimentul 29 Infanterie pe front în spatele meu, mă întreba: „unde se găsesc trupele inamice, cari eșind din Soveja se îndreaptă spre Răchitașul, ce știri aveți despre inamic?—adăogând că — nu este timp de pierdut“. La această întrebare, îi răspund că de pe locul unde mă afluam, nu puteam ști ce se petrece pe Răchitașul, de care eram depărtat la o distanță de 7—8 klm., îi comunic numai cele cunoscute și anume, că spre dealul Bădinului înaintează aproximativ 3—4 companii infanterie inamice, iar pe șosea nu se vede nici o mișcare; completam, — sunt în așteptarea evenimentelor, pentru a pronunța acțiunea ordonată, care însă îmi lasă impresiunea că nu se va produce surprinderea inamicului, de oare ce în această parte el gravitează la N. Est de valea Sușiței.

Operațiunile nedesfășurându-se astfel după cum Colonelul Sturdza și le închipuea, din care cauză surprinderea ce proiectase nu se realizează, ci din contra, se dă naștere unor pierderi fără de nici un folos și după ce primește informațiunea că trupele inamice din Soveja se îndreaptă spre Răchitașu, lăsând în fața celor ale noastre din valea Sușiței numai unitățile de avant-posturi de pe dealul Lazăr, numitul Colonel începe a manifesta enervare și a aduce învinuiri, pe care le aflu mai târziu după terminarea operațiunii.

Angajarea inamicului în spre Răchitașu, era acțiunea tactică ce o impunea și terenul, pentru că nu putea lua în piept străbaterea defileului Sușiței, format din masivi puternici de dealuri împădurite pe ambele părți ale râului, fiindu-i mai ușor a se strecura prin numeroasele vâlcele, care de la Soveja se îndreaptă către Est spre Răchitașu, pe unde și străpungerea frontului avea mai multe șanse de reușită. Afară de aceasta, prin cucerirea Răchitașului, urma de la sine și căderea pozițiunii de pe dealul Boului ocupată de trupele noastre, cari ar fi avut spatele ame-

nințat de inamic, ceea ce de fapt s'a și produs, așa că rezistența și manevra noastră în retragere, logica le impunea să se facă în regiunea Răchitașu, pozițiuni naturale pe care s'ar fi putut rezista și produce inamicului pierderi simfioare.

Inainte de a arăta cum s'a produs acțiunea inamicului asupra Răchitașului, este necesar a se cunoaște că din rapoartele cu Nr. 2. și 3 ale Lt.-Colonel Steriade și Maiorului Naum cari comandau pe acest deal o parte din trupele din Brigada 5-a Călărași, reeșea că legătura la aripa dreaptă cu infanteria (Lt.-Colonel Iordăchescu) nu se știe pentru care motive, se pierduse; se credea că aripa stângă a infanteriei se retrăsese mai la Est, greșeală ce cade în sarcina ambilor comandanți de la aripi, și de aceasta sunt cu atât mai vinovați, cât atacul inamic se produce mai întâi asupra cotei 767, (sud cota 896 Răchitașu) unde trebuia a se face legătura între Infanterie și Cavalerie, și apoi asupra cotelor 927 și 743.

Atacul inamicului s'a produs astfel :

Asupra cotei 767, la ieșirea din Soveja, aproximativ 2 companii se scurg pe valea pârâului Pietrosu spre Est, și ajunse între cotele 767 și 927, atacă escadroanele ce se găsesc în acea parte pe care le respinge cu ușurință și pune stăpânire pe cota 927, fiind ajutate de o altă companie care se strecoară pe vâlceaua ce se bifurcă din pârâul Pietrosu spre Est, către cota 527. Escadroanele respinse, se retrag spre Est la aproximativ 400 m. de cotele 927 și 767 unde se opresc, cel de la Estul cotei 767 înapoia aripei stângi a Batalionului Maiorului Hotnog, pentru a'î feri de invăluire (raportul Căpitanului Mărculescu Comandantul acestui Escadron).

La cota 743 unde se găsea Detașamentul Căpitan Bălșeanu, raportează că la ora 14 aproximativ două companii inamice, ocupă dealul Balaurului N. E. cota 710.

Din Negrileşti, aproximativ 5-6 companii inamice, se îndreaptă spre Est către aripa dreaptă Rusă (cota 745) pe valea Arsămăneasca.

Cele 3 escadroane din rezerva Brigadei 5-a Călărași ce aveau ordin a se instala la marginea văii Slatina, și care în noaptea de 19/20 Decembrie sunt găsite în valea Plopului, de și li se repetă ordinul de Adjutantul Brigadei, totuși ele rămân

tot pe acea vale, (a Plopului) ast-fel că în momentul atacului dat de inamic, găsește numai slabe forțe ale celor 2 escadroane care sunt cu ușurință împinse înapoi, iar reacțiunea care în mod normal trebuia să aibă loc prin contra atacul rezervelor, nu se produce ele fiind mult înapoia frontului.

Prin urmare, cucerirea cu atâta ușurință a cotei 927, este datorită incapacității cât și a lipsei de curaj și chiar a călcării unui ordin, de către Comandantul rezervei care ținea și locul la Comanda Brigadei în ziua de 20 Decembrie. Nu mai puțin este vinovat și Colonelul Sturdza, care a găsit de cuviință a mă lua de la Brigadă și de la grupul ce mi încredințase comanda cu o zi înainte, pentru a mi da însărcinarea conducerii unui atac, compus numai din 2 companii jumătate, 2 secții mitraliere și 80 călăreși descălicați din Regimentul 8 Călărași, operațiune ce se putea conduce de Colonelul Cihoschi Comandantul acestui regiment, a cărui destoinicie nu putea fi pusă la nici o îndoială.

Raportând cele petrecute am cerut Colonelului Sturdza de a lua măsurile ce se impuneau; în intervenirea sa la Armata 2-a, găsește ca răspunderea ar cădea și asupra mea; în înțelepciunea sa însă, Comandantul Armatei nu dă nici o soluțiune celor raportate de Colonelul Sturdza. ¹⁾

.....

După terminarea acțiunii scoborând de pe dealul Bădinului, întâlnesc pe Colonelul Sturdza la convergența dealului Boului cu șoseaua, căruia verbal îi descriu cum s'a produs acțiunea, și în surescitarea în care mă aflu, mi arăt indignarea față de inexistența celei mai slabe logice a acestei operațiuni.

Numitul Colonel schimbă vorba, și-mi face cunoscut înfrângerea dela Răchitașul, dându-mi ordin a pleca imediat și a relua comanda grupului de Sud, urmând ca a 2-a zi să atac și să reocup pozițiunile ce se pierduseră, printr'o neglijență condamnabilă.

La ora 15, plec împreună cu secția de mitraliere a Regimentului 9 Călărași cu direcția spre Câmpuri, iar de aci, mă îndrept pe valea Sărată spre Cota 648. În timpul mersului, întâl-

1) După cum se va vedea mai la vale, acestea le-am aflat de la Generalul Arghirescu căruia îi fusese comunicate chiar de Generalul Averescu.

nesc pe Căpitanul Modreanu Adjutantul Brigadei, care 'mi raportează că cele 3 escadroane din rezervă, în loc de a merge pe valea Slatinei, se găseau în localitatea Câmpurile.

În vederea atacului de a 2-a zi, dau ordin Comandantului acelei rezerve a se pune în mișcare imediat spre cota 648 unde mă aflam, și a raporta de executare.

În ziua de 21 Decembrie la ora 7, primesc ordinul Nr. 8 al Brigadei 7-a Mixtă care spunea că din informațiunile ce are, escadroanele Brigadei 5-a Călărași și Detașamentul Căpitan Bălșeanu, s'au retras aproximativ pe linia cotelor 551—569—457, informațiuni care nu corespundeau cu realitatea, căci după cum am arătat mai sus, două escadroane se retrăseseră la 400 m. Est cotele 927 și 767 pe linia origina pâraurilor Slatina și Buței, rămânând în legătură la dreapta cu infanteria, iar la stânga cu cele 2 escadroane ce rămăseseră pe poziție, fapt de care am căutat a mă încredința personal, mergând pe front, unde întâlnesc pe Lt. Colonel Iordăchescu, adăpostit într'o mică coșară de oi în spatele cotei 896, care'mi confirmă legătura, iar de aci, merg la origina celor 2 văi (Slatina și Buței) unde întâlnesc alte 2 escadroane, comandate de Căpitani Lupu și Mărculescu. Era adevărată, numai retragerea fără nici un ordin, mult înapoia poziției, a celor trei escadroane din rezervă.

Pe lângă cucerirea cotei 927, în acel ordin se mai hotăra ca misiune, de a păzi în legătură cu trupele Lt.-Colonel Iordăchescu, șoseaua Câmpurile—Roșculești—Răcoasa, și regiunea dintre cotele 767—743 de pe dealul Răchitașul. În cazul că trupele Ruse dela aripa mea stângă se vor retrage, mi se ordona și retragerea trupelor noastre spre Vizantea Mănăstirească.

Pentru cucerirea cotei 927, dau ordinul de atac Nr. 154: cele 3 escadroane din rezerva Brigadei, să atace cu un escadron de front pe valea pâraului Buței, iar restul de 2 escadroane, să înainteze pe valea Slatinei până ce vor ajunge la Sud de cota 767, de unde apoi să pornească la atac de flanc asupra cotei 927.

Mișcarea începe la ora 9 cu destulă hotărâre, respingând patrulele înaintate ale inamicului din care se capturează câți-va prizonieri, iar escadronul de pe valea Buței care ataca de front, se oprește la aproximativ 100—150 metri de poziția inamicului, nemai putând înainta din cauza pantei escarpate ce îi apare în

față. Celelalte 2 escadroane, atacă violent de flanc (atac favorizat de desimea pădurei) și izbutesc a respinge trupele dușmane de pe cota 927, cari se retrag spre Vest, și desvăluindu-și frontul, fac loc rezervelor dușmane ce înaintase spre Est, care susținute de focul de mitraliere pornesc la contra atac asupra escadroanelor ce cuceriseră cota 927, silindu-le a se retrage spre Est prin aceleași locuri de unde înaintaseră, cu pierderi simțitoare, între care și un ofițer (Sub Locotenentul Panu), și se opresc pe locurile de unde plecaseră reluând legăturile la aripi.

Pentru recucerirea acelei cote, Brigada 7-a Mixtă, dă ordin și unui batalion din Regimentul de Grăniceri care se găsea în Câmpuri, să vină în ajutorul nostru, care însă sosind la ora 17 pe valea pârâului Slatina, din cauza întunericului, operațiunea se amână pentru a 2-a zi, după indicațiunile ce se vor da de acea Brigadă.

Postul de comandă ce aveam la cota 648, fiind descoperit de inamic, în noaptea de 21—22 Decembrie este mutat la confluența văilor Slatina cu a Buței, iar la ora 15, (21 Decembrie), primesc ordinul Nr. 1 al Brigadei 7-a Mixtă, care îmi face cunoscut că se vor trimite întăriri de Armata 2-a, probabil mai multe regimente, până la a căror sosire, trupele vor trebui să reziste pe pozițiile pe care se găsesc, după care apoi se va ataca.

În seara de 21 Decembrie, Regimentul 80 Infanterie captуреază un prizonier, asupra căruia se găsește ordinul de operațiune al inamicului pentru ziua de 22 Decembrie, care fiind trimis Colonelului Sturdza, dă ordinul Nr. 10, pe care îl primesc la ora 23, și care conținea următoarele:

Inamicul are intențiunea de a ataca și cuceri Răchitașul cota 896 (restul masivului necucerit) și, a urma drumul în direcția cotelor 688—616; cu un batalion a ține dealul Bădiuului cota 684¹⁾ *contrariu celor crezute de mine că învăluirea era destinată aripei noastre de Nord. Avem a face cu Regimentul 204 Infanterie Germană, (3 batalioane) și Regimentul 5 Landver German (3 batalioane). Artileria germană este inferioară.*

---

1) Din această afirmațiune, rezultă că Colonelul Sturdza își recunoaște greșala ce făcuse prin măsurile luate și operațiunea executată, în vederea că acțiunea inamicului se va produce spre valea Sușitei.

Conform ordinului Armatei a 2-a, Brigada 7-a Mixtă va ataca astfel:

Regimentul 29 Infanterie, ține piept încercărilor inamicului de pe dealul Bădinului. Regimentul 1 Roșiori ocolind dealul Runcului, cade în spatele dealului Bădinului gonind pe inamic și ocupă apoi 3 posturi de observație pe cotele 610—498—659, pe dealurile Arinișul și Tehăraele și, face legătura cu Divizia 15-a la Nord.

Regimentul 8 Călărași, în cantonament de alarmă la Gura Văei.

Regimentul 80 Infanterie, va ataca împreună cu un batalion din Regimentul 2 Grăniceri, trupele inamice care vor veni asupra Răchitașului, înainte ca ele să primească ajutoare.

Brigada 5-a Călărași va reocupa pozițiunile pierdute.

De fapt, după cum s'a arătat mai sus cu probe concrete, Brigada 5-a Călărași pierduse numai cota 927, așa că informațiunile ce avea erau eronate. Pentru recucerirea din nou a acestei pozițiuni, dau ordinul de luptă Nr. 165 hotărând a se ataca tot cu cele 3 escadroane din rezerva Brigadei și de un batalion din Regimentul 2 Grăniceri, escadroanele fiind însărcinate cu atacul de front prin văile Slatina și Buței, iar Batalionul cu atacul de flanc din spre cota 767 asupra cotei 927.

Operațiunea se execută în ziua de 22 Decembrie, însă din cauza nepregătirii atacului prin artilerie și focul armamentului automat, redus numai la 2 piese de mitraliere, cu tot eroismul atacurilor, nu se obține rezultatul dorit, ast-fel că se revine la locurile de pe care se pornise, reluându-se și legăturile laterale.

În această zi, enervarea unora din Comandanții trupelor Rusești era foarte mare, ea manifestându-se mai ales la aceia din Brigada Usuriană (Tuzemnaia) ce se găsea la aripa mea stângă, prin dese întrebări asupra situațiunei, lăsându-mi impresiunea că sunt gata de a părăsi frontul. Caut a îi liniști arătându-le pe teren pozițiunile pe care se găseau germanii, și a-i convinge că succesul inamicului este numai local, asupra unui punct pe care suntem în curs de recucerire.

Pe la ora 14, începe a se pronunța presiunea inamicului mai la Sud asupra cotelor 629—743—820 și 791, adică, pe frontul ocupat de detașamentul Căpitanului Bălșeanu și de trupele

Ruse, asupra cărora se pronunță o mișcare învăluitoare. În această parte, artileria dușmană începe o activitate mai intensă ca de obicei. Până la lăsarea întinericului, trupele noastre și cele Ruse rămân și rezistă pe locurile pe care se găseau.

La ora 2 noaptea, primesc ordinul Nr. 6 al Brigadei 7-a Mixtă, în care se hotără ca pentru ziua de 23 Decembrie, trupele să continue rezistența. Se adaugă că, în cazul când se va ordona retragerea spre Răcoasa, ariergarda va fi formată din Regimentele 29 Infanterie, 1 Roșiori și 8 Călărași, iar Brigada 5-a Călărași și Detașamentul Căpitan Bălșeanu, se vor retrage prin Vizantea Mânăstirească spre Gogoi, unde vor ocupa poziție de flanc pe parte stângă a văii Sușița.

Presiunea inamicului nereușind asupra centrului și aripei noastre drepte, în ziua 23 Decembrie ea se continuă cu o desvoltare și mai mare, asupra aripei stângi pe frontul ocupat de Ruși.

În această zi la ora 11.45, primesc rapoartele Nr. 1 și 16 ale Căpitanului Bălșeanu și Lt. Col. Steriade, în care arătau activitatea bine pronunțată a artileriei dușmane asupra cotelor 795-820 și 791, din care cauză Rușii strâng liniile telefonice și au părăsit pozițiunea de pe dealul Lazei între cotele 791 și 820.

Raportez aceste informațiuni Colonelului Sturdza care probabil erau cunoscute mai din vreme Comandantului trupelor Române-Ruse din această parte, căci la ora 12.30, primesc ordinul care hotără următoarele:

1. „Inamicul atacă pe valea Putnei cu forțe superioare.

„Trupele Ruse, se retrag spre Est în regiunea Găurile — Măgura Odobeștilor.

„Inamicul atacă și pe valea Sușiței — (cred că vrea să spună că are intenția să atace în această parte, pentru că în acel timp era liniște).

2. Brigada 7-a Mixtă, rezistă și pe urmă rupe lupta, potrivitându-se mișcării dela Sud, ocupând poziție de rezistență spre Răcoasa.

3. Incepând dela aripa dreaptă, Regimentele 1 Roșiori și 8 Călărași, mențin contactul cu inamicul și legătura cu Divizia 15-a iar după ordinele ce vor primi, se stabilesc la Fiționești.

4. Regimentul 29 Infanterie, trimite un batalion la Alba pe șoseaua Câmpuri—Răcoasa la dispoziția Lt. Colonel Macarovici (Comandantul Artileriei Brigadei 7-a Mixtă), iar Lt. Colonel Pascu

cu restul 2 batalioane, va acoperi mișcarea ariergardei spre Est Ruperea luptei și mișcarea ariergardei, după indicațiunea mea telefonică. Acest detașament se duce în cantonament de alarmă pe marginea de apus a satului Răcoasa, cu avant-posturi în apropiere de drumul ce duce spre Mărăști, formând rezerva Brigadei.

5. Regimentul 2 Grăniceri va rupe lupta; el se retrage peste dealuri spre vârful Momâia cota 625, unde va ocupa poziție de rezistență.

6. Regimentul 80 Infanterie, se retrage peste dealuri, după ce a rupt lupta spre Gogoi unde pe malul Nord al Sușiței, va ocupa o poziție de flanc spre șosea, pentru a întârzia înaintarea inamicului încrucișând focurile cu Brigada 5-a Călărași, care va fi pe dealul Palanca.

7. Brigada 5-a Călărași cu detașamentul Căpitan Bălșeanu rupe lupta, rezistă în ariergardă la Nord de Vizantea Mănăstirească pe dealul Munteanu cotele 478—490, și face legătura cu trupele Române (Batalionul 3 din Regimentul 2 Infanterie) la Hârjești Nord Vizantea Răzășească.

8. A 2-a poziție de rezistență, pe dealul „La Palanca” pe malul de Sud al Sușiței, la Sud—Est de Gogoi.

9. Patrurile de cavalerie călare, la dispoziția mea la Răcoasa.

10. Batalionul I-iu din Regimentul 2 Infanterie, pleacă dela cotitura șoselei Câmpurile—Răcoasa ce este între Roșculești — Ciurucul, fiind precedat de toate trăsurile ce se găsesc în Câmpuri. Aceste trăsuri vor merge a se instala la ieșirea de Est a satului Răcoasa.

11. Batalionul 3 din Regimentul 2 Infanterie, ocupă pozițiune de rezistență pe dealul Hârjești cota 455 Nord Vizantea Răzășească, și ține legătura cu Brigada 5-a Călărași care este pe dealul Munteanu.

12. Lt. Colonel Macarovici, retrage bateriile de infanterie de pe dealul Boului, și ocupă cu toate elementele de artilerie, o poziție de rezistență după indicațiunile ce îi am dat.

Mișcarea Brigadei 5 a Călărași și a detașamentului Căpitan Bălșeanu, se execută cum s'a ordonat, până la dealul Munteanu pe care se așează Regimentul 9 Călărași, iar la aripa stângă detașamentul Căpitan Bălșeanu.

Pe această pozițiune ședem de la ora 14 până la ora 15,30,

când de la o ștafetă călare primesc ordinul Nr. 3 al Brigadei 7-a Mixtă cu următorul conținut:

„Comandantul Grupului General Baron Manerheim, ordonă că la Nord de Câmpurile, pe drumul Răcoasa - cotele 772—715 Cașin, să se găsească cel puțin o brigadă de Cavalerie încălecată.

„Am dat ordin Regimentelor 1 Roșiori și 8 Călărași să se oprească la cota 772 Poiana coada văei Babei: Ambele aceste regimente însă, sunt încercate, reduse, oboșite și caii istoviți.

„Pentru executarea ordinelor primite, veți așeza pe poziția de pe dealul Palanca numai detașamentul Căpitanului Bălșeanu, iar D-voastră veți continua marșul până la Răcoasa, unde veți găsi caii la mână ai Brigadei, aduși din ordinul meu dela Panciu ¹⁾.

„La Răcoasa veți încăleca și veți porni la cota 772, unde vei lua însărcinarea dată celor 2 regimente (1 Roșiori și 8 Călărași) luând în acelaș timp sub Comanda D-voastră și Regimentul 8 Călărași (Regimentul 1 Roșiori era redus numai la 60 — 70 călăreți).

„Misiunea, este de a menține legătură între Brigada 7-a Mixtă și Divizia 15-a care se găsește în valea Cașinului, având aripa stângă eșalonată către noi pe dealurile: Cărpeniș, plaiul Zaglov și culmea Țepeii“.

La ora 15.45 se reea din nou mișcarea îndreptându-ne spre dealul Palanca unde trebuie să rămâe detașamentul Căpitan Bălșeanu; în timpul mersului, întâlnim Batalionul 3 din Regimentul 2 Infanterie, ce se găsea pe dealul Hârjeștilor, care urma să se lege la stânga cu detașamentul Căpitanului Bălșeanu.

Scoborând în vale, trecem apa Sușiței prin vad cam la 4 Kilomeri Vest Răcoasa, prin dreptul unei mori unde mă opresc puțin spre a mă odihni, căci mergeam numai pe jos.

Proprietarul morei era la războiu, iar soția sa cu 3 copii mici, din cari cel mai mare avea 7 ani, într'o mizerie de nedescris, locuiau într'o colibă de lemn în corpul morei în mijlocul căreia fumega o buturugă de salcie.

Sărmanii copilași, îmbrăcați numai cu câte o cămăsuță, tremurau de frig în jurul focului și nu scoteau nici o vorbă, iar

1) De fapt, acești cai fuseseră aduși la Răcoasa, mai înainte de luarea acestei hotărâri, pentru a fi înhămați la piesele de artilerie ai căror cai slăbiseră mult, așa că acest ordin a fost poate salvarea cailor noștri, cu cari nu ne-am mai fi întâlnit.

mama lor o femeie voinică cu mâinile încrucișate pe piept, împietrită de griji și suferințe, de asemenea, păstra o liniște care exprima durere, lăsând numai din când în când a îi scăpa câte un suspin, aruncând pe furie câte o privire încruntată asupra noastră; lăsa impresia hotărârei de a înfrunta or ce pericol.

După 15 minute, mă ridic pentru a pleca și mulțumind pentru ospitalitate, îi ofer 20—30 lei pentru a procura ce va crede pentru copii, sumă pe care o primește cu destulă ezitare, și mulțumindu-mi, din fundul unui sac pe care l scoate din o puțină, ia o bucată de carne de porc, pe care în bunul ei simț mi oferă drept compensație a banilor ce primise, spunându-mi: vă văd că sunteți oboșiți, cred și nemâncăți, primiți aceasta de la mine, este carnea unui purcel ce îl am trăiat pentru Crăciun. O rog a o păstra pentru copii, cea ce nu acceptă de cât după multă stăruință.

Despărțindu-ne, întind mâna acestei femei, care îmi o prinde în a sa cu liniște, iar din ochii ei mari, lăsă să fi curgă lacrimi care nu puteau fi de cât, durerea greutăților ce avea de întâmpinat în viitor.

Sărmană femeie, ce vei fi devenit tu și copilașii tăi, căci nici în această mizerabilă locuință nu ai putut rămâne chiar de a 2-a zi locul pe care îți duceai suferințele și apărai viața celor 3 suflete nevinovate, fiind cotropit de dușman, și teatrul unor lupte din cele mai sângeroase.

La ora 18 intrăm în satul Răcoasa, unde Locotenentul Wachman, îmi raportează că executarea ordinului Nr. 3 se va face a 2-a zi, dat fiind lăsarea întinericului și ploaia abondentă care cădea.

Pe Colonelul Sturdza de și era numai ora 19 când m'am prezentat la postul său de comandă, — nu l'am putut vedea, comunicându-mi-se că fiind obosit, s'a culcat.

În Răcoasa, nu se pregătise nimic pentru adăpostirea oamenilor și cailor, din care cauză rămân afară pe timpul nopții în ploaie, afară de acei cari intră fiecare pe unde găsește, îngheșuindu-se în câteva case părăsite.

În dimineața de 24 Decembrie, schimbăm carabinele cu arme de infanterie cu baionete, după care apoi fiecare călăreț trece

la calul său ; din cauza lipsei de furaje în Panciu, pe timpul celor 10 zile, caii slăbiseră foarte mult.

La ora 8, primesc ordinul Nr. 2 al Brigadei 7-a Mixtă, în care se arăta situația pentru ziua de 24 Decembrie și însărcinările de executat astfel :

„Brigada 7-a Mixtă, va trebui să reziste pe pozițiunile indicate prin ordinul precedent.

„Apărarea pozițiunii de flanc de la apus de Gogoi, cu aripa dreaptă pe dealul Teiușului și cu stânga peste Sușița, făcând legătură cu Lt. Colonel Vasilescu (Regimentul 2 Grăniceri), se încredințează Lt.-Colonel Pascu, având sub ordine Regimentele 29 și 80 Infanterie, un batalion în rezervă.

„Regimentul 2 Grăniceri, merge la cota 482 pe dealul Giurcea.

„Batalionul 2 Regimentul 2 Infanterie, face legătura cu trupele Ruse pe dealul Hârjeștilor cota 455.

„Batalionul Căpitanului Mărculescu, (Regimentul 2 Infanterie) ocupă vârful Momâia cota 625.

„Detașamentul Căpitanului Bălșeanu, în rezerva Brigadei la Răcoasa în cantonamente de alarmă, curățind casele ce au fost ocupate de către Chinezi. 1)

„Artileria și bateriile de infanterie, dispuse în jurul satului Răcoasa după cum s'a ordonat verbal.

„Cavaleriei, s'a dat ordine speciale.

„Cer în cursul zilei, schița pozițiunilor ocupate“.

Tot în ziua de 24 Decembrie, pe la ora 10, primesc un ordin de zi fără număr al Brigadei 7-a Mixtă cu data de 20 Decembrie 1916, care conținea multe nepotriviri față de evenimentele ce avuseseră loc, și cu unele subînțelesuri care au fost înțelese mai târziu, după trădarea ce a săvârșit Colonelul Sturdza. De cunoscut mai important din acest ordin, erau următoarele :

„Două luni de zile, iubiți camarazi, am păzit hotarele Vrancei, credincioși și neclintii, contra unui inamic de 4 ori mai numeros (?).

„Am împărtășit frățește împreună, bucuriile și amărăciunile unor lupte crâncene și pline de cinste, dar zadarnice înaintea unui alt inamic de 10 ori mai tare și mai vrednic ca cellalt (?).

1) Rușii au avut în spatele fronturilor, mulți Chinezi pe cari îi întrebuințau la săparea șanșurilor, în vederea rezistențelor ce le făceau în retragere.

„Străduințele noastre frățești imi sunt cunoscute, căci am trăit strâns împreună, căci inimile noastre băteau ca una singură și, un singur suflet era în noi toți.

„Lung, de și acest ordin de zi prea lung pentru a fi citit în fața unor bărbați oboseți ca voi, dacă aș înșira în el toate trupele și numele vrednicilor frați, flăcăi sau bătrâni, mici sau mari, cari merită răsplata cel puțin a mulțumirilor mele.

„Mă închin în fața cinstei voastre adânc, și nu imi este rușine să spun aceasta chiar ca Comandant de Brigadă, în fața ultimului soldat.

„Mulțumesc și aduc laudă deosebită prin ordin de zi, următoarele trupe cu ostașii lor :

(Urmează apoi, Regimentele 2 Grăniceri, 29 Infanterie, 8 Călărași, Brigada 5-a Călărași, Artileria, Detașamentul Căpitan Bălșeanu, Milițienii cari au apărat bateriile, Fata Sanda a lui Măciucă din Sagău, care a făcut un prizonier și a arestat un ticălos).

Acest ordin de zi se termină cu următoarele fraze :

„Atâta răbdare, atâta vitejie, atâta voință din partea voastră, cari sunteți din toate plaiurile Țării, mă îndreptățește a crede că va veni ziua mântuirii.

„Așteptați, că are să vină ziua mântuirii, nu prin străini, prin noi înșine“.

„Stați cu gândul la Horia, Cloșca și Crișan, la Jianu și Tudor Vladimirescu.

„Indeplinesc o datorie de bun român și de frate, scriindu-vă acest ordin de zi și poruncind să vi se citească la Toți.

„Fie să'l înțelegeți pe deplin până la sfârșit,

— Al vostru iubitor Comandant de Brigadă

Colonel A. D. Sturdza

Din conținutul părții finale a acestui ordin, rămâne evidentă intențiunea Colonelului Sturza de a săvârși trădarea la care să se asocieze și acei 2 bine cunoscuți de întreaga suflare Românească, atunci când mai târziu, din rândurile inamicului la care a dezertat, v'a trimite „Chemarea“ despre care se va vorbi mai la vale, și pe care înaintea întâmplării acestei mișcări nimeni nu și-o putea închipui.

IV.

Conform ordinului Nr. 178 al Brigadei 5-a Călărași, la ora 15 (24 Decembrie) cele 3 regimente ce intrau în compunerea sa, se pun în mișcare în direcțiunea: Alba—Mărăști, iar de aci spre Nord, către cotele 536—670—711—731—773—715; la cota 494 Poiana Băncilă, trebuia se să facă legătura cu Divizia 15-a.

Acest front a cărui lungime era aproximativ 20 Kilometri, a fost împărțit în 3 sub sectoare de Regiment, repartizate astfel:

Regimentul 10 Călărași, dela cota 494 Poiana Băncilă, (legătura cu Divizia 15-a) până la cota 779 Bradul lui Soare.

Regimentul 9 Călărași, de la cota 779, până la Nord de cota 711 Poiana la Incărcătoarea.

Regimentul 8 Călărași, ocupă Poiana la Incărcătoarea cota 711, până la cota 536, unde face legătura la stânga cu Brigada 7-a Mixtă

Logic era ca postul meu de comandă să fie în spatele acestui front în localitatea Pralea, cum însă nu dispuneam de fir telefonic pe o distanță de 5 Kilometri cât era până la Pralea, prefer să rămân la Poiana Incărcătoarea, punct mai important al frontului, unde sosesc la ora 18.30, și găsesc adăpostit într'un coșar de oi pe Colonelul Cantavara, Comandantul Regimentului 1 Roșiori, și pe Colonelul Cihoschi, Comandantul Regimentului 8 Călărași.

De la Mărăști spre Nord, drumul transformându-se în potecă, secția de mitraliere a Regimentului 9 Călărași nu mai putea înainta, din care cauză împreună cu trenurile de luptă ale unităților, se îndreaptă spre Fiționești și de aici apoi merge la Pralea.

Pentru sigurața frontului, Regimentul 9 Călărași împinge patrulele de siguranță spre Vest pe dealul Purcarului, Plaiul Uzului, dealul Fetișoara, Pârâul Petricicul Mare, cotele 479-451, iar Regimentul 8 Călărași spre Petricicul Mic, dealul Drăgan, Pârâul Mărioarei, drumul ce trece pe Culmea Drăgan și drumurile care de la cota 782, duc pe văile ce dau în valea Sușitei și a Babei și în localitatea Roșculești.

În această regiune complet păduroasă, foarte accidentată,

lipsită de furaje ce era și greu a fi aduse neavând drumuri ci numai poteci, nefiind posibil a păstra caii lângă noi, îi trimit în spatele frontului la Pralea, sat și el vârat în munte și foarte sărac, din care cauză obțin aprobarea ca să fie duși și mai înapoi în localitatea Urechești (pe Trotuș), reținând în Pralea numai câte 30 cai de fiecare regiment, necesari pentru legături, ștafete și aducerea hranei trupei pe front pe samare.

Din cauza pierderilor suferite, se reduce Nr. oamenilor lăsați la cai, realizând ast-fel de fiecare escadron aproximativ 70 luptători descălcați.

În ziua de 25 Decembrie, până la ora 12, instalarea trupelor pe front este terminată, afară de legătura de la aripa dreaptă cu Divizia 15-a la cota 494, care se face pe la ora 16.

Trenurile regimentare merg și ele la Urechești, iar la Pralea vin trenurile de luptă, care sosesc în seara de 25 Decembrie, operațiuni ce provoacă lipsa totală a hranei pentru această zi (Crăciunul).

În această zi, inamicul nu desvăluie nici o activitate pe frontul ocupat de Brigada 5-a Călărași, ni se comunică însă că a spart frontul Corpului 3 Armată la Măgura Odobeștilor, și a atacat localitatea Zariștea.

Brigada 7-a Mixtă, intră sub ordinele Grupului Oituz-Vrancea, Comandat de Generalul Grigorescu Eremia, care ocupă frontul: Arșița Mocanului, dealul Pietrosu, Vârful Fetișoarei - Poiana Coadă vâei Babei cota 772, dealul Dorului cota 679—Răcoasa și vârful Momâia inclusiv.

Brigadei a 5-a Călărași pe acest front, îi se afectează sectorul de la stângă Diviziei a 15-a și până la cota 536 Nord Mărăști, unde se face legătura cu Regimentul 1 Roșiori,—căruia îi se dase ordin a rămâne pe front,—prin Regimentul 8 Călărași. care se întărește cu un escadron din Regimentul 9 Călărași.

Din această cauză, Brigada 5-a Călărași aduce modificare la ordinul precedent, hotărând ca Regimentul 10 Călărași să ocupe frontul de la aripa stângă a Diviziei 15-a, având 3 escadroane în regiunea cotei 715 Ursoiul Mare, iar al 4-lea escadron în regiunea cotei 494 Poana Băncilă; făcând legătura cu cota 439, dealul Putinei, și să supravegheze spre Sud Plaiul Haloșul Mare, Plaiul Ursului, dealurile Păcurei—Purcarului—Brănișteanu-lui și apoi să se lege la stânga cu Regimentul 9 Călărași,

Regimentul 9 Călărași, să ocupe cota 773 și să supravegheze dela Vest la Est prin dealurile Plaiului și Ursului cota 587, Plaiul Petricica Mare, dealul Petricicelele, Pârâul Petricica Mică, dealul Movila Fetișoara, dealul Drăgan și drumul ce duce de la cota 772 la cotele 773—715,

Regimentul 8 Călărași la stânga Regimentului 9 Călărași, să ocupe cotele 782-670 și 536 unde se va lega cu Regimentul 29 Infanterie, și să supravegheze pârâul Găurile, plaiul Gaura, pârâul Mirioarei, dealul Mirioarei, dealul Coada Vânătorului și Babei, Valea Babei, drumul la cota 670 spre Câmpuri și Roșculești.

În ziua de 26 Decembrie, până la ora 13, pe tot frontul este liniște, și din informațiunile ce primesc, trupele inamice își fac apariția pe dealurile Fetișoarei și Arșiței, având 2—3 batalioane și aproximativ 16 tunuri în Câmpuri.

Dela recunoașterea comandată de Sub-Locotenentul Atanasof, primesc informațiunea că a văzut pe dealul Burguleț aproximativ 2 companii inamice, care înaintau spre cotele 465 și 480 de pe dealul Văcuța, iar un batalion inamic dela Roșculești, înaintează spre cota 536 (Mărăști).

La ora 15,30, inamicul pe 3 coloane atacă cota 670 pe frontul Regimentelor 1 Roșiori și 8 Călărași, ale căror slabe forțe se retrag spre cota 711 Poiana la Incărcătoarea, unde se mai aduce un escadron din Regimentul 9 Călărași.

La ora 16,30, inamicul pronunță atacul și asupra cotei 711, atac ce este însă oprit, continuându-se împușcăturile până la ora 17 când odată cu lăsarea întinericului, încetează ori ce acțiune.

Din cauza retragerii Regimentul 8 Călărași spre Est, aripa stângă a Regimentului 9 Călărași rămâne în vânt, fără nici o legătură, ceea ce provoacă rabaterea acestei aripi spre cota 643, (2 Kilometri Est cota 711).

În noaptea de 26 Decembrie, sosește în ajutorul Brigadei 5-a Călărași, un Batalion din Regimentul 13 Infanterie, și un ordin al Brigadei 7-a Mixtă, cu următorul conținut:

„Frontul Lt.-Cotonel Pascu, (Regimentul 29 Infanterie) a fost atacat de 3—4 companii inamice, învăluindu-i aripa dreaptă.

„La aripa stângă a Brigădei, pe frontul Maiorului Constantinescu și Căpitanul Mărculescu (Regimentul 2 Infanterie), la o presiune a unui Grup German însoțit de mitraliere și de 1—2

tunuri, Batalioanele lor s'au retras în valea Sușiței, lăsând în grija Grănicerilor să recucerească pozițiile pierdute".

Acestui ordin, urmează un altul cu Nr. 11, pe care îl primesc în dimineața zilei de 27 Decembrie ora 7, în care spunea că în situațiunea trupelor noastre a intervenit o modificare, prin pierderea vârfului Momâia de către Batalionul Căpitanului Mărculescu, atribuind această pierdere slăbiciunii acestui Căpitan, adăogând a se comunica ofițerilor și trupei, că l-a executat.

Se mai face cunoscut, că pentru acea zi (27 Decembrie) la ora 7, va începe bombardarea vârfului Momâia, după care apoi, înălțimea va fi atacată de trupele lui „Mahmud Gazi“ din Divizia Bagrațion, în unire cu trupele Române.

La ora 17.30, primesc ordin de a mă prezenta fără întârziere la postul de Comandă al Colonelului Sturdza spre a mi se preda Comanda Brigadei a 7-a Mixtă, numitul Colonel fiind chemat la Bacău la Armata 2-a.

Las comanda frontului Colonelului Cihoschi, și la ora 9 sunt la Cantonul de pe șosea, la 2 kilometri Sud-Est Răcoasa, unde se găsea postul de comandă, de unde Colonelul Sturdza lipsea, fiind dus pe frontul batalionului Căpitanului Mărculescu, sub cota 625 vârful Momâia, de pe care se retrăsese în noaptea precedentă.

La ora 10 înapoindu-se, la intrarea în camera în care mă găseam, îmi spune că a împușcat pe căpitanul Mărculescu și Locotenentul Ciulei, cari au fugit cu trupa de pe poziția ce li se încredinșase a apăra, (Momâia) după care apoi, mă pune la curent cu schimbarea sa de la Comandă, provocată prin numirea la Comanda Diviziei 15, adăogând că va trebui să stăm 2 zile împreună, pentru a mă pune bine la curent cu situația.

Pe la ora 12, trupe inamice în forță de circa 6 companii, atacă în direcția cota 711, (Poiana la Incărcătoarea) pe frontul poziției ocupată de Batalionul din Regimentul 13 Infanterie, Comandat de Căpitanul Dobrovici, ce fusese trimis ca ajutor Brigadei a 5-a Călărași în seara de 26 Decembrie. În rezerva acestui batalion la o depărtare de circa 400 metri, se găseau 2 escadroane din Regimentul 9 Călărași. Acestui atac însă nu i se opune o rezistență serioasă, căci atunci când inamicul ajunge la o depărtare de aproximativ 300 metri, se retrage în grabă spre Nord prin pădure, antrenând în mișcarea sa precipitată, și

cele 2 escadroane, din care cauză, inamicul pune stăpânire nu numai pe cota 711, dar și pe 731 și 773.

Această din urmă cota (773), este recucerită de un batalion din Regimentul 80 Infanterie sub comanda Căpitanului Șerbănescu, ce fusese trimis de la Cașin tot în ajutorul Brigadei 5-a Călărași, și care apare pe frontul nostru, în punctul arătat, tocmai în momentul când inamicul ajunsese pe cota 773, și, dându-și seama de situațiunea critică a trupelor noastre, fără nici o pierdere de timp, contra atacă cu vigoare, gonind inamicul de pe cota 773, făcându-l a se retrage spre Sud către cotele 731 și 711.

Cu toată violența și bravura acestui contra atac, aceste 2 cote rămân în mâna inamicului care instalase pe ele piese de mitraliere, în special pe cota 711, punct foarte important pe acest front, pe care apoi mai târziu Germanii l'au organizat în beton. Cota 711, (Poiana la Incărcătoarea) era cheea poziției dușmane care în ofensiva din Iulie 1917 prin organizarea ei puternică, a opus cea mai îndelungată rezistență, și nu a fost cucerită de cât numai prin învăluire și căderea trupelor noastre în spatele ei. Este rezistența inamică, care a produs cele mai mari pierderi Diviziei a 6-a.

Pierderea cotelor 711 și 731, impune modificarea frontului nostru din această parte, care de la cota 756, se scoboară la Sud-Est pe cota 553 și apoi pe 611, 540 și 643, pe care front rămân intercalate între escadroanele de Cavalerie și cele 2 batalioane, pentru a opune o mai puternică rezistență atacurilor inamicului, care prin această parte, în mod evident desemna străpungerea prin valea Pralei, pentru a ajunge în valea Trotușului.

În zilele de 27 și 28 Decembrie, cât am stat la postul de Comandă al Colonelului Sturdza, nu mi-a arătat și nu mi-a spus nimica — aștepta un moment de mai multă liniște, după care apoi să mergem împreună, a vedea care este situația. Această întârziere nu era numai decât necesară, și nici n'am înțeles scopul ce urmărea. Rămâne neînțeles și faptul, că deși făceam parte din Grupul Generalului Grigorescu, acesta nu avea cunoștință că din dimineața de 27 Decembrie, nu mă mai găseam la Comanda Brigadei 5-a Călărași, fiind chemat de Colonelul Sturdza pentru a'mi lăsa Comanda Brigadei 7-a Mixtă.

Aceasta reese din ordinul Nr. 1093 din 26 Decembrie a Grupului General Grigorescu, adresat mie personal și primit la

Postul de Comandă al Brigadei 5-a Călărași (după ce pleasem) în ziua de 27 Decembrie, în care ordin se hotăra formarea unui detașament compus din 2 batalioane de infanterie cu o mitralieră, o companie de bicicliști, o baterie de 0.53 și 3 Regimente de Călărași, ce sunt puse sub ordinele mele.

Generalul Grigorescu află însă în ziua de 27 Decembrie, că nu mă găseam la postul meu de Comandă, și întrebă pe Colonelul Sturdza la telefonul din camera în care mă găseam și eu: „Unde este Colonelul Scărișoreanu“, la care întrebare i se răspunde: „lângă mine, îl pregătesc a îi lăsa Comanda Brigadei, eu fiind chemat la Bacău la Armata 2-a“.

Probabil în ziua de 28 Decembrie, între Generalul Grigorescu și Comandantul Armatei a 2-a, au avut loc explicațiuni asupra schimbării în comandă, care urma să se producă într'un moment critic și, asupra însărcinării ce mi se dase, căci la ora 18, Colonelul Sturdza 'mi dă ordin a mă înapoia la Brigada mea, el continuând mai departe exercitarea comenței.

La ora 18.30, plec călare către postul meu de Comandă (cota 643), având din cauza întunericului drept călăuză, pe Locotenentul Paret și un sergent din Regimentul 8 Călărași a cărui locuință era în satul Verdea.

Ploaia și întunericul ne îngreunează foarte mult mersul, și de abea la ora 20.30' sosim în localitatea Verdea, uzi până la piele, din care cauză mergem la domiciliul sergentului, pentru a ne usca și a aștepta încetarea ploii care începuse a se transforma în zăpadă, timpul răcindu-se simțitor.

Părinții Sergentului, bucuroși căși vedeau băiatul, ne privesc cu foarte mare bună voință, pregătindu-ne și masa la vatra ce ardea chiar în camera unde se adăposteau, la care 'mi usuc hainele și încălzesc trupul.

Intre orele 23-24, părăsim casa ospitalieră unde ne găseam atât de bine, lăsând cu sufletul îndurerat pe cei 2 bătrâni ceși iau rămas bun de la fiul lor cu ochii plini de lacrimi; și pe o ploaie transformată în lapoviță, înaintăm cu greutate numai în pasul cailor, strecurându-ne printre viroagele adânci ce duceau în spre Pralea.

La ora 2 suntem la cota 643, unde mi se spune că postul de Comandă fusese mutat în satul Pralea, localitatea în care ajung la ora 4; aci gălesc pe Colonelul Cihoschi luând interogatoriul

la 2 prizonieri Germani, ce fuseseră prinși în acea noapte de patrulele din Regimentul 9 Călărași, după care apoi 'mi prezintă ordinul Nr. 1093 al Diviziei a 15-a, adresat mie personal ce cuprindea următoarele :

„Trupele noastre în contact direct cu inamicul se găsesc pe linia : Dealul Arșița Mocanului — Pietrișului (cota 668) — păraul Pietrosu — Vârful Arșița — Vârful Fetișoara — Poiana Coadă Văei Babei cota 670 — dealul Mărăști — păraul Alba — Vârful Momâia cota 625.

„Aripa stângă a Diviziei 15-a, se întinde până la vârful Fetișoara, unde se găsesc 6 companii, iar aripa dreaptă a Brigadei a 7-a Mixtă, se găsește pe dealul Mărăști, cota 563.

„Pentru apărarea terenului rămas liber între cele 2 grupuri din valea Sușiței, (Divizia 15-a și Brig. 1-a Mixtă), se formează un Detașament compus din Regimentele 8, 9 și 10 Călărași — 2 batalioane infanterie cu o mitralieră, o baterie de artilerie de 53 mm. și o companie de Cicliști, pus sub ordinele Colonelului Scărișoreanu R.

„Însărcinarea detașamentului, este de a stabili legătura între Divizia 15-a și Brigada 7-a Mixtă.

„A se opune ori cărei încercări de înaintare a inamicului pe direcțiunile care duc spre flancul stâng al Diviziei spre Cașin, cât și pe direcția Pralea — Căiuți.

„A preveni și împedica infiltrațiunile care, în totdeauna, au produs panică și dezordine în rândul luptătorilor.

„Pentru constituirea detașamentului, s'au luat următoarele măsuri :

„Regimentele 8, 9 și 10 Călărași, se găsesc eșalonate dela cotele 670—715 după cum raportează Comandantul Brigadei 7-a Mixtă, iar dispozitivul cred că este cunoscut Colonelului Scărișoreanu, care se găsește la fața locului.

„Un batalion din Regimentul 13 Infanterie, a fost trimis în cursul nopții de 26 Decembrie la Coadă Văei Babei unde se va opri. 1)

„Un batalion din Regimentul 80 Infanterie, va pleca în ziua

---

1) După cum am arătat mai sus, acest batalion împins spre cota 711 după o slabă rezistență se retrage precipitat de pe poziția ce ocupă, antrenând în retragere și cele 2 escadroane ce avea în spate și merg spre cota 731.

de 26 Decembrie la ora 2 p. m., și se va opri la cota 779 Bradul lui Soare. ¹⁾

„Compania de Bicicliști, a fost trimisă tot astăzi cu trenul la Căiuți, iar de aci v'a continua marșul pe jos la Pralea, unde se va găsi în seara de 26 Decembrie“.

De fapt, situațiunea arătată în acest ordin, după cum s'a văzut mai sus, nu mai corespundea cu realitatea, din care cauză a trebuit să îi aduc modificări în distribuirea forțelor pe pozițiunile ce se găseau în stăpânirea noastră, în modul următor:

La aripa stângă, Regimentul 8 Călărași se lega cu Regimentul 1 Roșiori, la 2 Kilometri Sud cota 707 (2 km. Est cota 643) iar pozițiunea ocupată de Regimentul 1 Roșiori, trecea prin cotele: 707 — 643, unde se lega cu batalionul din Regimentul 80 Infanterie, care ocupa cotele: 540 — 611 — 722 și 779. Aci se făcea legătura cu Regimentul 9 Călărași, care prelungea poziția la Nord pe cota 705, iar mai departe Regimentul 10 Călărași, pe cotele 715 și 494 unde se făcea legătura cu Divizia 15-a.

Acest front, se împarte în 3 sub-sectoare astfel:

Sub-sectorul din dreapta se afectează Regimentului 10 Călărași, cel din centru batalionului din Regimentul 80 Infanterie, și cel din stânga Regimentelor 8 și 9 Călărași.

În rezerva de sector, se păstrează Compania de Bicicliști, care se instalează la cota 491 (confluența pârâului Secu cu pârâul Ursoaia), împreună cu batalionul din Regimentul 13 Infanterie, după atacul din ziua de 27 Decembrie, iar bateria de artilerie de 53 mm., ce mi se repartizase, nu se mai trimite.

Legăturile frontului, cu posturile de Comandă de sub sector și de sector, din cauza lipsei de cablul telefonic, se face prin oameni, cea ce provoacă mari întârzieri în comunicarea ordinelor și primirea rapoartelor.

În dimineața de 29 Decembrie la ora 10, printr'un curier primesc ordinul Nr. 1128 din 28. XII. ora 8.50 p. m., al Diviziei a 15-a în care se ordona următoarele:

„Astăzi detasamentul Lt.-Colonel Crăiniceanu, împreună cu o parte din trupele Colonelului Constantinescu (Regimentul 65

¹⁾ Acest batalion, probabil a plecat mai târziu, căci sosește la cota 779 la 27 Decembrie ora 16 30 când și pronunță atacul în contra trupelor dușmane ce ocupase cota 773, respingându-le.

Infanterie, pleacă la ora 8 dimineața (29 Decembrie) din Poeana Băncilă, cu misiunea ca împreună cu trupele noastre de pe dealul Arșiței — pârâul Pietrosul — pârâul Haloșu Mare — dealul Plaiul Ursului, să respingă și să nimicească inamicul care ocupă vârful Fetișoarei cota 575.

„Cele 2 batalioane ce se găsesc la Paltin cota 779, și care intră în compunerea detașamentului D-voastră, împreună cu Regimentele 8, 9 și 10 Călărași, vor forma flancgardă pe partea stângă a trupelor noastre care vor ataca vârful Fetișoarei, împiedicând la timp trupele dușmane cari ar putea veni în ajutorul celor ce vor fi atacate de trupele noastre. În acelaș timp, se va păzi și drumul Pralea — Căiuți.

„În cosecință, detașamentul Colonelului Scărișoreanu, va concura la acest atac, trebuind a avea legătură materială cu aripa stângă a Diviziei a 15-a, iar prin patrulă numeroase care să converge spre vârful Fetișoarei, se vor împiedica ajutoarele inamice care ar veni în sprijinul trupelor sale de pe vârful Fetișoarei“.

După cum se vede, acest ordin se primește cu întârziere, adică la ora 10, iar acțiunea proiectată începea la ora 8. Totuși, se ordonă Regimentelor 9 și 10 Călărași a sprijini atacul, și a împiedica eventuale ajutoare ce s'ar trimite de inamic în spre vârful Fetișoarei.

Până la ora 1630 când se lasă întunericul, informațiunile trimise de patrulă, arată că de inamic nu s'a trimis nici un ajutor. Pe frontul batalionului din Regimentul 80 Infanterie, activitatea patrulelor inamice destul de energică, este respinsă pretutindeni, împiedicându-se infiltrațiunile ce probabil inamicul încerca a face, pentru a pătrunde în Valea Pralea, iar de aci la Căiuți în valea Troțușului.

V.

Din cele expuse până aci, rezultă că inamicul accentua presiunea sa pe frontul detașamentului ce comandam, în scopul de al străpunge în această parte, care era cea mai apropiată și deci cea mai convenabilă de a ajunge în valea Troțușului, prin valea Pârâului Pralea care dela satul Pralea, începe a se deschide mult, fiind prevăzută și cu o bună linie de comunicație.

Din această cauză, Marele Cartier General hotărăște a tri-

mite pe acest front o Divizie de Infanterie Română și, una de Cavalerie Rusă.

Pentru Divizia de Infanterie Română, în noaptea 29 — 30 Decembrie la ora 5, primesc ordinul Nr. 1116 al Diviziei a 15-a, cu care mi se face cunoscut că pe la valea Zăbrăuțului din spre Fiționești, ne vine în ajutor o Brigadă de Infanterie, în a cărei întâmpinare mi se ordonă să trimit un ofițer care să o conducă la Pralea, și să comunic Comandantului acestei Brigade care este situația detașamentului meu pe frontul ce ocupam. Se mai ordona ca această Brigadă în timpul mișcării, să se acopere cu o gardă de flanc pe „Dealul Mare“, care să atace trupele inamice cari ar avea intențiune de a îi împedica marșul.

La ora 6, trimit ofițerul ce se ordonase pentru a eși în întâmpinarea acelei Brigade (făcea parte din Divizia 7-a), cu instrucțiuni de a o aduce pe potecile din pădure în regiunea dela Est de cota 707, unde sosește la ora 16, măsură luată în scopul de a îi scurta drumul, și de aci, realizarea unei economii de timp, de oare ce în acea zi nu putea ajunge de cât la Pralea iar a 2-a zi, ar fi trebuit să se pue în mișcare, pentru a veni, în spre frontul pe care mă găseam. Nu mai puțin prin această măsură, se evită o oboseală mai mult a trupelor.

Comandantului acelei Brigade, îi predau ordinul Nr. 1137 al Diviziei a 15-a, care îi hotăra ca însărcinare împiedicarea înaintării inamicului în direcțiunea liniei ferate Onești-Adjud pe frontul coprins între cota 773 Ursoiul Mic și dealul Alba (un km. Nord Mărăști).

Pentru îndeplinirea acestei însărcinări, se ordonă a ataca și respinge forțele inamice semnalate la Coadă Văeii Babei, cota 772 - Poiana Incărcătoarea, cota 711—cotele 670 și 536, în care scop îi se pune la dispoziție, și bateriile de artilerie ce se găseau la Căiuți.

Tot în aceeași zi (30 Decembrie) pe la ora 14, intră în localitatea Pralea și Divizia de Cavalerie Rusă „Cazaci de Don“ iar la ora 15 Comandantul acelei Divizii, însoțit de Șeful de Stat Major, vin la postul meu de Comandă, unde li se aduce la cunoștință situațiunea trupelor amice și inamice pe frontul ce ocupam.

Această Divizie conform ordinului Armatei a 2-a Nr. 2863 din 29 Decembrie, era pusă sub ordinele Grupului „Oituz-Vran-

cea", comandat de Generalul Grigorescu, care cu ordinul Nr. 1149, îi dă însărcinarea de a face legătura între Brigada 7-a Mixtă și Brigada 5-a Călărași, ocupând frontul coprins între cota 777 Poiana Suiu și cota 516 (5 kilometru Nord Răcoasa).

După aproximativ 30-40 minute, pornesc recunoașteri călări în direcția pozițiilor ce urmau să ocupe, iar restul Diviziei, rămâne pe timpul nopții în sat și în împrejurimi, unde se dedau la cele mai urâte fapte de siluire asupra ori cărei femei, la furturi, beții și împușcări de vite și chiar de oameni, cari se opuneau mișelilor lor, în vederea și auzul Comandanților lor.

Ori ce încercare de a face să înceteze aceste acte de sălbăticie, nu are nici o reușită, cu toate protestările ce personal fac chiar Comandantului de Divizie, de la care primesc răspunsul stupid de a îi se arăta acei ce au săvârșit faptele, ceea ce însemna că se lasă deplină libertate săvârșirii acestor mișelii.

Indrăsneala acestor destrăbălări, merge până la încercarea de se fura niște vite chiar de la proprietara casei unde aveam postul de comandă, încercare căreia se opune trupa ce aveam la acel post, care pune mâna pe arme, gonindu-i ca pe cei mai ordinari borfași.

A 2-a zi (31 Decembrie) de dimineață, această Divizie de trist ajutor, pleacă pe frontul ce îi se hotărâse spre marea mulțumire a nenorocitei populații, care rămâne aproape complect ruinată și necinstită de însăși aliații noștri. Văzându-i îndrumându-se pe pozițiile pe care noi rezistaserăm până atunci, gândul mă poartă asupra celor ce s'ar putea întâmpla, din cauza unei lipse de hotărâre de a rezista și ei cu atâta îndărătnicie și spirit de sacrificiu cum făcuserăm noi, fiind coprins de în-doiala rezultată din destrăbălarea pe care o confirmaseră atât de evident.

Din fericire, pozițiunea ce li se hotărâse a apăra, în zilele următoare a fost cea mai puțin expusă incursiunilor inamice, așa că nu li se cerea alt-ceva, de cât a sta liniștiți pe locurile pe care se găseau.

Pe frontul detașamentului ce comandam, adăogându-se ajutoarele arătate mai sus, este ocupat ast-fel:

Divizia 7-a infanterie, dela cota 773 Ursoiul Mic până la cota 643 (2 Kilometri Vest cota 707). Divizia de Cazaci, de la această cotă până la cota 516 (dealul la Curmătura). Detașamentul de

Nord, sub comanda mea de la cota 773 Ursoiul Mic, până la 494 Poiana Băncilă.

În vederea operațiunilor ulterioare, în zona coprinsă între văile Oituzului și a Sușiței, se constituie un Comandament unic al aceluiaș Grup de forțe, sub comanda Generalului Grigorescu Eremia, în a cărei compunere intra Diviziile 7, 12 și 15. Divizia de Cazaci de Don, Brigada 7-a Mixtă, Brigădele 4 și 5 Călărași și o Brigadă de Infanterie de formațiune nouă.

Cum unele din unități se găseau risipite și depărtate de Comandamentele cărora aparțineau, se ia măsura de a se pune în ordine printr'o nouă grupare, ce se comunică cu ordinul Nr. 1158 al Grupului menționat, pe care'l primesc în seara de 30 Decembrie, în care se făcea și cunoscut că inamicul concentrează forțe numeroase, în regiunea coprinsă între văile Cașinului și a Sușiței, cu intențiune vădită de a străpunge frontul, pentru a ajunge în valea Trotușului.

De asemenea, se arăta situațiunea trupelor inamice cari ocupau pozițiunile de pe dealurile Arșița Mocanului—Pietrosu—Arșița Fundul Lărguței—Vârful Fetișoarei—Drăgan—cotele 773 și 711 (Poiana Încărcătoarea), 536 (dealul Mărăști) cu localitățile Gogoi și Alba.

Trupele noastre se găseau în contact apropiat cu inamicul și ocupau: cota 580 (2 Kilometri Sud fabrica de Sticlărie—Piscul Rața cota 510 dealul Arșiței—dealul Fetișoara cota 536—Plaiul Ursului—dealul la Paltin—cota 779—Oușoru—cota 756—643 și 707 Poiana Suiu—dealul Mare cota 516, dealul Burduiului—localitatea Răcoasa—Vârful Momăia cota 625, unde se făcea legătura cu trupele Generalului Manerheim.

Însărcinarea, era de a opri cu orice preț înaintarea inamicului spre Valea Trotușului, în care scop se ordona a se pronunța o acțiune ofensivă, pentru a se cuceri cota 603 dealul Drăgan—Poiana Coadă Văei Babei, cota 772—Poiana Încărcătoarea cota 711 și Poiana Dragoș.

În vederea acestei acțiuni, trupele se vor dispune astfel: Divizia 15-a, să se menție pe frontul coprins între cota 580 și Vârful Paltin cota 779 inclusiv.

Divizia 7-a împreună cu Brigada 5-a Călărași și Compania de Bicicliști cari se pun sub ordinele Diviziei a 7-a, vor ocupa frontul dela cota 779 până la cota 707 Poiana Suiu inclusiv.

Divizia de cazaci de Don, de la cota 707 până la cota 516, făcând legătura la stânga cu Brigada 7-a Mixtă.

Brigada 7-a Mixtă, de la cota 516, până la vârful Momâia cota 625 : acest front urma să fie întărit cu trupele Diviziei 12-a, ce urmau a sosi.

Regimentul 8 Călărași este scos de sub Comanda Brigadei a 5-a Călărași, și trimis la Cașin, unde intră în compunerea Brigadei a 4-a Călărași,

Acest dispozitiv, trebuia să fie terminat în dimineața zilei de 31 Decembrie ora 7 dimineața, având eșalonare în adâncime, iar data începerii acțiunii ofensive, urma să se hotărască ulterior, prin ordin special.

Ordinul se încheea cu cuvinte de îmbărbătare și de amenințare (cum de alt-fel mai în tot cursul războiului s'a obicinuit) exprimate ast-fel :

„Cer de la toți Comandanții începând cu cel de Ploton, să pună toată râvna, inteligența și străduința, pentru ca acțiunea ofensivă să fie dusă la un bun sfârșit, cunoscându-se de fiecare, că ne găsim la o răspântie pentru apărarea noastră națională.

„Cer de la ofițeri și gradați să încurajeze oamenii, explicându-le că în sectorul nostru, suntem mai numeroși de cât inamicul și mai puternici de cât ei, și că prin urmare, nu trebuie de cât hotărâre spre a învinge sau muri.

„Mai fac cunoscut că acei ce se vor retrage fără ordin, vor fi împușcați în fața frontului“.

În aceeași seară (30 Decembrie), primesc dela Divizia 7-a sub ordinele cărea intrasem, ordinul Nr. 421, de a mă prezenta la Postul de Comandă, unde dau lămuriri asupra situațiunii de pe front, după care apoi primesc ordinul Nr. 33 referitor la operațiunile de executat, care în ce privea detașamentul ce comandam, este de reținut că el trebuia să se retragă după ce vor intra pe poziție, trupele din Divizia 7-a, al cărei front se împarte în 3 sectoare de Regiment, cu un al 4-lea Regiment în rezervă generală la cota 410.

Ocuparea acestui front de către Divizia 7-a, se hotăra a fi terminată în dimineața zilei de 31 Decembrie, iar unitățile ei, să fie conduse pe pozițiunile respective, de către călăreții din Brigada 5-a Călărași.

Inlocuirea se face după cum se hotărâse, însă unitățile din

Brigada 5-a Călărași sunt reținute pe acelaș front în ziua de 31 Decembrie, stând amestecate cu trupele de infanterie, pentru completarea detaliilor de care mai era nevoie.

În seara de 31 Decembrie pe la ora 16, inamicul atacă cota 779 din sectorul I-iu, pe care se găsea Regimentul 14 Infanterie, care este respins de pe această cotă. Pentru recucerirea acestei poziții, Divizia 7-a, dă ordinul Nr. 427 de a se ataca în dimineața zilei de 1 Ianuarie 1917 de Regimentul 14 Infanterie, împreună cu Regimentul 27 Infanterie din Sectorul 2. Trupelor Brigadei 5-a Călărași tot în dimineața de 1 Ianuarie, se ordonă să părăsească sectorul I-iu și să intre pe pozițiunile din sectorul 2 părăsit de Regimentul 27 Infanterie.

În dimineața de 1 Ianuarie, schimb postul de Comandă, împingându-l mai înainte, pe dealul lui Blăgan, unde ajung la ora 8.30, ¹⁾ iar de aci, mă îndrept spre pozițiunile ce trebuiau să fie ocupate de Regimentele 9 și 10 Călărași.

Cu surprindere, văd că aceste 2 regimente nu se găseau încă pe aceste pozițiuni, din cauză că în loc de a se pune în mișcare cel mai târziu la ora 5 dimineața, pornesc la ora 8; așa că ocuparea poziției se termină pe la ora 11.30.

Din această cauză, frontul sectorului 2 stă aproape 3 ore fără nici o supraveghere, și grație numai faptului că inamicul era atacat în acel timp la cota 779 de cele 2 regimente de infanterie (14 și 27), nu încearcă nici o incursiune în această parte a sectorului 2, pe care l-ar fi găsit complet descoperit, și ca urmare, posibilitatea de a învâli și chiar cădea în spatele aripei stângi a Regimentului 27 Infanterie care executa atacul.

De și această nepăsare a Comandanților de regimente, nu avusese nici o înrăurire nenorocită, gravitatea faptei însă nu putea fi trecută cu vederea, ca atare, o raportez în toate detaliile ei, Comandanțului Diviziei a 7-a; rămâne însă fără nici o urmare, act de indulgență, sprijinit pe faptul că nu avusesem nici o neplăcere.

Atacul dat de Regimentele 14 și 27 Infanterie asupra cotei 779, gonește pe dușman de pe această poziție, care revine din nou la atac pe la ora 13, și cu toată violența pregătirei ce face

1) Având nevoie de o călăuză care să mă conducă la noul post de comandă, fără a risca să cad în regiunea ocupată de inamic, se oferă cu mult curaj și bună voință, femeia căreia îi scăpasem vitele din mâinele Rușilor,

este respins cu mari pierderi, fiind contra atacat de rezervele din sectoarele 1 și 2, din Regimentul 27 Infanterie și Brigada 5-a Călărași.

La ora 21.30, primesc ordinul Nr. 35 al Diviziei a 7-a, în care se precizează punctele prin care să treacă frontul Diviziei, hotărând cotele: 779-773-506-643 și 579, iar repartizarea acestui front pe sub sectoare, ast-fel: de la cota 779 până la 773, sub sectorul I-iu apărat de Regimentul 15 Infanterie Lt.-Colonel Pirici -- de la cota 773 până la 506 sub sectorul 2 Brigada 5-a Călărași, sub comanda mea, având ca întărire un batalion din Regimentul 14 Infanterie în rezervă de sub-sector, gravitând către aripa dreaptă a sub-sectorului. De la cota 506 până la 519 sub sectorul 3 Regimentul 16 Infanterie, un batalion din Regimentul 27 Infanterie și un batalion din Regimentul 4 Vânători comandate de Colonelul Gherculescu, având ca rezervă de sub sector un batalion din Reg. 27 Infanterie ce gravita tot spre dreapta, pentru a veni în ajutorul sub sectorului 2.

În ziua de 2 Ianuarie pe la ora 12, trupele inamice atacă aripa stângă a sectorului I-iu la cota 773 pe care o cucerește. La contra atacul ce se dă de trupele noastre, această cota este reluată, însă stăpânirea ei este de scurtă durată, Germanii venind și ei cu un contra atac cu care reintră din nou în stăpânirea acestei poziții pe la ora 15. Din această cauză, aripa stângă a sectorului I-iu și cea dreaptă a sectorului 2, sunt retrase înapoi aproximativ 150 m.

Divizia 7-a cu ordinul Nr. 438, hotărăște pentru ziua de 3 Ianuarie, ca trupele noastre să reziste pe pozițiunile pe care se găesc, organizându-se defensiv, împingându-se și Compania de bicicliști în rezerva sectorului I-iu.

În după amiaza aceleași zile, (ora 13) prin telefon Divizia 7-a ordonă a se ataca de către trupele din sectorul 1 și 2 prin surprindere cotele 773 și 772, recomandând ca înaintarea să se facă cu repeziciune, și cu unitățile de atac cât mai bine ascunse de vedere, prin pădurea în care ne găseam.

Trupele de atac sunt puse sub ordinele mele; ca urmare, hotărâsc începerea acțiunii la ora 14.30 care se produce ast-fel:

Un batalion din Regimentul 14 Infanterie, pornește din vâlceaua dela Est de cota 773 susținut spre stânga de 2 escadroane din Regimentul 10 Călărași; la dreapta acestui batalion, atacul

se dă da 2 batalioane, unul din Regimentul 27 Infanterie și altul din 15 Infanterie și de Compania de Bicicliști. Pornirea se face cu hotărâre și cu avânt demn de toată lauda, grație căreia în circa 30 de minute, cele 2 cote sunt cucerite, împreună cu câte-va mitraliere, părăsite de Germani, luându-le și câți-va prizonieri. Nu mai puțin și pierderile noastre, sunt simțitoare, în special la Compania de Bicicliști, atât în trupă cât și în ofițeri.

Pentru noaptea de 3 spre 4 Ianuarie, trupele noastre au ordin de a se întări pe pozițiunile pe care se află și a-și reconstitui unitățile.

Pierderile suferite de trupele din Sectorul 2 (Brigada 5-a Călărași) nepermițând constituirea unei rezerve, se dă ordin rezervei din sectorul I-ii a gravita spre stânga către sectorul 2, spre a interveni la nevoie.

În ziua de 4 Ianuarie, primesc dela Colonelul Sturdza o adresă cu Nr. 1 din 3. I. 917 cu următorul conținut:

1. Am onoare a trimite Brigadei 5-a de Călărași cele 4 patrulare pe care le-ați pus la dispoziția Comandantului Brigadei 7-a Mixtă, pe timpul operațiunilor comune. Aceste patrulare s'au reținut de mine 48 ore mai mult decât era normal, raportându-se Corpului 4 Armată din cauza situațiunei critice tactice. Criza s'a înlăturat.

2. *Locotenentul Wachman atașat acestei Brigade cu încuviințarea D-voastre, rămâne cu Brigada 7-a Mixtă până ce Comandantul actual — Subsemnatul — se va duce la Onești pentru a lua Comanda Diviziei 15-a. Ajuns la Onești, voi avea onoarea a lua înțelegere cu D-voastră asupra acestui ofițer, — dorind dacă încuviințați — a'l păstra și mai departe sub ordinele mele.*

3. Patrurilele au arătat atât pricepere, curaj și râvnă neobosită, că este de datoria mea, de a vă comunica mulțumirea mea. Am înscris pe toți 4 șefii de patrulare, pe lista celor cari trebuiesc decorați pentru curajul lor afirmat aproape zilnic sub foc, îmi am permis a anticipa asupra aprobării D-voastre, menționând-o în propunerea mea ca dată.

4. Brigada 7-a Mixtă, ofițerii sub-ofițerii, și trupa, vă urează un an nou mai bun ca cel trecut. Vă mulțumim pentru cooperarea D-voastre și, vă rugăm să ștergeți din amintirea D-voastre neplăcerile pe care poate le-ați avut sub conducerea subsemnatului

păstrând ca amintire numai sforțările cinstite făcute în comun, pentru mult încercata Țară“.

Din conținutul acestei adrese, reese în mod evident stăruința Colonelului Sturdza de a păstra mai departe lângă el pe Locotenentul Wachman, pentru ca apoi peste câte-va zile, să dezerteze împreună la inamic, acest ofițer fiind singurul pe care putuse a'l ademeni în săvârșirea mișeliei, pentru care probabil luase înțelegere înainte de data de 3 Ianuarie, când îmi scrisese sus menționata adresă.

Asupra neplăcerilor de care spunea și, pe care la acea dată nu le cunoșteam încă, am rămas nedumerit până în ziua judecării procesului Lt. Colonel Crăiniceanu, (Martie 1917) când dela Generalul Arghirescu, am aflat că i se spusese de Generalul Averescu Comandantul Armatei a 2-a, despre un raport al Colonelului Sturdza în care cerea mutarea mea dela Comanda Brigadei a 5-a Călărași, care nu a fost aprobată, iar după 4-5 zile dela trimiterea aceluia raport, Colonelul Sturdza revine tot în scris asupra cererii, aducându-mi laude, cari coincid cu mulțumirile din adresa de mai sus.

Cele ce aud dela Generalul Arghirescu, mă face a îmi aminti convorbirea ce avusesem cu Colonelul Sturdza chiar a 2-a zi după ce intrasem sub ordinele sale, și făcând legătura asupra frazei în care în special insista „îmi voi schimba pielea“ trag concluzia că prin aceasta mă sonda spre a'și da seama, dacă nu mă raliez la punctul său de vedere. Cum însă insistam a'l convinge că trupa noastră nu putea fi considerată inferioară celei Germane, și ca aveam probabilitatea oprirei înaintării dușmanului, a înțeles că în mine nu găsea un om pe care să și'l apropie, ci să'l depărteze chiar în vederea retragerilor sale nejustificate.

Trimiterea mea de a comanda Detașamentul de pe dealul Bădinului, (20 Decembrie) în care nu aveam din trupele mele de cât o secție de mitraliere, era o încercare de a cădea prizonier, cum de fapt puțin a lipsit să nu fie așa, încercare care nereușind, al 2-lea mijloc a fost propunerea de a fi mutat de la Comanda Brigadei a 5-a Călărași, ce nu a avut loc prin tactul și înțelepciunea Comandantului Armatei a 2-a.

Pentru a își da seama asupra întăririlor făcute de inamic

pe pozițiunile ocupate, precum și în intențiunea recuceririi cotei 711 Poiana la Incărcătoarea, în ziua de 5 Ianuarie Diviza 7-a cu ordinul Nr. 38, hotărăște un atac general pe tot frontul său, într'u cât cu toate încercările făcute în zilele de 3 și 4 Ianuarie, de trupele din sectorul 3 (Colonelul Gherculescu), inamicul nu a putut fi scos din pozițiunile din zona cotei 711.

Atacul era conceput ast-fel :

„Acțiunea trebuie să se dirijeze din spre cota 731, cucerindu-se mai întâi cota 772, în scopul ca întreaga linie de înălțimi determinată de cotele 779—773—772—731—711 și 670, să cadă în mâinile noastre; ea va avea loc în ziua de 5 Ianuarie ora 10.

„Trupele sectorului I-iu, vor ataca cu aripa stângă poziția inamicului.

„Rezerva sectorului 2, va ataca aripa dreaptă a cotei 772.

„Rezerva generală, se va apropia de aripa stângă a sectorului I-iu, pentru a putea fi întrebuițată la nevoie.

„Pe restul frontului, se vor executa demonstrații puternice pentru a fixa pe inamic.

„Trupele sectorului, 2 vor ataca cu aripa dreaptă, păstrând legătura cu celelalte trupe de atacat asupra cotei 772.

„Artileria va deschide focul la ora 9 asupra cotelor 772 și 731.

„Comandantul sectorului 2, va ține strânsă legătura cu Comandantul sectorului I-iu, pentru a acționa în acord, înaintând la atac odată cu trupele din sectorul I-iu“.

În urma acestei recunoașteri ofensive, se constată că inamicul este întărit cu lucrări de pământ, cu abatiste și rețele de sârmă în reginua cotelor 772—773 și 711, iar artileria sa de calibru 100 mm., trage violent din spre Câmpuri.

În ziua de 6 Ianuarie ora 13, primesc ordinul Nr. 39 care hotăra următoarele :

„Divizia 7-a va ocupa frontul de la cota 779 până la Poiana Nicoară ambele inclusiv, legându-se la dreapta cu Divizia 8-a, iar la stânga cu Divizia 12-a, aceasta din urmă înlocuește Divizia de Cazaci.

„Trupele vor păstra cu or ce preț pozițiile pe care se gă-

sesc, și vor continua organizarea defensivă a poziției și adăposturi pentru oameni.

„Rezerva generală, se va așeza înapoia stânzei sectorului I-ii.

„Compania din Regimentul 16 Infanterie va trece în rezervă la sectorul 2.

„Artileria Diviziei își va regula mâine tragerea asupra cotei 772.

„Se vor organiza zilnic recunoașteri ofensive, pentru a se stabili precis frontul ocupat de inamic“.

VI.

În ziua de 6 Ianuarie, „Sărbătoarea Bobotezei“ la postul de Comandă al Sectorului 2, sub poalele dealului Blăgan, în pădure, de către Preotul Brigadei 5-a Călărași (Moroeanu) se oficiază un serviciu religios, la care iau parte numai trupele din rezerva sectorului. Este serviciul religios ce îl datoram, aceloră căzuți în munții Vrancei și Cașinului.

În timpul serviciului religios, începe a ninge, ninsoare care cade fără întrerupere timp de 3 zile, așternând un strat gros de zăpadă, ce va întrerupe pentru mult timp — până în Primăvară—or ce operațiune.

Din această cauză, stabilizarea frontului devine o necesitate impusă pentru ambele părți adverse, care în mod intens procedează la lucrări în pământ și apărări accesorii de rețele de sârmă; mai cu deosebire abatise, pe care copacii pădurei în care ne găseam, ni le pune la dispoziție.

Grație tot acestei păduri, care ne dă lemne în belșug și ne acoperă de vederea dușmanului, se poate face față rigorilor extrem de mari ale timpului, până la terminarea adăposturilor în pământ, când am stat adăpostiți sub acoperișuri formate din Cetine de Brad.

Trupă și ofițeri, cu toții deopotrivă mai suferă și din cauza degradării echipamentului și a curățeniei corpului, fiind obligați a sta nemișcați numai în linia I-a a tranșeelor (până la 6 Februarie), din cauza lipsei altor trupe care să ne înlocuiască

Din această cauză, insectele își fac apariția pe corpul tutu-
lor și dacă pe timpul cât am stat în șanțuri, ele nu au nici o
influență, mai târziu însă când vom scoborâ din păduri în vale
în primele cantonamente ce vom ocupa, manifestațiunile boale-
lor (Febră recurentă și Tifos exantematic) nu vor întârzia a se
produce.

Din fericire, grație medicilor Regimentelor 9 și 10 Călărași
și în special a Medicului Căpitan Bârzotescu dela Regimentul 9
Călărași, victimele acestor boale sunt reduse, printr'un devota-
ment fără seamăn pus în îngrijirea bolnavilor, în mijlocul căro-
ra se găseau zi și noapte neîntrerupt.

Devotament demn de toată lauda, este o mențiune ono-
rabilă ce se cuvine medicului Căpitan Bârzotescu, pentru curajul
de care a făcut dovadă în cursul multiplelor lupte din Dobro-
gea și Munții Vrancei, cu care ocaziuni postul său de prim
ajutor, se găsea în spatele liniei de luptă, la acele câte-va sute
de metri prevăzuți de regulament, cum și pentru acelaș curaj
și devotament cu care a îngrijit numeroșii exentematici, cărora
în cea mai mare parte le-a scăpat viața cu riscul vieței sale,
pe care cu generozitatea eroului ce moare de glonț, de o po-
trivă cu aceștia, și-a jertfit-o păstrând până în ultimele clipe
zâmbetul firei sale blajine ¹⁾.

În ziua de 7 Ianuarie, se primește ordinul Nr. 13 al Mare-
lui Cartier General în care se făcea cunoscut că prin noua în-
cadrare a Marilor Comandamente, a Staturilor Majoare și a Re-
gimentelor, s'a avut în vedere situațiunea excepțională în care
se găsește Țara și Neamul nostru, căutându-se a se asigura
conducerea armatei de către elemente destoinice și viguroase.

Iar mai departe adăuga :

„Totuși, putându-se ca și din acei destinați pentru coman-
da de unități sau conducerea serviciilor, să se găsească elemen-
te nu în deajuns de pregătite, fie care Comandant este dator
să se asigure personal de modul de a își îndeplini serviciul de
sub-alternii săi, și să arate pe cei ce nu sunt la înălțimea în-
sărcinărilor ce li s'au încredințat pentru a fi la timp înlocuiți.

„Menținerea în comandă sau în funcțiune, a elementelor

1) A murit în ultimele zile ale lunei Mai 1917, în spitalul de la Huși
unde li s'a dat o îngrijire din cele mai conștiincioase.

care au dovedit insuficiențe, pe lângă că ar putea avea consecințe funeste în conducerea operațiunilor, dar în împrejurările actuale, ar pune în joc existența Țării.

„Or cari aprecieri ulterioare prin care s'ar căuta justificarea relei conduceri a unei unități, sau a unui serviciu, nu va mai avea valoare, și neajunsurile ce ar decurge, se vor resfrânge asupra celor ce nu au luat măsuri din timp.

„Se face apel la conștiința tuturor Comandanților, ca în aprecierile ce vor face, să se desbrace de or ce altă considerațiune și, să nu urmărească alt interes de cât interesul Patriei care cere de la noi toți să ne facem datoria cu deplină conștiință până la sacrificiu“.

Am dat în întregime conținutul acestui ordin, pentru ca să se tragă concluziunea asupra felului cum de fapt s'a aplicat chiar în timpul războiului, când înaintările pentru toate gradele începând dela Locotenent și până la General, s'au făcut une ori cu slabe manifestări de selecțiune, acordându-se la fel galoane chiar și acelor cari nu s'au distins nu numai în lupte, dar nici prin o activitate destoinică sau conștiincioasă, în spatele frontului.

Se poate spune că s'au făcut chiar nedreptăți, cari au atins în bună parte pe unii ofițeri, cari în timpul războiului, au fost la trupă luând parte la lupte, și totuși, au fost depășiți la înaintare de colegi și chiar inferiorii lor, camuflați în spatele frontului, unii din ei găsindu-se după câți-va ani de la terminarea războiului, chiar în fruntea Marilor Comandamente.

De asemenea, acordarea decorațiunilor, s'a făcut în parte și după situațiunea de privilegiu pe cari unii au avut-o, precum și după trâmbițarea cât mai sonoră a acelor buni de gură, a unor eroisme imaginare, lipsite de verificarea șefilor sub ordinele cărora se găseau, în detrimentul acelor cari cu adevărat au săvârșit fapte de eroism, acte de care s'a dovedit că în majoritatea cazurilor, sunt capabile firile modeste însă hotărâte.

Din această cauză, s'au văzut după războiu, ofițeri cari tot timpul au stat în spatele frontului, purtând pe piept mai multe și mai importante decorații de cât acei ce au luat parte în diferite lupte — unii chiar răniți, — ceea ce constituie nu numai acte de nedreptate, dar și proceduri descurajatoare și chiar periculoase.

Eludarea adevărului și reclama zgomotoasă pe care cei

capabili au știut să și-o facă, au servit uneori drept acte de propunere pentru înaintare cât și pentru decorare la mulți din Eroii anonimi, pe cari astăzi îi vedem împeștrăți cu distincțiunile din cele mai de seamă, după urma căror distincțiuni trag profitele acordate, fără cel mai redus simț de jenă, nici în fața acelorora cărora le sunt bine cunoscute atitudinile ce au avut, atunci când s'au găsit cu pericolul în față.

Aceasta este morala ce se trage de acei ce și-au făcut datoria în conștiință, în săvârșirea căreia, în sufletul lor curat, nu se gândeau nici la înaintare și nici la decorare, ci numai la câștigarea victoriei cu sacrificiul vieții, datorie ce în parte nu s'a înțeles a se face afară de aceia (din fericire cei mai numeroși) cari printr'un sentiment de demnitate ostășească și de patriotism înflăcărat, au pus mai presus de viața lor, cauza noastră națională.

.....

Frontul sectorului II, afectat Brigadei a 5-a Călărași, avea o întindere de mai mult de 5 kilometri, care cu efectivele ambelor Regimente, reduse numai la 420—430 călăreți pe jos, o companie din Regimentul 16 Infanterie de 100 oameni, nu se putea apăra. Comunic această situație Diviziei a 7-a cu raportul Nr. 276, în care arătam că prin vâlcelele Pârâurilor Secu Doamnei—Ursoaea și pârâul lui Vodă, se poate cu ușurință produce infiltrațiuni de trupe inamice din spre cotele 772, 731 și 553, și ca atare, este necesar să se mai întărească efectivul acestui sector, mai cu deosebire că pe o întindere așa de mare, trebuia să se execute și lucrări de întărirea pozițiunei fără nici o întârziere.

În urma acestui raport, Divizia 7-a cu ordinul Nr. 457, ne face cunoscut că ni se mai pune la dispoziție, încă o companie din Regimentul 3 Vânători. Tot în acest ordin se mai face recomandațiunea întrebuițării grenadelor de mână, pe care să le luăm din localitatea Pralea, și cum de o asemenea armă, Regimentele din Brigada 5-a Călărași nu făcuseră uz, se ordonă a se face exerciții împreună cu infanteria, pe locul rezervelor de sub-sector, până ce vor fi bine cunoscute de toți luptătorii ofițeri și trupă.

Compania din Regimentul 3 Vânători ce ni se pusese la dispoziție, stă în sector numai 3 zile, după care este înlocuită cu o companie din Regimentul A de Infanterie, format din resturi de oameni ce fuseseră adunați din diferite regimente, găsiți fără nici un rost în spatele frontului Armatei 2-a.

Această unitate constituită în asemenea condițiuni, pe lângă că nu avea nici un fel de omogenitate, dar se prezenta și sub un aspect de destrăbălare ce nu inspira nici o încredere, din care cauză nu o trimit nici o dată în linia 1-a, și o țin numai în rezervă, unde este scoasă la instrucție în fiecare zi, mai mult în scopul de a îi imprima noțiunile de disciplină în luptă.

Pentru lucrările de întărire în pământ, Regimentele din Brigada 5-a Călărași nu dispun de cât de câteva lopeți Line-man, cu care se lucra foarte greu în terenul înghețat și plin de rădăcinile copacilor din pădure. De abia la 15 Ianuarie ni se trimit târnăcoape și lopeți mari, dată de la care lucrările se execută cu multă intensitate.

Legăturile între unitățile din sector cu posturile de comandă de sub-sector și chiar cu acelea de sector, din cauza lipsei de material telefonic, se făceau tot prin agenți de legătură. Aveam legătură telefonică, numai cu sectoarele din dreapta și stânga dela postul de comandă al sectorului meu, (al 2-lea) și cu postul de comandă al Diviziei. În această situațiune, am stat până la eșirea de pe front, 7 Februarie 1917.

În ziua de 14 Ianuarie, dispăre din patrula cu care fusese trimis în recunoaștere, soldatul Niculescu Aurel din Regimentul 10 Călărași, dispariție care mai târziu se dovedește că a fost dezertare la inamic. Importanța pentru care se face această remarcă, este că acest soldat a primit însărcinarea ce i s'a dat de Colonelul Sturdza, care în acest timp se găsea și el dezertor la Germani, de a veni înapoi pe frontul Român, unde să facă propagandă în trupele noastre din linia 1-a, spre a dezerta și ele la inamic, ademenindu-le cu tutun, sticle de cognac și promisiuni de trai bun în captivitate. Acest mișel, a fost prins în liniile noastre pe când săvârșea acea infamie, în ziua de 28 Ianuarie, odată cu Lt. Colonel Crăiniceanu, pe frontul sectorului I-ii, despre a cărui trădare se va vorbi mai la vale.

Se semnaleză viclenia trupelor Germane, prin întrebuiința-

era vestmintelor albe de către oamenii din patrurile de recunoaştere, cari se confundau cu culoarea zăpezei enorm de mare căzută în acea regiune. Când aceste patrurile observau de departe, sau auzeau prin pădure mişcările crengilor, nu mai făceau nici o mişcare şi se ascundeau chiar în zăpadă, pentru a prinde patrurile noastre. Acest mijloc le-a reuşit în primele zile de întrebuinţare, după care apoi a fost adus la cunoştinţa trupelor din sectoarele noastre, unde asemenea surprinderi nu avuseseră loc.

Primele manifestaţiuni de lipsa hranei, încep a şi face apariţia ; aceasta se deduce din ordinul Nr. 8944 al Marelui Cartier General, care face cunoscut împuţinarea stocului de grâu, din care cauză hotărăşte a se hrăni zilnic cu pâine numai oamenii din unităţile ce se găsesc pe front. Pentru acelea ce se găsesc în refacere, se va da 4 zile pe săptămână mămăligă, iar pentru trupele din formaţiunile de Etape, în 5 zile ale unei săptămâni.

Odată cu această slăbire de hrană, încep şi manifestaţiunile boalelor, care iau desvoltare printre trupele din spatele frontului, înghesuite în cantonamente, slab îmbrăcate şi slab hrănite, fără nici o igienă şi pline de insecte pe corp, anunţându-se astfel începutul marilor pierderi, care urmau să se producă în cursul lunilor Martie, Aprilie şi Mai.

În cantonamentul ocupat de eşalonul al 2-Jea al Regimentelor 9 şi 10 Călăraşi, compus din cai, trăsuri şi oameni pentru îngrijirea lor, în localitatea Urecheşti, aceste prime manifestaţiuni se produc între 12—15 Ianuarie, sub formele de Febră Tifoidă şi Recurentă. La trupa de pe front din aceste 2 Regimente, care şi ea era plină de insecte şi cu echipamentul degradat, starea sănătăţii oamenilor continua a fi în cele mai bune condiţiuni, fapt ce dă posibilitatea trimiterei Medicului Regimentului 10 Călăraşi la Eşalonul 2 în Cantonament, pentru îngrijirea bolnavilor.

În ziua de 23 Ianuarie, se formează o recunoaştere de 30 călăreţi din Regimentul 10 Călăraşi, sub comanda Plotonierului Major Grigorescu, care se trimite în direcţia cotei 772, pentru a captura prizonieri şi a vedea progresiunea întăririlor ce executa inamicul. Peste 2 ore de la trimiterea acestei recunoaşteri, ea se înapoiază având ca pradă 2 prizonieri germani din Divizia 218 care o aveam în faţă.

De la aceşti prizonieri, aflăm că Divizia 218 primise întăriri 1000 de oameni de la Centrul de Instrucţie din Varşovia,

unde au fost mobilizați și instruiți lucrătorii din fabrici, cari fuseseră înlocuiți cu prizonieri. Starea sanitară a trupelor inamice era proastă, din cauza echipamentului degradat, a insectelor de corp și a lipsei de pâine. Efectivele companiilor erau reduse la 80 — 90 oameni. Au avut pierderi foarte simțitoare în luptele din zilele 1 — 6 Ianuarie.

În ziua de 25 Ianuarie, se scoate de pe front Escadronul 3 din Regimentul 10 Călărași, în locul căruia intră Compania de Infanterie care era în rezerva sectorului. Cum întinderea frontului era prea mare în raport cu efectivele de care dispuneam, rămâne în rezervă de sector numai Secția de mitraliere Maxim a Regimentului 9 Călărași. Acest escadron, conform ordinului Corpului 4 Armată, este încălecat și trimis în localitatea Gârbovanul, la dispoziția aceluia Comandament.

Tot în ziua de 25 Ianuarie, Comandantul Diviziei a 7-a Colonelul Rujinschi, însoțit de Maiorul Sol din armata Franceză, vine spre a inspecta frontul ocupat de Brigada 5-a Călărași, în subsectorul pe care se găsea Regimentul 9 Călărași, singurul pe care-l poate vedea în acea zi, din cauza greutatea de mers într'un teren foarte accidentat și acoperit cu zăpadă, care prin unele locuri era mai mult de un metru. La Regimentul 10 Călărași, vine în ziua de 3 Februarie.

Cu această ocaziune, dându-și bine seama de slabele efective ce avem atât pentru rezistarea de poziție, cât și pentru executarea multiplelor lucrări de organizare a apărării, ne pune la dispoziție o companie zisă de bicicliști și o companie de pioneri. Ambele aceste unitați, se prezintă pe frontul sectorului 2 în ziua de 27 Ianuarie.

VII.

Pe la ora 13,30, în ziua de 28 Ianuarie, când mă înapoez din inspecția frontului la postul de comandă, sunt chemat la telefon de către Lt. Colonel Pirici, Comandantul subsectorului din dreapta mea, care mă roagă a mă duce fără nici o întârziere la postul său de comandă, unde se petrece o faptă de o gravitate excepțională, comunicându-mi că a telefonat în acelaș scop și Comandantului de Divizie Colonelul Rujinschi. Răspund că voi pleca imediat după ce voi lua masa, răspuns la care însă

revine stăruitor, completând că trebuie să plec imediat, or ce întârziere ar avea ca urmare neajunsuri chiar periculoase.

Făță de acest apel atât de stăruitor, plec la ora 14, și după un drum greu de 2 ore, ajung la postul de Comandă al Lt. Colonel Pirici, condus fiind de un soldat pe care l trimisese a mi eși în întâmpinare,

Ajuns în fața bordeiului, soldatul ce mă însoțea strigă pe Lt. Colonel Pirici, care ese imediat afară, unde rămași împreună, foarte îngrijat îmi spunea că în bordei se află Lt. Colonel Crăiniceanu, care a fost surprins când se înapoia de pe frontul inamic prin Vâlcea Pârâului Mirioarei, și a trecut apoi pe frontul nostru între cota 773 și „Poiana Coada Văei Boului“.

„Imi explică rostul chemării mele cu atâta grabă, pe motivul că Lt. Colonel Crăinicianu venise dela inamic cu un rulou de mai multe hârtii, pe care nu vrea să le arate la nimeni, și stăruia a pleca pe frontul sectorului său (la dreapta aceuia al Lt. Colonel Pirici), unde se găsea Regimentul 25 Infanterie al cărui Comandant era. Fiindu-i suspect, Lt. Colonel Pirici, nu cedase nici la stăruințele și nici chiar la amenințările Lt. Colonel Crăiniceanu, și astfel a găsit că trebuie să rămână pe loc până ce eu sau Colonelul Rujinski, vom lua contact cu Lt. Colonel Crăinicianu, căruia prin autoritatea gradului și comenzilor ce exercitam, impuneam cu mai multă autoritate darea lămuririlor de către acest Lt. Colonel, asupra faptei mișelești pe care o săvârșise, precum și impunerea de a obține ruloul de hârtii strâns la subșioară. Imi mai spune că, pentru a evita distrugerea acestor hârtii ce puteau fi aruncate în focul vetrei din Bordei, ține pe Lt. Colonel Crăiniceanu în supraveghere continuă, dând ordin Maiorului Gheorghiu Al. a sta nemișcat lângă el spre ai observa toate mișcările“.

Toate aceste cunoscute, intru împreună cu Lt. Colonel Pirici în Bordei, și după ce îi dau mâna, Lt. Colonel Crăiniceanu pe un ton plin de indignare, se plânge de purtarea Lt.-Colonel Pirici, pe care o considera inexplicabilă și chiar jignitoare, atât prin reținerea sa forțată în acel Bordei, cât și prin arestarea sergentului care l însoțea. Adaogă — că se găsește reținut timp de mai bine 3 ore, din care cauză nu v'a mai avea timp a merge în acea zi pe frontul sectorului său, și ca atare de aces-

tea rămâne răspunzător Lt.-Colonel Pirici, a cărui purtare va fi raportată Comandantului Corpului 4 Armată Generalul Grigorescu Eremia.

După ce termină, îl întreb care este rostul său într'un sector străin comenței ce exercită, și ce conține hârtiile din ruloul ce purta în subționară, — la care întrebare, răspunde că a fost însărcinat cu o lucrare de către Comandantul Corpului 4 Armată, pentru a cărei executare a fost nevoit a trece și prin sectorul pe care se găsește, iar în ruloul de hârtii, este lucrarea ce a întocmit și pe care o va preda numai Comandantului Corpului 4 Armată.

Cum se anunțase sosirea pe locul unde ne găseam a Comandantului Diviziei a 7-a, mă mulțumesc de o camdată numai cu acest răspuns, Comandantului acelei Divizii revenindu-i dreptul de a pretinde justificări complete, și recomand Lt.-Colonel Crăiniceanu să se liniștească și să aibă puțină răbdare, de oarece ordinele în sectorul Diviziei a 7-a sunt de a se proceda în asemenea cazuri ast-fel după cum Lt.-Colonel Pirici a făcut, față de or care persoană străină unui sector, iar lăsarea sa de a pleca nu va avea loc de cât în cazul când o asemenea autorizare, îi se va da de Colonelul Rujinski Comandantul Diviziei 7-a.

În timpul acestei așteptări, se deschide vorba asupra dezertării Colonelului Sturdza, faptă pe care o consideram mișeală, la care adaug și calificativul de „trădător de Țară“. La acest calificativ, Lt.-Colonel Crăinicianu care până atunci păstra o liniște adâncă, răspunde fără șovăire că părerea sa este cu totul contrarie, de oarece Colonelul Sturdza este un foarte bun patriot, iar fapta ce a săvârșit, se potrivește foarte mult cu acelea ale marilor noștri luptători revoluționari din trecut, cum ar fi „Tudor Vladimirescu“, și că atât timp cât el lucrează în convingerea că prin aceasta aduce un serviciu Țării sale, nu îi se poate aduce imputarea de „trădător“, fie chiar că recurgând la un asemenea mijloc, și-a călcat jurământul de ostaș.

În timpul acestor discuțiuni, intră în Bordei Colonelul Rujinski, care după ce ne spune „Bună seară“ se adresează Lt.-Colonel Crăiniceanu, căruia îi ordonă a raporta care este motivul pentru care se găsește pe un sector străin celui pe care îl comandă, întrebare la care îi se răspunde la fel cu cele ce îmi comunicase mie.

După aceasta, Colonelul Rujinski apucă ruloul de hârtii ce era în subțioara Lt. Colonel Crăniceanu, pe care voește a îi fi lua, mișcarea însoțită și de întrebarea „ce sunt aceste hârtii“.

Lt.-Colonel Crăniceanu le strânge cu putere, refuză a le da și în acelaș timp adaogă următoarele :

„Domnule Colonel, vă rog a mă trata astfel cum gradul și încrederea ce mi s'a acordat de Șefii mei îmi dau dreptul, fiind Comandant de Regiment și de sub sector în Divizia 8-a. Cât privește hârtiile ce sunt asupra mea, nu le voi preda la nimeni alt-cineva, de cât numai D-lui General Grigorescu, care ma însărcinat cu lucrarea ce aceste hârtii coprinde“.

La acest răspuns atât de îndrăzneț, intervin și îi atrag atențiunea, că într'u cât Corpul de Armată nu a comunicat Diviziei 7-a, trecerea sa pe sectorul Diviziei 7-a, și dat fiind că a trecut și în liniile inamicului, situațiunea sa este suspectă. În aceste condițiuni, v'a trebui să se supună autorității Comandantului Sectorului pe care se găsește, cunoscând că în caz contrariu se va face uz de mijloacele impuse în cazul de față.

După acestea, Colonelul Rujinski dă ordin a se părăsi Bordeii de căre Lt.-Colonel Pirici și Maiorul Georghiu, și rămân înăuntru, numai eu, Colonelul Rujinski și Lt.-Colonel Crăniceanu.

Văzând că nu mai avea puțința de a pleca în subsectorul său, și nici de a păstra asupra sa acele hârtii, se adresează Colonelului Rujinski căruia îi spune, că în fața unei asemenea hotărâri nu poate face alt ceva de cât a se supune, însă va raporta Corpului de Armată, tratamentul la care a fost supus.

Colonelul Rujinski — cum era și logic — nu ia în considerațiune aceste intimidări, și 'mi dă ordin a-i lua hârtiile, a-i face perchezițiune corporală, apoi să'l arestez și sub o escortă tare, să-l trimit la postul de Comandă al Diviziei, în localitatea Pralea.

Atitudinea energică și hotărâtoare a Colonelului Rujinski, aduce pe Lt. Colonel Crăniceanu la simțul realității, făcându-l a înțelege că nu se mai poate sustrage de la desvăluirea adevărului. Ramași singuri, cu vocea tremurândă și cu lacrimile n o hi, îmi spune : „Domnule Colonel, fac apel la sentimentele D-voastre de bun camarad, dovedite de pe timpul cât am servit împreună în Regimentul 2 Roșiori, și vă rog a'mi veni în ajutor, spre a nu fi arestat, căci voi putea să dovedesc

că nu sunt cu nimic vinovat, prezența mea în acest sector fiind în legătură cu servicii ordonate de Corpul 4 Armată, deși conținutul hârtiilor ce sunt asupra mea, este cu totul strein de aceste servicii“.

Apoi, adaugă că, aceste hârtii îi au fost date de Colonelul Sturdza, cu care s'a întâlnit la ora 13.30 în liniile inamice, de al căror conținut nu a avut încă timp, a lua cunoștință, și că avea intențiunea a le preda personal Generalului Grigorescu, sub ordinele căruia se află.

Față de această mărturisire, precum și de sprijinul ce mi cerea, îi arăt tot disprețul pe care l merita fapta mișelească ce săvârșise, care nu ar fi fost ertată, decât numai în cazul când reîntors pe frontul nostru din liniile inamice, ar fi reușit să aducă și pe Colonelul Sturdza. Ne făcând aceasta, a dovedit că nu numai că aprobă trădarea Colonelului Sturdza, dar este și părtașul său.

Fără a îi mai cere, îi iau din subțioară roloul de hârtii, la care de astă dată nu se mai opune, îi descing Revolverul, pe care de asemenea mi l pune la dispoziție cu o mână tremurătoare, după care apoi și desbracă mantaua, și perchezițiunea corporală, o fac numai asupra buzunarelor exterioare; îi atrag atențiunea că fiind posibil a avea asupra sa chiar sub rufele de corp anumite acte compromițătoare, v'a trebui să se desbrace până la piele.

Față de umilința ce îi impuneam, începe a plânge și îmi spune că se supune ori căruia fel de a fi percheziționat, jură însă că nimic alt-ceva compromițător, nu se mai găsește asupra sa.

După o jumătate de oră, ieșim împreună din Bordei, îl predau Lt. Colonel Pirici, cu ordinul de a l trimite la postul de Comandă al Diviziei a 7-a, arestat și condus de o escortă de 4 oameni, cu recomandățiunea de a fi împușcat, la prima mișcare ce ar ncerca pentru a fugi de sub pază, prin desimea copacilor din pădure.

De asemenea, după ce împachetez cu sigilii roloul de hârtii din care rețin un exemplar, îl predau pentru a fi adus Colonelului Rujinski.

La ora 21, escortat de 2 caporali și 2 soldați din Regimentul 15 Infanterie, trădătorul scoboară înspre localitatea Pralea.

Nerăbdători de a cunoaște conținutul hârtiilor ce adusesese de pe frontul inamic, la lumina lumânărei din Bordei ce și ea

tremura de grozăvia îndemnului la trădare, pe care Colonelul Sturdza îl făcea trupei împreună cu Lt. Colonel Pirici, citim cu respirațiunea înceată, următoarele :

27 Ianuarie 1917

CHEMARE :

„Eu Colonelul Sturdza D. Alexandru, cu care ați luptat cot la cot, vă trimit următoarea vorbă :

„In fruntea voastră vreau să fac o oștire nouă, bine înzestrată cu mașini de războiu și bine condusă de șefi inimoși ; cu ea vreau să scăpăm ceea ce s'a pierdut, să alungăm din țară pe jefuitorul Rus și să facem ca mai repede să ne întoarcem la vetrele noastre.

„Ne vor ajuta la aceasta, acei 200.000 prizonieri Români pe cari îi voi scăpa.

„Repede trebuie să vă hotărâți, căci iată cum stăm acum.

„Țara noastră și oștirea, a rătăcit sub conducerea nepricepută a unor capete slabe ; două treimi din ținutul ei s'a pierdut, cealaltă treime, este prădată de Ruși ; ei își bat joc de ofițerii și de soldații noștri și de sârmanii locuitori ; ei necinstesc nepedepsiți femeile noastre ; ei ne răpesc ultimile vite pe care le avem și ne-au împiedecat să lucrăm pământul. Averea Țării s'a risipit și înstrăinat ; dacă nu ne hotărâm de pe acum, vom muri de foame cu copiii și nepoții. — Ni se pregătește pribegia — în străinătatea neagră : este vorba ca armata noastră să treacă Prutul, ca Guvernul să fugă rușinos la Cherson în Rusia, iar celor bogați, să li se înleznească așezarea în orașe depărtate Rusești robiți de legi asupritoare.

„Ați fost amăgiți de cei mari prin cuvinte înșelătoare, despre un ideal național ; ați văzut cum acest ideal s'a prăbușit din cauza ușurinței și ticăloșiei lor. — Treziți-vă și nu mai credeți minciunile ce vi se spun. — Victoria Rușilor nu ne va scăpa căci ea nu poate fi. — Disprețuiți pe cei care se încăpățânează a lega soarta noastră de Armate streine, cari nicăieri nu reușesc a fi învingătoare. — Mai bine să mergem cu cei puțini, dar vrednici, cinstiți și tari.

„Lepădați-vă de acei ce v'au înșelat amar. — Ați jurat cre-

dință Țarei Românești, iar nu unor netrebnici cari vă conduc la pieire.

„Dacă aveți încredere în brațul vostru, în mintea și în sufletul meu, veniți îndată la mine. — Voi elibera pe prizonierii noștri. — Totul este pregătit. — Cu ei vom forma o oaste nouă și cu ajutorul lui Dumnezeu — vitejească — cu care vom recuceri ce s'a pierdut; vom reîntregi ce ni s'a stricat și vom da afară pentru tot d'auna, pe netrebnicii cari ne-au adus în starea de astăzi.

„Treceți fără nici o întârziere cu arme cu tot spre mine.

„Să scăpăm România. — Dumnezeu va bine cuvânta fapta voastră“.

Colonel Alexandru D. Sturdza.

Această mișelie, nu era însărcinarea pe care Lt. Colonel Crăiniceanu o avusese dela Comandantul 4 Armată, ci rezultatul unei înțelegeri, care trebuie să fi avut loc între acești doi trădători, înainte de dezertarea Colonelului Sturdza, pe când se găsea la Divizia 15-a, înțelegere care în prima linie a stabilit, locul de trecere cu ziua și ora de întâlnire pe frontul inamic, iar în timpul celor aproape două ore cât au stat împreună, s'a pus la cale aducerea la îndeplinire a planului întocmit, ce reese destul de clar din manifestul mai sus arătat al Colonelului Sturdza. — Aceste manifeste, tipărite în foi volante în număr de peste 100 le luase Lt. Colonel Crăiniceanu în scopul de a fi împărțite trupei din unișățile de pe front; după cum se va vedea mai la vale, Colonelul Sturdza a avut grija a le trimite și prin prizonieri Români ce au primit această însărcinare, cărora le procura frumoasa ocaziune de a scăpa din mâna dușmanului.

III.

După ce terminăm citirea acestui manifest, Lt. Colone Pirici îmi istorisește cum sau succedat evenimentele, de la sosirea și până la arestarea Lt. Colonel Crăiniceanu în felul următor:

În dimineața de 28 Ianuarie pe la ora 10, Lt. Colonel Crăiniceanu însoțit de un sergent din Regimentul 25 Infanterie, intră în zona subsectorului său și merge direct către origina pâraului Mirioarei, trecând peste linia santinelor cu vre-o 50 metri, lă-

sând înapoi pe sergentul ce'l însoțea cam la 200 metri. După o supraveghere de vre-o 10 minute în direcția inamicului, se înapoiază în punctul unde rămăsese Sergentul, pe care îl pune de a face focul, scoate apoi mâncare din traista sergentului și pe capătul unui buștean, ia masa.

Santinelele de pe front care văzuseră aceste mișcări, raportează Comandantului de companie, și așa mai departe până la front în punctul unde se afla Lt. Colonel Crăiniceanu, ordonă însă să fie supravegheat în toate mișcărilor sale.

Pe la ora 11, Lt. Colonel Crăiniceanu merge din nou singur tot în aceeași direcțiune și după ce trece linia santinelor se oprește în acelaș punct; de astă dată din direcția inamicului se aude: Crăiniceanu — Crăiniceanu, aci sunt eu colonelul Sturdza — vino repede la mine. La această chemare Lt. Colonel Crăiniceanu, pornește în fuga mare și scoboară pe valea pâraului Mirioarei, unde se întâlnește cu Colonelul Sturdza cu care stă împreună până la ora 13 în liniile inamicului.

Lt. Colonel Pirici este imediat anunțat, și apreciind gravitatea acestei fapte, dă ordin a se aresta sergentul ce'l însoțea, precum și a se avea grija de a se întâmpina Lt. Colonel Crăiniceanu la înapoierea sa pe frontul nostru, căruia să nu îi permită a eși din subsectorul său, ci să fie dus la postul de comandă (Locotenentului Colonel Pirici).

Pe la ora 13, Lt. Colonel Crăiniceanu, reintră pe frontul nostru, ținând în subțioară un rulou de hârtii, și văzând că sergentul ce îl însoțește, nu se mai afla în locul unde îl lăsase, întreabă santinela dacă știe unde sa dus. În acest timp, apare în fața sa sergentul dela postul mic care arestase pe însoțitorul său, și îi raportează că a fost dus la postul de comandă al Lt. Colonel Pirici, care i-a ordonat ca la înapoierea sa (a Lt. Colonel Crăiniceanu), să îi comunice că este rugat a merge la acelaș post de comandă.

Arestarea sergentului însoțitor și invitațiunea ce i se făcea, nelișiște pe Lt. Colonel Crăiniceanu, care enervat dă ordin sergentului Șeful de post mic, să se ducă la Lt. Colonel Pirici să îi spue că el se duce în subsectorul ce comandă, unde să îi trimeată imediat pe acel însoțitor, după care ordin apoi, încearcă a pleca. Această încercare este însă imediat oprită de

Comandantul postului mic, care printr'o atitudine hotărâtă, îi pune în vedere că nu îi va permite a merge în altă parte, decât acolo unde are ordin să-l conducă, hotărâre la care în cele din urmă se supune.

Ajuns la postul de Comandă unde se întâlnește cu Lt. Colonelul Pirici, își arată toată indignarea față de arestarea sergentului, precum și de atitudinea sergentului care ia comunicat ordinul de a-l aduce la postul de Comandă, făcându-l atent asupra urmărilor grave ce va avea de suferit față de asemenea purtare, și pe un ton poruncitor, cere punerea imediată în libertate a Sergentului cu care urmează să plece fără întârziere.

Lt. Colonel Pirici, îl roagă a intra împreună în Bordei, unde îi va da explicațiunile necesare, precum și a se liniști, pentru a nu se da spectacol dăunător trupei din apropierea bordeiului, în fața căruia nu poate justifica măsurile ce a luat.

Lt. Colonel Crăiniceau acceptă propunerea ce li se făcea și intră în bordei, împreună cu Lt. Colonel Pirici, Maiorul Gheorghiu și Adjutantul Regimentului, unde enervarea sa devine și mai accentuată, amenințând pe Lt. Colonel Pirici cu o eventuală luare de Comandă, pentru că prin reținerea sa, a fost împiedicat a-și îndeplini însărcinarea ce îi a fost dată personal de Comandantul Corpului 4 Armată.

Discuțiuni de asemenea natură, au avut loc până la sosirea mea, în care domina insistența de a i se permite să plece, reținerea sa fiind similară unei arestări, pe care Lt. Colonel Pirici nu ar fi avut dreptul să o facă, or care ar fi fost fapta să-vârșită.

La ora 23, mă despart de Lt-Colonel Pirici și merg la postul meu de Comandă. — În drum, reflectând la grozăvia evenimentelor ce se desfășuraseră, mi'amintesc și de perchezițiunea ce îi făcusem, asupra căreia îmi dau seama că nu fusese destul de minuțioasă, netrebuind să pui nici un temei pe jurămintele ce mi făcuse. — Dominat de credință că asupra sa trebuia să se mai găsească și alte acte compromițătoare, la ora 1.30 în aceeași noapte cum sosesc la bordeiul meu, telefonez Diviziei a 7-a, ca la sosirea Lt. Colonel Crăiniceanu, să îi se mai facă o nouă perchezițiune, cât se poate mai minuțioasă.

Bănueala mea se adevărește, căci la această nouă perchezițiune, asupra sa se mai găsește o scrisoare dela Colonelul

Sturdza, în legătură tot cu actul trădărei pe care o săvârșiseră.

De și obosit de greutatea drumurilor ce făcusem în timp de aproape 4 ore, nu închid ochii toată noaptea, iar lungile ore de iarnă în întunericul bordeiului în care mă odihneam, îmi pare că trec mai încet ca de obicei. Inchipuri de tot felul mă urmăresc, — una mai urâtă ca alta — până ce se luminează de ziuă, când plec pe frontul sectorului meu în inspecția obișnuită a lucrărilor de întărire, mai cu deosebire pentru a sonda dacă cele petrecute în ziua precedentă, se cunoșteau de ofițeri și trupă.

Peste tot locul găsesc liniște, fie care om sta la postul lui de veghe și de lucru, în curățenia cea mai perfectă sufletească, de închipuire a datoriei, sub o temperatură aspră de mai multe grade sub zero.

După ce văd întreaga linie de apărare, merg la mijlocul frontului la origina Pârâului Doamnei, unde se adună toți ofițerii, cărora le aduc la cunoștință trădarea săvârșită de Colonelele Sturdza și Lt.-Colonelul Crăiniceanu, precum și îndemnul ce se făcea trupei de a se ralia la actul de trădare ce urma să se producă. Le recomand a fi în neadormită supraveghere, față de mișcările ce s'ar produce din spre inamic către frontul nostru, neavând nici o grijă că ofițerii și trupa noastră, s'ar putea lăsa convinși în săvârșirea vre unui act, din care să reiasă lipsa de patriotism.

Trădătorii ce îi avusesem, rămăseseră în Dobrogea, așa că cei ce se găseau pe front în acel timp, erau însuflețiți de cel mai cald Patriotism, de care erau gata a face dovadă cu sacrificiul sângelui lor.

Comunicarea ce fac, cade ca o lovitură de trăznet asupra tuturor, indignarea nu are nici o limită și, calificările cele mai aspre, sunt singurul mijloc de reacțiune în contra unor asemenea purtări înfăptuite de cei 2 trădători, cărora Țara le acordase încredere și destul de frumoase situațiuni.

În câte-va cuvinte, termin a le spune cele ce văzusem, după care apoi dârji de răzbunare, fie care din ei se îndreaptă spre locul datoriei, de astă dată și mai hotărâți a dovedi dușmanului perfid, că mișei nu sunt de cât acei cu cari el căzuse la învoială.

În dimineața de 30 Ianuarie, apare pe tot frontul ocupat de trupele Române, mai mulți prizonieri Români, având asupra lor manifestele Colonelului Sturdza în foi volante, cu acelaș conținut, ca în acelea ce au fost aduse de Lt. Colonel Crăiniceanu. Conform instrucțiunilor ce fuseseră date de Colonelul Sturdza acestor prizonieri, manifestele trebuiau să fie împărțite pe frontul nostru numai trupei și ofițerilor inferiori, după care apoi, acești prizonieri urmau să se înapoeze pe frontul ocupat de Germani.

În acest scop, cu două zile înainte de a fi trimiși pe frontul nostru, acești prizonieri considerați de încredere, fuseseră aleși de Colonelul Sturdza și aduși în localitatea Câmpurile, unde li se formase dresajul ce se urmărea, făcându-li-se și anumite promisiuni pentru viitor, în credința că îi va putea ademeni ca manifestele să nu fie distribuite ofițerilor superiori, cât și în scopul ca după ce vor fi împărțite, să se înapoeze pe frontul German. Li se citește apoi conținutul manifestului, și îi încredințează că odată cunoscut de trupele Române, ele vor veni împreună cu ei la dușman, după care apoi, sunt escortați și conduși de santinele germane în direcția frontului Român, și trecând de tranșeele lor, se indică la fie care direcțiile pe care să le urmeze pentru a intra în liniile noastre.

Afară de un singur prizonier, restul de 25, trec prin tranșeele Române spunând santinelelor, că au reușit să fugă de la inamic, că doresc să meargă la Comandanții de batalioane și chiar la mai mari ca aceștia, spre a le da informațiuni asupra celor ce au văzut la inamic.

Ajunși la acești Comandanți, mărturisesc tot adevărul mai sus arătat, predând și manifestele cu îndemnuri trădătoare, pe care sufletele lor curate nu le putuseră accepta.

La postul meu de comandă, se prezintă Caporalul Corbeanu din Regimentul 9 Călărași, devenit în cursul războiului mai târziu, invalid de războiu prin pierderea complectă a vederii.

Aceasta a fost una din cele mai frumoase dovezi de patriotism, de conștiință a datoriei și de abnegațiune, calități de care soldații și ofițerii noștri au fost însuflețiți pe tot timpul războiului, mai cu deosebire în momentele cele mai grele prin care țara noastră a trecut.

În acel timp, din Armata Română se găseau pe front nu-

mai Diviziile 6, 7 și 8 și Brigada 5-a Calărași toate cu efective mult reduse, cu echipamentul atât al trupei cât și al ofițerilor, foarte deteriorat, cu o hrană care lăsa foarte mult de dorit, pâinea fiind înlocuită cu mămăligă, iar carnea de cal, și mazărea plină de gărgărițe, fiind alimentația de toate zilele a acestei trupe devotate, a cărei dragoste pentru țară era mai presus de ori ce tentațiune.

Numai acei cari s'au găsit în mijlocul acestor admirabili luptători, pot a'și da seama de suferințele ce au suportat în liniște, îndurând cu resemnare lipsa de hrană și frigul extrem de aspru ce a bântuit în iarna din 1916—1917. Adevărata sănătate morală, numai acolo se mai găsea, în izolarea absolută de centrele supra populate, unde grija fiecăruia nu era apărarea Patriei, aproape total pierdută, ci punerea în siguranță cu proiecte de părăsirea ei, în direcțiuni cât mai îndepărtate, spre Răsăritul necunoscut, în belșugul și traiul confortabil de care nu se puteau despărți, chiar cu riscul pierderii propriei lor Țări, în contradicere strigătoare față de cei ce sufereau și mureau fără a crâcni.

În aceste condițiuni de slăbiciune materială pe front (efective reduse și trai nemulțumitor) și slăbiciune morală în spatele frontului, fără patriotismul luptătorilor, conținutul otrăvitor al manifestului Colonelului Sturdza, putea prinde, și atunci, am fi avut ca urmare, o părăsire poate chiar și totală a pozițiilor pe care ne găseam, a trupelor noastre, care în zilele de 31 Ianuarie 1 și 2 Februarie, erau așteptate de dușman, pentru a căror primire spre mai multă siguranță, 'și concentrase în anumite puncte, rezerve importante, atât în scopul de a face față unor împrejurări neprevăzute (trecerea la atac în loc de predare), cât și pentru a face dezarmarea a celor pe cari îi așteptau. Apoi, prin spărtura lăsată — 35—40 Kilometri, — urma să patrundă cele dușmane cari, să cadă în spatele trupelor Ruse, accelerându-se astfel ocuparea întregii noastre Țări.

După primirea manifestelor, toți Comandanții respectivi, raportează prin telefon cele întâmplare, autorităților superioare, cărora se înaintează împreună cu prizonierii ce le aduseseră. Drept răspuns la această propagandă necinstită a dușmanului, în ziua de 1 Februarie, Armata a 2-a Română, ordonă un bombardament intens și foarte violent pe tot frontul ce ocupa, cu arti-

leria de toate calibrele, care durează dela ora 7 până la ora 11.

În urma acestor evenimente, Colonelul Rujinski pentru ași da seama asupra stărei morale a ofițerilor și trupei din primele linii ale frontului, începând din ziua de 2 Februarie, cu aripa dreaptă a Diviziei, trece pe la toate unitățile, însoțit de Maiorul Sal din armata Franceză, iar la Brigada 5-a Călărași, această inspecțiune, o face în ziua de 3 Februarie. Peste tot locul găsește cea mai perfectă ordine și voieșie, toți lucrând de dimineață și până în seară la organizarea pozițiilor, pe care erau hotărâți a rezista cu îndărătnicie.

În ziua de 6 Februarie, primesc ordinul Nr. 526 al Diviziei a 7-a, cu următorul conținut :

„Conform ordinului Corpului 4 Armată Nr. 1070, Brigada 5-a Călărași se schimbă de pe front, urmând să treacă pe zona sa de reconstituire.

În acest scop, veți preda subsectorul D-voastre Comandantului Reg. 27 Infanterie (Lt.-Colonel Ganea St.) care vă va înlocui mâine 7 Februarie, dându-i-se în primire toate lucrările și scriptele subsectorului.

Firul telefonic proprietatea Brigadei sau a Regimentelor 9 și 10 Călărași, va rămâne întins, înlocuindu-se numai aparatele; Regimentul 27 Infanterie vă va da în schimb din firul lui, cantitatea rămasă pe poziție.

După înlocuire, veți pleca la Coșofenești de unde veți primi ordine detaliate de la Comandamentul Corpului 2 Armată care se găsește acolo.

Aduc mulțumirile mele Brigadei a 5-a Călărași, pentru sacrificiile făcute cât a stat sub ordinele acestei Comandament, pentru zelul, abnegațiunea și vigilența ce a dovedit în luptele la care a participat și în recunoașterile ce a executat în contra inamicului, precum și pentru lucrările făcute în organizarea poziției pe care s'a găsit.

În ziua de 7 Februarie, se face schimbarea trupelor pe front, iar în seara aceleași, zile, ambele regimente din Brigadă se retrag la poalele Dealului Blăgan, unde găsim lemne tăiate cu care se face focul, în jurul căruia petrecem noaptea de 7—8 Februarie.

În dimineața de 8 Februarie la ora 8, pornim și scoborâm

în satul Pralea, unde ajungem la ora 9.30, la postul de comandă al Diviziei a 7-a.

La intrarea în sat, trecând prin fața casei în care avusesem postul de Comandă, sunt întâmpinat de sărmana femeie ce mi servise de călăuză la intrarea pe front, căreia îi scăpasem din mâna Rușilor unica ei avere, o văcuță, de la care se hrănea. Împreună cu Ileana fca ei, cu lacrimi de bucurie, îmi apucă mâna pe care o sărută cu adâncă recunoștință, și implorând puterea cerească, ne urează drum bun, și a scăpa cu viață din urgia focului de care în fie care zi era îngrozită.

După două luni de trai numai sub cerul liber, după atâtea lupte duse cu greutate și mai cu deosebire de suferințe din cauza timpului extrem de aspru, trupa și ofițerii se prezintă în satul Pralea sub un aspect care atrage atențiunea tuturor acelor cari ne ese în întâmpinare, toți având niște bărbi neobicinuite, cu figurile învinețite și zbârcite din cauza frigului și cu mantalele arse mai ales la spate, de flacăra focurilor în jurul cărora ne încălzeam noaptea.

După câte-va minute de la sosire, se face cerc în jurul nostru de către toți ofițerii de la Comandamentul Diviziei a 7-a și de puțina populație civilă a satului, ce privea cu nedumirire aspectul bizar cu care ne înfățișam.

La ora 10, Colonelul Rujinski Comandantul Diviziei, împreună cu întreg Statul său Major, trece Brigada în revistă, după care apoi într'o cuvântare însuflețită, aduce și pe această cale mulțumirile sale acestei trupe, care și de astă dată își făcuse atât de bine datoria.

La plecare, Colonelul Rujinski mă îmbrățișează cu căldura sufletului său de brav Soldat, de care mă despart cu o adâncă părere de rău; — fusese Comandantul care prin curajul și tactul său în conducere, căpătase dragostea și încrederea inferiorilor ce comanda. Pe timpul cât am fost în Munții Vrancei și ai Cașinului, a fost singurul Comandant care a venit a ne vedea, singurul care a împărțit cu noi aceeași bucată de pâine uscată și înghețată, în adâncul întunecat al pădurilor sub care am strejuit și luptat timp de 2 luni de zile.

La ora 10.30, pornim în spre Coțofenești, localitate în care intrăm la ora 15, instalându-ne în cantonamente.

Aci, de și se găsea Cartierul unui Comandament de Corp

de Armată, (al 2-lea) nimeni absolut nu are cel puțin curiozitatea de a veni să ne vadă, ni se comunică numai ordinul ca a doua zi să continuăm drumul spre localitatea Urechești, unde se găseau caii și trăsurile trenurilor Regimentare, iar de acolo să încălecăm și să mergem în localitatea Găiceana, unde Brigada va sta, făcând parte din rezerva Armatei a 2-a, până ce va primi ordine de deplasare spre zona de refacere.

În dimineața de 9 Februarie, ora 7, pornim spre Urechești, localitate în care intrăm la ora 9. Aci găsim caii extrem de debilitați din cauza lipsei de hrană, și de adăposturi, din care cauză la acea dată, valoarea combativă ca armă călare a Regimentelor 9 și 10 Călărași, era total redusă.

Pentru a putea ajunge în aceeași zi la Găiceana, timp în care a fost ninsoare cu viscol puternic, a trebuit ca două din 3 părți a drumului, să fie străbătut cu oamenii descălecați, de oarece caii pe lângă că nu puteau suporta o asemenea greutate, dar nici nu erau potcoviți pentru ghiață.

În satul Găiceana — deși destul de mare însă cu o populațiune foarte săracă, care trăea pe marea proprietate a fostului Colonel Sturdza, cel cu pretențiuni de mare patriot, cu dragoste de Țară și Neam, — nu se puteau cantona ambele Regimente, din care cauză a trebuit ca Regimentul 10 Călărași să cantoneze în localitatea Ocheni, iar 9 Călărași în Găiceana.

La ora 20, Regimentul 10 Călărași intră în Ocheni, și la ora 21,30, Regimentul 9 Călărași intră în Găiceana, afară de o parte din trăsurile trenurilor de luptă și regimentare, care din cauza viscolului puternic, rămân în drum deshămate, de unde sunt scoase a 2-a zi din zăpadă.

Intrând în sat, sunt întâmpinat de ofițerul cu cartiruirea, care'mi raportează că administratorul proprietăței, refuză instalarea Cartierului Brigadei în casele Sturdza, pe care nici nu voește a le deschide, pe motivul că avea asemenea instrucțiuni de la fostul Colonel Sturdza, la care se afla cheile.

Cum situațiunea acestuia, nu mai impunea vre'un me-najament. dau ordin a se forța încuetoarele, după care apoi se ocupă atât camerile de locuit, cât și grajdurile, aproape toate goale.

Chiar și în camerile de locuit, mobilierul era foarte redus, nu lipsea însă din sala de intrare, o mică statueta în bronz a Marelui luptător național „Tudor Vladimirescu“, cu care

fiul lui Dumitru Sturdza, credea că se poate asemăna, încercând chiar a imprima în mintea celor ușor crezători, o asemenea comparațiune, cu care mai târziu urma să justifice trădarea ce a săvârșit.

După 6—7 zile de la instalarea în cantonament, încep să apară la trupa ambelor regimente, manifestațiuni de febră recurentă, care încetul cu încetul, se transformă în Tifos Exantematic.—Grație îngrijirii pricepută și plină de devotament a Medicilor acestor regimente, despre cari am vorbit și mai sus, victimele sunt foarte puțin numeroase.

A doua refacere a Brigadei a 5-a Călărași.

Regiunea de Cantonare afectată Brigadei a 5-a Călărași, fiind complet secătuită în furaje și alimente, obțin învoirea Comandantului Armatei a 2-a, a căuta alta la Estul Țării în spre Prut, în care scop ambele regimente trimet câte o recunoaștere călare, conduse de ofițeri, pentru a alege zone în care să nu se găsească trupe venite în refacere din Muntenia.

În urma noiei reconstituirii a Marilor Comandamente, Regimentul 10 Călărași este repartizat Corpului 3 Armată, organizat pe 6 escadroane, împărțite în 3 Divizioane, destinate drept Cavalerie Divizionară la cele 3 Divizii ale Corpului de Armată. — În locul acestui Regiment întră Regimentul 7 Călărași, iar Brigada ia denumirea de a 2-a de Călărași, repartizată organic la Armata 2-a.

În ziua de 18 Februarie, mă duc în localitatea Ocheni unde se găsea Regimentul 10 Călărași, pentru a'mi lua rămas bun de la bravii săi luptători, de cari mă despart cu inima pătrunsă de durere.

La Regimentul 7 Călărași, cantonat în Nănești în apropierea satului Găiceana, merg a'l vedea în ziua de 19 Februarie. — Rămân foarte bine impresionat atât din punctul de vedere al înfățișării ostășești a trupeii și ofițerilor, cât și a stărei de întreținere a cailor.

La comanda acestui Regiment, ținea locul un Maior care prin stăruința ce pune, obține mutarea. La Comanda Regimentului, este numit Lt.-Colonel Răzvan Constantin; în numeroasele lupte la care mai târziu a participat, a dovedit eroism și mult spirit de sacrificiu.

În ziua de 25 Februarie, la Curtea Marțială a Armatei a 2-a din Garnizoana Bacău, se judecă procesul Lt.-Colonel Crăinicearu, unde sunt chemat în calitate de martor. Acest proces prin indulgența neexplicabilă a unora din membrii judecători, se termină cu condamnarea numitului Lt.-Colonel la 15 ani muncă silnică, (Președintele Curței Marțiale a fost Generalul Arghirescu) în indignarea generală a tuturilor asistenților, printre cari se găseau mulți ofițeri Ruși și Francezi.

Din fericire, această sentință este casată, și la noua rejudicare (sub președinția Generalului Iancovescu) la Curtea Marțială a Armatei I-a Podul Iloaei, trădătorul este condamnat la moarte, sentință ce este executată în luna Iunie 1917, în localitatea Gropile, în spatele frontului Armatei a 2-a, pe râul Trotuș.

Recunoașterile trimise în căutarea altei regiuni de cantonare, merg până la Prut și găsesc chiar pe acest râu la Est de orașul Huși, localitățile Pogănești și Rășești în care nu se afla nici o altă unitate, afară de partea sedentară a Regimentului 2 Grăniceri în Rășești. — Ca furaje, se găseau câteva șire de pae și oare cari cantității de grăunțe mai ales în Târgul Drinceni, port la Prut

Armata 2-a aprobă ocuparea acestor Cantonamente, iar Regimentele se pun în marș în ziua de 22 Martie cu următoarele itinerare :

Regimentul 9 Călărași: Vladnic—Berheci—Bârlad Albești—Huși—Rășești.

Regimentul 7 Călărași; Buhoci—Troian—Plopana—Dragomirești—Pleașcu—Rahova—Vaslui—Novaci—Huși—Pogănești.

Aceste distanțe se străbat de Regimentul 9 Călărași în 5 zile, iar de Regimentul 7 Călărași în 6 zile, sosind la destinație în zilele de 26 și 27 Martie.

Lipsa de furaje în timpul marșului, și starea de debilitate a cailor, face ca bieteile animale să sufere foarte mult, din care cauze la sosirea în noile contonamente, sunt cu totul extenuați, de abea mai putându-se ține pe picioare.

Furajele ce se găseau pe loc, la care se vor adăoga fânul din belșug de pe terasa Prutului din recolta de Primăvară, schimbă în scurt timp starea lor, așa că la 20 Iunie, când părăsim cantonamentelē pentru a reintra din nou pe front, se prezintă în cele mai frumoase condițiuni.

Nu tot ast-fel însă era situația oamenilor, care din punctul de vedere sanitar se agravează din ce în ce mai mult; în scurt timp după instalarea în noile cantonamente, numărul celor bolnavi de Febră recurentă și Tifos exantematic crește simțitor; Însăși devotatul îngrijitor al acestor bolnavi, Medicul Căpitan Bârzotescu, cade și el bolnav în ziua de 8 Aprilie, când este internat în Spitalul de Exantematici din garnizoana Huși. Cu toate îngrijirile demne de toată lauda ale medicilor de la acel spital, după o suferință de aproape două luni, își dă sufletul său curat și blând, păstrând pe figura sa descompusă, zâmbetul obicinuit în or care împrejurare.

Am condus la locuința de veci pe acest vrednic ostaș și bun Român, stropindu-i mormântul cu lacrimi calde de recunoștință, unica recompensă ce îi se putea acorda și singurul mijloc de manifestare a durerii ce simțeam.

Pe timpul cât stăm pe această zonă de refacere, Regimentele au posibilitatea a se pregăti în cele mai bune condițiuni, complectându-și armamentul și efectele de toate categoriile.

Numărul oamenilor și cailor fiind redus simțitor din cauza pierderilor suferite, complectarea lor se face ast-fel:

Regimentul 9 Călărași, cu oamenii și caii escadroanelor de ștafete 5, 6, și 7, cari fuseseră repartizate Diviziilor 9, 15 și 19.

Regimentul 7 Călărași, nu are nevoie de nici o completare, de oare ce operațiunile la care luase parte înainte de a intra în compunerea Brigadei a 2-a Călărași, nu îi produsese de cât slabe pierderi.

Din restul de oameni ce mai rămăsese din cele trei escadroane mai sus arătate, precum și cu cei ce se mai găseau la părțile sedentare ale ambelor regimente, conform noiei organizări se formează un Divizion de călăreți descălecați, compus din 2 escadroane, tot la dispoziția Brigadei a 2-a Călărași ca luptători pe jos.

Pentru completarea instrucției pe jos, acest Divizion este trimis în ziua de 18 Iunie, la Centrul de Instrucție al Armatei 2-a în Garnizoana Bacău.

În ziua de 4 Iunie, trece pe dreapta Prutului Divizia de Cavalerie Rusă „Zamurscaia“ sub Comanda Generalului Iacovlef, al cărei Cartier se instalează în localitatea Rășești.

Efectivele acestei Divizii erau reduse, dar starea cailor destul de bună.

De la Comandamentul Diviziei, aflu că merge pe front în munții Moldovei, pentru a înlocui unele unități de infanterie, car deduc că ar fi din acelea ce nu mai voiau să lupte.

În special, acel Comandant se interesa de altitudinea munților, și dacă pozițiunile sunt tari prin însăși natura lor.

Din convorbirea ce a avut loc, mă face a înțelege că ar fi dornici de a lua o masă caldă, de care din cauza marșului, fuseseră lipsiți mai multe zile; cu dragoste camaraderească, invit la masa de seară, la popota Regimentului 9 Călărași, pe Comandantul Diviziei și ofițeri de la Comandamentul său.

În timpul mesei, mi-am dat seama că făceam mai bine dacă nu îi invitam, de oarece mai toți lăsau să se vadă nemulțumire față de mâncările ce le ofeream, din care gustau numai, iar ca băutură, nu aveau de cât câte o sticlută de vin. De sigur, modestia noastră nu putea conveni, abundenței cu care erau obișnuiți atât în mâncări și mai cu deosebire în băuturi, modestie la care poate ei nici nu se așteptau.

O parte din ofițerii și trupa acestei Divizii, erau Moldoveni din Basarabia, vorbeau însă în limba lor națională numai trupa, ofițerii înrebuințau limba Rusă și foarte puțin altele.

La data de 15 Iunie, ambele Regimente se găseau refăcute în cele mai bune condițiuni, dată la care raportez Comandamentului Armatei a 2-a, că suntem gata de a fi întrebuințați în operațiuni, atât călare cât și pe jos.

Acțiunea Brigadei a 2-a Călărași în ofensiva Armatei a 2-a.

Străpungerea frontului inamic la „Mărăști“.

Conform unui ordin telegrafic cifrat al Armatei a 2-a, primit în ziua de 22 Iunie, Brigada 2-a Călărași urma a se deplasa de pe zona de refacere, în ziua de 23 Iunie, pentru a merge în spatele frontului acelei armate în localitățile Bogdana și Valea Seacă, pe Valea Trotușului.

Ordine de detaliu, aveam să primesc personal de la Carierul General al Armatei a 2-a în garnizoana Bacău, prin care trebuia să trec în timpul marșului.

Mișcarea se execută călare în timp de 8 zile, fără nici o zi de repaos, străbătând direcțiunea : Huși — Corbeni — Vaslui — Ivănești — Pungești — Valea Agei — Plopana — Odobești — Bihocel — Răcăciuni — Urechești — Căiuți — Bogdana.

Regimentul 7 Călărași se instalează în cantonament în localitatea Bogdana, iar 9 Călărași în Valea Seacă.

La trecere prin garnizoana Bacău, mi se predă ordinul operativ sub Nr. 1638 din 20 Iunie 1917, al cărui conținut era următorul :

„Comandantul de căpetenie al frontului Român, a hotărât o acțiune ofensivă pe toț frontul în indoitul scop :

„De a imobiliza toate forțele dușmane ce se găsesc în fața acestui front, și de a străpunge liniile de apărare ale inamicului, în sectorul Nămolosa.

„Armata a 2-a, are însărcinarea să contribuie indirect la

străpungerea din sectorul Nămolosa, înaintând hotărât spre valea Putnei.

„Pentru realizarea acestei însărcinări, se dispune următoarele :

I. Intinderea frontului acțiunii :

„Acțiunea se va desfășura cu toată intensitatea posibilă, pe întregul front al Armatei, adică de la flancul drept al Diviziei a 8-a pe dealul Arșița Mocanului, până la flancul stâng al Diviziei a 3-a, marginea de Vest a satului Răcoasa.

„Pe întregul front al Diviziei a 8-a și pe acela al Diviziei a 6-a, până la „Încărcătoarea“, acțiunea va avea drept scop de a fixa toate forțele dușmane ce se găsesc în față și, de a preîntâmpina ori ce încercare de atac din partea inamicului în vreun punct din această porțiune a frontului.

„De la Încărcătoarea și până la Răcoasa inclusiv, acțiunea va fi hotărât ofensivă, punându-se la contribuție toate mijloacele disponibile pentru a străpunge liniile inamice între „Încărcătoarea și Mărăști“.

II. Obiectivul primei faze a acțiunii ofensive a Armatei :

„Primul obiectiv de atins va fi pentru Divizia 6-a, culmea dealului Fata Puturoasă, iar pentru Divizia 3-a, linia Sușiței de la Dealul Mare (Nord Câmpurile) până la Răcoasa.

„Pentru desvoltarea ulterioară a ofensivei, potrivit proiectului de operațiuni din 10 Iunie, se vor da ordine la timp chiar în cursul acțiunii.

III. Gruparea forțelor; Comandamente :

„Odată cu începerea acțiunii, frontul Armatei se va împărți în 2 sectoare :

„In sectorul din dreapta : Arșița Mocanului — Poiana la Încărcătoarea, vor fi în acțiune trupele Diviziei a 8-a, și o Brigadă de Infanterie din Divizia 6-a, sub comanda Generalului Văleanu Comandantul Corpului 4 Armată.

„In sectorul din stânga, vor fi în acțiune trupele Diviziilor 1-a și a 3-a și o Brigadă de Infanterie din Divizia 6-a, sub comanda Generalului Văitoianu A., Comandantul Corpului 2 Armată.

„Infanteria Diviziei I-a, va rămâne însă de la început la dispoziția directă a sub-semnatului, și nu va intra în compunerea trupelor de atac, de cât prin ordine anume.

„Comandantul Corpului 4 Armată, va trebui să constituie o rezervă generală a sectorului său, de cel puțin 3 batalioane.

„Brigada 2-a Călărăși, se va găsi în regiunea Rădeana-Gârboveanu la dispoziția directă a subsemnatului.

IV. Distribuirea Artileriei; Comandamente :

„Se distribuie sectorului de atac, următoarea artilerie :

„Brigadele de artilerie întregi, precum și artileria de calibru mic a Divizilor 1—3—6 și 8. Două Divizioane de artilerie de munte.

„Această artilerie va fi repartizată și distribuită pe poziții, pe baza proiectului întocmit de comun acord de către Comandantul Corpului 2 Armată și Inspectoratul Artileriei Armatei.

„Bateriile vor fi repartizate pentru a contrabate artileria dușmană, baterii de distrugere și baterii de însoțire. — Intre acestea din urmă, vor fi bateriile de munte și parte din bateriile Diviziei 1-a, destinate anume și care vor trebui să fie puse în măsură ca mișcarea lor înainte, să se facă în mod sigur și la timp.

„Mortierele de tranșee, vor fi distribuite în fața pozițiunii Mărăști-Incărcătoarea din sectorul de atac.

„Comandantul Corpului 4 Armată, va distribui artileria Diviziei a 8-a pe întregul front al Sectorului „Arșița Mocanului — La Incărcătoarea“, făcând astfel ca bateriile de obuziere, să contribuie la baterea pozițiilor ce vor fi atacate de centrul și stânga Diviziei a 6-a.

„Acțiunea întregii artilerii din sectorul de atac, va fi condusă de către Generalul Rovinaru Inspectorul Artileriei Armatei.

„Acțiunea diferitelor categorii de grupe de baterii, va fi condusă de Comandanții de Artilerie hotărâți, de comun acord de către Comandantul Corpului 2 Armată și Inspectorul Artileriei Armatei.

„Inspectorul Artileriei Armatei și Comandanții Grupurilor de baterii, vor întocmi instrucțiuni de detaliu pentru acțiunea artileriei în așa fel, ca fie care Comandant de baterie să cunoască precis misiunea ce are, sectorul de bătut, natura focului și mo-

dul cum va fi el condus de către Comandanții în drept pe timpul acțiunii.

V. Lucrări preliminare :

„Toate lucrările în vederea începerei și dezvoltării acțiunii ofensive ca : recunoașterea situațiunii dușmanului, pregătirea pozițiunii de la care vor porni trupele de atac, piețele de adunare, adăposturile pentru rezerve, drumurile pentru mișcarea artileriei înainte, depozitele de materiale pentru noile pozițiuni, etc., se vor face potrivit celor cuprinse sub literile ; A. B. C. și D. din instrucțiunile pentru organizarea, apărarea și atacul pozițiilor de luptă întărite (Nr. 4 paginile 4-14).

VI. Aviațiunea :

„Comandantul Grupului de aviație, al Armatei, va cere instrucțiuni amănunțite de la Comandantul Corpului 2 Armată, pentru luarea dispozitivului în vederea activității escadrilelor pe timpul acțiunii tactice. Cât va dura lupta, cel puțin 2 aparate de recunoaștere vor fi atât cât condițiunile atmosferice vor permite, necontenit în zbor, pentru a ține pe Comandantul Corpului de Armată prin telegrafia fără fir și prin rapoartele aruncate în anumite locuri, la curent cu cursul acțiunii și cu modificările survenite în situația inamicului.

„Numărul de aparate posibil a se destina Artileriei, vor fi de asemenea în continuă activitate, pentru ca tragerea noastră să se facă în cele mai bune condițiuni de eficacitate.

„Escadrila de luptă, va proteja avioanele noastre care vor fi în zbor și va ataca pe cele dușmane.

„Restul disponibil de avioane, se vor întrebuița pentru recunoașteri în spatele liniei de luptă dușmane și pentru atacuri cu bombe.

„La sfârșitul fiecărei zile, Comandantul Aviației va trimite la postul de Comandă al Armatei o restituțiune prin fotografie a pozițiilor dușmanului în sectorul atacat.

VII. Rapoarte :

„La fiecare oră soț, dela începerea acțiunii și până la înceterea ei, se va trimite la postul de Comandă al Armatei ;

- a) Biuroului operațiuni, raport asupra mersului acțiunii ;
- b) Biuroului informațiuni, tot ce s'a putut afla nou asupra inamicului prin contactul direct, prin aviație, prin interogarea prizonierilor, etc.

„In afară de rapoarte cu oră fixă, se vor mai trimite la orice oră din zi sau noapte, asupra chestiunilor ce cer deslegare imediată.

„De asemenea, biroul de informațiuni, va primi la sfârșitul fiecărei zile, un buletin recapitulativ al tuturor informațiunilor culese și coordonate în cursul zilei.

VIII. Medicul Șef al Armatei :

Impreună cu Medicul Lt.-Colonel Raverchon, vor da instrucțiunile necesare, și se vor asigura că s'a luat de către personalul sanitar al Diviziilor și corpurilor de trupă, măsurile necesare ca evacuarea răniților să se facă în cea mai desăvârșită ordine.

IX. Prizonieri :

„Vor fi evacuați prin îngrijirea Pretorilor Diviziilor, la Coțofenești, iar de aci prin îngrijirea Pretorului Armatei la Sascut ; Intendența Etapelor va lua măsuri pentru hrana lor.

„X. Gruparea forțelor, distribuirea și instalarea bateriilor, precum și toate lucrările pregătitoare, vor trebui să fie terminate până în seara de 29 Iunie cel mai târziu.

„XI. Pe timpul acțiunii, Postul de Comandă al subsemnăturii va fi în vagon în gara Bâlca, unde se vor găsi biroul operațiunilor, și cel al informațiunilor.

„Atât Corpul 2 Armată, cât și Inspectorul Artileriei Armatei se vor ține în legătură și cu postul de observație al subsemnăturii de la Poiana Carpen.

„XII. Pentru începerea acțiunii, atât pentru bombardarea poziției inamice, cât și pentru punerea în mișcare a infanteriei, se vor da ordine anume la timp, știindu-se că începerea bombardamentului, va preceda cu 24 ore acțiunea infanteriei“.

Comandantul Armatei II-a,
Generalul Averescu,

În ziua de 7 Iulie, Armata 2-a cu ordinul Nr. 1851 hotărăște ca executarea ordinului 1638, să înceapă în noaptea de 9 și 10 Iulie, cu bombardamentul de artilerie, iar atacul infanteriei în dimineața de 11 Iulie. Pentru Brigada 2-a Călărași, se atrăgea atențiunea de a fi gata de plecare, după cel mult două ore de la primirea ordinului.

Cu ordinul Nr. 1867 din 8 Iulie al Armatei 2-a, care stabilea definitiv începerea ofensivei în ziua de 9 Iulie, se comunică următoarele :

„Artileria destinată a bombarda întăririle dușmanului în sectorul de atac, va deschide focul la ora 12, și'l va continua în așa mod ca până în ziua de 10 Iulie ora 20, completa dezorganizare a întăririlor primei linii dușmane să fie terminată.

„Contra bateriile vor deschide focul inclusiv pe timpul bombardării pozițiunii dușmanului, numai în contra acelor baterii, a căror pozițiuni vor fi bine cunoscute, și al căror foc ar fi dăunător trupelor noastre.

„In afară de aceste cazuri, contra bateriile se vor abține de la oricare intervenire fără necesitate vădită în luptă, spre a nu'și descoperi pozițiunile și, mai cu seamă, spre a-și păstra munițiunile pentru faza intrării infanteriei în acțiune.

„In sectorul defensiv, bombardamentul pozițiunilor inamice, va începe la ora 10. Scopul bombardamentului în acest sector, va fi nu spre a dezorganiza pozițiunea dușmană — mijloacele nefiind suficiente pentru aceasta — ci de a fixa pe dușman și a-l ține continuu sub amenințare. La început însă, îi se va da oare care intensitate.

„Pe timpul acțiunii artileriei, vor avea loc 3 întrerupuri ce se vor face de Comandanții de baterii fără alte ordine. După fiecare întrerupere, focul va fi reluat cu violență mai accentuată pentru cât-va timp.

„Duminecă 9 Iulie ora 10, se vor regula ceasornicile prin telefon, erarhic până la Comandanții de batalion și baterie.

„Alocațiunea de munițiuni, din tabela relativă anexată la ordinul Nr. 1682 din 24 Iunie, prevăzută pentru prima zi de acțiune, se va repartiza pe zilele de 9 și 10 Iulie.

„Bombardamentul va trebui deci astfel regulat, ca să nu depășească până în seara de 10 Iulie această alocațiune.

„In cursul nopților de 9-10 și 10-11 Iulie, serviciul artileriei

riei va trebui regulat așa fel, ca oamenii să se poată repauza fără ca focul să fie cu desăvârșire întrerupt, pentru ca inamicul să nu poată readuce în bună stare întăririle sale.

„Toate dispozițiunile din ordinul de operații Nr. 1638, rămân neschimbate“.

II.

Executarea acestor două ordine se începe la datele hotărâte, iar Brigada 2-a Călărași stă în așteptarea ordinului ce avea de executat, până în ziua de 12 Iulie, când la ora 12 primește ordinul Nr. 1927 care hotăra :

„Vă veți pune cu brigada imediat în marș prin Pralea cota 707 — Poiana Cărpenișului — cota 702 (Postul de observație al Armatei a 2-a). Veți înainta până la Valea Limpejoarei la N. E. Mărăști.

„Ordine de detaliu, veți primi la postul de observație al Armatei“.

La ora 13.30, Brigada se pune în mișcare prin Căiuți iar de aci se îndreaptă spre Sud-Vest pe Valea Pârâului Popenilor, trece prin satul Pralea, de unde începe a urca pe Dealul Mare către cotele 707 și 702, la Poeana Carpenului la postul de observație al Armatei a 2-a, unde sosește la ora 18.30.

La sosirea Brigadei la postul de observație, Generalul Averescu se găsea în apropierea frontului de luptă, și după o așteptare de vre-o 3 sferturi de oră, vine călare însoțit de Șeful său de Stat Major Generalul Mărdărescu, dinspre valea pârâului Limpejoara.

După ce mă prezint, îmi dă ordin că, mai întâi va trebui să trimet recunoașteri cari să stabilească direcțiile de retragere ale inamicului, iar în așteptarea ordinelor ulterioare, Brigada să cantoneze în Răcoasa.

La ora 20.30, Brigada intră în Răcoasa, localitatea care se găsea între cele două fronturi adverse, și ca atare complet evacuată și cu foarte multe case distruse. În cele ce mai rămăsese ne distruse, nu se mai găsea nici un fel de mobilier, iar buruienile crescuseră în acele părți, până la înălțimea caselor.

Prin curțile satului, soldații noștri descoperă numeroase

gropi, în care sârmana populațiune îngropase avutul ce agonisise și pe care în graba evacuării nu le putuse lua.

Nu mai puțin în tranșeele părăsite de inamic, se descopere pe lângă numeroase obiecte ale populațiunii din Răcoasa, și foarte multe efecte de îmbracaminte militare, care tot în aceeași grabă de evacuare, fuseseră lăsate pe locurile unde se depozitaseră.

O bună parte din aceste efecte, sunt luate în trăsurile trenurilor de luptă între care cel mai de seamă, au fost, dolmanele imblănite, de care trupa și chiar ofițerii noștrii, s'au folosit în cursul iernei ce a urmat.

La ora 22, din Răcoasa pleacă următoarele 6 recunoașteri de ofițeri :

1. Locotenentul Drosu, pe șosea în direcția localității Soveja ;

2. Locotenentul Ionescu Traian, în direcția dealului Răchitașul Mare ;

3. Locotenentul Stroescu Dan, în direcția localității Negri-lești pe valea Putnei ;

4. Locotenentul Rădulescu N. în direcția Dealului Teiușa

5. Locotenentul Negoescu, în direcția satului Bârsești pe valea Putnei ;

6. Locotenentul Mitache Adam, în direcția văii Sărei.

Toate aceste recunoașteri, aveau ca misiune, descoperirea inamicului, și dacă este în mișcare, direcțiunea în spre care se mișcă. Primele rapoarte ale acestor patrule, trebuia să fie primite de Brigadă în ziua de 13 Iulie ora 5.

Toți acești ofițeri își îndeplinesc însărcinarea în mod conștiincios, trimitând la timpul ordonat o bună parte din rezultatele obținute în recunoașterile executate, pe care în dimineața de 13 Iulie la ora 6 cu raportul Nr. 6, le aduc la cunoștința Armatei 2-a cu următorul cuprins :

Recunoașterile trimise pentru cercetarea inamicului pe frontul Soveja — Bârsești — Valea Sărei, până la ora 5, au raportat următoarele :

„In apropierea satului Rotilești, sunt patrule inamice, iar la un kilometru Vest Rotilești, se găsesc tranșee inamice, slab ocupate,

„Dealul Răchitașul Mare, este în stăpânirea inamicului,

„De la recunoașterile trimise în direcțiunile Bârsești și Valea Sărei, până la ora 5, nu sa primit nici un raport“.

La acest raport, se mai adăuga necesitatea de a avea legătura telefonică cu Comandantul Armatei, care din lipsa materialului necesar nu se făcuse.

În dimineața de 13 Iulie, ni se comunică un ordin al Armatei a 2-a, în care se făcea cunoscut atașarea la Brigada 2-a Călărași a unei secții de automobile blindate Rusă, care în aceeași zi la ora 14, sosește în localitatea Răcoasa unde Brigada se găsea.

Această secție, era comandată de Căpitanul „Denmiş Han“ Tătar de origină, cu un fizic foarte plăcut, care se prezenta cu o atitudine militară din cele mai corecte atât el cât și ofițerii și trupa ce avea sub comandă, în contradicere totală cu destrăbălarea trupelor de infanterie, care în bună parte refuzase a da vreun sprijin în atacul dușmanului, executat de trupele noastre, afară de atacul dat de trupele Ruse asupra vârfului „Momâia“ punct puternic organizat de inamic, cucerit prin acțiunea Eroică a acestor trupe.

Compunerea ei era, 4 automobile blindate, din care unul armat cu un tun de calibru mic și 2 mitraliere, iar celelalte 3 numai câte 2 mitraliere, 3 automobile ușoare, 4 camioane automobile, o autocisternă pentru benzină, un automobil pentru reparațiuni și 3 motocicletele. Toate acestea, erau servite de 42 oameni de trupă și 2 ofițeri.

Ordinul Nr. 10.173 al Corpului 2 Armată, pe care-l primesc în aceeași zi la ora 14.30, lămurește rostul acestor automobile, ordin ce făcea cunoscut că ele sunt puse la dispoziția Brigadei a 2-a Călărași din ordinul Armatei a 2-a, în vederea unei acțiuni comune pentru care să așteptăm ordine.

Până la ora 8, se primește la postul de comandă al Brigadei, și raporturile recunoașterilor de ofițeri ce nu se primise până la ora 5, cari sunt aduse la cunoștința Armatei a 2-a cu raportul Nr. 12, în care se arăta că inamicul ocupă dealul Teișului, localitatea Negrilești și Dealul Lazu, precum și Dealurile: Boului, Răchitașul Mare, Procopie, Baba Maria și Frâsineta.

În executarea acestor recunoașteri, patrulele pierd 4 oameni morți și unul rănit, 5 cai morți și 2 răniți.

Tot în ziua de 13 Iulie, Armata 2-a dă ordin Brigadei a

2-a Călărași spre a face reparațiunile necesare, mai cu deosebire a podurilor de pe șoseaua ce duce în spre Soveja, în vederea mergerei pe această șosea, a automobilelor blindate, reparațiuni ce se termină până în seara de 14 Iulie.

Pentru legătura telefonică cu Armata 2-a, ni se ordonă a ne lega cu postul de comandă al Diviziei 3-a, ce se afla la ȧșirea de Sud a satului Mărăști.

După pătrunderea frontului inamic, în vederea reluării acțiunii ofensive, Comandantul Corpului 2 Armată care avea însărcinarea conducerii acestei acțiuni, cu ordinul Nr. 181 din 13 Iulie hotărăște următoarele :

„Ultimele elemente ale inamicului cari îi acopere retragerea, se găsesc pe înălțimile : Arinișul, Valea Boului, Răchitașul Mic și Răchitașul Mare.

„Diviziile 1—3 și 6, au însărcinarea de a respinge pe inamic : Acțiunea ofensivă va înceta pe întregul front al Armatei, de îndată ce grosul unităților, vor ajunge pe linia atinsă de detașamentele înaintate : Vârful Arșita — Valea Rotilești — Răchitașul Mic — Răchitașul Mare — Dealul Lazei — Dealul Teișului — Valea Sărei.

„Pe această linie în apropierea ei, se vor alege pozițiunile cele mai potrivite pentru stăpânirea sigură a terenului cucerit, și se va proceda cât mai neîntârziat la întărirea lor.

„Linia de demarcație între Corpul 2 și 4 Armată va fi : cota 579 (Poiana Dragoș) — 537 (N. Câmpurile de Jos) — 896 (Răchitașul Mic). — Linia de demarcație între Corpul 2 Român și 7 Rus rămâne aceeași.

„Artileria Divizionară, va fi dusă înainte în spatele noiei poziții.

„Se va proceda imediat la determinarea elementelor necesare pentru tragerile de baraj.

„Obuzierele de câmp, vor fi întrebuințate de Divizii.

„Artileria Greă va rămăne pe pozițiile actuale, până la noi ordine, afară de bateriile de obuziere de 150 m/m., cari vor fi împinse în sectorul Corpului 2 Armată până la Cearucu, unde vor aștepta ordine.

„Divizia 3-a, va trage din rezerva Armatei, 2 batalioane din unul din regimentele ce se găsesc în această rezervă, pentru a fi întrebuințate pe frontul Diviziei“.

Acest ordin, se completează tot în acea zi cu ordinul Nr. 182 al aceluiași Corp de Armată care spune :

„De îndată ce linia pozițiilor indicate cu ordinul Nr. 181 va fi ocupată de grosul trupelor, se va căuta ca în afară de lucrările de pe această linie ce vor constitui linia a 2-a a poziției de rezistență, să se împingă parte din trupe și să se organizeze defensiv linia: Vârful Caraita — cota 647 — dealul Frăsinet — dealul Baba Maria — dealul Pricop — cota 651 — dealurile Cordoleni — cota 633 — Secătura — cotele 575—574—616—627 — dealul Boului — cota 659 — dealul Temerac.

„Divizia 3-a, va studia organizarea înălțimilor de la Sud-Vest de Șoseaua Valea Secătorei — Topești, până la confluența Putnei cu Zăbala, în scopul de a împiedica inamicul să ocupe aceste înălțimi“.

Acțiunea ofensivă a trupelor atacului, având deplin succes, retragerea inamicului se produce în unele puncte chiar în mod precipitat.

Pentru stăpânirea terenului cucerit, Armata 2-a cu ordinul Nr. 1962 din 14 Iulie, hotărăște a se organiza cât mai aproape de dușman o pozițiune solidă, care să poată servi și ca bază pentru desvoltarea mai departe a operațiilor ofensive ale acestei Armate.

Se dă în special, misiunea de a se ajunge pe linia determinată de: cota 1125 (Piscul Măgu a Cașinului) făcându-se legătura cu Armata 9-a Rusă prin Măgura Cașinului, apoi Cornul Măgurei — Măgura Zboina Neagră — Muntele Țiua Neagră, cotele: 1070—1116—727—568 — Sud Negrilești, iar de aci pe înălțimile de pe malul stâng al Putnei până în valea Sărei, unde se face legătura cu Armata 9-a Rusă.

Pentru acțiunea infanteriei, se hotărăște a se începe la ora 10 la punctele de joncțiune a Corpurilor de Armată, iar în restul sectoarelor, după hotărârea Comandanților respectivi.

Pentru Brigada 2-a Călărași, primesc ordinul verbal de a trimite recunoașteri în direcțiunea Dealul Radu cel Mare — cota 1070 și în direcția localității Negrilești, recunoașteri ce se pun în mișcare în dimineața de 14 Iulie, sub comanda Locotenentului Georgescu din Regimentul 9 Călărași și a Sub-Locotenentului Gheorghiu din Regimentul 7 Călărași. — Grosul Brigadei, să înainteze la Câmpurile de Sus, de unde la ora 10 (14

Julie) să împingă înainte pe șosea spre Soveja, Secția de Automobile Blindate, susținută în imediată apropiere, de un puternic detașament, cu care să înainteze cât mai aproape de cota 1040 de pe muntele Țiua Neagră.

Brigada se pune în mișcare tot în dimineața de 14 Iulie în direcția Câmpuri, însoțită de Secția de Automobile blindate.

La intrarea în această localitate, primesc ordinul Nr. 188 al Corpului 2 Armată, pentru a mă prezenta de îndată Comandantului său, care îmi ordonă că pe lângă urmărirea ce urma să se facă de Secția de Automobile Blindate, să se mai trimeată încă două escadroane și o secție de mitraliere în direcția Roșculești—Vizantea Mănăstirească—Valea Păcurei—Valea pârâului Dudului, de unde să cadă în valea ce duce la Sud de localitatea Negrileşti. De aci, aceste 2 escadroane să se îndrepte în spre Tulnici și apoi spre Est pe valea Putnei spre Bârsești — Poiana și Valea Sărei. Misiunea lor, era de a tăea retragerea trupelor inamice ce ar înainta din direcția Poiana—Spinești—Păulești, în spre Nord.

Aceste 2 escadroane cât și secția de mitraliere, fac parte din Regimentul 7 Călărași și sunt puse sub Comanda Maiorului Stoilov.

Tot din ordinul Corpului 2 Armată, un escadron (din Regimentul 9 Călărași) comandat de Căpitanul Veleanu, este însărcinat a face cercetarea în sectorul coprins între Valea Cașinului și Valea Zăbalei, pentru a se recunoaște, drumurile ce duc de la Soveja spre Lepșa, și de aci pe valea pârâului Lepșa spre Nord Valea Cașinului și Pârâul Turbure.

O recunoaștere să pornească dela Lepșa spre Nord în direcția Valea Cașinului — Pârâul Turbure, iar o altă recunoaștere tot de la Lepșa să se îndrepte spre Sud în Valea Putnei, iar de aci să se îndrepte spre Vest, până ce va întâlni trupele inamice.

De asemenea, se mai trimite încă două recunoașteri: una pe valea Putnei în spre localitatea Coza, iar de aci pe valea pârâului Coza până ce va întâlni inamicul, și a 2-a de la localitatea Coza, în direcțiunea Păulești—Văsinul—Nistorești—Năruja.

Misiunea acestor recunoașteri era de a relua contactul cu inamicul, care în această parte fusese pierdut.

Din Câmpuri, se constituie Detașamentul care să sprijine înaintarea secției de automobile blindate, detașament care se for-

mează din câte un escadron din Regimentele 7 și 9 Călărași și Grupul de mitraliere al Regimentului 9 Călărași, fiind pus sub comanda Maiorului Mărculescu, având ca misiune de a înainta pe șoseaua Câmpuri - Soveja—Muntele Țiua Neagră, și după ce trupele inamice vor fi respinse la Vest de Țiua Neagră, însărcinarea detașamentului va fi considerată ca terminată, și împreună cu secția de automobile blindate, după ce va fi înlocuit de trupele de infanterie ce vin în urmă, se va înapoia la Brigadă.

Pâna la ora 10, toate aceste detașamente și recunoașteri erau plecate unde li se ordonase, iar la ora 10.30 restul unităților din Brigadă — 3 escadroane — se pun și ele în mișcare în direcțiunea Soveja.

În dreptul fabricii de cherestea, depășim linia infanteriei amice care înainta în urmărirea dușmanului ce se retrăgea în completă debandadă, transformându-se pe șosea în fugă disperată.

Trenurile inamicului cu munițiuni garate între Câmpurile de Sus și Rotilești, neavând timp a le scurge spre Soveja, rămăseseră pe loc, constituind o bogată pradă de războiu.

Trăsuri de tot felul și câteva tunuri cu caii morți în ham, împedicau circulația pe șosea. Felurite echipamente și arme, erau aruncate pe drum pe ambele lui părți, confirmând panica în care intrase inamicul în retragere

Populația din Dragosloveni și Soveja năvălise în fabrica de cherestea, de unde își lua obiectele de mobilier și casnice cu care trupele germane își amenajase locuințele în clădirile acestei fabrici, clădiri cari fiind construite cu scânduri, se găseau în plină devastare, într'un zgomot asurzitor, din care cauză această populație îndârjită, nu observă înaintarea trupelor noastre, de cât când ne aflăm în imediata lor apropiere.

Vederea armatei noastre, schimbă zgomotul de devastare, într'un entusiasm de urale puternice care ține mai multe minute, făcând să răsune toată Valea Sușiței, fie care locuitor cu ce putuse lua în spinare, sub bombardamentul artileriei dușmane redus la loviturile slabe a 2-3 tunuri de munte, care trag asupra noastră, cu toții înaintăm precipitat pentru a eși de pe șosea, ce ne putea produce pierderi simțitoare.

În localitatea Soveja, populațiunea compusă numai din bătrâni, femei și copii, ne iese în întâmpinare plângând de bucurie că au scăpat din mâna „Câinilor“, calificativ de care se serveau

pentru a imprima purtarea asupra a trupelor Germane, lipsite de orice sentiment omenesc. 1)

Străbătând satul, ne încrucișăm cu un cortegiu funebru care ducea la locuința de veci, rămășițele pământești ale unei femei bătrâne, așezată pe un pat dus în spinare de 3 fete tinere și un unchiaș, precedați de un copil ce purta crucea fără nici o asistență religioasă, urmat numai de câteva babe nevoiașe, care păstrau cea mai adâncă liniște.

În Soveja, cele 3 escadroane de care mai dispunea Brigada, se opresc și se adăpostesc într'o vâlcea la intrarea de Est a satului.

Secția de automobile blindate împreună cu detașamentul de susținere, înaintase până la „Curmătura Moghileștilor“, de unde, șoseaua devenise cu totul inaccesibilă pentru mașinile acelei secții, din cauza numeroaselor trăsuri ale dușmanului care în retragerea lui grăbită, unele din ele sunt părăsite pe locurile de unde nu mai putuseră înainta la deal.

Ordinul de a împinge inamicul cât mai mult în spre Vest trebuind a fi adus la îndeplinire, hotărâsc executarea acestei misiuni, numai de către detașamentul de însoțire (2 escadroane, și un grup de mitraliere) înaintare ce se face până la obiectivul de atins.

La ora 12, raportează Armatei a 2-a imposibilitatea înaintării automobilelor blindate, precum și rezultatul recunoașterilor trimise de Căpitanul Veleanu care făcea cunoscut că:

„Drumul din Valea Păcurei — dealul Dudului — Borghina — Radul cel Mare spre cota 1070, nu sunt ocupate de inamic.

„De pe liziera de Est a pădurei Țiua Golașe cota 1070, s'au primit focuri de infanterie.

„Localitatea Topești este ocupată de trupele inamice, iar trupe inamice aproximativ 2 batalioane, se retrăgeau în spre dealul Dumbrava.

„În regiunea Bârsești, luptele erau în curs.

„Trupele amice stăpânesc dealul Baba Maria cota 1088, iar cota 1088 vârful Țiua Neagră este ocupat de inamic.

Pe la ora 17, circa 3—4 batalioane amice depășesc locali-

1) Din gura câtorva bătrâni, aflu că femeile erau duse cu forța în anumite case de prostituție, în spatele frontului.

tățile Soveja și Dragosloveni și se adună la eșirea de Vest din Soveja, adăpostindu-se în pădurea existentă în acea parte.

La ora 19, Generalii Averescu și Văitoianu, într'un automobil intră în Soveja, unde întâlnindu-mă, se opresc și îmi cere a îi pune la curent cu situațiunea trupelor de sub comanda mea, după care apoi pornesc mai departe în spre intrarea în defileu.

La ora 19.30, primesc raportul Maiorului Mărculescu, prin care făcea cunoscut că a respins trupele inamice și a ocupat muntele Țiua Neagră, acțiune pe care a îndeplinit-o descălecând trupa și întrebuintând-o ca luptători pe jos, iar caii îi a lăsat în Dragosloveni.

În aceste acțiuni, recunoașterile trimise de Căpitanul Veleanu și escadroanele de sub comanda Maiorului Mărculescu capturează 2 mitraliere, 32 prizonieri și 5 cai.

Pozițiunea de pe muntele Țiua Neagră, a fost ocupată de detașamentul Maior Mărculescu având ambele escadroane întărite fiecare cu câte o secție de mitraliere, dispuse cu fața spre Vest pe culmea cu cota 1069, trimitând patrulă în spre valea Pârâului Dragomiru și Muntele Golașu.

În ziua de 15 Iulie la ora 20, sosește pe pozițiunea de la Țiua Neagră o companie din Regimentul 18 Infanterie, pentru a înlocui escadroanele din detașamentul Maiorului Mărculescu, înlocuire care are loc în dimineața zilei de 16 Iulie, afară de 2 plotoane ce se găseau la confluența pârâului Lepșuța cu Lepșa, lăsate pentru a întări escadronul de descoperire al Căpitanului Veleanu, în zona căreia se găsea și acest punct.

Tot în această zi, primesc și raportul Nr. 1 al Maiorului Stoilov, în care făcea o dare de seamă a activității sale de la plecarea cu Divizionul ce i se pusese sub comandă, și până în ziua de 15 Iulie ora 18, dare de seamă pe care o înaintează Armatei a 2-a și care cuprindea următoarele :

„Ajuns la ora 14.40, la Vizantea Mănăstirească, de către un ofițer dela Divizia 3-a, mi se comunică itinerarul accesibil pentru a putea face învăluirea spre Negrileşti (aceasta îi era misiunea) adică, să merg prin Vizantea Răzășească—Dealul Horjești—Valea Peșterei, dealul Iarmaroc, dealul Lozei, valea Armășoia—valea Tighina—Negrileşti, dându-mi-se și o călăuză.

„La ora 16.40, sunt pe dealul Iarmaroc la cota 745, iar la ora 17.50, în valea Armășoia,

„La ora 18.50, primesc dela o patrulă de recunoaștere, informațiunea că localitatea Negrilești este ocupată de inamic; lupta între cele 2 Infanterii adverse fiind încă în curs. Localitatea Tulnici, de asemenea ocupată de infanteria noastră“.

Din această dare de seamă, reese că însărcinarea de învăluire a trupelor inamice dată Divizionului Comandat de Maiorul Stoilov, nu s'a putut îndeplini, din cauză că acest Divizion a fost trimis prea târziu și sosește în regiunea unde trebuia să se producă învăluirea, cam în acelaș timp cu trupele de infanterie pe care le găsește în luptă cu dușmanul, și care pune pe Maiorul Stoilov la curent cu situațiunea existentă.

O mișcare învăluitoare mai depărtată, nu mai putea avea loc, din cauza greutății foarte mari de a se străbate călare terenul foarte accidentat din această regiune, ceea ce ar fi provocat o mare întârziere a acțiunii, prin ținerea pe loc a infanteriei până ce cele 2 escadroane ar fi produs învăluirea, ceea ce nu era admis în situațiunea din acel timp.

Cred că în executarea acestei acțiuni, ar fi fost mai bine ca cele 2 escadroane dacă nu și mai multe, să fi fost puse la dispozițiunea Comandantului Diviziei a 3-a, care avea în sarcină conducerea operațiunilor în această parte a frontului, și care ar fi coordonat acțiunea Cavaleriei cu a infanteriei în așa fel, ca unitățile de cavalerie să facă în timpul și spațiul necesar învăluirea în legătură cu trupele de infanterie, care ar fi ținut de front pe inamic, și nu s'ar fi angajat în luptă cu el până ce cavaleria nu producea învăluirea.

Brigada petrece noaptea de 14—15 Iulie în Soveja, iar în dimineața de 16 Iulie, primește ordinul de a se retrage în localitatea Câmpurile — după ce este înlocuită cu trupe de infanterie — unde vine și Divizionul Maiorului Stoilov.

În toate aceste operațiuni, pierdem 12 oameni și 15 cai din cari 5 cai, sunt pierduți căzând în timpul nopței de 14—15 Iulie în râpile existente între vârfurile munților Țiua Neagră și Lepșa.

În ziua de 16 Iulie, primesc ordinul Armatei a 2-a de a intra cantonamentele de la Bogdana și valea Seacă, împreună cu secțiia de automobile blindate, care rămâne la dispozia Brigadei până la noi ordine.

Din Câmpuri, poruim în spre cantonamentele arătate, luând

drumul prin valea Lărguța-Mănăstirea Cașinului — satul Buciumi — Bogdana — Valea Seacă, iar la ora 18.30, ambele regimente sunt în cantonamentele lor.

III.

În dimineața de 17 Iulie, Comandamentul Armatei a 2-a, comunica prin telefon Brigadei a 2-a Călărași, că Domnul General Averescu dorind a lua masa împreună cu ofițerii din Regimentele acelei Brigade, va veni în seara aceleiași zile în cantonamentele ce ocupam.

Absența noastră din Cantonamente și reintrarea în ele numai cu câteva ore înaintea acestei comunicări, nu ne dă mijlocul de a putea pregăti o masă așa cum se cuvenea, aceluia ce ne făcea o cinste atât de mare, și față de care cu toții îi acordam o deosebită dragoste, respect și mult devotament. Din această cauză, pregătirea se reduce la o improvizare cu cece se putea găsi în localitate, oferind o masă sobră și cu mult sub nivelul acelor ce îi se pregătise pela alte Comandamente superioare, ale căror mijloace de alt-fel, erau și mai bogate ca ale noastre.

La ora 29, Generalul Averescu însoțit de Lt.-Col. Ressel sosește în cantonament la Valea Seacă, iar în timpul mesei aflând din convorbirea ce are loc, că prezența în mijlocul nostru a distinsului oaspe, este o manifestare de mulțumire față de felul cum Brigada își făcuse datoria, în însărcinările ce îi se dase cu ocaziunea ofensivei de la Mărăști.

În timpul mesei nu se ține nici o cuvântare, iar ca distracție spre sfârșit, rugăm a se permite să se execute de corurile Regimentelor, câteva bucăți muzicale cu caracter patriotic și Războinic.

La ora 23.30, această modestă serbare ia sfârșit, după care General Averescu în aclamațiunile unanime ale ofițerilor și trupei pleacă la Bacău.

În ziua de 18 Iulie, Comandantul Secției de Automobile blindate, îmi comunică ordinul ce are de la Comandantul Armatei a 4-a Rusă, da a eși de sub ordinele Brigadei 2-a Călărași și a merge în localitatea Domnești, fapt ce are loc tot în aceeași zi.

.....
După încetarea operațiunilor, în ofensiva Armatei noastre de la Mărăști, frontul ocupat de Armata 2-a, era neschimbat în regiunea Diviziei a 8-a, iar din acea parte, trecea prin : Măgura Cașinului — Muntele Seciu — cota 1171 — Munții : Zboina Neagră — Țiua Neagră — Țiua Golașe— localitățile : Tulnici—Bârsești— Valea Sărei, apoi — flancul drept al Corpului 4 Armată până în valea Doftanei cota 557, care înlocuește trupele Ruse ale Corpului 40 de Armată în noaptea de 19/20 Iulie, de oarece numai prezentau nici o siguranță, nici cel puțin în menținerea pozițiunei pe care se găseau.

Luptele din regiunea dealurilor : Bâtca-Carelor și Chioșuri.

În ziua de 19 Iulie, printr'o notă telefonică, de la Armata 2-a, ni se face cunoscut ca Brigada să fie gata de plecare în vederea unor acțiuni — călare sau pe jos — după cel mult 2 ore de la primirea unui asemenea ordin.

În ziua de 20 Iulie are loc în Soveja un serviciu religios în amintirea celor căzuți în luptele din zilele dela 10 până la 16 Iulie, la care asistă delegați — ofițeri și trupă — din toate unitățile ce au luat parte la acele lupte, precum și Drapelele lor. Din Brigada 2-a Călărași participă 2 ofițeri inferiori, 4 sergenți și 4 soldați, și cele 2 Stindarde ale Regimentelor.

În ziua de 27 Iulie ora 15³⁰, primesc ordinul telefonic Nr. 2211 al Armatei a 2-a, cu următorul conținut :

„Potrivit ordinului D-lui General Comandant al Armatei a 2-a, Brigada 2-a Călărași descălecată, va pleca de îndată la Onești, unde se va pune la dispoziția Corpului 4 Armată.

„Raportați ora plecării“.

Cu Nr. 8 raportează punerea în marș a Brigadei la ora 17³⁰, cu un efectiv de 32 ofițeri, 850 trupă descălecată și 2 grupuri de mitraliere cu 8 piese pe trăsuri înhămate. La dispoziția Corpului 4 Armată, se mai detașează 2 plotoane călări pentru legături și ștafete.

În timpul marșului spre Onești pe la ora 18³⁰, sunt întâmpinat de un motociclist dela Corpul 4 Armată, care îmi predă ordinul Nr. 3094, cu acelaș cuprins ca cel cu Nr. 2211 al Armatei a 2-a, la care adaugă că, Brigada să cantoneze în satul

Malu lângă Onești, iar la sosire, să mă prezint imediat la acel Comandament.

La ora 20^{45'}, Brigada intră în Cantonament în localitatea ordonată, iar la ora 21 mă prezint la Comandamentul Corpului 4 Armată, în interiorul căruia domnea o atmosferă de îngrijorare generală. Câteva gesturi și răspunsuri scurte ale ofițerilor de Stat-Major, lasă să se deducă situațiunea cu totul nemulțumitoare pe frontul Corpului de Armată, în regiunea Cașin-Grozești și Târgul Ocna.

Șeful de Stat Major Colonelul Eremia, îmi comunică ordinul de a rămâne în localitatea Malu pe timpul nopții, unde Brigada va aștepta ordine până a 2-a zi, când avea speranța unei schimbări în bine a situației, în urma ajutoarelor ce fuseseră trimise, și care în ziua de 28 Iulie, urmau a intra în acțiune în punctele unde presiunea inamicului era mai puternică.

Aceste ajutoare, erau constituite din regimentele de marș ale Diviziilor 6, 7 și 8, iar la Tg. Ocna unde se găsea Divizia 7-a, se trimite Batalionul de Vânători de Munte. Aceste regimente, fuseseră trimise în regiunea *Sticlăria* pe frontul Diviziei a 6-a.

Până la ora 23, stau la Comandamentul Corpului de Armată în așteptarea știrilor de pe front, în care timp asist la luarea interogatoriului unui ofițer aviator austriac, care fusese doborât de un avion Român, și care întâmplarea făcuse să scape numai cu câteva contuziuni.

În dimineața de 28 Iulie pe la ora 7, merg din nou la Comandamentul Corpului de Armată, unde domnea o mare enervare. Un ofițer superior, (Colonelul Macri) aduna ultimele resturi de trupe de infanterie ce se găseau în Onești, veniți de prin spitale sau dinspre Centrul de Instrucție de la Bacău, cu care să formeze un Batalion pe care să'l trimeată pe front.

După 2-3 ore de frământare, se reușește a se aduna vre-o 350 - 400 de oameni, cărora li se dă numai arme fără baionete, iar cartușele sunt vârate de fiecare om în buzunarele hainelor. Comanda acestui batalion și a companiilor, se încredințează la ofițeri de la Comandamentul Corpului de Armată și altor ofițeri cari se găseau în Cantonament la Onești.

Și ast-fel, acest batalion, format din adunăturile cele mai diverse și cu oameni de toate vârstele, dezecipați până chiar

și în necesarul de armătură, cu comandanți luați la voia întâmplărei, din cari unii iau comanda mai mult fără voce, cu un moral din cel mai scăzut, este trimis a face față și a opri dușmanul, căruia alte trupe de calitate mult superioară, nu îi putuse rezista în violența atacurilor ce le da.

Cum era de așteptat, rezultatele obținute de la regimentele de marș, au fost din cele mai deplorabile, atât din cauza slabei lor pregătiri și echipări, cât și a încadrării lor cu ofițeri, unii din aceștia fiind însărcinați a le comanda, numai cu câteva ore înainte de a pleca pe front.

II

Acțiunea ofensivă a inamicului, amenințând a se angaja în valea Curiției, la origina căreia frontul nostru fusese străpuns, la ora 12 primesc ordinul Nr. 3942 al Corpului 4 Armată, în care hotăra ca Brigada 2-a Călărași să se pună imediat în mișcare în direcția văii Cașinului, apoi pe aceea a Curiției, pe care să o urmeze în spre fabrica „Sticlăria“, punându-se sub ordinea Comandantului Brigadei II Infanterie.

La acest ordin, se mai adăoga că la intrarea în valea Curiției, Brigada că ia măsurile de siguranță în timpul marșului spre inamic, cea ce nu mai lasă nici o îndoială asupra străpungerii frontului nostru.

La ora 13 Brigada se pune în mișcare, iar la un kilometru Nord de localitatea Cașin, sunt ajuns de un motociclist care îmi predă un ordin al Corpului 4 Armată, prin care Brigada 2-a Călărași se pune sub ordinea Diviziei 6-a.

La trecerea prin localitatea Cașin, unde se găsea postul de Comandă al Diviziei a 8-a, prin față căruia trecem, mi se comunică hotărârea luată, de a se evacua acea localitate de către Comandamentul acelei Divizii, cea ce de altfel se și vedea, tot personalul aceluia Comandament fiind ocupat cu încărcarea în trăsuri a cancelariilor și bagajelor.

Populațiunea civilă nu mai puțin și ea, imita exemplul Diviziei a 8-a, încărcând bagajele în căruțe, iar cea mai mare parte, săpau gropi în care să-și ascundă avutul în pământ.

Întâmplarea face să mă întâlnesc și cu fratele meu Maiorul Șcărișoreanu, care era ofițer de Stat Major la Divizia

8-a, de la care aflu că situațiunea noastră la origina văei Curița este foarte critică.

La întretăierea șoselei din valea Cașinului cu acea din valea Curiței, întâlnim o coloană a unei baterii de mortiere de tranșee Rusă, care se scurgea spre Nord, și care eșea de pe frontul Diviziei a 8-a unde timporar fusese detașată.

Ordinul care hotăra punerea Brigadei a 2-a Călărași sub ordinele Diviziei a 6-a preciza să ocupăm Dealurile Comănac și Bâtca Carelor, făcând legătura la dreapta cu Brigada 11 Infanterie, iar la stânga cu trupele Diviziei a 8-a, fără a se indica anume cu care unități. Dacă nu se arată și aceste unități, cauza era că nu se cunoșteau care trupe se mai aflau pe front în această parte, unde se produsese spărtura și care erau cele 2 aripi ale spărturei făcută de inamic, pe care trebuia să o astupe Brigada 2-a Călărași.

Angajându-ne pe valea Curiței, dau ordinul de operații Nr. 37, în care indicam că pe această vale, marșul se va face pe o singură coloană până la cotitura șoselei de la Sud spre Vest, de unde apoi o va părăsi, îndreptându-se spre dealurile Bercu și Comănac.

Avant—garda coloanei, va fi formată din 2 escadroane din Regimentul 7 Călărași, iar ambele flancuri vor fi păzite prin patrule date de Regimentul 9 Călărași.

Regimentul 7 Călărași în capul coloanei; trenurile de luptă la unități.

Incepând a urca pe dealurile Bercu și Comănac, înaintarea se va face pe 2 coloane, cea din dreapta Regimentul 9 Călărași pe Dealul Bercu, iar cea din stânga — Regimentul 7 Călărași, pe Dealul Comănac.

Grupurile de mitraliere pe trăsuri, vor urma unitățile pe drumurile existente, pe dealul Căciulei și valea Părăului Dulcé, iar acolo unde drumuri nu mai există, mitralierele vor fi date jos de pe trăsuri și purtate de oameni.

Fie care coloană va lua măsuri de siguranță înainte și pe aripile existente, iar legătura între coloane se va face de un ploton din Regimentul 7 Călărași.

Reg. 9 Călărași se va lega la dreapta la Vest de Cota 390 cu trupele din Divizia 6-a, iar Regimentul 7 Călărași la stânga spre Vest de Cota 580, unde probabil se găsesc unități din Regimentele 7 Vânători sau 10 Infanterie.

Două escadroane din Regimentul 9 Călărași, vor fi în linia 2-a în rezervă la dispoziția mea, Comandantul Brigadei, așezate la centrul dispozitivului și înapoi la 1500 metri.

La ajungere pe poziție, instalarea mitralierelor se va face după ce mai întâi se vor trimite recunoașterile necesare.

Comandantul liniei I-a va fi Colonelul Răzvan.

La ora 17.30, Brigada sosește la Postul de Comandă al Brigadei a 11-a Infanterie — Colonelul Botea — instalat lângă șosea, unde se mai găsea și Maiorul Aslan, Comandantul Divizionului de Cavalerie al Diviziei a 6-a.

Căldura fiind copleșitoare și cum aveam nevoie de informațiile prețioase ale acestui Comandant, asupra situației de pe front, ne oprim o jumătate de oră; din cele ce mi se comunică, rezultă că străpungerea frontului nostru s'a făcut din direcția dealurilor Chioșcurile și Leșunțul în spre Valea Curiței. Pentru umplerea acestei spărtări făcută în zilele de 26 și 27 Iulie, au fost trimise unități de marș, care însă nu au avut nici un succes în luptele ce au avut loc, ceea ce a provocat trimiterea în ajutor a unui Batalion — Maiorul Stoica — din Regimentul 29 Infanterie (Divizia 8-a).

De la postul de comandă al Brigadei 11 Infanterie, la ora 18 ne punem din nou în mișcare și părăsind șoseaua, începem a urca pe dealurile mai sus arătate, în dispozitivul eșalonat în adâncime ordonat.

Pe dealul Bercu, întâlnim cele 2 escadroane de cavalerie Divizionară — Maior Filoti — ale Diviziei a 8-a, care lucau în mod intens la organizarea unei pozițiuni de apărare a aripei drepte a Diviziei 8-a.

Din cauza terenului foarte accidentat, mișcarea se face cu multă greutate, iar din cauza întinericului ce începe a se lăsa, direcțiunea de înaintare nu se mai poate păstra, mai cu deosebire că aveam de străbătut niște păduri.

Pentru a nu risca să cădem pe neașteptate pe o pozițiune ocupată de inamic, care ar fi avut ca rezultat o surprindere care să provoace o panică, iau hotărârea de a ne opri pe loc, pe timpul nopții, în pădurea în care ne găseam, adică la Sud Est de cota 390, cam la 1500 m., departe de această cotă, luând și măsuri de siguranță care să ne ferească de surprinderea vre-unei

infiltrațiuni dușmane, trimețând spre Vest mai multe patrulă până la distanța de 5—600 m.

Restul trupei în formațiunile în care se găseau, rămâne pe loc, făcându-se recomandațiuni de a nu vorbi și mai ales a nu aprinde țigările, a căror lumină pe timpul nopței, ar fi descoperit locul pe care ne găseam.

În timpul nopței, se aud focuri violente de armă în spre Măgura Cașinului și fabrica Sticlăria, fapt ce accentuează și mai mult situația noastră riscată pe locul unde ne aflăm, și care mă determină a trimite patrulă conduse de ofițeri în acele direcțiuni, spre a lua contactul cu trupele amice ce s'ar găsi în luptă, sau de a ne anunța la timp la o eventuală deбуșare a inamicului în direcțiunea locului pe care ne aflăm.

Toată noaptea nimeni nu închide ochii, ofițeri și trupă, cu toții sunt gata a întâmpina la baionetă vrășmașul ce ar fi apărut pe neașteptate în fața noastră, și într'o liniște de mormânt în care nu se auzea de cât ecoul zgomotului focurilor și freamătul frunzelor, trecem o noapte îngrozitoare.

Spre revărsatul zorilor pe la ora 5, un puternic bombardament al artileriei inamice ne face a tresări, toată trupa sare în picioare ca și la o comandă pe un câmp de exercițiu, și cu mâna pe armă este gata a face față neprevăzutului.

Sufletele ușurându-se de marea grijă a pericolului prin care trecusem, toți Comandanții de unități procedează la punerea lor în ordine în vederea reluării mișcării, după ce mai întâi se trimit 2 patrulă de siguranță în direcțiunea deja cunoscută.

Deбуșând în șoseaua ce duce în spre fabrica de Sticlărie, la Est de valea Curiței întâlnim resturi dintr'un regiment de marș, care în dezordine se scurgea către Est, dând aparența unor fugari ce nu mai puteau fi stăpâniți.

Pe însăși Comandantul lor (Colonelul Rădulescu T.) îl întâlnim mai în urma acestor fugari — singur — cam prin dreptul cotei 390, de la care aflu că pe timpul nopței fusese atacat, din care cauză trupa ce comanda se pusesese în panică.

La ora 7, Brigada se adună între cotele 580 și 390, unde se dă un repaos în vederea reluării dispozitivului cu care să se astupe spărtura făcută pe front.

În acest timp, primesc de la un Comandant (nume nedescrisibil) al unei unități de infanterie din stânga spărturei, informa-

țiunea în care spunea că aripa sa dreaptă se găsește pe la cota 590 pe la Bâțca—Carelor, plutonul de la acea aripă fiind Comandat de Sub.-Locot. Savu din Regimentul 10 Infanterie.

Această prețioasă informațiune, ne lămurește care este extrema dreaptă a spărturei cu care Brigada trebuia să facă legătura la stânga sa, așa că ne mai rămânea necunoscută extrema stângă pentru legătura la dreapta.

La ora 8, vedem venind din spre Vest tot pe șosea, o unitate de infanterie care de fapt era Batalionul din Regimentul 29 Infanterie, care și el mergea în aceeași direcțiune și cu aceeași misiune ca a Brigadei 2-a Călărași.

În urma acestui batalion, venea în goană călare pe un cal de rechiziție, un om de legătură de la Brigada 11 Infanterie, cu un plic pentru Comandantul Brigadei a 2-a Călărași, plic ce conținea ordinul Nr. 355 al Diviziei a 6-a, în care se hotăra ca această Brigadă împreună cu batalionul Căpitanului Stoica, să căutăm aripa dreaptă inamică, pe care să o atacăm și să o respingem, după care operațiune, Brigada 2-a Călărași să facă legătura la stânga cu Regimentul 10 Infanterie, căruia să îi se comunice că și el are aceeași însărcinare.

De astă dată situațiunea se clarifică și mai bine, și în urma înțelegerii ce iau cu Comandantul Batalionului cu care mă leg la aripa dreaptă, dispun cele 8 escadroane pe 2 linii, având în linia 1-a 6 escadroane în linie de coloane de escadroane prin flanc la mari intervale și un grup de mitraliere, iar în linia 2-a, două escadroane și un grup de mitraliere la centrul dispozitivului și înapoi la 600 de metri. Fie care escadron din linia 1-a trimite înainte patrule de siguranță la circa 3-400 metri, măsură cu atât mai necesară cât terenul era acoperit cu pădure și foarte accidentat; pentru legătura la stânga cu Regimentul 10 Infanterie se trimite un pluton.

La ora 8.30, mișcarea se reia din nou, iar după o jumătate de oră, patrulele deschid focul asupra primelor infiltrațiuni inamice.

Nu mult după aceste focuri de infanterie, Artileria inamică deslănțuiește un bombardament violent pe direcțiunea șoselei și a drumurilor de care ce duc în spre dealul Bâțca-Carelor și fabrica Sticlăria, și chiar din primele lovituri, omoară pe Sub-Locotenentul Protopopescu Florin din Regimentul 9 Călărași, pre-

cum și 4-5 oameni din ambele regimente, la care se adăogă și câți-va răniți.

După o înaintare aproximativ 600 metri, unitățile din linia 1-a, încep a se desfășura în trăgători și deschid focul asupra infiltrațiunilor inamice al căror număr se mărește din ce în ce mai mult, cari în cea mai mare parte sunt capturați, unii din ei chiar prin lupte corp la corp.

Înaintarea însă se face cu mare greutate, din care cauză de abea la ora 11, trupele noastre de atac se găsesc pe culmea dealului Bâtca Carelor, când se face și legătura la stânga cu unitățile din Regimentul 10 Infanterie, căruia îi comunic ordinul de a porni și el la atac.

Forțele inamice fiind respinse la Vest în spre dealul Chioșurile, trupele atacului : Brigada 2-a Călărași și Batalionul Căpitanului Stoica, ating linia pârâului Curița pe care se opresc, pentru reorganizarea unităților în vederea continuării atacului.

Frontul Brigadei întinzându-se pe mai mult de 2 kilometri, iau dispozițiunea de a întări linia 1-a și cu cele 2 escadroane din rezervă, prelungind-o spre dreapta pentru a face legătura cu batalionul Căpitanului Stoica. În rezervă, hotărâsc a se constitui numai cea ce este necesar celor 2 regimente, adică câte un escadron, oprind în rezerva Brigadei un grup de mitraliere.

Ordinul Diviziei a 6-a hotăra, că după ce inamicul v'a fi respins, Brigada 2-a Călărași să ocupe pozițiunea de la Vest de cotele 783 și 652 de pe pârâul Curița, Est dealul Bâtca Carelor.

Atacul reîncepe la ora 16 și pune stăpânire pe cele două cote, de unde însă nu mai poate progresa, din cauza lipsei totale a sprijinului de artilerie, a terenului păduros și extrem de accidentat, care făcea a nu se putea menține legătura între unități, astfel că ajutorul lor reciproc era greu de realizat, dat fiind și înaintarea timidă dacă nu chiar lipsită de curaj a unităților comandate de Maiorul Pascu și Căpit. Ferderber din Rgt. 9 Călărași, care provoacă pierderea legăturii la aripa dreaptă cu Batalionul Căpitanului Stoica, iar Regimentul 10 Infanterie nu iau parte la atac pentru motive ce nu mi-au fost cunoscute.

În această zi, numai de trupele din Brigada 2-a Călărași se capturează circa 150 prizonieri cu arme și munițiuni, care în cea mai mare parte nu s'au putut ridica, neavând cu ce le transporta înapoi; din această cauză munițiunile au fost arun-

cate în apa Curiței, iar armele au fost puse în afară din serviciu prin luarea închizitoarelor, măsură de prevedere foarte necesară, ele fiind neîntrebuințabile, în cazul când în urma unui contra atac ce ne-ar fi respins, inamicul ar fi reintrat în stăpânirea acestor arme.

IV.

Pentru noaptea de 29-30 Iulie, atât Brigada 2-a Călărași cât și Batalionul Căpitanului Stoica, rămân pe pozițiunile mai sus arătate, și tot în acea noapte se primește ordinul Diviziei a 6-a Nr. 60, în care se hotăra repartizarea pe sectoare a trupelor în zona acelei Divizii, începând de la Măgura Cașinului până la dealul Sticlăria. Brigada a 2-a Călărași și Batalionul Căpitanului Stoica, se așează în sectorul coprins între cota 688, până la litera U din cuvântul Chioșurile, cu aceleași legături menționate mai sus.

Conform ordinului Nr. 66 al Diviziei a 6-a, atacul început în ziua de 29 Iulie, trebuia să se continue și în ziua de 30 Iulie, de către Regimentul 10 Infanterie, Brigada 2-a Călărași și Batalionul Căpitanului Stoica, după ce mai întâi va fi precedat de o pregătire de artilerie, cu o durată de o oră și jumătate.

Pozițiunea inamicului nu se poate cuceri, cu tot avântul impetuos cu care acest atac se desfășura, având ca rezultat numai capturarea a circa 30 prizonieri de către Brigada 2-a Călărași, ce se găseau în patrulele trimise de inamic, prin pădurea din fața poziției de rezistență.

Este cazul de a se arăta, că și în acest atac, conducerea trupelor de la aripa dreaptă (Regimentul 9 Călărași) de sub comanda Maiorului Pascu, a lăsat de dorit, din cauza lipsei sale de energie, din care cauză pierde din nou legătura cu aripa stângă a Batalionului Căpitanului Stoica, care este lăsată fără nici un sprijin.

Pentru ziua de 31 Iulie, Divizia 6-a cu ordinul Nr. 10451, hotărăște un nou atac asupra pozițiunei inamice de pe dealul Chioșurilor, în unire cu trupe proaspete de Grăniceri, ordin care cuprindea următoarele :

„Brigada de Grăniceri (4 batalioane) va merge dela Bogdănești (pe Oituz) peste dealul Potârcă, pe șoseaua Sticlăriei și

valea Bulzişului, pe dealul Bâta Carelor, unde se va aduna și lua dispozițiuni pentru atac. De acolo, va ataca drept spre Vest cu 2 batalioane, ținând pe celelalte două înapoia dreptei.

„Brigada 2-a Călărași, va asigura aripa stângă a Brigadei de Grăniceri, cu care va porni la atac în aceiași direcțiune.

„Brigada 11 Infanterie, va înainta pe front odată cu cele două Brigade, după ce acestea vor fi făcut conversiunea.

„Odată rupt frontul inamic, cele două batalioane desfășurate, vor face conversiunea la dreapta și împreună cu batalioanele de la aripi și cu Brigada 2-a Călărași, vor ataca spre Nord, în lungul dealului Leșunțul.

„După ce Grănicerii și Brigada 2-a Călărași vor fi trecut spre Nord, Brigada 11 Infanterie va înainta spre Vest pe dealurile Arșiței și Lacului unde se vor consolida“.

Acest atac, trebuia să fie precedat de o recunoaștere cât mai completă a poziției inamicului, prin patrule trimise de toate trupele de pe acest front.

Ordinul Nr. 67 care hotăra această recunoaștere, se primește la ora 20, din care cauză (a întunericii) ea se face incomplet, și provoacă și pierderea a 8 oameni din patrulele Brigadei a 2-a Călărași cari sunt capturați.

Acest ordin, mai prevedea precedarea atacului printr'un bombardament de artilerie, care să se întindă de la cota 903 de pe pârâul Curița, până la litera D din cuvintele „Dealul Chioșurile“, și care urma să înceapă în dimineața de 31 Iulie dela ora 5 până la ora 6.30. La ora 6.30 trupele vor porni la atac iar artileria va lungi tragerea și va executa baraj de la cota 903, până la litera ș din cuvântul Chioșurile, aceasta fiind primul obiectiv de atins.

.....

Locul pe care s'au adunat cele 4 batalioane din Brigada de Grăniceri, fiind în spatele și în imediata apropiere a Postului de Comanda al Brigadei 2-a Călărași, mi-a dat mijlocul de a vedea toate mișcărilor acestor batalioane cu începere din ziua de 30 Iulie.

Atât aceste mișcări, cât și operațiunile sângeroase ce au avut loc în ziua de 31 Iulie, prezentând un deosebit interes, o descriere detaliată este necesară, din ea rezultând nu numai ne-

pregătirea în timp a acestor operațiuni, dacă nu chiar și inoportunitatea lor.

Măsurând pe hartă distanța dela Bogdănești—unde se găsea Brigada de Grăniceri—și până la locul unde îi se ordonase a se disloca, care de fapt nu a fost pe dealul Bâtea-Carelor, ci pe panta de Vest a acestui deal, în spatele trupelor Brigadei a 2-a Călărași, ce erau pe front între cotele 659 și 783 pe pâraul Curița, și având în vedere că drumul de străbătut traversa un teren foarte accidentat, v'a rezulta că această distanță este de aproximativ 20 kilometri.

Apariția primelor unități de Grăniceri pe locul de adunare începe să se facă pe la ora 17 (30 Iulie), când nu primisem încă ordinul de atac pentru a 2-a zi.

La întrebările ce fac, nici unul din ofițerii cari conduceau aceste unități, nu îmi pot da nici o deslușire asupra rostului lor în acea parte, așa că deduc că era vorba de o operațiune cu caracter strict secret, de care iau cunoștință de abea la ora 20, când primesc ordinul Nr. 67, mai sus menționat.

Efectivul de aproximativ 4000 oameni al celor 4 batalioane, greutatea echipamentului și a armelor automate purtate de oameni, pe niște poteci foarte dificile și numai prin pădure, face ca mișcarea lor să aibă loc în tot timpul nopții—deci cu destulă întârziere — și nu se termină de cât în dimineața de 31 Iulie la ora 6, când unitățile sunt adunate, fără însă să fi putut aduce cu ele, din cauza greutateților de transport, trenurile de luptă și materialul pentru legături.

Toate aceste batalioane, împreună cu unitățile Regimentelor 7 și 9 Călărași ce erau pe front, se masează în ordine strânsă pe o suprafață de 300 metri lungime și 200 metri adâncime.

Atât Grănicerii cât și Călărașii sunt obosiți, cei d'întâi din cauza greutateților drumului pe timpul nopții, iar cei de al doilea din cauza luptelor din zilele de 29 și 30 Iulie.

Din aceste cauze, starea morală lăsa de dorit. Un presentiment ce părea generalizat de la Comandanți până la soldați, făcea a se prevedea o zi în care va curge mult sânge.

Aducându-se la cunoștința Diviziei a 6-a, că adunarea Grănicerilor s'a terminat de abea la ora 6, Armata 2-a hotăr-

răște ca pregătirea atacului de artilerie să înceapă la ora 7 în loc de ora 5.

La ora 5, Colonelul Cantacuzino, Comandantul Brigadei de Grăniceri, merge la telefonul Brigadei a 2-a Călărași de unde raportează Diviziei a 6-a că este în imposibilitate ca atacul să înceapă la ora hotărâtă, pentru motivele arătate mai sus, la care adaugă insuficiența datelor obținute de către recunoașterile trimise în cursul nopții precedente, și ca atare, roagă ca atacul să se amâne pentru a 2-a zi — 1 August.

Armata 2-a căreia îi se raportează toate aceste dificultăți, nu aprobă propunerea ce îi se face, acordând numai o întârziere, adică pregătirea de artilerie, să înceapă la ora 9, iar atacul infanteriei, la ora 10.

Colonelul Cantacuzino — în interesul reușitei acestei operațiuni — insistând a se aproba începerea acțiunii la ora 12, primește ordinul că, or execută hotărârea Armatei 2-a, sau dacă nu, să se prezinte la Comandamentul Diviziei a 6-a lăsând comanda celui mai vechi ofițer superior din unitățile de grăniceri, ce se găsea în acel timp sub ordinele sale.

Înapoiindu-se la locul de adunare pe care se găseau trupele, în cercul câtor-va ofițeri superiori, printre care mă număram, Colonelul Cantacuzino aruncă una din glumele sale obicinuite, care la situația în care ne găseam era foarte potrivită, căci în adevăr acțiunea ce avea a se desvălui, nu era posibil a avea un alt rezultat, cum de fapt din nenorocire și cu foarte mari pierderi, s'a și întâmplat.

Un succes s'ar fi putut obține, numai în cazul când acea pozițiune ar fi fost slab ocupată de inamic, — cum poate își închipuia, vre unul din Comandamentele superioare, cea ce în realitate era cu totul contrariu, și se dovedise chiar prin luptele din zilele de 29 și 30 Iulie, când toate atacurile au fost oprite la picioarele pantelor rezezi ale dealului Chioșurile.

Apoi, însăși repetarea atacurilor din cele 2 zile precedente, era un avertisment pentru inamic asupra hotărârei noastre de a cuceri cu or ce preț acea importantă pozițiune, care făcea să cadă și pozițiunea sa de pe Leșunțul, așa că nu mai rămânea nici o îndoială că forțele sale erau destul de numeroase. La aceste forțe, adăugându-se și formele extrem de accidentate ale terenului, de asemenea necunoscut de Comandamentele su-

perioare, care în unele părți constau din escarpamente verticale de mari blocuri de piatră, precum și desimea copacilor din pădure, toate au dus către sfârșitul dureros al unor pierderi de aproximativ 1000 oameni, fără nici un folos.

.....

În vederea executării atacului, se ia dispozitivul recomandat de către Căpitanul Francez Strecher, atașat la Brigada 2-a Grăniceri. adică, în formațiune masată cu două batalioane în linia 1-a și celelalte două în linia 2-a. La aripa stângă a Grănicerilor și la interval de 30 pași, se dispune Brigada 2-a Călărași, cu regimentele masate având escadroanele în coloane de regimente, și la înălțimea companiilor din urmă ale batalioanelor din linia 2-a. ¹⁾

La ora 8, se trimite din Brigada 2-a Călărași 3 patrule de recunoaștere tari de câte 10 călăreți, pentru a descoperi pe inamic în direcția obiectivului ce urma să se atace.

Pentru legătura între Postul de Comandă al Brigadei de Grăniceri cu batalioanele sale, se dă telefoniști și materialul necesar, tot de Brigada 2-a Călărași, de oarece, după cum s'a arătat mai sus, Grănicerii nu avuseseră timp a'l aduce pe al lor. Acest Post de Comandă, se instalează la sudul cotei 652, pe pârâul Curița, post care chiar la începerea bombardamentului inamic este scos din serviciu, din cauza unui obuz care cade lângă el, omorând toți telefoniștii.

Pregătirea atacului de artileria noastră, începe la ora 9, printre care erau și bateriile instalate pe valea pârâului Mănciuc, a căror tragere la început — spre nenorocul nostru — fiind scurtă primele lovituri cad chiar în mijlocul trupelor noastre masate și omoară vre'o 15 oameni — Grăniceri și Călărași și cam un aleaș număr de răniți.

La vederea acestui spectacol sângeros, produs pe neașteptate și mărit cu vaele muribunzilor și răniților, toată trupa face o mișcare instinctivă de îngrămădire în afara locului pe care căzuseră loviturile, care însă este oprită prin intervenirea imediată a tuturor ofițerilor,

1) Acest dispozitiv, era asemănător cu acelea de care se făcea uz pe frontul occidental, în executarea atacurilor bruscate,

Această întâmplare nenorocită, face a se pierde încrederea în sprijinul artileriei, adăogând și mai mult la scăderea moralului trupei, care vedea amenințat și spatele; numai după ce prin intervenirea ce se făcuse imediat prin telefon a se lungi trăgere, trupele de atac își recapătă liniștea necesară.

Cele 3 patrulare de recunoaștere, după o înaintare spre vest de aproximativ 400 metri de pârâul Curița, sunt oprite de focul violent al mitralierilor dușmane, care omoară 3 oameni și rănește alți 5.

La ora 10 dispozitivul masat al atacului, precedat de o linie puternică de trăgători și puști mitraliere, se pune în mișcare. Regimentele de Călărași neavând puști mitraliere ci numai piese (de mitraliere, ce fuseseră date jos de pe trăsuri, împing aceste piese), purtate de câte 2 oameni în spate, pe linia lor de trăgători, la aceeași înălțime cu a Grănicerilor.

La început, mișcarea se face în cea mai mare liniște; nu se auzea de cât foșnetul frunzelor de pe copacii pădurei, și plesniturile ușoare ale crengilor ușcate, călcate sau agățate de oameni.

Până în pârâul Curița, înaintarea se face cu ușurință scoborând la vale și ne fiind văzuți de patrulele inamicului.

Imediat însă ce trecem pârâul, începem a urca pe dealul Chioșurile cu mare greutate. nu numai din cauza pantelor foarte repezi, dar și blocurilor de piatră, presărate peste tot locul.

După o înaintare de vre-o 300 metri de la pârâu, inamicul deschide focul de armă și mitraliere, mai rar la început, pentru a deveni apoi din ce în ce mai intens. Totuși, înaintarea nu încetează, progresând prin sprijinul focului de mitraliere și adăpostul copacilor și al bolovanilor de piatră, iar liniile de trăgători se întăresc pe măsură ce pierderile se produc mai simțitor.

Privirea tutulor este drept înainte. Cu ochii ce păreau a eși din orbită și cu răsuflarea accelerată, fie care luptător zorește a ajunge cât mai repede la poziția inamicului, de unde mitralierele sale secera fără cruțare.

Cu greutate supra omenești, la ora 12 ajungem până la aproximativ 60 metri de pozițiunea inamicului, care se vedea pe muchea dealului, asupra căreia nu mai putem înainta atât din cauza violenței focului, cât și a stâncilor enorme cu pante a-

brupte ce aveam în față, pe care se găseau instalate mitralierele dușmane.

Brigada 2-a Călărași încearcă a învălui pe la aripa dreaptă poziția inamicului, înaintând până la înălțimea Grănicerilor, de unde însă nu mai poate înainta nici un pas, când toată lumea se culcă la pământ,

Până la ora 16³⁰, stăm în fața inamicului sub o intensitate continuă de focuri, cu rari intermitențe provocate de încercări din ambele părți, de acțiuni izolate de mici atacuri fără nici un succes, intensitate care dacă slăbește de la această oră din cauza lipsei de munițiuni, hotărârea însă de a primi lupta corp la corp, nu dispăre la nici unul din luptătorii noștri, cu tot numărul mare în morți și răniți ce ne înconjură.

În aceste momente de durere adâncă, provocată de nereușita acțiunii noastre cu toată bravura trupei, și a marilor pierderi suferite, în mijlocul unui tablou înfiorător de zgomot de focuri de arme, de vaele răniților, de numeroase cadavre presărate peste tot locul, cu aspecte din cele mai înfricoșătoare, un om de legătură de la Postul de Comandă din Vâlcea Curiței, al Colonelului Cantacuzino, urca la deal și strecurându-se pe linia de luptă, îmi înmânează un bilet de la numitul Colonel, care cuprindea următoarele :

„Am întâmpinat mare rezistență la Vest de Curița, am pierderi colosale, și aripa stângă cam în vânt. V'aș fi recunoscător, să binevoști a da ordin călăreților să se apropie de stânga și spatele meu, ca să nu am surprize la noapte. Linia mea se confundă cu a inamicului, pe coasta de la Nord pe pârâul Curița Cota 903“.

Din acest bilet, reșea în mod evident credința că Brigada 2-a Călărași nu înainta în legătură cu grănicerii — de sigur — sprijinită pe informațiuni neadevărate, și în acea ce privea linia Grănicerilor care nu se putea confunda cu a inamicului și care de fapt, se afla la depărtarea ce am arătat mai sus, verificare făcută chiar de mine personal, când am vorbit cu Comandantul unei companii de mitraliere a Grănicerilor, care singur mânuia una din piese, în afară de alți ofițeri subalterni ce se găseau pe linia de foc la dreapta Brigadei mele, de unde nu se mai putea înainta.

Fără a pune la îndoială buna credință a Colonelului Can-

tacuzino, era însă natural ca mâhnirea și revolta sufletească să domine întreaga mea ființă, față de un neadevăr atât de sfruntat, care chiar atunci când dovada era făcută prin mulțimea cadavrelor presărate peste tot locul, vitejia bravilor mei era pusă la îndoială și chiar suspectată.

De pe locul pe care mă aflam, în vârtoarea focului asurzitor al mitralierelor, așezat cu fața la pământ, pe o foaie de carnet de ordine de câmp, am dat Colonelului Cantacuzino următorul răspuns : ¹⁾

„Brigada 2-a Călărași a ținut cea mai strânsă legătură cu aripa stângă a Grănicerilor și, continuă a o menține. Dacă vi s'a raportat în altfel de cum arăt eu, este fals. Vă rog a trage la răspundere pe acela care, v'a comunicat această știre falsă.

„Mă aflu pe poziție, unde voi continua a face legătura și a mă conforma mișcării aripei stângi a Grănicerilor. Și pierderile mele sunt enorme în oșițeri și trupă“.

M'am mulțumit numai cu acest răspuns, în credința că arătările mele precise erau suficiente pentru a face dovada adevărului, care de altfel cred că a fost verificat și de Colonelul Cantacuzino atât prin informațiunile ulterioare de la unitățile din aripa stângă a Brigadei sale, cu care mă găseam în strânsă legătură, cât și atunci când retrăgându-se împreună cu trupa sa, pe locul de unde plecase la atac, Brigada 2-a Călărași a rămas pe poziție spre a îi proteja retragerea, a întâlnit numai marele număr de morți și răniți ai acestei Brigade, ce nu se putuse încă ridica, iar nici de cum vre'o unitate care ar fi rămas înapoi, după cum fals îi se raportase. Însăși Soldatul ce'mi aduse bitețul, cred că i-a raportat locul unde ne găseam.

La ora 17, printr'un om de legătură de la postul de comandă al Regimentului 7 Vânători, mi se comunică ordinul Diviziei a 6-a, ca Brigada 2-a Călărași să sprijine retragerea Brigadei de Grăniceri, rămânând pe loc, și de va fi nevoie, chiar prin luptă, după care apoi să ne retragem și a ocupa pozițiunea ce am avut înainte de plecarea la atac (pe dreapta Curiței.)

---

1) Copia acestui răspuns se găsește în arhiva de războiu a Brigadei a 2-a Călărași.

Până la ora 18, retragerea Grănicerilor este terminată, după care se începe și retragerea Brigadei a 2-a Călărași, urmărită de unitățile și focurile inamicului, luând cu noi și răniții ce nu se putuseră transporta, cari cu lacrimile în ochi implorau a nu îi lăsa în mâinele dușmanului.

Cadavrele morților rămân pe loc, ele fiind mai cu deosebire numeroase chiar pe albia pârâului Curița; aceștia cred că au fost mai mulți din răniți ce avuseseră prea multă scurgere de sânge, și pe cari apa limpede a pârâului, îi atrăsese în acea parte.

Intr'un luminiș de pădure din dreapta Curiței, se văd numeroase cuiburi de răniți din Grăniceri și Călărași, din mijlocul cărora se auzeau gemete surde de durere; nu au putut fi ridicăți de cât a 2-a zi de coloanele de brancardieri, din cauza marelui lor număr, întârziere ce a făcut ca mulți din ei să fie găsiți morți.

La ora 20, primesc ordinul Diviziei a 6-a de a rămâne pe poziția pe care ne aflam în strâns contact cu inamicul, legându-ne la dreapta cu Batalionul Căpitanului Stoica, iar la stânga cu Regimentul 10 Infanterie.

În timpul nopții de la 31 Iulie, inamicul face pe frontul Brigadei a 2-a Călărași, mai multe încercări de a pătrunde cu patrulare tari, probabil pentru a se încredința dacă frontul nostru este bine apărat, încercări care toate sunt respinse cu violență.

V.

În dimineața de 1 August, primesc ordinul Nr. 10.470 a Diviziei a 6 a: se hotăra ca frontul pe care se găsea de la cota 532 (3 km. Nord Grozești) apoi, prin dealul Albert-Sticlăria Chioșuri până la cota 1152 Măgura Cașinului, să fie împărțit în trei sectoare:

Sectorul I-iu, de la cota 532 până la 200 metri Nord de litera C. din cuvântul „Poiana la Fântâna Runcului“ — Brigada 12 Infanterie sub comanda Colonelului Stoenescu.

Sectorul II, — de la limita sectorului I-iu, până la litera i din cuvântul Măgura Cașinului (ultimul i) având pentru apărare Regimentul de marș al Diviziei a 6-a, întărit cu un Batalion din Regimentul 31 Infanterie; un batalion din Regimentul de marș al Diviziei a 8-a; Regimentul de marș al Diviziei a 7-a: un ba-

talion din Regimentul 29 Infanterie; un batalion din Regimentul 13 Infanterie și Brigada 2-a Călărași. Comanda acestui sector se încredințează mie, iar locul postului meu de comandă, se hotărăște la cota 381, pe drumul de pe valea Curiței înspre fabrica Sticlărie.

Toate aceste unități de infanterie, erau resturile regimentelor ce fuseseră trimise de Corpul 4 Armată în zilele de 26 și 27 Iulie, pentru a astupa spărtura făcută de inamic în regiunea fabricii de sticlărie și care în luptele ce avusese loc până în seara de 20 Iulie, se fărâmițaseră cu totul, afară de batalionul din Regimentul 29 Infanterie comandat de Căpitanul Stoica.

Sectorul III, de la limita de Sud a sectorului 2, până la aripa dreaptă a Diviziei a 8-a, Brigada 11 Infanterie sub comanda Colonelului Botea.

Ca sprijin de artilerie în sectorul 2 pe care'l comandam, se repartizează un Divizion din Regimentul 11 Artilerie, iar în ordinul cu care se face această repartiție, mi se preciza că în cazul când din cauza presiunii inamicului vom fi nevoiți a ne retrage, se vor ocupa: Dealul Buhoci — localitatea Bogdănești — Dealurile Potârcă — Poiana Popei — Mălaiu — Berca — Comănac și Petrișului.

Unitățile de infanterie ce îmi fuseseră puse sub ordine pentru apărarea sectorului 2, fiind complet dezorganizate și cu efective foarte reduse, prima măsură pe care am luat-o, a fost restabilirea ordinii și gruparea lor în două batalioane puse sub o comandă unică — Maiorul Roiu, iar frontul sectorului îl împart în două sub sectoare, repartizându-se celui din dreapta Batalionele de sub comanda Maiorului Roiu, iar celui din stânga Brigadei a 2-a Călărași sub comanda Colonelului Răzvan.

Tot în aceeași zi — 1 August — merg a recunoaște frontul sectorului, și din studiul terenului și a informațiilor asupra inamicului, trag concluziunea că presiunea inamicului va continua a se face asupra sectorului 2, el fiind mai ușor de atacat, la care avantaj se mai adaugă, și acela al depresiunii morale a trupelor noastre, din cauza oboselelor și înfrângerii suferite în ziua da 31 Iulie.

Față de această probabilitate, și de valoarea morală și materială a unităților de marș, cu totul redusă pentru a respinge atacurile violente ale inamicului, cu raportul Nr. 9 către Divizia

6-a, arăt că pozițiunea cea mai importantă de apărare, este cea cuprinsă între „Fântâna Runcului” — cota 633 (Dealul Sticlăria) și valea Curiței, această pozițiune dând cele mai multe tentațiuni inamicului de a fi atacată, de oare ce prin văile pâraurilor Mănciuului și a Curiței, se putea întoarce apărarea întregului front al Diviziei a 6-a.

Ca atare, încheiam raportul cu concluziunea, că forțele ce mi fuseseră puse la dispoziție nu erau suficiente; va trebui în vederea luptelor ce vor urma, dacă nu mi se dă alte ajutoare de o bună calitate, cel puțin să nu mi se mai ia din acelea ce aveam nici chiar o companie, adăogând că, consider foarte mult probabil atacul inamicului în direcția cotei 633 de pe dealul Sticlăria, a cărei reușită va avea ca rezultat stăpânirea văilor Mănciuul și Curiței, în vederea altor operațiuni la care cu siguranță inamicul nu va renunța.

În vederea rezistenței pe pozițiunile ce ocupam, dau ordin Comandantului Divizionului de Artilerie ce mi fusese pus la dispoziție, a se prezenta pentru a stabili un plan de apărare, la care ordin, acel Comandant îmi trimite raportul Nr. 61, în care făcea cunoscut că Comandantul Brigadei sale, a hotărât ca acest Divizion până la noi ordine, să rămână în sectorul I-iu pentru a stăpâni ieșirea din defileul dela Grozești, iar în sectorul 2, Divizionul Maiorului Craifeleanu. — Numitul Maior se prezintă la postul meu de comandă în ziua de 2 August, când stabilem un plan de acțiune, însă necomplet, de oarece de pe locurile unde se aflau bateriile sale, nu se putea acționa în toate punctele sectorului 2, pe unde inamicul avea posibilitatea de a ataca.

În zilele de 1 și 2 August, fiind liniște pe front, se face reconstituirea unităților și instalarea lor pe pozițiune în felul următor:

Regimentele 6 și 7 de marș, constituite într'un batalion sub comanda Maiorului Bădescu; Reg. 8 marș, un Batalion din Reg. 29 Infanterie și altul din Reg. 13 Infanterie, formează al 2-lea Batalion sub comanda Maiorului Roiu. Ambele aceste Batalioane ocupă subsectorul I-iu, iar Brigada 2-a Călărași, subsectorul al 2-lea.

Batalionul din Reg. 31, în rezerva sectorului gravitând către dreapta pe valea Mănciuului, unde avea ordin a sta până în

ziua de 2 August ora 12, dela care oră trebuia să mergă la Coțofenești în rezerva Corpului de Armată; iar locul acestui batalion, urma să fie ocupat prin prelungirea aripei stângi a Reg. 12 Infanterie, ce se afla la dreapta în sectorul I-ii.

Pentru organizarea pozițiunii de pe cota 633 asupra căreia atrăsesem atențiunea Diviziei a 6-a cu raportul No. 9, ni se trimitte 2 plotoane de pionieri ce sosesc în sector în ziua de 2 August ora 17, cărora li se indică punctele pe care să se facă lucrările necesare, ce trebuiau să înceapă în dimineața de 3 August.

Pentru ziua de 3 August, Divizia 6-a în urma înțelegerii luată cu Divizia 8-a, hotărăște ca un Batalion din această din urmă Divizie (a 8-a) să atace de flanc pozițiunea inamicului în direcțiunea Nord-Vest cota 652 de pe Curița, și atunci când acest Batalion va ajunge în dreptul aripei stângi a Brigadei 2-a Călărași, această Brigadă să pornească și ea atacând de front. De fapt atacul nu se produce, și ceea ce știu precis este că acel Batalion nu a ajuns la aripa stângă a Brigadei a 2-a Călărași, din care cauză această Brigadă nu a pornit la atacul de front.

Cum această operațiune o urmăream pas cu pas, având aparatul telefonic la ureche, în așteptarea raportului dela Brigada 2-a Călărași asupra pornirii la atac împreună cu Batalionul de Infanterie, interceptez o comunicare ce se făcea de Brigada 11-a Infanterie Comandantului Diviziei a 6-a, că Batalionul de Infanterie înaintează la atacul de flanc, însă Brigada 2-a Călărași stă pe loc. Față de un neadevăr atât de îndrăsnit, întrerup comunicarea ce se făcea și rog ca pentru precizarea adevărului, să se trimeată chiar în aceeași zi de Divizie o persoană de încredere care să facă cercetare. La această întrerupere, Generalul Arghirescu, comandantul Diviziei, îmi răspunde cu destulă amărăciune: „Este posibil să ai dreptate, pentru că nu acesta este primul caz, când văd că nu mi se raportează adevărat“.

Este cazul să arăt, că chiar dacă atacul ar fi avut loc, rezultatul ar fi fost tot negativ, de oarece pozițiunea ce urma să fie atacată, era tot acea din ziua de 31 Iulie, și care — după cum s'a văzut mai sus — nu a putut fi cucerită cu forțe mult mai numeroase, așa că această întâmplare, a crăpat alte noi pierderi ce s'ar făcut fără de nici un folos.

Prevederile mele, cu privire la probabilitatea atacului inamic asupra pozițiunii noastre de pe dealul Sticlăria, încep să se con-

firma, prin bombardamentul ce-l pronunță cu multă violență pe la ora 6 în dimineața de 3 August, în special asupra cotei 633, bombardament care sprijină apoi și înaintarea infanteriei sale ce se pune în mișcare la ora 7.30.

Pe această cotă, se aflau unități din Reg. 6 marș, sub comanda Căpitanului Bădulescu H. cari la ora 8.30 prin telefon îmi raportează că situațiunea sa pe acel punct este foarte periclitată, de oarece Reg. 12 infanterie, cu care trebuia să facă legătura la dreapta, în urma atacului în mare parte s'ar fi predat inamicului, adăogând că chiar el ar fi văzut aceasta.

Cerând relațiuni prin telefon de la Comandantul Brigadei a 12-a Infanterie, aflu că o asemenea faptă nu se petrecuse, iar arătările numitului Căpitan fiind neadevărate, cu raportul No. 19 le aduc la cunoștința Diviziei a 6-a; acelu Căpitan îi dau ordin să nu se miște de pe poziție, și să facă imediat legătura la dreapta cu Regimentul 12 Infanterie.

Adevărul în această privință era, că atacul inamicului la început se pronunță asupra aripei drepte a sectorului, în punctul unde trebuia să se găsească Batalionul din Regimentul 31 Infanterie (și care urma să stea pe acea pozițiune până la ora 12) în spatele sudurei cu Regimentul 12 Infanterie, ce ne fiind bine făcută, iar acest batalion nestând pe pozițiune până la ora ordonată, facilitează inamicului pătrunderea frontului și întoarcerea dreptei sectorului, fără nici o greutate, din cauza lipsei contra-atacului Batalionului din Regimentul 31 Infanterie, scop în care fusese așezat în locul mai sus arătat.

La ora 10, inamicul atacă de front și flanc cota 633, pe care o cucerește nu cu multă greutate, făcând în acelaș timp un însemnat număr de prizonieri.

Dacă această înfrângere atât de ușoară, se datorează Batalionului din Regimentul 31 Infanterie, care în loc de a pleca de pe punctul ce li se ordonase a sta — (ora 12), — el, părăsește poziția la ora 6.30 dimineața, nu este mai puțin adevărat însă, că aceasta se datorează pe lângă insuficiența calitativă și cantitativă a trupei, dar și lipsei totale de energie și hotărâre a Comandanților de batalioane și Companii, cari în loc de a sta cu hotărâre pe pozițiune și a primi pe inamic fie chiar la baionetă, se pun în panică și împreună cu trupa ce comandau, se îngrămădesc spre pădure către aripa dreaptă a Brigadei a 2-a Călărași.

Sectorul nemai având nici o rezervă (Batalionul din 31 Infanterie fiind plecat), iau măsura de a aduna fugarii—ofițeri și trupă—ce se găseau în pădure, cu cari se formează 3 companii și împreună cu Brigada 2-a Călărași la ora 14 se dă un contra atac asupra dreptei inamicului de pe pozițiunea de la cota 633, care este recucerită, însă nu se poate menține de cât scurt timp din cauza unui contra atac inamic violent pregătit cu artilerie, care se pronunță la ora 16 și care pune din nou stăpânire pe cota 633, și de astă tot prin înfrângerea trupelor de infanterie care nu stau cu hotărâre pe pozițiunea ce reocupaseră.

Pe la ora 17.30, cerul se întunecă și începe a cădea o ploaie rece și repede, la care adăogând oboseala și dezorganizarea unităților, face imposibilă încercarea or cărei noi acțiuni, fapt pentru care hotărâsc consolidarea pe pozițiunile ce ocupam.

Cu drept cuvânt însă, Divizia 6-a apreciază că această pozițiune nu se poate lăsa în mâna inamicului, în care scop dă ordin a fi din nou atacată în dimineața de 4 August la ora 4, trimițând în ajutor un Batalion din Regimentul 46 Infanterie, care să facă legătura la dreapta cu Brigada 12-a Infanterie, un batalion de grăniceri în rezervă pe valea Mănciucului pe locul ce se destinase Batalionului din Regimentul 31 Infanterie, o companie din al doilea Regiment de marș al Diviziei a 7-a și, un Batalion din Regimentul 37 Infanterie din Divizia 8-a. Toate aceste unități, urmau a se prezenta pe sectorul 2 chiar în noaptea de 3 spre 4 August, înainte de ora 4 când atacul trebuia să se pronunțe.

Cum cu ocaziunea operațiunilor din ziua de 3 August, o parte din ofițerii ce Comandau unități pe front, făcuseră dovadă de lipsă de energie și slăbiciune în comandă și chiar de frică, cu raportul Nr. 21 către Divizia 6-a, cer a li se lua comanda ne mai inspirând nici o încredere.

Pentru executarea atacului, dau ordinul Nr. 18 cu următorul cuprins:

„Din cauza slabei rezistențe a trupelor de la aripa dreaptă a sectorului, cota 633 a fost cucerită de inamic și cum importanța stăpânirii acestei cote pentru noi e însemnată, se ordonă următoarele:

1. Măine la ora 4, Divizionul de artilerie Maior Craifeleanu va deschide focul asupra cotei 633.

2. La ora 4.30, batalioanele din Regimentele 6 și 2 marș

sub Comanda Maiorului Ionescu, vor porni la atac asupra cotei 633.

3. Compania din Regimentul 2 marș al Diviziei a 7-a, un batalion din Regimentul de marș al Diviziei a 8-a și batalionul din Regimentul 29 Infanterie, toate acestea sub Comanda Maiorului Roiu, vor porni a atac la aceeași oră, având ca obiectiv tot cota 633.

4. Un batalion din Regimentul 2 marș al Diviziei a 7-a va fi în rezervă la dispoziția Maiorului Roiu.

5. Brigada 2-a Călărași, v'a porni la atac la aceeași oră cu direcțiunea spre Vest, păstrând legătura la dreapta și la stânga.

6. Batalionul din Regimentul 37 Infanterie va ataca poziția inamicului de flanc și va face legătură cu Brigada 2-a Călărași.

7. O companie din batalionul de Grăniceri, mâine la ora 4 se va găsi în spatele trupelor de atac din Regimentele de marș la 400 metri risipită în trăgători, cu aripa dreaptă spre pârâul Mănciuc, iar cu cea stângă spre fabrica Sticlăria, cu însărcinarea de a face poliția în spatele câmpului de luptă, uzând de focuri în contra fugarilor, și împingând înainte pe cei ce rămân în urmă.

8. Maiorul Roiu și Ionescu, vor raporta din 20 în 20 minute care este situațiunea trupelor ce comandă pe timpul acțiunii.

Dacă în adevăr stăpânirea pozițiunii de pe cota 633 ne era folositoare, nu este însă mai puțin adevărat că ea nu se putea cuceri de cât de trupe proaspete, cu moralul ridicat și efective suficiente, iar nu cu unități ca acelea arătate mai sus, a căror efective reduse, la unele batalioane nu atingeau nici 100 luptători, iar cât privește starea lor morală, era din cele mai scăzute atât la ofițeri cât și la trupă.

Efectivul total al acestor unități, era aproximativ 1600 oameni repartizați pe un front de mai bine de 3 kilometri, cea ce corespundea mai mult unui dispozitiv de apărare pe timpul nopții, în scopul de a preîntâmpina or ce încercare a inamicului de infiltrare care în acea noapte era foarte posibilă, din cauza marelui întuneric și a ploaii continui ce cădea.

Pentru executarea atacului, se dă însă ordin ca fie care din Comandanții de unități mai sus arătați, să-si dispue trupele pe baza de plecare, restrângându-le în raport cu efectivele de care dispuneau.

În dimineața de 4 August la ora 4, se începe bombardamentul de artilerie, nici una însă din unitățile de sub Comanda Maiorului Roiu și Ionescu, nu se pun în mișcare la ora 4.30, astfel cum se ordonase, pretextând că din cauza întunericii adânc ce domnea și greutatea mișcării din cauza ploaiei, nu se terminase încă așezarea trupelor pe baza de plecare.

După repetate ordine cu amenințări de tot felul, la ora 6 trupele de atac de sub comanda acestor 2 Maiori pornesc la atac, fiind sprijinite de focul artileriei noastre, de pe baza de plecare ce se găsea în dreptul cotei 635 la 1500 metri Sud cota 633.

Cât timp mișcarea se face prin pădure, ea nu întâmpină nici o rezistență din partea inamicului, până la o distanță de aproximativ 800 metri, când fiind simțită, de primele sale elemente înaintate cari deschid focul, ea se face din ce în ce mai încet până ce se ajunge la 4-500 Metri de linia inamicului, unde din cauza intensității focului, trupele de atac se opresc.

Intervin din nou cu aceleași ordine amenințătoare și chiar ofensătoare, care face ca mișcarea să se reia, însă și de astă dată fără nici o hotărâre și energie, și după un parcurs de vre-o 200 metri se opresc din nou.

Raportez imediat această îngrijitoare situație — prin telefon — Comandamentului Diviziei a 6-a, căruia îi cer autorizarea a mă deplasa de la postul de Comandă, pentru a merge personal spre a împinge la atac aceste trupe a căror inacțiune o atribueam în prima linie, Comandanților lor. Această cerere nu se admite, de teama că inamicul ar putea pronunța în altă parte a sectorului un atac neprevăzut, căruia din lipsa Comandantului, nu îi s'ar putea face față prin intervenirea rezervei de sector.

Până la ora 12 se mai repetă încă o încercare de atac, precedată de un bombardament puternic de artilerie, grație căruia infanteria ajunge până la aproximativ 300 metri de inamic unde oprindu-se, dau ordin a se consolida pe pozițiunile ce ocupa.

Divizia 6-a insistă a se ocupa cota 633, și telefonic îmi ordonă a repeta atacul, la care să participe și un batalion de Grăniceri.

Față de această hotărâre, cu ordinul Nr. 25, indicam că începerea atacului va avea loc la ora 16, cu unitățile de sub Comanda Maiorului Ionescu ce se găseau în fața cotei 633,

întărite cu batalionul de Grăniceri care să constituie ultimele valuri ale atacului.

Unitățile de sub comanda Maiorului Roiu, să îndrepte atacul asupra aceluiași pozițiune, ținând legătura la dreapta cu trupele Maiorului Ionescu.

Brigada 2-a Călărași, să atace de la Est la Vest, ținând legătura la dreapta cu unitățile de sub Comanda Maiorului Roiu.

Compania Comandată de Căpitanul Frunzeti — fiind aceea ce se mișca cu mai multă greutate, dau ordin ca în spatele ei să se așeze răspândiți în trăgători, un ploton din Grăniceri, care să o împingă înainte cu baioneta, și la nevoie, să uzeze chiar și de focuri.

Batalionul din Regimentul 37 Infanterie îl păstrez în rezerva de sector, în dreptul fabricii de sticlărie, și mă leg cu el prin telefon,

Divizionul de artilerie, să deschidă focul la ora 15 asupra cotei 633, până la ora 16, când va lungi tragerea cu 100 metri, iar după 10 minute cu încă 100 metri.

Sub influența bombardamentului violent al artileriei, la ora hotărâtă toate unitățile de atac pornesc, de astă dată cu mai multă hotărâre: inamicul însă completându-și organizarea focului, ea nu se poate face decât pe o distanță de aproximativ 150 metri, când din cauza numeroaselor pierderi încetează din nou, iar linia noastră se găsește de aceea a inamicului între 150—200 metri.

La ora 16,30' raportez prin telefon nereușita atacului, adăogând că sunt de părere a nu mai repeta nici un atac, inamicul fiind puternic pe pozițiunile ce ocupa, și ca atare, riscam a perde și mai mult din slabele efective ce ne mai rămăsese în această parte a frontului, și ele destul de insuficiente, pentru a păstra pozițiunile pe care ne găseam.

Divizia aprobă propunerea ce făceam, și cu ordinul 10.352 hotărăște ca până la data când se va relua mișcarea pentru cucerirea pozițiunilor pierdute, trupele din sectorul 2 să înceapă imediat lucrările pentru a întări cât mai puternic pozițiunile ce ocupam, începând din pârâul Mănciuc — 300 metri Vest cota 635 cota 450 (fabrica Sticlăria), prelungirea coamei de la Sud-Vest pe platoul din această parte, la Est de cota 517 pe pârâul

Curița și pe Coama Dealului Cașinul. Cele 2 plotoane Pioneri, vor organiza poziția de pe cota 633.

La ora 20, primesc ordinul telefonic al Diviziei a 6-a, cu care ni se face cunoscut că în noaptea de 4 spre 5 August, Brigada 2-a Călărași va fi scoasă de pe front și înlocuită cu un Batalion din Regimentul 37 Infanterie, după care apoi va trece în rezerva sectorului, așezându-se la eșirea de Est din fabrica Sticlăria.

În seara de 5 August, primesc ordinul telefonic de a preda Comanda sectorului Colonelului Botea, iar asupra ulterioarei întrebuițări a Brigadei 2-a Călărași, primesc ordinul Nr. 10534 în care se hotăra următoarele:

„Conform ordinului Corpului 4 Armată, Brigada 2-a Călărași urmând să iasă de sub ordinele Diviziei a 6-a, va pleca chiar în astă noapte la Bogdănești punându-se la dispoziția Diviziei 1-a Cavalerie, în vederea întrării pe front în locul unui batalion din Regimentul 1 Vânători, care va merge și va ocupa pe front în locul Regimentului Siret Nr. 11“.

Înlocuirea se face astfel cum se ordonase, iar la ora 24, Brigada se pune în mișcare, trecând peste dealul Potârcă; pe la ora 24.30 noaptea, intrăm în localitatea Bogdănești, complet evacuată de populațiunea civilă, ocupată însă în partea de Vest de către Divizia de Cavalerie (descălecată) Rusă „Zamurscaia“.

VI.

Recapitulând operațiunile ce au avut loc cu începere din ziua de 28 Iulie, când Brigada 2-a Călărași vine spre a umple golul făcut de inamic pe frontul de la Fabrica de Sticlărie, și până la 5 August când este scoasă de pe acest front, vedem că în această parte situația era foarte îngrijitoare. Spărtura făcută, care cu toate eforturile ce avuseseră loc la început cu unitățile de marș, nu se putuse astupa, punea aripa stângă a Brigadei a 12-a infanterie sub amenințarea de a fi întoarsă pe valea pârâului Mănciuc, ceace ar fi făcut să cadă și întreaga rezistență a trupelor noastre de pe valea Oituzului, și pentru care Divizia 1-a Cavalerie vărsase valuri de sânge.

Era posibil chiar de pe atunci căderea cotei 759 (Cașinul) precum și ocuparea localităților: Grozești — Marginea — Bahna și

Bogdănești, precum și a tuturor aceluia ce se mai găsesec până în valea Troțușului, ținta urmărită de inamic a fi atinsă.

Pentru preîntâmpinarea acestor posibilități, după cum am văzut—Corpul 4 Armată trimite pe locul critic, un batalion din Regimentul 29 Infanterie, la care Armata 2-a adaugă Brigada 2-a Călărași, iar după 2 zile și Brigada de Grăniceri, cu însărcinarea nu numai de a umple golul, dar și a cuceri tot ceea ce se pierduse.

Ceea ce este discutabil, sunt măsurile luate de Comandamentele respective, care au precedat acțiunile ce încep la 29 Iulie, precum și acelea ce urmează după această dată pentru că:

1. Unei acțiuni victorioase a inamicului, nu îi se putea opune—cu șansă de succes—unități de marș, a căror organizare, echipare, instrucție, disciplină și parte morală, lăsa atât de mult de dorit, din care cauze rezultatele au fost acelea ce s'au arătat mai sus.

2. La spărtura făcută de inamic, trebuia să îi urmeze un contra atac imediat și dacă acesta nu era posibil din lipsă de rezerve, un contra atac dat în ziua de 27 Iulie cu Brigadele de Grăniceri și Călărași (iar nu tocmai în ziua de 31 Iulie), ar fi avut cu siguranță reușita necesară, de oarece aceste 2 unități erau compuse din trupe proaspete, bine armate și bine încadrate și cu un moral destul de ridicat. Apoi la acea dată inamicul nu avusese timpul a se organiza pe pozițiune și nici nu ar fi fost prevenit de hotărârea noastră de a-l ataca în acea parte, cum de fapt s'a petrecut prin repetatele încercări din zilele de 26 și până la 30 Iulie ceea ce a avut cu urmare întărirea acelei pozițiuni.

3. Brigada 2-a Călărași, trebuia să se găsească pe frontul pătruns de inamic, cel mai târziu în dimineața de 27 Iulie pentru a avea timp să ajungă ziua pe o bază de plecare la atac iar nu cum s'a făcut, din care cauză s'a găsit într'o situațiune ce făcea posibilă distrugerea ei, dacă ar fi fost simțită și atacată în pădurea în care s'a adăpostit în timpul nopții.

4. Cum Brigada 2-a Călărași și Batalionul din Regimentul 29 Infanterie, în acțiunile lor umpiuseră spărtura făcută de inamic, pe care îl respinsese pe dealul Chioșurile, și cum atacurile ce aceste unități daseră, asupra pozițiunii inamicului de pe acest deal, nu avuseseră nici un succes, era evident că acea pozițiune era tare pe lângă accidentele ei naturale, dar și prin organizarea făcută

de inamic, și ca atare, se impunea alegerea unui alt punct, care în acea situațiune, ar fi fost indicat printr'un atac ce să pornească de pe valea Mănciucului spre dealul Scaunul Runcului, iar de aci mai departe asupra dealului Lesunțului, acțiune care a și avut loc mai târziu (în luna August), și care dacă nu a reușit altele au fost cauzele.

5. Chiar pentru cazul atacului din ziua de 31 Iulie, se impunea ca Brigada de Grăniceri să fie dislocată cu 24 ore înainte, pentru a avea timp a face recunoașterile necesare, să-și aducă munițiuni suficiente, să se odihnească oamenii precum și alte pregătiri în legătură cu un asemenea important atac, fără de care nu era posibil a avea o reușită.

În aceste 9 zile de lupte continui, numai Brigada 2-a Călărași cânturează aproximativ 200 prizonieri, cu numeroase arme din care o parte fuseseră aruncate prin pădure de fugarii inamici la care se adăogă, umplerea spărturei făcută de inamic ce este împiedicat a debușa în văile Mănciucului și Curiței, tendința pe care în mod evident o avea.

Acest succes parțial ne produce ca pierderi: un ofițer mort (Sub-Lt. Protopopescu Fl.) și 5 răniți (Maior Stoilov, Locot. Polihroniade, Sub. Lt. Tulea, Georgescu și Trandaburu) și circa 220 trupă, morți, răniți și dispăruți.

Un Căpitan este evacuat la spitalul Căiuți, prin indulgența medicului din Regimentul 9 Călărași, la care se prezintă cu câteva zgârieturi provocate prin rostogolirea sa de bună voe la vale, de pe pozițiunea pe care se afla,—din cauza focului intens,—rostogolire ce o face nu departe de mine, aflându-mă în acel timp în spatele unității ce comanda. Oprindu-l îmi raportează imposibilitatea de a înainta.

A 2-a zi după atac, Comandantul Armatei a 2-a vizitând spitalul, găsește și pe acest Căpitan, căruia îi atârână de piept o decorație pentru bravură, la care de altfel nu avea nici un drept, cerându-mi ulterior a-ii face propunere pe care cu toată repulsiunea faptei ce săvârșise, a trebuit să o fac, spre a nu crea o situațiune dificilă Comandantului Armatei a 2-a, indus în eroare prin exagerări de acte de bravură, cu care se va fi lăudat.

Luptele dela Grozești.

I.

După cum am arătat mai sus, Brigada 2-a Călărași intră în localitatea Bogdănești în noaptea de 5—6 August, unde cantonează sub cerul liber în două mari grădini la ieșirea de Es a Satului, și nu mai mult după o jumătate de oră dela sosire, adormim cu toți în iarba umedă de ploile ce căzuseră până în dimineața de 5 August. Somnul este adânc și greu, consecință a oboșelilor pe timp de 9 zile de mișcare și lupte, de grijă și încordare nervoasă.

În dimineața de 6 August pe la ora 6, suntem sculați din somn de bombardamentul puternic al inamicului, îndreptat chiar în partea în care ne aflam. Nici una din loviturile acestui bombardament nu cade în partea de Vest a satului, unde se afla cantonată Divizia Rusă Zamurscaia, pe care nu voia să o supere, compensațiune ce se acorda trupelor Ruse, pentru refuzul lor categoric de a mai trece la vre-o acțiune ofensivă.

La ora 8, plec călare la Pârgărești, unde se găsea postul de comandă al Diviziei I-a Cavalerie, spre a mă prezenta și lua ordine, iar pentru trupă dau ordin a fi lăsată să doarmă până la înapoarea mea. Intrarea sub ordinele acestei Divizii, îmi umple inima de mulțumire, de aci înainte urmând a lupta și cu camarazii, armei căreia aparțineam, mulțumire care după cum se va vedea mai târziu, se transformă în cea mai mare dezamăgire.

La ora 10 mă prezint Generalului Comandant al Diviziei, care îmi pune în vedere că trupele ce are sub ordin, le consideră suficiente pentru păstrarea pozițiilor pe care se găsește

și ca atare, Brigada 2-a Călărași va rămâne în repaos până la noi ordine în localitatea Bogdănești.

La înapoere, trec prin localitatea Nicorești unde se găsea postul de comandă al Brigadei a 2-a Roșiori; aci întâlnesc pe Col. Mircescu, Comandantul acestei Brigade și pe Col. Olteanu, Comandantul Brigadei a 3-a Roșiori, care era în rezerva Divizei. Ambii acești doi Comandanți de Brigade, confirmă și ei că, rezistența pe pozițiuni, asigura orice încercare a inamicului.

Reintrat în Bogdănești (la ora 13.30), prima grijă ce o am este de a cere — printr'un raport scris — dela Armata 2-a Divizionul descălecat, pe care-l trimisesem la Bacău de pe timpul când mă găseam în repaos — pentru completarea efectivelor care se redusese foarte mult.

Această cerere are ca rezultat trimiterea numai a unui escadron, oprind pe al 2-lea la Bacău.

Mai târziu am aflat că în Bacău la Cartierul Armatei a 2-a, era o mare grijă, ca trupele din formațiunile Rusești ce se găseau în oraș, să nu atace Comandamentul Armatei, în care scop se păstrau trupe Române pentru a face față unor asemenea posibilități, care de fapt se puteau întâmpina cu unitățile dela Centrul de Instrucție, dotate cu efective puternice.

După ce expediez raportul mai sus arătat, profit de timpul disponibil ce aveam, pentru a vedea corespundența Brigadei, în care mai important se găsea ordinul Nr. 4195 din 1/VIII/917 al Corpului 4 Armată, pe care-l reproduc în întregime, spre a se vedea că grija acelorora din spatele frontului față de răniți ce își vărsau sângele, în unele părți era aproape inexistentă, dovedind nu numai lipsa oricărui sentiment de conștiință în îndeplinirea datoriei, dar chiar și lipsa aceluși sentiment de umanitate, ce se impunea mai cu deosebire față de răniți, din cari unii și-au dat sfârșitul numai din cauza lipsei de îngrijire.

Acel ordin coprindea următoarele:

„Am asistat astăzi în gara Onești, la o scenă care nu poate să aducă decât profundă nemulțumire și indignare pentru orice ostaș și bun Român.

„Am văzut ofițeri întinși pe târgi, răniți și fără nici un serviciu sanitar în jurul lor, care să le dea ajutorul datorit unor ostași bravi, cari au știut să-și îndeplinească datoria până la urmă.

„Am văzut soldați răniți ținuți în cămașă și fără pantaloni

tremurând de frig și este cazul de a o spune ca exemplu de lecție bună de dat celor vinovați, — anume — un simplu soldat din grăniceri desbrăcându-și mantaua sa, pentru a înveli pe un biet soldat, de milă de a nu-l mai vedea tremurând.

„Am văzut un soldat rănit mergând în 4 labe, — să se ierte cuvântul de, acel soldat nenorocit, — mergând spre a-și găsi un adăpost pe peronul gării.

„Acest spectacol mi-a dat măsura de a aprecia, cum serviciile din spatele frontului, țin să-și îndeplinească datoria.

„Am constatat soldați răniți, nemâncăți, cari se imbarcau în trenurile sanitare, fără măcar să le fi dat o pâine, și trebuiau să facă drumul până la Bacău, pentru ca apoi a doua zi la prâns să li se poată da hrana. Aceasta este o adevărată barbarie.

„Nici un cotrol, nici o normă în măsurile luate.

„Trebue să se înțeleagă de toți, că dacă pentru mine Comandantul lor, în orice ostaș văd un brav gata să se jertfească pentru Țara lui, apoi într'un ostaș rănit, văd un fiu al Țărei care și-a îndeplinit datoria cu vârf și îndesat, și odată această datorie îndeplinită, pentru mine acest ostaș este un Sfânt, și după cum orice desconsiderare a unui lucru sfânt este o profanare, tot astfel socotesc coduita celor chemați să îngrijească pe soldatul rănit.

„Voi fi fără milă și voi ridica Comanda ori căruia, or care grad ar avea, dacă voi mai găsi că tratează astfel pe ostași; evacuați“.

.....

Toți acești răniți făceau parte din unitățile cari luaseră parte la luptele din ziua de 31 Iulie (Brigada de Grăniceri și de Călărași) și dacă unii din ei și-au dat sfârșitul în urma rănilor căpătate, aceasta se poate în bună parte atribui și lipsei de îngrijire, destul de bine dovedită, prin însăși ordinul mai sus menționat.

II.

În ziua de 6. VIII pe la ora 17, primesc ordinul Nr. 48 al Diviziei I-a Cavalerie, cu următorul conținut: „Indată ce se va întuneca, veniți la Nicorești. Plecarea la ora 20. Raportați plecarea și sosirea la Nicorești“.

La ora 18.30, tot dela Divizia I-a Cavalerie primesc ordinul Nr. 52, care hotăra ca Brigada 2-a Călărași să pornească imediat după primirea ordinului și să meargă la Nicorești, unde era nevoie a interveni în acțiunea ce se desvăluia.

Aceste ordine repetate și mai cu deosebire acel cu Nr. 52, lasă să se vadă cu ușurință că pe frontul Diviziei I-a Cavalerie situațiunea era așa de gravă, că impunea ajutoare cu care să se oprească succesul dușmanului.

De fapt, pe la ora 14, am auzit sgomotul unui bombardament puternic care venea dinspre Nord—Vest de Bogdănești, cum însă timp de 10 zile zilnic ne aflam sub asemenea bombardamente, nu i-am dat atențiune, cu atât mai mult cât asigurările ce mi se făcuse, excludeau posibilitatea vre-unei înfrângerii pe frontul în spatele căruia mă găseam.

La ora 19, ne punem în mișcare în direcția ordonată și la ora 20.15 suntem în localitatea Nicorești, la postul de Comandă al Brigadei a 2-a Roșiori, dela al cărei Comandant aflu că inamicul după o pregătire puternică de artilerie, a atacat pozițiunea de pe cota 789 ocupată de Reg. de Cavalerie pe Jos și de 5 Roșiori, pe care le-a respins spre Est cu mari pierderi, producând o spărtură care era încă neastupată.

Asupra întrebăințării Brigadei mele, îmi face cunoscut ordinul Diviziei I-a Cavalerie, de a sta în așteptare în Nicorești, căci în ce privește umplerea golului, urma să se facă cu un Batalion din Grăniceri și un altul din Reg. 22 Infanterie, numai cei 526 oameni de cari mai dispunea Brigada 2 a Călărași, neputând garanta o nouă încercare a inamicului.

La ora 23, Divizia I-a Cavalerie dă ordin prin telefon ca Brigada 2-a Călărași să meargă la Grozești, unde va intra pe front în locul unui batalion din Reg. 1 Vânători.

De sigur, considerațiunile pentru care Comandantul Diviziei I-a Cavalerie dă sub o formă așa de urgentă un ordin de intrare pe front în timpul nopței, fără ca mai întâi să fi avut posibilitatea, de a recunoaște poziția ce urma să se ocupe, drumurile cari duc la acea poziție, legăturile ce trebuie să se facă, cu denumirea unităților din dreapta și din stânga, erau de natură a nu se putea face în alt-fel. Era însă de datoria Serviciului de Stat Major al acelei Divizii, ca uzând tot de aceeași formă urgentă de comunicare a ordinului (tefonul), să nu sca-

pe din vedere și detaliile destul de reduse ca: denumirea unității și a Comandantului care urma să fie schimbată, și legăturile la dreapta și la stânga, indicațiuni fără de care operațiunea schimbării nu poate avea loc în bună regulă.

În felul cum s'a procedat, Serviciul de Stat Major al acelei Divizii făcea dovadă sau a unei slabe pregătiri, sau de o enerzare, care îi răpea liniștea necesară, de unde rezulta luarea unei dispozițiuni nu numai necompletă, dar chiar și periculoasă.

Cum nu era posibil a pleca acolo unde urma să facem înlocuirea pe front, fără a ști unde se găsea Batalionul ce ni se indicase, împreună cu Comandanții celor 2 Regimente din Brigadă, începem a face investigațiuni printre numeroși oameni de legătură ce se găseau la acel post de Comandă pentru a găsi o călăuză, la care se oferă un soldat din Regimentul 4 Roșiori.

La ora 24 ne punem în mișcare, iar la eșirea din sat, opresc coloana pentru a o pune în ordine, făcând recomandațiuni ca unitățile să fie cât mai aproape una de alta, pentru a nu se rătăci; eu împreună cu soldatul călăuză, mergem în capul coloanei.

Ajunși pe dealul Stiborului, ne întâlnim cu o altă coloană (un batalion de Grăniceri) ce venea dela sud din spre satul Marginea, și care necunoscând cine suntem, și crezând că sunt trupe inamice ce pătrundeau prin spărtura făcută, primele sale unități, deschid focul asupra noastră, și nu încetează de cât atunci când aude strigătele că suntem trupe Române. Această nenorocită întâmplare, ne omoară câți-va oameni între cari și pe devotatul soldat care de a sa bună voe se oferise a ne conduce, și rănește alți 2-3 oameni.

Pe lângă aceste pierderi, în coloana Brigadei mele se produce panică, din care cauză o parte din unitățile din coada coloanei schimbă de direcție și pierzând legătura, se angajează pe o vâlcea a dealului menționat, așa că după restabilirea liniștei, reluându-se mișcarea, 2 escadroane din Regimentul 7 Călărași în fruntea cărora mergea Maiorul Ciurea, nu mai urmează acelaș drum cu capul coloanei, și nici nu trimete înainte patrulă pentru a relua legătura.

Din cauza întinericului și a lipsei călăuzei, opresc coloana atât pentru a găsi cele 2 escadroane rătăcite, cât și spre a aștepta prima rază de lumină, cu ajutorul căreia să înaintăm în direcțiunea frontului.

La ora 4 30, ne găsim în spatele frontului ocupat de Regimentul 9 Roșiori, unde întâlnesc pe Maiorul Moescu I., care ne dirijează spre stânga aripei sale, unde se găsea batalionul din Regimentul 1 Vânători, și imediat după sosire, se începe schimbarea trupelor de pe frontul acestui batalion, numai cu cele 6 escadroane, iar restul de 2 escadroane rămase în urmă, sosind și ele la ora 6.30, sunt lăsate în rezervă.

Până la ora 7, toată operațiunea de înlocuire este complet terminată, ocupând frontul coprins între cotele 532 și 383 la Nord de Grozești, pe o întindere de aproape 2 Km., făcând legătura la dreapta cu Regimentul 9 Roșiori, iar la stânga cu Regimentul 11 Infanterie.

Cum asemenea incident am judecat că trebuie să fie cunoscut de Comandamentul superior de care aparțineam, prin telefon am raportat Diviziei I-a Cavalerie cele mai sus arătate, raport ce cu atât mai mult se impunea, cu cât se produsese răni pierderi prin împușcături pornite chiar dela trupe amice, de care în nici un caz nu eu eram vinovatul, ci acela care hotărâse mișcarea Brigadei cum s'a arătat mai sus, adică însăși Comandamentul Diviziei I-a Cavalerie.

De acest raport — mai târziu — unii din ofițerii de la acel Comandament — printre cari și un Comandant de Brigadă și chiar însăși Comandantul Diviziei, au făcut armă contra mea, de care s'au servit, pentru a sprijini anumite propuneri și măsuri de luat în desavantajul meu.

La ora 12, după ce se întocmește procesul verbal de predarea și primirea poziției, cu Nr. 42, raportez Diviziei I-a Cavalerie, completa instalare pe sector, adăogând că din cauza micii distanțe între cele 2 linii adverse, care în unele puncte era chiar sub 100 metri, iar terenul fiind complet descoperit, în timpul zilei nu se va putea lucra la consolidarea poziției, ci numai în timpul nopții, poziție care în momentul când am luat-o în primire, avea numai măști individuale, iar în fața lor, foarte puține rețele de sârmă.

În noaptea de 7-8 August, se organizează pe schimburi echipe de lucru în fiecare escadron din linia I-a, care este pusă sub comanda Colonelului Răzvan, iar cele 2 escadroane din rezervă în linia 2-a la dispoziția mea, așezate către aripa stângă a sectorului Brigadei pe albia pârâului Ghiungiușiu. Postul meu

de Comandă, la centrul dispozitivului și la o depărtare de circa 3000 metri de linia I-a, într'un adăpost ce fusese ocupat de Comandantul Batalionului de Vânători.

În dimineața de 8 August, primesc ordinul sub Nr. 71 al Diviziei I-a Cavalerie, în care se recomanda complectarea cât mai neîntârziată, a lucrărilor de organizare a poziției, iar în ce privește comunicarea cu linia I-a, să nu se întrebuițeze telefonul de oare ce cele 2 linii adverse, fiind prea apropiate, convorbirile sunt interceptate de inamic.

În decursul nopții, Divizia I-a Cavalerie cu ordinul Nr. 80 ne face cunoscut că din informațiunile obținute de Corpul 4 Armată, de la un prizonier, rezultă că în ziua de 9 August inamicul va ataca, și ca atare se recomandă ca toate unitățile de pe front să fie gata a respinge or ce încercare de cucerire, necedându-se nimic din terenul pe care ne găseam.

În adevăr, în ziua sus menționată, la ora 16.30 inamicul deschide un foc violent de artilerie care ține până la ora 18, iar atacul de infanterie repetat de 2 ori, se produce chiar asupra frontului ocupat de Brigada 2-a Călărași, care având piesele de mitraliere împinse în apropierea liniei I-a, le respinge cu pierderi însemnate.

Terenul între cotele 789 (Coșna) și 547 (Scaunul Runcului) fiind descoperit, localitățile Grozești și Marginea sunt în fiecare zi bombardate de artileria inamicului, care probabil bănuia că în aceste localități s'ar găsi trupele noastre din rezervă, și care de fapt se adăposteau ascunse pe văile escarpate ale pârâurilor „Ghiunghiușu și a Beului”; aceste 2 localități fiind complet evacuate, și de populațiunea civilă. În special un automobil blindat al inamicului, zilnic și făcea apariția între orele 10-11, și după ce arunca 10—12 lovituri rezezi în mod variabil asupra celor 2 localități, sau asupra trupelor din tranșee, dispărea cu repeziune înainte ca artileria noastră, să fi avut timp a deschide focul asupra lui.

Incercările de atac ale inamicului, aveau de scop, sondarea puterii noastre de organizare și de rezistență, pe pozițiunile ce ocupam, în vederea unei acțiuni mai serioase ce urma să se producă mai târziu, la care se adăoga zilnic regulări de tragere de artilerie, făcute cu avionul.

Toate acestea ne produc pierderi simțitoare, mai ales în

primele zile după intrarea pe această poziție, unde după cum am spus, lucrările de fortificațiune și de adăpostire erau foarte reduse, și de care se pare că autoritățile superioare și Divizia 1-a Cavalerie nu aveau cunoștință, fapt ce reese din ordinul Nr. 4327 al Corpului 4 Armată care spunea :

„Inamicul este fixat pe pozițiunea ce ocupă.

„Noi de asemenea suntem în fața lui, și în bune condițiuni de a ne păstra pozițiunile ce ocupăm.

„Artileriei îi incumbă a face inviolabil frontul pe toată întinderea lui.

„Aceasta însă, nu înseamnă ca artileria să fie solicitată a trage în tot momentul, chiar atunci când avem înaintea noastră numai recunoașteri inamice.

„Înțeleg starea de enervare, în primele zile a ocupării poziției actuale, acum însă, nu mai este cazul, și va trebui a se lua măsuri, mai cu deosebire în scopul de a se economisi munifiunile“.

De fapt, acești Comandanți superiori, nici nu puteau să cunoască care era adevărata stare de lucruri pe frontul ce'l comandau, căci pe lângă că ei personal nu mergeau pe acel front, dar nici cel puțin nu își trimeteau în acest scop ofițerii de Stat Major.

Cât am stat pe frontul dela Grozești, numai, Șeful de Stat Major de la Corpul 4 Armată — Colonelul Manolescu I. — a venit a ne vedea de două ori și, — spre lauda lui — chiar în zilele când pericolul era mai mare. De la Divizia 6-a¹⁾ nu am văzut în acest timp pe nimeni, iar de la Divizia 1-a Cavalerie, după data de 1 Septembrie — când începuse o epocă de liniște, a venit Comandantul Diviziei — o singură dată, iar într'o noapte, Sub-Șeful său de Stat Major.

În ziua de 10 August, ni se trimite de la Centrul de Instrucție al Armatei a 2-a din Bacău, și al 2-lea escadron din Divizionul pe jos al Brigadei, pentru a complecta o parte din efectivele escadroanelor de pe front, cea ce ne dă mijlocul de a putea intensifica lucrările de întărire ale frontului.

1) Șeful de Stat Major al acestei Divizii Lt. Col. Stângaciu, a fost însărcinat de Comand. său cu Comanda și Conducerea unui Rgt. de marș în luptele din zilele de 25—27 Iunie, — când cu toată înfrângerea suferită, văloarea militară a acestui brav ofițer a crescut și mai mult.

Tot în aceiași zi, la ora 16, inamicul deschide un foc violent asupra frontului pe care era și Brigada 2-a Călărași, care ține până la ora 18, trăgând cu artilerie de toate calibrele, nu numai asupra frontului, dar și în spatele lui, asupra localităților Marginea și Grozești incendiind mai multe case.

La ora 18, infanteria inamică sub protecția artileriei pornește la atac, însă este respinsă cu mari pierderi.

Armata 2-a cu ordinul Nr. 2424, arată procedurile inamicului în acțiunea de uzură asupra frontului nostru, și face recomandări importante și folositoare, în scopul de a evita unele greșeli ce s'ar putea săvârși de Comandanții trupelor noastre de pe front.

Acel ordin cuprindea următoarele :

„Mulțumit condițiilor geografice excepțional de avantajoase în care să găsește, inamicul a putut să-și păstreze încă, inițiativa operațiilor. În dosul perdelelor solid organizate, dar slab ocupate, își concentrează pe anumite direcțiuni bine alese trupe, uneori nu prea numeroase cu care dă lovituri neașteptate.

„Pentru a masca această manevră și a preîntâmpina contra manevra, dezvoltă o continuă și vie acțiune, lipsită în realitate de consistență, dar menită a fixa atențiunea trupelor noastre pe o mare întindere a frontului, în vecinătățile sectorului ce și-a ales pentru lovitura principală.

„Acțiunea de fixare, o face în cele mai multe cazuri prin vii bombardamente, acțiuni scurte direct pe front și infiltrațiuni de detașamente dese ori destul de slabe, prin părțile puțin solid ocupate de apărarea noastră.

„Până ce vom fi în măsură a smulge pentru noi inițiativa operațiilor, Comandanții de toate trupele se vor călăuzi de următoarele recomandări, pentru a paraliza avantajele ce dușmanul poate trage din procedul său de simplă intimidare.

„Cea d'întâi grijă a unui Comandant, îndată ce se oprește pe o pozițiune, va fi de a începe lucrările de organizare defensivă și de a întinde rețelele de sârmă.

„Prima linie, va fi ocupată numai de strictul necesar, pentru a exercita o continuă supraveghere pe toată întinderea frontului. Noaptea în special, pe direcțiunile mai expuse, linia noastră v'a trebui să aibă posibilitatea unei bune rezistențe.

„Se vor opri cât mai multe trupe în rezervă de subsector și de sector.

„O perfectă legătură, va trebui să existe între linia de supraveghere și cea de luptă și cu rezervele de sectoare, pentru intervenirea lor la timp.

„O continuă și îndrăzneță activitate de patrulare, trebuie să existe pe frontul fie cărui sub sector, pentru a se recunoaște linia și punctele unde se află inamicul.

„De îndată ce se pronunță acțiunea inamicului, *Comandanții vor urmării cu sânge rece desfășurarea ei*, insistând mai presus de orice, a menține ordinea or care ar fi fluctuațiunea luptei.

„Este de datoria fiecărui comandant, a căuta prin toate mijloacele, să-și dea seama de ce anume forțe este atacat, pentru ca dispozițiunile ce vor lua, să fie hotărâte în cunoștință de cauză. — Comandanții cari procedează în altfel, nu sunt la înălțimea sarcinei lor.

„Rezervele vor fi întrebuițate, cu multă cumpătare, ele aducând mai multe foloase când inamicul și-a uzat energia, de cât la începutul acțiunii.

„Este o greșeală neertată, când pentru motivul că dușmanul a progresat în o direcțiune, să părăsești terenul în altă direcțiune. *Retragerile de bună voe sunt justificate în operațiuni tactice numai în sectorul și în vecinătatea imediată a loviturii principale.*

„Retragerile atunci când sunt inevitabile, trebuie să se facă sub ocrotirea unui scurt contra-atac.

„Nici un comandant de orice trupă, nu este îndreptățit, a ordona o retragere, fără o prealabilă autorizare, a Comandanțului imediat superior.

„Mijlocul cel mai eficace de a zădărnici efectul procedeuului de intimidare întrebuițat de inamic, este pe lângă păstrarea necontenită a *sângelui rece la Comandamente* și ordinei la trupe, și, acela de a întrebuița mijloace analoge. Patrurile puternice cu oameni aleși, comandate de șefi hotărâți și având cu ele mitraliere, trimise pentru a cădea în flanc sau spate, vor produce efectele pe care le-am văzut de repetate ori la noi.

„*Intreprinderile îndrăznețe trebuie să facă obiectul imediat, de speciale recompense, chiar dacă rezultatul nu coresponde așteptărilor*“.

Am arătat aproape în întregime, conținutul acestui ordin dat fiind importanța recomandațiunilor ce ni se făceau, între cari mai cu deosebire erau acelea relative la : păstrarea sângelui rece a Comandanților în momentele critice, retragerile unităților din imediata vecinătate a loviturii principale dată de inamic și, acordarea recompenselor imediate ce trebuiau să se confere atunci când era cazul, de oarece tocmai aceasta din urmă a fost cu totul neglijată și une ori, chiar s'au respins propunerile relative, de către Comandanții de Divizii sau Șefii de Stat Major nu le-au prezentat.

Sângele rece al Comandanților sub ordinele cărora m'am aflat pe frotul de la Grozești, s'a afirmat în sens cu totul opus, căci atunci când primeam loviturile inamicului, suu când noi îl atacam, acești Comandanți se găseau într'o permanentă agitațiune, pe care o manifestau prin intervenirea lor personală la telefon foarte des repetată, împedecând pe cei ce exercitau în apropierea frontului, comanda și conducerea trupelor.

Enervarea acestora, une ori depășea ori ce limită admisă, dedându-se la amenințări zgomotoase și chiar cuvinte ofensătoare, fără de nici o justificare, afară de aceea a pierderii liniștei necesare.

Din cele ce vor urma mai la vale, se va vedea cum din cauza unei retrageri silită însă de scurtă durată, a unei unități din Brigada 2-a Călărași ce se găsea în strânsă legătură cu o unitate de infanterie și cari, ambele fuseseră atacate de inamic, în urma unui raport răutăcios al unui Căpitan din Regimentul 9 Roșiori cu a cărui unitate Brigada 2-a Călărași se lega la aripa dreaptă, se pornește o serie de încriminări la adresa trupei și Comandanților de unități de pe frontul Brigadei a 2-a Călărași, din care unele din ele cu caracter calomnios, cu povestiri chiar din partea ofițerilor subalteri și a gradelor inferioare, cu acuzațiuni de lipsă de curaj și de fugă de pe frontul ce ocupam, în contra trupei și ofițerilor.

Ceea ce era și mai trist, este faptul că la toate aceste încenări se dă o ascultare necontrolată de un Comandant de Brigadă din Divizia I-a Cavalerie, și chiar de Șeful de Stat Major al acelei Divizii, fapte în contra cărora protestez cu toată energia, ca unul care cunoaștem adevărul, găsindu-mă în apropierea imediată a frontului, nu cum se găseau Comandanții

de Brigade din Divizia I-a Cavalerie), protestare în care nu ascundeam și vinovăția câtor-va ofițeri din Brigada 2-a Călărași.

Din cercetările ce sau făcut de un Comandant de Brigadă din Divizia I-a Cavalerie, s'a constatat că adevărul era acela pe care-l raportasem, adevăr pe care nici odată nu am înțeles a' ascunde.

În ziua de 11 August, Divizia I-a Cavalerie cu ordinul Nr. 85, ne face cunoscut că cu începere din noaptea de 11—12 August, sectorul acelei Divizii se va strânge de la cota 383 (Grozești) exclusiv, până la 200 metri cota 532 Nord Grozești,

Acest sector — aproximativ 3 kilometri, se împarte în 2 sub-sectoare, se instalează de cel din dreapta Brigada 2-a Roșiori, iar pe cel din stânga Brigada 2-a Călărași. Brigada 3-a Roșiori și Compania Cicliști a Diviziei I-a Cavalerie, în rezerva Diviziei, înapoia centrului acestui dispozitiv, ascunse în râpile de la Nord-Vestul satului Marginea.

Posturile de Comandă, al Diviziei I-a Cavalerie la Pârgărești, acela al Brigadei 2-a Roșiori la Bahna, iar acela al Brigadei a 2-a Călărași, la ieșirea de Vest a localității Marginea.

Prin reducerea frontului, Posturile de Comandă al acestei Divizii și acel al Brigadei a 2-a Roșiori, se găseau la o prea mare depărtare de frontul unităților ce comandau, contrariu dispozițiilor Armatei a 2-a, care recomanda că ele trebuie să fie la o depărtare de jumătate din întinderea frontului ocupat de trupele ce comandau. — Dacă s'ar fi respectat aceste recomandări, ar fi trebuit ca Postul de Comandă al Diviziei I-a Cavalerie să se găsească în localitatea Bahna, bine adăpostită în vâlceaua de la Estul dealului Stiborului, iar acela al Brigadei a 2-a Roșiori, tot în partea de Vest a localității Marginea, astfel cum se hotărâse Brigadei a 2-a Călărași. — Dacă nu s'a făcut ast-fel, cauza nu era alta decât aceea că în aceste părți bombardamentul inamicului în fiecare zi nu punea în siguranță pe Comandanții acelor unități, așa cum de fapt se asiguraseră.

Tot în ziua de 11 August pe la ora 16, inamicul bombardează cu violență fronturile Diviziei I-a Cavalerie și al Brigadei 12-a Infanterie, precum și localitățile Grozești și Marginea, bombardament care pe frontul Brigadei 2-a Călărași, provoacă moartea Căpitanului Spulber din Regimentul 7 Călărași, și a 6 grade inferioare, precum și rănirea a 14 grade inferioare din ambele regimente ale Brigadei.

Un acelaș atac de bombardament violent are loc și în ziua de 12 August, care ne produce pierderi a 9 oameni morți și 7 răniți, din care 6 erau telefonști și oameni de legătură de la postul de Comandă al Colonelului Răzvan.

Cauza eficacității acestui bombardament, se atribuea insuficienței adâncirii șanțurilor, cari în nopțile de 13 și 14 August sunt adâncite cu mai mult de 2 metri jumătate.

III.

Efectivele unităților din Divizia 1-a Cavalerie reducându-se simțitor, Corpul 4 Armată cu ordinul Nr. 4345 din 11 August, dispune ca această Divizie să intre sub ordinele Diviziei 6-a Infanterie, micșorându-i și mai mult sectorul ce ocupa, pe care îl limitează la Nord la 200 metri Nord cota 532 (Est origina văii Ghimghiușu), iar la Sud cota 383 exclusiv

Brigada 2-a Călărași continuă a rămâne tot în Divizia 1-a Cavalerie și ocupă sub-sectorul 2 al acestei Divizii, limitat la Nord cu cota 468 iar la Sud cu cota 383 exclusiv. Sub-sectorul I-iu este ocupat de Brigada 2 Roșiori, iar Brigada 3-a Roșiori și Compania de Cicliști în rezervă, adăpostite în râpile dela Nord-Vest de Satul Marginea înapoia centrului Sectorului Diviziei.

De și în acest dispozitiv, Brigada 2-a Călărași se găsea în porțiunea cea mai expusă a frontului Diviziei, și cu toate că și efectivele sale erau destul de reduse, iar trupa obosită din cauza luptelor neîncetate la care participase cu începere de la 29 Iulie totuși — și această rămâne neexplicabil — Divizia 1-a Cavalerie găsește mai necesar a întări numai sectorul ocupat de Brigada 2 Roșiori, cu 2 Companii din Regimentul de Cavalerie pe Jos cu toate mitralierele acestui Regiment.

Ocuparea acestor sub sectoare, trebuia să aibă loc în noaptea de 11 spre 12 August, iar Brigada 2-a Călărași avea ordinul de a nu-și părăsi șanțurile ce ocupa, până ce unitățile sale nu vor fi înlocuite de unitățile din Brigada 2-a Roșiori. De fapt însă această ocupare se produce în noaptea de 13—14 August. Intrați sub ordinele Diviziei a 6-a Infanterie, acel Comandament cu ordinul Nr. 10736, ne face recomandățiuni foarte judicioase asupra organizărilor pozițiunilor ce ocupam, insistând la instalarea rețelelor de sârmă, compartimentarea centrelor de re-

zistentă și a observațiilor, a punctelor care trebuiau întărite prin compartimentare, între care se găseau cota 383 de pe frontul Brigadei a 6-a Infanterie, și cota 532 de pe frontul Diviziei 1-a Cavalerie.

Este de reținut din acest ordin, faptul că arăta pe Regimentul 7 Vânători¹⁾ ca lipsit de capacitatea de luptă necesară, din care cauză frontul Diviziei a 6-a a fost străpuns în ziua de 26 Iulie, căci după cum vom vedea mai la vale, acelaș Comandament, cere acelui regiment a cucerii cota 383 ce fusese ocupată de inamic, supunându-l la eforturi succesive pe unități de Companie pentru a ataca pante inabordabile, din care cauză Regimentul 7 Vânători după 20 August, era redus la un efectiv numai de circa 200 oameni.

De și frontul Diviziei 1-a Cavalerie se redusese și mai mult totuși, posturile de Comandă rămân tot în aceleași localități, departe de front între 4—8 km.

Pe lângă alte inconveniente de ordin tactic, aceste mari depărtări a posturilor de Comandă, face ca trupa din rezerva Diviziei să fie lipsită de o supraveghere mai riguroasă, din care cauză zilnic pătrunde în localitatea Marginea ai cărei locuitori fuseseră evacuați, unde scotocesc prin toate casele din care răpesc avutul ce mai rămăsese, dedându-se și la felurite acte de distrugere, fapte care mă pune în pozițiunea de a le aduce la cunoștința Diviziei cu un raport, în care arătam dezordinele produse de trupele din rezervă, și progresiunea lucrărilor ce executasem, cu următoarele detalii :

„Pe întregul front al Brigadei a 2-a Călărași, începând de la cota 532 și până la cota 383, s'au întins 3 rânduri de rețele de sârmă. S'au adâncit șanțurile peste 2 m. 50, iar d'asupra lor s'au așezat crengi de copaci pentru a nu fi văzute de avioane. Urmează a se începe construirea adăposturilor pentru oameni. Lucrările nu se pot executa de cât în timpul nopții, terenul fiind descoperit, iar depărtarea între pozițiunile adverse fiind foarte mică.

„Cu această ocaziune, este de datoria mea a supune cunoș-

1. La intrarea pe frontul Brigadei 2-a Călărași, acest Regiment avea unele Companii comandate de Elevi din Școala Militară.

tinței D-voastre, că o parte din oamenii ce se găsesc în rezervă Diviziei, forfotesc în timpul zilei pe stradele din satul Marginea prin casele locuitorilor evacuați, dedându-se la furturi și distrugerii fără de nici un folos. Tot pe timpul zilei și noaptea, se aduce în căruțe spre front munițiuni și hrană, din care cauză se produce mult zgomot, ceea ce face ca inamicul să bombardeze această localitate aproape în mod continuu atât ziua cât și noaptea. — „Asupra adevărului celor mai sus raportate, se poate verifica prin Căpitanul Francez Chavan de la Brigada 2 Roșiori, care a venit de 2 ori pe frontul pe care mă găsesc.

„Este necesar a se lua măsuri ca trupele din rezervă să-și construiască latrine, fără de care, din cauza infectării locului pe care se găsesc, se va da naștere la epidemii.

„Am interzis intrarea și eșirea din satul Marginea, a or cărei persoane, afară de răniții ce vin de pe front, iar în timpul nopții, aprovizionările să se facă cu samare pe cai.“

În ziua de 13 August la ora 18,30, artileria inamică bombardează cu violență și cu diferite calibre, timp de 20 minute, aripa stângă a frontului Brigadei a 2-a Călărași, și cea dreaptă a Diviziei a 6-a Infanterie, după care apoi Infanteria sa atacă în această parte, atac care este respins de focurile de arme și mitraliere ale luptătorilor de pe pozițiunile noastre. Intervenirea bateriei de artilerie de pe frontul Brigadei a 2-a Călărași, are loc de abea după 30 minute cu o tragere destul de defectoasă o parte din lovituri cad asupra propriilor noastre trupe.

Pentru a se evita în viitor asemenea dureroase greșeli, în raportul ce fac Diviziei după încetarea luptei, arătăm că dacă am avut de suferit și din partea proprii noastre artilerii, aceasta se datora și faptului că de și în ziua precedentă venise pe frontul Brigadei a 2-a Călărași vre-o 3 ofițeri de artilerie, s'au mulțumit numai a culege câteva informațiuni, fără ca vre unul din ei să intre în primele linii ale tranșeelor, sau să rămână în tranșee ca observatori pentru artilerie.

Afară de acestea, arătăm că Brigada 2-a Călărași nu era legată direct cu bateria sa de artilerie, ci prin Brigada 2 Roșiori ceea ce făcea să se producă întârzieri, în comunicările reciproce.

Acest raport își are efectul dorit, și în ziua de 14 August,

bateria de artilerie își face legăturile telefonice direct cu Brigada 2-a Călărași, în ale cărei tranșee trimite și observatorul necesar.

IV.

În ziua de 15 August la ora 15, artileria dușmanului cu diferite calibre, pronunță un bombardament violet asupra cotei 383 pe care se găsea Regimentul 11 Infanterie și asupra frontului, Brigadei a 2-a Călărași ce se găsea la dreapta aceluși regiment. — Satele Grozești și Marginea, sunt și ele bombardate cu aceeași violență, bombardament care durează fără nici o întrerupere până la ora 16.40, având ca prim rezultat distrugerea legăturilor telefonice, ce nu s'au putut repara de cât după încetarea bombardamentului, de și se făcuse câteva încercări de reparațiune, în timpul bombardamentului, care a costat viața câtorva telefoniști.

Coloanele de atac dușmane sub protecțiunea acțiunii violente a artileriei sale, înaintează asupra cotei 383, de care în unghi mort se apropie până la o distanță de aproximativ 250 m.

Legăturile telefonice cu artileria fiind distruse, nu s'a putut cere intervenirea ei asupra acestor coloane, care imediat după încetarea bombardamentului se reped cu avânt puternic (două batalioane de asalt Germane) asupra cotei 383, apărată de un batalion din Regimentul 11 Infanterie (Maiorul Râmniceanu) și asupra aripei stângi a Regimentului 7 Călărași.

Rezistența Infanteriei noastre de pe acea cotă nu este destul de puternică, din cauză că mitralierele sale fuseseră în parte distruse de artileria dușmană, și chiar a pușinei hotărâri de a nu ceda terenul.

La ora 17 dușmanul ocupă cota 383, iar aripa stângă a Regimentului 7 Călărași este respinsă spre Est cu vre-o 200 metri, aceasta mai cu deosebire din cauza focului infanteriei inamice care ocupase cota 383.

Trupa din batalionul Regimentului 11 ce fusese respinsă se retrage spre Sud Est pe viroaga pârâului Ghiunghiușu, din care cauză legătura este pierdută, și, de și se produsese un gol

de aproximativ 300 metri, trupele dușmane se opresc pe cota 383.

La ora 18, două escadroane din rezerva Brigadei a 2-a Călărași, sunt dirijate către aripa stângă a Regimentului 7 Călărași pentru a relua legătura cu Regimentul 11 Infanterie, însă nu reușește din cauza focului ucigător al inamicului, care dominând pe creastă, eficacitatea focurilor sale făcea imposibilă or ce mișcare a trupelor noastre.

Comandantul Regimentului 9 Călărași, Maiorul Pascu ce se găsea la dreapta Regimentului 7 Călărași, impresionat de retragerea aripei stângi a acestui din urmă Regiment, își deplasează Postul de Comandă mai înapoi, cea ce provoacă o retragere totală a tuturor escadroanelor sale de pe front (3 escadroane) pe o distanță de vre-o 200 m., manifestând astfel un act de slăbiciune care putea duce la rezultate și mai periculoase, dacă la timp nu se pronunța intervenirea cu energie a Lt. Colonel Răzvan ce comanda linia de luptă, care după o jumătate de oră reîmpinge cele 3 escadroane, ce se retrăseseră fără nici un motiv de pe pozițiunile ce le aparțineau.

La ora 20.15, două escadroane ale rezervei Brigadei 2-a Călărași împreună cu un escadron și Compania de Cicliști din rezerva Diviziei I-a Cavalerie, atacă și reocupă o parte din tranșeele ocupate de inamic. afară de cele de pe cota 383, care rămân tot în stăpânirea acestuia.

De asemenea, nici Comandantul sectorului Brigadei a 12-a Infanterie din care făcea parte Reg. 11, nu face nici o intervenire, deși gravitatea situației pe frontul său îi impunea aceasta, nefiind admis ca tocmai în această parte atât de importantă — Valea Oituzului — să nu se găsească nici o rezervă care să contribuie la rezistența presiunii evidente a inamicului, de a pătrunde frontul nostru.

Este surprinzător faptul, că deși o asemenea reacțiune nu avusese loc, totuși, Reg. 11 Infanterie raportează Diviziei a 6-a că după cucerirea de dușman a cotei 383, a dat un contra-atac, ceea ce nu era adevărat.

După părerea mea, acea cotă era imposibil a fi reluată printr'un atac direct, ci numai prin debordare asupra unui alt punct lateral, de unde apoi să se cadă în spatele cotei 383 cu

pante extrem de repezi. Dacă înainte de a fi luat hotărârea de a se ataca, Divizia 6-a ar fi cunoscut greutățile terenului, sigur nu ar fi insistat a da atacul direct asupra cotei 383.

Comandantul Diviziei a 6-a insistând a recuceri această cotă, care făcea parte din sistemul de apărare al ieșirii din defileul Oituzului, nu ia de la început hotărârea de a ataca cu forțe capabile de a obține succesul, și în loc de a da o asemenea însărcinare unei unități constituite omogen și cu efectiv puternic — fie chiar și Regimentul 7 Vânători — căci alte forțe nu mai avea, formează un grup de atac din subunități mici cu efective slabe, cari fatal trebuia să ducă la un rezultat negativ.

În vederea executării acestei acțiuni, mi se dă prin telefon însărcinarea de a conduce operațiunea, având la dispozițiune o Companie din Regimentul 7 Vânători, Compania de Cicliști și un Escadron din Rezerva Diviziei 1-a Cavalerie. — Tot prin acel ordin, se preciza ca Maiorul Gheorghiu care Comanda Batalionul din care făcea parte compania din 7 Vânători, să conducă la atac acea Companie,

Atacul trebuia să se producă în timpul nopții de 15—16 August, iar asupra modului cum urma să se execute, tot prin telefon la ora 22, Comandantul Diviziei a 6-a hotărăște ca atacul se va da numai de Compania de vânători, care să atace de la Est la Vest cota 383, împreună cu trupele din Regimentul 11 Infanterie ce sunt pe frontul Brigadei a 6-a Infanterie și la stânga Companiei de Vânători, cu subunitățile din Brigada 2-a Călărași de la dreapta acestei companii, care cu toate și în strânsă legătură vor avea acelaș obiectiv cota 383, lăsându-mi sub comandă numai Vânători și Călărași.

Batalionul comandat de Maiorul Gheorghiu, sosește la postul meu de comandă la ora 23, pe o noapte întunecoasă, și după ce dau explicațiunile asupra modului cum se va produce atacul, numitul Major împreună numai cu o companie pornește la ora 23,30' pe locul unde trebuia să se așeze pe baza de plecare la atac, condus fiind de călăuzele necesare, iar la ora 24 se găsește instalat la o depărtare aproximativ 500 metri de cota 383.

La ora unu, cele 3 baterii de artilerie ale Diviziei 1-a Cavalerie încep bombardamentul cotei 383, care ține până la ora 1^{30'}.

Până la această oră însă, Compania de vânători nu făcuse

încă legătura cu trupele Reg. 11 Infanterie de la stânga sa, ce nu erau sub ordinele mele, din care cauză se produce o întârziere de mai mult de o oră, așa că atacul se dă la ora 3 (16 August), numai cu Vânători și Călărași, de și legătura fusese luată și cu unitățile aceluși Regiment 11 Infanterie, al cărui Comandant raportase că va pleca la atac odată cu Compania de Vânători.

Înaintarea la atac, se face foarte încet, iar până la ora 4, se străbătuse numai vre-o 300 metri, încetineală ce se datorează și faptului că trupele de Cavalerie din dreapta în înaintarea lor — din cauza întunericului — nedându-și seama că în legătura spre stânga lor, se apropiau de Compania de Vânători, o iau pe aceasta drept o învăluire ce li se făcea de inamic, dând naștere la panică urmată de o retragere bruscă a escadroanelor din Regimentul 7 Călărași, care pierde legătura cu Compania de Vânători, și pe care o reea pe la ora 5, readucând escadroanele iarăși la înălțimea Vânătorilor.

Nereușita acestui atac de noapte, se poate imputa pe lângă cele mai sus arătate, și lipsei de hotărâre a Comandanților de unități, cari dovedesc moliciune, lipsă de energie și ezitare în facerea legăturilor și mai cu deosebire în înaintarea la atac; nu este mai puțin adevărat, că în obținerea succesului, era necesar a se avea în vedere și faptul că unitățile ce atacă trebuiau să vadă pozițiunea ce vor ataca. Prin urmare, dacă necesitatea impunea cucerirea acelei cote fără mare întârziere, acea Companie urma ca în noaptea de 15—16 August să șeadă pe baza de plecare până în revărsatul zorilor, — (ora 5) — iar pregătirea de artilerie să înceapă la ora 4 și să dureze nu 30 minute ci o oră jumătate, așa cum a făcut nemții, ceace ar fi permis atacului a înainta sub trejectorie până la diștanța chiar de 150 metri de cotă, acțiune realizabilă, de oare ce proiectilele artileriei ar fi fost înfipte pe cotă și la o înălțime de 40—50 metri d'asupra coloanelor noastre de atac.

Rămâne deci învederat starea de enervare de la Comandamentul Diviziei a 6-a, care provoacă măsuri pripite, și după cum vom vedea mai la vale, le repetă din ce în ce mai mult.

La ora 5,30 după ce raportasem cele petrecute, tot prin telefon primesc de la Divizia 6-a, ordinul de a relua atacul, întrebuintând și restul de 3 Companii din Batalionul de Vânători,

împreună cu aceleași unități de la dreapta și stânga cotei 383 Batalionul de Vânători așezându-se în fața ei ¹⁾.

La ora 6, cele 3 companii pornesc de la postul meu de Comandă care se găsea departe de cota 383 cam la 1000 metri, și cum terenul era total deschis, înaintarea lor, până la baza de plecare pe care se găsea Compania trimeasă în timpul nopții, se face foarte încet, trebuind a se scurge prin unele părți om cu om, operațiune ce se termină la ora 8.30 când întreg Batalionul este adunat și adăpostit în râpa formată de albia Pârâului „Ghi-unghiușul“, unde conform unui ordin ulterior al aceleași Divizii — în vederea atacului — mai venise un escadron din Regimentul 10 Roșiori și Compania de Cicliști din Divizia 1-a Cavalerie, unități cari și ele urmau a lua parte la atac.

Ca pregătiri de Artilerie, Divizia a 6-a hotărîse un bombardament cu piese de toate calibrele și neexplicabi, numai 5 minute, la terminarea căruia la ora 10 toate unitățile mai sus arătate — afară de acelea din Regimentul 11 Infanterie — pornesc la atac cu hotărâre și fac un salt numai de vre-o 150 metri, după care—din cauza focului ucigător al mitralierelor dușmane, se culcă la pământ și nu se mai ridică. Trupele din Regimentul 11 Infanterie nepornind la atac nici de astă dată, aripa stângă a Batalionului de Vânători rămâne descoperită și fără nici o legătură.

Acest nou insucces al atacului, se datorează următoarelor cauze :

1. Slaba pregătire de artilerie, care durează numai 5 minute, și care prin urmare, nu putea distruge mitralierele dușmane de pe creasta 383, sub focul căroră atacul nu putea să progreseze.
2. Greutatea însăși a terenului de cucerit, care se prezintă în pante cu înclinări foarte mari. Asemenea puncte tari se cuceresc prin debordare și apoi învăluire, iar nu prin atac direct. Dacă Comandantul Diviziei a 6-a ar fi văzut la fața locului — nu numai pe hartă — tăria acelei poziții, și-ar fi dat seamă de imposibilitatea reușitei, mai ales după un timp în care inamicul își organizase focul și chiar o parte din adăposturi, cruțând

1) Este total inadmisibil procedeul Comandantului Diviziei 6-a, care prin dispozițiunile ce lua, de fapt conducea un atac ce se da de câte va Companii conducere pe care o exercita și de la o depărtare de circa 10—12 km.

viața a câtorva sute de oameni, ce ar fi rămas disponibili pentru alte împrejurări.

Neplecarea la atac a unităților din Regimentul 11 infanterie, a fost un act de slăbiciune din partea Comandanților respectivi, o oboseală evidentă și morală și materială a tuturor șefilor cât și a trupeii.

Pe la ora 14, (16 August) de la Divizia 6-a, primesc ordinul sub Nr. 826, cu următorul conținut :

„Inamicul a ocupat poziția între cota 383 și Castelul Negroponete. Toate încercările de contra atac de ieri și azi, ziua și noaptea, atât cu Regimentul 11 Infanterie, cât și Batalionul 1-ii din Regimentul 7 Vânători, n'au reușit, din cauză că contra atacurile au fost complet lipsite de vigoare și conducere.

„Pentru astăzi 16 curent, ordon următoarele :

„La ora 17, se va începe o nouă pregătire de artilerie. Vor lua parte la această pregătire : un Divizion de câmp din Brigada 1-a Artilerie, Divizionul Călăreț și bateriile de artilerie grea ale Corpului de Armată de la Pârgărești, care vor trage asupra cotei 383 până la jumătate distanță între această cotă și Castelul Negroponete. Divizionul al 2-lea de câmp din Regimentul 11 Artilerie, bateria de obuziere de 120 m. m. cu secția Germană, artileria grea a Corpului de Armată de la Bogdănești, și bateria Rusă, care vor trage de la Castelul Negroponete până la cota 383.

„Tragerea va dura până la ora 18 când Batalionul de Vânători, și acela din Regimentul 11 Infanterie, vor ataca pozițiunea ocupată de inamic. Batalionul de Vânători, va căuta să se infiltreze la Nordul cotei cu o parte din oameni, ca să înconjoare pe inamic, mișcare ce va începe la ora 17 odată cu pronunțarea acțiunii artileriei.

„Colonelul Scărișoreanu, va dirija acțiunea, regulând chestiunile de detaliu, ținându-mă tot timpul la curent“.

Dacă pentru această nouă încercare de cucerire a acestei fatale cote, se hotărăște o cantitate destul de însemnată de artilerie, în cea ce privește însă trupele care trebuiau să constituie forța vie care să scoată pe dușman din poziție, rămân tot aceleași slabe unități cu cari se făcuse încercările precedente și, a căror putere combativă de astă dată era și mai redusă, din cauza

pierderilor suferite și a moralului deja foarte puțin satisfăcător, chiar de la primul contra atac.

De și în ordinul mai sus arătat, nu se hotăra participarea la această nouă acțiune a vre unui escadron din Brigada 2-a Călărași, apreciind că numai cu cele ce se destinase, nu s'ar obține rezultatul dorit, din proprie inițiativă iau măsura, întrebuințării în scopul obținerii victoriei, și a 3 escadroane din Regimentul 7 Călărași ce se găseau dispuse pe front, tocmai în partea în care se recomanda a se face infiltrațiunea.

În ordinul Nr. 82 pe care îl dau unităților ce comandam, arătăm că la ora 18 tragerile noastre se vor lungi, dându-se astfel puțință trupelor de atac de a intra pe poziție, iar în timpul bombardamentului de la ora 17 la ora 18, trebuiau să se apropie cât mai mult de pozițiunile inamice, de unde într'un singur salt să cadă asupra inamicului.

Tot în acel ordin, mai hotăram ca o companie din Regimentul 7 Vânători să atace de front, 2 companii și cele 3 escadroane de la Nord la Sud, iar batalionul din Regimentul 11 Infanterie de la Sud la Nord, acesta având ca obiectiv la început Castelul Negroponte, după a cărei cucerire, să înainteze și el tot asupra cotei 383.

Unitățile de atac se dispun pe 3 linii succesive, distanțele între linii trebuind să se ia în timpul mișcării.

Al 2-lea Batalion din Regimentul 7 Vânători, fiind redus numai la 225 luptători, Divizia 6-a ordonă să fie repartizați Batalionului 1-iu (care ataca) repartiție care nu are loc, din cauză că sosește pe front în timpul nopții — adică, după ce acțiunea avusese loc.

La ora hotărâtă, artileria noastră deschide focul în mod violent, iar înaintarea trupelor de atac sub traiectorii se face până la aproximativ 100 metri departe de inamic, afară de batalionul din Regimentul 11 Infanterie, care nu înaintează nici un pas din șanțurile ce ocupa.

O parte diu mitralierele inamicului nefiind distruse de artileria noastră — la lungirea tragerii — ele deschid un foc violent asupra coloanelor de asalt, pe care le culcă la pământ.

La ora 18.30, cer redeschiderea focului de artilerie asupra cotei 383 încă pentru 10 minute, în credința distrugerii restului de mitraliere dușmane, cât și o îmbărbătare a asaltului, care de

unde se găsea avea multă șansă a sări într'o fugă asupra inamicului.

Din nefericire, nici după acest bombardament, cu tot eroismul de netăgăduit al acestor brave trupe, bătută de astă dată de grenadele inamicului înverșunat în rezistența lui, nu se mai poate înainta nici un pas, și rămân culcate la pământ până la ora 20, când făcându-se întuneric, vânătorii se retrag de pe pantele înălțimei la care ajunseseră, în râpa albiei pâraului Ghiunghiușu, iar călărașii în aripa dreaptă a acestora, înaintea șanțurilor de unde plecaseră la atac, și cu toți în cea mai intensă febrilitate de lucru, se îngroapă în pământ.

În aceste două zile de lupte grele, se produc pierderi foarte mari la toate unitățile ce luaseră parte, din care cauză Batalionul 1-iu Vânători, mai dispunea numai de 2 ofițeri și 93 trupă, Regimentele 7 și 9 Călărași pierd 6 ofițeri răniți, și 270 trupă morți și răniți, Companiei de Cicliști îi rămâne numai 35-40 oameni, iar Escadronul din Regimentul 10 Roșiori, pierde pe Comandantul său mort (Căpitanul Stoenescu), un ofițer rănit și 62 oameni morți și răniți.

Un procent atât de însemnat de pierderi, ar fi fost justificat, numai de importanța cuceririi unei poziții care ar fi meritat un asemenea sacrificiu, importanță care de fapt nu era atât de mare, de oare ce cota 383 este înconjurată de alte înălțimi ocupate de inamic și care domină această cotă, și anume: dealurile Poiana lui Boboc, Pietrile, Leșunțul—Runcu și Albert.

Dacă Comandanții ce ordonaseră recucerirea cu or ce preț a acestei cote, ar fi venit vre-o dată pe teren, și-ar fi dat seama de greutatea terenului ce trebuia străbătut și cucerit; dacă totuși acest atac se impunea, acesta nu putea reuși cu niște trupe obosite din cauza luptelor continui pe timp de mai mult de 20 zile. Prezența acelor Comandanți în acel loc, le-ar mai fi dat mijlocul de a cunoaște că șefii direcți ai unor anumite unități erau lipsite de supraveghere, de îmbărbătare și mai ales de exemple de curaj și de sacrificiu.

Energia prin telefon, sub formă de amenințare cu împușcarea și cu luarea de comandă, atât de mult pronunțată la unii din Comandanții de mari unități dacă au avut vre-un efect, a fost acela de a împinge pe Comandanții de unități mai mici spre sistemul neadevărurilor, ca o necesitate de a se pune la adăpos-

mul măsurilor neplăcute, pe care adevărul le-ar fi provocat, și chiar ca un mijloc de a obține distincțiuni și înaintări, neadevăruri care nefiind controlate, treceau în bună parte drept realități eroice.

La ora 22, primesc ordinul Nr. 1083 al Diviziei a 6-a, care hotăra ca în noaptea de 16-17 August, trupele ce au atacat să rămână pe pozițiunile pe care au ajuns în timpul atacului, pe care să le pue în stare de apărare. Or, după cum s'a arătat mai sus, aceasta nu era cu puțință, ceea ce a și provocat retragerea lor în râpa Ghiungheușului, o dată cu lăsarea întunericului, până la care, toți au stat cu burta la pământ.

Tot acel ordin, mai departe hotăra :

Regimentul 11 Infanterie se va lega la dreapta cu Batalionul 1-iu din Regimentul 7 Vânători, iar al 2-lea Batalion, să meargă pe front, unde va pune în stare de apărare o poziție în spatele frontului, care de la Grozești urmează la Nord pe drumul de care ce duce la Poiana lui Boboc.

Pentru timpul nopții, mi se atrăgea atențiunea de a fi gata și în măsură de a respinge contra atacurile inamice.

Aceste dispozițiuni, le aduc la cunoștința trupelor cu ordinul Nr. 84 completând unele detalii ca: legături între unități, lucrări de executat, etc.

În special în urma recunoașterii ce fac, indic Batalionului 2 pozițiunea ce trebuia să ocupe și să pue în stare de apărare, cu însărcinarea de a sprijini Batalionul 1-iu în cazul când aceasta v'a fi atacat, sprijin pe care'l putea da, această pozițiune găsindu-se la aproximativ 350 metri în spatele Batalionul 1-iu

Capacitatea de luptă și a Batalionului 2 fiind destul de redusă, cu raportul Nr. 85, aduc la cunoștința Diviziei a 6-a următoarele :

„După luptele ce au avut loc în zilele de 15 și 16 August, Batalionul 1-iu din Regimentul 7 Vânători, este redus la un efectiv de 2 ofițeri, și 93 trupă, iar batalionul al 2-lea, la 6 ofițeri și 240 trupă. Efectivele celor 2 Regimente din Brigada 2-a Călărași, s'au redus și ele destul de simțitor atât în ofițeri cât și trupă“.

„Pe lângă insuficiența acestor efective de a rezista pe o pozițiune de peste 1200 metri, va trebui a se lua în considerațiune : importanța deosebită a frontului ce apăram, care se găsește

chiar pe linia de comunicație de pe Valea Oituzului, distanța între cele două fronturi adverse care ne fiind mai mare de 100 metri, iar în unele părți între 60-80 m., moralul trupei și al ofițerilor destul de scăzut din cauza pierderilor suferite, și a timpului îndelungat de când se găesc pe front primind și dând numeroase atacuri.

„In scopul de a avea o rezistență cât mai solidă, față de viitoarele atacuri ale inamicului, a căror repetare nu este exclusă, rog a ni se trimit trupe de întărire a căror capacitate de luptă să împiedice pătrunderea frontului, fără de cari siguranța frontului este amenințată“.

Acest raport rămâne fără nici un rezultat, și aceasta nu putea fi de cât din cauza lipsei unor asemenea rezerve.

În ziua de 17 August Divizia 6-a cu ordinul Nr. 10848, dispune ca unitățile din rezerva Diviziei 1-a Cavalerie cari participaseră la acțiunile din zilele de 15 și 16 August, (mai rămăseseră vre-o 160-170 oameni) să reintre sub ordinele Diviziei ce aparțineau, rămânând numai Regimentul 7 Vânători sub ordinele Brigadei a 2-a Călărași, operațiune ce are loc în noaptea de 17 18 August.

V.

Din descrierea de mai sus, rezultă că în zilele de 15 și 16 August cât au durat luptele în regiunea Cotei 383 și a Castelului Negroponte, acțiunile au fost ordonate și conduse de Divizia 6-a Infanterie, și executate de către trupele din Brigada 2-a Călărași, la care s'au adăugat unități de infanterie din Divizia 6-a, și câte-va sub unități din Divizia I-a Cavalerie.

Comandantul Diviziei I-a Cavalerie de și nu a avut nici o atribuțiune în aceste operațiuni, totuși sub influența clevetitorilor cu caracter de acuzațiuni, a unora din ofițerii din Brigada 2-a Roșiori cari erau pe front în dreapta Brigadei a 2-a Călărași, pornește o serie de cercetări ce vizau atât trupa cât și Comandanții ei din Brigada 2-a Călărași.

Ceea ce m'a mâhnit și mai mult, a fost faptul că cele ce se puneau în circulație și s'au adus la cunoștința Comandantului Brigadei a 2-a Roșiori, acesta fără a'și da osteneala unei cât de

neînsemnate controlări asupra aflării adevărului, își însușește și el această purtare a subordonaților săi, raportându-le Diviziei I-a Cavalerie.

Și ast-fel, după ce Brigada 2-a Călărași în timp de 2 zile, fără nici un moment de repaos, își făcuse și de astă dată datoria, probând-o prin numeroasele pierderi ce suferise, se vede acuzată pe nedrept de către camarazii săi de armă de „*păisirea frontului*“, caz despre care s'a vorbit mai sus; gălesc necesar a repeta că reocuparea frontului perdut pentru un moment, s'a făcut și cu ajutorul trupelor din Brigada 2-a Roșiori, aci fiind punctul de discordie ce a intervenit după terminarea operațiunii.

Acest incident al luptei, petrecut pe frontul Brigadei a 2-a Călărași, din care n'a rezultat o pierdere din teren, fapt ce s'ar fi putut întâmpla și or cărei alte trupe, ar fi fost justificat să aibă ca urmare cercetări minuțioase, numai în cazul când reocuparea frontului nu ar fi avut loc, în alt-fel, el a fi format numai obiectul unei descrieri a evenimentelor petrecute, la darea de seamă zilnică după încetarea luptelor.

În nici un caz însă, tragerea la răspundere nu revenea Comandamentului Diviziei I-a Cavalerie, care după cum s'a arătat, în acel timp nu a avut nici un rol, ci aceasta era de datoria Diviziei a 6-a sub ordinele careea operasem direct, și care a cunoscut toate evenimentele ce au avut loc, atât în timpul luptelor, căci aveam ordin de a raporta din oră în oră, cât și din dările de seamă zilnice, ce am înaintat, între care nici acest incident nu a fost trecut cu vederea.

Din toate acestea, am rămas cu impresiunea că dacă Comandantul Diviziei I-a Cavalerie a intervenit în acest incident, a făcut aceasta tot sub o influență ocultă, care nu viza atât pe Comandantul Regimentului 9 Călărași, cât mai mult pentru a se găsi greșeli în conducerea Brigadei a 2-a Călărași, al cărei Comandant era puțin simpatizat de unii ofițeri din Brigada 2-a Roșiori — și poate chiar și de Comandantul acesteia — precum și de unii ofițeri de la Comandamentul Diviziei I-a Cavalerie.

Era — mai cu deosebire — vorba, a se conferi grade și distincțiuni, cari după cum s'a văzut mai târziu, s'au acordat în mare parte acelora cari au știut a'si pregăti din vreme terenul, prin ocaziunile ce li se prezentau și pe care le speculau prin

neadevăruri care să ridice persoana lor, și să scoboare pe acei ce le stau în cale.

Dacă drept rezultat al cercetărilor făcute, nu s'a găsit că era cazul a se lua vre-o măsură, rămânea însă celor din anturajul Comandantului Diviziei I-a Cavalerie, aceleași mijloace de învinuire pătimase, și în unire cu aceeași camarazi din Brigada 2-a Roșiori, ni se aduce acuzațiunea că în noaptea de 6—7 August, când am schimbat pe front batalionul din Regimentul Vânători, nu am ocupat tranșeele cele mai înaintate în care se găsisse acel Batalion, ci altele din'apoi.

Este semnificativ, faptul că această acuzare ni se aduce după un timp așa de îndelungat, adică după 19 zile, care dacă ar fi fost adevărat, ar fi trebuit să fie cunoscut Diviziei în zilele de 7 sau 8 August.

De această nouă acuzațiune, aflu în ziua de 17 August pe la ora 16, când fără a pierde nici un minut de întârziere, prin telefon vorbesc cu Comandantul Diviziei, cerându-i a trimite chiar în acea noapte pe cine va crede de cuviință, spre a verifica la fața locului faptele ce mi se puneau în sarcină și pe care le consider calomnioase.

La ora 20, sosește la Postul meu de Comandă Sub-șeful de Stat Major al Diviziei (Lt.-Colonel Marinescu A.) însoțit de un Căpitan, cu care la ora 20.30, de și ploua cu putere, merg pe frontul ocupat de Regimentele din Brigada 2-a Călărași și'l conduc, după cererea ce'mi face, la aripa dreaptă a frontului, unde se făcea legătura cu Regimentul 9 Roșiori; aci se întâlnește cu Căpitanul care comanda escadroul ce se lega cu aripa dreaptă a Brigadei a 2-a Călărași.

Intre acești 2 ofițeri — înțelegând că urma să aibă loc o convorbire — îi las a intra singuri în tranșeele aceluui escadron, iar după terminare, Lt.-Colonel Marinescu revine din nou pe locul unde mă găseam, și de aci îl conduc înaintea tranșeelor ocupate de Brigada 2-a Călărași, unde Comandamentul Diviziei I-a Cavalerie avea informațiuni, că se găsesc alte tranșee care fuseseră ocupate de Vânători.

Sosiți pe linia rețelilor de sârmă din fața tranșeelor Călărașilor, pe sub care, după ce treceam cu direcția în spre inamic, ajungem pe linia pândarilor care erau depărtați la vre-o 50 m. de rețelele de sârmă, linie pe care o depășim încă cu vre-o

câțiva metri, fără ca în acest parcurs să se fi întâlnit urma celei mai neînsemnate lucrări de sapă, afară de numeroasele gropi făcute de proiectilele bombardamentului dușman.

Terminându-și însărcinarea, Lt.-Colonel Marinescu recunoaște că Comandantul Diviziei I-a Cavalerie a fost indus în eroare. La ora 23.30 uzi până la piele reintrăm la postul meu de comandă, de unde cei doi ofițeri — cari purtau cuvântul adevărului — (incredere ce mie nu 'mi fusese acordată, punându-se mai mult temei pe vorbele calomnioase ale unor ofițeri mult mai mici în grad) se îndreaptă către mult depărtata localitate Pârgărești, la Postul de Comandă ușor influențabil, prin vicleniile clevetitorilor de care era înconjurat.

Deși aceste adevăruri bine dovedite rămăneau în picioare, totuși, dușmănia nu încetează, și grație unei întâmplări fericite, aflu de la Comandantul Diviziei a 6-a că Generalul Comandant al Diviziei I-a Cavalerie, înaintase un raport în contra mea, manifestând oare cari nemulțumiri, de care Generalul Arghirescu — Comandantul Diviziei a 6-a, rămâne surprins, neavând nici o cunoștință și nimic de obiectat asupra modului cum 'mi făcusem dotoria; mă încredințează că v'a vorbi cu acel Comandant căruia îi va lămuri faptele de care era nemulțumit, având convingerea că și va retrage raportul.

Ceace se v'a fi petrecut, nu am mai cunoscut, știu însă cu precizie că acel raport a fost retras.

Acest Comandant, precum și Șeful său de Stat Major, mai târziu au avut mult de suferit, de pe urma acelorași clevetiri, în contra cărora nu au știut a se pune la adăpost, și care . . . . în bună parte, se spuneau că erau adevărate.

VI.

După cum era de așteptat, activitatea inamicului urma a se repeta nu cu întârziere și chiar în dimineața zilei de 18 August la ora 4.30, câr.d asupra aripei stângi a Brigadei a 2-a Călărași se produce prin surprindere (fiind întuneric) o incursiune ce este respinsă cu pierderi simțitoare.

Această încercare nu era de cât un mijloc de ași procura informațiuni, în vederea posibilităților, unui atac de mai mare importanță, în urma căruia să poată ieși din defileul Oituzului.

Pentru prevenirea unor asemenea posibilități, în noaptea aceleași zile revăd dispozitivul trupelor pe frontul ce comandam precum și progresul lucrărilor ce se executau pe ambele linii de rezistență, care din cauză apropierei prea mici între liniile adverse, atât de dușman cât și de trupele noastre, nu se lucra de cât după ora 24 fără nici o jenă unul de altul, lăsând impresiunea unei înțelegeri tacite care dura până la apariția zorilor zilei, când și unii și alții se retrăgeau în adăposturile lor.

În revărsatul zorilor dimineții de 19 August, după ce intru la postul meu de comandă, cu raportul Nr. 102, aduc la cunoștința Diviziei a 6-a situațiunea trupelor pe front, accentuând că în ceea ce privește legătura aripei stângi a trupelor ce comandam cu dreapta Brigadei 11 Infanterie, pe timpul nopții pe o distanță de aproximativ 300 metri, ea se făcea prin patrulări iar în timpul zilei prin observatori.

La acestea mai adăogam :

„Apreciez că dacă astfel de legături, din lipsă de efective nu sunt de ne luat în considerațiune, din care cauză aripa stângă a trupelor ce comand este expusă a fi învăluită, apoi, și timpul plos existnt în prezent îngreuează mult lucrările, iar necesitatea transportării materialelor, reduce și mai mult din efectivul combatanților.

„Este necesar a ni se trimitte trupe de întărire și materiale cât mai aproape de front, pentru a avea efective suficiente și a nu mai obosi trupa cu transportarea lor“.

Acest raport are efectul dorit, și în noaptea de 19 — 20 August, vine pe front un Batalion din Regimentul 22 Infanterie care face legătura între cele două aripi, astupând astfel golul existent.

Pentru întărirea efectivelor la Regimentele 7 și 9 Călărași dau ordin să rămână un om la 5 cai, mijloc cu care se obține modesta cifră de 45 oameni pentru ambele regimente.

Toate acestea, erau eforturi ce se făceau, în scopul de a se pune în siguranță această importantă parte a frontului, ce putea fi străpunsă mai cu ușurință ca în ziua de 15 August, străpungere care de astă dată ar fi avut urmări cu mult mai dureroase. Și ca probă că inamicul persistă în această dorință, este faptul că în ziua de 20 August la ora 13.10, deschide un foc violent de artilerie tot asupra aripei stângi a Brigadei a 2-a

Călărași, ce durează până la ora 13,30, după care apoi împinge infanteria sa la atac; este însă oprită de focul ucigător al Călărașilor la o mică depărtare de rețelele de sârmă, unde o culcă la pământ și nu se mai ridică decât în timpul nopții.

Tot în ziua de 20 August, se primește Inaltul Ordin de Zi sub Nr. 39, dat de M. S. Regele, care cuprindea următoarele:

„Ostași de pe frontul Român !

„Luptele crâncene ce s'au dat în timpul ultimelor săptămâni de către trupele Ruso-Române, puse sub comanda mea, au dat din nou la iveală, însușirile ostășești ale armatelor aliate pe frontul Român.

„După ce bravele mele regimente din Armate 2-a, cot la cot cu vitejii lor frați din Armata 4-a Rusă, au alungat pe vrăjmaș din pozițiile ținute atâta timp, Armata 1-a, împreună cu Corpurile 7 și 8 Ruse, au știut să fie în respect valurile inamice ce încercaseră a rupe frontul la Nord de Focșani.

„Mărăști – Mărășești – Panciu și Oituz, sunt niște denumiri cari constituie titluri de glorie, pentru trupele ce au luptat și sângerat acolo.

„Cu piepturile voastre, ați ridicat un zid mai tare de cât granitul; voința voastră, vitejia Țărilor noastre aliate, au pus o stavilă popoului vrăjmașesc ce a vrut să se reverse asupra câmpiilor Moldovei, pentru a purta valurile sale și mai departe, până în sânul Rusiei.

„Cu mândrie mă uit la voi și, vă aduc mulțumirile mele călduroase și recunoștinta mea, ofițerilor și trupei, cari v'ați purtat atât de bravi.

„Onoare acelora cari și-au lăsat viața, pentru apărarea Patriei lor.

„Ne mai așteaptă noi lupte, nouă sfortări și nouă jertfe vi se impun, căci dușmanul tot își mai ține capul sus.

„Nu uitați nici o clipă, că drumul spre biruință duce numai într'o singură direcție — înainte — numai învingând pe vrăjmaș, puteți realiza străduințele voastre.

„Ați dovedit până acum că puterea voastră de rezistență este mai tare ca năvălirile vrăjmașului, iar vitejia voastră mai mare de cât numărul lui.

„Va veni momentul când voi veți fi năvălitorii, când veți purta Drapelele noastre înainte, pentru a alunga pe vrăjmașu

de pe pământul care nu este al lui, căci cât timp mai are un picior pe pământul nostru, biruința nu este desăvârșită.

„Vitejia ce ați arătat până aci, îmi dă dreptul să privesc cu încredere în viitor, căci luptăm pentru bunurile noastre cele mai sfinte și, cauza noastră e justă, de aceea și biruința trebuie să fie a voastră“.

„Acest ordin trebuie citit la toate Companiile, Escadroanele și Bateriile.

„Dat la Cartierul nostru General la 12—25 August 1917.

FERDINAND.

Comandamentul superior nerenunțând — cel puțin — la distrugerea apărării dușmane de pe cota 383, de către Divizia 6-a. mi se pune la dispoziție o semibaterie de mortiere de 58 m/m., indicând ca loc de instalare, o poziție pe care să o aleg chiar în fața acelei cote, și pe care o hotărâsc la o depărtare de aproximativ 350 metri.

Dacă în viitoarele acțiuni pe care acel Comandament le avea în vedere, puterea de foc a acestei semibaterii îi venea mult în ajutor, siguranța ei însă, nu se putea obține la justa ei valoare, din cauză că pozițiunea ce ocupa se găsea pe șesul Oituzului, unde adăposturilor pentru proiectile nu li s'au putut da o adâncime mai mare de 1 m. 70 cm., adâncime peste care trecându-se, a început a isvorâ apa.

Numai cu această adâncime, blindajul era prea slab și fiind descoperită de inamic, distrugerea ei de către artileria sa s'ar fi făcut cu ușurință. Tot ce s'a putut face pentru evitarea unei asemenea posibilități, a fost camuflarea semibateriei, cu mai multe rânduri de pomi, sustrăgând-o observației aviației inamice.

Tot în vederea operațiunilor viitoare, Armata 2-a cu ordinul Nr. 2633, dă instrucțiuni logice și foarte folositoare asupra modului de a proceda în situațiunile de cucerire a unor pozițiuni inamice, procedarea care trebuia să se facă ast-fel :

„Când inamicul va fi respins din pozițiunile sale, trupele noastre vor trebui să'l urmărească până la o linie de teren nefavorabilă, situată la o oare care distanță de întăririle pe care

le-a părăsit, iar frontul acestei linii va trebui să fie cât mai neregulat posibil.

„Va trebui cu alte cuvinte, a se trece de zona bine reparaată de artileria dușmană, și a da noului nostru front o așa formă, în cât reperarea lui să prezinte greutăți reale.

„Artileria noastră, va trebui să aibă foarte bine reparate pozițiunile infanteriei proprii, mai ales în acele părți ale frontului în care atacurile dușmanului sunt mai probabile ; pentru fie care din asemenea punct, se va destina maximum de baterii, care să concentreze la trebuință focul asupra lor. Cu această măsură se va putea ajunge la rezultatul că chiar dacă infanteria noastră ar fi respinsă de pe un punct al frontului, stăpânirea lui de către dușman să poată fi împedicată de către artilerie. Să se noteze bine, că aceasta nu se poate obține decât printr'o mare concentrare de focuri de artilerie cari să fie bine reparate mai d'inainte.

.....

În timpul luptelor ce avuseseră loc între 15 și 19 August, nu se putuseră ridica nici de noi și nici de dușman toate cadavrele morților, ce căzuseră între cele două fronturi adverse, iar intensitatea focului chiar pe timpul nopții, nu permitea îngroparea sau ridicarea acelor cadavre. Din această cauză, producându-se un miros de nesuferit, iar descompunerea cadavrelor putând da naștere la boale infecțioase, în dimineața zilei de 21 August, de pe frontul inamic își face apariția un ofițer sub protecțiunea steagului alb, având ca însoțitor un trompet, se îndreaptă spre subsectorul Brigadei a 11-a Inf. unde este oprit înaintea rețelelor de sârmă și apoi după ce este legat la ochi, este condus în linia I-a de tranșee la Comandantul unității respective, căruia îi comunică din partea Comandamentului trupelor Germane, propunerea de a se întrerupe ostilitățile pe timp de 4-5 ore, când de ambele părți să se procedeze la îngroparea cadavrelor.

Această propunere fiind raportată Corpului 4 Armată telefonic, ea nu este acceptată, iar după 15 minute dela reintrarea Parlamentarului dușman pe frontul de unde venise, la ora 8.30, inamicul deschide asupra frontului nostru un bombardament violent cu artileria de toate calibrele, care durează până la ora 9.

Răutatea omenească, se satisfăcea prin producerea a noi

victime, însă nu numeroase, adăposturile noastre de astădată fiind destul de puternice, atât prin adâncime cât și prin blindare.

În ziua de 21 August, pe la ora 13, după o scurtă pregătire de Artilerie, inamicul atacă din nou aripa stângă a Brigadei a 2-a Călărași în dreptul Castelului lui Negroponte, atac care și de astă dată este respins.

Dela această dată și până la 26 August, pe frontul Diviziei 1-a Cavalerie, a 6-a și al Brigadei a 2-a Călărași, nu se mai produce nici un atac, zilnic însă asupra satelor Grozești și Marginea din spatele frontului Brigadei a 2-a Călărași, inamicul întreține bombardamentul din avioane, care se completează de două ori pe zi de Artileria sa între orele 10—12 și 15—17. Afară de acestea, zilnic între orele 10—11 un automobil blindat al dușmanului se apropie cu viteză mare de front, și după ce aruncă cu violență asupra frontului nostru 20—30 proiectile, dispăre cu aceeași viteză în fundul defileului în spre localitatea Hârja.

Din cauza acestor bombardamente intense, diferitele rezerve, sunt nevoite a se adăposti chiar pe albia pârâului Beiu, ale cărui maluri adânci și escarpate ofereau o prea bună apărare.

În localitățile Grozești și Marginea, nu era nici o casă care să nu fie lovită de proiectilele de Artilerie, fapt ce din timp a provocat completa evacuare a populațiunii civile, afară de o familie compusă din o bătrână și un moșneag, cari cu nici un preț nu au voit să-și părăsească locuința, unde spuneau că vor să moară.

De semnalat în acest timp, în afară de activitatea operativă, este un incident care nu trebuie trecut cu vederea, din el rezultând o lipsă de seriozitate, cu aprecieri supărătoare și nepermise în situațiunea de războiu în care ne găseam, și aceasta cu atât mai mult nepermise unei persoane care deținea o comandă destul de importantă.

Faptele s'au petrecut astfel:

În ziua de 24 August, Comandantul Brigadei a 2-a Roșiori—mergând spre frontul acestei unități — nu știu pentru care motiv — în loc de a se dirija direct către acest front, trece prin tranșeele ocupate de unitățile din Brigada 2-a Călărași cu care se lega la stânga. În timpul parcursului, cu voce tare în auzul celor ce'l însoțea și a aceloră ce ocupau tranșeele, aduce critici

zeflemitoare asupra modului cum lucrările erau executate, spunând între altele: „*Lucrări mai bune de cât acele făcute de către acești găinari de călărași, ar fi fost în stare să fie făcute de or care seminarist*“.

Asemenea aprecieri cari vizau nu numai trupa dar și pe Comandanții ei, dacă asupra celor ce însoțeau pe acel Comandant, provoacă o ilaritate generală, spre mulțumirea acestuia care vedea realizat efectul spiritului plasat, aruncat mai mult cu intențiune veninoasă de cât în glumă, produce un efect de indignare și revoltă sufletească în inimele acelor din Brigada 2-a Călărași.

Acest incident îmi este adus la cunoștință, în noaptea de 24—25 August cu ocaziunea inspecțiunei ce făceam frontului, iar la auzul numelui celui care își bătea joc de sângele și sudoarea ce vărsam, gândul îmi fuge la evenimentele din zilele de 15 și 16 August, când acelaș Comandant primise și transmisese cu ușurință o dare de seamă a subordonaților săi, asupra evenimentelor ce avuseseră loc pe frontul Brigadei a 2-a Călărași și, care pe lângă că conținea neadevăruri apoi, nu lor le revenea întocmirea unor asemenea acte.

Această repetare de fapte pătimase, mă întemează și mai mult în convingerea că se urmărea metodic ponegrirea unității ce comandam, convingere care se evidențiază peste 2 zile prin atragerea atențiunei ce mi se face de către Comandantul Diviziei I-a Cavalerie, de a completa lucrările, care în urma informațiilor ce are (și care de sigur îi fusese date de acel Comandant) lăsau de dorit.

La această recomandațiune, răspund Comandantului Diviziei I-a Cavalerie, că spre a se convinge de realitate și de netemeinicia informațiilor pe care le consider calomnioase, cel mai bun lucru ar fi să vie personal pe front, unde va vedea care este adevărul, fapt ce nu a avut loc, pentru motive pe care de asemenea nu le am cunoscut.

În cât privește această procedare, de și aveam tot dreptul de a protesta și a o înfiera în fața acelor sub ordinele cărora mă găseam, evit calea reclamațiilor, spre a mă deosebi de obiceiurile ce le practicau, și pe cale particulară scriu Comand. Brig. 2 Roșiori cele ce mi se raportase, arătându-i surprinderea mea că a trecut fără să știu prin tranșeele unităților ce comandam, precum și nemulțumirea mea pentru cuvintele ofensatoare, arun-

cate cu atâta ușurință asupra unor ofițeri și trupă cari își făcuseră datoria, cel puțin tot așa de bine ca și acei ce erau sub ordinele sale.

Cum era de așteptat, a 2-a zi primesc răspunsul în care mă încredința de sentimentele sale cele mai sincere, la care adăoga o serie de fraze sfiorătoare, pline de elogii referitoare la persoana mea, încheind că nu a avut intențiunea de a aduce vre'o jignire, ci numai niște simple glume, care dacă au fost luate în serios—le regretă.

Tot în acest timp am mai primit ordinul Nr. 10942, al Diviziei a 6-a, care ordin dacă putea viza unitățile de marș ale acelei Divizii, a căror trupă și încadrare lăsau foarte mult de dorit, nu era cazul a fi adus în întregime la cunoștința celorlalte unități ce se găseau pe frontul său, care prin dovezile ce făcuseră (afară de câteva defectiuni mai sus arătate) erau puse la adăpostul or cărei bănueli de lipsă de curaj.

Acel ordin coprirea următoarele:

„In atacurile pe care le dă dușmanul ce avem în față, sau la apariția numai a unor recunoașteri ale sale, la vederea primelor sale elemente, toți Comandanții de unități încep să strige la telefon, cerând intervenirea artileriei, iar infanteria și mitralierele deschid focul și trag cu disperare ne mai putând fi oprți ore în regi.

„Această stare de lucruri, denotă o trupă neinstruită, cu șefii neapți, impresionabili și fricoși.

„Asupra cererii de intervenire a artileriei, s'a dat ordinul Nr. 10671 și nenumărate ordine verbale, fără ca să aibă până azi vre'un efect.

„Constat că frica la acești șefi merge până la groază, ceea ce este o pată și o rușine pentru toți.

„Cu privire la deschiderea focului de infanterie și de mitralieră asupra celor dintâi patrulele ale dușmanului îndată ce sunt zărite, este cu desăvârșire elementar a se înțelege că prin acest procedeu, nu face decât să se avertizeze din timp inamicul asupra prezentei infanteriei noastre, fără să îi pricinuiască nici un rău căci se retrage la timp, lăsând pe ai noștri să tragă desperați ore întregi.

„Ce s'ar întâmpla oare, dacă dușmanul ar fi lăsat să se

apropie până la 50 metri, și numai atunci să se pornească o grindină de gloanțe asupra lor? De sigur, că absolut nici unul nu s'ar întoarce înapoi, iar trupurile lor, vor servi la îngrășarea pământului Țării noastre.

„De ce comandanții de unități și șefii de sub împărțiri, nu se pătrund de acest adevăr? De ce se impresionează și își pierd cumpătul la apariția primei patrule inamice? De ce nu vorbesc oamenilor ca să le insuflă încredere în pușcă și grenadă care au o putere formidabilă? De ce nu le întărește încrederea în existența sârmei ghimpate, care nu poate fi trecută nici liber, necum sub focul nostru? De ce nu'și pun toți toată inima și tot sufletul pentru apărarea Țării, care este și apărarea individuală a fiecăruia?

„Neîndeplinirea datoriei în împrejurările prin care trecem, constituie o pată pentru întreg neamul, pată care multe decenii de ani nu se va putea spăla.

„Fac deci un ultim și disperat apel, ca fiecare să se pătrundă de grelele împrejurări prin care trecem și să'și pună toată inima — tot sufletul, în îndeplinirea datoriei pentru cauza sfântă ce apărăm.

„Nu mai fiți impresionabili, — păstrați-vă sângele rece — vorbiți oamenilor și arătați-le toate acestea pe care ei nu le cunosc, fiți calmi, așteptați pe dușman să se apropie și atunci culcați-l la pământ, nu mai trageți cu nemiluita, căci risipiți muniția zadarnic și vă faceți vouă înșivă rău, căci îl scăpați pe dușman când puteți să-l curățați de pe fața pământului.

„Procedați astfel și veți fi siguri de izbândă, veți fi siguri că vă veți întoarce acasă victorioși și ridicați în slavă și de ai noștri și de neamurile streine care privesc acum la voi“.

Dacă lipsa — ce se simțea — a munițiilor, și instinctul de conservare prea mult pronunțat al unora din Comandanți, impuneau darea unor asemenea ordine, nu este mai puțin adevărat că ele nu trebuiau să aibă loc cu caracter general, ci să fie îndreptate numai acolo unde necesitatea le indica, și poate chiar cu un caracter și de mai multă asprime, cu aplicare de măsuri de rigoare din cele mai severe, cu care să se împiedice sustragerile de la acțiunile periculoase făcute pe motive uneori ridicole și neadevărate.

Aparițiunea unui asemenea ordin la o parte din unități, care se gaseau în strâns contact și în lupte permanente cu ină-

micul pe timp de mai mult de o lună, care obținuseră victoria de la Mărăști, care rezistaseră ofensivelor dușmane de la „Sticlăria” și „Grozești” care sub bombardamentul zilnic al dușmanului rămăneau neclintite la datorie, constituea din partea Comandamentului Diviziei a 6 a, nerecunoașterea tuturor acestor fapte strălucite de războiu, pentru supravețitorii din acele unități o descurajare, iar pentru acei ce zăceau pentru vecie sub câteva lopeți de pământ pe locurile pe care nu le cedaseră inamicului, o profanare a vitejiei lor bine dovedită prin acest ultim și mare sacrificiu.

Făceau dovada de frică și de neliniște, acei cari nu veneau acolo unde datoria le impunea, căci dacă ar fi făcut ast-fel, ar fi văzut că în locurile unde distanța între cei doi adversari era mai mică chiar de 100 metri, nu era posibil a nu cere deschiderea focului de artilerie, iar acela al mitralierelor nu putea fi oprit, căci în caz contrariu, s'ar fi permis inamicului ca dintr'un singur salt făcut de la deal la vale, să intre în șanțurile noastre în părțile unde la început, rețelele de sârmă nu erau complet așezate, sau distruse de artileria dușmană.

VII.

Pierderile ce suferisem în luptele ce au avut loc până la 25 August, redusese foarte mult efectivele celor 2 Regimente din Brigada 2-a Călărași, cari la acea dată pe front dispunea numai de un Colonel, un Locot. Colonel, 2 Maiori, 2 Căpitani, 4 Locotenenți și 3 Sub-Locotenenți, iar ca trupă 405 luptători.

Cu aceste efective va trebui să luăm parte la atacul hotărât pentru ziua de 27 August, conform ordinului operativ Nr. 3666 al Corpului 4 Armată, care în esență cuprindea următoarele :

„Se va lua ofensiva pentru a face spărtura în frontul inamic între cota 640 (fundul Păcuriței) și cota 772 (P. T. Cireșoia) în scopul de a se rectifica frontul Corpului de Armată.

„Vor participa la această acțiune, trupele Diviziilor 1, 6 și 7 Infanterie și I-a de Cavalerie, Brigada 2-a Călărași și Brigada de Grăniceri, — (Brigada 2-a Călărași, acea de Grăniceri și Regimentul 7 Vânători, erau sub ordinele Diviziei a 6-a).

„După spargerea frontului inamic, trupele de atac vor înainta spre Sud, având ca obiectiv „Vârful Ungureanu” și „Dealul Muscalu”.

„Atacul va fi pregătit printr'un bombardament de artilerie, care va începe la ora 6, și va dura până la ora 9, când se va întrerupe pentru o jumătate de oră, după care apoi se va relua până la noi ordine.

„Punctele asupra cărora se vor executa tragerile de artilerie sunt:

„Cota 383 — Castelul Negroponte — P. T. Runcu — Valea Mănciucului și cote 535 (Sticlăria)“.

Divizia I-a Cavalerie, Brigada 2-a Călărași și Regimentul 7 Vânători formează un grup, care avea însărcinarea de a pronunța atacul, o dată cu Brigada de Grăniceri ce se găsea la dreapta Diviziei I-a Cavalerie, având ca obiectiv „Dealul Pratea cota 695“ pe care trebuia să-l cucerim. Divizia 6-a avea însărcinarea de a ataca porțiunea dintre P. T. Runcu și Valea Mănciucului.

Pentru acest atac, Brigadei a 2-a Călărași îi se repartizează subsectorul din centru, având la dreapta Brigada 2-a Roșiori, iar la stânga Regimentul 12 Infanterie. Un batalion din Regimentul 7 Vânători, este pus la dispoziția Brigadei a 2-a Călărași.

Efortul principal al atacului, pe frontul Corpului 4 Armată, se hotărâse a se face de Diviziile 1-a și a 7-a asupra „Poenei Cireșoia“, unde se spera a se obține cu siguranță succesul, iar după străpungerea frontului, urma a se produce acțiunea Grănicerilor și a celorlalte unități din Divizia 1-a Cavalerie și a 6-a Infanterie, în direcțiunile mai sus arătate.

În dimineața de 27 August, bombardamentul artileriei, se produce așa cum se ordonase, atacul — însă — dat de Diviziile 1-a și a 7-a nu reușește, din care cauză pe fronturile Diviziei 1-a Cavalerie și a 6-a Infanterie, nu se produce nici o mișcare.

Acest eșec, care deși produsese pierderi însemnate trupelor noastre de atac, determină Comandamentul Corpului 4 Armată a da o altă lovitură în altă parte și anume — asupra aceleiași cote 383 și tot cu aceleași trupe ce o atacaseră înainte încă de 3 ori adică, cu Brigada 2-a Călărași, Regimentul 7 Vânători, la care adăogă Regimentul 12 Infanterie ce înlocuise Regimentul 11 Infanterie.

Ordinul de atac îmi este comunicat prin telefon la ora 17.30' de către Divizia 1-a Cavalerie, în care ordin se mai făcea cunoscut că tragerile de artilerie vor avea loc dela 18.15' la 19.15', și că trupele de infanterie de la stânga Brigadei a 2-a Călărași vor

ataca de la Sud spre Nord, iar acelea din Brigada 2-a Călărași, de front și dela Nord spre Sud, toate aceste trupe având ca obiectiv cota 383. Bateriile de artilerie care urmau a face pregătirea atacului, erau în număr de șase.

Inercarea acestui nou atac asupra acestei poziții, de și fusese atacată mai înainte încă de 3 ori și, în parte tot cu aceleași trupe ale căror efective de astădată erau mai reduse, se credea că v'a reuși, prin adăogirea Regimentului 12 infanterie (și el cu aceleași slabe efective) și o numeroasă artilerie (șase baterii) pentru pregătirea atacului asupra unei pozițiuni numai de vre-o 300 metri, deci cu posibilitatea distrugerilor rețelelor de sârmă numeroase, și organizațiunilor de foc ale inamicului, de astă dată mult mai complete ca între datele de 15 – 20 August.

Just la ora 18.15', începe bombardamentul celor 6 baterii asupra cotei 383 care durează până la ora 19.15', efectul bombardamentului în parte este destul de bun, din nefericire însă în o altă parte lasă de dorit, unde primele proiectile cad între rezervele Brigadei a 2-a Călărași, unele din ele chiar în trupa de atac a acestei Brigade, căreia îi produce un număr de 12 morți și 23 răniți. De asemenea, efectul tragerilor asupra rețelelor de sârmă inamice au slabe rezultate, timpul numai de o oră și acesta repartizat pe mai multe obiective, pentru distrugeri, nefiind suficient.

La ora 19.15' Regimentele 7 și 9 Călărași și un batalion din Regimentul 7 Vânători, sare din șanțuri și pornesc la atac cu hotărâre energică și în fuga mare, atacă de la Est la Vest, de oare ce de la Nord la Sud cum se ordonase, nu era posibil — fapt necunoscut celor ce dase ordinul și care nu veniseră nici odată pe front; — dacă s'ar fi atacat de la Nord la Sud, trupele atacului prezentau spatele inamicului din tranșeele vecine. Intr'un singur salt, unitățile sus arătate ajung în fața rețelelor de sârmă pe care găsindu-le nedistruse, se culcă la pământ sub focul ucigător al dușmanului.

Acelaș fapt se petrece și cu trupele de infanterie de la aripa stângă a Brigadei a 2-a Călărași, cărora li se dase aceeași greșită direcție de atac și a căror înaintare tot de la Est la Vest este rectificată pentru aceleași motive.

Bombardamentul artileriei dușmane, rupându-ne legăturile telefonice, Comandamentul Diviziei 1-a Cavaleriei (în Pârgărești) nu s'a putut pune în cunoștința situației noastre pe front, de

cât pe la ora 21 când profitându-se de întuneric, aceste legături cu mare greutate se reluaseră.

Dacă necunoașterea acestei situațiuni pe frontul ce comanda, îi da tot dreptul acelu Comandament a se găsi într'o stare de neliniște, calmul ce trebuia să păstreze, îi ar fi dat mijlocul de a aprecia imposibilitatea de a fi ținut la curent cu evenimentele ce se desfășurau pe front. ¹⁾ Din lipsa acestui calm — de alt-fel ca toți Comandanții din spate, prea mult depărtați de front — la restabilirea legăturii, raportând cele petrecute și nereușita atacului, Comandantul Diviziei 1-a Cavalerie devine și mai nervos făcând uz chiar de cuvinte ofensatoare.

La ora 22, trupele de infanterie dela stânga Brigadei a 2-a Călărași se retrag în tranșeele de unde plecaseră la atac, lăsând descoperită aripa stângă a acestei Brigade, din care cauză dau ordin ca și Regimentele 7 și 9 Călărași și Batalionul din 7 Vânători, să se retragă și ele pe nesimțite tot în șanțurile din care săriseră, operațiune ce se termină la ora 12 noaptea.

Ast-fel și în urma acestei repetate încercări, făcută în pripă și executată în apropierea nopței, având drept scop numai curcirea acestei fatale cote, fără a da un ordin cum regulele elementare ale războiului le impune (ordinul a fost sub forma unei note prin telefon), fără un Comandant unic al trupelor de atac, cu o pregătire de artilerie insuficientă și chiar defectuoasă, cu prescripțiuni de atac greșite, cu o bună parte din trupe obosite din cauza numeroaselor lupte date și a timpului prea îndelungat în tranșee — zic, cu această repetată încercare se mai produce alte pierderi simțitoare la unitățile sus arătate, în care nu mai rămân de cât câte-va sute de luptători.

VIII.

Intre orele 22—23 (27 August) Adjutantul Brigadei îmi raportează că prin telefon, Comandantul trupelor de infanterie ²⁾

1) Depărtarea dela front la postul de Comandă al Div. 1-a Cavalerie Pârgărești era de 8 km. așa că nici chiar prin curieri călări, pe cari de alt-fel nu îi aveam unde a îi adăposti, nu se putea a îi parveni rapoartele mai de vreme. Dacă după cum am arătat, postul de comandă ar fi fost la Bahna acest inconvenient dispărea.

2) Acest Comandant era Comandantul Reg. 5 Roșiori, însărcinat în ziua de 27 August cu comanda acelor trupe.

dela stânga Brigadei a 2-a Călărași, dă relațiuni Diviziei 1-a Cavalerie, asupra modului cum a decurs lupta în ziua de 27 August. Merg la aparat, și între alte informațiuni, aud spunându-se că legătura aripei drepte a acestor trupe cu stânga Brigadei a 2-a Călărași în momentul când a plecat la atac, nu a avut loc, din cauza Regimentului 7 Călărași care a ieșit mai târziu din tranșee. Or cum aceasta era o informațiune neadevărată, intervin imediat în această convorbire telefonică, arătând că cele ce se raportează sunt false, iar pentru stabilirea adevărului, cer Diviziei 1-a Cavalerie a se ordona fără întârziere o cercetare.

Această întrerupere, face a înceta orice comunicare către Divizie, iar la aparat nu se mai auzea de cât instrucțiunile ce se da pentru adunarea declarațiunilor, ce urma a se prezenta organului de cercetare.

Pentru spulberarea acestui neadevăr cât mai neîntârziat, în ziua de 28 August, înaintez Diviziei 1-a Cavalerie raportul Nr. 255 în care spuneam :

„Am onoare a vă ruga, să binevoiți, a dispune să se cerceteze, cauzele pentru care atacul ce a avut loc în seara de 27 curent, nu a avut rezultatul dorit.

„Fac această rugămintă, în scopul de a se dovedi dacă acest insucces se datorează trupelor de sub ordinele sub-semnatului, sau este provocat de alte cauze ce sunt în afară de zona atribuțiunilor ce-mi încumbă.

„Pentru mine această clarificare este foarte importantă, de oarece din rezultatele ce se vor obține, va reeșii sau incapacitate și frică din parte-mi — față de care se vor lua măsurile necesare, sau în cazul când acestea nu se vor constata, să fie trași la răspundere acei ce vor fi găsiți vinovați de această insucces, drept consecință a cauzelor care îl au provocat“.

Ne putând lăsa să treacă cu vederea cuvintele ofensătoare pe care Comandantul Diviziei 1-a Cavalerie mi le adresase prin telefon în ziua de 27 August, cu un alt raport sub Nr. 256, reclamam în contra acestui tratament, și adăogam că, de la începutul războiului și până la acea dată, nu am fost dovedit de nici unul din numeroșii mei Comandanți, ca fricos, iar în cea ce privește modul de a'mi îndeplini datoria, nu am făcut-o sub presiunea amenințărilor sau a ordinelor cu intonațiuni sonore

ci numai din conștiința de a mi face această datorie, or care ar fi riscurile și greutatea ce aş avea de întâmpinat.

Toate acestea, au fost mai mult slabe satisfacțiuni pe care eu însu-mi mi le luam, față de neadevărurile și clevetirele ce se urzeau, nepunând nici un temei pe acordarea vreunei satisfacțiuni. În acest războiu, au fost cazuri când acei cari au lucrat cu sufletul curat și au arătat care este adevărul, pe lângă că își riscău viața în fața glonțului dușman, își riscău și situațiunea în fața Comandanților din spatele frontului, suportând neplăceri dureroase, manifestate prin amenințări în gura mare la telefon, de luare de comandă, trimitere în judecată și chiar executare pe loc fără nici o judecată, în auzul tuturilor gradelor inferioare.

De alt fel, de și mi s'a comunicat că pentru acea cercetare s'a însărcinat Comandantul Brigădei 3-a Roșiori, rezultatul nu l-am cunoscut—ceea ce mă face a deduce că el a fost favorabil mie, de oarece în caz contrariu, ar fi urmat să suport măsurile pe care însumi le cerusem, și pe care Comandantul Diviziei 1-a Cavalerie nu ar fi ezitat a le lua.

Pentru ziua de 28 August, ordinul Nr. 104 al Diviziei 1-a Cavalerie ne face cunoscut că se va continua acțiunea începută de Diviziile 1, VI și VII. De fapt însă aceste acțiuni, se mărginesc numai la bombardamentele de artilerie pe fronturile Diviziilor 1-a și a VII.

Pe frontul Diviziei a VI-a, bombardamentul începe la ora 6.30' și durează până la ora 8.30', având ca obiectiv P. T. Run-cul, după care apoi urma să fie atacat de Regimentul 24 Infanterie.

La ora 8.30', artileria acestei Divizii lungeste tragerea în scopul de a da posibilitate infanteriei de a ieși din șanțuri și a înainta spre pozițiunea inamicului. Nu pornește la atac însă, de cât un singur batalion, care dintr'un singur salt, sare în tranșeele inamice ce se găseau la o depărtare de vre-o 150 metri, unde se menține până la ora 11, când fiind contra atacat de dușman, sub protecția unui nou bombardament al artileriei inamice, se retrage în poziția de unde plecase.

Până la ora 12, artileria dușmană continuă cu violență focul pe fronturile Diviziilor a 6-a, 1-a Cavalerie și al Brigădei a 2-a Călărași.

Pe la ora 17, un Parlamentar inamic, se prezintă pe fron-

tu Diviziei a 6-a cerând o întrerupere de luptă de 4 ore pe timpul nopții, pentru a se putea îngropa cadavrele celor căzuți, în această luptă, cerere care și de astă dată este refuzată. Acest refuz are ca urmare ca și în data precedentă, deschiderea unui violent foc de artilerie de toatele calibrele, între orele 20—22.

IX.

Oboseala trupei și a ofițerilor, cât și slaba lor alimentare, mai ales grăsimea neobișnuită nouă a untului Rusesc — dă naștere la boale, între care diaria și icterul cazurile erau mai numeroase. Cum toți acești bolnavi nu puteau fi evacuați fără a pune în pericol siguranța frontului, cu raportul Nr. 135 aduc la cunoștința Diviziei 1-a Cavalerie această stare de lucruri, în care arătam că nu am luat nici o măsură de evacuare, de oarece cazurile fiind prea numeroase, riscam, a lăsa tranșeele în unele părți goale. Atrăgeam atențiunea că de la 27 Iulie găsindu-ne numai în linia 1-a, deci în cel mai strâns contact cu inamicul, nu am avut nici posibilitatea schimbării rufelor, așa că pe lângă boli, toți oamenii sunt plini și de insecte.

În urma acestui raport, în ziua de 29 August, primesc ordinul Nr. 107, care hotăra înlocuirea noastră pe front cu Brigada 3-a Roșiori, ce era în rezerva Diviziei și în locul căreia noi urmam a trece.

Această înlocuire trebuia a se face în noaptea de 29—30 August, de fapt, are loc în dimineața de 30 August între orele 4—5, când deși lumina începuse, din fericire inamicul nu deschide focul asupra noastră. La postul meu de comandă din linia 1-a, vine Colonelul Bălășescu Ilie înlocuitorul Comandantului Brigadei a 3-a Roșiori, (bolnav la un picior).

La ora 6.30, Brigada 2-a Călărași cu puținele efective ce mai avea, se instalează pe albia pârâului Beiu, în locul hotărât pentru rezerva Diviziei 1-a Cavalerie, situat la o depărtare de aproximativ 800 m. în spatele frontului.

Ajuns în spatele frontului, grija de căpetenie era punerea în bune condițiuni sanitare a ofițerilor și trupei, precum și a curățeniei lor și chiar în aceeași zi, dau ordinul Nr. 271 în care hotăram, ca medicii să vadă toți oamenii cari ieșiseră din tranșee, trimitând la trenul regimentar pe cei debilitați, iar acei bolnavi

să fie evacuați în spitale. În locul acestora să se trimeată oamenii dela cai, precum și toți acei ce ieșiseră din spitale, rămânând pentru îngrijit câte un om la 6 cai. Să se procedeze fără întârziere la curățirea corporală și a echipamentului, precum și la îmbunătățirea adăposturilor, care nu prezentau nici o siguranță nici chiar în contra gloanțelor de șrapnel. Intervenirea rezervei într-o acțiune de luptă, fiind posibil a avea loc în orice moment, se interzice ofițerilor și trupei a părăsi locul pe care se aflau.

Cum efectivele în ofițeri și trupă se redusese și mai mult cu ocaziunea ultimelor lupte, iar în seara de 30 August se evacuasera mulți bolnavi în spitale, cu ordinul Nr. 275 iau următoarele dispozițiuni :

„Efectivele unităților eșite de pe front fiind foarte reduse, nu se mai poate menține câte 4 escadroane de fiecare regiment.

„Din această cauză, întreaga trupă descălecată a ambelor regimente din Brigadă, ce se găsește în rezervă în spatele frontului, se va repartiza în mod egal la 3 escadroane și 2 grupe de mitraliere.

Această măsură o raportez și Diviziei 1-a Cavalerie, raport în care mai arătăm că disponibilul total al acelor unități, era numai de 318 luptători, 5 piese de mitraliere (3 piese fuseseră scoase din serviciu prin bombardament) și 12 ofițeri (împreună cu mine și Adjutantul Brigadei).

Cu toată nevoia evidentă ce avea trupa Brigadei a 2-a Călărași de a se odihni (în care scop fusese scoasă de pe front), se găsește de cuvîntă ca pe timpul nopții, trupa acestei Brigade să transporte în tranșeele Brigadei 3-a Roșiori ghebele de sârmă ghimpată și parii necesari pentru repararea rețelelor de sârmă, ce se distrugeau de bombardamentul inamic.

Or, aceasta era o nedreptate, de oarece pe timpul cât Brigada 2-a Călărași fusese în tranșee, toate asemenea transporturi se făcuseră cu proprii săi oameni, iar nici de cum de acei din Brigada 3-a Roșiori. Măsura luată, era nu numai nedreaptă dar chiar și jignitoare, pentru că se uza de tratamente diferite și de menajare, lăsând impresiunea acordării de favoruri pentru unii, iar pentru alții manifestări asupritoare.

Dacă ori care ar fi fost cuprinsul unui ordin, el trebuia executat, rămânea însă în sufletul executanților nedreptățiți jus-

tele aprecieri asupra acelor care daseră asemenea ordine ce aducea umilințe unei unități, care cu câteva zile mai înainte, lăsase câteva sute de cadavre ale vitejilor ce erau disprețuiți prin cuvinte de găinari și Seminariști, iar mai târziu, printr'un tratament ca cel mai sus arătat.

Pe la ora 15, în ziua de 30 August, dela Comandamentul Brigadei a 2-a Roșiori, primesc un bilet în care îmi făcea cunoscut că la ieșirea de pe poziție, trupa Brigadei a 2-a Călărași, a lăsat în timpul mersului, numeroase benzi de cartușe de mitralieră și de armă.

Dacă lucrurile s'ar fi petrecut astfel cum se arătau, de sigur, comunicarea ce mi se făcea, era un act de bună camaraderie. De fapt însă, nu acesta era adevărul, căci cele ce ni se puneau în sarcină, erau informațiuni greșite și poate chiar răuvoitoare, date de Locot. Mihăescu, Adjutantul Reg. 10 Roșiori, dovedite ca atare, în urma cercetărilor ce am făcut, cu care ocaziune, am obținut declarațiuni dela însuși Comandantul liniei 1-a din tranșeele care ne schimbaseră (Maiorul Piperescu), care preciza inexistența unei asemenea acuzațiuni.

Ceeace rămâne inexplicabil și de astădată, este faptul că tot Comandantul Brigadei a 2-a Roșiori intervine într'o chestiune în care nu avea nici o calitate, de oarece nu Brigada 2-a Roșiori ne înlocuise pe front, ci Brigada 3-a Roșiori, către al cărei Comandant, trebuia să se îndrepte informațiunile acuzatoare ce ni se aduceau, sau chiar Diviziei 1-a Cavalerie. Și dacă nu s'a făcut astfel, care a fost motivul pentru care Adjutantul Reg. 10 Roșiori (Regiment ce aparținea Brigadei a 3-a Roșiori) s'a adresat direct Comandantului Brigadei a 2-a Roșiori?

Acest procedeu lăaturalnic, era provocat de faptul că Comandantul Brigadei a 2-a Roșiori admitea a i se aduce la cunoștință informațiuni referitoare la Brigada 2-a Călărași, pentru ca tot astfel cum făcuse în ziua de 15 August, să încunoștințeze fără nici o verificare, pe Comandantul Diviziei 1-a Cavalerie a cărei atitudine rău voitoare — nejustificată — o afirmase de atâtea ori.

De alt-fel, din cercetarea ce s'a făcut, s'a constatat că la intrarea pe poziție, a trupei din Brigada 3-a Roșiori, aceștia presărasă în parcursul lor pe poteci, un număr de 2080 cartușe, adevăr de care s'au convins apoi și acuzatorii noștri.

Este cazul de a semna, și lipsa de omenie a Șefului Serv.

Intendenței a Diviziei I-a Cavalerie, care în ziua de 23 August merge în cantonamentul în care se găseau caii și trenurile regimentare ale Regimentelor din Brigada 2-a Călărași, unde se prepara hrana caldă pentru trupa de pe poziție, căreia îi se aduce în fie care noapte. În cantonament, găsește vitele pe picioare ce ne fusese distribuite de Armata 2-a, și pe care le adusesem cu oamenii noștri din Dorohoi, iar din 15 vite câte aveam ni se răpește 7, fără nici măcar a fi întrebată Brigada sau unul din cei 2 Comandanți de Regimente, și numai peste vre'o 12 zile, ni se comunică că aceasta este hotărârea Comandantului de Divizie.

Față de această hotărâre, cât mai ales față de procedeul întrebuintat, într'ucât Brigada 2-a Călărași organic nu aparținea Diviziei I-a Cavalerie, ci Armatei a 2-a, și numai operativ se găsea vremelnic sub ordinele acelei Divizii, cu raportul Nr. 216, protestez cu indignare și cer a ni se restitui acele vite, protest care nu este luat în considerațiune, la care nici cel puțin nu ni se dă un răspuns. Rămânea deci evident tratamentul de care se făcea uz față de Brigada 2-a Călărași, unitate de care își bătea joc nu numai unii din Comandanții mai sus arătați, dar și șefii de servicii, patronați și aprobați de însuși Comandantul de Divizie în măsurile lipsite de omenie pe care le luau, în disprețul or cărui simț de dreptate, împingând arbitrarul până la răpirea hranei din gura soldatului și a ofițerilor, ce rezistaseră cu eroism la pătrunderea dușmanului în una din părțile cele mai importante a frontului Român.

Din cauză că la caii de șea din spatele frontului, Brigada 3-a Roșiori lăsase un număr prea mare de oameni (un om la 2—3 cai), numărul luptătorilor de pe front era prea redus, așa că se simțea lipsa rezervelor parțiale, ceea ce provoacă hotărârea Diviziei I-a Cavalerie ca cu începere din ziua de 31 August, această rezervă să fie constituită dintr'un escadron din Brigada 2-a Călărași care reintră pe front chiar în acea noapte — când drept era a aduce din oamenii săi dela cai, așa cum făcusem noi — așa că în Brigada 2-a Călărași ce era în rezervă a Diviziei, mai sunt disponibile numai 2 escadroane cu 5 piese mitraliere.

În ziua de 3 Septembrie, Divizia I-a Cavalerie cu ordinul

Nr. 106, ne face cunoscut că în ziua de 4 Septembrie Divizia 6-a va întreprinde o acțiune ofensivă în direcțiunea P. T. Runcu.

Trupele din sectorul Diviziei I-a Cavalerie, vor păstra pozițiunile pe care se găesc, acționând numai prin focul mitralierelor și al celor 3 baterii ale Diviziei asupra frontului inamic, între cotele 532 și 383, începând la ora 6. În cazul că inamicul se va retrage, trupele Diviziei I-a Cavalerie vor înainta imediat și vor ocupa tranșeele părăsite.

În ziua de 6 Septembrie la ora 6, se deslănțuește un bombardament violent al artileriei Diviziei a 6-a și I-a Cavalerie, îndreptat mai cu deosebire asupra P. T. Runcul care durează până la ora 8,30, dată la care urma apoi ca Coloanele de atac din Regimentele 24 și 46 Infanterie să sară din șanțuri și să pornească la atac. Însă ieșirea din șanțuri nu se face simultan, ieșind numai Regimentul 46 Infanterie de și Divizia 6-a dase ordin a se pune în spatele acestor coloane, un detașament de 20 soldați care să le împingă înainte și să împiedece apoi or care mișcare înapoi.

Că un asemenea rezultat era cât se poate de dureros, nu mai încăpea nici o discuțiune, cum de asemenea, era neîndoios că va putea fi altul, căci după cum am mai spus, acțiuni cu caracter ofensiv, nu se putea obține de o trupă care încă dela 9 Iulie (Regimentul 24 Infanterie) când dase dovada celui mai complect eroism, este menținută neîntrerupt pe front, eroism ce nu îi se mai poate cere al repeta, capacitatea de luptă fiind redusă la cel mult o rezistență pasivă, în fața unui bombardament aproape zilnic, și cu care succes, or care Comandant în situațiunea de atuncea, trebuia să se mulțumească.

Până la data de 9 Septembrie — când cu ordinul Nr. 998 al Diviziei I-a Cavalerie ni se comunică înlocuirea pe front cu Brigada de Grăniceri — nu mai are loc nici o acțiune nici din partea noastră nici din acea a dușmanului, care mai bogat în munițiuni de artilerie, își continuă bombardamentul obicinuit asupra frontului nostru și a localităților Marginea și Grozești la ore variabile atât ziua cât și noaptea.

Schimbarea urma a se face în noaptea de 10 - 11 Septembrie, după care Brigadele 2 și 3 Roșiori se dirigeau către Târgul Trotușului, iar Brigada 2-a Călărași către Valea Seacă și Bogdana, localități în care se găseau caii de șea și trenurile regimentare,

În dimineața de 10 Septembrie la ora 5, sosesc pe frontul nostru 2 ofițeri din Grăniceri pentru a recunoaște potecile pe care trupa urma a intra pe poziții, repartizarea tranșelor pe unități, posturi de Comandă, legăturile telefonice, etc., într'un cuvânt tot ceea ce era necesar pentru a preveni or ce încercare a inamicului, care simțind operațiunea schimbărei, nu ar fi pierdut ocaziunea de a ataca.

În noaptea de 10—11 Septembrie între orele 22—24, schimbarea se face în cea mai perfectă ordine, iar Brigada 2-a Călărași se adună în afara satului Marginea, unde stă până la ora 4 dimineața, oră la care se pune în mișcare, și la ora 6 în revărsatul zorilor, intrăm în localitatea Filipești (Postul de Comandă al Diviziei a 6-a) unde fiind defilați de observatoarele inamice, ne oprim spre a ne odihni.

Dela Filipești, las trupa a-și continua mersul sub conducerea Comandanților de Regimente, iar eu împreună cu Adjutantul Brigadei, încălecăm și ne îndreptăm spre Pârgărești la Postul de Comandă al Diviziei I-a Cavalerie, localitate în care sosesc la ora 10.

La Postul de Comandă, cer a mă prezenta Comandantului Diviziei care mă primește imediat, cu care după ce schimb câteva cuvinte reci în mai puțin de câteva minute, ne despărțim cu sentimente reciproce de indiferență, ca și cum timpul de 36 zile cât fusesem împreună, nu lăsase nici o urmă care să formeze acea legătură sufletească de amintiri, a unor timpuri mari pentru Țară. Plec păstrând în sufletul îndurerat, numai amintirile tratamentului lipsit de omenie ce suferisem și pe care alți Comandanți sub ordinele cărora fusesem, ne-au apreciat cum se cuvine, și au înțeles a ni-l acorda, printre care se numără în-săși Comandantul Armatei a 2-a, în surprinderea multora din acei din Divizia I-a Cavalerie, cari considerau situațiunea mea clătinată.

Mărturisesc sincer, că mulțumirea de a eși de pe front, a fost cu mult mai mică, de cât aceea că eșeam de sub ordinele Diviziei I-a Cavalerie, de unde scăpam nu numai de atâtea prigoniri umilitoare, dar și de supravegheri lăturalnice a multor ochi răutăcioși, deși cu nici unul din aceștia nu aveam nici o legătură de serviciu, când poate pentru anumite considerațiuni, ar fi avut o ațare justificare.

De la Pârgărești, trec prin Onești unde se afla Postul de

Comandă al Corpului 4 Armată, de al cărui Comandant ne fiind primit, continui drumul în spre Bogdana, unde sosesc la ora 16.

X.

În cantonamente, găsim caii mult schimbați față de cum îi lăsasem la plecare, atât din cauza lipsei de îngrijire, cât și a slabei alimentări provocată de lipsa de furaje din Valea Trotușului, unde se aflau toate trenurile Regimentare și Coloanele de Munițiuni ale unităților din Diviziile 1, 6, 7 și 12 pe care nu era posibil a le îndestula.

Însărcinarea Brigadei a 2-a Călărași „Rezerva Armatei a 2-a“ impunea prezența ei pe Valea Trotușului, lipsa însă de furaje și de adăposturi pentru cai pe timpul iernei, făcea imposibilă menținerea pe această vale a acelor 1000 cai de șea.

Față de această situațiune, fac propunerea Armatei a 2-a ca rezerva sa, să fie formată din unități descălicate, ce vor rămâne pe Valea Trotușului, iar caii de șea să fie duși în județul Neamț, unde în urma recunoașterilor ce trimiseseam, aveam informațiuni că se găsesc atât adăposturi cât și furaje suficiente.

Această propunere este aprobată, și în ziua de 10 Octombrie toți acei cai părăsesc cantonamentele din Valea Seacă și Bogdana, dirijindu-se către localitățile Păstrăveni Regimentul 7 Călărași, și în Budești Ghica, Regimentul 9 Călărași. Ambele regimente rețin numai caii de ham pentru trăsurile trenurilor de luptă, de hrană și de mitraliere și caii de șea pentru Comandanții de escadron în sus. Pentru îngrijirea cailor, se formează un detașament compus din 300 oameni, în care în mare parte intra cei ce fuseseră răniți și debilitați, punându-i sub comanda a 2 ofițeri inferiori și unul superior, și câte un reangajat de fiecare escadron.

Pe măsură ce vremea trecea, din spitale unde se evacuasera răniții și bolnavii plecați de pe front, se înapoiau la Regimente cei vindecați, așa că la 5 Octombrie în afară de cei 300 oameni cari plecaseră cu caii de șea în județul Neamț, în unitățile rămase pe Valea Trotușului se mai găseau circa 600 oameni, cari pentru încadrarea a 8 escadroane, 2 grupuri de mitraliere și trenurile de luptă erau prea puțini.

Din spitale — mai târziu — nu ni se mai putea trimite de

cât cel mult 100 oameni, iar cu totalul de 700 nu se putea obține o încadrare suficientă, care să reprezinte o forță reală a rezervei Armatei a 2-a; aducând aceasta la cunoștința celui Comandament, ni se trimite de la Centru de Instrucție al Armatei a 2-a 150 călăreți descălcați.

În ziua de 25 Octombrie, ambele Regimente ale Brigadei a 2-a Călărași dispuneau de aproximativ 850 călăreți descălcați, cari au fost încadrați în 8 escadroane și 2 grupuri de mitraliere.

În vederea amenajerilor necesare pentru trecerea iernei, cerând ordine dela Armata 2-a, asupra localităților unde vom cantona în acest timp, ni se comunică menținerea aceloră în care ne găsim, — Bogdana și Valea Seacă.

Cum adăpostirea trupei în casele locuitorilor, nu era bine a se face din nici un punct de vedere, și aceasta mai cu deosebire pe o durată de timp îndelungată, se procedează la construcția bordelelor pe escadroane la marginea localităților, având material lemnos suficient în pădurile din apropiere, construcțiuni cari în 10 zile sunt terminate.

De asemenea, se iau măsuri pentru aprovizionări în alimente și lemne de foc, într'un cuvânt, tot ceea ce era necesar pentru a oferi trupei un trai bun, spre a se evita greutățile întâmpinate în iarna precedentă, afară numai dacă evenimentele ce eventual urmau a se produce, ar fi hotărât în altfel, și cum de fapt s'a și întâmplat.

Dacă în ce privea pe inamic, ni se asigura o perioadă de liniște, dat fiind asprimea timpului iernei, precum și faptul că și el era destul de obosit în urma insucceselor ce avusese pe frontul nostru, starea de destrăbălare care domnea în toate unitățile Armatei Ruse aliata noastră — de pe frontul nostru, avea a ne da preocupări îngrijitoare, a căror rezolvire ne punea în fața unor dificultăți ce nu se puteau învinge numai prin măsuri de energie, ci mai cu deosebire printr'o procedare plină de cel mai desăvârșit tact, fără de care se putea da naștere la conflicte armate între aliați. De altfel, obținerea unui asemenea rezultat îl urmărea și dușmanul nostru comun, în care scop făcea prin toate mijloacele cea mai intensă propagandă chiar printre trupele Ruse de pe front, care era acceptată cu multă bunăvoință, fiind încurajați și prin manifestele revoluționare ce le veneau din

interiorul Rusiei, unde domnea curentul revoluționar, a cărei țintă era încheierea păcii cu puterile centrale, în disprețul alianțelor pe care le încheiaseră.

Această situație nenorocită mai ales pentru noi, are ca urmare prelungirea războiului cu un an, cu toate că puterile centrale îl considerau ca terminat, atunci când având posibilitatea retragerii de pe frontul oriental a forțelor de care aveau nevoie, vor da lovitura de grație frontului Occidental, acțiune care în stil mare a fost încercată în luna Martie și Mai 1918 însă nereușind, urma a fi terminată în luna Octombrie acelaș an, prin reacțiunea și victoria alianțelor noștri.

Până atunci, deși Țara noastră nu a mai suferit pierderile și greutățile războiului, a suferit însă prin îndeplinirea în parte a unor clauze din tratatul de pace de la București, iar populațiunea, prelungirea dominațiunii prin ocuparea sălbatecă a unui inamic crunt, — cei din Moldova, au avut de îndurat mizeriile provocate de armata Rusă în număr de peste un milion de oameni, transformându-se în dușmanii noștri, și în prieteni ai inamicului comun, cu care pe front fraterniza și de la care obțineau băuturi alcoolice în schimbul armamentului de toate categoriile (chiar și tunuri), fraternizări, care se împingeau până la aducerea cușmanului în tranșeele ocupate de Ruși și chiar în cantonamentele lor, iar în spatele frontului, săvârșeau acte de sălbăticie asupra populațiunii, pe care o arunca afară din locuințe, o pângărea, o jefuiau și chiar comiteau și crime, față de care purtare, după cum se va vedea mai la vale, a trebuit să facem uz de mijloace violente, pentru a-i aduce la simțul realității și a îi da afară în mod rușinos din Țară, după ce le-am luat armele pe care nu au știut să le cinstească și pe care nu mai erau vrednici a le purta.

Grupul Taslău.

Evenimentele îngrijitoare ce puteau să aibă loc în spatele frontului nostru, între care cel mai grav era părăsirea acestui front de către trupele Ruse intrate în descompunere, impune Comandamentului Român al ua măsuri care să asigure dacă nu pătrunderea pe neașteptate în spatele nostru, dar cel puțin preîntâmpinarea la timp a unei încercări a dușmanului, de a captura unele unități din armata noastră, care făceau legătura cu armata Rusă.

La aripa dreaptă, Armata 2-a Română, se lega cu Armata 4-a Rusă pe pârâul Doftana (afluent pe stânga Trotușului) aripă care în cazul arătat, putea fi învăluită de inamic pe văile pârâurilor Negru și al Uzului ce duc în Valea Trotușului, iar mai departe peste munții Berzunțului, și prin Moinești în Valea Taslăului, căzând astfel în spatele armatei noastre tăind și linia de comunicația dela Nord, ce duce spre Bacău în Valea Siretului.

Pentru prevenirea unor asemenea posibilități, Comandamentul Armatei a 2-a cu ordinul No. 3679, pe care îl primesc în ziua de 6 Noembrie 1917, hotărăște ca Brigada 2-a Călărași întărită cu Regimentul 4 Vânători, un Divizion din Regimentul 8 Călărași și un Divizion de Artilerie de Munte (3 baterii) de 75 m. m. și altul (2 baterii) de 63 m. m. constituite în detașament sub denumirea de „Grupul Taslău“, să ocupe cantonamente în localitățile din regiunea Valea Rea — Tețcani (pe Valea Taslăului) în care nu sunt instalate unități din armata Rusă. — În vederea eventualelor operațiuni, se ordonă a aduce caii de șea pe care cu câteva zile mai înainte, îi trimiseserăm în localitățile Păstrăveni și Ghica Budești.

În ce privește însărcinările ce avea de îndeplinit acest

grup, primesc ordin telegrafic a mă prezentă Comandamentului Armatei a 2-a la Bacău.

Dislocarea Brigadei către noile cantonamente, se recomandă a nu fi cunoscută de cât numai de mine și de Comandanții de Regimente, dislocare care trebuie să se facă în cel mai scurt timp.

Brigada se pune în mișcare în dimineața de 10 Noembrie, iar eu plec cu trenul în seara de 9 Noembrie la Bacău,, unde în dimineața de 10 Noembrie mă prezint Generalului Averescu, care înainte de a-mi arăta scopul în care fusesem chemat, îmi spune că dat fiind păstrarea cât mai discretă a misiunii ce mi se va da, a evitat a mi-o comunica în scris, recomandându-mi în același timp că însărcinarea pe care Grupul pus sub comanda mea avea să îndeplinească, nu trebuie să fie cunoscută de cât numai de mine.

Pentru păstrarea acestui secret, îmi mai pune în vedere și are încredere în discrețiunea și devotamentul meu, fiind vorba de o însărcinare foarte delicată, în îndeplinirea căreia trebuie a face uz de mult tact, fără de care am putea avea urmări nemulțumitoare din parte aliaților noștri Ruși.

Această taină atât de severă, îmi lasă impresiunea că nu era cunoscută — cel puțin la acea dată — nici chiar de Șeful său de Stat Major.

Raportându-se la motivul pentru care fusesem chemat, mă pune în cunoștința marelui pericol ce ne-ar amenința în cazul părăsirii frontului de către trupele Ruse de la aripa dreaptă a Armatei a 2-a Română, fapt pentru care a luat măsura de prevedere de a constitui și instala Detașamentul Taslău în regiunea Sănduleni—Tețcani, și care într'un asemenea caz, are însărcinarea ca prin rezistențe succesive dela localitățile Moinești și Berzuntul spre Est în direcțiunea Bacău, să se dea timp trupelor de la aripa dreaptă a Armatei a 2-a să se retragă în valea Siretului pe șoselele din regiunea Tasiăului, iar de aci de la localitățile Tețcani și Sănduleni, pe șosele ce duc în spre Bacău.

Pentru aceasta, mi se recomandă să recunosc și să întocmesc un plan al acestor rezistențe succesive, precizând fie căruia din Comandanții de unități, ce însărcinri vor avea de executat atunci când acțiunea ar avea loc. Pentru păstrarea secretului, îmi spunea că recunoașterea pe care o voi face cu toți

Comandanții de Regimente, să o maschez printr'o aplicație în teren fără trupe.

Imi mai spune, că are informațiuni precise că în zona Tețcani, mare parte din localități sunt ocupate de trupele Ruse, fapt pentru care a dat ordin telefonic ca Brigada să se oprească în seara acelei zile (10 Noembrie) în Drăgugești, unde va aștepta ordine, deoarece a intervenit la Marele Cartier General să se evacueze de trupele Ruse câteva din acele localități, unde să se instaleze apoi, trupele din Grupul Taslău.

În noaptea de 10 Noembrie, plec din Bacău cu trenul până la Onești, iar de aci cu o căruță, și ajung la Drăgugești în noaptea de 11—12 Noembrie. — Din aceasta localitate în dimineața de 12 Noembrie, trimit recunoașteri în direcțiunile Tețcani — Enăchești și Sănduleni, pentru a se cerceta dacă aceste localități sunt ocupate de trupele Ruse, în urma căror cercetări, se găsesc libere localitățile : Sănduțeni—Valea Rea—Verșești - Oarșa, rezultat pe care raportându-l Armatei a 2-a, cu ordinul telefonic Nr. 3702, se dă aprobarea de a fi ocupate.

Tot cu acea ocaziune, mai raportam că regiunea acelor localități era complect secătuită de furaje, care fuseseră adunate de numeroasele formațiuni Ruse nelăsând nici chiar pentru hrana pușinelor vite ale locuitorilor, informațiune pe care Armata 2-a luând-o în considerațiune, hotărăște ca trupa operativă a Regimentelor 7 și 9 Călărași să rămână descălecată, până ce se vor putea largi Cantonamentele, prin evacuarea Rușilor, unde se nađduia că se vor găsi furaje.

În dimineața de 13 Noembrie, Brigada se pune în mișcare, și în seara aceleiași zile, Regimentul 9 Călărași intră în cantonament în Valea Rea, iar Regimentul 7 Călărași în Sănduleni.

Pentru oprirea pe loc a cailor de șea, în dimineața de 14 Noembrie se trimite de fiecare Regiment câte un ofițer cu 2 oameni călări, în direcțiunile ce se ordonase și în dimineața de 15 Noembrie, sunt întâmpinați în momentul când eșeau din cantonamente.

Cum acele cantonamente se găseau în spatele frontului ocupat de trupele Ruse, care după cum am arătat mai sus era posibil a fi părăsit, cu ordinul Nr. 92 am dat următoarele recomandățiuni :

„Fiind posibilă o părăsire a frontului de către trupele Ruse, ceace va atrage invadarea inamicului pe teritoriul nostru, va trebui ca din vreme Comandantul detașamentului cu caii de șea ai Regimentelor, să cunoască aceasta, pentru a se putea scăpa de o capturare, caii, trăsurile, munițiunile, efectele și alimentele ce se vor putea transporta.

„În acest scop, se va da ordin detașamentelor cu caii de șea a lua următoarele măsuri, în vederea unei eventuale retrageri din cantonamentele ce ocupă :

„Se vor trimite recunoașteri de către regimentul 7 Călărași în direcțiunile :

Târgul Neamțu — Nemțișorul ;

Târgul Neamțu — Oglinzi — Bogdănești (Valea Moldovei) ;

Timișești — Drăgușeni — Uidești — Dolhești ;

Pașcani — Dolhasca.

Regimentul 9 Călărași în direcțiunile ;

Piatra Neamțu — Vadurile—Pângărești ;

Girovu — Dobreni — Crăcăoani.

„Acțiunea acestor patrule, va fi zilnică și în mod cât mai discret, ascunzând scopul mai sus arătat, pe care'l vor înlocui cu însărcinarea de a prinde dezertorii din armata Română, cari ar face uz de uniforma Rusă.

„Când aceste patrule vor observa părăsirea frontului de către trupele Ruse, vor raporta imediat Comandantului Detașamentului cailor de șea, care fără a mai aștepta vre-un ordin, se vor pune în mișcare în direcția Tupilați — Roman — Brătianu — Băcești, raportând aceasta Regimentului din care fac parte.

„Secretul și tactul în conducerea acestor patrule, sunt de cea mai mare importanță, pentru a nu se da loc la conflicte cu trupele Ruse, în care scop în compunerea lor vor face parte oameni inteligenți, devotați, curagioși și hotărâți.

„Dacă în timpul retragerii acestor detașamente, ele vor fi atacate de cavaleria dușmană, toți oamenii dela trenurile regimentare cari cu toții sunt armați, vor lupta în contra unui asemenea atac pe care vor avea posibilitatea de a-l respinge, aceasta depinzând în bună parte de energia și hotărarea Comandanților acestor detașamente, cari se vor sacrifica mai bine până la cel din urmă soldat, decât a suferi rușinea unei capturări“.

În ziua de 14 Noembrie, primesc ordinul Nr. 6258, al Cor-

pului 4 Armată, care comunica ordinul Nr. 3737 (personal pentru mine) al Armatei a 2-a, în care îmi făcea următoarele recomandări.

„Potrivit instrucțiunilor verbale ce ați primit, binevoii a cunoaște că s'au dat ordinele necesare spre a se îndrepta spre Valea Rea, următoarele trupe care intră operativ sub ordinele D-voastre din momentul sosirii lor: Regimentul 4 Vânători, un Divizion de Artilerie de Munte de 75 m. m. și 2 Escadroane de Cavalerie Divizionară.

„Vi se atașează în acelaș timp ca ofițer de Stat Major, Căpitanul Lupu.

„Veți păstra strict confidențial, atât misiunea ce aveți, cât și orice măsură în legătură cu ea. Va putea fi inițiat cel mult, ofițerul de Stat Major, atât cât veți crede necesar.

„Diferitele recunoașteri ce veți face cu Comandanții de unități, vor trebui să aibă ca scop aparent chiar pentru participanți instrucția aplicativă a ofițerilor.

„Toate comunicările, vor fi exclusiv în scris și expediate prin Curier“.

Comandantul Armatei a 2-a
General Averescu.

Zilele de 15 și 16 Noembrie, sunt întrebuițate în recunoașterile ce se ordonase în direcțiunea Tețcani, iar de aci spre Vest în direcțiunea Moinești. La Nord de localitatea Ardeoani, mergem pe dealurile Tărăța și Grecului, iar la Sud pe dealul Primișului, pe care se găseau niște lucrări de sapă făcute de Ruși în vederea retragerii spre Est, și care erau bune a fi întrebuițate pentru rezistență și de Grupul Tăslău, ca îndeplinire a misiunii ce i se dase, apărând șoseaua ce duce în valea Siretului prin Scorțeni — Slobozia Lunca — Mărgineni, precum și șoseaua ce duce spre Sud pe valea Taslăului. De asemenea, se studiază pozițiile de rezistență care interzice înaintarea inamicului din spre Moinești spre Est prin Trohodești — Cornetu — Tețcani, și prin valea pârâului Cernu în valea Taslăului. Pentru apărarea șoselei care duce prin Sănduleni — Barzulești — Călugăra — Bacău, se studiază pozițiunea de pe dealul Popescului și regiunea localității Scuriga, care interzice comunicația dela Berzunț în valea Taslăului.

Rezultatul acestor recunoașteri și propunerile ce făceam, le aduc la cunoștința Armatei a 2-a cu raportul No. 93 din 17 Noembrie care conținea următoarele:

„Până în dimineața zilei de 15 Noembrie ora 8, Grupul Taslău a fost complet adunat și cantonat în localitățile:

„Divizionul de Cavalerie în Verșeții de Jos:

„Regimentul 7 Călărași în Sănduleni;

„Regimentul 9 Călărași în Oarșa Mare;

„Regimentul 4 Vânători și Divizionul de Artilerie de Munte la Valea Rea.

„Postul de Comandă al Grupului, la Sănduleni „Ferma Roseti“.

„Din recunoașterile se s'au făcut, s'au tras următoarele concluziuni:

1. Zona de concentrare a Grupului, va trebui să fie în regiunea: Berești, Enăchești, Tețcani, ea corespunzând la direcțiunile probabile ale înaintării inamicului în spre valea Taslăului, față de care direcțiuni, Grupul Taslău va avea o pozițiune centrală din care se va putea îndrepta într'un timp mai scurt, în direcțiunea pe care inamicul va înainta. Regiunea pe care o propunem, în prezent este ocupată de trupele Ruse.

2. În cazul că inamicul va înainta prin valea Taslăului Sărat în direcția Moinești — Ardeoani, o primă pozițiune de rezistență va fi pe dealul Bănășoia (N. V. Ardeoani) și pe dealul dela Est de Leontinești. De la această poziție, rezistența se va face succesiv înapoi, până la pozițiunea dela Sud de Tețcani pe botul de deal de la Vest de Bușoteni, și pe șesul Taslăului la localitatea Gura Cernului.

3. În prezent, există lucrări de sapă cu rețele de sârmă neghimpată, dispusă pe 3 rânduri pe dealurile: Comanului — Majotici și Grecului, precum și pe valea Taslăului la Est de Tețcani pe liziera pădurei la Sud până la Enăchești.

4. Dacă inamicul se va dirija pe drumurile cari dela Moinești merg prin Podurile și Bucșești spre Tețcani — Gura Cernului și Berești, îi se va rezista pe linia formată de cotele 475 (3 Km. V. Berești) — 473 — 396' (2500 m. Nord cota 475), după ce mai întâi această înaintare va fi oprită spre Bucșești, prin ocuparea cotelor 475 liziera de Vest a satului Bucșești) și 483 (1500 m, Sud cota 475), ocupare care va trebui să aibă loc ori

care ar fi direcția de înaintare a inamicului prin valea Taslăului Sărat sau prin Bucșești). Această interzicere a înaintării, se va executa de către Divizionul de Cavalerie călare, cu rezistențele succesive pe celelalte pozițiuni executate de trupele de infanterie,

5. Pentru ca Grupul Taslău să cunoască din timp eventualele înaintări ale inamicului, va fi necesar a se trimite în direcțiunile frontului, patrule de recunoaștere călări, de care pentru un moment nu s'a făcut uz, pentru a nu se desvălui secretul operațiunii, ele însă au fost înlocuite cu agenții informatori ai unităților, cari să pătrundă atât printre trupele Ruse de care sunt tem înconjurați, cât și până în apropierea frontului inamic.

6. Este necesar a se atașa Grupului o secție din o coloană de munițiuni de Artilerie și Infanterie, o secție de ambulanță și o coloană volantă de brancardieri.

Armata 2-a aprobă toate aceste propuneri, mai puțin aceea de schimbarea zonei pe care ne găseam, rămânând ca aceea pe care o propuneam, să fie ocupată după ce va fi evacuată de trupele Ruse.

Până în seara de 21 Noembrie, nu are loc nici un eveniment, nici pe front nici în spatele acestuia.

II.

În ziua de 22 Noembrie la ora 16, se primește ordinul în care se face cunoscut că în acea zi la ora 20, între armatele Rusă și Română de o parte și armatele Germană, Austro-Ungară, Bulgară și Turcă de altă parte, s'a încheiat Armistițiul; M. S. Regele, delegă Comanda Armatei Române Generalului Presan Constantin.

Trupele Ruse de pe front și din spatele frontului, primesc această încunoaștințare cu foarte mare entusiasm, și sărbătoresc acest mare eveniment — care pentru ele însemna terminarea războiului — dedându-se la petreceri zgomotoase în zilele de 22 și 23 Noembrie chiar și pe timpul nopților, când se manifesta bucuria prin focuri de arme și mitraliere, cu intensitatea unor pregătiri de atac care durează ore întregi.

Pe front, abundența băuturilor alcoolice procurată de dușmanul ce aveau în față și care de aci înainte le erau Tovarăși, a făcut ca acești inconștienți să se dedea la scene degradatoare de ebrietate, ne mai putând fi stăpâniți de nici unul din Co-

mandanții lor, a căror autoritate de aci înainte este redusă în mod total.

Ofițerii și trupa noastră, primesc vestea armistițiului cu liniște și durere, armistițiu căruia avea să îi urmeze seria de umilințe pe care dușmanul ni le-a impus. În special trupa Regimentului 9 Călărași care mai toată aparținea județului Constanța, rămâne dureros impresionată de acest început de pace, ce urma să pue Dobrogea în parte sub dominațiunea Bulgară. Din această cauză, la prima demobilizare, care ne-a prins în timpul când Brigada 2-a Călărași se găsea în Basarabia, o bună parte din demobilizații Regimentului 9 Călărași, au rămas în această provincie realipită la patria mamă, unde intenționau a-și aduce familiile, iar unii din ei, se leagă prin căsătorii de noua lor Patrie.

La toți însă, ne rămânea speranța că războiul se va termina prin victoria aliaților noștri, cu toate că prin încheerea păcei cu Rusia, Germania avea puțința retragerii de pe front a importante efective și armament de artilerie, cu care să poată da lovitura hotărâtoare pe frontul Occidental, lovitură care — după cum se știe — de și încercată de 3 ori sub formele cele mai violente, sfârșește prin înfrângerea trufiei Germane, datorită eroismului și sacrificiul fără seamăn al aliaților noștri.

După încheerea armistițiului, starea de destrăbălare pătrunzând și mai adânc printre Trupele Ruse, cine suferă mai mult de această situație nenorocită, este populația Românească dela țară, căreia nu numai că i se fură avutul, dar se săvârșește în contra acestor nenorociți fără nici un mijloc de apărare, și cele mai odioase crime. Umilele locuințe ale satelor în care se adăposteau numai acei ce nu erau buni pentru războiu, erau de fapt ocupate de trupele Ruse, înghesuind copii, femeile și bătrânii în câte un colț de casă, sau prin alopusturile de vite pe care tot ei le furaseră. Acest tratament sălbatec față de o populație ce nu era cu nimic vinovată, a fost împins nu numai până la răpirea ultimei bucată de pâine din gura copiilor, dar și la necinstirea femeilor or care ar fi fost vârsta lor, semănându-se peste tot locul groaza deslănțuită de urgia hoardelor Rusești, transformate în bestii de cea mai urâtă speță, abrutizate de băutura în căutarea căreia își formau singura preocupare.

Alarmat de această situație care ducea la pieire populația noastră, Marele Cartier General hotărăște a se lua măsuri

de protecție a populației și de restabilirea ordinii în rândurile armatei Ruse, prin intervenirea unor anumite unități din armata noastră, care să fie instalate în mijlocul zonelor de cantonare din spatele frontului Rus. În acest scop — în zona în care ne găseam, se hotărăște Grupul Taslău, care să împingă cantonamentele trupelor sale mai la Nord, pătrunzând astfel și mai mult între trupele Ruse, iar cu o aprobare și a Comandamentului Rusesc, ni se comunică ordinul acestuia sub Nr. 1559 către Armata 4-a Rusă, care cuprindea următoarele :

„Cu urmare la telegrama Nr. 1505, Comandamentul trupelor Ruse din România, ordonă o evacuare imediată a trupelor Ruse din regiunea satelor : Berești—Bucșești—Tețcani, trecând aceste trupe în acelaș timp cu deplasarea Diviziei a 2-a infanterie Rusă, în spatele Armatei în Basarabia.

„Această evacuare se va face în scopul de a se da loc unei Brigade pe trupe Române, care într'un scop operativ așează rezerva Armatei a 2-a Română, dincolo de aripa ei dreaptă“.)

Ca recomandățiune, Armata 2-a, ne atrage atențiunea de a urmări operațiunea acestei evacuări, ocupându-se imediat de trupele noastre, localitățile ce se vor părăsi de trupele Ruse.

Pentru a aduce la îndeplinire acest ordin, în ziua de 27 Noembrie cu ordinul No. 95, hotărâsc ca Divizionul de Cavalerie se trimeată în fiecare zi patrulă călări în localitățile din care trebeau să plece trupele Ruse, până la completa lor evacuare, și să raporteze în fiecare seară Nr. de oameni, cai, tunuri și trăsurile ce au părăsit acele localități cu direcțiunea în care s'au îndreptat. Atrăgeam atențiunea a se evita provocarea incidentelor.

Aceste patrule, încep serviciul ordonat chiar în dimineața zilei pe 28 Noembrie, și tot în acea seară, raportează că un regiment de infanterie Rus din localitatea Bucșești, are ordin de evacuare. Unitățile Ruse din Berești și Tețcani și anume : 2 regimente infanterie, formațiunii Spitalicești, Coloane de transport, Companii de telegrafie și un Divizion de obuziere grele, toate acestea reprezentând un efectiv de aproximativ 5000 oameni

1) Din conținutul acestui aliniat, rezultă lipsa de autoritate a Comand. Rus, care înțelegea a se justifica față de organele sale inferioare, justificare ce de fapt nu era cea adevărată, neadevăr de care se servea numai de formă căci de fapt, nici sub această formă nu i s'a dat vre'o ascultare.

trupă, 80 ofițeri, 1500 cai și 400 trăsuri, nu au nici un ordin de evacuare.

În aceste rapoarte, Șefii patrulilor mai arătau că ofițerii de ori ce grad nu mai au nici o autoritate față de trupă, care constituită în bande de câte 10—15 oameni, săvârșeste jafuri furând și împușcând vitele locuitorilor. Zilnic grupe de 10—15 soldați părăsesc unitățile plecând în Rusia. În noaptea de 27—28 Noembrie, au fost degradați de trupele revoluționare, toți ofițerii și reangajații din unitățile cantonate în localitățile Bucșești — Tețcani și Berești. Jandarmii și autoritățile comunale Române, nu-și pot îndeplini datoriile, fiind în tot timpul amenințați cu împușcarea. Trupele Ruse din cantonamente, trag focuri de mitraliere pe tot timpul nopților, pentru a intimida populațiunea care stă închisă în case și apoi le fură tot ceea ce au prin curți.

Asemenea grave neorândueli devin din ce în ce mai accentuate, iar în noaptea de 30 Noembrie, bande Rusești omoară pe preotul Antohie Sava din comuna Grigoreni, după care apoi îi fură vinul. Învățătorul și Șeful Postului de Jandarmi din Bucșești, sunt condamnați la moarte de Sovietul Rus al trupelor din acea localitate, și numai printr'o minune reușesc a scăpa prin fugă în timpul nopței. Ofițerii Ruși, au fost desbrăcați de uniformele lor și îmbrăcați în hainele trupei și puși a spăla cazele de bucătărie.

În ziua de 1 Decembrie, patrula care supraveghea localitatea Bucșești unde se găseau aproximativ 200 soldați Ruși, este amenințată cu împușcarea dacă vor mai veni prin acel sat, iar după ieșirea patrului din sat, au tras focuri de armă asupra ei rănind un om și 2 cai.

Ne mai fiind posibilă supravegherea prin patrule călări, am luat măsura de a se continua, îmbrăcând câțiva ofițeri și reangajați în haine Țărănești, cari au pătruns cu ușurință peste tot locul.

În acest timp, de către Reg. 7 Călărași au fost dezarmate resturi din Divizia de Cavalerie Zamurscaia descălicată, care venea din spre Berzunț — aproximativ 1200 oameni și 30—40 ofițeri care la cerere, au depus de bună voe armele — mare parte din ei îndurerați până la lacrimi de părăsirea armelor în mod așa de rușinos. De asemenea, dinspre Moinești în drumul

spre Bacău, au fost dezarmați vre-o 300 soldați fugari, însoțiți de circa 200 cai și 20 căruțe.

De remarcat este, că mulți din ofițerii Ruși cari au avut posibilitatea de a găsi haine civile țărănești, s'au îmbrăcat cu ele, și astfel transportați își găseau refugiul printre trupele Române, care le-au dat tot tratamentul omenesc ce li se cuvenea, precum și ajutorul de a se putea refugia spre valea Siretului, unde amestecați în puzderia de omenire ce se încărcau în trenuri, se scurgeau către patria lor.

Banțele Rusești începând a deveni agresive chiar și față de trupele noastre, am luat dispozițiunea ca în cantonamentele ce ocupam, să fie pe timpul nopții unități de alarmă care să interzică intrarea oricărei unități Rusești, pe care la nesupunere să le respingă prin focuri.

Fabrica de spirt din localitatea Tețcani, devine punctul de atracție al trupelor Rusești, care deși nu mai lucra, avea însă în depozit cantitatea de peste 60 vagoane cisterne de spirt, rechiziționate de Marele Cartier General Român. Pentru a pune în siguranță această avere atât de necesară în acel timp pentru armata noastră, am luat dispozițiunea ca un Batalion din Regimentul 4 Vânători să ocupe cantonamente în acea localitate, pătrunzând la nevoie, chiar cu forța. Zona de cantonare să fie chiar în imediata apropiere a fabricei, care să fie înconjurată cu mitraliere, iar Comandantul de batalion, îi se dă ordin a proceda cu energie făcând uz de focuri, în contra or cărei tentative care ar putea avea ca urmare furtul sau distrugerea prin foc a acelei fabrici.

III.

Amenințările hoardelor Ruse devenind din ce în ce mai accentuate, iar părăsirea frontului împreună cu armele constituind un pericol de crime și distrugere a localităților prin care treceau, Marele Cartier General Român hotărăște dezarmarea lor de către trupele noastre, și dirijarea pe anumite direcțiuni impuse în spre valea Siretului, unde să ajungă fără arme. Intregul lor armament trebuie depus în anumite centre hotărâte de Comandamentul Rus, iar acei ce nu se vor supune acestei dispozițiuni, să fie opriți de a înainta până ce vor depune armele în mâna trupelor Române, pe locurile unde se vor găsi.

Pentru completarea directivelor de urmat, în ziua de 6 Decembrie sunt chemat la reședința Corpului 4 Armată în Onești unde mi se pune în vedere că Grupul Taslău intră sub ordinele aceluia Comandament, și mi se dă apoi instrucțiuni verbale referitoare la procedeul de urmat în dezarmarea și evacuarea Trupelor Ruse din Țară.

În ziua de 7 Decembrie, revenind la Postul meu de Comandă, iau măsura de a împinge mai la Nord cantonamentele trupelor din Grupul Taslău, dintre care în prima linie, a fost trimiterea unui escadron din Regimentul 9 Călărași în localitatea Gura Leontinești, dislocare ce trebuia să aibă loc în ziua de 9 Decembrie, sprijinită la nevoie de Batalionul din Tețcani.

În ziua de 9 Decembrie Regimentul 4 Vânător, este înlocuit cu 8 Vânători.

Tot în ziua de 9 Decembrie, primesc ordinul Marelui Cartier General Nr. 4031, cu următorul conținut:

„Marele cartier General primește zilnic rapoarte dela autoritățile civile și militare, din care se constată că ordinea și siguranța Statului sunt turburate, mersul serviciilor publice numai este cu puțință, iar viața și avutul cetățenilor au devenit nesigure din următoarele cauze:

„Indivizi izolați și organizați în bande, se dedau pe față la furturi, jafuri și chiar crime, terorizând populația prin arme, grenade și tot felul de violențe. Or de câte ori autoritățile noastre au intervenit pentru a pune ordine, actul a fost considerat de acești rău făcători ca o provocațiune.

„Detașamente sau unități, se instalează cu sila în cantonamente ce nu le sunt indicate, refuză să părăsească locuințele când alte unități sunt chemate de nevoile operative să le înlocuiască, și răpesc cu sila ultimele mijloace de trai populației sărace

„Bande, detașamente și unități, ocupă fără autorizare trenurile, iar prin violențe și amenințări cu armele, silesc funcționarii căilor ferate să pună trenurile în mișcare, în contra orarilor stabilite de autoritățile în drept.

„Văzând această stare de lucruri, de o potrivă păgubitoare armatei și poporului Român ca și armatei Ruse, Comandamentul armatei Române face apel la toate elementele conștiente ale armatei Ruse să împiedece și să pedepsească după cum merită

din proprie inițiativă, pe acei cari ascunzându-se sub haina militară, s'au transformat în bande de ucigași și jefuitori.

„Comandamentul Român, este sigur că adevărații ostași cărora li s'au dat arme pentru a apăra țara și dreptatea, nu sunt în stare să le îndrepte în contra femeilor și bătrânilor rămași prin sate, în scopul de a îi omorî pentru a îi jefui de bunul pe care'l au agonisit cu atâta trudă.

„Ostașii conștienți, trebuie să înțeleagă că trenurile puse în mișcare fără știrea autorităților în drept, pot pe de o parte provoca nenorociri, care pun în primejdie mii de vieți omenești, iar pe de altă parte, acest mod de a proceda va întrerupe merusul regulat al Căilor ferate. Consecința acestui procedeu nu va întârzia să-și facă efectul, fiindcă transportul aprovizionărilor de hrană cu siguranță va înceta și, din această cauză sute de mii de ostași credincioși datoriei, vor suferi foamea și nu se vor putea transporta în Patrie de cât pe jos.

„Astfel fiind, și în scopul de a pune pe de o parte capăt dezordinelor semnalate mai sus, iar pe de alta, pentru a asigura regulata funcționare a serviciilor publice, atât în interesul Armatei și populațiunii Române, cât și a armatei Ruse, se iau următoarele măsuri:

„Pe viitor, toate transporturile pe căile ferate Române se organizează și se execută, numai după ordinele Marelui Cartier General Român.

„Or ce individ, detașament sau unitate cari vor ocupa cu forța trenurile, sau vor sili funcționarii căilor ferate prin violențe sau amenințări să schimbe destinațiunea trenurilor sau orariul stabilit, vor fi reprimăți pe loc și readuși la ordine prin arme.

„Este oprită trecerea trupelor Ruse prin Iași, precum și staționarea lor în zona Cristești—Mogoșești—Voinești.

„Sunt interzise atrupamentele în apropierea stațiilor căilor ferate în general, și în special între Ungheni și Iași.

„Toate somațiunile ce vor face Jandarmii sau trupele însărcinate cu menținerea ordinei în teritoriul Român, vor fi executate fără discuțiune sau întârziere, de către indivizii sau soldații izolați precum și de către detașamentele și unitățile atât Ruse cât și Române.

„Respectarea dispozițiunilor arătate mai sus, va fi impusă

prin forța armată, iar nerespectarea va fi reprimată pe loc și imediat după legile Țării Române“.

În vederea executării acestor dispozițiuni, Armata 2-a cu ordinul Nr. 4031, împarte zona teritoriului său în 4 sub zone afectându-le Corpurilor 1 și 4 Armată, Garnizoanei Bacău (Centrului de Instrucție) și Etapelor Armatei a 2-a, dând drept misiune următoarele instrucțiuni :

„Comandamentul Rus, nu-și mai poate exercita autoritatea, din care cauză unitățile și Coloanele Ruse au început a se mișca din proprie inițiativă, toate cu tendința de a trece în Rusia.

„Pentru a feri cât mai mult populațiunea, Marele Cartier General va căuta să transporte trupele ruse cu trenul, cum însă randamentul căilor noastre ferate este foarte redus, majoritatea unităților se vor transporta pe jos.

„Asigurarea ordinii și siguranței în fie care sub-zonă, se va face prin detașamente așezate în gările principale și, în special la nodurile importante de cale ferată, după chibzuința Comandamentelor de sub-zone.

„Asigurarea ordinii la sate, paza vieții și avutului locuitorilor se va face prin organizarea de coloane volante sau detașamente, așezate în centrele importante și în lungul liniilor de Comunicație spre Prut, în care scop, se afectează următoarele comunicațiuni :

a) La Nord, comunicația Tețcani — Buhuși — Galbeni — Drăgești — Băcești sau Tețcani — Luncani — Buda — Itești, pe șosea apoi la Galbeni.

b) La Sud, comunicația Găiceana — Puești — Micești — Vaslui.

„Detașamente și posturi instalate în anumite puncte, vor dirija coloanele Ruse, pe direcțiunile sus menționate.

„Unitățile Ruse fiind dezorganizate, lipsite de comandă și de munițiuni, pot fi aduse la ordine și supunere, cu forțe reduse așa că în majoritatea cazurilor, va fi nevoie mai mult de energie de cât de forță.

„Este necesar a se întări cu 8—10 oameni, toate posturile de jandarmi din localitățile de pe zonele Tețcani (Divizia 2-a Rusă) și Sascut (Corpul 36 Armată Rus).

„Trupele noastre, nu se vor amesteca în certurile cari au loc din motive politice între unitățile Ruse. — Inșă îndată ce

populațiunea și avutul Țărei noastre sunt amenințate, trupele noastre vor interveni și pedepsi pe vinovați după legile Române.

„Uciagașii izolați sau organizați în bande, prinși asupra faptului, vor fi executați pe loc.

„Pentru a se evita jafurile și omorurile, posturile de detașamente își vor comunica reciproc prin telefon, telegraf sau alt mijloc, drumurile pe care se vor scurge coloanele, forța lor, localitățile unde intenționează să staționeze. — Comandanților acestor coloane cât și trupei, li se va pune în vedere că vor fi pedepsiți în cazul că se vor deda la dezordine.

„In scopul de a evita pe cât posibil aglomerarea de trupe în marș, pe o aceeaș direcțiune, este bine ca coloanele să se scurgă în mici eșaloane la mari distanțe unele de altele, pe direcțiile indicate.

„Pentru a se asigura executarea în regulă a transporturilor, s'a luat măsura de a se întârzia plecarea spre Țară a soldaților armați și a unităților constituite, fără o aprobare specială.

„Prin urmare, înainte de a pleca, trupele Ruse vor depune toate armele și materialele de războiu, fie la unitățile Ruse care rămân pe loc, fie la unitățile Române.

„In acest scop, ori de câte ori va fi cazul, se va raporta Armatei a 2-a, care la rândul ei, va cere relațiuni Marelui Cartier General, dacă unitatea trebuie sau nu să fie dezarmată, și unde să depue armele“.

Corpul 4 Armată sub ordinele căruia ne aflam, cu ordinul Nr. 6891, împarte sub zona sa în 4 sectoare, pe care le afectează Diviziilor 1-a, 6-a și 15-a și Grupului Taslău, cărui grup îi mai dă ordin ca grosul fortelor sale, să cantoneze în regiunea localităților Valea Rea — Sânduleni. — Un batalion la Tețcani din care să se detașeze 2 plotoane la Băsești, o secție pentru a interzice drumul către localitatea Sârbi. O gardă la podul de fier de pe Taslău și o secție pentru interzicerea accesului peste cele 2 poduri de lemn ce duc spre Valea Rea. — Un escadron pe jos la Gura Leontinești. — Întărirea posturilor de jandarmi din Ardeoani — Măgirești — Lucăcești — Moinesti — Podurile — Bucșești.

Comandanți de sectoare, au latitudinea întrebunțării mitralierelor și puștilor mitraliere, după cum vor crede mai nimerit,

Toate aceste măsuri, cu precizare de întrebuințarea focului, lăsa impresiunea unei apropiate stări de războiu între armata noastră și cea Rusă, față de care, prevederile ordinelor mai sus menționate le completez și cu alte dispozițiuni, pe care cu ordinul Nr. 439 le aduc la cunoștința trupelor din Grupul Taslău; ele erau următoarele :

„Un batalion din Regimentul 8 Vânători, să ocupe un cantonament în localitatea Berești, cu o companie în Enăchești.

„O coloană volantă compusă din 2 escadroane călări și o secție de mitraliere, va parcurge în fie care zi itinerariul : Verșești — Berești — Gura Cernului — Bucșești — Gura Leonținești — Ardeoani — Tețcani.

„Divizionul de Artilerie din localitatea Valea Rea, va interzice trecerea coloanelor Ruse din spre Berzunțu în valea Taslăului spre Onești, dirigindu-le spre Sănduleni, iar de aci Regimentul 7 Călărași le va îndrepta spre Tețcani, șoseaua Sănduleni — Bacău fiind interzisă accesului trupelor Ruse“.

Din conținutul tuturor acestor măsuri, rezultă că :

1. Trupele Ruse ce părăsesc frontul fără aprobare, nu trebuie să aibă asupra lor arme, de care în mișcarea lor, aveau mijlocul de a săvârși jafuri și crime asupra populațiunii și chiar de a ataca trupele noastre.

2. Scurgerea și transportul trupelor Ruse cari plecau de pe front cu aprobare, neputându-se face pe calea ferată, li se indica anumite direcții, păzite de trupele noastre, evitându-se astfel trecerea lor prin orașe.

3. In contra acelorora cari nu se vor supune la dezarmare și la respectarea direcțiunilor de mișcare impuse, să fie obligați la aceasta făcându-se uz de arme, iar acei ce vor fi surprinși asupra faptelor de crime și de jafuri, să fie executați pe loc“.

După cum am mai arătat, trupele Ruse nemai recunoscând autoritatea Comandamentului Rus ce se găsea la Marele Cartier General Român, nu mai respecta nici o dispozițiune a acestuia, așa că plecarea de pe front, se făcea după ordinele ce li se da de Comandamentul Armatei a 4-a ce se găsea în garnizoana Roman, care se exercita de către un anumit „*Condoruschin*“ cu gradul de *Praporscic*, (Ajutor de Sublocotenent) ales de Sovietul armatei ca Comandant.

Cum însă Marele Cartier Român, nu recunoștea autoritatea

acestui, și cum de către trupele Ruse care părăsea frontul cu învoirea acestui Comandant, nu se respecta direcțiunile de scurgere ce se hotărâse de Comandamentul Român, a dat naștere la numeroase incidente, în rezolvarea cărora a trebuit să facem uz nu numai de armele de foc, dar chiar și de tun.

Necesitatea de aducere la îndeplinire a acestor dispozițiuni, a impus ca Trupele Grupului Taslău să fie împinse și mai în spre Nord, interzicând astfel șoselele ce duc din Valea Taslăului în Valea Siretului, afară de localitățile Nadișa-Enăchești și Scorțeni ocupate aproximativ de 2 Regimente de Infanterie și mai multe formațiuni de etape Ruse ce erau oprite de a scobori în Valea Siretului de trupele Centrului de Instrucție al Armatei a 2-a din Bacău.

În noua sa situațiune de cantonare, trupele Grupului Taslău se găseau în mijlocul cantonamentelor ocupate de trupele Ruse, complet Bolcevitate și într'o continuă agitațiune pe chestiuni politice, din care cauză deseori se încăreau între ele. Ziua și mai cu deosebire în timpul nopței, focurile de arme și de mitraliere, se trăgeau aproape fără întrerupere, cu intensitatea unor adevărate operațiuni de războiu.

Mirajul la acea mai mare parte a acestor răzvrățiți, era de a ajunge la Bacău unde sperau a se urca în trenuri, iar o altă parte, era atrasă către depozitul de spirt din Tețcani, care dacă a fost salvat, aceasta se datorează numai devotamentului fără de seamăn al unităților din Grupul Taslău însărcinate cu paza lui, care au respins cu focuri în or ce încercare de conrupere, cu sume destul de însemnate în bani.

IV.

Sectorul afectat Grupului Taslău, a fost împărțit în 2 subsectoare :

Sub sectorul 1-ii, cu Postul de Comandă la Tețcani, compus din localitățile Bârșești — Solonț — Lucăcești - Moinești — Podurile — Bucșești și Verșești de Jos, ocupate de Regimentele 8 Vânători, 9 Călărași, Divizionul de Artilerie de Munte de 75 mm., Divizionul de Cavalerie călare și un Batalion din Regimentul 24 Infanterie.

Subsectorul 2, cu Postul de Comandă la Sănduleni, coprin-

dea localitățile Nasoești — Răchitișul — Sănduleni — Enăchești — Nadișa — Scorțeni și Luncani, ocupate numai în parte de Regimentul 7 Călărași și Divizionul de artilerie de munte de 63 mm., în unele din ele fiind și trupe Ruse.

Postul de Comandă al Grupului Taslău, la Costinești.

Puncte de o deosebită importanță și care trebuiau cu orice preț sustrate dela devastări erau : Rafinăria de petrol dela Moinești — Minele de cărbuni din Solonț și Fabrica de spirt din Tețcani. Pentru paza acestor puncte, se trimite câte 2 companii de fiecare localitate, tot din Grupul Taslău.

Liniile telefonice erau tăiate de Ruși, în scopul de a nu se putea interveni de trupele noastre la timp, în localitățile în care se dedau la jafuri. Pentru a împiedeca distrugerea acestei legături, se formează patrule călări cari să supravegheze ziua și noaptea liniile telefonice din sectorul Grupului.

Astfel instalați în mijlocul trupelor Ruse, trupele Grupului Taslău au putut veni în ajutorul populației noastre, și dacă uneori o siguranță complectă nu a avut loc, aceasta a fost din cauza slabelor efective de care dispuneam, fărâmițate și ele prin diverse puncte și localități ce s'au arătat mai sus.

Prin urmare, numai cu aceste forțe — pe care Comandantul Corpului 4 Armată de pe locul liniștit și mult îndepărtat pe care se găsea, le considera suficiente — nu era posibil a impune ascultare totală la numeroasele zeci de mii de oameni răsvrățiți cari deși în destrăbălare, erau însă armați cu munițiuni abundente asupra lor — dovadă erau focurile continui de care făceau uz zi și noapte, iar la apariția în fața lor a unor unități mai slabe — Grupe — luau imediat formațiune de luptă, și deschideau focul.

Dacă s'au produs unele jafuri și crime și după instalarea noastră între trupele Ruse, cauza a fost că nu s'a putut reprima pe loc criminalii cari săvârșeau asemenea fapte, noaptea profitând de întuneric, iar ziua de înghesuiala puzderiei bolșevice care ascundeau pe vinovați, așa că slabele noastre forțe, nu puteau proceda la arestarea unor trupe numeroase armate, predispușe în orice moment a veni în ajutorul tovarășilor lor, fie pe față, fie ascunzându-se mișelește prin case și după garduri, de unde trăgeau focuri.

Dacă cu toate acestea, trupele Grupului Taslău au dezarmat aceste zeci de mii de oameni, aceasta s'a realizat grația măsurii

de prevedere luată, de a se cunoaște din timp punctul de plecare și direcția urmată de coloanele ce se mișcau pe șosele, a căror înaintare era barată, anunțându-le la 4—5 Km. că dacă nu vor depune armele înaintarea lor va fi oprită, cea ce de fapt având loc prin deschiderea focului, unele unități depuneau armele pe loc, iar altele se risipeau fugind peste câmpuri aruncând și armele ce aveau asupra lor. Toate tunurile și chesoanele cu muniții, la somațiunile făcute au fost lăsate pe loc, luându-și cu ei numai caii, fapt ce le era permis a face, cari cai din cauza lipsei de hrană, erau în așa stare de mizerie fiziologică, că de abea se mai țineau pe picioare, iar cea mai mare parte din ei își dau sfârșitul pe marginea șoselelor.

În ziua de 10 Decembrie, un escadron descălecat din Regimentul 9 Călărași sub comanda Maiorului Veleanu, pleacă din Sănduleni pentru a se instala în cantonament în satul Gura Leontinești, pe care găsim-l ocupat de trupe Ruse, rămâne pe timpul nopții la Ardeoani, urmând ca a 2-a zi dimineța, să ceară Comandantului acelor trupe, a îi pune la dispoziție câteva locuințe în care să se instaleze Escadronul. În Gura Leontinești, se afla Regimentul 8 Infanterie Rus cu un efectiv de aproximativ 2000 oameni, peste 30 mitraliere și numeroase granate, iar starea de spirit a acestora era din cele mai revoluționare. Comanda Regimentului o avea un oarecare Bucicov, fost Praporscic tot în acel regiment.

A 2-a zi la ora 13, după mai multe discuțiuni infructuoase, Escadronul intră în Gura Leontinești, unde ocupă 5—6 case la ieșirea de Nord a satului.

În noaptea de 11—12 Decembrie, între orele 23—24, apare în mod violent în camera ocupată de Maiorul Veleanu, un grup de vreo 10 soldați Ruși, parte din ei fiind într'o completă stare de ebrietate, cerându-i explicațiuni asupra prezenței Escadronului în cantonamentul ocupat de ei, și îi spune să plece imediat din Gura Leontinești, menținerea ordinii fiind în seama lor.

După o discuțiune de vreo 20 minute, se revine asupra acestei hotărâri, obligând rămânerea escadronului pe loc, iar pe Maiorul Veleanu îl forțează a sta închis în camera în care se găsea, așezând chiar la ieșirea din cameră o mitralieră, iar pe liziera satului cu fața spre Ardeoani, instalează o companie răspândită în trăgători, cu intențiunea probabilă, de a întâmpina

trupele noastre cari ar fi fost trimise în ajutorul Escadronului sequestrat.

În timpul convorbirilor, apare în camera Maiorului Veleanu 2 surori de caritate Ruse, ce sosiseră în sat pela ora 20 cu numeroase jurnale pe cari le distribuiseră soldaților, și al căror conținut provocase o mare agitațiune.

După intrarea acelor surori de caritate, Grupul de soldați devine din ce în ce mai agresivi prin vociferări, gesturi amenințătoare și chiar înbrânceli asupra Maiorului Veleanu, care păstrându-și liniștea, se evită urmările nenorocite ce ar fi putut avea loc.

Pe la ora unu noaptea, Rușii și surorile de caritate părăsesc locuința Maiorului Veleanu, tot în aceeași stare de agitațiune, și eșind afară, vociferările între ei devin asurzitoare și se termină prin lovituri ce-și aplică unul la altul, după care apoi se risipesc în fuga mare prin toate părțile.

Vre-o doi din acești soldați, se furizează din nou în camera Maiorului Veleanu, și cum erau Moldoveni din Basarabia, îi comunică că în jurnalele aduse de cele 2 surori de caritate, se scria că trupele Române vor dezarma și măcelări pe Ruși, acesta fiind scopul pentru care trupele noastre se instalează în mijlocul cantonamentelor Ruse, așa că intrarea în cantonament a escadronului nostru în Gura Leontinești, produsese alarmarea întregului regiment Rus din acea localitate.

Pe la ora 2 (noaptea) Maiorul Veleanu, profită de un moment când se găsea singur în cameră, și telefonează Grupului Taslău situațiunea critică în care se găsea, adăogând că pentru a nu se da loc la vărsare de sânge, este de părere a nu i se trimită deocamdată ajutoare, sperând că se vor liniști.

Totuși neputându-l lăsa izolat împreună cu trupa ce comanda, la discrețiunea acestor destrăbalați, dau ordin a merge în ajutorul său o companie infanterie și un escadron descălecat sub comanda Maiorului Ropală din Regimentul 8 Vânători, cu recomandățiunea de a aplana acest incident de se va putea, mai întâi pe cale pacinică, dândui instrucțiuni ca trupa ce comanda să o oprească în Ardeoani, iar singur să meargă a se explica în Gura Leontinești cu individul „Bucicov“ Comandantul de regiment Bo șevizat.

La ora 4 detașamentul sus arătat intră în Ardeoani, și la

ora 4,30' Maiorul Ropală ia contact cu Bucicov ; după îndelungate discuțiuni, obține retragerea companiei Ruse ce era în trăgători, iar în ceace privește menținerea ordinii în sat, se obligă a fi păstrată de trupele Ruse, așa că Escadronul Maiorului Veleanu se retrage în Ardeoani.

Comandamentul Corpului 4 Armată, nu aprobă însă această soluțiune și dă ordin a le impune cu orice preț voința noastră, fapt pentru care hotărâsc ca 5 escadroane descălecate întărite cu 6 piese de mitraliere să meargă la Gura Leontinești, unde dacă Rușii vor refuza cantonarea trupelor noastre, să se procedeze la atacul satului.

În ziua de 12 Decembrie la ora 10, cele 5 escadroane intră în Ardeoani, de unde apoi se răspândește în trăgători 2 escadroane cu 4 piese de mitraliere, care în înaintarea lor către Gura Leontinești, văd la 5—600 m. o aceeași linie de trăgători Ruși în picioare, ce revenise din nou pe linia satului, și căreia i se pune în vedere că dacă în 15 minute nu se vor retrage va fi atacată cu focuri. Înaintea împlinirii acestei date fixe, trăgătorii Ruși se retrag în sat, iar în întâmpinarea Maiorului Ropală, vine un alt Rus „Durlov“ care-și dă calitatea de ajutor al lui Bucicov, și spune că convine a se cantona și trupă Română, însă separată pe liziera de Nord a satului, unde se lasă numai 2 escadroane cu 4 mitraliere.

Regimentul 6 Infanterie Rus, ce se găsea cantonat în localitatea Nadișa, aflând — probabil în dimineața de 12 Decembrie incidentele ce avuseseră loc între trupele noastre și cele Ruse, din Gura Leontinești, sunt anunțat pela ora 14 de postul din Nadișa, că s'a distribuit de fiecare soldat Rus câte 100 cartușe, după cum spuneau ei — în vederea războiului în contra armatei Române. Tot în aceeași zi, acel regiment luase măsuri de apărare în cantonament, instalând posturi puternice la toate ieșirile din sat. În special mai puternic era, postul dela ieșirea care debușa în șoseaua spre Tețcani,

În dimineața de 13 Decembrie, trecând călare spre Tețcani, întâlnesc ca santinelă în acest post, un soldat de origine Basarabean, care îmi ese în întâmpinare și mă întrebă „de ce voim să îi omorâm“. Văzând că este Român, mă opresc și intru în vorbă cu el, iar spre lămurire, îi spun că noi ne apărăm în contra crimelor și jafurilor pe care le săvârșesc ei în contra popu-

lașiunei noastre, lămurile de care nu rămâne convins; la despărțire îmi spune, că ne vor da afară din satele în care am intrat peste trupele Ruse și că dacă nu ne vom supune, vor porni războiul contra noastră.

V.

Invrăjbire mare exista și între trupele de origină Ucrainiană cu cele de origină Rusă, la începutul revoluției cele Ucrainiene, manifestând mai mult spirit de ordine și nici nu se raliau la toate miscările revoluționare, refuzând chiar a părăsi frontul în modul destrăbălat, pe care-l adoptaseră toate trupele Rusești de pe toată întinderea frontului.

Această atitudine în câțva corectă, face să nască ideea la Comandamentul Francez dela Marele Cartier General Român, asupra posibilității de a se forma unități Ucrainiene, în care scop pornește o propagandă de Ucrainizare a unităților Rusești, pe care să le convingă de a nu mai părăsi frontul.

De fapt însă, nici Ucrainenii nu mai acceptau ideea continuării războiului, așa că propaganda începută s'a terminat după vre-o 3 săptămâni, cu un rezultat negativ care a costat sume de bani însemnate pe Francezi.

Totuși, Comandamentul Francez nu renunță la această idee și procedează mai târziu, la organizarea unei Brigade de infanterie care să fie formată din voluntari Ruși, prin îngrijirea chiar a ofițerilor Francezi ce se găseau la noi în Țară, în care scop de Marele Cartier General Român, li se destină regiunea localităților Schinteea (25 km. Sud Iași). Cum era de așteptat nici această repetată încercare, nu are nici un rezultat mulțumitor.

Această invrăjbire între Ruși și Ucrainieni se accentuează din ce în ce mai mult; asemenea manifestațiuni îmi sunt aduse la cunoștință în ziua de 13 Decembrie de către Comandantul Batalionului din Moinești, care raportează că în acea zi i s'a prezentat Pod-Porucicul Vasile Simionov din Regimentul 188 Infanterie Ucrainian, făcându-i cunoscut următoarele:

„Corpul 24 Rus care se găsește pe poziție la dreapta trupelor Române, vrea să părăsească poziția, pe motivul că Ucrainenii, Cazacii și Românii sunt în contra trupelor Ruse,

„Generalul Nekrasov Comandantul Corpului 24, le-a spus

că dacă vor părăsi frontul, nu va mai da hrană la oameni și furaje la cai.

„Cu toate aceste amenințări, Corpul 24 în mici unități, au început să părăsească frontul, iar ca măsură de apărare, au instalat tunurile și mitralierele din Comănești, în pozițiuni de a trage în spre Dărmănești și Târgul Ocna.

„Batalionul de Ucrainieni neavând niciun ordin superior, întreabă Comandamentul Român ce să facă, de oarece ei nu vor să fie cu Rușii cari sunt pentru Troțchi și Lenin, și roagă să fie ajutați ca să se constituiască în Regimente și să lupte alături cu Românii“.

Tot în aceeași zi pela ora 18, numitul Pod-Porucic împreună cu Comisarul Ucrainian, vine din nou la Comandantul Batalionului din Moinești, pentru a li se da rezultatul cererei ce făcuseră.

Toate acestea, le raportez Corpului 4 Armată, dela care în ziua de 14 Decembrie, primesc ordin de a constitui unități Ucrainiene, însă numai din acei cari își vor lua angajamentul de a rămâne pe front. Comunicându-le acest rezultat, și în urma consfătuirei ce o au între ei, îmi răspunde că pentru a-și reconstitui unitățile, cer să fie duși în spatele frontului între Siret și Prut. Această condițiune lăsând să se întrevadă că nici aceștia nu mai aveam intențiunea de a rămâne pe pozițiuni, nu mai aprobă nici plecarea lor de pe front, decât în aceleași condițiuni impuse pentru toate trupele Ruse.

Unitatea Rusă care predă de bună voie armele, a fost Reg. 50 infanterie, comandat de Colonelul Rahunin ce aparținea Corpului 30 Armată. Acest regiment părăsind frontul, trece peste munții Berzunțului și scoboară în localitatea Berești în Valea Taslăului, unde punându-li-se în vedere a depune armele, Comandantul regimentului cere un răgaz de 2 ore, în care timp adună ofițerii și trupa cărora le pune în vedere condițiunile ce li se impune pentru a putea să meargă mai departe. După consfătuirea ce a avut loc între ei, mi se raportează că primesc condițiunea de a depune armele, operațiune care a avut loc a 2-a zi dimineața, când se predă armele de toți ofițerii și de cei 1400 luptători ce îi aparțineau, cu manifestațiuni dureroase, care fac să curgă lacrimi abundente atât din ochii celor ce le predau cât și din a celora ce le primeau.

Față de atitudinea corectă a acestui regiment, rămas neatins de plaga Bolșevismului, primesc ordin special de a fi dirijat în spre gara Fântânelele (Nord Bacău) unde urma să fie înbarcat și transportat cu trenul în Rusia. Era o atențiune la care aveau tot dreptul, de a fi deosebiți de acei ce nu voiau a respecta măsurile de ordine luate, față de care și tratamentul lor nu putea fi decât de menajare.

În zona Grupului Taslău, unitatea cea mai îndărătnică și care a refuzat până în ultimul moment depunerea armelor, a fost Reg. 194 infanterie din Corpul 24 Armată. Acest Regiment cu un efectiv de aproximativ 2500 oameni și 30 mitraliere, părăsește frontul în dimineața de 13 Decembrie și intră în localitatea Comănești. În ziua de 14 Decembrie se pune în marș spre Moinești, unde este întâmpinat de Comandantul Batalionului din Grupul Taslău, care avea în acea localitate 2 companii și le pune în vedere ca să depună armele, somațiune de care nici nu vrea să asculte și continuă marșul înainte. În dreptul localității Gura Leontinești, unde aveam 2 escadroane descălecate (140 oameni) li se repetă aceeași somațiune, pe care de asemenea nu o iau în considerațiune și merg înainte, ajungând noaptea în localitatea Nadișa, unde după cum am arătat se găsea Regimentul 6 Infanterie Rus, complet armat și cu un acelaș efectiv ca și Regimentul 194. În ambele aceste regimente spiritele erau foarte agitate.

Din Nadișa, se hotărâsc ca a 2-a zi să continue marșul cu direcțiunea în spre șoseaua ce duce la Bacău, localitate în care se hotărâsc să intre la nevoie chiar cu forța, și apoi să forțeze înbarcarea în trenurile ce vor găsi în gară.

Ordinele ce aveam, interzicând riguros pătrunderea oricărei trupe Ruse în Bacău din Nadișa, trebuia cu orice mijloc ai îndrepta spre Nord dezarmați, sau să rămâe pe loc dacă nu depun armele.

Aceasta fiind soluțiunea, în noaptea de 14—15 Decembrie, le pun în vedere această hotărâre, atrăgându-li-se atențiunea că dacă nu se vor supune, vor fi atacați cu focuri de artileria noastră.

Reprezentanții acestor două regimente cari veniseră la postul meu de comandă, cu o atitudine din cele mai amenințătoare, că vor face și ei uz de foc, resping cu indignare hotărârea ce le

comunicasem și repetă că a 2-a zi 15 Decembrie, se vor pune în mișcare în direcția Bacău—Roman, pentru a elibera pe Tova-rășul Condorușchin și a aresta pe Generalul Necrasov, adăugând că din informațiunile sigure pe cari le au, greutățile pe cari noi le facem, provin din alianța României cu generalul Cornilof, cu care să pornească o acțiune în contra maximaliștilor.

Această situațiune destul de neplăcută, o raportează Corpului 4 Armată și Armatei a 2-a, împreună cu hotărârea de a face uz de foc, dela care autorități neprimind nici un răspuns, dau ordin Divizionului de artilerie de 75 mm. să plece imediat și să ocupe poziție între localitățile Răchitișul și Nadișa, unde să bareze drumul care duce spre Bacău.

În dimineața de 15 Decembrie, Divizionul de Artilerie se găsește instalat pe pozițiunea de pe care urma ași îndeplini însărcinarea, atrăgându-i atențiunea ca mai întâi să încadreze coloana Rusă cu lovituri lungi și scurte, și în cazul când nu se vor risipi, să tragă intens și cu violență în plin.

La ora 8 trupele Ruse părăsesc Nadișa, iar pela ora 10, o coloană compactă și pe un front de mai mult de 4 oameni, scoboară în vâlceaua dintre localitățile Răchitișul și Strugari, apărând astfel în fața bateriei ce se găsea în poziție la Est de Vâlcea. Bateria deschide focul cu 2 salve lungi și puțin lateral spre Est, care are de efect oprirea imediată a coloanei Ruse, iar după o așteptare de aproximativ 10 minute, reia mișcarea de înaintare. Bateria deschide din nou focul cu alte 2 salve, de astă dată scurte la aproximativ 2—300 metri în fața coloanei, foc care pune în panică întreaga coloană Rusă și care într'o dezordine și zgomot infernal, se risipesc înapoi, cea mai mare parte în spre Nadișa, iar o mică parte fug peste câmp spre Nord de Răchitișu, urmăriți de loviturile de șrapnel ale artileriei; cu toții aruncă armele care îi îngreuna în fuga lor disperată, lăsând pe câmp chiar și o parte din trăsurile ce îi urmau și care trăsurile rămase fără conducători, caii au tras în spre drumurile și satele ce le eșeau în cale.

Restul de fugari cari nu s'au înapoiat la Nadișa și cari se îndreptaseră spre Bacău, au fost prinși și arestați de trupele din acel sector.

Acest incident, produce o foarte mare agitațiune printre toate trupele Ruse, care ne amenința că ne vor ataca în timpul

noaptei și vor da foc la toate satele, ceea ce însă nu a avut loc ci din contră, această acțiune energică a avut ca rezultat ulterior supunerea lor la somațiunile ce li se făceau; după această operațiune, prevenirea trupelor Ruse s'a făcut prin instalarea în pozițiune a bateriilor de artilerie, în așa fel ca să fie văzute, cum a fost cazul cu Reg. 139 Infanterie, care plecând de pe front complet armat și ajungând la Moinești, este somat a depune armele. Deși avea un efectiv de peste 2000 oameni, nu mai înaintează și se înapoiază pe front.

Este cunoscut că în prima parte a revoluțiunii Ruse, sub guvernul Kerenski, s'au constituit batalioane compuse din femei, care să producă o reacțiune printre trupele Ruse, în scopul de a le face să-și menție aptitudinile de luptători, Kerenski fiind în contra încheerii păcii separate și deci continuarea războiului pentru învingerea dușmanului.

Asemenea femei militare, au fost trimise și printre trupele Ruse de pe frontul nostru, încadrându-le în unități ca luptători.

Kerenski fiind înlocuit prin Guvernul Lenin cu idei opuse, printre care încheerea păcii fără nici o întârziere, era punctul cel mai simpatic al întregii armate Ruse, situația unităților de emei este amenințată cu distrugerea de către trupele revoluționare, din care cauză ele părăsesc frontul și se refugiază pe la marile Comandamente Române o parte, iar pe altă parte se răspândesc prin orașele noastre.

Din acelea ce se refugiaseră la Comandamentul Corpului 4 Armată, două sunt repartizate Grupului Taslău, unde sosesc în ziua de 4 Decembrie, echipate în haine militare însă fără arme, cu recomandățiunea de a fi hrânite și apărate în contra unor eventualele încercări de agresiune, din partea trupelor Ruse.

Numele lor era: una Evghenie și alta Vladimir: ambele erau rânite cu ocaziunea luptelor pe frontul Austro-German; Vladimir era de naționalitate Germană din orașul Riga - Letonia, iar Evghenie din regunea Donului.

Ambele au fost repartizate Reg. 7 Călărași, care le-a pus în afară de orice contact cu trupa, acordându-le un tratament deosebit, pe care de altfel educația lor relativ îngrijită, o merita (mai ales a lui Vladimir).

După disolvarea Grupurilor Taslău și Tarcău, aceste femei au urmat Brigada 2-a Călărași, în Basarabia, iar la demobiiizarea

armatei, după încheierea păcei dela București, printr'o colectă făcută dela ofițerii din Brigadă, li s'a procurat suma de bani necesară pentru a se îmbrăca femeeste și a se putea hrăni pe timp de 10 zile cât aveau a sta în Iași, de unde apoi să se îndrepte către Patriile lor.

In ziua de 16 Decembrie Corpul 4 Armată, ne trimite câteva sute de foi volante, în care se făcea cunoscut trupelor Ruse, că armata Română nu urmărește distrugerea armatei Ruse prin foame, zvon care pătrunsese printre ei prin infiltrațiunea rău-voitorilor : aceste foi volante, urmau să fie distribuite în cantonamentele Rușilor, iar conținutul era următorul :

„Mai mulți mincinoși și răuvoitori pentru viteaza armată Rusă, au împrăștiat vorbe neadevărate.

„Trupele Române nu se amestecă în certurile politice Ruse.

„Hoții, jefuitorii, ucigașii și toți acei cari vor atinge avutul și viața locuitorilor Români, vor fi imediat pedepsiți după legile Române.

„Toate bandele armate, vor fi dezarmate și trimise la unitățile lor.

„Nimeni nu poate să străbată Țara Românească cu armele dacă nu au aprobarea Comandantului frontului.

„Este o minciună că coloanele de aprovizionare, sunt oprite a circula. Sunt libere a merge la depozite pentru a lua hrana necesară celor de pe front. Sunt libere orice formațiuni sanitare care evacuează bolnavii sau răniții.

„Trupele Române au ordin să dea celor Ruse, cele necesare pentru bunul trai pe front.

„In general măsurile luate de noi, sunt pentru a asigura viața și avutul locuitorilor noștri ; a garanta siguranța Statului și ordinea pe Căile Ferate, cari sunt necesare și pentru aliații noștri Ruși și pentru bravii soldați ai armatei Ruse, pe care îi rugăm a nu da crezare la agenții mincinoși“.

Politețea și laudele de care se făcea uz în această încunoștințare față de Ruși, nefiind potrivită cu tratamentul opus cu care erau obicinuiți, — cum era de prevăzut — nu are nici un efect, ci din contră, din informațiunile ce am căpătat, rugămintea ce li se făcea, este interpretată ca o manifestațiune de frică din partea autorităților noastre militare.

Starea de destrăbălare în care se găseau trupele Ruse, pu-
tând a avea influențe dăunătoare și asupra unora din incorigibi-
lii armatei noastre, în special a dezertorilor — din fericire destul
de reduși, în această parte a campaniei — Marele Cartier General
Român găsește necesar a lua măsuri cu care să se împiedice
progresarea unor asemenea influențe, în care scop cu ordinul
Nr. 5700 din 13 Decembrie dă următoarele dispozițiuni :

„In ultimul timp, soldații Ruși influențați de propaganda
maximalistă, izolați sau în grupe, cutreeră satele și orașele de-
dându-se la furturi, jafuri și chiar crime terorizând populația.

„Aceștia, s'au raliat și câțiva dezertori din armata noas-
tră cari lepădând haina soldatului Român, au îmbrăcat uniforma
Rusă pentru a se sustrage urmărilor.

„In scopul de a preveni orice influență dăunătoare, se dis-
pune următoarele :

„Se vor împiedica orice relațiuni între soldații Români și
Ruși.

„Se va avea o deosebită atențiune, mai ales asupra solda-
ților noștri dela coloane și formațiuni de etape, cari scapă mai
lesne supravegherei șefilor.

„Comandanții de toate treptele erarhice, vor lămuri trupeii
prin cuvântări zilnice și manifeste periodice, cum inamicul pier-
zând nădejdea în izbânda prin arme, a căutat să nască vrajba
în întreaga Rusie pentru a o face să nu mai lupte.

„Vor pune în evidență urmările triste a unei stări de lu-
cruri care primejduiește averea și viața fiecărui cetățean Român,
precum și însăși ființa întregii Țări“.

Dacă în adevăr, la eliminarea pătrunderii ideilor bolșevice
în rândurile armatei noastre, au contribuit și măsurile luate de
Comandamentele erarhice, rămâne însă bine constatat că mai
presus de aceste măsuri, aceasta se datorează simțului Patriotic
al Poporului nostru, dragostea lui de Țară cari întrupează pă-
mântul pe care s'a născut și care înțelege să fie numai al lui
iar nu al tuturor, a judecății lui sănătoase și a lipsei de încre-
dere în vorbe ademenitoare, pe care obicinuît nu le ia în consi-
derațiune și cu atât mai mult atunci, când îi se face promisiuni
pe care înțelepciunea sa le vede irealizabile.

Fără acest simț Patriotic, pătrunderea Bolșevismului, — cu
toate măsurile arătate mai sus, — ar fi putut avea loc, dat fiind

numeroasele trupe Ruse ce înconjurau din toate părțile pe cele Române și care prin multiplele nevoi de satisfăcut ca: paza frontului, localităților și a comunicațiilor, aprovizionării de tot felul, etc.... erau fărâmițate în unele părți până la cele mai mici unități, care făcea imposibil evitarea contactului lor cu trupele Ruse și deci a or cărei supravegheri.

Și ast-fel, de către acești soldați ai armatei Române pe care Rușii au considerat-o ca protejată lor încă de la începutul apariției lor pe teritoriul nostru, se aduce la respectul ordinii și siguranței Țărei, imensele mase de trupe Rusești ce se scurgeau neîncetat zi și noapte, pe direcțiunile obligate de a se mișca, mișcare în care nu se păstra nici o ordine, fiind amestecați oameni, cai și trăsurile de tot felul, dându-le aspectul unor hoarde de invaziune sălbatecă.

De plâns, era starea nenorocitelor animale, care de abea se mai puteau ține pe picioare din cauza debilității fizice, provocată din lipsă de hrană cauzată prin încetarea aprovizionărilor de furaje de către serviciile armatei Ruse, total dezorganizate și pe care Țara noastră nu le putea satisface, însăși animalele armatei și populațiunei noastre fiind în grea suferință de furaje.

Numai un simplu semn al unui soldat Român, ce se găsea în îndeplinirea unui serviciu de ordine pe o șosea, într'o localitate, gară, pod, etc., era suficient a fi adus la îndeplinire de către aceste mase, cărora le era cunoscute în caz de nesupunere, măsurile severe ce aveau de suferit.

Cum trupele Ruse ce se evacua de pe teritoriul nostru, în timpul transportului adunau vitele populațiunei ce se găseau pe câmp la iarbă. Marele Cartier cu Nr. 6762, ia măsura de a se lua din coloanele Ruse, or ce vită cornută și a se înapoia comunelor din care se va constata că au fost răpite.

În ziua de 17 Decembrie, sunt informat că Regimentul 193 Infanterie, cu un efectiv, de aproximativ 1800 oameni, complet armați, au intrat în cantonament în localitatea „Solonț”. În această localitate din trupele noastre găsindu-se numai o Companie de infanterie pentru paza minelor, era prea puțin pentru a se opune vre unei încercări de distrugere a trupelor Ruse. Pentru a'mi da seama de starea spiritelor existentă în dimineața de 18 Decembrie plec călare la Solonț, unde sosesc la ora 12, iar după o jumătate de oră, vin la mine pe sub ascuns 3 tineri ofițeri

Ruși cu îmbrăcăminte soldățească și într'o stare deplorabilă, rugându-mă a îi lua sub protecția trupelor noastre, nemai putând suporta tratamentul neomenesc la care sunt supuși de trupa regimentului. Le comunic că pot a le veni în ajutor numai dacă vor reuși a se strecura fără a fi văzuți de soldații Ruși și să vie în localitatea Sănduleni (Postul meu de Comandă) unde vor fi în siguranță, căci de ar fi fost puși sub protecția companiei din Solonț, s'ar fi dat naștere la agitațiuni provocate din amestecul nostru în chestiunile lor interne, ceea ce ne era interzis.

Tot de la acești ofițeri, aflu că trupa lor pentru un moment este liniștită având aprovizionamente de hrană, și că dorința lor este de a pleca cât mai în grabă împreună cu armele ce au asupra lor. Autoritățile administrative din comună, de asemenea mă informează că au aparența de a fi liniștiți.

După ce i-au unele măsuri referitoare la paza minelor, la ora 15 plec din Solonț și la ora 19 sosesc în Sănduleni.

De abea ajuns, primesc ordinul Nr. 7116 al Marelui Cartier General, în care se hotăra ca cele 3 Batalioane compuse numai din Ucranieni și care se găseau cantonate în localitatea Bucșești, să fie îndreptate spre Roman unde se vor reorganiza. Acestea, erau singurele unități Ruse, în care se puneau mari speranțe pentru restabilirea ordinii, la o parte din unitățile acestei Armate, crezându-se că bunele exemple date de aceste 3 batalioane, vor fi imitate și de alte unități.

VI.

Numărul considerabil de mare al coloanelor Ruse de diferite arme, care părăseau frontul și care străbăteau teritoriul sectorului Grupului Taslău, impunând anumite modificări în repartizarea unităților care să asigure ordinea în toate localitățile, cu ordinul Nr. 549, fac o nouă grupare a forțelor în cele 2 sectoare astfel :

Sectorul 1-ii — Postul de Comandă la Tețcani.

Trupe : Regimentul 8 Vânători, dă un Batalion la Tețcani și posturi de supraveghere la Nadișa și Scorțeni. Al doilea Batalion dă o companie pușcași și una de mitraliere la Bucșești, o companie pușcași la Solonț, și o alta la Moinești.

Regimentul 9 Călărași, 2 escadroane la Slobozia Luncani,

și alte 2, la Gura Leontinești. Posturi de observare la Lucăcești, Margirești și Podurile.

Regimentul 7 Călărași, 2 escadroane și 4 mitraliere la Tețcani. Două baterii de 75 mm. la Enăchești.

O companie din Regimentul 24 Infanterie cu o secție mitraliere, la Băsești.

Localitățile de supravegheat și care intrau în acest sector, erau: Moinești — Lucăcești — Solonț — Băsești — Slobozia Luncani — Cetatea — Strugari — Nadișa — Enăchești — Berești — Cernul și Podurile.

Sectorul 2 — Postul de Comandă la Sănduleni.

Trupe: 2 escadroane din Regimentul 7 Călărași, unul la Sănduleni, și altul în susținerea unei baterii la Turlui. Grupul de mitraliere al Regimentului 7 Călărași la Sănduleni.

Localități de supravegheat și cari intrau în acest sector erau: Prisaca — Sănduleni Valea Rea și Schitu Sava.

In rezerva Grupului Taslău, cu Postul de Comandă la Costinești, 2 Companii din Regimentul 24 Infanterie, o companie și 3 secții mitraliere la Berești, o altă companie la Enăchești.

Divizionul de Cavalerie călare, la Verșești de Jos.

Divizionul de Artilerie de 63 mm. cu o baterie la Verșești de Jos și alta la Prisaca.

În ziua de 21 Decembrie, Sectorul 1-iu Tețcani, cu Nr. 130 raportează că soldații Ruși din Gura Leontinești au început din nou furturile de furaje, de vite și de păsări și dărâmă gardurile pe care le pun pe foc. Toate aceste dezordini se produc atât ziua cât și noaptea, iar în timpul când parte din acești soldați se dedau la asemenea jafuri, o altă parte descarcă focuri de arme și de mitraliere, pentru a împiedeca ieșirea populației devastate din case. Orice reclamațiune a păgubașilor către autoritățile Ruse, rămâne fără nici un efect. Tot în acest raport, se mai adaogă că sovietul local continuă cu degradarea ofițerilor, după care apoi sunt trecuți în servicii umilitoare, interzicându-le a părăsi cantonamentele.

Aceiași stare de lucruri se petrecea și în comunele Ardeoani și Băhnășeni, iar în supravegherea menținerii ordinii în aceste localități, nu dispuneam de cât de 2 escadroane des-călcate aproximativ 130 oameni, — efective cu totul insuficiente pentru restabilirea ordinii,

Față de această situațiune, trimet din rezerva Grupului 2 companii la Gura Leontinești, o companie la Băhnășeni și 2 escadroane descălecate la Ardeoani, cu ordinul de a intensifica patrulările în acele localități, iar pe acei ce îi vor surprinde furând sau devastând, să îi aresteze și să îi înainteze la Postul de Comandă al Grupului.

Companiile trimise la Gura Leontinești în ziua de 22 Decembrie, pe la ora 12 se instalează în localul școlii, iar pe la ora 16 ele sunt înconjurate din toate părțile de către soldații Ruși din Regimentul 9 Infanterie cari fiind armați, interzic oamenilor din aceste companii a ieși din curtea școlii, iar la podul de la intrarea în sat, instalează o unitate cu 4 piese de mitraliere care să interzică intrarea în sat, a eventualelor ajutoare ce s'ar trimit de noi la cele 2 companii sechestrate de ei.

Agresiunea pronunțată de Ruși devenind destul de serioasă pentru unitățile noastre din Gura Leontinești, formez un detașament compus din 3 escadroane descălecate cu un grup de mitraliere și o baterie Artilerie, sub comanda Colonelului Rădulescu Th. care în dimineața de 23 Decembrie pornește către acea localitate și după ce instalează bateria de Artilerie la Est de Ardeoani, înaintează cu energie asupra unității de mitraliere de la pod care se retrage fără nici o soluțiune, după care apoi înaintează și intră în sat unde găsește școala despresurată, ca și cum până atunci nu s'ar fi petrecut nimic.

Procedându-se la arestarea soldaților Ruși care săvârșiseră furturile, se dă naștere la proteste din partea șefilor și în cele din urmă, se recurge la hotărârea de a se face cercetări de către o comisiune mixtă, compusă din ofițeri Români și delegați sovietici Ruși, cari să stabilească pe acei ce se vor găsi vinovați și cari să fie predați autorităților Române.

În ziua de 22 Decembrie, primesc ordinul Nr. 4310 al Armatei a 2-a, prin care se dispunea să tritem la toate unitățile și formațiunile Ruse ordinele Comandamentului Rus sub Nr. 1903, 1914 și 1921, în care se repeta hotărârea că trupele Ruse nu pot părăsi frontul fără aprobarea Generalului Cerbacef, Comandantul trupelor Ruse pe frontul Român.

Toate trupele care vor pleca fără un asemenea ordin, vor fi dezarmate.

Trupele dezarmate, nu sunt autorizate a trece în Basarabia și deci, vor trebui a se înapoia în zona armatei respective.

Armele vor fi păstrate în depozite și păzite de gărzi Ruse luate din trupele credincioase *).

Soldații Ruși de aceeași naționalitate, să fie întruniți în unități naționale de către Comandamentele Ruse.

Ordinul sub Nr. 1903 al Comandamentului Rus, coprindea următoarele :

Instigațiunile criminale care se fac în cursul ultimelor zile, cum că s'ar fi început demobilizarea generală și că trupele au dreptul să plece de pe front, cum și adunarea colosală a acestora ce vor să plece fără ordin în spatele frontului, mă obligă de acord cu Comisarii naționali, ca din nou să mă adresez întregului front.

1. Demobilizarea generală n'a fost decretată nici de Guvernul Ucrainian, nici de Guvernul Comisarilor Naționali și nici nu putea să aibă loc așa ceva, de oarece aceasta ar fi însemnat ca să predăm Țara fără apărare în mâinele inamicului.

Vedeți că inamicul nici până acum nu a răspuns, în care condițiuni ar face pacea cu noi. Noi am încheiat deocamdată un armistițiu temporar, cu condițiunea ca pe front să rămână aceleași forțe armate care-l ocupau în momentul încheerii armistițiului.

Dacă însă noi începem să plecăm de pe front pentru a trece în spate, atunci aceasta înseamnă că noi violăm convenția armistițiului, și deci faptul acesta va provoca pe inamic să întrerupă armistițiul și să continue războiul. Va fi prea târziu a mai vorbi de libertățile cucerite, când inamicul va avea posibilitatea să intre fără nici un obstacol în interiorul Țarei.

Amar celor ce se vor confia indulgenței inamicului. Tratativile de pace deja s'au început. Nimeni din noi nu vrea să mai continue războiul, dar până la încheerea acestui pact, nu este permis să părăsească frontul, căci în acest caz, nimeni nu va mai încheea pacea cu noi.

2. Pentru a se ușura în câțva aprovizionarea armatelor, am ordonat să se procedeze la concedierea contingentelor 1900,

---

*) Nu știu la care trupe Ruse credincioase se refera acest ordin, de oare ce în spatele Corpurilor 24 și 30 Rus unde se găsea Grupul Taslău, așa ceva nu există.

1901 și 1902 de pe fronturile de Sud-Vest și Român, fapt ce se va aduce la îndeplinire.

3. Demobilizarea trebuie să fie executată după un plan alcătuit în amănunțime. Dacă însă trupele încep să plece în mod samavolnic de pe front, atunci oamenii și caii vor muri pe drum de foame și de frig.

4. Trupele trebuie ca ele însăși să ia măsuri în contra retragerii în spate a maselor de fugari, cari cu trădătorii pradă transporturile și fură proviziunile ce sunt trimise pe front, lăsând astfel frontul lipsit de aceste proviziuni. Numai dacă trupele vor aștepta pe loc și în liniște decretarea demobilizării generale, dacă se încetează prădarea transporturilor, hojiile și furturile, numai atunci armata va putea fi aprovizionată cu toate cele necesare și în cele din urmă, soldații vor putea fi transportați la căminurile lor.

5. În sfârșit noi nu trebuie să uităm și aceea că ne găsim pe teritoriul unui Stat aliat, care ia toate măsurile pentru paza bunurilor sale în contra devastărilor. Ca urmare, părăsind frontul în mod samavolnic, noi putem pierde tot avutul nostru material. Cei care vor reuși să treacă în Basarabia fără ordinul șefilor, acolo vor fi arestați. Noi trebuie să încheem pacea, însă părăsind frontul, pierdem această pace și ne vindem Patria.

Scerbaceff

Ordinul Nr. 1914 al aceluiaș Comandament Rus coprindea următoarele :

Având în vedere schimbarea în situație, toate ordinele, anterioare relative la demobilizarea pe regiuni se anulează. Lăsarea la vatră a contingentelor vechi este de fapt începutul demobilizării care se va putea continua pe loc. Pentru aceasta, este nevoie de o complectă liniște a trupelor și răbdare în așteptarea rândului pentru transportul pe căile ferate.

România neavând rezerve de hrană, marșul pe jos va expune oamenii la foamete, pe când pe front în locurile unde ei actualmente se găsesc, li se va aduce tot ceea ce este necesar.

Toată armătura și munițiunile care vor rămâne în urma demobilizării, nu vor fi lăsate în România, ci transportate imediat după trupele demobilizate ; acelea care aparțin Corpurilor

de Armată din Ucraina, în Ucraina, iar acelea din Corpurile de Armată din Rusia Mare la Moscova.

Numai rămânând pe loc se poate încheia pacea, la care tinde în mod legal toate naționalitățile Rusiei Mari, și numai în aceste condițiuni toți fiii Rusiei vor ajunge fără lipsuri și liniștiți, la familiile lor.

Scerbaceff

Aceste ordine, redactate așa fel ca să fie pricepute până la cel din urmă soldat, și mai mult într'o formă rugătoare, era un ultim efort ce se făcea de Comandamentul Rus pentru restabilirea ordinii. De fapt însă ele nu au avut nici o influență, nimeni ne mai având a recunoaște autoritatea Generalului Scerbaceff, ci pe aceea a lui Kondorușchin un fost Praporșcic al armatei Ruse, care era investit de Soviete cu comanda Armatei a 4-a, cu reședința în garnizoana Roman.

Ordinea în executarea dispozițiilor de mai sus, a trebuit să li se impue tot de către trupele Române, și dacă o asemenea măsură a avut o influență bine făcătoare din punctul de vedere al menținerii ordinii și a posibilităților de hrănire a oamenilor, în cea ce privește însă hrana cailor, ei au suferit foarte mult, lipsa de hrană debilitându-i până la extenuare, provocând pierderea a mii de cai atât în cantonamente, cât și pe drumurile pe care se mișcau coloanele Ruse.

Cine dintre acei cari ne găseam pe aceleași locuri, nu-și aduce aminte de numărul considerabil de mare, de schelete și cadavre de cai morți, presărate pe câmpiile pe care se găseau sau pe unde treceau trupele Ruse? Multe din aceste nenorocite animale, au fost vândute de ofițerii și soldații Ruși, pe prețuri derizorii populațiunii noastre civile, care însă și ea lipsită de furaje îi cumpărau numai pentru a avea profitul pielei.

Starea aceasta nenorocită de lucruri, nu putea avea nici o influență, nici chiar asupra brutelor care conduceau armata Rusă, profitori ai ori cărei ocaziune ce le-ar fi putut satisface poftele pătimase de alcoolism, pe cari Austro—Germanii ce îi aveau în față le procurau cu multă bună voință, în schimbul armamentului pe care Ruși'l ofereau.

Inconștiența a mers până la violarea condițiilor armistițiului de către ofițerii Austro—Germani, trecând pe teritoriul nostru

în urma invitațiunilor ce li se făcea de Ruși, ca apoi împreună să se așeze la petreceri cu durate de timp foarte îndelungate. Citez ca fapt concret raportul Nr. 4033 al Căpitanului Român, pretorul armatei Române din zona Corpului 24 Rus, care în seara de 23 Decembrie îmi raportează telegrafic că în acea zi la ora 18, opt ofițeri germani au scoborât de pe front, în satul Straja la domiciliul locuitorului Petre Secoreș, unde petrec cu aliații noștrii de mai multe ore.

Pe lângă acestea, sub pretextul de parlamentari, ofițeri Austro-Germani, treceau fără nici o dificultate linia de demarcațiune venind în spatele frontului, unde după ce vedeau tot cele ce se petrece atât la Ruși cât și la noi, ne deranjați de nimeni, se inapoiu pe teritoriul frontului lor. În această privință se semnalează următorul caz :

În ziua de 4 Ianuarie 1918, Comandantul Garnizoanei Comănești îmi raportează prin telefon la ora 14, că 3 ofițeri germani însoțiți de ofițeri Ruși, au plecat din Comănești spre Moinești, petrecând noaptea în localitatea Podurile. Pentru interzicerea acestei călcări a dispozițiunilor armistițiului am dat ordin Comandantului Companiei din Moinești Locotenentului Mrejeru, și Comandantului Plotonului de Cavalerie Sub-Locotenentului Anastasiade, pentru a le interzice intrarea și trecerea prin Moinești.

În adevăr, în ziua de 5 Ianuarie, acești ofițeri Germani însoțiți de Ruși într'un automobil își fac apariția în Moinești, unde sunt întâmpinați de cei 2 ofițeri Români, cari le cere a justifica prezența lor pe teritoriul frontului nostru.

Între ofițerii Ruși din automobil, se găsea și Comandantul adinterim al Diviziei 49 Ruse, care se ridică și protestează cu violență în contra faptului că au fost oprți, și punând mâna pe revolver, amenință cu împușcarea pe ofițerii Români, spunând că Germanii sunt oaspeții lor.

Ofițerii noștri nu se lasă intimidati, și uzând de aceeași amenințare violentă, se urcă și ei pe scările automobilului, și îi duce pe toți la Postul Român din Gura Leontinești, pentru a li se lua identitatea cu actele ce ar avea asupra lor.

Ajunși în Gura Leontinești, se constată că erau : Locotenentul Frederic von Eidez, de la Imprimeria Corpului 9 Armată Austriac, Sub-Locotenentul Vladimir Elvirschi din Regimentul 7 Infanterie German și Sub-Locotenentul Galopenti Gb. interpret,

Prezența lor pe teritoriul nostru, o justifică Comandantul Diviziei 49 Rusă prin predarea unor sume de bani pe care Comandamentul German, le împrumută Rușilor și, pentru a urmări soldații dezertori Austriaci.

Aceste justificări ne fiind luate în considerațiune, sunt reținuți la post până în seara de 5 Ianuarie, când apoi în baza ordinului telegrafic al Armatei a 2-a, sunt conduși, de ofițerii noștri în zona Corpului 24 Armată Rus, unde amestecul nostru nu mai avea ființă.

Această purtare demnă și hotărâtă, a ofițerilor și trupei noastre, repetată apoi și în alte ocazii similare, a dat ocaziune Corpului 4 de Armată Român, a face citațiuni prin ordin de zi care ne-a fost adus la cunoștință cu ordinul Nr. 7222.

VII.

Dezorganizarea totală a serviciilor de transport făcând imposibilă procurarea din Rusia or cărui fel de alimente, Armata 2-a cu ordinul Nr. 4446 ne face cunoscut hotărârea Comandamentului Rus de a retrage de pe front și a trimite în Basarabia toate formațiunile de Parcuri și coloane, iar în dreapta Prutului artileria grea. O parte din Infanterie și Artilerie, să se retragă în spatele frontului. În trecerea lor spre Est, era strict interzis de a se apropia de orașul Iași, până la o distanța de 20 Kilometri.

Această retragere a trupelor Ruse de pe front, lasă porțiuni de teren foarte mari, absolut fără nici o supraveghere, care făcea posibilă o pătrundere neașteptată a dușmanului în interiorul Țării noastre, fie chiar prin nerespectarea condițiilor armistițiului.

Față de o asemenea eventualitate, ce ar fi avut ca urmare capturarea unei bune părți din trupele și materialele de războiu ale armatei noastre, Marele Cartier General Român ia măsuri de retragere la timp și în ordine — atunci când va fi cazul, și care sunt aduse la cunoștința Grupului Taslău cu ordinul Nr. 7345 al Corpului 4 Armată, ordin care conținea următoarele :

„Urmare la înțelegerea personală luată cu D-voastră, relativ la cazul mișcării înapoi, se mai dau următoarele relațiuni :

„Obuzierele Divizionare și Mortierele de tranșee, mișcându-se mai greu pe actualele drumuri din zona dinapoi, se va

studia mișcarea lor, astfel ca să precedeze mișcarea Diviziei cu 1—2 zile.

„Până la stânga Siretului fiind 3 poziții de rezistență, cari se văd în crochiul ce vi s'a trimis, se va studia de acum modul cum se vor dispune trupele pe frontul ce li s'a afectat pe aceste poziții, precum și modul de retragere de pe o poziție pe cealaltă, în vedere ca retragerea să se facă în ordine și să nu fie observată de inamic.

„După retragerea de pe poziția din stânga Siretului, Diviziile vor urma itinerarele fixate prin schița și tabelele de mișcare trimise cu Nr. 6925. Se va avea în vedere că cercul așezat pe schițe cu numărul Diviziei respective, reprezintă centrul regiunii în care Diviziile își vor dispune trupele; prin urmare Diviziile vor studia cantonarea în această regiune, având în vedere situația operativă și nevoia încolonării trupelor în ziua următoare.

„Itinerarele fixate, sunt absolut obligatorii, însă dacă se găsesc alte drumuri pe alături care duc tot la acelaș obiectiv, și care nu sunt date altor Divizii, acestea se pot întrebuița pentru scurgerea de trenuri, servicii și, chiar pentru unități dacă situația tactică va permite.

„Se va face cunoscut că în timpul mișcărilor înapoi, Corpul de Armată va avea postul de Comandă astfel:

„Ziua 1-a în Găurile; zilele a 2-a, 3-a și a 4-a în Cleja, zilele 5-a și a 6-a în Nănești și Târgul Glodosul; zilele 7 și 8 în Ivănești; Zilele 9 și 10 în Vaslui; Zilele 11—12 și 13 în Solești.

„S'a intervenit la Armata 2-a, a se stabili de acum linii telefonice și telegrafice pe acele direcții.

„Diviziile vor raporta de pe acum, locul posturilor de comandă și, vor studia cum vor face legăturile cu Corpul de Armată, cunoscând că frontul Corpului de Armată, atingând 80 Kilometri, nu se vor putea face legăturile cu Diviziile de acest Comandament.

„Aprovizionarea până în valea Siretului, se va face la început dela actualele centre. Pentru aprovizionarea din valea Siretului înainte, se vor da ordine la timp. Este sigur că la Răcăciuni — Băcău și Galbeni, vor fi centre de reaprovizionare.

„Se recomandă Diviziilor a lua măsuri depe acum, să-și trimeată înapoi impedimentele ce vor putea fi încărcate în tră-

suri. Animalele fiind foarte slabe și drumurile dinapoi foarte grele, este în interesul general a se trimite înapoi, tot ceace nu este de imediată necesitate, pentru ca încărcătura în trăsurile să nu treacă de 200—300 Kgr., chiar trăsurile ce nu sunt necesare, să fie acum trimise mult înapoi pe direcțiunile afectate în regiunea văii Racova și valea Bârladului.

„Diviziile vor studia întrebuițarea echipelor de poduri, pe Siret și dincolo de Siret pentru amenajarea podurilor.

„Din Schița trimeasă, deosebit de Detașamentul Scărișoreanu (D. 5.), se mai arată un alt detașament (D.), compunerea acestuia din urmă se va ordona la timp, poate din unitățile Diviziei 6-a și detașamentului Scărișoreanu“.

În realitate, la înțelegerea care a avut loc la reședința Corpului 4 Armată, eu nu am fost chemat, așa că unele din dispozițiunile mai sus arătate, nefiindu-mi cunoscute, cu raportul Nr. 61 cer a mi se da următoarele deslușiri :

„Nu am fost chemat la Corpul de Armată, pentru a primi instrucțiuni verbale relative la mișcarea trupelor noastre înapoi.

„Nu cunosc care sunt cele 3 poziții de rezistență, deoarece crochiul prevăzut în ordinul Nr. 7345 nu mi s'a trimis. Din această cauză, nu se va putea studia modul lor de retragere de pe o poziție pe alta.

„Nu cunosc care vor fi direcțiunile de urmat de coloanele din dreapta și din stânga direcțiunei, ce o va urma Detașamentul Scărișoreanu“.

„Nu pot fixa posturile de Comandă, necunoscând care sunt cele 3 pozițiuni succesive de rezistență.

„Nu pot face un studiu al legăturilor telefonice cu Corpul 4 Armată, necunoscând direcția Coloanei din dreapta Detașamentului Scărișoreanu, cu care probabil va trebui să facă legătura telefonică, care mă va pune în legătură cu Corpul 4 Armată.

„Este necesar să cunosc care sunt unitățile ce vor rămâne în constituirea Detașamentului Scărișoreanu, pentru ca din vreme să se trimeată înapoi tot cea ce nu este de imediată necesitate.

„Grupul nu are echipaj de poduri. Este necesar să se hotărască punctul cu podul peste care vom trece pe stânga Siretului“.

Cum în ordinul Nr. 7345, nu se prevedea nimic referitor la aducerea cailor de șea ai Regimentelor 7 și 9 Călărași ce se

găseau la Budești Ghica și Păstrăveni în județul Neamțu, de parte de locul unde ne aflam la o distanță de peste 100 Km., cu raportul Nr. 62 cer a mi-se comunica cu cel puțin 3 zile înainte data la care se va începe mișcarea de retragere, în care timp să fie aduși acei cai.

Corpul de Armată satisfăcând o parte din aceste cereri, se întocmește în linii generale proiectul de acțiune și care cuprindea următoarele :

Forța detașamentului Scărișoreanu : Regimentele 8 Vânători 7 și 9 Călărași, un Divizion din Regimentul 8 Călărași și 4 Baterii de Munte.

Misiunea : menținerea în zilele de 1, 2, 3, și 4 a legăturii cu Divizia 15-a, care avea centrul cantonamentelor în ziua 1-a la Bacău, iar în zilele 2—3 și 4 la Galbeni, și cu Divizia 1-a, care avea centrul cantonamentelor în ziua 1-a la Târgul Trotușului, în a 2-a la Glodosul, iar a 3-a la Helegiul și în a 4-a la Dealul Măgurei.

În ziua 1-a, Detașamentul Scărișoreanu va fi ajutat în îndeplinirea misiunii sale, de un detașament D. care în zilele 2, 3 și 4 se află la Călugăra.

Pentru îndeplinirea misiunii sale în această perioadă de operațiuni, Detașamentul Scărișoreanu, având fixat prin schiță centrul cantonamentului la Tețcani, va avea ca poziție eventuală de luptă, dealul Grecului și dealul Majotici și al Perianului — valea Leordei și dealul Stroești. Dat fiind marea întindere a poziției și forța redusă a detașamentului, se va ocupa numai partea corespunzătoare care face față direcțiunii de atac, semnalată din vreme de posturile fixe de observație și de patrulele de cavalerie, trimise înainte de către Divizionul de Călărași al Regimentului 8.

Poziția va fi împărțită în 2 subsectoare :

Subsectorul 1-ii, dela Gura Solonț până în pârâul Taslăul Sărat în dreptul localității Iliești, și va fi apărat de Regimentul 9 Călărași, o baterie de 75 mm., în regiunea dealului Teiului, și o altă baterie în regiunea dealului Sărbilor. Comandantul subsectorului, va fi Colonelul Teodorescu Teodor.

Sub sectorul 2, dela pârâul Taslăul Sărat, până la râul Taslăul în dreptul localității Enăchești : va fi apărat de Regimentul 8 Vânători, o baterie de artilerie de 63 mm. la origina

văei Tuchi și o altă baterie în regiunea dealului Apărătorei; Comandantul subsectorului va fi Lt.-Colonel Gurău.

Rezerva detașamentului, Reg. 7 Călărași și un escadron din Divizionul Reg. 8 Călărași, la Scorțeni.

Al 2-lea escadron din acest Divizion, va detașa un ploton la Slobozia — Luncani pentru a face legătura cu Divizia 15-a în ziua 1-a la Bacău, iar în zilele a 2—3 și 4-a spre Ciumași — Berești — Galbeni. Un ploton la Berești în ziua 1-a pentru a face legătura cu detașamentul D. dela Valea Rea iar în zilele 2—3 și 4 acest ploton se va scoborâ la Valea Rea pentru a face legătura cu Divizia 1-a la Glodosul—Helegiul și dealul Măgurei.

Posturi fixe de observație la Berzunț—Moinești—Cucuești — Băsești.

În ziua 5-a Detașamentul se va pune în marș spre Bacău pe itinerarul ordonat, modalitatea părăsirii poziției dela Tețcani fiind indicată de situația inamicului.

În ziua 6-a, Detașamentul va sta în Bacău ocupând poziția astfel :

Divizionul de Călărași la Prăjești.

Regimentul 9 Călărași și o baterie de 75 mm., la Găvești, cota 195, capul Porcului, apărând sectorul între Siret și Bistrița.

Regimentul 8 Vânători și 2 escadroane din Reg. 7 Călărași vor apăra sectorul Munteni—Gherăești, malul drept al pârâului Trebișca—Bărății—Vila Cantili—Satul nou, cu o baterie de 63 mm. la Nord și alta la Sud de Bacău.

Rezerva detașamentului, 2 escadroane din Reg. 7 Călărași la Șerbănești.

Posturi fixe de observare la Gârteni—Trebișul și Călugăra Mare.

Legăturile se vor face prin patrulare de Cavalerie la dreapta cu Divizia 15-a spre Buciumi și la stânga cu Divizia 1-a spre Grășeni.

În ziua 7-a, detașamentul se va pune în marș spre Roșiori, unde va face legătura prin patrulare de Cavalerie cu Divizia 15-a spre Oniceni și cu Detașamentul D. spre Secueni. Linia de avantposturi pe cota 299 N. V. Văleni, cota 248 N. Cotiușeni, cota 313 Est Valea Călugăreni la Pădureni.

În ziua 8-a, marș în direcțiunea Băcești unde se va opri. Linia avantposturilor, călare pe șoseaua Oniceni—Băcești, botul

dealului Bozienilor dela Est de localitatea Mărmureni și pe dealul dela Est de Valea Prundului Oei.

Legături prin patrulă de cavalerie la dreapta cu Divizia 15-a spre Țibănești, iar la stânga cu detașamentul D. la Plopana.

În ziua 9-a, Detașamentul se va opri la Todirești. Linia avantposturilor pe dealul Cogălniceanu—dealul lui Bălăilă și dealul dela Vest de Valea Plopoasa.

Legături prin patrulă de Cavalerie, la dreapta cu Divizia 6-a spre Drăgușeni, iar la stânga cu detașamentul D. la Valea lui Năstase.

În ziua 10, marș spre Negoiești, unde Detașamentul va sta în zilele de 10, 11, 12 și 13, având ca poziție eventuală de luptă: dealurile Cuciurului—Cheea—Pietruit—Zarea Oseștilor,

Legături prin patrulă de Cavalerie, la dreapta cu Divizia 6-a spre Drăgușeni, iar la stânga cu Detașamentul D. la Râpa Onești.

Misiunea Detașamentului era, de a interzice oricare infiltrațiune a inamicului în intervalul ce separa cele 2 Divizii (a 15-a și a 6-a a căror legătură o făcea.)

Neproducându-se cele ce se întvedea, punerea în aplicare a acestui plan de operațiune în retragere, nu a mai avut loc, și nici nu s'a mai trimis din vreme impedimentele Regimentelor în zonele ce li se hotărâse.

În ziua de 30 Decembrie, se primește dela Corpul 4 Armata ordinul Nr. 7389, cu caracter extra urgent, care cuprindea următoarele :

„Marele Cartier General este informat că Generalisimul Rus, „Krilenco“, a trimis pe frontul Român 2 exemplare dintr'un ordin adresat tuturor comitetelor revoluționare ale armatelor de pe frontul Român; unul din exemplare, ar fi fost expedit cu avionul.

„În acest ordin, se prescrie că începând dela 27.XII.1917, să se procedeze la retragerea metodică a tuturor unităților Ruse de pe frontul Român; iar în caz de întâlnire cu trupele Române, unitățile Ruse să-și facă drumul cu armele. Trupele Ucrainene sunt invitate să se unească la această mișcare.

„Vă rog a lua măsuri prin toate mijloacele, ca ordinul dat de Krilenco să nu ajungă la destinație și în cazul că acel ordin se va găsi, să fie confiscat și înaintat Corpului 4 Armată“.

Cu toate măsurile luate și investigațiile făcute, acel ordin

nu s'a putut descoperi, care totuși, trebuie să fi fost cunoscut de o parte din trupele Ruse, de oarece la unele din ele spiritele devin din ce în ce mai amenințătoare, cum a fost Regimentul 51 Infanterie cantonat în localitatea Golenț condus de un Comitet revoluționar, din care Comitet un reprezentant al său în ziua de 27 Decembrie, vine la Comandantul Companiei din acea localitate—Locotenentul Iacobescu— și îi pune în vedere că toate trupele Ruse au ordin a se retrage de pe front, în care scop o parte din ele se vor aduna în regiunea Moinești—Solonț, de unde apoi prin Iași se vor dirige spre Rusia, după ce vor distruge armata Ucrainiană dela Iași comandată de Generalii Necrasof și Cerbacef partizanii lui Cornilov. Dacă în drumul lor vor fi opriți de trupele Române, vor ataca și aceste trupe, și după ce vor ajunge la Iași, vor face revoluție, pentrucă dacă în Rusia nu mai este „Nicolae“, nici în România nu mai trebuie să fie „Ferdinand“, și prin urmare, ar fi bine ca armata Română să se unească cu armata revoluționară Rusă.

De fapt, toate acestea au rămas simple amenințări, de care nimeni din armata noastră nu s'a lăsat intimidat, continuându-se evacuarea trupelor Ruse după indicațiunile ce aveam. Dela această dată, supravegherea noastră—în special—a fost îndreptată asupra armamentului portativ, pe care trupele ce se evacua le ascundeau pela fundurile căruțelor încărcate cu diferite materiale.

În ziua de 6 Ianuarie, (1918) Comandantul Garnizoanei Comănești raportează telefonic că în acea zi la ora 14, un automobil cu 3 ofițeri Germani, escortați de Ruși, au plecat din Comănești spre Moinești. Față de această repetată încălcare a regulilor armistițiului, s'a luat aceleași măsuri arătate mai sus, vinovații principali fiind Rușii, deveniți inconștienți prin abrutizare de băutura ce li se punea în mod larg la dispoziție de dușmanul nostru comun.

VIII.

Necesitățile operative, reclamând formarea unor noi mari unități, Marele Cartier General cu ordinul Nr. 5835 dă următoarele dispozițiuni:

„Urmând a se înființa Diviziile 1 și 2 Vânători și a 3-a

de Grănicieri, din compunerea Corpului 4 Armată vor eși următoarele unități:

Un escadron din Brigada 2-a Călărași, pentru a forma Cavaleria Divizionară a Diviziei 3-a Grănicieri.

Regimentul 1 Vânători, va intra în compunerea Diviziei 1-a Vânători.

Regimentele 7 și 8 Vânători, în Divizia 2-a Vânători.

Toate aceste unități, vor fi imediat înlocuite în serviciile ce le au, spre a se putea disloca în seara de 14 Ianuarie 1918.

Divizia 6 a, va trimite la Sănduleni la dispoziția Grupului Taslău 2 Batalioane din Regimentul 24 Infanterie, pentru a înlocui Regimentul 8 Vânători, cari până la primirea ordinului de plecare, vor cantona în localitățile Scăriga și Bălăneasa.

„Diviziile 1—15 și Grupul Taslău, vor raporta până în seara de 13 Ianuarie Corpului 4 de Armată, prin cine au fost înlocuite unitățile ce urmează a pleca, localitățile în care se află adunate, data plecării, Gara cea mai apropiată unde s'ar putea imbarca.

Până în dimineața de 13 Ianuarie, Regimentul 8 Vânători este complet înlocuit cu cele 2 Batalioane din Regimentul 24 Infanterie, iar la ora 8 se pune în mișcare către localitățile indicate.

Escadronul care trebuia să între în compunerea Diviziei a 3-a Grănicieri, este constituit la Budești Ghica, din oameni și cai din ambele Regimente ale Brigadei 2-a Călărași, cu un efectiv de 120 călăreți și 104 cai. Acest escadron este gata de plecare în ziua de 15 Ianuarie, dată la care este imbarcat în tren și trimis la Iași unde se găsea Cartierul Diviziei.

După cum am arătat mai sus, părăsirea frontului de către trupele Ruse, se făcea fără arme și munițiuni, care se depuneau într'un depozit din apropierea Gărei Moinești. În ziua de 14 Ianuarie, Comandantul Companiei din acea localitate, raportează cu Nr. 127, că în acel depozit se găseau peste 400 vagoane munițiuni, circa 1.600.000 granate, și un număr considerabil de tunuri, arme, chesoane, etc., răspândite pe o suprafață de aproximativ 2 Kilometri patrați. Paza acestui depozit, era în seama trupelor Ruse, al cărei Comandant, face cunoscut că cu începere din ziua de 25 Ianuarie, ei vor înceta or ce pază, și ca atare

trupele Române, să ia în primire atât toate acele materiale și munițiuni, cât și siguranța lor.

Cum numai paza acestui depozit, nu se putea face de singura Companie ce aveam în Moinești care avea alte însărcinări, rog pe Comandantul Rus a fi în așteptare 2 zile, până ce va sosi în Moinești o unitate Română, care să înlocuiască garda Rusească.

Din fericire, Rușii convin la această amânare, fără de care, pericolul exploziunii întregului depozit, amenința cu distrugerea orașului Moinești, sondele de petrol, gara cu numeroasele depozite de alte materiale și alimente, viața populațiunii, și însăși aceste numeroase munițiuni și armamente, care ar fi constituit pagube de o valoare incalculabil de mare.

În acest timp, raportez Corpului 4 Armată cele mai sus arătate, cerând aprobarea de înlocuirea gardei Ruse, cu o companie Română, neputând fi vorba și de luarea în primire a materialelor, aprobare care în ziua de 15 Ianuarie mi se comunică cu ordinul Nr. 7650, când și dau ordin Regimentului 24 Infanterie a trimite la Moinești o companie din Tețcani, care în ziua de 16 Ianuarie înlocuiește garda Rusă, fără nici o formalitate de predare și primire a depozitului.

Pentru a ne da seama asupra munițiilor și materialelor ce se aflau în acel depozit, s'a dat ordin Comandantului Companiei de pază a face o evaluare cu aproximație, iar rezultatul a fost următorul:

39 vagoane încărcate cu munițiuni. Aproximativ 400 vagoane munițiuni în magazii, 70 vagoane munițiuni sub cerul liber, 10 vagoane harnașament sub cerul liber, 80 tunuri și 1000 che-soane de artilerie și infanterie sub cerul liber. Un număr foarte mare de arme și baionete ce nu se puteau aprecia, tot sub cerul liber. Toate acestea după cum am spus, erau răspândite pe o suprafață de aproximativ 2 Km. pătrați.

Marele Cartier General dorind a pune stăpânire pe aceste prețioase materiale, dela Armata 2-a. primim ordinul telegrafic Nr. 8101, care întreabă dacă față de situația reală cunoscută, este posibilă ridicarea materialelor și munițiilor din depozitul Rus dela Moinești.

Cum înstrăinarea acestora, Rușii o considerau că s'ar îndrepta în contra lor armându-ne pe noi, cu No. 221 raportez

că pentru un moment ridicarea lor nu este posibilă, căci o asemenea încercare ar putea da naștere unei exploziuni a depozitului căruia i s'ar da foc de Ruși. Aceste materiale ne vor reveni cu ușurință, peste câteva zile prin evacuarea trupelor Ruse, care sunt în imposibilitate a le mai lua, chiar dacă li s'ar permite a face aceasta.

În ziua de 16 Ianuarie, de la Comandantul subsectorului I-ii, primesc informațiunea că la Comandamentul Corpului 24 Armată Rus, s'a primit un ordin telegrafic în care se spunea că unitățile Ruse să se pue în mișcare spre Rusia, deschizându-și la nevoie drumul cu forța, adăogând că în acest sens, s'a dat dispozițiuni și Corpurilor 2 și 6 Ruse. La ora 12 din aceeași zi urma a se ține o consfătuire la Moinești, cu reprezentatii unităților din Corpul 24, pentru a se lua o hotărâre definitivă.

Ca de obicei, și acestea nu erau decât agitațiuni provocate de enervarea că li se interzicea mișcarea în modul dezordonat de care voiau a face uz, care le ar fi procurat ocaziunea ca printr'o adevărată invaziune în mase puternice, să le dea mijlocul de ași procura furajele atât de necesare cailor, ce muriau zilnic de foame.

Această gravă situațiune, determină pe Comandantul Corpului 24 Rus a trimite în ziua de 25 Ianuarie pe un reprezentant al său la postul meu de Comandă, cu propunerea de a vinde toți caii din acel Corp de Armată, armatei Române, în care scop ruga ca de către Marele Cartier al nostru, să se trimeată chiar a 2-a zi mai multe comisiuni de recepțiune, care să aleagă și să claseze caii de intanterie, cavalerie și artilerie, al căror cost să se stabilească prin comisiuni mixte Române și Ruse, după a cărui achitare caii aleși vor fi ridicați.

Neputându-se da răspunsul în termenul scurt pe care'l do-reau, în ziua de 26 Ianuarie, un alt reprezentat al Corpului 24 Armată, vine la postul meu de Comandă, cerând autorizarea de a vinde prin licitație în localitatea Moinești, mai mult sute de cai ce îi au în Dărmănești. Aducându-se și această cerere la cunoștința Marelui Cartier General, au fost trimise 2 comisiuni care au ales și cumpărat din caii ce au fost prezentați.

După predarea depozitul din Moinești, soldații Ruși încep a se deda la neorândueli din care rețea intențiunea, de a provoca incendierea acelu depozit, fapte ce îmi sunt raportate de Co-

mandantul Companiei de pază, iar Șeful gărei Moinești într'o comunicare telefonică spunea :

„De câtva timp, soldații Ruși spre a se distra, trag focuri de armă în piața Stației, și aruncă bombe de mână și rachete care cad printre vagoane. O grenadă de mână, a căzut la 10 metri lângă depozitul de munițiuni și numai întâmplarea a făcut să ne alegem numai cu zgomotul și găurirea unui vagon. Cum în aceasta stație se încarcă permanent țiței-benzină și sunt descărcate peste 400 vagoane cu tot felul de explosibile și gaze, rog luați măsuri spre a se evita un dezastru, de oarece aici nu avem cui să ne adresăm“.

Este important a se cunoaște, că 37 localități din zona Grupului Taslău, în timpul evacuării au fost ocupate de unități Ruse, unele în trecere, iar altele cu durate de timp mai îndelungate, neavând omenia de a respecta nici cel mai restrâns loc de adăpost pentru populațiunea civilă, pe care o evacua chiar din vatra focului casei sale, împingând-o cu brutalitatea caracteristică a Rusului necivilizat, în adăpăsturile vitelor pe care tot ei avuseseră grija de a le fura.

Până la data părăsirii acestei zone de către Grupul Taslău unitățile identificate (căci neidentificați au fost mii de soldați ce s'au scurs fără arme și fără unități) care au stat sau au trecut prin acest localități, au fost următoarele :

Bucșești. Reg. 193 Infanterie și 3 batalioane Ucrainiene.

Berești. Spitalul Nr. 448. Coloana de transport Nr. 146 și parcul de artilerie al Corpului 30 de Armată.

Romanești. Un divizion de obuziere grea din Corpul 24 Armată. O coloană din Reg. 281 Inf. și o coloană de artilerie.

Tețcani. Spitalul Nr. 409. O companie telegrafie din Corpul 24 Armată. Regimentele 281 și 759 Infanterie; o coloană din Divizia 2-a.

Scorțeni. Reg. 751 Inf. Un divizion obuziere. O companie de rezervă. Brutăria Nr. 24. Brigada 49 Artilerie.

Solonț. Brigada 2-a Artilerie, Reg. 319 și 747 Inf. Divizionul 7 Artilerie.

Băhnășeni. 2 Batalioane din Reg. 320 Inf.

Poduri. Reg. 194, 195 și 196 Inf. Comandamentul Diviziei 49. Un batalion din Reg. 28 Inf. Lazaretele Nr. 71, și 188 Co-

loana sanitară Nr. 307. Coloana de transport Nr. 148 ; trei manutanțe.

Luncani. 3 băterii și 70 chesoane din Regimentul de obuziere a Diviziei a 2-a.

Gura Leontinești. Regimentul 8 Infanterie.

Nadișa. Regimentul 6 Infanterie, Lazaretul Diviziei 49. O coloană din Divizia 71.

Magirești. Regimentul 282 Infanterie. Un Divizion artilerie Lazaretele Nr. 1—2 și 10. Postul telegrafic Nr. 26 ; Poșta Armatei a 4-a. Depozitul de proiectile al Corpului 24 Armată. Detașamentele sanitare Nr. 26 și 49.

Vasiești. Regimentul 750 Infanterie. 4 Baterii de munte. Brigada de Vânători Turchestan.

Moinești. Regimentele 2 — 5 și 7 Infanterie. Lazaretele Nr. 2—48 și 49. Poșta Nr 3. Batalionul 46 Infanterie.

Stănești. Regimentul 752 Infanterie.

Berzunț. Regimentul 50 Infanterie Zamurscaia.

Bălănoaea. Regimentul 196 Infanterie.

Prăjești. Un batalion săpători.

Slobozia-Luncani. Regimentul 190 Infanterie.

Lucăcești. Spitalul Nr. 1. Lazaretul Nr. 2 ; Coloana Nr. 191.

Noroiești. Parcul Nr. 2 Artilerie.

Ludași. Regimentul 5 Infanterie.

Ardeoani. Parcul Nr. 1 și 2 artilerie. Un detașament de Etape.

Valea Arinilor. Coloana Nr. 14.

Sârbi. Coloana de munițiuni Nr. 5.

Gura Cernului. Coloana de munițiuni Nr. 6.

Băsești. Manutanța Corpului 24 Armată.

Cernu. Spitalul Diviziei 80.

Pustiana. Regimentul „Morței“ din Corpul 24 Armată.

Grigoreni. Parcul Nr. 2 din Corpul 30 Armată.

Mărgineni. Divizionul 8 Obuziere.

Bârzești. Un batalion pioneri din Divizia 2-a.

Sărata. Brigada 2 Artilerie Obuziere.

Pârjol. Compania 59 săpători.

Taslău. Coloanele Nr. 48 și 644 de transport.

Strugari. Un divizion Obuzerie.

Leontinești. Coloana de transport Nr. 146. Un divizion de obuziere,

Inconjurați astfel, din toate părțile numai de elemente răzvrătite până la exaltare, Grupul Taslău, reușește a pune în siguranță Sondele de petrol, depozitul de munițiuni, gara și orașul Moinești, Sondele și minele din valea Arinilor și de la Solonț, fabrica de spirt dela Tețcani, și pe cât a fost posibil, a împedecat jafurile și a asigurat viața populației civile.

Toate aceste rezultate, sunt obținute printr'o muncă grea de zi și noapte, mișcări neîntrerupte în diferite puncte unde era nevoie de interveniri, s'au efectuat numai cu 2 Regimente de Călărași descălecate, reduse la un efectiv de aproximativ 800 oameni, 2 și mai târziu numai unul, Regimente de Infanterie, un divizion călare de Călărași și 5 baterii de artilerie.

Și dacă aceste însărcinări au avut un bun sfârșit, aceasta se datorează devotamentului fără seamăn al Comandanților de unități, al tuturor ofițerilor, și mai cu deosebire, al acestei emnente trupe, însuflețită cu atâta patriotism și atâta spirit de sacrificiu, că a rămas credincioasă Țărei, în mijlocul a peste 100.000 trupe Bolcevizate care îi ofereau ca exemple, degradarea ofițerilor până la cele mai mari grade, după care apoi îi supuneau la tratamente umilitoare ca: tăiatul lemnelor, spălatal cazanelor de bucatărie și, chiar loviri și schingiuri corporale.

Dacă la aceste exemple pe care le vedeau aproape zilnic, se mai adaugă slaba alimentare și echipare cu efecte de îmbrăcăminte ajunse la degradare, nepătrunderea Bolcevismului în rândurile armatei noastre, se datorează numai înțelepciunii soldatului nostru, care nu s'a lăsat sedus numai prin aceste exemple, dar nici prin diferitele tentațiuni ce li se ofereau, ca abundența hrănirii, și prin libertăți pe care spiritul poporului nostru nu le admitea, ele fiind în dezacord cu cele mai elementare noțiuni de păstrarea ordinii, respectarea avutului și vieții cetățenilor.

Așa a înțeles în mândria sa, soldatul Român, a-și manifesta în cea mai perfectă ordine și adâncă tăcere, îndeplinirea datoriei, dusă până la sacrificiul vieții, în admirațiunea însăși a dușmanului ce aștepta năruiala Statului nostru, sub aceleași cauze care au produs distrugerea marelui Imperiu Rusesc, spre cinstirea poporului Român, element de ordine și garanție puternică spre răsărit, a împiedicării pătrunderii hoardelor amenințătoare cu distrugerea civilizației apusene.

Dacă, în vitregia timpurilor, poporul nostru țaran și oră-

șean, a înțeles a suferi și tăcea la nenorocirile ce se abătuse asupra Țărei, nu tot astfel s'a petrecut cu unii din proprietarii îmbogățiți, cari au înțeles nu numai de a nu pierde nimic, dar chiar de a realiza câștiguri din nenorocirea în care ne găseam.

Printre aceștia, se poate număra proprietarul moșiei și fabricii de spirt din Tețcani, care fără ca mai întâi să ne fi arătat pretențiunile ce avea, face reclamațiune la Marele Cartier General că nu i s'a plătit suma de 100 lei, ce pretindea că reprezintă costul unor băi ce ar fi fost luate de trupa noastră din localitatea Tețcani, într'o baie ce spunea că este a sa. De fapt însă, această baie era o baracă de scânduri construită în acest scop de către Ruși, pe terenul acestui proprietar.

La această ingratitude, față de acei ce îi scăpaseră de distrugere clădirea fabricii cu întregul ei conținut, am răspuns așa cum merita, întinzându-i cu indignarea ce i se cuvenea, moneda a cărei valoare o puneam mai presus de orice nenorocire a Țărei, față de care dovedea nu numai nici o dragoste, dar nici cea mai mică durere.

Pe frontul din Munții Tarcăului.

În ziua de 27 Ianuarie, Corpul 4 Armată cu ordinul Nr. 7842, ne aduce la cunoștință că întregul front pe care au luptat trupele Ruse — afară de rari excepțiuni — se găsește complet descoperit. Unitățile Ruse dezorganizate, s'au retras din proprie inițiativă înapoia frontului unde continuă demobilizarea.

În această situațiune, Corpul 4 Armată avea misiunea acoperirii frontului în sectorul „Pârâul Ața“ exclusiv — P. T. 772 inclusiv, în care dispozitiv, se recomanda a se face față cu orice preț oricărei situațiuni.

În componerea acestui Corp de Armată intra : Diviziile 1-a și a 6-a și Brigada 2-a Călărași, întărită cu un batalion din Reg. 24 Inf. și 5 baterii Artilerie Munte.

Brigada 2-a Călărași astfel întărită, ia denumirea de „Detașamentul General R. Scărișoreanu“, cu însărcinarea de a ocupa frontul din dreapta pârâului Ața exclusiv — cota 1467 — Slatina de sus exclusiv.

Punctul de contact precis între Detașament și trupele din dreapta (Divizia 15-a), trebuia a se stabili de comun acord cu Corpul I de Armată.

La stânga, Detașamentul se lega cu Divizia 6-a la Cota 1467 „Slatina“.

În vederea evenimentelor ulterioare, se hotăra ca să se evacueze spre răsărit de Siret, aprovizionările, formațiunile, trăsurile și materialele grele, care ar fi fost complet lipsite de mijloace de transport, în care scop se fixase zone de evacuare pentru Divizii ; acea a Detașamentului, era în regiunea localităților : Valea Satului — Șendreni și Drăgușeni din județul Vaslui.

Postul de Comandă al Detașamentului, se hotărăște la Pichetul Bolohănișul.

Mișcările de dislocare din zona Grupului Taslău în spre frontul Tarcăului, trebuiau a începe în ziua de 29 Ianuarie, iar în ziua de 4 Februarie toate unitățile Detașamentului, urmau a se găsi pe noile pozițiuni.

Aceste mișcări, s'au făcut pe jos după cum se arată în Țabla de mișcare :

Unitățile	29 Ianuarie	30 Ianuarie	31 Ianuarie	1 Februarie	2 Februarie	3 Februarie	4 Februarie
Regimentul 7 Călărași	Sănduleni	Luduși	Săvinești	Piatra-N.	Cazacii	M-ții Tarcău pe poziție	
Regimentul 9 Călărași	Slobozia-Lun- cani-Gura- Leontinești- Ardeani	Frumoasa	Vânători Dum- brava	Piatra-N.	Tarcău	M-ții Tarcău	Pe poziție
Batalionul 2/24 Infapt.	Tețcani	Balcani	Chitiuceni	Piatra-N.	Gășceni	M-ții Tarcău	Pe poziție
Div. Art. Munte	Prisaca	Băsești	Roznov	Piatra-N.	Grășeni	M-ții Tarcău	Pe poziție
Secția Telegrafie	Tețcani	Frumoasa	Vânători Dum- brava	Piatra-N.	Tarcău	M-ții Tarcău	

În fața sectorului Detașamentului, inamicul avea Divizia 72 Austro-Ungară, cu 10 batalioane și 12 baterii (6000 oameni), Divizia 10 Cavalerie Austro-Ungară, întărită cu 6 Batalioane și 4 baterii (3600 oameni), Brigada 1-a Landsturm Călare, cu 12 Escadroane și încă 2 batalioane tot Austro-Ungare.

Ordinul Nr. 7842, al Corpului 4 Armată, ne aduce la cunoștință și unele aprecieri asupra inamicului, în care se arată că încă dinaintea încheerii armistițiului, inamicul profitând de starea de dezorganizare în care se afla armata Rusă, începuse a lua o parte din unitățile ce se găseau pe frontul nostru, pe care le-au trimis pe frontul Occidental. Această slăbire a forțelor inamice, a continuat cu o și mai mare intensitate în perioada armistițiului.

După plecarea unităților germane, inamicul a început a ridica mai întâi unitățile izolate (Batalioane și baterii) din Diviziile Austro-Ungare și apoi, chiar Divizii întregi.

Informațiunii din diferite surse și care concordau, duceau, la concluziunea că aproape nici una din Diviziile Austro-Ungare ce se găsea pe frontul nostru, nu mai rămăsese cu efectivele și materialele ce le aveau înaintea de armistițiu așa că, capacitatea lor de luptă era mult slăbită, iar ca consecință a situației lor interne și a lipsurilor din Monarhie, moralul trupelor era foarte scăzut, iar disciplina lăsa mult de dorit. În unele unități, s'ar fi produs chiar revolte, atunci când s'a intenționat trimiterea lor pe alt front. Asemenea slăbiri, s'au mai produs mai târziu, prin ridicarea de unități izolate și grupe de oameni tineri, și din Diviziile Germane ce se găseau pe frontul nostru, din care s'a luat o mare parte din materialul de artilerie și mitraliere, precum și o mare cantitate de munițiuni, din care cauză forța combativă a acestor Divizii, era mult redusă.

.....

Distribuirea trupelor din Detașament pe frontul ce ni se indicase, se făcu pe 2 sub sectoare din care, Sectorul I-iu începe dela muntele Preluci cota 1380, până, la P. T. Toniak cota 1464, iar sub sectorul II, dela cota 1464 până la cota 1467 Slatina de Sus inclusiv.

În dispozitivul trupelor pe front, se recomandă a se avea în vedere eșalonarea în adâncime, în raport cu situațiunea trupelor inamice, cu formele terenului și, cu comunicațiunile din regiunea frontului.

Se dă apoi ordin Comandanților de sub sectoare, ca împreună cu Comandanții celor 2 Divizioane de Artilerie, să studieze fronturile respective, în vederea repartizării trupelor și a pozițiunilor de Artilerie.

În sub sectorul I-iu se repartizează Regimentul 7 Călărași, iar în al 2-lea Regimentul 9 Călărași. La fiecare sector, se repartizează câte un Divizion de Artilerie, la care se mai adaogă încă câte o baterie de munte ce ni se pune la dispoziție de M. C. G. care să interzică văile: Ața — Bolohănișul și Brateșul. Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, se păstrează în rezervă la ferma Brateșul, de oarece era foarte slab echipat, cauză care nu îi permite a sta pe front în munții plini de zăpadă, mai cu deosebire

că o parte din oameni drept încălțăminte, aveau niște păslari fără bocanci, în care pătrunzând apa, nu mai era posibil a fi încălțați pe piciorul gol.

În vederea retragerii ordonate, se iau măsuri a se recunoaște pozițiunile succesive spre valea Tarcăului și mai departe spre acea a Bistriței, având ca direcțiuni de scurgere văile pârâurilor Iapa și Calul.

Trenurile regimentare, se hotărăște a se opri în localitatea Tarcău, de unde se putea în caz de interzicerea văiei Tarcăului de către inamic, să se retragă pe valea Bistriței, ferindu-le de pericolul unei capturări; la regimente, se păstrează numai trenurile de luptă.

Pentru aprovizionarea Detașamentului, se organizează, un centru de subsistență la Tarcău, legat cu o linie ferată strâmtă, cu Piatra Neamțu. Dela localitatea Tarcău pe valea Tarcăului, transporturile se făceau cu trăsuri, iar din această vale în spre poziții pe munte, cu samare pe cai.

În ziua de 28 Ianuarie, plec din Sânduleni, și ajung la Tarcău în noaptea de 29 Ianuarie, iar zilele de 30 și 31 Ianuarie, le întrebuițez cu recunoașterea pozițiunilor pe care urma a se instala trupele detașamentului, în urma cărei recunoașteri cu Nr. 324 raportez Armatei 2-a următoarele:

Adunarea trupelor din zona Grupului Taslău necesitând cel puțin 2 zile, punerea lor în mișcare spre noul front nu va putea avea loc decât în ziua de 30 Ianuarie. (Tabela mai sus arătată, suferă această modificare de o zi).

Linia ferată fiind numai pe valea Bistriței, aprovizionările se vor face cu greutate, din cauza încărcărilor și descărcărilor pe diferite mijloace de transport, până la ajungerea la trupele de pe poziție.

Întrebuițarea artileriei, va avea loc în regiunea celor 3 văi: Ața, Brateșul, Bolohănișul, probabile direcții de pătrundere a inamicului, în cazul când ne va ataca.

Numărul bateriilor de artilerie afectate Detașamentului, fiind prea mare, în raport cu celelalte trupe, iar situațiunea acestor baterii pe acest front, punându-le în pericolul de a fi capturate în cazul când inamicul ar fi pătruns frontul pe Valea Bicăzului, propunem ca să se lase Detașamentului numai 3 baterii de artilerie, care în caz de retragere, ar fi avut posibilitatea scurgerei spre

Est, pe o potecă care trecea peste masivul din dreapta văii Tarcăului fără a se produce vre-o înghesuială, ne mai fiind posibilă retragerea prin valea Tarcăului și apoi a Bistriței, de oarece acestea ar fi fost interceptate de inamic.

Pentru îngrijirea oamenilor, ceream a se trimite o secție de ambulanță în localitatea Tarcău.

Toate propunerile au fost aprobate, afară de aceea a reducerii numărului de baterii, așa că a trebuit să fie puse toate pe front, după cum se va vedea mai la vale în planul de acțiune al artileriei.

Străbătând călare regiunea dintre Piatra Neamțu și Postul meu de Comandă de pe valea Tarcăului, traversez toate localitățile în care fuseseră cantonate trupele Ruse. Impresiunea ce-mi lasă atât satele cât și populațiunea lor, este din cele mai dure-roase. Nu mai rămăsese în picioare decât umilele locuințe omenești, fără nici o împrejmuire a curților, fără nici un alt-fel de viețuitoare vită sau pasăre, totul fusese distrus și furat, de acest aliat, transformat în cel mai feroace dușman.

În seara de 3 Februarie unitățile se găseau în următoarele localități:

Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, în Tarcău.

Regimentul 9 Călărași, la Mănăstirea Tarcău.

Regimentul 7 Călărași, la ferma Brateșul.

Divizionul și bateriile de artilerie, la Pangărați—Pangărăciorul—Vadurile—Scărica—Oanța.

Secția de ambulanță și semi coloana de subsistență, la Tarcău.

Secția de Telegrafie, la ferma Brateșului.

În ziua de 4 Februarie, se comunică tuturor acestor unități ordinul Nr. 5 al Detașamentului, în care se arată că în fața sa, inamicul ocupă pozițiuni pe înălțimile; Bilca Neagră cota 1091, Chimilcinișului cota 1188, cotele 1256, 820 Domukpatak, cota 1103 Tonyak, cotele 1460—1526—1523 Mekeghavas, cota 1445 Mihalyshalotas—Slatina de Sus—cotele 1610—1662.

Pozițiunile de ocupat de trupele (Detașamentului General Scărișoreanu), erau determinate de înălțimile: cota 1192 (2 Kilometri Vest dealul Preluci), Dealul Asăului, cotele 1191, 1239 și 1406 Dealul Tonyak, de aici apoi traversa văile pâraurilor Tö și a Brateșului și mergea la cota 958, culmea dealului Lupului,

apoi pe cota 1410 dealul Tohareas—cota 1184—originea pâraului Honului, dealul Slatina de jos cota 1308—Muntele Tarcăul Mic cota 1642.

Această pozițiune, este împărțită în 2 subsectoare :

Sub sectorul I-iu, dela Vârful Preluci până la cota 952, iar cealaltă parte, revenea subsectorului 2, având ca linie de despărțire pâraul Bolohănișul, care aparținea subsectorului 2.

Misiunea era de a rezista pe pozițiune, producând cât mai multe pierderi inamicului, și a ceda în fața unei presiuni de forțe mult superioare, sau atunci când prin situațiunile dela aripile Detașamentului, el ar fi amenințat de învăluri care ar produce capturarea.

Regimentul 7 Călărași—subsectorul I-iu — să ocupe cu posturi fixe : Dealul Asăului—cota 1197 pe pâraul Asăului—cota 1406 pe dealul Tonyak—valea pâraului Tö—valea pâraului Brațeșul—cota 958.

Regimentul 9 Călărași—subsectorul II—să ocupe cu posturi fixe Dealul Lupului—cota 1470—Dealul Töhavas la origina pâraului Tărcuței—cota 1189—origina pâraului Hanului—și confluența Tărcuței cu Tarcăul cota 695.

Batalionul din Regimentul 24 Infanterie în rezerva sectorului la ferma Brateșului, unde era și Postul de Comandă al Detașamentului.

Forța posturilor fixe, se lăsa a se hotărâ de Comandanții de sub sectoare, după importanța pozițiilor și posibilitatea de ascensiune pe poteci, întrebuițând 2 escadroane și 4 mitraliere pentru posturile fixe, de fiecare Regiment, iar restul de 2 escadroane și 2 mitraliere de fiecare regiment, în rezerve de sub sector la un loc cu posturile lor de Comandă, pentru sub sectorul I-iu la pichetul Brateșul, iar pentru sub sectorul 2 la pichetul Bolohănișul,

Legătura între posturile fixe, să se facă atât ziua cât și noaptea, prin patrulare, pe itinerare și orare hotărâte de Comandanții de sub sectoare.

Pentru instalarea artileriei, se ordonă ca Lt. Colonelul Banciu, Comandantul Divizionului 75 mm. împreună cu Comandanții săi de baterii, să recunoască pozițiunile necesare în regiunile văilor : Ața—Brateșul—Bolohănișul și Tărcuța—atrăgându-i în special

atențiunea asupra pozițiunii dela confluența pârâului Tărcuța cu Tarcăul la cota 695.

Linia de retragere pentru trupele din sub-sectorul I-iu, se hotărește valea Brateșului, iar pentru acelea din sub sectorul II pe valea Bolohănișului, indicând pentru aceasta din urmă, ca rezistența pe pozițiunea dela Est de Mănăstirea Tarcăului, să se facă până la scurgerea de pe front a trupelor din sub sectorul I-iu.

Din valea Tarcăului, retragerea se va continua spre Est pe valea lui Dumitru, și de aci în valea Taslăului și apoi a Bistriței în care vor debușa prin văile Picioru Chicirei a Neclădăului și a Calului.

Retragerea nu se va executa de cât atunci când se va da ordin când se vor indica și pozițiunile succesive de rezistență.

Pe potecile indicate, urmau să sa scurgă pe lângă luptători și caii cu samarele port piese de artilerie dacă nu se vor putea mișca pe valea Tarcăului, pe care vale însă trebuia a se scurge trenurile de luptă, din vreme, iar de aci să continue mai departe pe valea Bistriței.

După cum se vede, din cauza întinderii prea mare a frontului Detașamentului (aproximativ 25 Km.); în raport cu efectivele disponibile, s'a adoptat mai mult un sistem de supraveghere înaintat, prin posturi fixe, cu patrulări între ele, care să dea mijlocul de a preveni infiltrațiunile, cărora apoi să li se opună rezervele de sub sectoare, la care să se adauge și unitățile din posturile fixe, iar ca ultimă rezistență, intervenirea rezervei detașamentului, ținut într'o pozițiune centrală.

Din artileria ce aveam, la început s'a făcut uz numai de 3 baterii, respectiv câte una pe văile arătate, iar restul de 4 baterii la dispoziția Detașamentului în apropierea localităților Tarcău și Cazaci, de unde se putea interveni spre Vest, sau în altă parte în afară de văile sus menționate, cum ar fi fost, la confluența văilor Tarcăului și a Biczului cu valea Bistriței, iar de aci mai departe pe aceasta din urmă.

A se fi instalat, toate bateriile pe acele văi, după cum am mai spus, în cazul unei pătrunderi a inamicului pe valea Biczului, se intercepta valea Tarcăului, iar pierderea lor ar fi fost sigură, neputând fi transportate peste munți spre Est, atât din lipsa de timp cât și de poteci de ascensiune, și mai cu deosebire, din cauza foarte grele accesibilități a pantelor foarte înclinate pentru mișcarea cailor cu samare.

II.

Pentru a mă convinge asupra posibilităților retragerii trupelor de pe pozițiunile ocupate și în special a Artileriei, în zilele de 6 și 7 Februarie, însoțit de Maiorul Lupu, fac recunoșterea masivului munților coprins între valea Tarcăului și cea a Bistriței, cu care ocaziune aveam a stabili și liniile succesive de rezistență, cu potecile de scurgere în spre aceste linii.

Cu această ocaziune, am putut constata că străbaterea s'ar face cu foarte mari greutate, pe unele locuri ne fiind posibil a se mișca nici chiar oameni izolați, și cu atât mai puțin mișcarea cailor port samare de Artilerie, cari pe lângă greutatea terenului, ar mai fi împiedecați în mers și de cantitățile enorme de zăpadă ce acopereau potecile în acel timp.

În aceste condițiuni, apărarea în retragere pe linii succesive, nu s'ar fi putut face de cât prin luptători pe jos, iar ca arme automate, numai cu puști mitraliere; în ceea ce privește întrebuițarea artileriei, pentru a nu fi expusă în mișcarea în retragere, unei capturări sigure, de care de astă dată mi-am format o idee precisă, ea nu putea avea loc de cât numai până la pârâul Ața cel mult.

O nouă propunere în acest sens, nu este luată în considerațiune nici de astă dată, așa că a trebuit ca cele 7 baterii de munte ce aveam la dispoziție, să fie folosite mai mult teoretic în vederea unei eventuale retrageri, în care scop s'a întocmit, un plan de acțiune, pentru toate aceste baterii, și care coprindea următoarele :

1. Sub gruparea Căpitan Teodorescu, Divizionul 2/53 Artilerie și un obuzier;
2. Sub gruparea Maior Negulescu, cu o baterie Artilerie de 75 mm. și 2 obuziere Skoda.
3. Sub gruparea Căpitan Tâmpeanu, cu o baterie Artilerie de 75 mm. și un obuzier Skoda.
4. Sub gruparea Maior Galea, cu un Divizion Artilerie de 63 mm.

Misiunea : a interzice sau a întârzia eventuala înaintare a inamicului, pe direcțiunile văilor : Târçuței — Bolohănișul — Brateșul — Ața și Tarcăul, sprijinind retragerea trupelor atât pe aceste văi, cât și pe a 2-a linie de rezistență formată de înălțimile Piciorului Porcului, Munții Grosman și Gamăna.

Sub gruparea Căpitan Teodorescu, interzice înaintarea Coloanelor inamice ce se va produce din spre cota 862 și pichețul Ața.

Sub gruparea Maior Negulescu, interzice înaintarea coloanelor inamice ce s'ar produce din spre cota 836 și pichetele Crucea Roșie — Lăzăreni.

Sub gruparea Căpitan Tâmpeanu, interzice înaintarea coloanelor inamice, ce s'ar produce din spre cotele: 855 (Pârâul Tărcuței), 1202, 1374 (Pârâul Gușericici), 841 (valea Bolohănișului) și 868 (valea Tarcăului).

Sub gruparea Maior Galea, interzice înaintarea coloanelor inamice, ce s'ar produce din spre pârâul Bălătanului, pe valea Aței, și sprijină retragerea sub grupărei Căpitan Teodorescu în direcțiunea văii Tarcăului. — De asemenea, v'a sprijini retragerea trupelor ce s'ar face către localitatea Tarcău spre culmea Măgura, acționând în direcțiunea cotelor 1428 și 1283.

Fiecare sub grupare de artilerie, va continua misiunea și în retragere pe pozițiile succesive spre valea Tarcăului și apoi spre localitatea Tarcău, având ca normă de a se retrage atunci când ultima artilerie ce a avut înainte, a ajuns pe pozițiunea dinapoi astfel:

Sub gruparea pe valea Aței — Maior Galea — va sta pe poziție, până ce sub gruparea Căpitan Teodorescu va ocupa o nouă pozițiune înapoi și, până ce sub gruparea Maior Negulescu se va apropia de gura văii Ața.

Tot astfel va acționa și sub gruparea Maior Negulescu față de aceia a Căpitanului Tâmpeanu.

Poziții succesive: Sub gruparea Căpitan Teodorescu, pe valea pârâului Ața, cu poziții succesive de la cota 768 până la gura văii pârâului Bălătanul.

Sub gruparea Maior Negulescu, pe valea pârâului Brateș, cu poziții succesive de la cota 836, până la gura văii Brateșul.

Sub gruparea Căpitan Tâmpeanu, poziție succesivă între Mânăstirea Tarcăul și gura văii Tărcuța.

Sub gruparea Maior Galea, poziție succesivă pe valea Aței, cota 549 și la confluența acestei văi cu acea a Tarcăului.

.....

In ziua de 11 Februarie, primesc instrucțiunile operative ale Armatei a 2-a sub Nr. 3115, referitoare la retragerea acestei Ar-

mate în spre Est de Siret. Acest ordin, era completat de Corpul 4 Armată (ordinul Nr. 8063) cu fixarea limitelor între sectoarele unităților, în scopul ca în retragere fiecare din aceste unități, să întrebuințeze numai drumurile din interiorul acestor sectoare.

Aceste limite erau următoarele :

Între Detașamentul General Scărișoreanu și Divizia 6-a: Munții Slatina de Sus și Geamăn — localitățile Frumoasa și Băsești, toate aparțineau Diviziei a 6-a, iar între acest Detașament și Divizia 15-a care se găsea la Nord: Muntele Preluci — pârâul Ața și Iapa — și localitățile: Roznov — Porcești — Recea — Dăgăța — Țibana.

Între Diviziile 1-a și a 6-a: înălțimile Maghiaros și localitățile Enăchești și Vernești.

Între Diviziile 1-a și a 8-a: P. T. Cireșoia — Târgul Ocna și Ciortea.

După a 4-a zi de retragere, limitele de sectoare urmau a se hotărâ ulterior.

În vederea unei asemenea retrageri se mai recomandă :

1. A se recunoște și a se completa lucrările de fortificație din interiorul sectoarelor.

2. A se recunoaște și a se îmbunătăți drumurile ce se vor urma de trupe, reparându-se podurile și chiar acelea de pe Siret.

3. Să se studieze și să se întocmească planul de acțiune al celor dintâi 4 zile în retragere, recunoscându-se din timp pozițiunile de artilerie și drumurile de acces la ele.

4. Să se hotărască Posturile de Comandă, pentru cele 4 zile de retragere, cunoscând că acelea ale Corpului 4 Armată vor fi: în ziua 1-a la Moinești, în ziua 2-a la Scorțeni și în a 3-a și a 4-a la Bacău.

Se mai ordona ca până la 12 Februarie, să se înainteze Corpului 4 Armată, rezultatul recunoșterilor, și proiectul de operațiuni cu măsurile ce s'au luat.

Instrucțiunile operative ale Armatei a 2-a sub Nr. 5115, cuprindeau următoarele :

Situația trupelor amice: În dreapta Armatei a 2-a frontiera este acoperită și păzită de Corpul 1 Armată cu Diviziile 15, 7 și a 9-a, cu Reg. de Vânători de Munte și cu 2 Regimente Grăniceri în rezervă.

La stânga Armatei a 2-a, se găsește Armata 1-a având Diviziile a 5-a și a 10-a în dreapta Siretului, o Brigadă de Roșiori descălecată și Diviziile a 2-a și a 4-a în stânga Siretului, iar Divizia a 14-a în regiunea Nicorești (Tecuci) în rezerva Armatei.

Diviziile a 16-a și 1 și 2 Vânători, în rezerva Generală la dispoziția M. C. General, se concentrează la N. V. de Iași în regiunea Podul Iloaiei — Prut.

Considerațiuni generale: În aceste condițiuni și în cazul când vom fi nevoiți a părăsi frontul actual, se impune o retragere în scopul realizării unei concentrări de forțe și înlesnirii rezistenței.

Această operațiune, este condiționată însă și de situația pe restul frontului Român, ea se va face prin urmare în acord cu stânga Corpului 1 Armată și dreapta Armatei 1-a, potrivit ordinelor M. C. General, căruia îi revine coordonarea mișcărilor de retragere pe întreg frontul Român.

Referindu-ne numai la frontul ocupat de Armata 2-a, se pot da următoarele indicații, pentru a servi ca normă Comandamentelor.

Intrându-l pronunțat pe care frontul Armatei a 2-a îl prezintă în regiunea Târgul Ocna, face ca în această parte, să fie punctul cel mai sensibil al frontului. Străpungerea frontului în acest punct și pătrunderea inamicului în valea Trotușului, ar îngreua considerabil retragerea atât a Corpului 2 cât și a Corpului 4 Armată.

Pentru evitarea acestei eventualități, este necesar ca atât Divizia 8-a cât și Divizia 1-a, să concentreze rezervele lor în regiunea Târgul Ocna.

Divizia 3-a adunată în regiunea Birsănești, va fi deosemena în măsură să intervină în luptă dacă se va simți nevoea.

Rezistența în sectorul Târgu Ocna, trebuie să dureze atâta timp, până ce grosul forțelor Armatei a 2-a s'au angajat pe comunicațiunile ce duc la poziția fortificată Trotuș—Taslău pe comunicațiile Moșunoaie — Pralea, respectiv Berzunțul — Moinești.

Este de toată necesitatea ca pozițiunile de pe Trotuș — Taslău, să fie menținute cel puțin 2 zile, pentru a se putea evacua formațiunile cari nu se vor fi putut încă trece pe stânga Siretului.

Retragerea trupelor din pozițiile actuale spre Siret, se va face potrivit instrucțiunilor date cu ordinul Nr. 4976, sub protecția ariergardelor, cari vor disputa terenul pas cu pas, cram-

ponându-se pe punctele naturale de rezistență, pe comunicațiile urmate de inamic.

Manevra și jocul rezervelor, vor fi întrebuințate în cea mai largă măsură, în scopul de a întârzia cât mai mult înaintarea inamicului.

Ordinele de operațiuni, vor fi date la timp pentru coordonarea mișcărilor pe Corpuri de Armată, potrivit împrejurărilor ce vor surveni.

Pentru ocuparea pozițiilor pe Siret și gruparea forțelor în scopul apărării acestor poziții, Marele Cartier General, va da ordine la timp.

Lucrări — Studii: Frontul ocupat de Corpul 4 Armată și de Detașamentul General Scărișoreanu, fiind în cea mai mare parte necunoscut, Diviziile și Detașamentul vor proceda fie care în sectorul respectiv la recunoașterea amănunțită a frontului, a lucrărilor de fortificație și a direcțiilor de scurgere spre Siret.

Nu se cunoaște traseul exact și nici starea în care se găsesc pozițiile fortificate din stânga Asăului și vale Taslăului. Puținele date cari s'au putut obține de la Comandamentele Ruse, arată că aceste pozițiuni sunt în cea mai mare parte terminate. Se așteaptă de la Marele Cartier General, un studiu mai complet asupra stărei în care se găsesc aceste pozițiuni.

Artileria grea: Marele Cartier General, nu ne-a comunicat încă, gruparea artileriei grele; referitor la această chestiune, vor urma ordine ulterioare.

Intențiunea acestui comandament, este retragerea din timp a artileriei grele și a armamentului de poziție de pe front, și apoi trimiterea lui pe pozițiunile de pe Siret.

În tabela de mișcare în vederea retragerii pe Siret, pentru Detașamentul General Scărișoreanu, se prevedea ca în ziua 2-a trupele să se găsească în regiunea Murgoci — Geamăna, iar serviciile în Roznov. — În ziua a 4-a, trupele în regiunea Buhuși — Dealul Pietrei, iar serviciile la Gherăești. — În ziua 5-a trupele pe poziție pe Siret, iar serviciile la Roșiori.

Dacă se analizează, atât ordinul Corpului 4 Armată cât și acela al Armatei a 2-a, se va vedea mai întâi că executarea lu-

crărilor prevăzute în ordinul Corpului 4 Armată în timp, nu era posibilă — ordinul fiind primit la 11 Februarie, iar rezultatul se cerea la 12 Februarie.

Chiar după această dată, executarea ordinului, nu a avut loc decât numai în parte, și anume numai prescripțiunile referitoare la recunoașteri și la Posturile de Comandă, într'u cât pentru completarea lucrărilor de fortificație, îmbunătățirea drumurilor, repararea podurilor între care erau și acelea de pe Siret, Detașamentul nu era prevăzut cu mijloace necesare și nici chiar slabele efective de care dispunea, nu îi permitea executarea unor așa de mari lucrări, care dacă se putea îndeplini de marile unități—Divizii și Corp de Armată,—erau cu totul excluse pentru un Detașament constituit vremelnic numai pentru luptă.

Executarea acestor ordine în limitele arătate, s'a raportat Corpului 4 Armată cu Nr. 77, și care raport cuprindea următoarele :

1. S'au executat recunoașterile ; — nu avem mijloace pentru complectarea lucrărilor de fortificație.

2. S'au recunoscut drumurile ; nu avem mijloace pentru reparare, Detașamentul nedispunând de cât de trupe combatante. Trenurile și Artileria, se vor scurge pe valea Tarcăului și apoi pe a Bistriței, potecile nefiind accesibile de cât pentru oameni.

3. Studiu asupra acțiunilor în zilele 1, 2, 3 și 4 :

Ziua 1-a : Rezistență pe frontul ocupat în tranșeele Ruse cu următorul dispozitiv :

a) Sub sectorul I-ii, cu un esadron și 6 mitraliere, vor rezista pe dealul Asăului, cu posturi pe pâraul Glodului, cotele 1183 și 1197 pe Asău. Pe dealul Darvas Sarok pe linia determinată de cotele 1197, 1314 și 1406.

De la această primă linie, rezistența va continua pe a 2-a linie, coprinsă între dealul Preluci și dealul Cotul Boeresei (cota 1406) ; cu un alt escadron și 4 puști mitraliere de la cota 1406 (Tonyak) până la cota 958, origina văii Brateșul. O a 3-a linie de rezistență, va fi pe frontieră pe punctele : un Kilometru Sud pâraul Ața și cota 1243 pe dealul Furtunei, pâraul Tö, dealul Curta Sarok.

În rezerva sub sectorului, 2 escadroane și 4 mitraliere la cota 836 pe dealul Crucea Roșie.

b) Sub sectorul II: Un escadron și 4 mitraliere dela cota 1217 Vest dealul Lupului, până la dealul Darvos cota 1498, cu a 2-a linie de rezistență pe creasta dealului Gonazk cota 1440, Arșița Târçuței. Un escadron și 6 puști mitraliere, dela dealul Darvos până la cota 1394 Muntele Tarcăul Mare.

În rezerva sub sectorului, 2 escadroane și 4 piese mitraliere la pichetul Bolohănișul.

În rezerva sectorului, batalionul din regimentul 24 Infanterie la Brateșul.

Artileria va acționa conform planului stabilit.

Retragerea se va face în timpul nopții, infanteria și călăreții descălecați pe poteci, iar artileria și mitralierele pe văile Tarcăului și a Bistriței spre Roznov. Trenurile de luptă, secțiile de ambulanță, de telegrafie și coloana de subsistențe pe aceleași văi tot spre Roznov.

Ziua 2-a: Rezistență pe dealul Murgoci—Geamăna, cu un escadron și 2 puști mitraliere dela Muntele Murgoci la dealul Polonistru, un al 2-lea escadron cu 2 puști mitraliere, dela Polonistru la Bâtca Ceașului. Batalionul din 24 Infanterie, dela Bâtca Ceașului la Bâtca Răchitei.

Artileria și mitralierele nu au nici o acțiune, pozițiunea ne-fiindu-le accesibilă.

Ziua 3-a: Rezistența se va face între Zănești și Frumoasa; trenurile de luptă și secțiile de coloane sus arătate, la Gârleni.

Ziua 4-a: Rezistență pe frontul coprins între Buhuși și dealul Pietrișului. Trenurile și coloanele la Gherăești.

4. *Posturi de Comandă*. Ziua I-a la Brateșul; a 2-a la Taslău; a 3-a la Buhuși; a 4-a la Buda.

Dacă toate aceste măsuri de retragere, sunt luate pe considerațiunea slabelor efective de care dispuneam pe frontul ocupat față de acelea ale inamicului, o prevedere de acțiune ofensivă din partea armatei noastre, nu putea fi total exclusă, fapt ce ni se aduce la cunoștință în ziua de 18 Februarie cu ordinul Corpului 4 Armată sub Nr. 8174, care hotăra că având la bază dispozitivele în care se găseau Diviziile și Detașamentul General Scărișoreanu, să se întocmească câte un plan de acțiune ofensivă de către aceste unități în sectoarele ce ocupau, dându-se ca prin obiectiv de atins: Detașamentului General Scărișoreanu, ocuparea înălțimilor de pe stânga pârâului Domukului,

dela muntele Preluci, și până la confluența acestui pârâu cu pârâu Hidegsag.

În ziua de 14 Februarie, pe frontul sub sectorului I-ii, se prezintă 2 ofițeri parlamentari din armata Austro-Ungară, cari înmânează Comandantului un Protest, ce consta în faptul că am fi violat prescripțiunile armistițiului, prin completarea unor lucrări de fortificațiune pe muntele Lungu și Cotul Boeresei.

Telefonic, aduc această la cunoștința Armatei a 2-a, cu adăogirea că cele ce se protesta, nu sunt adevărate, la care raport, tot prin telefon mi se comunică ordinul de a pune în vedere Parlamentarilor, că arătările lor nu corespund cu adevărul, și dacă nu vor fi mulțumiți cu acest răspuns, să li se permită a merge pe pozițiunile arătate, spre a se încredința de această realitate.

Data expirării termenului de armistițiu apropiindu-se, Armata 2-a cu ordinul telegrafic Nr. 5282 din 16 Februarie dispune a se raporta din 3 în 3 ore evenimentele de pe front, iar trupa să fie instalată în dispozitivul prevăzut în planurile de acțiune.

În adevăr, în ziua de 17 Februarie, Marele Cartier General cu ordinul telegrafic Nr. 8875, ne comunică denunțarea armistițiului de către inamic. Conform art. 2 din Convențiunea încheiată la Focșani, ostilitățile ar fi trebuit să fie reluate în ziua de 20 Februarie ora 12. Ne fiind însă exclusă posibilitatea, de a se relua ostilitățile înaintea acestui termen prin surprindere, se recomandă luarea măsurilor cu care să se facă față în orice moment or cărei agresioni din partea inamicului. Ni se mai atrage atențiunea, că după trecerea termenului hotărât de articolul sus menționat, inițiativa agresiei va fi lăsată inamicului.

Tot în această zi, Comandantul Regimentului 9 Călărași raportează că soldații Cadar Abdulah și Roșchi Matias — unul Turc și celalt German — au dezertat, trecând la inamic în noaptea de 15—16 Februarie. Era manifestațiunea repetată de numeroșii lor predecesori de aceeași naționalitate, pentru a ajunge cât mai în grabă la domiciliile lor în Dobrogea, pe care o considerau pierdută de Țara Românească, manifestațiuni și de ingratitudine față de Țara noastră, de la care au avut numai avantaje.

În această perioadă de denunțare a armistițiului, trupele

inamice se dedau la scene de fraterizare și de veselie pentru încheierea Păcei; sunt respinse de trupele noastre, cu demnitate pe care situațiunea nenorocită în care ne găseam o impunea.

III.

În ziua de 18 Februarie, Corpul 4 Armată cu ordinul telegrafic Nr. 8208, ne face cunoscut că fața de situațiunea îngrijitoare creată prin denunțarea armistițiului de către inamic, și potrivit indicațiunilor date de Armată 2-a, recomandă a se lua următoarele măsuri :

Bateriile de obuziere de 155 mm. aflate la Centrul de Instrucție al Armatei, vor fi trimise la Diviziile respective, și așezate în pozițiune pe stânga Taslăului în apropiere de linia de retragere a Diviziei.

Ca Artilerie de Câmp, în fiecare sector de Divizie vor rămâne numai 2 Divizioane pe front, iar al treilea Divizion, va fi retras și trimis să ocupe pozițiile studiate și pregătite pe stânga Taslăului în zona respectivă a Diviziei. Bateriile de obuziere de câmp 120 mm. fiind material relativ greu, se vor trimite pe pozițiunile de pe Taslău.

Din cele 2 Divizioane de Artilerie de câmp oprite pe front, Divizia va mai putea retrage, în poziții de așteptare și în apropierea comunicațiilor bune, încă câte 1—2 baterii, de fiecare Divizie, gata de a interveni acolo unde va fi nevoie a susține retragerea, sau a se mișca cu ușurință înapoi.

Regimentele de marș ale Diviziilor, vor fi trimise pe stânga Siretului, în următoarele localități :

Acel al Diviziei a 6-a la Secueni, al Diviziei I-a la Mărăștii de Sus. Coloanele de subsistență și parcurile de vite ale Diviziei a 6-a la Mărgineni, iar acelea ale Diviziei I-a, la Dealul Nou lângă Bacău.

Mai departe, acel ordin hotăra până la cele mai mici formațiuni, evacuarea lor pe partea stângă a Siretului.

De la Detașamentul General Scărișoreanu, se lua 2 baterii de munte de 63 mm. pe care le trimite a se instala în poziție pe stânga Asăului.

Intr'un cuvânt, prin acest ordin se lua măsuri în vederea

unei rezistențe în retragere, prevăzută cu material ușor de artilerie, cel greu putând fi expus la capturare, tot astfel cum s'ar fi putut întâmpla și cu celelalte impedimente dacă nu s'ar fi luat o asemenea măsură.

În vederea executării acestor rezistențe, Detașamentul ce comandam hotărăște următoarele dispozițiuni :

Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, să trimeată astă seară (19 Februarie) la Posturile de Comandă ale subsectoarelor (Pichetele Brateșul și Bolohănișul) câte 6 echipe de pușcași mitralieri, de fie care post, în scopul de a mări rezistența pe acele puncte, — adăogând astfel la numărul armelor automate de care dispuneau escadroanele ce se găseau acolo.

Distribuirea lor pe frontul ocupat va fi astfel :

În subsectorul I-iu, 5 puști mitraliere pe dealul Asăului, iar altele 3 pe dealul Arpas Sarok.

În subsectorul II, 3 puști mitraliere între dealurile Lupului și Darvos, iar alte 5 între Darvos și Tohavas.

Se lasă la latitudinea Comandanților de subsectoare întrebuințarea acestui armament în regiunile arătate, după natura terenului și direcțiunile de înaintare ale inamicului.

Grupul de mitraliere al Regimentului 7 Călărași (4 piese pe trăsuri) în rezerva subsectorului la Brateș, iar acel al Regimentului 9 Călărași la rezerva subsectorului Bolohăniș.

Rezistența pe poziție se face în felul următor :

Subsectorul I-iu, un escadron și 5 puști mitraliere, vor rezista pe dealul Asăului, cu posturile fixe de pe pârâul Glodului cotele 1183 și 1197 pe dealul Darvos Sarok, pe linia determinată de cotele 1197, 1314 și 1406.

De la această primă linie, rezistența va continua pe a doua linie coprinsă între dealul Preluci și dealul Cotul Boeresei, rezistând cu un escadron și 3 puști mitraliere de la cota 1406 Tonyak, până la cota 958, origina văii Brateșul.

O a 3-a linie de rezistență, va fi pe frontieră, la Sud un kilometru, pe pârâul Ața până la dealul Tartunei cota 1243.

În rezerva subsectorului, 2 escadroane cu un grup de mitraliere la cota 836, dealul Crucea Roșie.

Subsectorul II: Un escadron și 3 puști mitraliere de la cota 1217 Vest dealul Lupului — până la Darvos cota 1408, cu

o a 2-a linie de rezistență pe creasta dealului Konceak cota 1440, Arșița Tărcuței,

Un escadron descălecat și 5 puști mitraliere, dela Darvos și până la cota 1139, prin Tõ Havas, cu o a 2-a linie de rezistență pe creasta dealului Arșița Tărcuței spre Sud, până la cota 1394 (1500 metri Nord Muntele Tarcăul Mare).

În rezerva subsectorului II, două escadroane și Grupul de mitraliere al Regimentului 9 Călărași, la pichetul Bolohănișul.

În rezerva sectorului, 3 companii pușcași și o companie mitraliere, la Brateșul (fermă).

Artileria va opera conform planului de acțiune stabilit în gruparea ordonată adică, Divizionul de 63 mm. și 2 tunuri de 75 mm. pe pârăul Ața.

O baterie de 75 mm. pe valea Brateșului, cu o secție la cota 949 și alta la cota 665.

O secție și un obuzier a Mânăstirea Tarcăul.

2 baterii 63 mm. la Cazaci și Borlești pentru a 2-a linie de rezistență.

Prin acelaș plan de acțiune, se hotărăște însărcinarea artileriei, pentru zilele I-a, a 2-a, a 3-a și a 4-a linie de rezistență, indicându-se pozițiunile ce vor avea de ocupat pe direcțiunile probabile de înaintare ale inamicului, și anume pe văile: Iapa, Calul și Nechidul.

În ziua de 18 Februarie la ora 13.30, pe frontul Detașamentului în punctul Tõ Havas, se prezintă 2 ofițeri Austro-Ungari parlamentari, cari ne comunică că în aceeași zi la ora 10, au primit un comunicat oficial, prin care ce făcea cunoscut că armistițiul s'a prelungit, iar tratativele au fost reluate.

O asemenea comunicare, o primim dela Corpul 4 Armată în ziua de 20 Februarie cu ordinul telegrafic Nr. 8235, iar în ziua de 22 Februarie tot telegrafic, ni se comunică ordinul Nr. 9061 al Marelui Cartier General al cărui cuprins era următorul:

„Cu începere dela 21—22 Februarie ora zero, armistițiul a fost prelungit pentru 14 zile. Prin această convențiune printre altele, s'a stabilit ca trupele Române să evacueze imediat Bucovina. În acest scop, Corpul I Armată va lua măsuri a retrage Diviziile 7 și 9 pe frontieră, retragerea care va începe în ziua de 22 Februarie“.

Deși continuăm a ne găsi în această situațiune de liniște,

posibilitatea reînceperii operațiilor or nu era exclusă, fapt pentru care se impunea a se lua ultimele măsuri reclamate de situațiunea critică în care armata noastră se găsea în acel timp, măsuri care dacă nu ar fi condus către un sfârșit victorios, ar fi salvat cel puțin onoarea Țării, care ar fi căzut învinsă, după ce mai întâi toți fiii săi și-ar fi făcut complet datoria în apărarea ei.

O asemenea măsură ne este adusă la cunoștință cu ordinul Nr. 8251 al Corpului 4 Armată, și care între altele conținea următoarele :

„Forțele armatei Austro-Ungare intrate în Basarabia, au ajuns până la Gura Ocnița.

„Dezorganizarea trupelor Ruse continuă, iar în spatele Corpului 4 Armată, se găsește numai Corpul 24 Rus cu circa 2000 oameni“.

Armata 2-a Română, după o nouă ordine de bătae, cuprindea Corpul 2 Armată cu Diviziile a 8-a și a 12-a, Corpul 4 Armată cu Divizia 1-a și a 6-a și Detașamentul General Scărișoreanu.

Înainte trupelor inamice în Nordul Basarabiei, lăsa să se vadă că se urmărea completa noastră încercuire, cea ce agrava și mai mult situațiunea armatei noastre, dat fiind și superioritatea forțelor inamice, precum și marea risipire a forțelor noastre, pe fronturi întinse și în regiuni foarte accidentate.

Această grea situațiune, face ca Marele Cartier General să aibă în vedere o grupare mai concentrată a armatei noastre, retrăgând la nevoie trupele în Prut și Nistru la Sud de linia Rezina—Bălți—Fălești, adică atunci când reluarea ostilităților ar fi devenit din nou amenințătoare.

În acest caz gruparea Armatei a 2-a în regiunea prevăzută de Marele Cartier General, urma să fie făcută sub protecțiunea Corpului 1 și 6 de Armată care aveau misiunea de a acoperi mișcarea spre Est: I-ul Corp de Armată între Siret și Prut, iar al 6-lea între Prut și Nistru.

Misiunea Corpului 4 Armată din care făcea parte și Detașamentul General Scărișoreanu era, acoperirea frontului ce ocupa atâta timp cât situațiunea în care se găsea, va avea loc ; ruperea contactului pe dată ce era silit să părăsească frontul pe care se găsea ; retragerea grosului forțelor de sub presiunea inamicului

și îndreptarea lor în spre regiunea de concentrare hotărâtă de Marele Cartier General.

Ca mod de acțiune, se recomanda lupte de ariergarde și manevre în retragere, în scopul întâzierii înaintării inamicului căruia să îi producă cât mai mari pierderi. O angajare serioasă cu trupele inamice în luptă trebuia evitată.

Gruparea forțelor și acțiunea lor pe linia Siretului, ar fi fost următoarea:

Detășamentul General Scărișoreanu, din regiunea Buhuși, să se îndrepte prin Racova—Ruptura spre Galbeni, având însărcinarea de a acoperi trecerile peste Siret la Drăgești—Rocna, cu aripa dreaptă la Gorovei, unde să facă legătura cu Corpul I-ii de Armată, iar aripa stângă la Prăjești, unde să facă legătura cu Divizia I-a.

Dela Siret, când se va da ordin de retragere, Detășamentul își va continua marșul spre Est pe direcția Băcești—Negrești.

Divizia 1-a va acoperi trecerile peste Siret dela Holt-Buhoci și Tamași având aripa dreaptă la Prăjești unde se va lega cu Detășamentul General Scărișoreanu, iar aripa stângă la Grăseni, unde se va lega cu Divizia 11-a, care are însărcinarea de a acoperi trecerile dela Răcătău—Bogza și Berești.

De la Siret, când va primi ordin, această Divizie va continua marșul spre Est prin Secueni—Odobesti—Pungești.

Divizia 6-a, se va grupa în regiunea Secueni — Odobesti — Plopana, iar în mișcarea spre Est va utiliza drumul Mărăști—Gloduri — Dragomirești.

Pentru ca mișcările în retragere, să se execute în bune condițiuni, unitățile de artilerie se vor eșalona pe mai multe linii, oprind pe front numai bateriile strict necesare.

Frontul va fi ținut numai de ariergarde, iar restul forțelor va fi eșalonat înapoi, așa că la un moment dat, contactul să fie rupt cu înlesnire.

Pentru distrugeri, Comandamentele de Divizii să ia măsuri pentru executarea lor la timp și cât mai complet în urma ordinelor ce vor primi ulterior. Nu se vor distruge decât acele lucrări care dau posibilitatea inamicului de a executa operațiunile sale cu repeziciune.

Se vor lua măsuri de distrugerea depozitelor de materiale care nu vor putea fi retrase la timp.

Răniții Detașamentului General Scărișoarea, se vor evacua la Băcești.

Postul de Comandă al Corpului 4 Armată la Plopana, acel al Diviziei I-a la Parincea, acel al Diviziei a 6-a la Odobești.

IV.

În ziua de 24 Februarie, primesc ordinul telegrafic Nr. 9144 al Marelui Cartier General, cu următorul conținut :

Brigada 2 Călărași urmând să primească o altă destinațiune, rog binevoii a lua dispozițiuni să fie retrasă în cel mai scurt timp de pe front și concentrată în regiunea : Păstrăveni—Budești Ghica, unde va aștepta ordine ulterioare.

În vederea executării acestui ordin, Corpul 4 Arm. cu Nr. 8261, hotărăște ca sectorul acestei Brigade să fie supravegheat de Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, care va păstra o mică rezervă unde se va afla și Compania de mitraliere a aceluși batalion. Bateriile de 75 mm. vor fi cantonate în localitatea Tarcău, iar acele de 63 mm. pe dreapta Bistriței în regiunea Calul lapa și Cintenicul.

Fostul sector al Brigadei 2-a Călărași, împreună cu Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, și bateriile de 75 mm. și cele de 63 mm., vor intra sub ordinele Diviziei a 6-a. Tot sub ordinele acestei Divizii, vor intra și secția de ambulanță, secția de coloane de subsistențe ce au fost atașate Brigadei a 2-a Călărași.

Brigada 2-a Călărași, va raporta direct Armatei a 2-a data plecării de pe front și aceea a sosirii în localitățile mai sus arătate.

Operațiunea înlocuirii unităților din Brigada 2-a Călărași, cu acelea din Batalionul din Regimentul 24 Infanterie, din cauza marelui întinderi a frontului, are loc în zilele de 24 și 25 Februarie, iar în ziua de 26 Februarie ele se pun în mișcare în direcțiunea ordonată, în noaptea acelei zile, ele cantonează în localitatea Piatra Neamțu.

În ziua de 28 Februarie, Regimentul 9 Călărași sosește la Budești Ghica și 7 Călărași la Păstrăveni, iar în seara de 3 Martie, Brigada Călare cantonează în garnizoana Iași.

În ziua de 4 Martie, mă prezint la Marele Cartier General,

de unde primesc ordinul ca în dimineața de 5 Martie, Brigada să continue mișcarea în Basarabia, în direcțiunea Sculeni — Fălești — Bălți, unde va intra din nou sub ordinele Diviziei I-a Cavalerie.

În noaptea de 5 Martie, Brigada cantonează în satul Gherman pe stânga Prutului, în noaptea de 6 Martie în localitatea Pârliți (8 Kilometri Vest Bălți).

În ziua de 8 Martie, mă prezint la Comandamentul Diviziei 1-a Cavalerie în orașul Bălți, care dispune să stăm în repaos până în dimineața de 10 Martie, dată de la care mișcarea se reea din nou în direcțiunea Elisabetovca — Florești de unde apoi Regimentele se separă: Regimentul 7 Călărași dirijindu-se la Kuhurești, unde rămâne Stat Majorul Regimentului și Grupul de mitraliere, iar celelalte escadroane, se instalează în localitățile Bușernița, escadronul 1-iu, Vadul lui Rașcu și apoi Rezina escadronul 2, Țira escadronul 3, Cerepcova escadronul 4. — La Florești, rămâne escadronul pe jos, pentru a face paza liniei ferate de la gara Unchitești până la gara Mărculești.

Regimentul 9 Călărași cu Statul său Major și cu Grupul de mitraliere, la Samoșcani, escadronul 1 și 2 la Râspopeni, escadronul 3 la Citulești, escadronul 4 la Inderepnița și apoi la Căzănești.

Brigada 2-a Călărași cu escadronul pe jos din Regimentul 9 Călărași la Cotiugenii Mari.

Misiunea trupelor, era de a se face paza frontierei pe Nistru împiedecându-se și contrabandele, de a menține ordinea interioară, de a combate tendințele mișcărilor bolșevice, a dezarma populațiunea, a asigura muncile agricole, a face poliția drumurilor și a legăturilor telefonice, a asigura comunicația pe căile ferate și poliția în interiorul localităților. De asemenea de a supraveghea transporturile trupelor Austro-Ungare pe calea ferată care se scurgeau din Bucovina, prin nordul Basarabiei, pe care o ocupaseră până la Sud de gara Ocnîța (nod de comunicație ferată) de unde apoi prin Bălți, Florești, Rezina, treceau Nistrul în Ucraina.

La 27 Martie, Sfatul Țării Republicei Moldovenești, recunoaște alipirea Basarabiei la Patria Mamă.

La 27 Aprilie 1918 se săvârșește semnarea Păcei, între România de o parte și Germania — Austro-Ungaria — Turcia și

Bulgaria de altă parte, pace care ne răpea Dobrogea și mutila simțitor frontiera Țării, care din fericire a fost de foarte scurtă durată.

La 1 Mai, se decretează demobilizarea armatei.

După demobilizare, Regimentul 7 Călărași intră în compunerea Brigadei a 4-a Călărași, iar Reg. 9 Călărași la care se adăoga din nou, ca la începutul războiului, Regimentul 10 Călărași, formează Brigada 5-a Călărași.

Cum trupa ce aparținea Regimentelor din această Brigadă, își avea domiciliile pe teritoriile Dobrogei, teritoriu afectat Bulgariei și Germaniei, marea majoritate a trupei de naționalitate Română, o parte rămâne în Basarabia, iar o altă parte se răspândește prin localitățile de la Sudul Moldovei, presimțirea spunându-le, că nu aceasta era pacea cea dreaptă, iar reîntoarcerea lor în Dobrogea nu putea întârzia mult timp.

În teritoriul pierdut se dirige cei de naționalitate Bulgară, Germană, Rusă, Turcă și Mozaică, ce ne rămăseseră credincioși până la sfârșit, de altfel, destul de puțin numeroși.

I N C H E E R E .

Prima parte a Războiului de desrobire a Provinciilor de sub Domnia Imperiului Austro-Ungar, se termină nu prin învingerea noastră, ci prin imposibilitatea creată de aliații Ruși, de a mai putea lupta. Provinciile cari, pe lângă că rămân mai departe sub aceiaș domnie asupritoare, dar la ele se mai adaogă părțile cele mai importante ale frontierelor noastre, iar Dobrogea este total pierdută.

Dacă aceste mari pierderi se completează și cu valurile de sânge curs atât de abondent, precum și faptul că prin tratatul de pace încheat, pe teritoriul Țării, ocupațiunea străină nu înceta încă timp de 10 ani, prin menținerea a 6 Divizii, care se hrăneau pe socoteala noastră, rezultatele acțiunii de dezrobire, au fost pentru un moment din cele mai dureroase.

Totuși, desnădăjduirea nu pătrunsese în sufletele marelui majorității a luptătorilor, a poporului și a oamenilor de guvernământ, afară de acei câțiva oameni politici, dintre care unii cu nuanțe bine dovedite de trădători de Țară și Tron, cum a fost numitul Stere, alimentator de îndemnuri făcute ostașilor noștri, de a depune armele și a se preda inamicului.

Toată Țara, urmărea înfrigurată evenimentele ce se desfășurau ulterior pe frontul Occidental, care avea să decidă nu numai de soarta noastră, dar de a lumii întregi.

Și când soarta armelor chiar și pe frontul Occidental, apărea la un moment dat tot în avantajul dușmanului comun, pe deasupra slabelor puteri omenești, apare puterea divină, regulatoare a dreptăței, pe care nici odată oamenii nu o vor înfăptui,

înfrângând trufia Germană dornică de Dominațiune a întreg globului pământesc.

Evenimente ulterioare, aduc prăbușirea puternicului Imperiu German și a Conglomeratului Austro-Ungar, aduși la simțul realității prin victoriile din ce în ce crescânde ale aliaților noștri, cari provoacă apoi revoluția internă, cu urmare fatală a prăbușirii Tronurilor, de la înălțimea cărora până atunci puternicii Monarhi, ne aruncau priviri disprețuitoare.

Ungaria stăpânită de ideile revoluționare extremiste, în ultimele convulsii ale muribundului, încearcă ași menține integritatea teritoriului și, ajutată de revoluția provocată prin acțiunea bolșevică, întinde mâna în spre Răsărit în speranța pătrunderii cât mai adânc în spre Internaționala 3-a.

Acțiunea hotărâtă a Armatei noastre, distruge — până la pulverizare, — ultimele forțe ale Armatei lui Bela Khun, scăpând Ungaria de întronarea dominațiunii acelei Internaționale, și dezrobind pentru vecie, poporul Românesc împilat mai mult de o mie de ani.

După acest ultim eveniment, Națiunea Română sfarmă jugul apăsător al stăpânirilor străine, cu sacrificiul a sute de mii de oameni, al căror sânge a curs pe toate hotarele ei actuale, prin înțelepciunea, patriotismul și sacrificiul de sine al Marelui său Rege Ferdinand I-ii, prin aceiași înțelepciune a oamenilor de Guvernământ, și mai pre sus de acestea, prin patriotismul, sacrificiul fără de seamă al Armatei și Poporului Românesc rămas credincios până la sfârșit, Tronului și Țării, cu toate ispitele amețitoare ale bunătăților cântate de milioanele adeptilor internaționalei III-a, în mijlocul cărora am stat neclintii și demni la unica lor datorie, „Salvarea Patriei“.

Fie ca înălțătoarele exemple, confirmate de marii patrioți ai națiunii Române, ca și sacrificiile imense ale aceluiaș popor, să servească conducătorilor și generațiilor viitoare, cărora le revine datoria sfântă a păstrării neștirbită a hotarelor înfăptuite cu aceiași înțelepciune și aceleași jertfe, de la care la rândul lor sub greaua apăsare a blestemului acelora cari și-au dat viața pentru Țară, nu le este îngăduit a se îndepărta.

Revizuirea tratatelor de pace, stăruitor urmărită de învinși, propusă și susținută de fosta aliată „Italia“ în disprețul clauzelor acelor tratate și a puterii de hotărâre a „Ligii Națiunilor“

împune cu atât mai mult ca pregătirea noastră materială, să fie preocuparea de căpetenie a tuturor Românilor și deci, a tuturor Guvernelor Țării — fără cea mai mică întârziere — cărea trebuie a i se sacrifica totul¹⁾, pentru a nu mai cădea în greșelele trecutului, pe care de le vom repeta, vom pierde ceea ce am câștigat cu atât de mari sacrificii, dacă nu chiar și mai mult.

Educațiunea poporului Român, să fie dezvoltată la maximum de entusiasm, atingând fanatismul șovinist al dragostii și apărării Țării, ceea ce va face ca atunci când pericolul va apare, să alergăm cu toții către hotarele amenințate în întâmpinarea dușmanului, în fața căruia să apărem numai cu armate Române omogene fără minoritari, nu numai cu sufletele și cu piepturile goale²⁾ dar și cu acel armament modern care să dea încredere luptătorilor în perfectă calitate a armelor ce poartă, ceea ce va face a le mări avântul și voința de a învinge, ori cari vor fi greutatea ce vor întâmpina.

După cum s'a dovedit în războiul trecut, lipsa de omogenitate a unei armate — cum a fost acea Austro-Ungară — face a nu avea nici o valoare morală, cu atât mai mult atunci când va avea de luptat în contra naționalilor săi. Increderea Comandamentului dispare în trupa de origină străină, iar această trupă, este predispusă la prima ocaziune, a dezerta în rândurile inamicului.

În războiul nostru trecut — deși numărul minoritarilor în armata noastră a fost destul de redus — asemenea exemple am avut și noi în foarte multe ocaziuni, exemple ce și în viitor cu siguranță se vor repeta, de astă dată cu mult mai păgubitor, numărul lor fiind mult mai mare.

Va trebui dar, a ne asigura întrebându-i în spatele armatelor și chiar în zona interioară, în multiplele lucrări pe care nevoile războiului le cere, supravegheați de o puternică jandar-

1) Nu cum se petrece acum, când asistăm la cele mai scandaloase și demoralizatoare acțiuni de îmbogățiri personale, răpite din fondurile destinate nevoilor Țării și adunate din avutul până la cel mai umil cetățean, făcând a se pierde orice încredere în moralitatea și cinstea aproape a tuturor oamenilor politici și a acelor cari fac parte din Guvernele Țării.

2) Cum s'ounea —acum câțiva ani— un Ministru al Apărării Naționale în Parlamentul Țării, în cuvintele de tristă memorie că: „*Dacă Soldatul Român nu are armă, are pumnii și dinții cu cari se va bate*”.

merie, care să-i împiedice în acțiunile lor de răsvrătire sau de propagandă demoralizatoare.

Numai în acest fel, vom fi puși la adăpostul surprizelor nenorocite, asigurându-ne succesul pe toate căile, prin orice mijloace, cari atunci când este vorba de siguranța Armatei și a Țării, toate măsurile ce vom lua, nu vor fi nici prea multe și nici de prisos.

